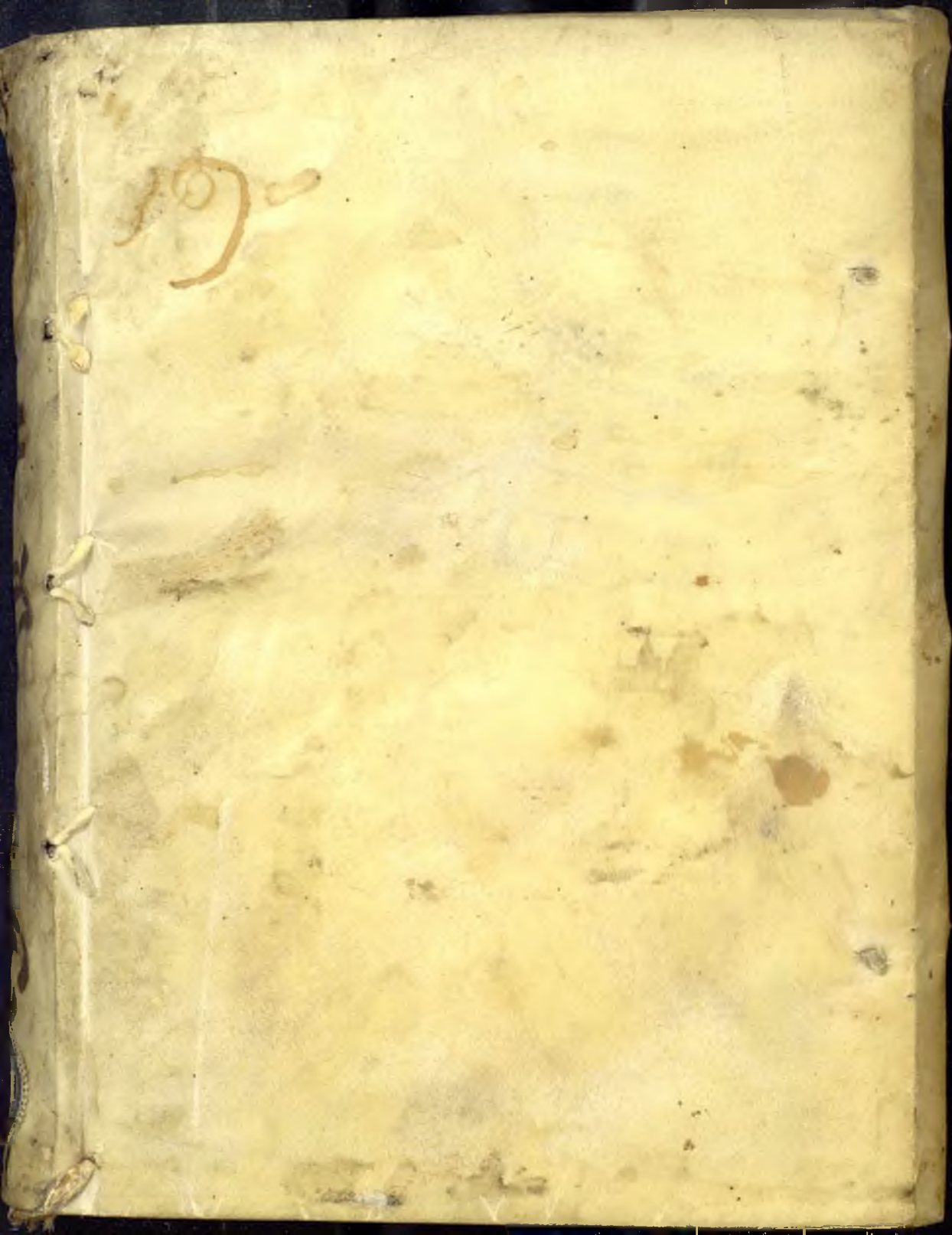

W. G. Hall & Son

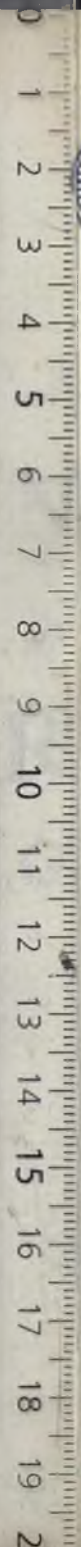
10

No A
1-286

12 to 17-21

Biblioteca Universitaria	
GRANADA	
Sala	A
Estante	1
Tabla	
Numero	286

CELLI
ALICR

12 to 17-21

Biblioteca Universitaria	
GRANADA	
Sala	A
Sección	1
Folia	
Número	286

No. 1.
5-227

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA
GRANADA

CRIMINAL
GRANADA
MARCELLI
MEGALLI CR

PRAXIS
CRIMINALIS
CANONICA
MARCELLI
MEGALII C. R.

CRIMINALIS
CANONICA
MARCELLI
MEGALII

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA
MADRID

MARCELLI MEGALII
SOVILLACENSIS
CLERICI REGULARIS
Sacre Theolog. et V.J.P.
del Colegio de S. Juan de los Rios
PRAXIS CRIMINALIS
CANONICA

*Pro foro Ecclesiastico Regulari
ac Seculari.
In qua tractatur breuiter modus procedendi
In causis Criminalibus ut acta
Iudicialia ualide, iusteque fiant*

DE LA BIBLIOTECA
DEL REAL C...

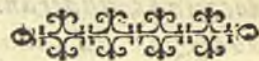
Reunido d
San

E. 30

BIBLIOTECA
UNIVERSITARIA

EMINENTISSIMO,
ac Reuer.^{mo} Principi

GVIDONI
S.R.E. CARDINALI
BENTIVOLO,

Marcellus Megalius Cler.Regul. F.P.

VM ante annos aliquot Mutinae dege-
rem, Postius Theologia in Templo ma-
ximo interpretanda, ac S. Officij consul-
tationibus operam nauans, egregias
BENTIVOLORVM Heroum virtu-
tes intuitus sum, atque admiratus. Eas
verò vniuersas, in te vno Eminentissi-
me Princeps, velut compendio collectas,
Orbis vniuersus, cum tui laude, fatetur. His certè ego pelle-
ctus, antequam Excellentissimorum DD. Hippolyti Marchio-
nis Gualterij fratris tui, ac Ferdinandi eius filij, nepotis tui,
benignissimam erga me voluntatem, feliciter experirer, deuin-
ctum me cognoscebam, ad obsequij aliquod munus, publice
tibi exhibendum. Quod altius postea pectori meo insedit,
cum ad sacra Purpura dignitatem, ob tui emerita euectus,
Clericorum Regularium Religionem, cuius ego indignus sum
filius, cumulatim fauoribus non cessas excipere, ac foueri. Id
verò nè diutius differrem, offerebat se nunc occasio Opellam
bans

hanc Praxis Criminalis Canonica, quam omnium Ecclesiasticorum usus, scripsit, Eminentissimo tuo Nomini, dicandi. Ab eo tamen proposito deterreat me, tua profunditas doctrina, omnigena varietate referta. Non enim ignorabam, quod Cicer. 2. de Oratore, de Lucilio refert. Illum scilicet, dicere solitum, Ipsum, quæ scriberet, ut non ab indoctissimis, sic neque à doctissimis legi velle: quod, alteri, nihil intelligerent: alteri, plus fortasse, quam ipse de se. Verum consternatum me, erigit, ac roborat tuæ recordatio benignitatis, qua soles, eiecta quoque extollere, ac minima magni facere. Huic ego fretus, munusculum istud litterarium Tibi litteratorum Mæcenati, humiliter offerre audeo. Audeo, inquam, non, tuæ splendorem doctrinæ considerans: nam illam ignorare viderer, si id auderem: sed tuæ innixus benignitati, quam ignorare viderer, si id non auderem. Deus Catholica Ecclesiæ utilitati, cui indefesso labore, nunquam prodesse destitit, diù seruet incolumem. Neapoli, ex Domo nostra Sanctorum Apostolorum Kal. Augusti MDCXXXVIII.

D. Philippus Maria Guadagnus Congregationis Clericorum Regularium Præpositus Generalis.

HOc opus, cui titulus, *Praxis Criminalis Canonica pro foro Ecclesiastico Regulari, & seculari* à R.P.D. Marcello Megalio Squillacensi nostræ Congregationis Theologo, & V.I.D. compositum, & à duobus nostris Theologis, quibus id commisimus, iuxta præfixam assertionem recognitum, & approbatum. Ut typis mædetur, quod ad nos spectat, facultatem concedimus. In quorum fidem præsentem litteras manu propria subscriptas, & solito Congregationis sigillo munitas, Damas Florentiæ apud Sanctum Michaellem de Bertellis, tertio Kalendas Martij M.DC XXXXVIII.

D. Philippus Maria Guadagnus Præpos. Gen. Cl. Reg.

Locus † sigilli.

D. Franciscus Barilius Secretarius.

I N D E X

Capitulorum.

- 1 **D**E his, quę præcedere debent ad hoc, vt Iudices Regulares, & omnes alij criminalẽ processum contra subditũ aliquẽ formare valeant. Cap. 1. f. 4.
- 2 De his, quę præcedere debent ad hoc, vt Iudices Regulares, omnesq; alij criminalem processum formare valeant ad inquirendum in genere de aliquo delicto in Monasterio, vel in iurisdictione commisso, quando delicti auctor ignoratur. Cap. 2. f. 13.
- 3 De quibus delictis Iudices Regulares, ac alij processum formare debent. Cap. 3. f. 23.
- 4 De modo procedendi a Iudicibus, præsertim Regularibus in delicto notorio per factum. Cap. 4. f. 43.
- 5 De modo procedendi a Iudicibus, præsertim Regularibus in delictis quocũq; alio modo notorijs. Cap. 5. f. 71.
- 6 De quibus delictis grauib; Iudices Regulares, ac alij omnes acta iudiciaria, seu processum formare non valent. Cap. 6. f. 77.
- 7 De actis iudiciarijs, & his, quę requiruntur, vt apud omnes Iudices valide fiant. Cap. 7. f. 95.
- 8 De Iudice, qui acta iudiciaria facere valet, & de eius officio, & obligatione. Cap. 8. f. 115.
- 9 De Assessore. Cap. 9. f. 143.
- 10 De Accusatione, seu Accusatore, & de modo procedendi per Accusationem. Cap. 10. f. 155.
- 11 De Denunciatione, seu Denunciatore, & modo procedendi per viam Denunciationis. Cap. 11. f. 185.
- 12 De Inquisitione, & modo procedendi per viam Inquisitionis. Cap. 12. f. 209.
- 13 De Testibus examinandis, ac de eorum tortura. Cap. 13. f. 257.
- 14 De Reo constituenlo, seu examinando, ac de eius tortura, & confrontatione ipsius cum testibus. Cap. 14. f. 306.
- 15 De publicatione actorum, & testium, ac de dilationibus, & defensionibus reo concedendis. Cap. 15. f. 379.
- 16 De Sententijs ferendis. Cap. 16. f. 412.
- 17 De Appellationibus. Cap. 17. f. 444.
- 18 De cognitione aliquorum delictorum in genere, & de penis delictis debitis. Cap. 18. f. 471.
- 19 De Penes temperandis, vel remittendis. Cap. 19. f. 495.
- 20 De Purgatione Canonica. Cap. 20. f. 501.
- 21 De Regularibus incorrigibilibus e Religione eijciendis, ac de eorum penis. Cap. 21. f. 512.

P R A X I S C R I M I N A L I S C A N O N I C A

Pro foro Ecclesiastico tam Regulari, quàm seculari.

*A D. MARCELLO MEGALIO
Squillacensi Cl. Regul. Sacrae Theologia,
& V. I. Professore, ac olim Mutina
Sanctissima Inquisitionis
Officij Consultore.*

P R O O E M I V M.

Impunita maleficia manere non debere in seculari Republica ciuilia Iura clamant vt in l. ita vulneratus circ. fin. ff. ad legem Aquil. & in alijs cõcord. citatis à glo. ibidem, & tex. in l. in delictis S. cum Dominus ff. de noxal. dicit, iniquum esse delicta impunita relinquare; fauor enim publicæ disciplinæ suadet, vt maleficia puniantur l. locatio, aliàs l. licitatio S. quod illiciti

A

tè

tè in ff. de public. & vectig. nāq; publicè interest, prouinciam malis hominibus purgari, vt in quiete permaneat: vndè meritò in l. congruit in princ. ff. de off. Præs. ita habetur: *Congruit bono, & graui Præsidi, curare pacata, atq; quieta prouincia sit, quam regit. Quod non aifficile obtinebit, si sollicitè agat, vt malis hominibus prouincia careat, eosq; conquirat.* Cum, vt dicit tex. in l. si operis C. de pœnis: *Non remitti pœnam facile, publicè interfit, nè ad maleficia temere quisq; prosiliat.* Facilitas enim veniæ incentiuum tribuit delinquendi, vt dicit text. in cap. vt clericor. de vit. & honest. cler. quod etiam cognoscens Plato in lib. de Republic. dixit: *Dare pœnas maximi mali euitatio est: facit enim alios prudentiores, & iustiores, & medicina quadam iniquitatis ipsum est iudicium: illud verò neq; Deorum, neq; hominum ullus audebit dicere, vt ab eo, qui iniuste egerit pœna non sit exigenda.* Vnius enim pœna metus esse solet multorum, vt dicit tex. in l. i. C. ad leg. Iuliam repetund. quæ quidem cum ita in seculari Republica sint disposita, multo magis in Republica Ecclesiastica, & maximè regulari seruanda erunt, in qua, vt ait D. Bernard. in libr. de modo benè viuendi ferm. 18. *Melius est enim, vt pro multorum saluatione vnus condemnetur, quàm per vnus licentiam multi periclitentur. Vt quos ad vitæ decora domestica laudis exempla non prouocant, saltem correctionis medicina compellat,* vt dicit aureus tex. in l. vn. C. de emend. propinq. Imò & ille, qui peccauit, si viderit omnes, & præsertim Superiores eum aduersantes, existimabit se aliquid magnum, & indignum scelus admisisse. Quando autem viderit non solum non indignantes, sed etiam facile, & placidè ferentes, opemq; ferentes, quid non audebit? vt dicit D. Io. Chrysof. in homil. in Psal. 49. col. 10. Punienda sunt, itaq;

itaq; Regularium, & Ecclesiasticorum delicta, vt quæ à temerarijs præsumpta fuerunt vlciscantur, nè alijs peccandi via aperiatur, & nè Ecclesiasticus, Regularisq; rigoris ordo confundatur, iuxtà ea, quæ habentur in cap. loci 35. q. 9. Et ita punienda sunt, vt manifesta peccata non sint occulta correctione purganda, vt habetur in c. 1. de penit. & remiss. Sed vt publica correctione succurrat ludex aliorum scandalo, iuxta sententiam Pauli 1. ad Thim. 5. *Peccantes coram omnibus argue.* Et vt habetur in cap. qualiter, & quando il 2. §. ad corrigendos, de accus. *Ad corrigendos subditorum excessus tanto diligentius debet Prælatus assurgere quanto damnabilius eorum offensas desereret incorrectas.* Et quia de delictorum punitione iuridica supra citata iura loquuntur, quomodo iuridicè punièda sint in hoc Opusculo tractandū erit. tradāq; in illo praxim, & modum, quo Iudices Regulares, ac alij omnes, & maximè Ecclesiastici procedere habeant in validè formando processum, sententiamq; pronunciando & hunc ordinem seruabo. Primò dicam in c. 1. de eis, quæ præcedere debent ad hoc, vt processus criminalis formari possit. Secūdo, de eis, quæ præcedere debent ad inquirendum de delicto in genere, quando actor eius ignoratur, & hoc faciam in c. 2. Tertio loco in cap. 3. dicam de quibus delictis Iudices processum formare possint; delictorūq; distinctionem ibidem faciam. Et prosequendo delictorum cognitionē de delictis notorijs, & modo procedendi, quò ad illa verba faciam in cap. 4. & 5. Et quia de quibusdam delictis Iudices processum formare non valent, quæ illa sint explicabo in c. 6. & in c. 7. dicam ea, quæ omninò necessaria sunt, vt actus iudiciarij iuridicè, validèq; fiat. Incipiendo autem tractare ipsius iudicij partes, cuius

primarium locum Iudex occupat, de Iudice, qui acta iudiciaria facere valet, ac de eius officio, & obligatione dicam in c. 8. & quia Iudici Assessor sepe affidere debet, in c. 9. de Assessore erit sermo. Et quia modus procedendi scire illis est necessarium, in c. 10. dicam de Accusatore, & modo procedendi per accusationem. In 11. de Denunciatione, & modo procedendi per illam. Et in 12. de Inquisitione, & modo procedendi per viam illius. In c. 13. dicam de testibus, ac eorum examinatione, & tortura. In c. 14. de Reo constituendo, ac de eius examinatione, & tortura, & confrontatione ipsius cum testibus. In c. 15. de publicatione actorum, & testium, de dilationibus, & defensionibus Reo concedendis. In c. 16. de sententijs ferendis. In c. 17. de appellationibus. In c. 18. de penis delictis debitibus. In c. 19. de remissione penarum impositarum. In c. 20. dicam de purgatione canonica. Et ne incorrigibiles omittantur dicam de illis in c. 21.

De his, quæ præcedere debent ad hoc, vt Iudices Regulares, & omnes alij criminalem processum contra subditum aliquem formare valeant. Cap. I.

SVM MARIVM.

1 Criminalis processus vt formetur quæ sunt necessaria explicantur.

Iudex aliquem sine accusato-

re damnare non potest, in cuius defectu denunciatio præcedere debet, & ad essentiam iudicij pertinere probatur.

2 Infamia succedit loco accusatoris, aut denunciatoris, illis defici-

deficientibus, illamque ad essentiam iudicij pertinere dicitur. Infamia non præcedente, deficientibus accusatione, & denunciatione, processus est nullus, etiam si Pars non opponat contra Farinacium.

c. 2. de accus. in 6. explicatur.

3 De infamia si prius non constat, peccat Iudex si deueniat ad inquisitionem veritatis.

Iudices Regulares non peccant si procedant ad inquisitionem veritatis non præcedente infamia, quando procedunt per viam Inquisitionis, nec si non præcedat inscriptio, quando procedunt per viam accusationis, aut charitatiua monitio, quando procedunt per viam denunciationis.

Bonifacius VIII. concessit Fratribus Minoribus, & Predicatoribus, vt in corrigendis Fratrum excessibus sequi non teneantur rimas, & apices iuris.

4 Constitutio Bonifacij VIII. refertur, per quam concedit Predicatoribus, vt in puniendis Fratribus non teneantur sequi rimas, & apices iuris, sed secundum consuetudines, & instituta ipsius Ordinis facta, & facienda.

5 In notorijs iuris ordo seruandus non est a quocumque Iudice.

6 Regulares non habentes consuetudines, & instituta quod ad modum procedendi in puniendis Fratrum delictis tenentur sequi apices iuris, non obstante Constit. Bonifacij VIII.

7 Priuilegia non sunt extendenda ultra tenorem verborum.

Nostri Clerici Regulares in puniendis delictis procedere debent secundum apices iuris.

8 Cognitio corporis delicti, quæ ad essentiam iudicij pertinet, præcedere debet quacumque via Iudices procedant, & in num. 9 sed in nostra Religionem tenentur ante omnia Præpositi conuocare Capitulum sue Domus in num. 10. & quando inquirere possint etiam vocalibus dissentientibus in num. 11. remissive.

1 **V**T Regulares Iudices, ac omnes alij criminalem processum contra subditum delinquentem incipere valeant, & inquirere possint, necessarium requiritur, vt contra eum, quem delinxisse credunt, præcedat vel accusatio, vel aliud quod vice fungatur accusatoris, sci-

scilicet denunciatio iuridica, vel infamia contra ipsum delinquentem, quæ præcedat, non à discolis, & maleuolis; sed à viris probatæ vitæ, prout patet ex c. qualiter, & quādo il fecondo §. ad corrigendos de accusat. Et necessariā esse accusationem, illamq; pertinere ad essentiam iudicii ex eo probatur, quòd processus ideò à Iudice est faciendus in causis criminalibus, vt delinquentem punire valeat, nè maleficia impunita remaneāt cōtra ea, quæ in proemio huius opusculi dicta sunt; sed Iudicis non est aliquē sine accusatore damnare, vt ex D. Paulo, & ex alijs probat D. Thom. in 2.2. q. 57. art. 3. ergo nec inquirere contra reum sine accusatore valet, nam alioquin frustratoria, & vana esset talis inquisitio. Ex eadem etiam ratione probatur, ad essentiam quoq; iudicii pertinere denunciationem iudiciariā, defi-

ciente accusatione, cum sine illa, deficiente accusatione, nec Iudex inquirere, nec punire delicta possit, vt patet ex d. c. qualiter, & quando §. ad corrigendos.

2. Quia autem deficiente accusatione, & denunciatione, illorum loco infamia succedit, & ipsa ob eandē rationem ad essentiam iudicii pertinere dicendum est, cum, vt patet ex d. §. ad corrigendos, nec sine ipsa Iudex inquirere contra Reum posset, nec illum punire. Nec obstat tex. in cap. 2. de accusationibus in 6. ex quo Farinac. ac alij ab ipso citati in 1. part. tit. de Inquisit. q. 1. nu. 49. existimāt, tunc tantum inquisitionem factā non præcedente infamia, esse dicendam nullā, quādo inquisitus de nullitate opponit, secus quādo non opponit; namq; textus ille hoc non dicit, sed supponit, infamiā quidem adesse, & Iudicem deficisse

tan-

tantum in ordine procedendi, nempe quia, omiffa inquisitione infamie, ad veritatem criminū inquirendam provenit, ipso reo præsentate, & non contradicente, aut quidquam super hoc excipiente; quod cum Reus non fecerit à princ. dicit Papa, quòd vterius processū impugnare nequit; nam tunc per talem taciturnitatem cessasse videtur iuri, quod habebat, vt prius inquireretur de eius infamia, & postea de criminum veritate; prout tenet glos. in d. c. fin. in ver. reclamante per text. in c. qui tacet de regul. iur. in 6. & prædicta glos. in verb. nequibus ex cod. c. fin. deducit, ordinē prædictū non esse de substantia iudicii, nā alioquin ei pars renunciare non posset. Nec mireris si in mea 2.2. lib. 3. c. 1. nu. 22. prædictam Farinacij sententiam retulerim, & non impugnauerim, sed ita explicavi vt dixerim, Reum

puniri quidē per talē processum posse, sed Iudicem non esse immunem ab iniusta lēione rei ob omissionem prædicti ordinis, quia explicationem illam sufficere pro tūc mihi visum est: sed hīc considerato melius prædicto textu hanc contra Farinacium, & alios, quos citat cogor tenere sententiam; Existimoq; illos citatū textum non legisse. Et cū in processu illius textus omiffus sit tantum ordo, qui non pertinet ad essentiam iudicii, & infamia, quæ pertinet ad essentiam iudicii supponatur, mirandum non est, si Papa determinet, vt impugnari post factum non possit, quando talis ordo omiffus fuit, reo præsentate, & non impugnante.

Imò ex dicto tex. est deducendum, quòd quando infamia verè præcedit inquisitionem veritatis, & Reo præsentate, & non reclamante, omittitur ipsius

fa-

famæ inquisitio, quòd valet processus, ita vt ad vltiora procedi possit, & reus puniri: quod non procederet quando formaretur inquisitio contra absentem, quia tunc Iudex pro eo supplere debet, vt aduertit Natta in 1. addiçtione ad consil. 120. Alexandri, quod inci. viso processu in lib. 7. peccat tamen Iudex semper per omissionem talis ordinis, secùdum quem prius debet in processu constare de infamia, & postea est deueniendum ad inquisitionē veritatis; sed ab hoc peccato excusantur Iudices Regulares ob omissionem prædicti ordinis, non pertinentis ad substantiam, si infamia verè præcedat, etsi processum conficiat infamia prius nõ probata, quando procedunt per viam inquisitionis; & idem est, quando non præcedit charitatiua monitio, si procedant per viam denunciationis, &

idem si procedant per viam accusationis, quando non præcedit inscriptio, quia vt dicit Alexand. III. in c. qualiter, & quando, il secundo in fine. *Hunc tamen ordinē circa regulares personas non credimus vsquequaque seruandum: quæcum causa, requirit, facilius, & libentius à suis possunt administrationibus amoueri.* Et quòd Mendicantes, & participantes eorū priuilegijs hoc procedit non solum quando non agitur de imponenda illis pœna corporis afflictiua, prout loqui videtur Alexander III. supra, & Gregor. III. in cap. olim de accusat. sed etiam vbi agitur de imponendo illis pœnam corporis afflictiuam, vt patet ex Constitutione Bonifacij Papæ Octauij, qui cõcessit anno primo sui Põtificatus, Generali, & Prouincialibus ministris, & vniuersis fratribus ordinis fratrum Minorum, vt in corrigendis fra-

Fratrum excessibus sequi non teneatur rimas, & apices iuris, quam Bullam refert de verbo ad verbum, Frater Franc. Arretinus eiusdem ordinis in sua praxi criminali pro Regularibus in tit. de modo proced. c. 1. quæ Constitutio, & si non

fit inserta in Bullario, tamen inter Bullas eiusdem Summi Pontificis, est inserta quarto loco alia Constitutio, per quam, consimile priuilegium de verbo ad verbum est cõcessum Ordini Prædicatorum, estq; huius tenoris.

- 4 *Bonifacius Episcopus seruus seruorum Dei. Dilectis filijs Magistro, Prioribus, & Fratribus vniuersi Ordinis Prædicatorum. Salutem, & Apostolicam Benedictionem. Ad augmentum continuum Religionum, & Ordinum, quos Romana suscepit, & approbavit Ecclesia, paternis studijs intendentes, & considerantes attentius, quòd non intermissa sedulitas disciplina Religiones, & Ordines supradictos, statusque Regulares salubriter dirigit, & conseruat, quòd si eam perire, vel remitti contingeret Ordo quilibet collabi necessariò cogeretur: Pensantes etiam, quòd si Regularium personarum correctio, rimas iuris, & apices sequeretur, huiusmodi rigor lentesceret, ac multiplici laxatione torperet. Nos vestris supplicationibus inclinati, vobis auctoritate Apostolica indulgemus, vt ad correctiones, & punctiones Fratrum eiusdem Ordinis delinquentium infligendas, Prælati Ordinis supradicti, ad quos eadem spectare noscuntur, rimulis iuris, & apicibus ipsius postpositis, libere procedere valeant secundum consuetudines approbatas, & generalia facta, & etiam facienda, ipsius Ordinis instituta. Nec volumus eisdem licere Fratribus ab eisdem correctionibus, & punctionibus aliquatenus appellare, prouida in hoc deliberatione, ac maturitate debita obseruatis.*

Nulli ergo, &c. Datum Romæ apud S. Petrum 6. Id. Maij Pontificatus nostri A. no secundo.

- 5 Prædictus autem iuris ordo seruandus non est à quocunque Iudice, quando delictum fuit notoriè commissum; tùm quia hoc delictum expressè ab hoc ordine excipitur in d.c. qualiter, & quando il 2. S. ad corrigēdos de accusatione. Tùm quia, vt habetur in c. ad nostram il 3. de iureiur. secundū traditiones canonicas, manifesta accusatione nō indigent; nec in eis est ordo iudicialius obseruandus, qui debet in alijs obseruari. De quo notorio crimine dicam latè infra in c. 4. & 5. vbi de modo procedēdi in delictis notorijs verba faciam.
- 6 Estque ex prædicta Bulla Bonifacij VIII. notandum, quòd etsi in illa prædictus Papa concedat, vt suprædicti Regulares, & sic alij participantes in corrigendis, & puniendis

delictis suorū Fratrum procedere possint, rimulis iuris, & apicibus ipsius postpositis, tamen illis nō cōcedit, vt facere hoc possit ex proprio capite, sed vt liberè procedere valeant sū consuetudines approbatas, & generalia facta, & etiam faciēda, ipsius Ordinis instituta. Vndè fit vt virtute dicti priuilegij, Regulares illi, qui quòd modum procedēdi in causis criminalibus suorū Fratrum, consuetudines approbatas non habent, nec instituta aliqua, quæ determinent modum procedēdi in causis criminalibus, vel illa non habent totaliter, sed quòd aliqua, vt quòd illa, quæ prædicta non habent, non recedant ab apicibus iuris, & rimulis eius: nam alioquin excederent terminos sui priuilegij quòd ad delicta iam commissa, etfi

etsi virtute illius possint, quòd ad committēda instituta facere.

- 7 Priuilegia enim extendēda nō sunt vltra tenorem verborum c. porrò, c. recipimus, c. cū simus de priuileg. Petr. Antibol. de munerib. in 3. par. prin. nu. 81. Petr. de Vbald. in tractat. de Canon. Episcop. & Paroch. par. 2. c. 5. nu. 12. in fine, Soc. in consil. 112. col. 2 vers. secūdò præmitto, Dec. in consil. 529. nu. 7. & alij, quos citat, & sequitur Mandos. de priuileg. ad instar glos. 11. num. 3. & dixi in 1. tom. mearum variar. resolut. resol. 49. num. 2. & 8. quòd est maximè aduertēdū in nostra Religione in casu, quò aliquòd delictum committeretur, quia in illa quòd modū procedēdi in delictis paucissima habemus instituta, & nullas consuetudines; Ideòq. à nostris Iudicibus, & Assessoribus rarò est recedēdū à iure communi. Idemq. serua-

re debent Regulares Iudices aliarum Religionū, qui nec habent consuetudines approbatas, nec instituta prædicta.

8 Quocunque autem ex prædictis modis Regulares Iudices, ac alij omnes sint processuri, curent, vt post accusationem, vel denunciationem, vel infamiam inquirant, (electo Actuario) de corpore delicti, iuxta dicēda in cap. seq. Talis enim cognitio ad essentiam iudicij pertinet; Ea. n. pertinent ad essentiam iudicij, sine quibus iudicium fieri non potest; sed iudicium de delicto aliquo fieri nō potest, nisi prius de illo constet: Ergo.

9 Quòd autē formari nō possit inquisitio, nisi prius cōstet, scelus fuisse commissū, probatur ex legib. citatis in cap. seq. nu. 2. & firmat Sigismun. Scacc. in lib. 1. de Iudic. c. 83. num. 6. aliosque citat, & testatur de communi sententia

B 2 Docto-

Doctorum; asseritque, constare debere factum, de quo est inquirendū sceleris fuisse commissum.

10 Sed in nostra Religione priusquam Præpositus deueniat ad cognitionem corporis delicti, debet convocare Capitulum suę Domus, & in illo discutere, an sit formandus processus, vel nō, namq. in Capitulo Generali 1621. ita determinatū fuit: *Acta (que, & processus dicuntur) mature, & accurate de rebus grauioribus tantum agantur, idq. nō nisi re prius a Præposito & Vocalibus discussa, ac rem in actis referendam à maiori parte Vocalium per secreta suffragia fuerit decretū.* Et hoc merito in Capitulo illo, in quo & ego interfui, ita determinaui-

mus, q̄a de leuibus, ac dissimulandis criminibus nequaquam inquiritur, l. leuia ff. de accusat.

11 Postque Præpositum inquirere, quādo grauitas delicti manifesta est, etiā si Capitulum domus determinet, non esse formandū processum, probaui in prima par. mei Prōpt. in ver. Crimen nu. 10. in ver. sed quid erit dicendum. De quibus aut delictis Iudices Regulares, ac alij omnes processū formare debeant, dicam infra in cap. 3. & de quibus non, etiam si grauia sint, dicā in c. 6. Quomodo autem sit procedendum ab Inquisitoribus in causa fidei, dixi breuiter in 2. par. mei prōptuar. in ver. hæresis num. 11. & 12.

De

De his, quæ præcedere debent ad hoc, vt Iudices Regulares, omnesq; alij criminalem processum formare valeant ad inquirendum in genere de aliquo delicto in Monasterio, vel in iurisdictione commisso, quando delicti auctor ignoratur. Cap. II.

SVM MARIVM.

- 1 Corpus delicti quid sit.
- 2 De corpore delicti in genere constare debet ante inquisitionem. Et quomodo constare debeat, quando est facti permanentis.
- 3 Delicta aliqua sunt facti permanentis, aliqua facti transeuntis. Delicta facti permanentis alia certum vestigium relinquunt, & quæ illa sint explicatur.
- 4 Delicta aliqua dubium vestigium relinquunt, cuiusmodi est venenatio, & modus probandi corpus delicti tunc explicatur.
- 5 Delicta facti transeuntis quæ sint explicatur.
- 6 In delictis facti permanentis quomodo constare de corpore delicti, quando post se certum vestigium relinquunt. & quæ sint faciendapro tali cognitione, in num. 7.
- 8 Corporis delicti visitatio quomodo sit faciendaa. In crimine stupri, & sodomis quomodo sit faciendavisitatio.
- 9 Testes vocati ad faciendam visitationem, ac Medici, & Ostetrices sunt formaliter examinandi, & eorum depositio est in actis scribenda.
- 10 In delictis facti permanenti, quæ post se incertum vestigium relinquunt quomodo sit procedendum, vt cognoscatur.

gnoscatue corpus delicti, ut
in veneno.

- 11 *Ad probandum corpus delicti in crimine veneni sufficiunt coniectura, & quae illae esse debeant.*
- 12 *In casu dubio procedi potest ad inquirendum, quando simul cum dubio fama concurrat. Fama sufficit ad probandum delictum in genere in causa veneni, quando testes haberi non possunt.*
- 13 *In delictis facti transeuntis de corpore delicti constat per coniecturas quando post se vestigium non relinquunt. Coniecturae admittuntur quando ex communiter accidentibus probatio est difficilis.*
- 14 *Delictum commissum intra domum quibus coniecturis probatur. Fama, etsi inducere non possit plenam probationem, illam tamen facit in his, quae de sui natura probari plene non possunt.*

SI in Monasterio aliquo, aut in iurisdictione cuiuscunque Iudicis delictum aliquod commissum fuisse sciatur, vel vociferetur ad hoc, ut Superiores, vel Iudices, ad quos spectat, iuxta instituta cuiuscunque Religionis ad inquisitionem faciendam procedere valeant, si Notarium, vel Actuarium determinatum non habent, eligere, & determinare illum debent, & una cum illo procedere debent ad inquirendum de corpore delicti saltem in genere, hoc est, ad cognoscendum, an id, quod commissum esse dicitur, commissum sit, quod Doctores corpus delicti appellant, ut per Clar. in §. si. q. 4. in princ.

De corpore namque delicti saltem in genere constare prius debet ad effectum praedictum, ut est text. in l. 1. §. ite illud ff. ad Syllan. & ibi omnes communiter, l. necessario §. 1. ff. eod. l. unde Neratius §. si.

ff.

ff. ad leg. Aquil. l. 1. §. si quis ultra ff. de quaestionibus. l. Diuus Traianus ff. de mil. testam. l. si is, qui rem pignori §. si Titium ff. de furt. l. si quis legatum §. veterum ff. ad leg. Corn. de fals. l. eius, qui debitorem vers. nec enim ff. de iur. fisc. & dixi in mea 2. 2. lib. 3. c. 1. nu. 2. & late Farinac. in 1. p. tit. de inquis. q. 1. n. 6. ubi multos citat. Probandumque est per liquidas, & plenas probationes, si est facti permanentis, & ex sua natura facilis probationis, aut per inditia, & coniecturas, quando ex sui natura est difficilis probationis; vel est facti transeuntis, ut sunt delicta illa, in quibus signa non remanent, ut per Mascard. de prob. concl. 830. nu. 7. & ferè per tot. conclus. illam, & Bec. in cons. 70. nu. 11. & seq. lib. 1.

3 Sed ut haec facilius ab omnibus intelligantur, sciendum est, aliqua delicta esse facti permanentis, ali-

qua verò facti transeuntis, ut explicavi in dicta mea 2. 2. lib. 3. c. 1. nu. 3. 4. & 5. quae & hic repitanda sunt, necessario esse sentio, ne ibi illa requirere quis cogatur. Delicta facti permanentis sunt in duplici differentia; alia enim sunt, quae post se certum vestigium relinquunt, puta in homicidio ipsum cadaver, ac in eo vulnera mortalia inflictæ; in incendio locus combustus; in stupro fractura claustrum virginalis; in sodomia anus ruptus; in furto cum fractura, ipsa fractura, & huiusmodi.

4 Alia verò delicta, quae post se dubium vestigium relinquunt, nam ex ipso facto cognosci certè non potest, an ipsum cum delicto fuerit perpetratum, quàmuis facti vestigia remaneant; cuiusmodi esset cadaver, in quo veneni vestigia remanent: tale enim vestigium dubios nos relinquit, an sit homicidium perpetratum, nec ne; quia potest

potest esse veneni in corpore generati, vel ab aliquo propinati, ac etiam ex aeris corruptione contracti, vt post Gram. dixit Clar. in d. S. fi. q. 4. nu. 4. & Farin. vbi supra. Dicit tamen Foller. in sua pract. crim. in rubr. item quod so-

rorem venenauit nu. 4. in crimine veneni constare de delicto in genere commisso, si constet fuisse repertum corpus mortuum cum liuoribus, & spumis ore fluentibus, ex quibus cognoscitur corpus venenatum secundum Sueton. in Caligolam in prin. & Ioa. de Firmo in suo repert. in verb. venenatio, & idem dicit ipse Foller. in d. nu. 4. quando constat, qd sumpto veneno semper euomit, quia hoc arguere venenationem dicit, & vide infra in num. 10. & seq.

5 Delicta facti transeuntis sunt illa, quæ post se nullum vestigium relinquunt, cuiusmodi sunt Adulteriũ, alijq. coitus, qui

sine fractura sunt, percussiones, quæ sunt cū baculo, vel cum alapa sine liuore, iniuriæ verbales, blasphemix, & similia; vel sunt difficilis probationis, vt est furtum sine fractura, falsitas, & his similia, vel quæ solo animo perficiuntur, vt hæresis.

6 In delictis facti permanentis; quæ post se certum vestigium relinquunt de corpore delicti constare dicitur, eò ipsò quòd per oculorum inspectionem constat, in cadauere adfuisse vulnera mortalia, locũ fuisse combustũ, claustrũ virginalẽ fractum, & quãdo constat de fractura in furto cum fractura facta, & sic in alijs, vt post Doctores, quos citat, dixit Clar. in d. q. 4. nu. 3.

7 Occurrente autem in Monasterio delicto cum fractura facta, siuè sciatur auctor delicti, siuè nõ, Abbas, siuè alius Superior, ad quem de iure cognitio talis delicti spectat, personali-

naliter se conferat vnà cū Actuario, seu Notario ad locum delicti, & in nostra Religione, si, quod absit, tale quid occurrat, accedat Præpositus vnà cū Assessore, & Actuario, & quãdo Visitatores præuenirẽt, ipsi cū Assessore, & Actuario accedant; cū scilicet in Capitulo Domus determinatum fuerit, vt processus fiat, quando à Præposito processus est conficiendus, iuxta determinationẽ Capituli Generalis ann. 1621. & omnia diligenter inspiciant, & annotentur quæ visa, & reperta fuerint, describẽdo in homicidio cadaueris verisimilẽ etatẽ, staturam, barbã, & omnia alia signa, vestes, locum in quo fuit repertũ, & quo situ, particularia vulnera,

8 Fiat autem delicti corporis visitatio in hac forma. Die 30. Septẽbris anni 1637. RR. PP. N. & N. ac ego B. Actuaris in hac causa electus à Patribus prædictis, ac N. & N. testes ad hoc vocati. Cũ fuisset commissum furtum in vestuario huius nostri Monasterij N. cũ fractura ostij eiusdem vestiarij. siti in tali parte eiusdẽ Monasterij. deuenimus ad eundem vestiarium, & inuenimus ostium fractũ

sigillatim cum suis qualitatibus, ac circumstantijs, quouè genere armorũ facta sint, & an punctim, vel cẽsum vulnera inflicta sint, bona, & res, quæ penès dictum cadauer reperta fuerint, & similia, vt per Boss. in sua prax. tit. de delict. nu. 24. Clar. in d. q. 4. vers. quando verò, & An brof. in sua prax. lib. 1. c. 1. nu. 24. Annotentur autẽ omnia iuxta formam, quam inferiùs in seq. num. tradã; idemq. seruandum est in visitando locum incendiij, & reliquas combustiones, vel personam vulneratam, vel portam, siue ostium, aut parietem aliquem fractum, mutatis murandis, prout facti qualitas, & circumstantiæ suadẽt, vt per Clar. vbi supra.

in tali parte eius, & tali modo, explicando singulas particulas eiusdem fractionis; & omnia in processu scribantur: Et sic in alijs iuxta delicti qualitatem.

In crimine autem stupri mittantur tres Obstetrixes, quæ inspiciant partes, & quando illæ cum iuramento retulerint, commissum esse stuprum, seu ita se iudicare, fatis dicitur constare de stupro, vt post Clar. vbi supra dicit Scaccia in d.c.83. nu. 15. & à simili idem faciendum est in sodomia, mittendo duos Medicos, qui cum iuramento fidem faciant de ruptura ani, & Obstetrixes debere esse tres affirmat Siman. de cathol. instit. tit. 54. num. 2. & sequitur Scacc. in d.c.83. num. 15. & idem Scaccia in d.c.83. num. 3. vbi aduertit, quid in sodomia cum fractura sit faciendum, vt cognoscere Iudex possit de corpore delicti, quæ quia causa modesti prætermittitur, occurrente casu omnino videndus erit.

9 Bonaque, & tutior pra-

xis erit, vt testes, prout supra vocati, siue Medici, ac Obstetrixes examinentur, ad hoc vt de eorum testimonio constare possit in actis, quia communis est praxis, vt dicit Muscatellus in Procemio, siue pract. crimin. num. 17. vt testes particulatiter examinentur super cognitione delicti, & eius qualitibus. Sintque cauti Iudices, siue Assessores in capiendâ informatione super cognitione delicti, vt non immisceant cognitionem personæ delinquentis, nisi constituto de corpore delicti, nisi delictum tale sit, vt ex natura rei constare non possit de corpore delicti, quin etiam constet de persona delinquentis; nam tunc cognitio personæ delinquentis per accidens se habet quoad cognitionem delicti in genere; & ea, quæ sunt per accidens, in consideratio-

ne

ne haberi non debent, vt dicit D. Thom. in 2. 2. q. 77. a. 4. & Nauar. in man. c. 25. nu. 110. Nee talis cognitio est tunc contra tex. in l. 1. S. item illud ff. ad Silanian. vbi tantum est veritum, vt non inquiratur de persona delinquentis, nisi constet, delictum fuisse commissum; quia quando per accidens euenit, vt inquirendo de delicto commissio, sciatur etiam persona, non inquiritur de persona; & sic textus ille non obstat, vt dicam infra in c. 18. num. 6.

10 In delictis verò facti permanentis, quæ post se incerta, & dubia vestigia relinquunt, potest, & debet procedere ad recognitionem corporis delicti Iudex, adhibendo homines in artem peritos, vtputa, si inspiciendum esset cadauer ex veneno mortuum, adhibere debet Medicos, qui iudicent, an mors prouenerit ex veneno, quia vt ali-

delictum, constare debet scelere fuisse commissum, vt dicit Scaccia in d.c.83. num. 3. per tex. in l. 1. S. item illud ff. ad Syllanian. ibi: *Liquere igitur debet, scelere intereptum, vt Senatusconsulto locus sit.* Et cum prædicta diligentia omnino debet Iudex inquirere, non quidem tamquam de delicto; sed vt facti veritatem agnoscat; Et vbi ex facti informatione constat, delictum non interuenisse, ad vltiora non procedat: at si ex assumptis informationibus constet, aliquod sufficiens delicti indicium resultare, ad vltiora procedat, vt dicit Clar. in d. S. fin. q. 4. nu. 4. dixiq. post illum in d. lib. 3. c. 1. num. 7. sed non ad torturam, quando contra tale indicium aliquid vrget in contrarium, vt tenet Gramm. post DD. quos citat in voto 30. num. 30.

11 Estque aduertendum, quod cum crimen veneni sit difficilis probationis, ad

C 2 pro-

probādum in illo de corpore delicti sufficiūt coniecturæ, & indicia, secundum Farinac. in 1. par. tit. de inquisit. q. 2. num. 30. Verūm quia potest venenum non solū propinari, sed etiam in corpore humano generari ex malis humoribus, ac etiam provenire potest ex aliquo venenoso animali, in cibo, vel potu ingresso, nec etiā Medici possūt firmare iudicium suum, an cum scelere venenum sumptū sit, quod esse necessariū, dictum est in num. præcedenti, ad hoc vt dicatur constare de corpore delicti; ideòq. ex alijs coniecturis probandum est, vt per Farinac. in d. q. 2. nu. 34. & per Boss. in tit. de delicto num. 8. vbi inter ceteras coniecturas ponit, vt inquiratur, an post medicamentum, vel cibū sūptū sequuta sint aliqua signa veneni, & in nu. 10. ait, quod Index in hoc debet esse cautus, recurren-

do ad coniecturas, si reperiri poterunt, quia casus obscuri sic demonstrātur l. non omnes §. à Barbaris ff. de re milit. quæ coniecturæ si non appareāt, dicit, quod etsi ex casu fortuito venenum provenire possit, tamen quia frequēter culpis hominum accidit l. si vendita ff. de peric. & commod. rei vend. accipiēda est præsumptio, vt ex facto hominis provenit; quia sensus, & cogitationes nostras accommodare debemus ad ea, quæ frequentius contingūt, quoniam id, quod est consuetum præsumitur l. quod si nolit §. qui assidue ff. de ædil. edict. Gratus in consil. 95. num. 20. vol. 2. & ita Boss. vbi supra refert tenere Bald. in quodam consilio, & in l. 1. §. item illud ff. ad Syllanian. vbi tamen Bald. hoc expressè non dicit, sed in d. §. item illud dicit, quod & si prius debeat constare de facto cum scelere ad formandū

pro-

processum in ordine ad condemnationem, quòd tamen benè potest procedi ex fama ad formandum processum ad inquirendum tantum, iuxta notabilem tex. in l. iustissimos C. offic. Rect. Proa.

12 Ex quibus doctrinis simul iunctis colligo, quòd tunc in casu dubio, an venenum sit propinatum, vel non, procedi potest ad inquirendum de veneno, ac si esset cum delicto commissum, iuxta supra relatā doctrinam Bossij, quando simul cōcurrit fama, quòd venenatio sit cum delicto commissa; iuxta supra relatam doctrinā Bal. Confirmaturq. hoc ex his, quæ dicit Foller, in sua prax. crimin. in ver. capiat informationem nu. 16. in fine, vbi dicit, quòd si corpus venenatum haberi non potest ad videndum, an in illo appareant signa veneni, vel si ex illo apparere minimè possunt, tunc sufficere, si probetur fama

publica, & idem Foller. in tit. Dentur capitula, quòd suffocavit vxorem nu. 15. ex Hipol. de Marfil. dicit, quòd si reperta est vxor in lecto mariti mortua, & nō constat, eam esse mortuam morte violenta: sed ex fama publica cōstat, eā esse mortuam morte violenta, ab eius viro, quòd ob hoc solū potest vir ille torqueri.

Quapropter si in prædicto casu fama sufficit ad torquēdum, multò magis erit sufficiens ad inquirendum, quādo dubitatur, an venenum sit cum delicto commissum, & adest publica fama, quòd cū delicto commissum sit, & in n. 16. dicit, quòd quando aliās constare non potest de corpore delicti; nempe quia corpus suffocatum, vel venenatum haberi non potest, tunc vt inquisitio procedat sufficere dicit, si probetur, famam publicā esse, aliquem mortuum esse, & quòd mortuus

tuus sit violenter per suffocationem, vel venenationem. Quam famam publicam sufficere ad probandum delictum in genere in causa veneni, quando testes, qui viderint signa haberi non possunt affirmat Muscat. in sua pract. crim. in tit. de homic. num. 15. & vide ipsum latè à nu. 11. vsq. ad num. 27.

13 In delictis autem facti transeuntis, quæ post se nullum vestigium relinquunt, cuiusmodi supra in nu. 4. dictum est, esse adulteriû, & alia ibi numerata cum similibus, vt constare dicatur de corpore delicti inditia, & coniecturæ sufficiant, vt dicit Gandin. in tit. de præsumpt. & indit. indubit. col. 2. num. 6. vers. aliud etiam notatu dignum, Boff. in tit. de delict. nu. 19. & seq. Clar. in S. fi. q. 4. in vers. scias tamen, quos citat, & sequitur Gratus supra, & infra cit. & Ambrosin. in tract. de process. informat. lib. 1. c. 1. nu. 5. &

in nu. 6. addit, hoc sine difficultate procedere, quando plena aliundè de prædictis probatio haberi non potest, vt per Hond. in cons. 106. n. 19. lib. 1. Nec est necessarium, vt in hoc casu inditia, & coniecturæ sint luce clariores, cum tantum fiat tunc processus ad informandum, non autem ad puniendum; ideoque inditia, & coniecturæ esse debent tales, vt aliquo modo indicent, fuisse commissum delictum, quod post se nullum vestigium reliquit: Vt putà si sit in Monasterio commissum furtum sine fractura, & alia via corpus delicti constare non potest, nisi quod aliqui affirmant, audiuisse aperire ianuam loci, in quo fuit furtum commissum, vel quando ille, qui erat deputatus ad obediētiam illius loci, statim cum primū ingressus sit locum illū conqueustus est de furto, & manifestauit Patribus, vel Fratribus, vel Superiori,

vt

vt per Spec. in tit. de furt. in fi. & in terminis consuluit Grat. in supra cit. cons. 95. & rationem reddit in n. 12. quia vbi à communiter accidentibus difficilis est probatio, etiam coniecturæ admittuntur, l. filium ff. de his, qui sunt sui, vel alien. iur.

14 Ex quibus deducitur, sufficienter esse probatum corpus delicti violentiæ, vel percussionis, vel iniuriæ factæ intra aliquam domum, vel cameram, in qua nullus erat præsens, si probetur, violentiam passum, vel percussum, vel offensum voces querulas emisisse, vel auxilium postulasse, aut quid simile fecisse, non iocosè, sed ve-

rè, quod etiam ex coniecturis probari potest, furtum fuisse commissum, & constare de corpore delicti ad hoc, vt Iudex possit inquirere de tali delicto. Et ad hoc probandum sufficere etiam publicam vocem, & famam patet ex dictis ab eod. Grato in d. cons. 95. n. 12. in vers. accedit; nam, vt ipse ait in nu. 13. etsi fama inducere non soleat plenam probationem, iuxta not. in l. 3. S. eiusdem ff. de testib. & in cap. veniens extr. eod. tit. tamen in his, quæ de sui natura clarè probari nequeunt, facit plenam probationem, vt idem Gratus probat ibidem in numero 14.

De quibus delictis Iudices Regulares, ac alij processum formare debent. Cap. III.

SUMMARIUM.

1 De delictis leuibus processus non est formandus, sed

quoad illa de plano est procedendum.

Leuia delicta Regulares punire debent secundum ob-

- obseruantiam regularem, & non est quoad illa tunc appellatio admittenda, nisi ratione excessus.
- 2 Delicti grauitas in foro exteriori non ponderatur, ut in interno.
- 3 Delicta ut sint accusatio-
ne, & pœna digna. necessa-
rium est, ut in actum pro-
cesserint.
Delictorum causa ut dica-
tur criminalis necessarium
est, ut sit digna pœna corpo-
rali, vel pecuniaria ob vin-
dictam publicam.
- 4 Delictorū distinctio tra-
ditur.
- 5 Leuia delicta apud Regu-
lares quæ sint, & quæ in
omni foro, & in num. 6. 7.
& 8.
- 9 Delicta ex more Regionis
existimanda sunt grauia,
vel leuia, & multa dicta
Doctorum traduntur circa
delictorum grauitatē quoad
Clericos, & Regulares.
- 10 Armorum delatio non est
delictum leue quoad Cleri-
cos, & Regulares.
- 11 Regulares non leue, sed
grauè delictum committunt
ob nocturnum egressum è
Monasterio sine licentia
Superioris, etiam si hoc fa-
ciant animo non apostata-
tandi.
- 12 Delicta quæ dicantur le-
uia, vel grauia, arbitrio Iu-
dicis est etiam iudicandum.
- 13 Grauia, seu atrociora de-
lictia apud Regulares, &
apud omnes quæ sint, expli-
catur.
Delictorum qualitates co-
gnoscuntur ex genere pœ-
narum. & remittitur Iu-
dicis arbitrio, & quomodo
iudicare hoc debeat, in nu.
14.
- 15 Ex loci, & personarum
qualitate quare grauitas
delicti est iudicanda, &
num. 16.
- 17 Delictum graue est com-
mittere malum sub specie
boni. Veneno occidere peius
est, quam gladio.
Persuadere peius est quam
compellere.
Delinquentes sub specie bo-
ni Inquisitoribus, vel Or-
dinaris sunt denunciandi,

- & ab illis sunt iudicandi,
etiam si sint Regulares.
- 18 Delictum graue est de iu-
re canonico omne illud, quod
habet annexam excommu-
nicationem maiorem, ipso
facto incurrendam.
Excommunicatio maior non
contrahitur, nisi ob peccatum
mortale.
Delictum graue est omne
illud, quod habet annexam
penam depositionis, quæ non
est imponenda, nisi in casu-
bus à iure expressis, & qui
sint hi casus explicatur.
- 19 Delictum graue est pecca-
tum fornicationis, & oppo-
situm est heresis.
Ob fornicationem antiqui-
tatis clerici deponerentur, sed
hodie est hoc arbitrarium,
& impugnatur sententia
Belletti existimantis, idem
esse quoad Regulares.
Regulares fornicarij sunt
deponendi.
- 20 Clerici fornicarij sunt de-
ponendi ob notoriam, vel
scandalosam, vel diu conti-
nuatam fornicationem.
- 21 Delicta atrociora, vel
atrocissima, aut grauissima
sunt illa, pro quibus impo-
nitur pœna mortis natura-
lis, secundum aliquos; sed
dicitur esse illa, pro quibus
morti naturali alia pœna
additur.
Delicta pro quibus imponi-
tur pœna degradationis
actualis cum traditione
Curie seculari, de iure ca-
nonico sunt atrocissima; &
pro quibus delictis talis pœ-
na imponitur.
- 22 Delicta occulta quæ dicuntur;
de illis Ecclesia non iu-
dicat, nisi ad illam perue-
niant iuris ordine seruato.

NON debent Iudi-
ces Ecclesiastici,
& maximè Regulares de
omnibus delictis, quæ in
Diœcesi, vel in Religione
committuntur processum
formare; nam de leuibus nec
Iudices seculares proces-
sum formare debent, cum
in l. leuia ff. de accusatio.
ita scriptum sit: *Leuia cri-
mina audire, & discutere
de plano Proconsulem oportet.*

et, & vel liberare eos, quibus obijciuntur; vel fustibus castigare, vel flagellis caesus liberare. & in criminibus leuibus non esse necessarias solennitates iuris, vel statutorum in modo procedendi, vel condemnadi affirmat Angelus de malefic. in verb. hæc est quædam inquisitione in q. 4. princ. num. 56. Ideoq. leuia subditorum delicta Regulares Iudices, siue Prælati iuxta Regularia instituta punire debent, processum autem formare, aut in scriptis sententiam ferre non debet; facienda namq. est talis punitio secundum obseruantiam regularem, cum per citatam l. leuia non sint leuia crimina discutenda, sed de plano cognoscenda; Punitio autem, quæ facienda est secundum obseruantiam Regularem, & diuersas Religionum Institutiones de plano, & simpliciter, potius quam

tem expedienda est, ut dicit Ioan. Monach. in c. vni. in fin. de Religios. domibus in 6. & nec appellationem esse admittendam dicit, iuxta tex. in terminis in c. ad nostram de appellat. nisi Prælati excedat modum in corrigendo, ut dicit, glos. in d. c. ad nostram in vers. minus, per tex. in c. de priore de appellat. & in c. super questionem §. nos autem de offic. deleg. & rationem esse dicit glos. prædicta, quare non admittitur appellatio, quia fit ad poenitentiam, & extra formam iudicij, nec Iudicis recusationem admittendam esse affirmat, ut in c. cum speciali de appellat. Et prædicta locum habere dicit quoad omnes Regulares. Et prædictis quod ad appellationem cõcordat decretum Sacri Concilij Trid. in sess. 13. c. 1. §. cum igitur de reformat.

Cum autem non debeant Regulares Iudices de leui-

leuibus delictis processum formare, sequitur, ut tantum de grauibus illum formare valeant, imò & teneatur, nè delicta remaneant impunita, ut latè dictum est supra in proemio. Ideoq. ab eis necessariò dignoscendum est, quid sit delictum, & quæ sit delictorum distinctio, secundum regulas fori externi, nè fallantur cõsiderando delictum, & pòderando grauitatem eius secundum grauitatem interni fori, prout ponderarunt quidam Regulares Iudices, qui mihi ostenderunt processum formatum cõtra Regularem sibi subditum, qui tres paruas formas casei in Monasterio rapuerat, quæ omnes vix attingebant pòdus decem librarum, nec excedebant pretium sex carolenorum nostræ Neapolitanæ monetæ.

3 Secundum regulas autem externi fori delictorum explicatio, & distinctio tradenda hæc est, idest

quatenus delicta in externo foro accusatione, & poena sint digna, nã alioquin quodcunque crimen non esset delictum, ut dixi in prima par. mei Prop. ver. crimen nu. 1. per tex. in cap. Apostolus in §. 81. distinct. ex Speculat. in tit. de crimin. & eor. distinct. num. 2. & Deci. in tract. crimin. lib. 1. c. 9. nu. 3. Ut autem talia sint, necessarium est, ut in actum processerint, quia ob solam cogitationem delicta accusatione, & poena externi fori digna non sunt cap. cogitationes de poenit. dist. 1. & aduertit Specul. sup. in n. 3. Et intellige, ut delictum sit dignum poena ad vindictam publicam, ita ut causa dicatur criminalis, quod tunc erit, quando poena pro delicto imponenda est corporalis, vel pecuniaria applicanda Fisco, ut ex communi sententia dicit Clar. in §. fi. q. 1. num. 2. vers. Ex quorum omnium, & dixi in

- d'ho ver. crimen num. 1.
- 4 Delictorum, & si varias distinctiones Doctores tradant, prout & ego tradidi in d. meo Promptuar. in ver. crimen num. 2. & in ver. Delictum nu. 2. Atamen hic, illis omissis, & secundum nostrum institutum delicta dividendo, dico, delicta alia esse leuia, alia graua, seu atrocia, alia atrociora, seu atrocissima, alia occulta, alia notoria.
- 5 Leuia delicta apud Regulares sunt illa, quæ culpam mortalem, saltē euidentem annexam nō habent, vt dicit Ghislerius in sua praxi crimin. pro Regularibus cap. 10. nu. 3. & talia esse dicit, ridere in Choro, violare silētium sine licentia Superioris, verbis cum fratre cōtendere, murmurare, scilicet de rebus, quæ famam non violant, in aliquem minas, vel maledicta ex impetu iræ proferre, & similia. In Religionibus autem, quo-

rum Constitutiones, & decreta, siuè ordinationes ad mortale non obligant, illorum transgressio inter leuia delicta est cōputanda; & ex natura rei esse leue delictum in omni foro dicas, si percussio fiat pugno, palma, manu, pede, digito, baculo, vel lapide, si ex ea nec liuor, nec mēbri mutilatio, nec fractio dentis, nec magna capillorum depilatio, aut sāguinis effusio sequatur, non quidē ex naribus, sed ex alia parte; nam si prædicta sequantur, aut quis ex percussione mancus efficiatur, delictum, nō leue, sed graue erit iudicandum, iuxta ea, quæ dixi in mea 3. par. lib. 4. cap. 1. num. 11. Et intellige, vt delictum in prædictis casibus iudicandum sit leue regulariter, nam est hoc limitandum iuxta dicenda infra in num. 9. 14. 15. & 16. vbi etiam habes, quod iniuria verbalis est leue delictum, sed efficitur graue

- graue si fiat in foro, vel in theatro, vel patri naturali, vel spirituali.
- 6 Leuia etiam delicta ex Panor. in c. tuæ discretionis num. 3. de pœnis dicuntur illa, in quibus & si culpa interueniat, dolus tamen non interuenit, vt quando aliquid cōtingit per imperitiam, vel culpā sine dolo: vel quando dolus interuenit, sed circa rem modicam, & sequitur Diaz in sua prax. crimin. canon. c. 11. num. 1.
- 7 Leuem etiā iniuriam, & sic leue delictum erit iudicandum, quando aliquis Plebanus percutit Canonicum Ecclesiæ Cathedralis manu vacua in maxilla sine sanguinis effusione, vel saltē mediocre iniuriam, & sic mediocre delictū tenet post Lapum in alleg. 66. Franc. Marc. in suis decisionibus q. 903. num. 3. in fin. sed intellige, dūmodò iniuria prædicta facta non sit in foro, & coram multis, iuxta
- ta dicenda infra in nu. 15. & iuxta ea, quæ dixi in 3. parte meæ instit. lib. 4. c. 1. num. 11.
- 8 Leue esse etiam delictum affirmat Franc. Marc. vbi supra in num. 4. crimen abigeatus, quando scilicet quis furatur pecus ex grege, vt in l. 1. ff. de abige. defumpsitq. hoc ex Speculat. in titul. de libell. concept. §. nunc ostēdamus vers. 42. sed talem sententiam admittendam non esse existimo, nam grauitas delictorū ex genere pœnarum cognoscitur, vt dicam infra in nu. 10. Abigeatus autem grauius punitur iuxta tex. & ibi glos. in l. 2. ff. de abige. Ergo graue delictum est dicendum. Nec dici potest leue ex eo, quod quis vnam tantum ouem ex grege subripuerit, nam tunc non commisit abigeatum, sed furtum, vt patet ex l. 3. ff. eod. nisi sepiēs vnum, vel alterum pecus subripuerit, nam tunc

tunc abiecus erit, & gra-
uiter erit puniendus, vt in
d. l. 2. tùm ob qualitatem
criminis, tùm ex natura
rei, quia graue furtũ quis
committeret.

9 Vide etiam Alex. in
consil. 202. num. 2. & 3. in
2. vol. vbi post Ang. in d. l.
leue dicit, quod ex more
Regionis dicitur etiam
delictum leue, vel graue,
vt si ex more Regionis
percutere cum pugno re-
putaretur leue, sit à Iudi-
ce leue existimandum, si
autem graue, sit existimã-
dum graue, & probat per
tex. in l. facularijs S. sunt
quidam ff. de extraordin.
crim. vbi dicitur, delicta
esse punienda iuxta morẽ
prouinciarum; vnde fit, vt
quamuis baculo, vel ligno
percutere sit leue delictũ,
secundùm Hieronymum
de Monte relatum à Fa-
rinac. in 1. par. de delict.
& poen. q. 18. nu. 96. in fi.
tamen quia ex more no-
strarum Regionum graue
delictum reputatur, gra-

ue erit existimandum. Vi-
diq; potest Bart. in consil.
217. Ad declarationem,
vbi explicat quæ crimina
dicantur leuia tam de iure
Diuino, quàm positiuo,
vide etiam Ang. in l. non
solum S. si mandato ff. de
iniur. & in l. leuia ff. de
accus. Ang. quoq; in dict.
vers. hæc est quædã inqui-
sitio q. 4. nu. 56. inter leuia
crimina ponit, si quis sit
reperitus ad ludũ azardi,
idest taxillorum, vel cum
armis, vel de nocte, &
quando criminum poena
est pecuniaria, & benè di-
cit quodad seculares, sed
quodad clericos, & præser-
tim quodad Regulares, etiã
si sint laici, dici non potest
delictum leue, si clerici re-
periantur ad ludum, ma-
ximè extra propriam do-
mum, & Regulares extra
Monasterium, non solum
ratione scādali, sed etiam
quæ clericis specialiter est
vetitum, vt ludis alearum,
vel taxillorum non inter-
sint, nec partem aliquam

ha-

habeant cum lusoribus, 10
vt dixi in meo Promptua.
verb. clericus nu. 59. per
iura ibi allegata, quæ cõ-
firmata etiam fuerunt à Sa-
cro Conc. Trident. sess. 22.
cap. 1. de reform. & tradit
Bellett. in 1. par. disquisit.
cleric. S. 24. nu. 1. Tùm quæ
leuia delicta in ipsis maxi-
ma sunt, vt dicitur in d. c. j.
sess. 22. Sac. Conc. Trid.
Quæ cum ita se habeant
cum clericis, multò magis
procedere debent cum
Regularibus, qui ad ma-
iorem perfectionem obli-
gantur. Vndè meritò dicit
de illis Bellet. in d. S. 24. n.
2. quod ludere non possunt,
neq; cum alijs, neq; inter
se, nec interesse ludo aliàs
licito, & honesto, quod
intellige extra Monaste-
rium, quia in Monasterio
cum licentia Superiorum
ludis licitis, & honestis, in
Religione pmissis ludere
valèt, cum hoc permittat
Constitutiones, maximè
Religionum, in quib. ob-
seruantia viget.

10 Nec delatio armorum
quodad clericos dici potest
delictum leue, cum sit illis
specialiter vetitum arma
deferre in c. 1. cap. cum à
Iudæis, cap. non pila, cap.
clerici, & cap. quicumque
23. q. fin. c. 2. & ibi Abb. in
n. 1. de vit. & honest. cler.
clemen. 1. eod. tit. c. 1. S. si
clericus de pac. tenen. &
tradit Bellet. in d. 1. par. S.
18. nu. 7. & in nu. 8. addit
per iura, & DD. quos ad-
ducit, quod si hoc contẽ-
pserint, erunt excommu-
nicandi, & tanquàm Sa-
crorum Canonum contẽ-
ptores, & ecclesiasticæ
sanctitatis prophanatores
erunt proprij gradus amif-
sione mulctandi, & in nu.
10. multò magis prædicta
procedere dicit, quodad Re-
gulares, cum sint ipsi ma-
ioris sanctitatis prophana-
tores. Imò illis nec intra
Monasterium arma defer-
re, & tenere licet, alio-
quin ipso facto sententiam
excommunicationis incur-
runt, vt dixi in meo Prõpt.

ver.

ver. Arma nu. 10. & latius explicauit in mea 3. par. lib. 4. c. 6. num. 75. & tradidit Bellett. in d. §. 18. nu. 10.

11 Nec leue delictum committere Regulares de nocte incedentes sine causa, & speciali licentia Superioris, etiam si hoc faciant sine animo apostatandi, etsi multis modis probari possit; sufficit tamen pro hoc Opusculo, in quo breuitati studendum est, hoc probare ex decreto Clem. Papę VIII. de casib. quos sibi Superiores Regularium reseruare possunt, ubi in tertio loco conceditur, ut inter ceteros casus possint Superioris sibi reseruare nocturnam, & furtiuam e Monasterio, seu Conuentu egressionem, etiam non animo apostatandi factam. Ex qua concessione arguitur, hoc peccatum esse mortale, cum

à Summo Pontifice, ut dixi in mea 1. par. lib. 1. c. 11. num. 6. nec vnquam alicui concessum fuit, ut illa referuentur.

12 Arbitrio etiam Iudicis Doctores communiter affirmant esse iudicandum, quæ delicta dicantur leuia, vel non. Ita gloss. in cap. cum illorum in vers. membri de sent. excōm. August. de Arim. ad Angel. de malef. in vers. hæc est quedam inquisitio nu. 68. Diaz in sua pra. crim. can. c. 11. Alciat. in cap. cum ab homine nu. 28. de iudic. Clar. lib. 5. recept. sent. §. 1. num. 9. & dicit esse communem, post Villalob. in collect. commun. opin. lit. D. nu. 56. Menoch. de arbitr. Iudic. lib. 2. cent. 3. casu 266. num. 3. Salzedo ad Diaz in d. c. 11. ver. arbitrio Iudicis.

13 Grauia delicta, seu atrocita apud Regulares, & apud omnes sunt illa, in quibus interuenit dolus, & ten-

& tendunt in grade preiudicium alterius, seu Reipublicę, ut furtum, periurium, & similia, ut dicit Diaz in d. c. 11. & in Clericis dicit Foller. in sua praxi crimin. par. 2. in ver. Audiantur excusatores num. 45. delicta grauia, & enormia esse adulterium, homicidium, sacrilegium, falsum testimonium, & similia, ut in cap. si Episcopus 50. dist. & in c. Apostolus 81. dist. Graueque esse delictum addit violentia cum armis, secundum gloss. in l. 3. ff. de vi, & vi arm. & Alex. in d. l. leuia ff. de accusat. ac etiam omne delictum, quod est causa sufficiens ad exheredandum, secundum Bart. in l. solo C. de liber. caus. & Alexand. in d. l. leuia. Dicitur etiam graue, immo & enorme delictum, quod fit cum fractura ostij, vel arcę, ut post Boer. in dec. 173. nu. 6. dicit Baiard. ad Clar. in lib. 5. sentent. §. 1. num.

10. Et ob maiorem rationem idem de grauitate delictorum est dicendum quoad Regulares etiam laicos. Quia autem ex genere poenarum cognoscuntur qualitates delictorum l. nemo clericus ubi Bald. in nu. 6. C. de summ. Trin. & fid. cath. l. 2. ff. de publ. iud. Bart. in d. l. leuia circa princ. hancque communem esse regulam, & theoreticam dixit Soc. in consil. 157. nu. 5. lib. 2. quem refert, & sequitur Clar. in lib. 1. sentent. §. 1. num. 9. & dixi in mea 3. par. lib. 2. c. 1. nu. 108. Esseque hoc relictum arbitrio Iudicis, ibidem addidi ex Menochio de arbitr. Iudic. centur. 266. nu. 2. qui dicit, hanc esse communem sententiam Doctorum, de qua etiam testatur Clar. lib. 5. sent. §. 1. num. 9. Sfortia Odd. in 3. par. de restit. in integr. q. 80. a. 1. num. 1. & alij: a qua communi sententia Regulares Iudices, nec alij recedere debent.

- 14 Sed nè arbitrando fallantur dijudicare hoc debent, prout dixi in 2. tom. mei Propt. verb. delictum nu. 4. circ. med. Primò, ex natura rei. Secundò, ex qualitate facti, & dignitate, & qualitate personarū, à quibus, & quib⁹ iniuria per delictum illata est, nec non ex loco ubi delictum commissum est, ac etiam ex loco vulneris, vt in S. atrox iniuria Inst. de iniur. & faciunt ea, quæ de gravitate, & leuitate percussionis clericorum dixi in mea 3. par. Instit. Peregr. lib. 4. c. 1. quæsi. 2.
- 15 Loci autem qualitatem ideo considerandam esse dixi in d. ver. Delictum. n. 4. circ. fi. quia atrox iniuria dicitur illa, quæ fit coram Magistratu, vt probatur ex l. Prætor ait S. vlt. ff. de iniur. & post DD. quos citat Menoch. in d. lib. 2. de arb. Iud. cas. 263. n. 23. Idemq. dicit in n. 24 de iniuria facta in foro, & coram multis; vide etiam

latè Farin. in 1. par. prax. crim. q. 18. concl. 5. cum seq. Ideòq. personæ qualitatem considerandam esse dixi in d. ver. delictum nu. 4. quia ex qualitate, & dignitate delinquētis delictum maius interdum iudicatur, & in maiori pœna punitur, vt in l. presbyteri la 1. in fi. C. de Episc. & Cler. l. quædā delicta ff. de pact. l. 2. ff. de re milit. cum simil. & sic tamquam magis delinquens, magis est puniendus clericus, vel alia persona sapiēs, & existens in aliquo gradu, vel dignitate, ratione scādali, quod oritur in populo, vt per Farin. in 1. p. de delict. & pœn. q. 18. n. 82. Respectu ēt personæ, quæ iniuriatur, vel percutitur, percutientis, vel iniuriantis delictum ex natura sua leue, fit graue, vt puta, quia percutitur, vel iniuria afficitur Prælatus, Magister, Pater, aut Patruus, vel Iudex, vel exercēs aliquem Magistratum, vel in dignitate

tate, aut personatu constitutum, vt patet ex quadā extrauag. Ioan. XXII. quæ ab alijs etiam Pio II. tribuitur, & Ego retuli de verbo ad verbū in d. lib. 4. c. 1. nu. 10. & quòd etiam atrox videatur iniuria illata Magistratui, probatur ex l. Prætor edixit S. vlt. ff. de iniur. & ex S. atrox Inst. eod. & tenet Bartol. in l. non solum S. si mandato ff. eod. & Bald in c. 1. S. iniuria de pace iuram. firman. Item Bartol. in l. scriptus heres ff. de Religios. & sumpt. funer. Paris. in cons. 147. nu. 11. & 12. vol. 4. Marfil. sing. 549. & Menoch. qui alios citat in lib. 2. de arbitr. Iudic. casu 263. nu. 23. Idemq. de Rectore alicuius Gymnasij affirmat Menoch. de arbitr. Iudic. in d. casu 263. nu. 14. cum is Principis personā sustineat, & omnes de Gymnasio illo, dignitate antecellat. Quòd autem iniuria illata Patri, ex leui fiat grauis

respectu personæ patris. probat Alexan. in cons. 202. vol. 2. in nu. 1. & 20. & quòd respectu personæ, cui iniuria est illata, delictum esse grauiori pœna puniendum, probat Farin. post Doctores, quos citat in d. q. 18. num. 81.

16 Fit etiam ex loci qualitate percussio, vel iniuria ex natura sua leuis graue delictum, quando fit in teatro, vel in foro corā Rege, Prælato, vel Iudice, in Ecclesia coram multis, vel in alio loco publico, vt patet ex supra citata extrauag. Immo & ipsam esse atrocē per proximè citata iura tenet Curt. iunior in cons. 148. nu. 3. Conrad. Laudés. de duello concl. 17. num. 19. Boss. in tract. crim. tit. de iniu. num. 5. Siluester ver. absolutio 4. in prin. Menoch. vbi supra in num. 24. glos. in cap. cum illorum in ver. mutilationem de sent. ex commun. & Panor. ibid.

in num. 9. Et crimen iniuriarium etiam verba-
le si sit commissum in foro,
vel in theatro existiman-
dum esse graue, tenet
Alex. in d. consil. 202. nu.
3. per tex. in d. S. atrox In-
stitut. de iniur. et si verba-
lis iniuria leue delictum
reputetur secundū Spe-
culator. in tit. de execut.
sent. S. nunc videndum
vers. 42. Marian. Soc. in
c. 1. de libelli obla. in fal-
lent. 47. Brun. de indit.
par. 2. q. 3. in nu. 4. quos
citatur, & sequitur Farinac.
in 1. par. de delict. & pœ-
nis q. 18. nu. 96. in prin.
Et quia ipse Farinac. in
tota illa q. 18. latè exa-
minat, quæ delicta existi-
manda sint grauia, quæ-
uè leuia, ad illam omnes
Iudices, occurrente ca-
su hîc non explicato, re-
currere possunt, quia quæ
dicta sunt, & aliqua, quæ
erunt subiungenda in
numeris sequentibus fat-
tis sufficere possunt Iu-
dicibus Regularibus, ac

Ecclesiasticis quibuscū-
que.

17 Graue etiam delictū
est delinquere per hy-
pocrisim, hoc est, com-
mittere malum sub spe-
cie boni (prout pluries
temporibus nostris eue-
nisse scimus) vt habetur
ex c. certè ego 12. q. 1.
*Nolo habere Hypocritas:
malum enim esse quis ne-
sciat? malum est cadere à
proposito, sed peius est si-
mulare propositum, si non
seruat sanctitatem foris
dimidius cecidit: si verò
intus habuerit simulatio-
nem totus cecidit.* Vbi
glos. in vers. malū, sic ait:
*Peius enim est per Hypo-
crisim peccare, quàm ma-
nifeste: & peius est vene-
no occidere, quàm gladio,*
vt l. vnica C. de male-
fic. & peius persuadere,
quàm compellere, l. 1. S.
vlt. ff. de seru. corrup. ea-
demq. glos. in vers. san-
ctitas dicit, minus esse
periculum, esse manife-
stum peccatorem, quàm
occul-

occultum. Vndè meri-
tò Farinac. in d. q. 18. nu.
72. dicit: Diabolicum
esse facere malum sub
specie boni, multa q. ad-
dit contra hos falsè fan-
ctitatis simulatores, mul-
toq. grauius erit eorum
peccatum, si sub velami-
ne sanctitatis eorum lu-
xuriam pallient, & alios
sub eodem velamine ad
luxuriandum inducunt.
Imò si hoc faciant cum
errore intellectus, existi-
mantes cum illo velami-
ne licitum esse luxuriam,
vel actus luxuriosos ex-
ercere, & non cogno-
scētes, quòd hæc sibi in-
uicem aduersatur, vt di-
cit D. Paulus ad Galatas
5. cum circa veritatem
fidei catholicæ errent,
tale eorum delictum ad
hæresim pertinet, & etiā
si Regulares sint, non à
Iudicibus Regularibus,
sed ab Inquisitoribus fi-
dei, vel ab Ordinario
loci est dijudicandum,
& puniendum, vt de-

terminatum est in iuri-
bus à me citatis in se-
cunda part. mei Prompt.
ver. hæresis num. 10. &
in nouissima Bulla Pauli
V. quæ incip. Romanus
Pontifex, & habetur in
3. tom. Bullar. 26. in or-
dine Bullarum eiu sdem
summi Pontificis, vbi
etiā decernitur, vt om-
nes causæ quomodoli-
bet pertinentes ad offi-
cium Inquisitionis, In-
quisitoribus, vel Ordini-
arijs locorum denun-
ciētur etiam ab ipsis Su-
perioribus Regularium.
Et quia ad Inquisitionis
officium iudicare perti-
net, an prædictum deli-
ctum committatur cum
errore intellectus, vel
non, huiusmodi delin-
quentes semper sunt de-
nunciandi Inquisitori-
bus, vel Ordinarijs loco-
rum.

18 Graue etiam delictū
de iure canonico est
omne illud, quod habet
annexam pœnam excō-
mu

municationis maioris, ipso facto incurrendā; grauiſſima eſt .n. ſecundum ius canonicum pœna excoicationis, nec ab aliquo contrahitur, niſi ob peccatū mortale, vt probatur ex cap. nemo Episcoporum, & ex cap. nullus 11. q. 3. & dixi in mea 3. p. inſtit. lib. 2. c. 2. n. 22. poſt med. lib. 1. c. 3. n. 74 & latiùs in c. 4. nu. 21. & 22. & etiam breuiter, & remiſſiuè in 3. part. mei prompt. in verſ. inaduerſentia n. 3. Quæ ſint aut delicta, quæ habent annexam excommunicationem maiorem, videre poteſ in 3. p. meæ Inſtit. lib. 3. & 4. per tot.

Item omne illud, quod habet annexam pœnam deſiſitionis; nam & ipſa pœna grauiſſima eſt, & peccatum mortale ſupponit, vt dixi in d. mea 3. p. Inſtit. lib. 2. c. 2. n. 22. arg. cap. non afferamus 21. q. 1. eſſe q. eandem cum degradatione ver-

bali, quādo ipſa deſiſtio eſt terminus pœnæ, dixi in 2. p. mei prompt. ver. degradatio nu. 3. & non eſſe imponendam niſi in caſibus à iure expreſſis, dixi ibid. in nu. 6. eſſe q. in iure expreſſos omnes caſus, magna ſcœlera continētes, ibidem addidi, & huiusmodi eſſe, dixi delicta publica, hoc eſt illa, quæ ob grauitatē illorū quilibet de populo accuſare valet, & numerantur Inſtit. de publi. iud. & in libris Digętorum ſub eod. tit. vſq. ad tit. de appell. & in l. Manicheos C. de hæret. & manich. & ſunt hæc: *Crimen læſæ Maięſtatis diuina, & humana, Blaſphemia, Periurium, Falfitas, Adulterium, Parricidiũ, Furtum, Sodomia, Stuprum virginis, & cœtera huiusmodi*, vt in cit. tit. habetur, & retuli, ac examinaui in mea 3. p. Inſtit. lib. 7. c. 1. à n. 115. vſq. ad n. 129. & vide etiam illa, quæ

quæ dixi in meo prompt. ver. degradati nu. 6.
 19 Graue etiam delictum eſſe peccatum fornicationis dubitandum non eſt apud Catholicos, cū docere oppoſitū ſit hæreſis, vt clement. ad noſtram de hæret. & dixi in 2. par. mei Prompt. ver. fornicatio nu. 2. & tradit Bellett. in 2. par. diſquiſ. clerical. S. 2. num. 1. poſt Clar. in S. fornicatio in prin. & in S. hæreſis, & poſt Sayr in Clauę Regia lib. 8. c. 2. num. 2. etiam tempore Apoſtolorum deponeretur Clericus ob peccatū fornicationis, ſi in ſacris erat cõſtitutus, prout deponeretur, & deponitur periurus, & fur, vt patet ex cap. de his vero. 50. diſtin. & ex alijs concordantibus relatis per Bellett. in d. S. 2. num. 3. Immo ſi quis Diaconus, aut Presbyter poſt acceptā leuiticam benedictionem cum vxore ſua incontinens inueniebatur, ab officio ſuo

abijciebatur, vt habetur in cap. ſi quis Diaconus in prin. 50. diſt. ſed hodiè etſi tale crimen graue ſit cap. 1. 81. diſt. tamen pro illo non imponitur pœna deſiſitionis præciſè, ſed arbitrio Iudicis eſt imponenda, prout dixi in d. ver. fornicatio num. 6. & tradit Diaz in praxi crim. canon. cap. 81. Clar. qui teſtatur de communi in S. fornicatio num. 3. Menoch. de arbitr. Iudic. c. 418. nu. 3. Episcop. Ricc. in praxi reſolut. par. 2. reſolut. 604. & alij, quos citat, & ſequitur Bellett. in d. S. 2. nu. 4. Qui in num. 8. ibidem cenſet, hoc idem ſeruandum eſſe cum Religioſis, qui ſemel, aut bis ex humana fragilitate fornicati fuerint, in quo caſu exiſtimat, illos eſſe ſuſpẽdendos, alijsq. ſalutaribus pœnitentijs puniendos, prout peccati circumſtantiaſtulauerint. Verum quia gratis Bellett. hanc ſuam ſententiam tenet, & nullo iure illam

illam probat, nec ad hoc facit glos. quam citat in c. presbyter ver. decem annis 82. dist. nec tex. in c. tēpora 26. q. 7. & expresse tenet contrarium Dec. in cap. at si Clerici num. 234. de iudi. & Felin. ibid. in nu. 13. scilicet Religiosum fornicariū esse deponendum; censuo ab hac sententia nō esse recedendum. & idem tenet Dec. in n. 230. quōdam Episcopos consecratos, & in nu. 232. quōdam Sacerdotes, qui filiam spiritualem carnaliter cognoscerent.

Quōd autē Religiosi fornicarij puniēdi sint pœna depositionis, maximè qñ fornicatio fuit cū Moniale, tenet nouissimè Ioan. Bapt. de Lezana in 1. par. summæ qq. Regul. c. 5. nu. 16. post Nauar. de pœnit. dist. 5. nu. 121. & Alderete lib. 2. de Religios. disciplin. cap. 15. §. 1. sed ego prædictam sententiā apud Nau. inuenire non potui, & Lezan. numerum citat,

sed non capitulum Nau. in dicta dist. 5. nec Nauar. in aliquo cap. commentarij illius peruenit ad nu. 121. Alderete autem non habeo.

20 Sed si fortè notoria sit, vel scandalosa, vel diū cōtinuata Clericorum fornicatio, tunc dicit Bellett. in d. §. 2. nu. 7. illos esse puniendos pœna depositionis; & ita refert tenere Toletum in summa lib. 1. c. 47. & Clar. in §. fornicatio nu. 3. Ex quo loco hoc deduci potest, cū dicat, quōd quando fornicatio habet insignem deformitatem, Clericus illam cōmittens est deponendus, quando autem fornicatio notoria est, vel scandalosa, vel diū continuata, dici potest, illam habere insignem deformitatem. Esseq. hanc cōmunem opinionem dicit Clarus ibidem post Menchiacam, quem citat.

21 Delicta atrociora, seū atrocissima, vel grauissima dicun-

dicuntur illa, pro quibus imponitur pœna mortis naturalis, secundū Salyc. in l. non ideō minus n. 10. C. de accusat. Bart. in l. nō solum §. si madato ff. de iniur. Abb. in c. tuę discretioni de pœnitent. & alios, quos citat Farinac. in 1. par. q. 18. nu. 88. & idē tenet Diaz in sua prax. crim. canon. c. 11. At mihi placet sententiā Clari in lib. 5. sent. §. 1. n. 9. in vers. Atrociora autem, dicētis, atrociora, siuē atrocissima delicta esse dicenda illa, pro quibus lex, vel statutū imponit pœnam grauiorem, quā simplicis mortis in ipso genere mortis; vtputa quia pro talibus delictis vult reos indui culeo, vel igne comburi, vel frustra scindi, vel rotę inferi, vel trahi ad caudam æqui, vel huiusmodi aliqd addit ultra mortem, vt in crimine hæresis, Patricidij, Assassini ad viam publicā, sodomie, incendiarij, falsie monetæ, & similibus. Vel quā-

do addit alias qualitates ultra pœnā mortis, vt quādo extēdit pœnam etiam ad filios, vt in crimine lese Maiestat. Vel quādo aduersus delinquentes alia specialia conceder, vt in crimine raptus Virginitatis, & mulierum honestarum.

De iure etiā canonico illa delicta dicenda erunt atrociora, seū atrocissima, & grauissima, pro quibus imponitur pœna degradationis actualis, & traditionis Curie seculari, illa quæ sūt Hæresim, vt in c. excommunicamus il 2. de heret. & in c. ad abolendam §. 1. eod. tit. & intellige iuxta ea, quæ explicauit in 2. par. mei prompt. ver. degradatio nu. 12. imponitur etiā prædicta pœna propter falsificationem literarum Papæ, vt in c. ad falsariorū de crimine falsi, ac etiam propter conspirationē in propriū Episcopum, vt in c. si quis sacerdotū. xj. q. 1. & dixi in d. ver. Degradatio nu. 12. Et consuetudinē

esse, vt idem fiat, propter quodcūq; enorme, & seuerum delictum etiam nō repetitum. dixi in d. ver. Degradatio num. 8. post Seace. in lib. 1. de Iudic. c. 51. num. 66.

22 Vltima delictorum distinctio facta supra in nu. 4. est, alia delicta esse occulta, alia notoria. De occultis autem dicā hic, de notorijs verō, quia amplā cōtinent materiam dicam in c. sequenti. Occulta delicta dicuntur illa, quę per legitimas probationes in iudicio nō sunt delata, & ab humano Iudice iudicāda nō sūt, vt probatur ex c. sicut tuos §. fin. & c. tuos §. fin. de simon. Et cū nec Ecclesia de occultis iudicet, vt ex citatis iuribus patet, nec alius Iudex, quisquis ille sit, iudicare de illis debet, nisi prius, iuris ordine seruato, ad eius

iudicium deueniāt; Nam, etsi crimina, quę notoria sunt iudicarium ordinem non requirant, iuxta dicēda in cap. seq. Occulta tamen illū requirunt c. prohibēur §. fin. 2. q. 1. vbi ita habetur: *Nullus est condēnandus, nisi iudicio ordinabiliter habito, aut cōiunctatur, aut reum seipsum cōfiteatur; Verūm hęc de illis intelligenda sunt, quorum crimina sunt occulta. Ceterū quę manifesta sunt iudicarium ordinem nō requirunt.* Et ex D. August. in Homil. de pœnit. q. 50. c. 12. ita legitur in c. multi 2. q. 1. *Noluit enim, hominem ab homine iudicari ex arbitrio suspicionis, vel etiā extraordinario usurpato iudicio, sed potius ex lege Dei secundum ordinem Ecclesie, si vltro confessum, siue accusatum, atq. cōiunctum.*

De

De modo procedendi à Iudicibus præsertim Regularibus in delicto notorio per factum. Cap. IV.

SVM MARIVM.

- 1 Notorium delictum dicitur illud, quod nulla tergiversatione celeri potest, ac etiam illud, cuius est testis maior pars viciniae. Notorium quāto hominum numero fiat, arbitrio Iudicis relinquitur. Arbitrio Iudicis relinquatur omne id, quod in iure non est expressum. Notorium delictum inter Regulares quod sit dicendum.
- 2 Notorius excessus examinatione non indiget, nec requirit ordinem iuris. Probatur duobus testibus. Probatioq. fame sufficit ad inquirendum.
- 3 Notorium esse debet probatum cōcludenter, & quo modo, & in n. 4. Factum quando dicitur antiquum.
- 4 Testes ad probandum de-

lictum notorium non esse examinandos citata Parte secundum aliquos: sed vide veritatem in nu. 6. & 7. & quid quoad Regulares in nu. 8.

8 Testes examinati pro informatione Curie in criminalibus, in quibus est imponenda pœna corporis afflictiva, omninō sunt repetendi, nec sufficit habere illos pro repetitis, & examinatis in plenario iudicio, & qua-

re. Litis contestatio non requiritur in crimine notorio.

Partes facere non possunt cōtra præceptum legis cum clausula irritante.

Renunciari non potest iuri prohibitiuo, & annullanti actum.

9 Renunciari nō potest iuri inducenti certam formam, vel solemnitatem etiam ab illo, in cuius favore est in-

- ducta, sed limita, ut in n. 10.*
Clausula irritans inducit formam.
- 10 Praxis habendi testes pro-
 examinatis quando à reo
 petitur copia processus, illo
 non finito, approbatur.
- 11 Litis contestatio omitti
 potest in crimine notorio,
 nec in illo locum habet tor-
 tura, nec danda est copia
 repertorum, nec datur ter-
 minus ad se defendendum,
 nisi exceptio non friuola op-
 ponatur.
- 12 Exceptiones friuolas Iu-
 dex ex officio repellere de-
 bet. Citatio ad sententiam
 est necessaria etiam in cri-
 me notorio.
 Sententia condemnatoria
 in notorijs et si in scriptis de
 iure non sit ferenda, de cō-
 silio tamen talis solemnitas
 omittenda non est.
- 13 Acta quomodo fini for-
 manda in delictis notorijs,
 & in nu. 14 & 15. & in
 nu. 16. traditur forma hoc
 faciendi.
- 17 In notorijs testes exami-
 nati pro informatione Cu-
 ria Parte non citata, sunt
 repetendi Parte citata.
 Reus etiam in notorijs est
 examinandus post repetitio-
 nem testium Parte citata.
- 18 In notorio delicto quan-
 do reo competunt defensio-
 nes, danda illi sunt cum ter-
 mino ad se defendendum,
 & concessio illi Aduocata,
 & Procuratore.
 Concesso uno, omnia intelli-
 guntur concessa, sine quibus
 ad illud perueniri non pōt.
 In notorio delicto quando
 defensiones reo competunt,
 & non conceduntur appel-
 lari potest.
- 19 In notorio delicto per cui-
 detiam facti appellatio non
 conceditur.
 Appellatio introduc̄ta est,
 ut Iudicantis iniquitas cor-
 rigatur, ac in presidium
 innocentiae, non autem ob
 defensionem iniquitatis.
 In notorijs pronuntiatio
 propriè sententia nō est, sed
 quedam iuris extensio, à
 qua regulariter non datur
 appellatio.

- Limita, ut in num. 20.*
- 21 In appellatione notorijs cri-
 minosi est explicanda causa
 appellationis, alioquin Iu-
 dex à quo non tenetur ap-
 pellationi deferre & ante
 inhibitionem potest senten-
 tiam suam exequutioni
 demandare.
- 22 Forma sententiae cond̄ m-
 notoriae pro delicto facti no-
 torijs reo praesente.
 Et quomodo sit proceden-
 dum quoad Regulares secū-
 dum B. Ioan. à Capistrano.
 Incōtinēti fit quod fit eodē
 contextu, vel immediate
 secundum Baldum.
- 23 In delicto facti notorijs cō-
 tra absentem quomodo sit
 procedendum.
- 24 Forma edicti pro citatio-
 ne absentis.
- 25 Reo absente, & per edictū
 citato non comparente, pro-
 cedendum est ad ulteriora,
 & ad quae, probata prius
 citatione, & contumacia, &
 quomodo sit probanda.
- 26 Absens et si de iure dam-
 nari non possit, nec haberi
 pro conuicto, & confesso,
 tamen de consuetudine in-
 troductum est, ut praedicta
 fiant.
- I SI notorium delictum
 in Monasterio com-
 mittatur, vel in Diocesi,
 quoad alios Iudices Ec-
 clesiasticos, quod secun-
 dum nostrū propositum
 tunc eueniet, quando ita
 publicè quis delictum ali-
 quod cōmitteret, ut nul-
 la tergiuersione celari
 possit, nempè quia factū
 est in Monasterio coram
 omnibus, vel maiori par-
 te degentium in illo, vel
 corā omni vicinia, vel ma-
 iori parte illius. Tūc enim
 tale delictum nulla tergi-
 uersione celari potest,
 & id, quod nulla tergiu-
 ersione celari potest, noto-
 rium dicitur, ut in c. fin. de
 cohabit. cleric. & mulier.
 & notorium ēt dicitur de-
 lictum commissum, quādo
 vniuersę viciniae populus
 testis erat, ut in c. cum di-
 lectis filijs S. his igitur, cir-
 ca med. de purgat. canon.

& etiam maiorem partem vicinij sufficere probatur ex l. quod maior ff. ad municip. & ita Doctores affirmare dicit Clar. in lib. 5. §. fin. q. 9. nu. 2. post Cynum, quem citat. Quāto autem hominū numero quid fiat notorium, Iudicis arbitrio relinquitur, cum hoc à iure determinatum nō sit, vt dicit insignis Doctor Iodocus Dāhouderius in sua praxi criminali c. 11. nu. 7. Omne enim id, q̄ in iure expressum non est, Iudicis arbitrio relinquitur, c. de causis de offic. deleg. l. 1. ff. de iure deliber. Et ita tenet Menoch. in cas. 166. num. 7. & testatur de communi post Ant. Gomez. tom. 3. variar. resol. de delict. c. 1. n. 42. Sigism. Scacc. in lib. 1. de iudic. c. 76. nu. 5. Et quia decem faciunt plebem, seu viciniam, vt in c. vnio 10. q. 3. & ibi glosa ff. arg. illius, & l. Prætor ait la 2. ibi Turbam, & c. ff. de vi bon. rapt. censeo, deli-

ctu esse notoriū si cōmitteretur in Choro, vel in Refectorio, vel in Capitulo, p̄sentibus sex ex illis, q̄n̄ decem essēt in aliquo Monasterio assignati: nullus enim tunc esset inficiationi locus; & quando aliquod ita esset factū coram oculis hominū, vt nullus sit inficiationi locus, notoriū esse dixit Innoc. in c. vestra de cohabit. clericor. & mulier. & Foller. in sua prax. crim. in 2. par. secundę part. in ver. Item, quod est notorius delinquens n. 17. etsi dicat, qđ ad hoc, vt delictū dicatur notoriū, sit necessarium, vt sit in notitia omnium de Ciuitate, vel maioris partis eorum, dicit tamen, maiorem partem esse posse minoris, numeri, quā decem: Sed totum Monasterium, vel totus populus vicinij vt faciat notoriū, esse nō debet pauciori numero, quā decem, vt dicit Foller. in d. nu. 17. in fine, & probatur arg. tex. in d. l.

d. l. Prætor ait, & d. c. vnio, quam Follerij sententiam existimo esse admittendā omnino inter Regulares, quando maior Monasterij pars non excedit numerum decem, vel duodecim Regularium; & id, quod dicit Salyc. in l. ea quidem n. 73. de accusat. relatus à me in cap. seq. nu. 4. est intelligendum in terminis, in quib. loquitur, scilicet vt aliquid dicatur notorium Parochiæ, vel vicinix.

2 Notorius autem excelsus quia examinatione nō indiget c. bonæ memoriæ il. 1. de elect. nec requirit ordinem iuris c. ad nostrā il. 3. de iure iur. c. manifesta 2. q. 1. Si casus in Monasterio, vel Diœcesi occurrat, vt puniatur reus, sufficit probare crimen esse notoriū, iuxta glos. fin. in d. l. ea quidem C. de accusat. hoc est quod ipsū delictū, de quo agitur, notoriè commissum sit, vt cum Cyno in d. l. ea quidem

num. 5. C. de accusat. tenet Clar. in §. fin. q. 9. n. 5. & dicit, in hoc neminem cōtradicere, sufficereq. ad probandum notorium testes duos affirmat Foller. in d. ver. Itē quod est notorius delinquens nu. 16. post glo. in c. Deus omnipotens, §. quando autem in ver. Iudicis 2. q. 1. & idem tenet Clar. in §. fi. q. 9. nu. 6. & testatur de communi post Salyc. in l. ea quidem nu. 82. C. de accusat. Nec sufficere dicit Cyn. vbi supra in nu. 15. probare famam, sed simpliciter de notorio debere plenè in actis constare, scilicet tale crimen à tali notoriè commissum esse, quia probatio talis famæ sufficit solū ad inquisitionem criminis, non autem ad punitionem.

3 Debetq. notorium esse concludenter probatum, vt dicit Foller. in sua praxi crimin. in 2. par. secundę part. in ver. Item quod est notorius delinquens in num.

nu. 12. vt autem notorium dicatur esse concludenter probatum, necessarium est vt testes concludant, tale delictum N. commississe in tali publico loco, v. g. in Refectorio, vel in tali platea publica, & in conspectu totius Monasterij, vel totius Populi, vel vicinij, vel maioris partis ipsius, ex eo quod fuit commissum eo tempore, quo totum Monasterium erat in Refectorio causa pradij, vel cenę: vel ex eo, quod populus, vel maior pars illius erat in platea illa more solito, vel ex tali causa, vt per Foller. in d. num. 12.

Debentq; concludere dicti testes causam scientiæ ex visu, ita vt dicant se vidisse totum populum, vel maiorem partem populi facti præsentes, & sic quoad Regulares, totum Monasterium, vel maiorem Monasterij partem facti præsentes, vt per Foller. vbi supra in num. 17. Sed

dicit, hoc pcedere, qñ delictū est recens; nam si esset antiquū dicit, sufficere si testes dicant, & concludant, ita audiuisse, iuxta not. in cap. venies de ver. signif. lib. 6. & per dicta à Butr. in cap. quid per nouale n. 16. de ver. sign. vbi quia Butr. loquitur in causa ciuili dicit, q ad hoc, vt factū dicatur antiquum, debet saltem esse tale per spatium ann. 40 Ideò hæc distinctio de probanda notorietate facti antiqui, vel recentis aptari nō potest ad omnia delicta notoria, sed ad illa tantum, quæ spatio 20. ann. aut minori non præscribuntur; quæ autem illa sint dixi in meo prompt. ver. delictū num. 12. in fin.

4 Debent etiā testes non solum probare, factū esse notorium, prout dictum est, sed etiam qualitates facti esse tales, vt clarè constet factum fuisse commissum cum delicto, non autem ob iustam defensionem; ita

ita, vt pateat fuisse commissum absq. vlla iusta excusatione, prout faciendum esse cōsuluit Colleg. Florent. inter cons. Curtij senioris cons. 21. n. 3. & ita firmare dicit Bald. & Saly. et. & Legistas in d. l. ea quidem C. de accusat. asseritq; hanc esse indubiatā opinionem, quā sequitur Clar. in §. fi. q. 9. n. 2. & refert idem tenere Tortū inter cons. Butrij cons. vlt. n. 29. in vers. nec obest tex.

5 Quando autem Iudex format processū super informatione delicti notorij citatio nō exigitur, sed procedere habet de plano, & se informare, vt bonus vir, vt tenet expressè Butr. in tract. de notor. ar. 4. n. 14. in fin. Et ratio est, quia citatio fit ad finē, vt citatus se defendere valeat, vt dixi in meo Prompt. ver. Citatio nu. 1. in fin. per l. de vnoquoque ff. de re iudic. & l. nam ita diuus ff. de adopt. sed quādo à Iudice formatur processus

super informatione, tunc nulla reo competit defensio, si Iudex iuridicè ad informationem procedat, quia vbi certum est, nullā defensionem competere, nulla citatio requiritur, vt dicit Clar. in d. §. fi. d. q. 9. nu. 4. in fine. ergo quando Iudex format processū ad informationē Curie pro delicto notorio, nullā reo citationem facere obligatur, siue reus sit absens, siue præsens, & in carcere mancipatus. Et tūc maximè faciendū hoc non est, quando ex tali citatione reus non carceratus infirueretur ad fugā, vt per Clar. in d. num. 4.

6 Verū quia omnis actus iudiciarius, ex quo pars lædi potest, si fiat illa in audita, & nō citata est ipso iure nullus, maximè quādo est actus Iustitię, & non gratiæ, prout dicit dictum Colleg. Flor. in d. cons. 21. n. 11. apud cons. Curt. senioris, & dicit esse casum in clement. pastoralis §.

ceterum de re iudic. cum similib. & in examinatione tertium pro informatione dicti notorij Pars lædi potest, nisi videat iuramenta testium, cōtra quos, & eorum dicta potest oppone- re, sicut in quolibet alio iudicio, vt dicit Bossi. in sua prax. tit. de denunciat. nu. 9. debet Iudex ob vitandam hanc nullitatem, formato processu pro informatione Curiaē testes repetere, reo citato, & admissio ad videndum iuramenta testium. Quia notorium ex actis constare debet Iudici, vt Iudici secundum cōmunem Doctorum opinionē, de qua post Cōrad. testatur Clar. in §. si. q. 9. num. 5. in fine, ideòq. non sufficere, dicit, informationes ab ipso Iudice extraiudicialiter scriptas, scilicet Parte non citata.

7 Testes igitur in sum- maria informatione recepti, seu examinati, Parte aduersa nō citata, seu reo

non citato, necessariò sūt in plenario iudicio ratifi- candi, Parte citata, alio- quin fidem non faciunt, nam cum tales testes fue- rint examinati Parte non citata, illi nō præiudicant, ideoq. iterū examinari de- bēt Parte citata, vt docet Bart. in l. si. in fin. ff. de quæstionib. per l. si quādo C. de testib. & illos non præiudicare eò quòd sunt nulliter examinati, de iure Canonico est tex. in ter- minis in c. 2. in fine de te- stib. per hæc verba. *Ecce admonendus est semper aduersarius, vt ad audiendos testes veniat, quod quia hic omissum est, necesse est, vt quod contra legem actum est nullam habeat firmitatem.* Vbi glos. in vers. au- dire dicit, nō esse ideò ad- monendum aduersarium, vt veniat ad audiēdos te- stes examinādos, quia se- cretè sunt examinandi, & in publico debent iurare, vt notat Bart. ex illo tex. in l. nullum not. 1. & nu. 6.

C. de

C. de testib. sed vt veniat ad audiendum, & videndū iuramenta testium; & post publicationem videre, & audire dicta ipsorum. Te- netq. ita Suarez de Paz in sua prax. Ecclesiastica, & sæculari in 5. par. 1. to- mi c. 3. §. 9. nu. 1. post Do- ctiores, quos citat.

8 Et quamvis ex Panor. in c. cum contingat n. 26. de foro compet. videatur hoc esse limitandū quoad Regulares: vt scilicet ipsi vocandi non sint ad vidē- dum iuramenta testium, quia hoc pertinet ad ordi- nē iudicij, & in causis Re- gulariū proceditur de pla- no sine strepitu, & figura iudicij, sed secundum ob- seruantiam Religiosorum, tamen etiam quoad Re- gulares non est receden- dum à priori sententia, cū hoc pertineat ad substan- tiam iudicij, vt patebit ex infra dicendis hic, & in n. 9. Addit etiam Paz in d. c. 3. §. 9. n. 3. & sequitur post alios, quos citat Auctor

Curiaē Philippic. in 3. par. §. 15. num. 3. & testatur de communi, nec sufficere in criminalibus, quādo in illis intelligenda est pœna corporis afflictiua si reus testes examinatos pro in- formatione Curiaē habeat pro productis, & examina- tis in plenario iudicio, sed necessarium esse, vt re- vera repetantur, & ratificen- tur in plenario iudicio; Tūm quia reus in crimi- nalibus renunciare non potest suis defensionibus; Tūm quia nulliter recepti fuerunt, lite nō contesta- ta, vt per Paz in d. n. 3. sed neutra ratio aptari potest crimini notorio; nā prior nihil pbat, per ea, quæ di- xi in meo Prōpt. ver. De- fensio n. 8. & posterior in crimine notorio locū ha- bere nō potest, quia in il- lo litis cōtestatio non re- quiritur, secundum com- nem sententiam Doctorū, de qua testatur Foller. in d. ver. Item quòd est no- torius delinquēs n. 5. Ra- tio

tio autem est illa, quæ habetur in d.c. 2. in fin. de testib. scilicet quia fuerunt nulliter examinati contra legis determinationē, quæ 9 vult, vt testes non examinentur reo non citato, & sic sumus in casu prohibito, & pertinent ad essentiam iudicij: Ideòq. eorum dictum consensu Partis validari non potest, cum facere Partes nō possint cōtra id, quod ex præcepto legis per clausulam irritantem pertinet ad essentiam iudicij, vt probatur ex l. nemo potest ff. de leg. 1. Et cum prædictum ius prohibitoriū sit, scilicet, nē testes examinentur Parte non citata, & actum annullat, cum dicat: *nullam habeat firmitatē*, vt in cit. c. 2. in fi. de testib. renunciatio Partis nō valet, quia iuri prohibitiuo, & annullanti actum renunciari nō potest, vt dicit Bald. in cons. 233. in prin. per tex. in l. 2. C. ne fideiuss. vel mandat. dot. dentur. & te-

ne Bart. in l. de his n. 3. in fi. C. de transact. & Alex. qui alios citat in cons. 41. nu. 14. vol. 5.

Præterea quando ius statuit, inducendo certam formam, vel solemnitatē, tali iuri renunciari nō potest, vt dicit Soci. in c. si diligenti n. 14. de for. cōpet. post multos Doctores, quos ibi citat, & hoc maxime, quando solemnitates tales sunt, vt illis omis- sis actus reddatur nullus: nā tales solemnitates, dicit, non esse in potestate contrahentium per iura, quæ citat, & Doctores per quos cōprobat; sed quando ius statuit, vt testes nō examinentur, nisi Parte citata, ita certam formā inducit, vt si omittatur, actus corruat, & testium examinatio nullam habet firmitatem, vt patet ex iuribus citatis supra in nu. 7. ergo in casu nostro reus tali solemnitati renunciare non potest, habēdo testes examinatos, ipso non citato,

pro

pro ritē examinatis.

Nec obstat, quòd talis forma, siue solemnitas videtur principaliter ordinata in fauorē ipsius rei; nam cum habeat clausulā irritantem, tali iuri reus renunciare nō valet; quia per dictam clausulā videtur Superior habere pro illicito quod fieret in cōtrarium, vt dicit Feli. in c. cum accessissent nu. 7. de 10 cōstit. & addit, ad hoc facere vulgatam doctrinam quæ habet, quòd vbicūq. in aliqua dispositione apponitur dicta clausula annullatiua, ibi cōsensus Partium nihil operatur; & in nu. 8. expressè dicit, quòd vbi est apposita dicta clausula, vel cōsimilis, et si sit hoc statutū fauore Partis, non potest pars tacitè, vel expressè tali fauori renūciare per iura ab ipso allegata, & per Doctores, quos citat. Addens quòd vbi apponitur talis clausula, videtur datū pro forma, secundum Baldum in

l. 1. ff. de lib. & posth. & sequitur Anchar. in c. 1. in ver. quero si statuto cauetur de constit. & dixi post multos Docto. ibi à me citatos in resol. 129. nu. 2. in 2. tom. mear. var. resolut. & vt dictū est, quando ius inducit formā, tali iuri Partes renunciare nō possunt, etiam si introducta sit in proprium fauorem.

Verum quia solent aliquando rei, ne in secreto carcere diutius detineantur copiam processus petere testibus nō repetitis ipsis citatis, & sic illis non legitimatis, & quia Iudex copiam illius dare non obligatur, nisi prius cōpletus, ac legitimatus fuerit processus, vt probat Cartar. in pract. interogan. reor. lib. 3. c. 3. à n. 57. vsq. ad n. 62. in Statu ecclesiastico practica inoleuit, vt testatur ipse Cartar. in d. nu. 62. ac etiam in nostro Regno, vt ibidem testatur idē Cartar. post Capy. decis. 74. & Foller. in pract.

prax. crim. in tit. & si cōfitebuntur n. 51. vt quādo inquisitus vult copiam indiciorū, vt suas possit facere defensionē, & instat pro copia processus, dicēs quōd habet testes Curiae pro ritē, & rectē receptis, & legitimē repetitis, exceptis absentibus, & mortuis, concedi tūc soleat, cū congrua ratio assignari nō possit, cur denegari debeat, & perindē esse dicit Cartar. ex Vulpell. in cōsil. crimin. 68. n. 7. relato à Purpurat. in cōsil. 238. in fine, ac si testes Parte citata repetiti essent, ex communi omniū praxi, quam seruare etiam Curiam Archiepiscopā. Neapolitanā dixit mihi doctissimus Fiscalis eiusdem Curiae: sed aduerte, Follerium in d. tit. etsi confitebuntur nu. 51. nihil de hoc verba facere, sed de prēdicta praxi loquitur in tit. *datur copia capitulorū inquisito* in nu. 5. & dicit, esse prax. Magne Curie, & idem dicit Capy.

in d. decis. 74. n. 3. & quia talis praxis vbi adest nouā legem induxit, seruari tūc potest cum prēdicta, moderatione, scil. quando reus petit prēdictā copiam cū prēdicta clausula, sub conditione .s. volendo, vt testes habeantur pro repetitis. Non est tamen etiam ibidem passim hoc faciendū, sed cum maturo consilio, quia vt. post Simanch. de cathol. inst. tit. 64. de testib. nu. 25. aduertit Cartar. in d. c. 3. nu. 62. in ff. etiam vbi practica, prēdicta seruatur, etsi reus dicat se velle testes habere pro ritē examinatis, & repetitis, debet tūc Iudex iterum eos examinare, & interrogare, scilicet Parte citata, nē forte defensio reorum pereat, cui, vt ipse Carta. addit in nu. 63. nec nominatim quidem renūciare queunt, secundum Doctores in l. pactū inter ff. de pact. cū alijs ab ipso congestis in tracta. de defen. reor. Et animadu-

uer-

uertere debere etiā Iudices. dicit, in casu, quo decretum faciunt de concedenda copia cum d. clausula, scil. habitis testibus pro ritē, & rectē receptis, & c. vt copiam nō concedant prius quā inquisitus expressē hoc faciat, quia ex solo decreto pro talibus non habentur, & ita, practicos criminalistas facere cōsueuisse dicit cum Vulpello in cons. crimin. 32. num. 6. vide etiam circa hanc materiam Tranquill. Ambros. de modo form. process. informat. lib. 3. c. 1. à n. 29. vsq. ad finem, vbi ferē omnia prēdicta cōprobat; sed aduerte, posse reum re integra actorum copiam nolle, & tunc tenetur Iudex testes repetere, quia tunc cessat causa.

11 In notorio etiā crimine possunt Iudices omnes litis contestationem etiam ommittere, cum in tali delicto hoc non sit necessarium ex cōmuni Doctorū

sententia, de qua testatur, & illam sequitur Foller. in d. ver. Item quōd sit notorius delinquens n. 5. & dixi supra in nu. 8. Nec in illo locum habet tortura, vt dicit Bald. in l. milites C. de quæstion. quia tortura datur ad inuestigandā veritatē, & in delicto notorio veritas ipso facto manifestata est, vt per Foller. vbi supra in nu. 2. Nec dāda est reo copia Inditorū seu repertorū, vt post Angel. de malefic. in ver. etiam per modū notorij, & Grāmat. in decis. 36. n. 56. dicit Foller. in d. ver. Item quōd est notorius delinquens nu. 8. Nec datur illi terminus ad se defendendum; quia licet regulariter talis terminus sit concedendus, tamē quando delicti factum ita esse notorium ex processu cōstat, vt nulla in illo cadat defensio, nempē quia cōstat, fuisse cōmissum cum scelere, & absq. vlla iusta causa, prout testes cōcludere

dere debere dixi supra in num. 4. tunc nulla est reo concedenda dilatio ad se defendendū, vt tenet, Felin. in c. cum non ab homine n. 11. de iudic. post Doct. quos citat, & Gram. in d. dec. 36. n. 57. & sequitur Foller. supra in n. 7. & est communis opinio, quā tenet Clarus in S. fi. d. q. 9. nu. 7. quādo reus nullam exceptionem proponit ad excludendū delictū, & post Boss. in tit. de denunci. n. 6. in fi. dicit, hanc praxim totum Mundum seruare; nec talis rei exceptio est admittenda quādo friuola est, & ex processu aperte constat contrariū, quia frustra expectatur euentus, cuius nullus est sequendus effectus cap. cum contingat de offic. deleg.

12 Quando autem Iudex videt opponi exceptiones, quæ notoriæ sunt friuolæ, eas repellere debet ex officio, secundū Foller. vbi supra num. 4. & in n. 9. in fi. per l. 2. C. de fals. c.

post electionē de concess. præb. cap. bonæ il. 1. de postul. Præl. Batr. in d. tract. de notor. ar. 4. n. 48. quibus reiectis, citato prius ipso reo, prout faciendum esse dicit Clar. in d. q. 9. n. 4. & testatur de communi post Doctores, quos citat, & sequitur Scaccia in dict. c. 76. nu. 8. in versic. consulo etiam, procedere potest ad sententiam, quam etiam in notorio crimine esse necessariā tenet glos. in c. euidentia in ver. non indiget clamore de accusat. Foller. in d. vers. Item, quod est notorius delinquens n. 20. & dicit, hanc esse sententiam communem, & approbatā Marf. in pract. crim. S. aggredior n. 133. quem citat, & sequitur Clar. in d. q. 9. n. 8. Et quamuis ex iuris rigore talis sententia nō sit ferenda in scriptis, & cum solemnitatibus, de quibus in c. fi. de re iudi. in 6. & in tot. tit. C. de ser. ex breuil. recit. vt post Doctores, quos

quos citat tenet Foller. in d. n. 20. numquā tamen hoc in praxi seruare, nec consiliū darem, vt seruetur etiam si delictum, & qualitas illi notoria sint, ad hoc, vt de condēnatio. ne rei ad perpetuam rei memoriam constare possit, & vt pateat Iudicem, condemnationē non precipitasse, sed maturo consilio illam protulisse.

13 Placet etiam mihi, vt in praxi seruetur sententia Boss. in tit. quomodo proceditur in crim. not. nu. 3. & in tit. de denunci. nu. 10. quem sequitur Scacc. in d. c. 76. n. 8. ver. Ceterum, vt non solū in delictis notorijs facti transeuntis, sed etiam facti permanētis, & etiam quando delictū notoriē corā Iudice, seu Superiore exercente actum iurisdictionis, & coram Populo, seu Monasterio, vel maiori parte eorū commissū sit, assumatur informatio tam de delicto, & qualitatibus ipsius, quā de delinquēte, & vt omnia

redigātur in scriptis penes acta, quæ si fiant statim, post commissum delictum, reo adhuc præsete, & priusquā recedat à loco delicti, & ab ipso Iudice, corā quo fuit commissum notorium delictum exercente ipso actū iurisdictionis, seruandus est modus quem tradit Foller. in d. vers. Itē quod est notorius delinquens num. 27. post Doctores, quos citat.

14 At si acta fiant cum intervallo tēporis, & sic post quā reus à Tribunali recessit, etiā si fuerit in carcere mancipatus, tūc potest Iudex vno ex duobus modis procedere, scilicet via ordinaria, & iuris ordine seruato, ac si casus non esset notorius, & tūc absq. quod capiat informationem de qualitate notorij id seruare debet, quod infra dicam, esse faciendum ab eis, qui vno ex tribus modis, via ordinaria procedunt. Alio modo, quo procedere potest est via extraordinaria, scilicet super

per delicto notorio tamquam notorio, & tunc ut possit procedere, necessarium est, ut ante omnia illi constet per probationes concludentes, delictum fuisse notorie commissum, iuxta ea, quae dixi supra in n. 3. Nec ad hoc ut procedere valeat, necessarium est probare qualitates facti esse tales, ut clare constet notorium delictum esse commissum cum scelere, iuxta ea, quae dixi supra in num. 4. sed sufficit Iudici probare factum principale fuisse notorium. Hoc enim sufficit ad hoc, ut procedere valeat extraordinarie tanquam super notorio, & probatio illarum qualitatatum tantum est necessaria ad excludendum reum a defensione, & executione pro delicto notorie commissio, ut per Foller. in d. vers. Item quod est notorius delinquens nu. 13. omniaque alia servabit quae supra dicta sunt esse servanda a praecedente super deli-

cto notorio, & omittere potest omnia, quae dixi posse omitti.

15 Aduertant Iudices, quod etsi duo testes sufficiant ad probandum delicti notorietatem, ut dictum est supra in nu. 2. optima tamen est cautela illa, & in praxi seruanda, quam tradit Salyc. in l. ea quidem n. 82. in fine, & in n. 91. C. de accus. .s. ut Iudex ad cautelam; licet ex abundanti examinare faciat omnem, vel maiorem partem viciniam delicti commissione, & sic ut in Monasterio examinentur omnes Religiosi, vel maior pars eorum, & sic clare constet de eius notorietate: quam cautelam approbat, & sic seruandum esse affirmat Foller. in d. vers. Item quod est notorius delinquens nu. 18.

16 Modus autem procedendi per viam notorij, quando ex interuallo aliquo Iudex, vel Superior Monasterij procedit, talis erit, vel consimilis.

Forma

Forma incip. processum pro delicto facti notorij.

Hec est quaedam adnotatio, quae per viam, & modum notorij fit à tali Iudice, vel à tali Superiore huius Monasterij, vel à talibus Visitatoribus una cum tali Assessore (si Assessorem habent) contra N. qui tali die huius anni, vel dieb. praeteritis huius mensis & anni, in tali loco, seu in tali, vel in hoc Monasterio tale delictum notorie commisit; super quibus omnibus fit processus, ut infra: electo prius à predicto Superiore, vel Visitatoribus me B. in huius causa Actuarium, quando .s.

Actuarium ordinarium non habet, & statim procedatur ad examinationem testium iuxta formam tradendam infra, cum de examinatione testium specialiter agam. in c. 13. num. 28.

17 Examinatis testibus pro informatione Curiae, si in tali examinatione non fuit reus citatus ad videndum iuramenta testium, iterum sunt repetendi, praemissa tali citatione, si reus sit puniendus poena corporis afflictiva per dicta supra in num. 8. & 9. à qua sententia non recedas, etsi Butr. citatus supra in n. 5. in d. suo tract. de notorio crim. 1. 4. nu. 14. teneat, in notorio posse Iudicem de plano, Parte non citata, &

receptis et testibus non iuratis se informare de hac notorij qualitate, idemque refert tenere Innocentium, namque est hoc intelligendum, quando hoc facit pro informatione Curiae, in quo casu & ego hoc admisi supra in nu. 5. sed remanere obligationem repetendi testes illos Parte citata dixi in n. 6. & rationem reddidi. Et secundum hanc mentem sententiam consuluit Frac. Aretin. in consil. 163. n. 3. in fi. vbi ex multis probat; in tali informatione Parte esse citandam, scilicet, vel prius, vel in repetitione ipsorum testium. Et sequitur Aretinum, omissa sententia Butr. & Innoc. Foller. in d. titul. Item quod

H 2 est

est notorius delinquens nu. 28. Et cōcordari facile possunt, quādo testes repetūtur Parte citata, quia sentētia Butrij intelligi potest, quādo informatio sumitur ad instructionē Curriæ, & sententia Aretini, & Foller. quādo sumitur ad condemnationem.

Et post prædicta examinandus est reus ipse super omnibus interrogatorijs necessarijs ad factū, super quo proceditur, & si confitebitur, damnandus erit, vt dicit Foller. vbi supra in nu. 19. præmissa tamen citatione ad sententiā, quā ac etiam sententiā necessariam esse etiam in notorio crimine dixi supra in n. 11. Si autem delictū negauerit, vel dixerit, nō habere memoriā tale notorium delictum cōmisisse: tunc si ex processu cōstet factū esse tale, in quo nulla cadit defensio, vel excusatio, nec excusatio aliqua, quæ iusta fit à reo afferatur, est illi intiman-

da sententia p̄ die sequēti, ex æquitate quidē, quæ non patitur, vt eadem die fiat citatio, & sententia feratur. Et quamuis Foller. in d. n. 19. doceat, vt nulla data dilatione ad cōdemnationem procedatur, intelligendum est tale dictū, vt procedat post citationē ad sententiam, cū illam necessariā esse communis Doctorum sententia doceat, vt dixi supra in n. 11. Aduertāt tamen Iudices, quōd etsi sufficiat, vt in sententia mentio fiat de notorietate criminis, prout fit in forma sententiæ posita infra in n. 21. tamē dicit Gramm. in decis. 65. nu. 12. & in decis. 105. nu. 16. quem citat, & sequitur Baiar. ad Clar. in d. S. si. q. 9. in ver. sed quæro numquid, quōd inuoluit cautelam, vt Iudex prius pronunciet factum esse notorium, quando nō est notorium facti permanentis, aut ex eo, quōd est cōmissum coram Iudice seden-

te

te pro tribunali, bonū erit tali cautela vti.

18 Sed si fortē defensio aliqua fuerit allegata, quam competere reo posse Iudex existimat: vel si factū sit tale, vt in illo cadere possit defensio aliqua, vel excusatio, licet non allegetur, debet Iudex statuere reo competentem terminum ad se defendendum, vt dicit Foller. in d. n. 19. Et cū ei concedatur tunc defensio, concedendi illi sunt Aduocati, & Procuratores, per quos se defendere valeat; quia vno alicui concessio, censentur illi cōcessa omnia, sine quibus ad illud peruenire non potest, l. illud ff. de acquir. hēr. cap. præterea de offic. deleg. & quamuis expressē in hoc casu dicat Foller. in d. num. 19. non esse concedendam reo copiam repertorum, tamen ob prædictam rationem dicas, omninō illi concedendam esse, quando co-

pia repertorum illi necessaria est ad defensionem prædictam. Imo si Iudex non admittat defensiones probabiles, & excusabiles, appellari potest de tali grauamine, estq; appellatio admittenda quoad omnem effectum, vt post Butr. in d. tract. de notor. crim. art. 4. num. 53. tenet Folle. in d. ver. item quōd est notorius delinquens nu. 25. & appellari etiam tunc potest, si denegetur copia repertorum, quia dicitur grauari l. 2. C. vt lit. pend. c. perpetuus de fid. instrum. & per dicta à Scac. to. 1. de Iudi. c. 100. num. 9.

19 Discussa autem causa defensionis, si rei causa succumbat, ad prædictā cōdemnationem, iuxta dicta in n. 16. procedatur, à qua cōdemnatione appellari non pōt; in notorio enim p̄ euidentiā facti appellatio non datur, tex. & ibi glo. in ver. notorio in cap. Romana S. si autem de

ap-

appel. in 6. cap. cùm sit Romana in fi. & cap. peruenit cap. cõsuluit il 1. cap. cum speciali §. porrò de appel. l. obseruare C. quor. appell. non recipi. & notissimam esse iuris Regulam, à sententiã in notorijs prolata appellari non posse dicit Ludou. Rom. in cõf. 324. n. 2. & cõem hãc esse DD. sententiam dicit Ioa. de Anan. in c. quàm perniciosum in nu. 1. de vsur. & illam sequitur Dec. in d. cap. speciali §. porrò in princ. de appell. Foller. supra in num. 21. & alij multi, quos citat, & sequitur Scac. de Iudic. c. 97. num. 119. Huius autem determinationis duplicem rationem reddit Roman. in d. cõf. 324. num. 3. & 4. quarum prior est, quia appellatio introducta est, vt Iudicantis iniquitas corrigatur l. 1. in prin. ff. de appell. & vt dicit tex. in d. c. cū speciali §. porrò, introducta est in præfidiū innocentie, non aut in defen-

sionem iniquitatis; in delicto aut notorio nec iniquitas Iudicantis est corrigenda, nec in præfidiū innocentie est appellatio necessaria, sed potius per illam iniquitas defederetur; ergo iure merito admittenda non est. Secunda Rom. ratio est, quia in notorijs iudicijs pronuntiatio non proprie sententia est, sed quædam iuris executio, vt notat Innoc. in cap. ex parte il 1. de verb. signif. ab executione autem iuris regulariter appellari non potest, l. ab executione C. quor. appell. non recipitur, l. ab exequutore ff. de appell. c. quod ad consultationem de re iud.

20 Sed quia ex dictis rationibus apparet, tunc à sententia super delicto facti notorij appellandum non esse, quando in delicto illo pena à iure est determinata, & Iudex iuxta iuris determinationem sententiam proferret: tunc .n. Iudicis iniquitas corrigenda

rigenda non esset, cùm secundum iuris determinationem pronunciet, & verè sit tunc iuris executor, at si Iudex determinatam à iure poenam excederet, vel si illa arbitraria esset, & acerbum fuerit, tunc à tali sententia sine dubio appellari potest, argum. text. in d. l. ab executione in princip. C. quor. appell. ibi: *nisi forte executor sententiæ modum iudicationis excedat*, & sentit Foller. per alia iura, quæ citat vbi supra in nu. 27. in fi. & debet Iudex tali appellatiõni deferre: Item à sententia pro delicto facti notorij appellari potest, quãdo in processu causæ iuris ordo seruatus non fuit, & ex sententia non apparet, quòd de crimine notorio Iudex reum cõdemnauit, & tali appellatiõni Iudex deferre debet, vt per Salyc. in d. l. ea quidem n. 91. C. de accusat.

21 Quando autem in aliquo ex prædictis casibus, vel alio quocunq. reus notorie criminofus cõdemnatus appellat, aduertere debet, vt in appellatiõne causam suæ appellatiõnis exprimat, nam et si in appellatiõne à sententia definitiua non requiratur expressio causæ; sed tantum in sententia interlocutoriã sit causa exprimenda, vt determinatum est in c. 1. de appell. in 6. tamẽ quia, vt dicam latius infra in c. 16. si non exprimat, non tenetur Iudex, à quo appellatur, appellatiõni deferre, sed potest antè inhibitionem sibi factam per Iudicem ad quem sententiam suam executioni demandare, vt docet glos. in vers. mandetur in d. c. Romana §. si autem de appellat. & Gemin. ibid. in n. 7. At quando notorius criminofus definitiue damnatus appellat cum expressiõne legitime causæ, appellatio valet, non solū

vt iurisdicōio deoluatur ad Iudicē ad quem, & vt ille cognoscere possit, sed etiam vt Iudex à quo appellationi deferri debeat, vt post supra citatam glos. tenet Franc. in d. S. si autē num. 5.

Cū sit expeditus modus procedendi, & finiēdi causam delicti facti notorij quando præsens est reus, priusquam deueniam ad modum procedendi quādo est absens, prout faciā

infra in nu. 22. ac etiam in alijs causis notorij, de quibus dicam breuiter in cap. seq. mihi videtur ad bene esse necessariū subdere hīc formam pronuntiandi sententiam diffinitiuam in delicto facti notorij, quam ego ad vitandum vitanda, & ad bene esse, & per dicta supra in nu. 11. si essem Iudex, pronuntiarem in scriptis, & omni seruata solemnitate in hac forma. v. 3.

Forma sententię condemnatorię pro delicto facti notorij reo præsente.

22 *Christi nomine inuocato. Nos N. Vicarius Generalis Reuerendissimi Episcopi B. vel Superior Monasterij Sancti A. vel Vistatores talis Religionis, vnā cum G. Assessore (si Assessorem habent) visis, ac diligēter consideratis omnibus, & singulis, quę habentur in processu formato contra A. pro notorio delicto à te commisso contra M. in publica tali platea, vel in publico Refectorio talis Monasterij, prout in processu, considerataq. nimia tua audacia Deum prae oculis habentes, vt de illius vultu nostrū iudicium prodeat, & oculi nostri videant equitatem; per hanc nostrā diffinitiuam sententiam, quam in his scriptis ferimus.*

Christi nomine, repetito sententiāmus, declaramus, pronuntiamus, atque definimus te A. pro predicta notoria, & graui offensa M. illata repertum esse punibilem, & in talē pœnam,

pœnam, vel in arbitrariam, & graue pœnam incidisse, ideo te per hanc diffinitiuam sententiam in predictam talem à legibus statutam pœnam te condemnamus (vel si est arbitraria dicat) ad pœnam Carceris per decennium te condemnamus ab hac die incipiendam. Lecta lata, & publicata fuit hæc sententia sedentes pro Tribunali in tali loco, vbi Curia Episcopalis regi solet, & ius reddi petentibus. Quę verba Regulares, qui locum non habent, vbi Curia regi solet, omittunt, & statim addant. In Camera tali sedente dicto Iudice, vel dictis Iudicibus pro Tribunali. Die 19. Octobris 1637. præsente ipso A. reo, & præsentibus N. & N. testibus ad hoc vocatis.

Subscribēda est sententia à Iudice, seu à Iudicibus, ac ab Assessore, & et ab Actuario in fine pagine, iuxta modum in nu. seq. in fi. Po sui dicta verba sedente Iudice pro Tribunali ad maiore cautelam, licet DD. teneant nō esse necessaria in sententia quę pro notorio crimine fertur, prædictumq. modum procedendi censeo seruandum esse, præsertim quoad Regulares, per ea quę iam dicta sunt, etsi B. Ioannes de Capistran. in c. tua nos de cohabit. Clericor. & mulier. nu. 2. teneat quoad Regulares, quod pro deli-

cto facti notorij, commissio scilicet in Refectorio, Choro, vel Capitulo, nullo iuris ordine seruato, nisi illico, receptis testibus, præsente reo cōuicto, procedi potest incontinenti ad eius cōdemnationem, & duo testes ad probandā notorietatē sufficere ipse Ioa. à Capistr. dicit in c. de vestra de cohabit. Cleric. & mulier. Et incontinēti fieri, si fiat intra triduum, dicit quidā Modernus, qui prædictam sententiam sequitur in sua praxi crim. in tit. de notorio in ver. apud Regulares, sed hoc non probat, nisi ex Bald.

qui in l. lecta nu. 13. ff. si cert. peta. dicit, quod in cōtinenti fit, quod fit eodem contextu, vel immediatè, & in num. 17. dicit, Quod dicitur fieri incontinenti quod fit intra triduum, non absolutè, sed respectu recuperandę possessionis.

23 Si verò notorij delicti reus absens fuerit, & realis citatio per carcerationem fieri non possit, nēpè quia ipse fugam arripuit, tunc omninò verbalis citatio facienda est, dirigendo literas alicui tertio, qui illum verbaliter citet, vt dicit Soc. de cit. ar. 24. nu. 1. capta prius informatione contra absentem, & constituto, vt supra, de qualitate notorij, vt per Foller. supra in nu. 23. Continereq; debent huiusmodi literæ nomen citati, nomen accusatoris, si procedatur p viam accusationis, causa, super qua citatur, terminū congruum, intra quem citatus comparere debeat

(quem terminū esse debere triginta dierum, patet ex Hostien. in summa tit. de accusa. S. qualiter in accusatione in vers. Hęc si) locum ad quem comparere teneatur, ac nomē Iudicis citantis, vt post Socin. in d. a. 4. dixi in meo Prompt. ver. citatio nu. 6. sed si reus fugitiuus personaliter inueniri nō potest, per edictum citandus est, vt in c. si. in fi. de dolo, & contumac. Soc. de cit. art. 23. Maran. in 4. par. spec. tit. de cit. num. 82. & dixi in d. ver. citatio num. 3. continereq; edictum hoc debet, ea quę dicta sunt cōtinere debere citationē: estq; affigendus in aliquo Ciuitatis, vel Monasterij publico loco, vel ad valuas Ecclesię, fieriq; etiam citatio potest per Præconem, quando incertus est loc⁹, in quo reus habitat, vel accessus ad locum nō pateat, & in consimilibus casib⁹, vt post Soc. de cit. ar. 25. nu. 21. dixi in d. ver. citat.

cit. num. 3. in fi. sed inter Regulares fiat per edictū, & ponatur in publico Refectorio sub hac forma,

quę est etiam in actis scribenda, & subscribenda à Iudicibus, & Actuario.

Forma citationis absentis per Edictum.

24 Die 19. mensis Octobris 1637. Nos N. Abbas, seu Præpositus, seu Visitat. vnà cum R. P. N. nostro Assessore, si Assessorem habent, tenore presentium precipimus, citamus, & expresse mandamus, vt infra 30. dies proximos à die presentium computandos, cuius decem dies pro primo; alij decem pro secundo, alij verò decem pro tertio, & peremptorio termino illi assignamus, vt A. qui notoriè in publico Monasterij loco baculo percussit B. & postea aufugit, cōpareat personaliter coram nobis in hoc nostro Monasterio ad informand. in Curiam, ad videndum iuramenta testium, publicationem actorum faciendam; & ultimo loco ad audiendam sententiam sub pena confessati delicti, & pœnarum illi debitarum.

D. N. Abbas, &c.

D. B. Assessor, &c.

D. I. Actuarius.

25 Reo autem infra terminum sibi assignatum non comparente, tunc procedatur ad repetitionē Testium examinatorū; fiatq; publicatio processus, iuxta ea, quæ suo loco dicam, ac si reus præsens esset, & demum ad sententię prolationem procedatur, vt

iuris erit. Et ita docet Foller. in d. vers. Itē quod est notorius delinquens nu. 23. ferendaq; est sententia iuxta formam supra in nu. 21. positam, ita tamen vt verba dirigantur in tertiam personā, & post verba illa circa principū posita, scilicet: *cōsideratq;*

nimia sua audacia, addatur & cōtumacia, cū per edictū, vel Præconem peremptoriè fuerit citatus, & infra terminum sibi assignatum non comparuerit, nec aliquis pro eo, qui ipsius absentia iustam causam proponeret, vel ipsum alijs legitimis excusationibus excusaret, accusante Fisco eius contumacia triplicatis vicibus (quādo scilicet Fiscus hoc fecerit) Deum præ oculis habentes, &c. quando verò aliquis comparuit, & excusationes pro sua absentia adducta iuridicè nō fuerunt admissa, iuxta dicenda in nu. seq. dicatur: Et cū per edictū, vel Præconē publicè fuerit citat⁹, etsi pro parte sua fuerint aliqua adducta, ad suā absentia iustificandam, in iustis de causis animū nostrū mouentibus, non fuerunt admissa; & cū Fiscus triplicatis vicib⁹ eius cōtumaciā accusasset Deum præ oculis habentes, &c. & qñ dicitur, ad talem penā illum condemnamus, ad-

datur in contumaciam ex eo, q̄ legitimè monitus non comparuit, & sic pro confesso est habitus, et si damnetur ad carcerem, vel ad triremes dicatur, vt dies pœnæ tunc incipiat quando verè, & realiter tali pœnæ mancipatus fuerit.

Sed transacto termino cōtumaci assignato, priusquam procedatur ad vltiora, vt contumacia constet in actis examinentur cum iuramento duo testes idonei, qualiter viderunt edictum in tali loco fixum per spatium tot dierum, quot in ipso edicto positi fuerūt (arbitrariū est enim tempus assignandum, sed arbitrio ita regulatum, vt citatus verisimiliter venire possit) & quod sciunt reum non comparuisse, & sic contumaciam contraxisse. Et procurent Iudices, vt duo viri idonei circa hoc inuigilent à die positi edicti, ad hoc, vt examinari possint, vel Actua-

ruius

rius faciat fidem de contumacia, sed melius est hoc probare per testes, quo facto faciant Iudices decretum, in quo dicant. Quod stante sua contumacia, & quod non comparuit intra tempus assignatum sibi, determinarunt, prout presēti decreto determinant procedendum esse ad vltiora, & sic de-

uenerūt ad repetitionem testium hodie die 14. mēsis Nouembris 1637. Et hæc quodam forum regulare, quod Fiscū non habet: sed in foro, in quo adest Fiscus, & maximè quando citatio fit per Præconem, accusanda est à Fisco cōtumacia, & citatio sub hac forma facienda est.

Forma citationis absentis per Præconem.

Ad instantiam Fisci Episcopalis talis Diœcesis mandatur peremptoriè F. clerico talis Terræ sub pœna duc. . . vt infra . . . dies comparere debeat in loco solita residentia ipsius Curia Episcopalis ad ipsam informandam super nonnullis causis Episcopalem Curiam prædictam tangentibus, & signanter super notorio homicidio per ipsum, vt ponitur, commisso in personam quondam B. prout in actis: & ad videndum iuramenta testium, publicationem actorum. & vltimo loco ad audiendam sententiam sub pœna etiam confessati delicti, & pœnarum illi debitarum, aliàs &c. Dat. &c.

D. N. Vicarius Generalis.

D. Actuarius.

Et facta per Præconem relatione, quod fecerit dictam citationē in tali publico loco, tali die, & tali tempore: transactoq; termino in eadem citatione

assignato, accusanda est per Promotorem fiscalem prima contumacia Curia sedente pro tribunali, & post tres integros dies accusanda est pari modo

do secunda contumacia, & post tres alios integros dies accusanda est eodem modo tertia, iuxta praxim Magnæ Curix Vicariæ; & omnia in actis sunt adnotanda cum die, mense, & anno, in quo acta fuerunt. Postea verò procedendum est ad repetitionem testiū, & ad alia facienda, quæ dicta sunt supra in nu. 24. in vers. Reo autem: si tamen nullus compareat ad alle-

Die. . . Squillacij in Curia Episcopali: Visis actis per Reuerendiss. D. N. Vicarium Generalem Illustriss. & Reuerendiss. D. D. N. Episcopi Squillacensis. fuit prouisum, & decretum, ut in causa supradicti F. non obstantibus his, quæ ad iustificandam suam absentiam fuerunt producta, & allegata, procedatur ad ulteriora.

N. Vicarius Generalis.

26 Nectibi lateat, quòd etsi de iure communi absens damnari non possit, vt in l. absentem S. aduersus contumacem, & ibi glos. & Doctores ff. de pœnis, l. absentem C. de accus. l. 1. ff. de requir. reis, & dixi in meo Prompt. ver. absens nu. 23. & quam-

gandam iustam causam absentis citati, Curia sedente pro Tribunali: sed si aliquis cõpareat, nihil fiat, nisi prius iuridicè fuerit determinatum, an iusta sit allegata absentix causa, & an sit admittenda, vel non. Illa autem nõ admissa procedatur ad ulteriora, vt supra dictum est: sed fiat prius decretum sub hac forma.

N. Actuarius.

uis in sententia contra contumacem habeatur ille pro confesso, & conuictio, quod de iure communi esse nõ potest, vt per Bar. in d. l. absentem ff. de pœn. in l. inter accusatorē ff. de public. iudic. & in l. 1. nu. 25. ff. si quis ius dicenti non obtemper. & per alios

alios communitet, vt dixi in meo Prompt. ver. Bannitus nu. 7. Testantur tamen Doctores citati à Farinac. in 1. par. q. 1. 1. nu. 3. circa prin. in vniuersa Italia, Hispania, & Gallia introductam esse consuetudinē, vt reus absens ob cõ-

tumaciam pro confesso, & conuictio habeatur, & etiam ad mortem dānari possit, prout praxis seruat, & hoc etiam præcipientibus Summis Põtificibus in statu Ecclesiastico, prout dixi in d. nu. 7.

De modo procedendi à Iudicibus, præsertim Regularibus in delictis quocunque alio modo notorijs. Cap. V.

SVM MARIVM.

- 1 Notorium delictum triplex facti, iuris, & præsumptionis. & notorium facti tripliciter subdistinguitur.
- 2 Delictum notorium facti interpellati explicatur, & exemplificatur quòd ad Regulares, & seculares. Præsens sicut declarat, & informat præteritum, sic præteritum informat præsens. Continuata, & adherentia eiusdem natura censentur, licet aliquo modo tempore

intermedio vacauerint.

- 3 Contra delinquentem notorie potest Iudex ex officio procedere, iuris ordine non seruato, etiam si iurauerit in omnibus causis iuris ordinē esse seruaturum, probata tamen prius notorietate delicti.
- 4 Delictum notorium facti permanentis explicatur, & nec in illo est necessarius iuris ordo, nec accusator. Concubinatus quando dicitur notorius. Notoria facti quomodo à DD. distinguuntur.

5 *Delictum notorium iuris explicatur, distinguiturq; in notorium per sententiam, per confessionem, vel per claram probationem in iudicio factam.*

5 *Delicta presumptiue notoria quæ sunt, exemplis explicatur.*

Filiatio, & paternitas quando sint dicenda presumptione notoria.

Iura sunt notoria.

Delicti notorietas presumptiue aperit viam ad inquirendum simpliciter, & de plano absque accusatore, vel denunciatore.

i **Q**uia delicta varijs et alijs modis notoria fiunt, siue dicuntur, vel efficiuntur, priusquam ad alia transeamus, de illis omnibus modum procedendi tradendum esse existimo, ne iterum ad notorij materiam sit reuertendum. Triplex enim notorium a Doctoribus distinguitur, dicuntq. aliud esse facti, aliud iuris, aliud

presumptionis. Notorium facti triplex etiam esse dicunt, scilicet facti transeuntis, notorium facti interpellati, & notorium facti permanentis. Et quia de notorio facti transeuntis late dictum est in c. precedenti, superest ut breuiter hic dicamus de notorio facti interpellati, ac facti permanentis, ac etiam de notorio iuris, & presumptionis.

2 **D**elictum notorium facti interpellati, seu interrupti, est illud, quod continuè quidem non fit, sed sepius ita reiteratur tam publicè, & euidenter, ut nulla tergiuersatione celeri possit, & tale quoad Regulares esse potest crimen propietatis in eo, qui non continuè, sed sepe publicè res notabiles emit, & vendit, nulla obtenta à Superiore licentia, & id frequenter reiterat, & quoad seculares, siue laicos, siue Ecclesiasticos tale esse potest crimen vsurarum,

in eo

in eo, qui sepe pecuniam suam ad vsuram mutuat, 3 et si hoc continuè non faciat, sed frequenter hoc reiteret, & ex quo in his casibus continuatur crimen, & in ipsum quis reciduat, nec requiritur, ut semper actus talis criminis sit notorius, sed sufficit ab initio fuisse notorium, ut in proprijs terminis vsurarij dixit Federicus de Senis in consil. 7. in vers. nam ex quo iste, & facit tex. in l. Titia Seio §. vsuras ff. de legat. 2. nam, ut addit Federic. de Senis vbi supra, sicut præsens declarat, & informat præteritum, sic præteritum informat præsens cap. madata in fi. & cap. scribā de præsump. Imò continuata, & adherentia eiusdem nature celerentur, licet aliquo modo tempore intermedio vacauerint, ut probatur ex l. qui cum miles in primo respon. ff. ex quibus causis maior. & ex §. quod si ab eo, & ibi gloss. in vers. continua-

re 16. quæst. 3.

Si igitur regularis, aut secularis delictum aliquod ex prædictis, vel conuulsiue notoriè committat, quia *euidencia patrati sceleris non indiget clamore accusatoris*, ut dicit tex. in c. euidencia de accusat. potest Iudex ex officio procedere iuris ordine non seruato, etiam si iuramentum præstiterit in omnibus causis iuris ordinem se esse seruaturum, iuxta c. ad nostram il 3. de iureiur. sed probata notorietate delicti, iuxta ea, quæ dicta sunt supra in cap. præc. nu. 3. & 4. ad condemnationem deueniat, seruando in omnibus ea, quæ in præcedenti cap. de notorio facti transeuntis dicta sunt; & videnda sunt ea, quæ dixi in num. 12.

4 **D**elictum notorium facti permanentis est illud, quod ita publicè fit, ut nulla tergiuersatione celeri possit, ut est videre in illo, qui in aliqua domo

K con-

continuè, & publicè concubinam retinet, & in hoc etiam casu id etiam seruandum est, quòd de notorio facti transeuntis dictum est in num. præced. nam eadem, & in illo militat ratio, & accusatione non indiget, nec ordinem iudicarium desiderat, vt in citatis iuribus, & in cap. manifesta, & c. de manifesta 2. q. 1. Vt autem concubinatus vnus Presbyteri, siue cuiuscunq. alij, dica-

5 Scio etiam, Doctores

distinguere notoria facti, dicereq. aliquando esse notoria Iudici, sed incognita alijs, aliquando alijs cognita, sed non Iudici, aliquando notoria Iudici, & alijs; sed quia talis distinctio rarò est quòd nostrum propositum necessaria, illam omitto, quam si videre vis, remitto te ad Ioan. Milleum in sua praxi criminali in tract. de notorio.

5 Delictum verò notorium iuris est illud, de quo quis per sententiam ritè latam condènatus est, vel quòd quis in iudicio legitimo confessus est, vt communiter Doctores docèt per l. ingenium ff. de stat. homin. l. res iudicata 208. ff. de reg. iur. l. j. C. de cõfess. & l. confessus §. si. ff. eod. Et quòd notorium per sententiam vide bonum tex. in l. nec enim ff. de pignorat. act. ibi: *uictus eam emptori restituat; etiam mediij temporis usuras à debitore petere potest, nihil enim*

*enim solutū esse, vt auferri non posse palam factum est, scilicet per sententiam, vt patet ex ly uictus. Et quòd notorium tam per sententiam, quam per confessionem in iudicio factā est tex. iuncta glos. magna & seq. in c. vestra §. ceterum, & in c. ult. de cohabi. cler. & mulie. ibi: *Nisi peccatum huiusmodi sit notorium per sententiam, vel confessionem factam in iure.* Et idem dici potest, etiam si confessio fiat per tormenta, præcedentibus inditijs, vel coniecturis legitimis: dum odò ille, qui in Iudicio confessus est, in sua confessione perseueret sine tormentorū formidine per diem, ac noctem: alioquin talis confessio iure notoria dicenda non erit, vt dicit Iodocus in sua praxi crimin. de notor. c. 11. num. 12. per l. 1. §. quæstioni ff. de quæstionibus.*

Ideòq. tale notorium dicitur notorium iuris, vt

docet Salycet. in dicta l. ea quidem nu. 62. C. de accusat. quia ex dispositione iuris prouenit, vt sit notorium ex eo, quòd à iure dispositum est, vt id, quod per talem euentiā est demonstratum, nulla possit tergiuersatione negari. Vndè merito post confessionem de delicto factam, reus statim potest condemnari; & post sententiā ad pœnæ executionem tradi. Et quia in iure nulla inuenitur differentia inter iudicandum, confessum, vel conuictū, vt patet ex c. nos in quæquam cum seqq. 11. q. 1. c. Epiphanius 5. q. 6. c. si. de proba. cap. Ecclesia §. Mariæ in fin. de constitut. Notorium iuris etiam esse dixi in 1. par. meæ Instit. lib. 1. c. 13. nu. 4. delictum, quod per claram probationem in iudicio constat, ita scilicet vt ex illa sequi possit condemnatio; quam sententiam tenet etiam Iodocus in d. c. 11.

n. 13. per l. fi. C. de probat. & per l. gesta C. de re iudic.

Delicta præsumptione notoria sunt illa, quæ ex vehementi iuris præsumptione notoria dicuntur: veluti cum quis familiam alicuius alit cum eius uxore, iura hinc eliciunt, & veluti certissimum censent, ipsum in adulterio cum muliere illa viuere, ut dicit Iodoc. in d. c. 11. n. 15. Sed tu melius pone exemplum ex tex. in l. si qui adulterij C. ad leg. Iul. de adulter. vbi accusati de adulterio: *Si obtentu cõsanguinitatis intentata depulerint: per cõmemorationem necessitudinis crimini fidẽ derogando: dum existimatur non debere credi quod allegatur, vel non potuisse committi, nisi postmodum in nuptias suas. consortiũq. conuenerint; Facinus illud, in quo fuerint accusati, manifesta fide, atq; indicijs euidentiibus publicabũr.* est enim hæc legis præsumptio,

ob quam condemnantur ut dicit glos. in l. quamuis la 2. in vers. reã C. ad leg. Iul. de adulter. Similiter si quis in domo alicuius natus sit, vicinis scientibus, & scientes etiã quod talis tractauit illum ut filium, & ille eum, ut patrem, & sic ut patrem, & filiũ habuisse eos vicinos, & notos eorũ, ex his circumstantijs publicis sic notis, præsumptiuẽ sequitur, quod is erat filius illius, & è cõtra ille eius pater; & quia circumstantiæ sunt notorię, sequitur quod filiatio illa, & paternitas est notoria præsumptiuẽ, ut per Salyc. in d. l. ea quidem num. 61. & 62. Addens, quod cum sit hæc præsumptio iuris, dici non potest quod hoc non sit notorium præsumptione. Iura enim sũt notoria l. leges C. de legibus, eorumq. euidentiã; potest omnibus demonstrari: sed circumstantiæ ipsæ non sũt iuris: sed facti per certas coniecturas, in notoriũ deductæ

deductæ, ut probatur ex l. filium ff. de his, qui sũt sui, vel alieni iur. Quæ quidẽ præsumptiuã notorietas ad eõ efficax est ad aperiendam viam inquisitionibus, ut in criminibus præsumptiuẽ notorijs proce-

dere ad inquirendum possit absq. vllius accusatione, vel denunciatione, ac simpliciter, & de plano, iuxta ea, quæ dicta sunt de notorio facti, ut per Iodoc. in d. c. 11. nu. 16.

De quibus delictis grauibus Iudices Regulares, ac alij omnes acta iudiciaria, seu processum formare non valent.

Cap. V I.

SUMMARIVM.

	<i>Pœna delicto est commensuranda.</i>
1 Acta iudiciaria formari non possunt de delicto saltẽ non attentato, & quare. Cogitationis pœna nemo punitur.	4 Reus minori pœna punitus in territorio vbi delictum commisit, potest iterum puniri vsque ad supplementum in territorio originis, vel domiciliũ.
2 Delictum non proueniens ad actum proximum, intra cogitationis terminos sistit.	6 Limita, ut in nu. 5. Reus delinquẽs extra territorium an sit remittẽdus ad Iudicẽ territorij vbi deliquit, DD. varia sunt sententiã probabiles, & cõmunes: & quid de iure canonico, & quid quoad Regulares.
3 Pro delicto à subdito commisso extra territorium Iudices processum formare non valent, quando reus in loco delicti iuste absolutus, vel condemnatus fuit.	

- 7 In delictis mixti fori Iudices praeventi processum formare non possunt, quando leges utriusque fori tendunt ad poenam commensuratum delicto. & in nu. 8. ubi adest limitatio.
- 8 Praeventio Inquisitorum fidei silere facit iurisdictionem aliorum Iudicum.
- 9 Delicta regulariter ita praescribuntur spatio 20. annorum, ut post hoc tempus processus formari non possit. Limita, & amplia ut in nu. 11.
- 10 Minor factus maior accusare offensorem non potest transactis 20. ann. a delicto commisso. Restitutio in integrum cessat pro sumenda vindicta.
- 11 Adulterium quinquennio praescribitur quoad punitionem, & quoad accusationem criminalem, & civilem pro amissione dotis, & donationis propter nuptias, non autem quoad petendum diuortium, nec quoad exceptionem faciendam pro tali delicto. ut in nu. 12.
- 12 Temporalia ad agendum, sunt perpetua ad excipiendum.
- 15 Adulterium cum incestu non praescribitur nisi spatio 20. ann. contra Farinac. In mixtis illud, quod est maius trahit ad se minus.
- 14 Qualitas delicto adiuncta protrahit tempus ad accusandum usque ad tempus, quo protrahitur ipsa qualitas.
- 15 Maritus quousque adulterum accusare valet iure mariti.
- 16 Delicta omnia, quae a lege Iulia de adult. puniuntur, spatio quinquennij praescribuntur, excepto stupro violento. Exceptoq. quocumque illicito coitu per vim illato, ut in nu. 17. sed praescribuntur spatio 20. ann. contra Angel. ut in n. 18.
- 19 Coitum vi committens cum meretrice etiam desponsata, vel nupta adhuc meretriciam artem exercens puniri non potest post quinquennium.
- 20 Actio damnandi memoriam

- riam in crimine lesae Maiestatis quinquennio praescribitur.
- 21 Post quinquennium accusari non potest heres, qui aperuit testamentum occisi a familia, non vindicata eius morte.
- 22 Apostasia a fide delictum nullo temporis spatio praescribitur, sic & haeresis, ac aliorum nonnullorum.
- 22 Praescriptio delictorum locum habere debet etiam de iure canonico.
- 23 In executione ordinum, & beneficij retentionem nulla currit praescriptio, nec quoad poenitentiam peragendam.
- 24 Processus formari non potest contra coeuntem cum muliere nupta meretrice: sed nonnulli tenent contrarium quoad ipsam mulierem. esseq; seruandam consuetudinem loci dicitur in n. 25.
- 26 Processus formari non potest contra mortuum ad infligendam illi poenam corporis afflictiuam. Delicta omnia una cum
- poena delinquentis morte finiuntur.
- 27 Contra mortuum, qui seipsum interemit procedi potest ad priuationem Ecclesiastica sepultura, & ut pro illo oratio non fiat, & in n. 26.
- 28 Contra Regularem defunctum cum peccato proprietatis procedi potest, ut sepeliatur in sterquilinio.
- 29 Processus formari non potest de delictis indultatis, compositis, & transactis.
- E**T si possint Iudices de grauibus, enormibusque delictis regulariter acta iudiciaria, seu processum formare, & delinquentes punire, tamen quia dantur aliqui casus, in quibus facere hoc non valent, visis eis, de quibus facere hoc valent, ut praxis haec nostra in hoc non deficiat, illos enumerabo, addamq; dicti rationem.
- Primò, non possunt Iudices processum formare quoad delicta, etsi grauis-

fina sint, quæ cōpleta, & consummata non sunt, vel saltem tentata; sed tantum sunt in mente retenta, etiā si quis habeat deliberatam voluntatem illa committendi; imò etiā si hanc suam deliberatam voluntatem amico patefaciat (excepta hæresi, ut patet ex his, quæ dixi in meo Prompt. ver. hæresis, & præsertim ex num. 31.) Et ratio est, quia dum delictum tantum in mente est, & nullo modo tentatum est, prout est in casu, de quo hic loquor, quantumcumq; enorme illud sit, quamuis à Deo puniatur, ex eo, quòd ita peccat, & facit cōtra legem Dei ille qui habet animū deliberatum cōmittendi aliquod delictum, sicut ille, qui actum committit illud, tamen talis animus à Iudice in exteriori foro puniri non potest, quia, ut dicitur in l. cogitationis ff. de pœnis: *cogitationis pœna nemo punitur.*

Namq; intra cogitationis terminos delictum sistit, etiam si talis cogitatio amico manifestetur, dum saltem ad aliquem actum maleficio proximum quis non deueniat: namq; dato quòd quis habeat animum necandi inimicum, veneno, & hanc suā prauā voluntatem amico manifestaret, nulla tamē externa pœna dignus efficitur, nisi ad proximum aliquod actum deueniat, ita ut saltem venenum præparet, vel ab amico auxilium petat ad illud præparandū, vel dandum; petitio enim talis auxilij conatum ad delinquendum inducit. & in veneficijs malis cōmittendis etiā conatus punitur, extraordinaria saltē pœna, ut ex Menochio dixi in meo Prompt. ver. conatus n. 4. in fi. & quòd parantem venenū est tex. in l. 3. ff. ad leg. Cornel. de ficar. Quando autem, & quomodo puniendus sit conatus ad delinquendū dixi

dixi in meo Prompt. ver. conatus per tot. Quòd conatum igitur acta iudicialia, seu processum Iudices formare possunt; illo autē cessante, saltem per actum proximum, modo iam dicto, aut alio consimili, ut puta, quia telo ambulauit, hominis necandi causa, ut in l. is, qui telo C. ad leg. Cornel. de ficar. processū formare non valent.

3 Secundò, nō possunt Iudices processum formare pro delicto commissio extra territorium originis, seu domicilij ab eorum subdito originario, vel ratione domicilij, si delinquēs inquisitus, aut accusatus, & condemnatus fuerit in loco delicti, vel absolutus, si absolutio facta sit omni collusionē, & fraude cessante, & cōdemnatio facta sit ad pœnam delicto proportionatā, ut dixi in meo Promptuar. ver. delictum num. 10. Et quòd condēnatum, & iustè punitum est tex. in l. fi. ff. de accusat.

Recta enim ratio suadet, ut iterum quis pro eodem delicto nō puniatur, quia non debet de delicto eiusdem hominis apius queri, ut dicit glos. ff. in l. Senatus ff. de accusat. Nec debent Iudices duplici conuictione delinquentem cōterere, nec duplici pœna punire, ut est tex. & ibi glos. penult. cap. at si Clerici de Iudi. nam alioquin pœna delictum excederet, quæ delicto commensuranda est, ut dixi in mea 1. 2. lib. 2. c. 28. nu. 33. & in 3. par. lib. 7. c. 2. n. 6. Esseq; hanc communem sententiam testatur Farinac. in 1. par. q. 7. num. 26.

4 Nec in casu, quo talis delinquens minori pœna punitus sit, potest iterum condigna pœna integrè à Iudice suæ originis, vel sui domicilij puniri, sed tantum usq; ad supplementum condignæ pœnæ, ut post Doctores, quos citat, tenet Farinac. in d. num. 26. nam alioquin pœna delictum

excederet, quod esse non debet l. rescriptum ff. de his quib. vt in dign.

5 Nec supplementū prædictæ poenæ faciendum est in casu, quo aliquod delictū diuersimodè à legibus sit punitum, & per Iudicem territorij, in quo quis deliquit, imposita sit aliqua ex illis poenis etiā minor, vt probatur ex his, quæ dicit Gomez. tom. 3. variar. resol. c. 1. de delict. nu. 39. & testatur de communi sententiâ Doctorū, & facit tex. in d. l. Senatus ff. de accusat. vbi ita dicitur: *Senatus censuit nè quis ob idem crimen pluribus legibus reus fieret*, & dixi in d. ver. Delictum nu. 10. ver. aduertendum est.

6 Censent etiam nonnulli Doctores à me relati in d. ver. Delictum num. 9. non posse Iudicem domicilij cognoscere aliquo modo de delicto commissō extra territorium ab eo, qui intra suū territorium domicilium habet, sed debe-

re delinquentem remittere ad Iudicem territorij, in quo delictum cōmisit: sed quia contrariū tenent alij à me ibidem citati, & vtraq; sententia est communis, vt ibidem dixi, & etiam probabilis, possunt Iudices quam volunt sententiam sequi, & qui sequuntur illam, quæ dicit Iudicē facere hoc posse; possunt etiam processum cōtinuare vsq; ad executionem poenæ; nec delinquentem ad Iudicem loci delicti pro executione remittere obligantur, vt in d. n. 9. videre potes.

Sed de iure Canonico Iudex originis, vel domicilij punire non valet subditum delinquentem extra territorium, quia Iurisdicctio Iudicū Ecclesiasticorum ita loco coheret, vt punire non valeant eos qui extra territorium, & terminos suæ iurisdictionis delinquant, sed delinquēs ratione criminis efficitur de iurisdictione illius

lius, in cuius territorio deliquit, vt in c. 1. 3. q. 6. c. 1. de raptorib. c. postulasti, & c. si. de foro competent. & in vtroq; loco Canonistæ communiter hanc sententiam tanquam indubitātā tenēt, vt dixi in 3. par. meq; instit. lib. 1. c. 3. nu. 46. & in terminis nostris tenet sententiam hanc Decian. in 1. tom. trac. crim. lib. 2. c. 22. nu. 18. post Bald. in l. 1. §. 2. ff. de offic. Præfect. Urb. & Zanet. in differ. iur. Canon. differen. 118.

Regulares autem, qui intra claustra Monasterij degunt, & Episcopo non subduntur, puniri possunt à Superiore sui Monasterij vbicunq; delictum committunt, ita vt etiam si extra Monasterium ita notoriè deliquerint, vt eorū delictum populo scandalū sit, Episcopo instante à suo Superiore intra tēpus ab Episcopo præfigendū, seuerè sint puniendi, sin minus, tunc ab Episcopo puniri possunt, vt determina-

tum est in Sacro Concil. Trid. sess. 25. c. 14. de Regular. Et quid sit dicendū, quando delinquunt intra claustra alterius Monasterij, vide infr. in c. 8. nu. 12.

7 Tertiò, Iudices præuenti processum formare non valent in delictis mixti fori, idest in illis, quæ puniri possunt tam à Iudice Ecclesiastico, quàm à seculari, quando alter eorum præuenit, & tēderet ad puniendum delinquentem, poena commensurata delicto, nempè quia tam leges canonicæ, quàm ciuiles, eadem poena delictū illud puniendum esse determinant. Nam cum tūc tam poena fori Ecclesiastici, quàm secularis tēdat ad publicam vindictam, Iudici præuento obstat communis Iuris peritorū regula, quæ docet, quòd quādo plures Iudices pro eodem delicto inquirere valent, ita datur locus præuentioni, vt præuenientis processus tūcere faciat al-

terius iurisdictionem, per adducta à Farinac. & Doctoribus, quos citat in d. q. 7. n. 52. & dixi in d. meo Prompt. ver. Delictum nu. 11. vers. nec dicas.

8 At quādo vtraq; lex ad vindictam publicam per impositionem eiusdē pœnæ non tendit, sed tendit ad finem diuersum, quia lex canonica, iuxta finem suum tendit tantummodo ad salutem animæ delinquentis: Hic est enim finis legis canonice, secundum glos. in c. cum contingat de iureiur. lex autē civilis tendit, & punit ob bonum publicum, vt dicit glos. præd. tunc enim si delictum illud nō esset de numero illorum grauissimorum, pro quibus puniendis Ecclesia ad degradationem actualem procedere solet, tradendo Reum Curie seculari puniendū, sed de numero illorum, quæ à foro seculari pœna sanguinis puniuntur, secundum civiles leges,

cuiusmodi est incestus cū adulterio commissus cum consanguinea nupta; sed à foro Ecclesiastico ob seruandam mansuetudinem puniuntur pœna extraordinaria nō commensurata delicto, processus fori Ecclesiastici filire per præuentionem non facit processum, & Iurisdictionem fori secularis; sed potest Iudex secularis suo iure vtī, vt delictum plenè puniatur, vt latè patet ex his, quæ dixi post Doctores ibi citatos in d. ver. Delictum nu. 11. in cuius fine dixi, doctrinam hanc non habere locum quoad punitos ab Inquisitoribus hæreticæ prauitatis, quando delictum ab ipsis punitur est mixti fori; nam tunc ad puniendum tale delictum alius Iudex manus apponere non potest, per rationes ibi adductas. Et præuentio Inquisitorū filire facit iurisdictionem aliorum Iudicum. Quæ autem crimina sint mixti fori

fori, dixi remissiuè in d. meo Prompt. ver. crimen num. 7. in prin.

9 Quartò, nō possunt Iudices regulariter processū formare de delicto aliquo, commissio tempore antiquo post transactum vigesimum annum à die commissi delicti; namq; delicta omnia siuè publica, sint, siuè priuata spatio viginti annorum regulariter præscribuntur, iuxta tex. in l. quærela, & ibi glos. & Doctores C. de leg. Cornel. de fals. & cōmunem esse Doctorum sententiam testatur Anton. Gome. tom. 3. variar. resol. de delicto c. 1. nu. 5. & post illū Farin. in d. 1. par. q. 10. num. 1. & antè illos Abb. in c. cum non haberet nu. 4. de eo, qui dux. in matrim. quam poll. per adult. Et de cōmuni Canonistar. sententia in d. c. cum non haberet testatur Gom. in d. n. 5. Afferitq; procedere nō solum quoad accusationē, ita vt transacto vigesimo an-

no, non possit quis de delicto accusari, sed etiam quoad inquisitionem, vt nec de illo Iudex inquirere possit: Et hanc esse etiā cōmunem opinionem, testatur Clar. in §. fi. q. 5 r. nu. 2. in fi. post Igneum in l. in cognitione post num. 185. ff. ad Syllani. & dixi in d. ver. Delictum nu. 12. in meo Prompt. quæ quidem præscriptio limitanda est in casibus, de quibus in fra in nu. 22.

10 Estq; talis delictorum præscriptio tātē efficacis, vt ibidem addidi, vt nec si offensus sit minor, factus maior admittatur ad accusandum, transacto d. vigesimo anno: quia nō ad læsionem expellendam, sed ad vindictam sumendam restitutionem peteret, & in actibus competētibus ad vindictam restitutio cessat, vt est tex. in l. auxiliū in prin. ff. de minorib. ibiq; glos. ac Doctores, præsertim Odofred. qui tex. illū ad hoc commendat.

11 Idedq; dixi, quòd delicta regulariter viginti annorum spatio præscribuntur, quia aliqua delicta minori spatio temporis præscribuntur, alia verò longius tempus requirunt. Adulterium enim quinquennio præscribitur quòd ad puniendū illud, & quòd ad accusandū de illo criminaliter, vt l. adulterium C. de adult. vbi gl. hoc limitat in duobus casibus, quos ibi videre potes. Et idem est quòd ad accusandum ciuilitè pro amissione dotis, aut donationis propter nuptias, vt in l. adulterij, iuncta l. fi. C. ad leg. Iul. de adult. *Quinquennium autem ex eo die accipiendum est, eò quòd admissum est; & ad eum diem quo quis postulatus, postulatus est, & non ad eum diem; quo Iudiciū de adulterio exercetur, vt dicit tex. in l. mariti S. quinqueniū ff. eod.*

12 Prædictum autē quinquennium locum non ha-

bet quòd ad diuortium petendum, quia quòd ad hoc adulterium numquā præscribitur, prout dixi in d. meo Prompt. vet. adulterium nu. 19. Nec vnquā præscribitur quòd ad exceptionē, ita vt si adultera, mortuo marito, dotē repetat; possint heredes quandoque adulterij exceptionem opponere: quia exceptio hæc est perpetua, vt per Bald. in l. cum mulier in 13. q. ff. solu. matrim. & Decian. in 1. par. lib. 3. c. 37. nu. 7. prout etiā sunt perpetuæ exceptiones quòd ad delicta omnia.

Namq; delicta omnia, quæ per exceptionem deduci possunt, perpetuò durant quòd ad exceptionē, & si præscribantur quòd ad actionem; quia regula est generalis, quòd ea, quæ sunt temporalia ad agendum, regulariter sunt perpetua ad excipiendū l. purè in fi. ff. de doli mali except. l. licet, & ibi gl. C. de exceptio. Decian. in

dicto

dicto cap. 37. num. 8.

13 Sed est aduertendum, quòd etsi adulterium præscribatur spatio quinque annorum, vt dictum est in n. 11. tamen si adulterium cum incestu commixtum esset, vt in l. si adulterium cum incestu ff. de adulter. non præscribitur nisi spatio viginti annorum, vt tenet Angel. in l. vim passa S. præscriptionē ff. de adulter. & sequitur Boer. decif. 26. nu. 12. & Decian. in d. c. 37. n. 22. & dixi in d. ver. Delictum num. 12. in meo Prompt. quamuis contrarium sentiat Farinac. in d. 1. par. q. 10. num. 15. adulteriū enim cum illo mixtum non præscribitur nisi eiusdem temporis spatio, quo præscribitur incestus; nam in mixtis illud, quod est maius trahit ad se minus, vt post Bald. Salyc. & Angel. tenet Decian. in d. nu. 22. & Farin. in d. q. 10. num. 29.

14 Et præterea hoc etiam ex eo probatur, quòd quā-

do ad accusandum de aliquo crimine à lege aliquod tēpus statutum est, si tali crimini adijciatur qualitas, quæ de per se in iudicium deduci potest, prout est qualitas incestus, vt ad accusandum de illa qualitate sit introductum tempus prolixius, ratione illius qualitatis adiunctæ, durabit etiam ius accusandi de illo crimine qualificato vsq; ad tēpus, quo potest accusari de illa qualitate, prout ex illo tex. notat Angel. in l. mariti S. hoc quinquennium num. 2. ff. de adulter. & dixi in d. ver. Delictum nu. 12. in vers. & in nu. 2.

15 Estq; aduertendū, quòd etsi adulterij crimē spatio quinque annorum præscribatur, vt dictum est supra in num. 11. ita vt quinquennio tráfacto accusari, nec puniri adulter possit, vt in d. l. adulteriū C. de adulter. si tamen adulteriū, vel adulteram accusare maritus vult iure mariti,

fa-

facere hoc non valet nisi infra sexaginta dies utiles, ut in l. iure mariti C. ad leg. Iul. de adult. infra quos dies à die commissi criminis cōputandos, præfertur omnibus alijs; accusareq; valet sine metu calumniæ, & etiam ex sola suspitione potest vxorem ream facere, & sine inscriptione, ut ibid. glos. 1. notat, & est text. in l. quamuis la 2. C. eod. sed prædictis diebus præteritis, accusare iure mariti non potest, sed iure extranei, ita scilicet, ut tunc accusare adulterum possit intra quinquennium, ut in d. l. adulte. C. eod. & vxorē intra quatuor menses, ut in l. si maritus la 1. §. si autē extraneus ff. eodem, ita ut post sexaginta dies quatuor mēses utiles illi concedātur, ut in d. l. si maritus in fin. primi responsi, & sic præscriptione sex mensium utiliū adultera ab adulterio defenditur, ut notat glos. in d. l. iure mariti, in

vers. iure extranei, & glos. in d. l. adulter in ver. accusari non potest in fin. huiusq; differentia rationem reddidi, & tetigi in d. ver. Delictū n. 12. vers. & quæ dicta sunt.

16 Non solū crimen adulterij, sed omnia alia, quæ à lege Iulia de adulterijs puniuntur, cuiusmodi sunt stuprum, lenocinium, ac alia huiusmodi delicta, quæ illicito coitu committuntur, spatio quinquēnij præscribuntur, ita ut non possint Iudices illa punire, nec de illis processum formare, ut per Farin. in d. q. 10. num. 15. & testatur de cōmuni sententia DD. per illum tex. in l. mariti §. hoc quinquēnium ff. de adult. & Baiar. ad Clar. in §. si. q. 51. nu. 1. refert Marfil. in l. qui falsam §. 1. ff. ad leg. Corn. de fals. dicentem, hoc etiam præcedere quoad crimen sodomiæ, & stupri violenti. Sed, ut dixi in d. ver. delictum num. 12. vers. sed quoad stuprum, quod-

ad stuprum violentum est tex. expressus in contrariū in d. l. mariti §. si. ut præfinitione huius quinquēnij non præscribatur, per hæc verba: *Eum autem, qui per vim stuprū intulit, vel mariti, vel feminae sine præfinitione huius tēporis accusari posse dubium non est, cum eum publicā vim committere, nulla dubitatio sit.*

17 Cū autem ex eo præfinitio dicti tēporis stupro per vim illato denegetur, quod vim inferens publicam vim cōmittit, ut textus prædictus dicit, necessario dicendum erit, deneigationē prædictam ob rationem legis locū habere quoad omnem illicitum coitum per vim illatū, quia quoad omnem eadem omninō militat ratio publicæ vis illatæ; & ubi omninō militat eadem ratio legis, etiam pœnalis legis dispositio extendenda est, secundum glosam singularem, ut illam appellat

Abb. in cap. nihil est de elect. & glos. in cap. 1. de temporib. ordin. in verb. Italiq; quia in tali casu propriè non dicitur extensio l. si postulauerit §. iubet ff. de adulter. l. quædam sunt personæ §. nūmularij ff. de eden. & dixi in mea. resol. 143. n. 2. & alibi pluries, & idem tenet Angel. à me relatus, & approbatus in d. ver. Delictum num. 12. in vers. Vndè meritò; tenetq; hoc Angel. in d. l. mariti §. hoc quinquennium num. 1.

18 Aduerte tamen, Angel. in d. §. hoc quinquennium num. 1. tenere, quod quādo in prædictis casibus delictum cum violentia est illatum, ius accusandi durat in perpetuum: circa quod dictum ego non intelligo Angelum approbare, cū nullo iure illud probet, & contrarium existimo esse tenendū quoad hanc perpetuitatem, cū tex. in d. l. mariti §. si. tantū deneget vim inferēti præ-

fnitionem huius temporis, scilicet quinquennij, non autem definitionem temporis concessam delictis etiam publicis, quantumuis grauibus, scilicet, vt præscribantur spatio viginti annorum, iuxta dicta supra in num. 9. nam cum talis lex pœnalis sit, restringenda est intra terminos verborum, de quibus loquitur l. interpretatione ff. de pœnis, cap. pœnæ de pœniten. distinct. 1. sed limita, vt infra in num. 22.

19 Quæ dicta sunt de præscriptione quinquenniali deneganda vim inferentibus ad coitum illicitum committendum, limita nõ procedere quoad committentem per vim coitum cum meretrice, etiam si despõfata alicui sit, vel nupta, si adhuc meretriciam artem exerceat: namq; in meretricibus, etiam si despõfate, vel nupte sint, locũ non habet pœna violentiæ, vt dixi in mea resol. 176. n. 6.

post Ioan. de Anan. in c. 1. de adulter. & stupro nu. 6. & Cynum, quẽ ipse citat ac Tuscum in to. 3. pract. concl. iur. concl. 423. n. 9. Mouetur autẽ illa ratione Ananias, quia cũ exerceat artem meretricalem, compelli potest, & compulsio- nem non aggrauare dicit, quia cõpellitur postquam se exposuit.

20 Spatio etiam quinq; annorum, ita vt post hoc tempus Iudices procedere non valeant, præscribitur actio damnandi memoriam in crimine læsæ Maiestatis, vt per Gigan. in tract. de crim. læs. Maiest. quæst. 23. Angel. in §. per cõtrarium, Instit. de heredit. quæ ab intest. defer. per tex. in l. 2. C. de Apost.

21 Quinq; etiam annorum spatio finitur accusatio aperiens testamentum eius, qui occisus fuit à familia ante quàm vlcisce- retur mortem defuncti l. in cogitatione ff. ad Syllan.

Syllan. glot. in d. l. quærela in vers. sicut cetera C. ad leg. Cornel. de fals.

22 Accusatio etiam Apostatantis à fide post mortẽ Apostatantis, et si & ipsa, quinquennio præscribitur ad hoc, vt de nullitate eius testamenti dici non possit, & pro quocũq; alio sine, vt in l. 2. C. de apost. attamen ipso Apostata uiuente, eius apostasiæ delictum nullo tẽporis spatio præscribitur, l. Apostatarum in prin. C. eod. alias etiam limitationes quoad delicta, quæ nunquã præscribuntur vide in d. glot. l. quærela, & latius apud Decian. in d. c. 37. vbi ponit quindecim limitationes; & vide etiam Farinac. in d. q. 10. vbi à pliationes, & limitationes plurimas examinatas inuenies; inter quas omittenda non est illa notabilis, quam ponit in num. 24. in qua plura enumerat delicta, quæ nullo tẽporis spatio præscribuntur, & Iudices dum rei

uiuunt semper de illis accusationẽ recipere, & inquirere valent: probatq; hoc esse crimẽ hæresis, ac læsæ maiestatis humanæ, suppositi partus, parricidij, falsæ monetæ, simoniæ, concussionis, abortus, & apostasiæ, de qua dictũ est supra; idemq; dicit de alijs delictis exceptis, prædictis similibus.

23 Quæ quidem delictorum præscriptio non solũ habere debet locum quò ad forum seculare, sed et quò ad forum Ecclesiasticum, ac si de iure canonico inducta esset. Ratio autẽ est, quia cum hæ præscriptiones à lege civili inductæ, à sacris canonib. correctæ non sint, nec naturali, aut diuinæ legi aduersentur, p sacros canones confirmatæ censentur, c. de capitulis cũ seqq. 10. dist. & determinationi iuris ciuilib. standum est c. 1. vbi omnes, de nou. oper. nuñc. vt p Boer. in dec. 37 n. 7. Capell. Thol. dec. 118

in fin. & per alios, quos citat, & sequitur Farin. in d. q. 10. n. 32. & Decia. in d. c. 37. n. 19. & dixi in d. ver. delictum n. 13. vbi hoc limitandum esse addidi, vt non procedat in criminibus impediens executionem ordinis, vel beneficij retentionem, de quibus in c. inquisitionis de accus. in his enim nulla vnquam currit præscriptio, vt per DD. in d. c. inquisitionis, & per Abb. Felin. ac alios in cap. licet causam de prob. & per Farin. Decia. & DD. quos citat in locis proximè citatis, & ea, quæ dicit Gratian. in d. lib. 3. c. 37. n. 13. scilicet, vt de iure canonico agi possit et post centum annos ad penitentiam peragendam, intelligenda sunt, prout ipse, & Doct. quos citat, loquuntur, quoniam scilicet adhuc impenitens quis esset, & ad penitentiam peragendam.

24 Quinto, non possunt Iudices processum formare

contra eum, qui coit cum muliere nupta, quæ est publica meretrix, & actu inhonestè viuit, omnium libidini causa quæstus exposita; nam quauis hic quoad Deum verè adulterium committat, tamen quoad forum fori crimen punibile non committit, vt sentit Bar. in l. quæ adulterium C. ad leg. Iul. de adult. vbi in num. 1. quoad masculum adulterantem cum nupta meretrice ita tenet Angelus de Perus. etsi contrarium teneat quoad ipsam mulierem, dicens, quod mulier quantumcumque vulgari, & meretriceo more viuens, in seipsa committit adulterium punibile, si est nupta; quia non licet sibi per assumptionem tam impudicæ vitæ, virum suum dolore affligere, l. si vxor S. j. ff. ad leg. Iul. de adult. sed non esse punibile adulterium hoc quoad masculum ad ipsam meretricem habentem accessum, vt in d. l.

d. l. quæ adulterium, & in l. verum ff. de furt. Et ita seruare consuetudinem testatur idem Angel. in l. si ea n. 1. C. ad leg. Iul. de adult. & post illum Alex. qui eandem sententiam tenet in cõs. 99. n. 9. lib. 6. Anan. in c. 1. nu. 6. & 7. de adulter. & stupro, ac Capyc. in decis. 44. nu. 4. qui tandem in n. 5. concludit post Anan. in d. n. 7. quod mulier meretrix nupta accusari de adulterio potest à viro, patre, & ab alijs propinquis, non autem ab extraneo.

25 Verum quia in l. si ea C. ad leg. Iul. de adulter. determinatum videtur contrarium, prout dixi in mea resolut. 176. n. 3. & prout per illum tex. tenet Clar. in S. Adulterium n. 3. dicens, etiam quoad mulierem crimen adulterij cessare, quando ipsa mulier nupta meretrix est, & contrarium videatur determinatum in l. si vxor. ff. de adulter. Censeo, prout censui in d. 27

n. 3. standum esse con consuetudini loci, ita vt vbi adest consuetudo; vt etiam meretrix nupta de adulterio accusari possit, Iudex accusationem etiam contra feminam admittat, sed, consuetudine cessante, illam admittere non debet.

26 Sexto, Iudices processum formare non possunt contra mortuum pro infligenda illi poena corporis afflictiva; quia delicta omnia vnà cum poena corporis afflictiva delinquentis morte extinguuntur l. 1. & 2. C. si reus, vel actus mort. fuer. & dixi latè in d. meo Prompt. ver. delictum nu. 14. vbi etiam inuenies quando heres remanet quoad bona obligatus, & in num. 15. & 16. inuenies quando, & quomodo procedi potest ad damnandam memoriã in crimine læsæ Maiestatis Diuine, & humanæ, & infra quod tempus hoc faciendum sit, dixi ibid. in num. 17.

27 Sed possunt Iudices Eccle-

Ecclesiastici omnes p̄cefsum formare contra mortuum, qui seipsum voluntariè occidit, ad priuandū illum Ecclesiastica sepultura, & ad determinandū, vt nulla pro illo oblatio, aut commemoratio sit faciēda, vt in c. placuit 23. q. 5. & per Sylu. in vers. sepultura q. 9. vers. 3. is, qui, & per Vasq. in 3. lib. controuerf. illustr. num. 10. & 29

28 Possunt etiam Regulares Iudices formare processum contra Regularem sibi subditum, qui cum peccato proprietatis moritur, ad hoc vt in exemplū aliorum, & in signum suæ damnationis in sterquilinio sepeliatur, vt in c. cum ad Monasterium, ibi, quia si proprietatis, & ibi glos. in

vers. sterquilinio. de statu Monachor. & dixi in d. verb. Delictum num. 18. vbi etiam alios casus inuenies, in quibus post mortem procedi potest quoad priuationem Ecclesiasticæ sepulturæ, vel quoad declarationem, illos viuentes contraxisse pœnam excommunicationis.

29 Et tandem vniuersaliter non possunt Iudices inquirere de delictis indultatis, compositis, transactis, sicut nec de sententiatis, quæ semper opponi potest exceptio indultus, compositionis, & transactionis, sicut & rei iudicatæ, vt per Foller. in tit. datur copia capitulorum inquisitis nu. 7. post Bart. in l. 2. §. si publico ff. de adulter.

De actis iudiciarijs, & his, quæ requiruntur, vt apud omnes Iudices valide fiant. Cap. VII.

SVM MARIVM.

- iuramentum de fideliter scribendo, & secretè tenendo.*
- 1 *Actus iudiciarij qui dicuntur. Et eorum diuisio in num. 2.*
- 3 *Vt actus iudiciarius sit validus quæ requiruntur, & in num. seqq.*
- 6 *Actuario, vel Notario imposito alius subrogari pot.*
- 7 *Notarius publicus quādo haberi non potest pro actis iudiciarijs cōficiendis adhibendi sunt duo idonei viri, aliās actus non valent, nisi cum consensu Partium, vel nisi adsit consuetudo in contrariū, maximè quoad Regulares, vt etiam in nu. 4. Nec Partes consentire censentur (cessante consuetudine) ob solam taciturnitatē, vt in n. 8.*
- 10 *Acta iudiciaria in scriptis fideliter sunt reducēda, nisi cause sint breuiores. Actuario præstandum est*
- 11 *Acta iudiciaria suo tempore sunt publicāda, & ante publicationem fidem non faciunt coram alio Iudice. Actorum iudiciariorum publicatio non pertinet ad substantiam. Actis iudiciarijs publicatis statuēdum est inquisito terminum ad opponendum contra dicta testiu; & quid contra illos opponi potest. Testium nomina sunt tradenda etiam in causis Clericorum regularium.*
- 12 *Acta iudiciaria faciēda sunt, ac scribēda in die nō feriato ad honorem Dei, & afferuntur vndecim limitationes.*
- 13 *Acta iudiciaria faciēda sunt de die, non autem de nocte, præsertim sententia, & quæ dies sit ponēda quæ de nocte cōficiuntur ob aliam quam*

- quam necessitatem, vel cōsuetudinem.
- 14 In actis iudiciarijs omnibus, & singulis est inserendus locus, dies, mensis, & annus, in quo fiunt, ac Indictio, & nomen Principis, & Consulis: sed apud Regulares Indictio, & nomen Principis, & Consulis omituntur.
Dies, & locus, mensis, & annus est de substantia instrumenti.
- 15 In actis conscribendis ordo iudiciarius seruandus est, & qualis.
- 16 Acta iudiciaria edi debent Partibus petentibus, alioquin appellari potest, sed originalia penes Actuarium remanere debent, & praferendus est Iudici quò ad hoc, & quare: sed finito officio acta in Archiuo sunt reponenda.
Acta iudiciaria sub qua forma Parti tradenda sint, & tradi non possunt sine expresso Iudicis mandato.
- 17 Iudex mādare nō potest, ut attestations, vel nomi-
- na testium edantur Parti non facta publicatione in causa.
- 18 Interrogatoria testium Parti edenda non sunt sine consensu alterius Partis.
- 19 Acta originalia nullo modo Parti edenda sunt, nec Iudici appellationis.
Acta originalia edens in nostro Regno, quando puniuntur p̄na falsi.
- 20 Acta originalia quò ad causas pertinentes ad Sanctum Officium tradenda sunt Inquisitoribus, vel Ordinarijs, maximè eorū Superioribus Regularium.
- 21 Acta iudiciaria edēda sunt à Notario toties, quoties alicui interest, soluta illi debita mercede, exceptis Regularibus, & alijs pauperibus, quibus gratis edenda sunt in casu necessitatis.
- 22 Acta iudiciaria Regulares duobus modis seruare valent, & quibus.
- 23 Acta iudiciaria quo iuris ordine sunt faciēda forma decreti publicationis actorum.

In-

- Iuris ordinem in actis faciendis seruare possunt etiā illi, qui ex priuilegio, aut ex speciali concessione habent, ut procedere possint iuris ordine non seruato.
- 24 In actis iudiciarijs quæ omitti possunt quando proceditur summarie, & de plano: quæ autem necessariò sunt adhibenda.
- 25 Testis carcerati in una Ciuitate quādo reus videre iuramentum non potest ex eo, quòd ipse in alia est carceratus, quid sit faciendum.
- 26 Litis contestatio in criminalibus inducitur per examinationem rei super delicto principali. Et quando reus ob fugam examinari non potest ex consuetudine habetur pro examinato.
- 27 Contumax ut damnari sine examine possit, quis est dicendus.
- 28 Acta iudiciaria omnes Iudices dupliciter formare possunt. s. ordinariè, & extraordinariè, & explicatur quando uno, vel alio modo
- procedere possunt.
Contra seditiosos, & tumultuarios summarie proceditur, & iuxta qualitatem criminis etiam p̄na mortis puniri possunt.
- AD cuius rei cognitionem sciendum est, quòd actus iudiciarius dicitur omnis scriptura in iudicio facta coram Iudice, vel de mandato illius, & subscripta manu Actuarij, siue Notarij ad hoc deputati, ut declarat Alex. in l. acta, & in l. actorum ff. de re iudic. Bal. in Auth. quæ supplicatio col. 1. vers. Itē licet de precib. Imper. offer. & latè Maran. in spec. aureo par. 6. tit. de Actor. & dit. nu. 1. & dixi in meo Prompt. ver. Actus Iudiciarius num. 1.
- Item sciendum est, quòd acta iudiciaria tripliciter diuiduntur, quæcū enim respiciunt ordinationem litis, seu causæ, & iudicij solemnitatem; & hæc sunt libellus, siue petitio, citatio,

N sa-

fatidatio, litis cōtestatio, dilationes, recusationes, exceptiones, responsiones, publicatio, conclusio in causa, & similes. Alia verò respiciunt veritatis indagacionem, & merita causæ; & hæc sunt, attestaciones, interrogationes, confessiones, scripturarum productiones, & aliæ probationes, interlocutiones, appellationes, & huiusmodi, vt in cap. quoniã contra de probat. & declarat glos. in clem. sepe in ver. decisiones, de verbor. signific. & Abb. & c. causam, quæ in 1. not. de testib. alia autem respiciunt litis discussionem, & hæc sunt sententiæ diffinitiuæ, de quibus plenè per Bart. in l. is, apud quem C. de edend. Canonistæ communiter in d. c. causam, quæ, & Maran. vbi supra in num. 14.

3 Vt autem actus iudiciarius validus sit, & fidè faciat, multa requirit, quæ enumeravi in d. meo Prõ.

ptuar. ver. Actus iudiciarius n. 3. quæ & hic etiam enumerare non omittam, ne pro perfectione huius Opusculi cogatur quis, & opus illud habere.

Primò igitur requirit, vt fiat Parte præsentē, vel citata, & si absens est, post citationem, & contumaciam l. de vnoquoque ff. de re iudic. l. nam ita diuis ff. de adopt. l. si quãdo C. de testib. c. 3. extra de testib.

4 Secundò requiritur, vt fiat altera Parte instante, ita vt ex actis appareat, ad cuius instantiam fuit actus celebratus, vt per Angel. in cons. 266. col. 2. Hoc autem procedere intelligas in casu, quo acta fiunt ad instantiam Partis, nam quid sit dicendum, quãdo fiunt ex officio Iudicis, quãdo proceditur per viam denũciationis, aut inquisitionis, dicam infra in c. 9. & 10.

5 Tertiò, actus iudiciarius vt valeat, faciendus est

est coram Iudice, vel illo mandante, vt per Doctores citatos supra in nu. 1.

6 Quartò, vt scribatur per Actuariũ, seu Notariũ ad hoc deputatum, vt dictum est supra in num. 1. Qui tamen si erit impeditus poterit alius subrogari, vt per Bar. in l. 1. ff. de offic. Consul. & per Bal. in l. 1. per illũ tex. C. de sportu. & in l. repetita C. de Episcop. & Cleric.

7 Quintò requiritur, vt Actuarius sit Notarius publicus, vel loco illius, si haberi non potest, adhibendi sunt duo idonei viri, qui fideliter omnia iudicij acta conscribant, per tex. expressum in cap. quoniã contra de probat. & sufficit si vnus scribat, & alius postea se subscribat, dum modò sint ambo præsentē, vt per Abb. in d. c. quoniam contra num. 32. & Dec. ibid. in num. 200. & fuit opinio Hostiensis 9 ibidem, quem citat, & sequitur Ioa. Andr. ibi. in

n. 13. & 14. si autem vnus solus adhibeatur cum consensu Partium acta valeant, aliàs non, vt probat Maran. vbi supra in n. 20. Intellige, nisi adsit consuetudo in contrarium, quia consuetudo facit legem, & hoc maximè quò ad Regulares participantē, qui ob Bull. Bonifacij 8. relatã supra in c. 1. omiffis apicibus iuris, possunt iuxta suas consuetudines, & instituta acta hæc facere, vt infra in num. 9.

8 Nec Partes consentire dicant (cessante cōsuetudine) quando sciunt, quòd vnus tantũ est deputatus Actuarius, nõ Notarius in causa, & cum possint obstare per reclamationem, non obstant, sed tacent, & tolerant, quia cum agatur de magno eorum præiudicio, consentire non cōsentur, per e., quæ dixi in mea 2. 2. lib. 2. c. 1. nu. 4.

9 Sed apud Regulares valet approbata cōsuetudo, vt vnus tantũ Actua-

rius eligatur; quia per privilegium Bonifacij VIII. relatum supra in c. 1. nu. 4. *Rimulis iuris, & apicibus ipsius postpositis, liberè procedere valent secundùm approbatas consuetudines, & generalia facta, ac etiam facienda ipsius Ordinis instituta.* Et apud omnes, licet ipsa acta non scribatur per Notariū, aut duos viros, iuxta ea, quæ superius dicta sunt, valent tamen si probari possunt per confessionem Partium, vel per testes, vel alio modo, ut post Innoc. tenet Ioa. Andr. in d. cap. quoniam contra num. 37. de prob.

10 Sextò requiritur, ut acta reducatur fideliter in scriptis, ut probatur ex d. c. quoniam cōtra de probat. ad quam fidelitatem seruandam mihi semper placuit prestare Actuario electo ante omnia iuramentū, etiam tactis Euan gelijs de fidelitate seruanda, & secretè tenendo ea, quæ in actis scribuntur; ar-

gumento eorum, quæ de Notario dicunt Canonistæ, & presertim Ioa. Andr. in c. sicut te num. 2. ne Cler. vel Monac. Quando autem causæ sunt breuiores, necessarium non est acta in scriptis reducere, ut in Auth. nisi breuiores, & ibi Bart. C. de sent. ex breu. recit. & per Abb. in d. cap. quoniam contra in 3. not.

11 Septimò requiritur, ut acta in iudicio, suo tempore publicentur, & ante publicationem fidem non faciunt, l. gesta C. de re iud. intellige ut fidem non faciunt coram alio Iudice, nam coram eodem Iudice, vel eius substituto fidem faciunt ante publicationem, ut probat Marant. vbi supra in num. 35. & testatur de communi; & hanc actorum publicationem continentem attestaciones, & testium dicta ad substantiā processus pertinere sentit glos. in l. prolatam C. de sent. & interloc. omni iudic. & probatur

batur, arg. l. absētem ff. de poen. sed Marian. Soc. in c. qualiter, & quando il 2. de accusat. num. 1082. asserit, Bart. & Doctor. cōmuniter in d. l. prolatā tenere hanc publicationem non pertinere ad ordinē substantialem, ita ut, illa ommissa, reddatur sententia nulla. Intellige, si omittatur fieri per decretū, iuxta formam scilicet tradendā infra in nu. 26. talis enim solēnitas non est substantialis, quia facienda est rationalis publicatio, ad hoc, ut reus sciens attestaciones, & testium dicta, se defendere valeat, sed hoc equè benè fieri potest sine tali solemnitate, si attestaciones, & dicta testium illi ostendantur: ergo talis solemnitas ad ordinem substantialem non pertinet.

Quibus publicatis, statuendus est inquisito terminus ad opponendum, contra dicta testium, & attestaciones, ut dicit So-

cin. vbi supra, scilicet iuxta dicenda infra in c. 15. nu. 14. Et addit Soc. vbi supra quod contra illos opponi potest, quod testes sunt varij, contrarij, repugnantes, non reddentes sufficientem causā, vel quod deponunt per præmeditatum sermonem, quod sunt testes inimici, & similes, idèq; dicit etiam nomina testium esse tradenda in num. 1083. & prout in glos. in d. c. qualiter, & quando il 2. de accusat. in ver. & nomina, & dicta. Et hoc procedere, dicit Socin. non solum quando inquiritur contra laicum, sed etiam contra Clericos seculares, ac etiā contra Regulares; impugnatq; Hostiensem contrarium tenentem in c. penul. de accus. quod ad Regulares: testaturq; contra Hostiensem tenere Doctores cōmuniter; & vide latius infra in c. 9. nu. 15. & 16.

13 Octauò requiritur, ut fiant, & scribantur in die

non feriato ad honorem Dei c. fi. de fer. l. fi. C. eod. quod pluribus modis limitat Maran. in d. tit. de actor. edi. à n. 37. vsq. ad n. 50. v3. Primò, in oblatione libelli, seu petitionis, & etiam appellationis, sed quod dicendum de oblatione libelli, dicam infr. in c. 10. vbi de accusatore erit sermo. Secundo, in executione iustitiæ faciendæ quoad insignem latronem. Tertio, in actibus voluntariæ iurisdictionis, scilicet emancipare, adoptare, tutores dare, & similes. Quarto, in examinatione testium, dummodo iuramentum præstent prius in die non feriato. Et talè esse dicit Ritus Mag. Cur. Quinto, in actibus pijs requiritibus celeritatè. Sexto in captura debitoris suspecti de fuga, quod etiam ego probavi in meo Promptuar. ver. carcer n. 18. vbi idem esse dicendum dixi de delinquente in crimine graui. Septimo, in confessione Partis, quæ recipi in

iudicio potest etiam in die feriato. Octauò, quando iurisdictionis iudicis esset peritura. Nonò, in Curia Principis. Decimò, in sententia excommunicationis. Undecimò, in causis carceratorum.

13 Nonò, ad validitatem actus iudicarij requiritur, vt fiant de die, & non de nocte, cap. consuluit, & ibi glos. & Abb. de offic. deleg. & præsertim sententia de nocte fieri non potest, vt notant Doctores in l. non minorem C. de transact. Maran. vbi supra in n. 50. & addit, quid sit dicendum quando extaret consuetudo, vt acta fiant de nocte, & remittit se ad dicta per Ias. in d. l. non minorè, & Felin. in c. consuluit col. antepen. In casu autem, quo de nocte cõficiuntur ob aliquam necessitatem, vel consuetudinem, quando fiunt ante mediam noctem, apponendus est dies, qui præcedit, & post illam dies, qui sequitur, vt per Felin.

Felin. in cap. scriptum n. 9. de fide instrum.

14 Decimò requiritur, vt in eis singulis inferatur locus, dies, mensis, & annus, in quo celebrantur, iuxta tex. & glos. in d. cap. quoniam contra de probat. auth. vt proponatur nomen Imperator. S. vnde sancimus. Vbi pro solemnitate, & forma instrumenti iudicialis, siue extraiudicialis pro solemnitate, & extrinseca forma ponitur, vt proponatur nomen Principis, Cõsulis, Indictio, mensis, & dies, & alioquin quoad forum exterius actus non valet, per ea, quæ dixi in meo Promptuar. ver. dies nu. 8. sed quoad Regulares, quia nomen Principis, Cõsulis, & appositio Indictionis pertinent ad sollemnitates, & apices iuris, licet talis sollemnitas omititur, ex approbata consuetudine, iuxta Bullam Bonifacij VIII. Et per ea, quæ dixi supra in num. 9.

Diem autem, & locum esse de substantia instrumenti, siue actus ad aliquid probandum, affirmat Bal. in l. iusurandum n. 5. C. de testib. & idem est dicendum de mense, & anno, nam alioquin vana, & frustratoria esset appositio diei. Et probatur ex d. c. quoniam contra, vbi dicitur, vt loca designentur, & tempora, quæ designari non possunt, nisi non solum dies, sed etiam mensis, & annus in illis apponatur.

15 Undecimò requiritur, vt in actibus conficiendis ordo iudicarius seruetur, alioquin sententia nulla erit, vt in l. prolatam, C. de sentent. & interloc. omnium Iudic. vbi glos. fin. dicit, hunc ordinem seruandum esse, vt nulliter sententia non proferatur, scilicet vt offeratur libellus, lis contestetur, iuret de calumnia, depositiones testium conscribantur, & publicentur, sen-

sententia scribatur prius, & postea à Iudice profertur; qui ordo si peruertitur, sententiam non valere dicit; vt si primo pronunciet, deinde sententiam scribat, vel si primò iuret de calūnia, & deindè fiat litis contestatio.

16 Acta iudicialia edi debent Partibus petentibus l.2.C.de eden. & si non edantur, appellari pōt, l.2. C. vt lit. pend. cap. perpetuus de fid. instr. ita tamē, vt originalia penès Actuarium remaneant, vt si super processu Iudicis fuerit orta cōtentio, per hoc possit veritas declarari, vt dicitur in d. cap. quoniam contra. In casu autem, quo inter Actuarium, & Iudicem fuerit orta contētio, penès quē acta remanere debeāt, Actuarium qui

est scriptor, est præferendus, prout per illum textenotabiliter Abb. in d. cap. quoniam contra num. 4. Tūm quia si de sua scriptura dubitaretur, posset sibi periculum imminere, ideoque sua interest, vt penès eum acta remaneant, prout etiam tenet Ioa: Andr. in d. c. quoniam contra nu. 31. & 32. Nec obstare dicunt cap. fin. de proba. quia ibi acta de facto remāserunt apud Iudicem; sed finito officio Actuarium acta dimittere debere dicunt, & ponenda sunt in communi Archiuio. Ediq; debent, quādo edenda sunt cum die, loco, & tempore, vt dicit Marant. vbi supra nu. 65. per d. cap. quoniam contra: talisq; copia sic inchoanda est.

Forma copix processus Parti dandæ.

Hæc sunt acta habita, (seu hic processus habitus) in causa criminali contra N. ad instantiam B. si procedatur per viam accusationis, alioquin omittantur verba ad instantiam, coram Reueren. Iudice, & I. Assessore, si Iudex Assessorem habeat de anno 1637. quorum tenor talis est, & de ver-

bo

bo ad verbum, prout iacet integrum processum scribat, & tota copia per acta sic se subscribat:

Ego P. tali auctoritate Notarius, si est Notarius, vel si non est Notarius dicat: Ego P. huius cause Actuarius electus, prout supra, prædictis omnibus interfui, & vt supra legitur auctoritate, & mandato dicti Iudicis hoc fideliter scripsi, & in publicam formam redegi. Et si est Notarius dicat. Et meo signo signaui, & manu propria subscripsi: die 23. mensis Octobris 1637.

Ego P. & c.

Sed aduertendum est, non posse Notarium, siue Actuariū acta iudicialia edere Parti, cui interest, etiam si factum sit publicatum in causa, sine Iudicis expresso mandato, vt est tex. & ibi glos. in l. is, apud quem C. de edend. & ibidem Bald. & Castr. & tradit Maran. vbi supra in nu. 55. & dixi in d. ver. Actus iudicialis nu. 4.

17 Nec potest Iudex ante publicationem in causa mandare, vt attestatio-

nis timorem, iuxta glos. in d. l. is, apud quem, & illam sequitur Bal. ibid. in n. 10. in ver. Venio ad quintam lec. & probat etiam ex S. quia verò auth. de test. & sequitur Maran. vbi supra in num. 56. qui etiam in nu. 60. dicit post Speculatorem, quòd nec ipsa Pars ante publicationem tenetur alteri Parti edere nomina testium, quos vult examinare, ne subducantur.

18 Interrogatoria autem testium, & si sint de actis, alteri tamen Parti edenda non esse, rectè tenet Maran. in d. tit. de actor. edit. num. 57. & dixi in d. ver. actus iudicialis nu. 4.

O ob

ob euitandam subornationem testium, iuxta dicta ab Abb. in num. 2. & Doctorib. in cap. per tuas de testib. vbi hanc sententiam tenet Imola in nu. 2. in fin. & docet Felin. ibid. in n. 3. & refert fuisse opinionem Innoc. ibi. quam alij sequuntur, citatq; glossas, & Doctores plures, hanc sententiam tenentes, & ex Rom. in sing. 272. quod in cap. fuit interrogatus, dicit, ponderandam esse rationem Innoc. dicentis, quod interrogatoria datur ad instructionem Iudicis, & ideo dandam non esse Parti copiam eorum; sed si detur, Innoc. in nu. 2. dicit, Iudicem non peccare; at Hostiens. ibid. in num. 5. dicit esse peccatum mortale; Felin. verò vbi supra, & peccare Iudicem affirmat, & ab alia Parte appellari posse dicit, si Iudex hoc faciat, illa non consentiente, quam consentire non debere, Imola, Felin. &

alij vbi supra docent; & idem dicit Maran. in nu. 58. quòad allegationes iuris, quando non sunt presentatae in actis, sed datae in manu Iudicis pro sua informatione: sed secus esse dicit, quòdo sunt presentatae. Ex quibus deducitur, interrogatoria supradicta nullo modo esse Parti danda sine consensu alterius Partis.

19 Acta originalia Parti villo modo edi debent, imò nec Iudici appellationis, sed tantum copia actorum edenda est, prout tenet Anan. in d. cap. quoniam contra num. 6. de probat. Qui tamen loquitur tantum de copia danda Partibus, sed ut non sit danda Iudici appellationis, faciunt ea; quae dicit Ioa. Andr. in d. cap. quoniam contra nu. 32. de probat. & Abb. ibid. in num. 4. & quae dicta sunt supra in num. 15. ver. in casu autem, & videtur ita sentire Bart. in l. eos, q. S. super his n. 2.

C. de

C. de appellation. & expressè ita tenet Maran. in d. tit. de actor. edit. nu. 64. & refert Regiam Pragmaticam in nostro Regno imponit poenam falsi Notario edenti originale processum.

20 Quae, & si ita procedat quòad Partes, & quòad Iudicem appellationis, tam mea in delictis pertinentibus ad sanctum Inquisitionis officium, processus omnes, & omnia acta causarum, maximè à Superioribus Regularium remitti debent, & consignari Inquisitoribus, vel Ordinarijs locorum vicinioribus, nec non ut Professos Fratres, & Religiosos, quos haeresi labe infectos, vel suspectos, etiam in visitatione esse nouerint, absq; alia consultatione, cum proprijs Superioribus facienda eisdem Inquisitoribus, vel Ordinarijs locorum vicinioribus respectiue denuncient, prout determinatum est à Pau-

lo Papa V. in sua Constit. quae incipit. Romanus Pontifex. Dat. Romae Kal. Septembris 1616. sub penis ibidem contentis, & quos retulit in primo tomo mear. var. resolut. resolut. 21. num. 11.

21 Tenetur Notarius, siuè Aduarius acta edere non solum semel, sed toties quoties quis illa petit, etià si millies hoc faciat, siuè amiserit prima acta, edita, siuè non, ut dicit Maran. in d. tit. de actor. edit. num. 66. & testatur communem hanc esse Doctorum sententiam in l. veluti §. haec vox ff. de eded. Edendaq; esse indistinctè cuiuscunq; suum interesse prætendenti, etiam si ad eius instantiam acta illa celebrata non sint, ut dicit ibidem in num. 61. post Doctores, quos citat: Dicit tamen in nu. 59. quòd sine mercede illa edere non obligatur, per tex. in l. argentarius in princ. ff. de edend. & testatur, ita

cōmuniter Doctores ibidem tenere: *Dignus est enim operarius mercede sua*, vt dicit D. Paul. 1. ad Timoth. 5.

Verūm quia apud Regulares gratis edenda sunt, ob vitandum peccatum proprietatis, p̄dicta communis sententia de edendo illa toties quoties, est limitanda, vt non concedatur ad libitum. Partis petentis; sed t̄r̄m̄ in casu necessitatis, iuxta obligationem p̄cepti charitatis, quod in solo casu necessitatis obligat, quod p̄ceptum obligat etiā Notarios, & Actuarios omnes ad dandum gratis actorum copiam omnibus inquisitis pauperibus; & ita docent cōmuniter Doctores.

22 Possunt Regulares vno ex duobus modis processus, seu acta iudicialia criminalia conficere, scilicet vel iuris ordine seruato, vel iuris ordine non seruato, sed simpliciter, &

de plano, absq; strepitu, & figura iudicij: facereq; hoc valent, siuè procedāt per viam Accusationis; siuè per viam Denunciationis, siuè per viam Inquisitionis; nam priorem modū seruare valent omnes, cūm de iure omnibus sit concessum in cap. qualiter, & quando, il 2. S. ad corrigendos, de accusat. posteriorem verò facere valent Regulares participantes ex priuilegio Bonifacii VIII. relato supra in cap. 1. nu. 4. & iuxta ea, quæ dixi in d. c. 1. nu. 6.

Quomodo autem procedere debeāt per dictas tres vias, dicam in tribus capitulis sequētibus, postquam de Iudice tractatū fuerit in c. 8. & de Assessorib. in c. 9.

23 Ad procedendum iuris ordine seruato, necessariū est, vt ita procedant quod iuris ordinem seruent, & iudicij solemnitates, v. 3. vt acta fiant coram Iudice, sedēte pro tribunali; quod perti-

pertinet ad formam, & solemnitatem iudicij: in publico enim iudicio, & sic Iudice sedente pro tribunali accusatio faciēda est, vt in l. fi. C. de prob. c. si quem pœnituerit S. p̄uaricator 2. q. 3. Et primo loco faciēda est accusatio, vel aliud quod iure fūgatur accusatoris, scilicet denunciatio iuridica, vel vt p̄cedat infamia, vt dictum est supra in c. 1. n. 1. vbi & in cap. 2. omnia hęc tria ad essentiam iudicij pertinere probaui, & in ipsa accusatione p̄sentandus est libellus, siue petitio. Quomodo autem sit libellus formandus, dicam infra in c. 10. num. 29. post libelli oblationem est faciēda citatio verbalis, si reus non est suspectus de fuga, iuxta dicēda infra in

c. 9. nu. 14. & actualis per carcerationem, quādo est de fuga suspectus. Post p̄dicta sunt necessariæ probationes per testes, vel per coniecturas, iuxta dicēda infra in c. 13. Cōstituendusq; ac examināndus est postea Reus super delicto principali, iuxta dicēda in c. 14. & per talem examinationē lis cōtestatur, vt dicam infra in nu. 26. sunt postea reo defensionēs dādæ; ideòq; post testium, & rei examinationes, & alias probationes, faciēdum est à Iudice decretum, per quod decernatur, vt fieri possit publicatio actorum per dicta supra in num. 11. & iuxta dicēda infra in c. 15. nu. 1. & seq. faciēdaq; est in hac forma.

Forma decreti publicationis actorum.

Die, & c. mēsis, & c. cūm in tali causa contra talem processum sit per viam accusationis, seu denunc. vel inquisitionis, & examinati sint testes, ac ipse reus, factaq; sint omnia, quæ de iure sunt faciēda D. N. Iudex in hac causa sedendo pro tribunali in talis loco, determinauit, prout presenti decreto dicitur.

determinat, ut acta publicentur, illaq. publicat. Cui formæ adde etiam alia, quæ deducere potes ex dicendis infra in c. 15. à num. 1. vsq; ad 13.

D.N. Iudex.

P. Notarius.

Post prædicta danda est reo actorum copia, iuxta formam positam supra in num. 15. & deinde assignandum est vnico contestu Reo terminum ad faciendas suas defensiones, iuxta dicenda infra in cap. 15. & peractis defensionibus, citandus est reus ad sententiam, & tandem sententia ferenda est iuxta dicenda infra in c. 16. Quem iudiciarum modum, & ordinem seruare ad libitum possunt etiã illi, qui ex privilegio, vel speciali concessione habent, vt procedant summarie, & de plano, iuris ordine non seruato, vt determinatũ est in cap. sepe in fine, de verbor. signif.

24 Ad procedendum summarie, & de plano, apicibus, & solemnitatibus iuris omissis, absq; strepitu,

& figura iudicij, non est necessaria accusatio coram iudice sedente pro tribunali, sed satis est si fiat in priuato iudicio, scilicet coram Iudice vbicunq; existente, vt probatur ex d. S. præuaricator, vbi distinguitur priuatum à publico iudicio. Ipsa tamen Accusatio, vel Denunciatio, vel Infamia, quæ loco accusationis succedunt, omnino sunt necessaria, quia ad substantiam iudicij pertinere, probauĩ supra in c. 1. num. 1. & 2.

Nec est necessarium, vt offeratur ab Actore, seu Accusatore libellus, sed quælibet petitio sufficit, siue in scriptis, siue verbo fiat, sed quomodocunque fit, continuo post accusationem in actis est inferenda, vt determinatum est in clem. sepe, in

ver.

ver. verum de verborum sign. Et vt in eod. tex. determinatur, causa quãtum fieri potest, facienda est breuior, amputando dilationes non necessarias, & repellendo appellationes dilatorias, & frustratorias. Nec est necessariũ, vt fiat conclusio in causa, vt habetur in d. clem. sepe in ver. sententia verò, vbi vide glos. Quæ tamen si fiat, etiam post illam potest Iudex summarie procedens, Partes, & testes interrogare, vt est tex. iuncta glos. in d. clem. sepe in ver. interrogabit. imò in criminalibus etiam si summarie nõ procedatur, potest Iudex etiam testes de nouo pductos examinare, vt per Aretin. in c. 1. de iudic. in 4. col. n. 25. & 27.

Est tamen citatio necessaria, etsi summarie procedatur, iuxta ea, quæ dixi supra in c. 4. num. 5. 6. & 7. ad hoc, vt reus cõpareat, & ad hoc, vt videat iuramenta testium, vt dicam

infra in c. 9. num. 14. quod si non fit, quando Iudex pro informatione Curie testes examinat, faciendũ esse dixi in eorũ repetitionem; quia ad essentia iudicij hoc pertinere, probauĩ supra in c. 4. num. 7. 8. & 9. Nec posse reum etiã Regularem huic beneficio renunciare, probauĩ in d. c. 4. n. 7. & 8. contra Abb. ibi citatum. idem dicendũ est contra Mansum in suo tract. de mod. proced. in caus. regul. c. 7. num. 4. Excepto casu, de quo in d. c. 4. num. 10. Omissi etiam potest iuris rigor non admittendi in testes personas à iure reprobatas, vt puta infames, viles, & mulieres, & alias; namq; infamia de iure positio contrahitur cap. per tuas defimon. Et à testimonio ferendo infames de iure positio prohibetur, præsertim in criminalibus, cap. præterea, cap. testimonium de testibus, & à iure positio inductum est

est, vt laicus esse nō possit testis contra Clericum in causa criminali cap. ipsi 2. q. 7. sic & socius criminis, cap. si quis, & ibi glos. 79. dist. & à iure ciuili inductū est, vt viles à testimonio repellantur, vt in §. sancimus Auth. de testib. & ius positium induxit, vt mulier testis esse non possit in criminalibus, cap. mulierem 33. q. 5. cū autem in tali examine per prædictum priuilegium rimuli iuris omitti possint, testes prædicti, ac similes, qui ex rimulis iuris repelluntur, admitti possunt. Et ita tenet Coriolan. de iud. Regular. cas. 5. §. 5. num. 22. ver. tertium. Quæ autem omitti tanquam essentialia nō possint, dicam infra in c. 9. num. 12. & seqq.

25 Sed si testis, qui est examinandus, vel repetendus, esset carceratus in vna Ciuitate, & reus, qui habet videre iuramenta, testiu esset carceratus in alia, vel si esset infirmus,

vel in tali statu, vt examinari non possit in loco, in quo possit reus iuramentum talis testis videre, & dubitatur de fuga rei, si ad testem accedat, vel de fuga testis, si ad reum accederet, tūc potest Iudex cogere reum, vt Procuratorem per epistolam saltē sibi constituat, qui testis iuramentum suo nomine videre valeat, vt post Andr. de Isern. tenet Afflict. in Constit. Regni lib. 2. rubr. 24. n. 18. in quibus caus. audiēt. test. committ. Et addunt, quod si reus non vult facere dictum procuratorem, potest Iudex in eius contumaciam (scilicet post monitionē, & trāfacto termino illi assignato) recipere iuramentum talis testis, sicut etiam potest illud recipere, quando reus est contumax per fugam post citationē per edictum, iuxta formā positā supra in d. c. 4. n. 24. vel per Preconem, vt in n. 25.

Et vt constare possit, prout

prout debet in actis de re-quisitione, seu mādato ad constituendū Procuratorem prædictū; citetur reus corā testibus ad illum cō-
27 Tunc autem aliquem esse contumacem scias, vt damnari in contumaciam sine examine possit, quando Regularis, siue secularis fugam arripuit, & tribus propositis edictis, vel vno pro tribus, quod vulgo *peremptorium* appellatur, Iudicisq; pprijs literis in loco publico Monasterij, vel Ciuitatis positis, euocatus, præsentiam sui facere contemnit, veluti probatur ex l. absentem ff. de pœn. & l. ea, quæ, & l. consentaneū C. quom. & quan. Iudex sent. prof. debet, l. contumacia de re iudic. cap. ex literis de excessib. Prælator. cap. certum 11. q. 3. Specul. in tit. de contumac. §. 1. in prin. & dixi in meo præpt. ver. contumacia num. 2. in prin. vbi etiam addidi, esse cōtumacem etiam illum, qui præsens est, & iudicē

26 Quia autem in criminalibus litis cōtestatio inducitur, quando reus examinatur super delicto principali, vt dicit Sigism. Scaccia in lib. 1. de iudic. c. 86. n. 54. ante medium, & in cap. vlt. nu. 9. disputandum non est, an sit necessaria quoad Regulares, cū & ipsi super principali delicto constituendi, ac examinandi sint, et si sint conuicti; nam alioquin iniuste condemnarentur, Parte inaudita, cōtra omnes terminos iuris, & æquitatis. Nisi ob fugam contumaces essent effecti, quia tunc pro cōfessis habentur, & ex consuetudine in contumaciā dānantur, vt per Farinac.

lib. 1. qq. crimin. q. 11. per tot. & dixi in meo Promptuar. ver. absens nu. 23. in fine.

27 Tunc autem aliquem esse contumacem scias, vt damnari in contumaciam sine examine possit, quando Regularis, siue secularis fugam arripuit, & tribus propositis edictis, vel vno pro tribus, quod vulgo *peremptorium* appellatur, Iudicisq; pprijs literis in loco publico Monasterij, vel Ciuitatis positis, euocatus, præsentiam sui facere contemnit, veluti probatur ex l. absentem ff. de pœn. & l. ea, quæ, & l. consentaneū C. quom. & quan. Iudex sent. prof. debet, l. contumacia de re iudic. cap. ex literis de excessib. Prælator. cap. certum 11. q. 3. Specul. in tit. de contumac. §. 1. in prin. & dixi in meo præpt. ver. contumacia num. 2. in prin. vbi etiam addidi, esse cōtumacem etiam illum, qui præsens est, & iudicē

P inter-

interrogatus respondere non vult, l. de ætate §. qui tacuit ff. de interrogat. act. ac etiam ille, qui obscure respondet, vt dicit Speculat. in d. §. 1. nu. 1. arg. cap. fin. de iuram. calumn. & cap. accedens, vt lite non contest. & per iura, quæ citat, idem dicit de eo, qui iurare, vel se defendere non vult.

An autem in causa summaria sit sententia in scriptis ferenda, dicam infra, quando de sententia erit sermo in c. 16.

28 Omnes alij Iudices, siuè sæculares, siuè Ecclesiastici sint, ad processus, siuè acta iudicialia criminalia facienda vno ex his modis secundum varietates occasionum, procedere possunt, scilicet via ordinaria, & via extraordinaria, summarie, simpliciter, & de plano, sine strepitu, & figura iudicij. Ordinariè procedunt, quando hoc faciunt iuris ordine seruato, iuxta ea, quæ

dicta sunt supra in nu. 23. extraordinariè procedere valent, quando notorium est delictum, & ipsi, iuris ordine non seruato ad punitionem procedunt, in quo casu, etsi procedant iuris ordine non seruato, tamen iuris ordinem seruant, vt in cap. ad nostram de iureiur. si tamè ea seruent, quæ in delictis notorijs seruanda esse dixi supra in c. 4. & 5. Summarie, simpliciter, & de plano sine strepitu, & figura iudicij procedere possunt, quando delictum notorium est, & celeritatem desiderat, ita vt ex mora, seu dilatione periculum, & inconueniens Reipublicæ imminere possit, vt puta tempore alicuius commotionis populi, vel seditionis: nam in huiusmodi notorijs nunquã opus est iuris ordinem seruare, vt in d. cap. ad nostram il 3. de iureiur. ideoq; in tali commotione, & seditione tollitur è medio per decol-

decollationem, vel suspensionem ad furcas, ita vt moriantur quatuor, vel quinque ex præcipuis seditiosis, & postea disputatur, an iustè tublatæ sint, vt dicit Iodocus in sua praxi crimin. c. 3. num. 6. Et vt notat Bal. in l. si quis num. 2. ff. de rer. diuis. in crimine seditionis deprehensus potest puniri statim, absq. ordine iudiciario; & idem Bald. in l. in nullis C. de seditionis, dicit, quod provocans tumultum, & cla-

morem in populo, debet mori pena seditionis, etiã si non fortiatur iuris effectum, & in l. 1. C. cod. dicitur, quod commouens populum ad seditionem faciendam, vel tumultum in Ciuitate, grauissima pena est puniendus, vbi glo. fi. dicit, esse puniendum morte, vel pro qualitate personæ, & dignitatis, aut furca suspenditur, aut bestijs est subijciendus, aut in insulam deportandus.

De Iudice, qui acta iudicialia facere valet, & de eius officio, & obligatione. Cap. VIII.

SUMMARIVM.

		<i>lata non valet.</i>
1	<i>In iudicio quatuor requiruntur, vt integrum sit. Iudex quare sic dicitur. Estq; potissima iudicij pars.</i>	3 <i>Iudex ordinarius Regularium quis sit, explicatur, & affertur ratio in n. 4.</i>
2	<i>Iudex habere debet iurisdictionem ordinariam, vel delegatam. Sententia à non suo Iudice</i>	4 <i>Iurisdictionem ordinariam qui habent. & in n. 5.</i>
		6 <i>Regulares degentes extra claustra ab Ordinario loci sunt puniendi, si delinquant: degentes verò intra claustra,</i>

stra, & extra delinquentes capiendi sunt à Ministris Episcopi, sed tradendi sunt suis Superioribus, ut puniatur, & de punitione Episcopus certiorandus est.

Regularis solus degens in domicilio suae Religionis ab Episcopo est puniendus, si delinquat.

7 *Iurisdictio in causis criminalibus quomodo exercenda sit à Praepositis nostrae Religionis, à Visitatoribus, & à Patre Generali. Ad triremes subditos in casu raro damnare possunt Praelati Regulares. Item ad torturam quando si sufficientia indicia praecedunt.*

8 *Delegatam iurisditionem qui habent. Visitatores Regularium habent iurisditionem delegatam.*

9 *Delegatam iurisditionem habentes, illam alteri delegare non valent. Iurisditionem delegare quis potest.*

10 *Visitatores nostrae Reli-*

gionis quando in causa procedunt, praevento Praeposito, iurisditionem delegare valent: sed testrictam, prout illam ipsi habent.

11 *Delegatus Generalium Religionum subdelegare valet, & quare, etiam si sit delegatus ad unam cam. Delegatus Proconsulis subdelegare valet.*

12 *Causae criminales, quae sunt meri, & mixti imperij, etsi secundum aliquos delegari non possint, tamen consuetudo est in contrarium.*

De iure Canonico delegantur omnes causae meri, & mixti imperij.

13 *Regularis delinquens in monasterio suae Religionis, in quo assignatus non est, puniendus est à Superiore monasterij, in quo est assignatus.*

Limita quoad nostram Religionem in n. 14.

15 *Regularis vagabundus, si delinquat, est puniendus ab Ordinario loci, in quo delinquit.*

Va-

Vagabundus quis sit.

16 *Acta iudiciaria facere non debet Iudex pro delicto etiam notorio, in quo ipse est offensus. quando poena imponenda est arbitraria, etiam si iniuria esset Iudici illata tanquam priuato: sed secus est, si poena à iure praefixa sit.*

Abbas punire quando potest monachum pro delicto contra eum commisso.

17 *Praelati Regulares etiam si intuitu officij offensi sint, non debent se intrmittere quoad punitionem reorum, sed illam delegare debent.*

Forma, sub qua est deleganda causa à Praelatis Regularibus, quando ipsi sunt offensi.

Iudex delegatus debet delegationem inferere in principio processus.

18 *Delegare delictorum punitionem nostri Praepositi possunt etiam sine consensu Capituli, quando in Capitulo determinatum est, ut acta iudiciaria fiant, &*

traditur forma talis delegationis.

19 *Suspectum allegare, & tanquam suspectum recusare Iudicem criminalē Pars potest.*

20 *Suspectum allegare Superiorem, siue Iudicem, & illum recusare etiam Regulares possunt, quando procedit per viam iuris, etiam si hoc faciat apicibus iuris omissis, ac etiam appellare tunc valent, & in n. 21.*

22 *Suspectus allegari, ac recusari ex quibus causis Iudex potest, remissive.*

23 *Suspectum Iudicem ex quibus causis Regulares allegare possint, ac illum recusare, & quid in nostra Religione.*

24 *Recusatio Iudicis ob suspicionem, facienda est regulariter ante litis contestationem, & dantur limitationes ignorans, & errans non consentit.*

Suspicionis causa, quae de nouo emergunt, allegari possunt etiam post conclusionem in causa, si post illam super-

- superueniant. Et quid in nostro Regno.
- 25 Suspicionis causa contra Iudicem allegata, à Partibus Arbitri sunt eligendi. Suspicionis causa coram eodem Iudice, qui allegatur suspectus, de iure Canonico est proponenda.
- 26 Recusatio Iudicis ob aliquam suspicionem, in scriptis est proponenda: causaq; in ipso libello recusationis est exprimenda.
- 27 Forma libelli recusationis Iudicis ob suspicionem.
- 28 Recusatio Iudicis iudicantis cum Assessore fieri non potest ob suspicionem à nostris Cler. Regularib. sed tantum recusatio Assessoris. Forma recusationis Assessoris suspecti quoad Clericos Regulares.
- 29 Decretum de modo eligendi Arbitrum, seu alium Assessorem, quando Assessor primo loco electus allegatur suspectus, etsi sit contra Canones, valet ex privilegio.
- 30 Suspicionis libello presentato, Iudex suspectus interim silere debet, alioquin acti sunt ipso iure nulli. Iudex allegatus suspectus potest alleganti statuere terminum pro expeditione causa: cau-
- saque suspicionis intra illum non probata, potest procedere in causa.
- 31 Suspicionem allegans, & non probans in nostra Religionem punitur pœna carceris per semestrem, quam pœnam nec P. Generalis remittere valet. Suspicionis causas non probans de iure cõmuni tenetur actione iniuriarum.

Viso modo, quo acta iudiciaria valide sint facienda, videndum est, à quo Iudice facienda sint, vt iuridicè fiant, & cū integrum iudicium in hoc opusculo sit explicandū, in quo quatuor requiruntur, vt integrum sit, scil. Iudex, Actor, Reus, & Testes, quæ vt dicit tex. & ibi glos. in cap. forus §. in omni de verb. signif. in omni negotio, seu causa nō notoria, quæ exercetur in forma iudicij, hæ personæ requiruntur Iudex, Accusator, Reus, & tres testes. Iudex dicitur quasi ius dicens populo, siue quod iure disceptet, vt dicit tex. in d. S. in omni,

- omni, Primò de ipso Iudice tractandum erit, cū sit ipse potissima pars, basis, & fundamentum iudicij, & cū sit Dux, & Imperator iudicij, vt notat Bald. in rubr. C. si à non compet. iud. in fi.
- 2 Vt autem Iudex acta iudiciaria iuridicè facere valeat, competens esse debet, hoc est talis, vt habeat in eos, quos iudicat iurisdictionem ordinariã, vel delegatam, vt patet ex toto tit. C. si à nō compet. iud. & alioquin tam in publicis, quàm in priuatis iudicijs sententia à non suo Iudice lata, non valet, vt dicit tex. in l. fi. C. eod. & consequenter, nec acta, à quorum valore ipsius sententiæ valor dependet.
- 3 Regularium competēs ordinarius Iudex est Abbas, seu Superior Monasterij, siue Præpositus, siue Prior, siue quocunq; alio nomine nuncupetur; habent enim Abbates, Præpositi, & Priores Regula-
- riū iurisdictionem, & coercionem quoad oēs Monachos, seu Religiosos suorum Monasteriorum, vt dicit Speculat. in lib. 1. par. 1. tit. de Arbitro, & Arbitrat. §. 7. num. 27. vt in c. quam sit, & c. nullam 18. q. 2. Habentq; expressè à iure, vt crimina subditorum punire possint, vt in cap. cū ad Monasterium §. prior autē de statu Monachor. & quod habeant iurisdictionem in illos, etiã in causis criminalibus est tex. in cap. ea que, eod. tit. & cap. quanto de offic. Ordinar. habereq; Abbates (& sic alios superiores) in criminalibus ordinariam potestatem in Monachos sui Monasterij, posseq; illos capere, detinere, & punire, affirmat Clar. in §. fi. q. 35. n. 15. & refert Calder. in consil. 20. de regular. afferentem, hanc esse cõmunem opinionem, quam tenet post Doctores, quos citat Lancellot. Conrad. in Templo omn. Iudic. lib.

lib. 2. c. 7. de Abbate nu. 24. & dixi in meo Promptuar. ver. crimen nu. 10. in verſ. & non dubito. Et à fortiori habent eandem iurisdictionem, & potestatem quoad omnes subditos in quocunq; Monasterio degeant Abbates, Præpositi, & Priores, seu Guardiani, siue Ministri generales quarumcunq; Religionum. Præpositi aut nostræ Religionis non solum à iure, sed etiam à nostris decretis habent, ut sint Iudices ordinarij in primis casis, ut determinatū est in Capitulo Generali ann. 1621. in quo etiā determinatū est, ut in secundis causis sint etiam Iudices ordinarij Visitatores, & ut in primis causis detur eis præuentio, ita tamen, ut diffinitiuam sententiam non ferant sine Præposito præuento, & ut ab eorū sententiā detur appellatio ad P. Generalem, & Consultores, ut patet in 3. par. nostror. decretor.

cap. 9. num. 7. 8. & 9. Ratio autē iurisdictionis ordinariæ in omnes prædictos est, quia in suos subditos suo iure, hoc est à lege habent iurisdictionem in vniuersitatē causarum, ut patet ex proximè citatis iuribus, & ex Lancelloto proximè citato, post Doctores, quos citat; illi autem Iudices habent iurisdictionem ordinariā, qui propriam habent iurisdictionem à lege sibi delatam in vniuersitatē causarum, & negotiorum, ut ex Alciato in rubr. de officio Ordinar. num. 5. in tom. 5. dixi in meo Promptuar. in ver. Delegatio iurisdictionis nu. 2. in 2. col. & addidi, quod quamuis ab homine detur officiū, prout datur dictis Superiorib. Monasteriorum à Generali, & Diffinitoribus, vel Consultoribus, & ipsi Generali ab vniuersitate, siue Capitulo Generali, & alijs Iudicibus detur officiū, aut territorium, quod

quod annexam habet iurisdictionem, ab Episcopo, vel Principe aliquo, tamen iurisdictione non censetur concessa ab homine nisi ministerialiter, & per 5 quandam consequentiā, & mediante concessione officij, aut territorij, cum quibus transit iurisdictione in personam eius, cui conceditur, sicut transit dominium rei in personam eius, cui res aliqua datur, ut dicit Bart. in l. 1. nu. 15. ff. de iurisd. omn. Iudic. & lex est, quæ immediatè illā dat, ut dicit Soc. in l. 1. nu. 45. ff. quis, & à quo appell. per l. more maiorum, & l. quia ff. de iurisd. omnia. iud. ita ut quamuis iurisdictione ordinaria cohereat officio, vel territorio, sit tamen ita qualitas personæ obtinentis officium, vel territorium, ut iurisdictione ordinaria in eadem persona residere, & suo iure illam habere dicatur, & hoc apparere dicit Bartol. in d. nu. 15. ex d. l. mo-

re maiorum, & faciunt ea, quæ dicunt Anan. & Zabarel. in num. 2. in c. 2. nē Præl. vices suas, & Soc. in d. nu. 45.

Ex quibus facilè colligi potest, qui sint alij Iudices, qui iurisdictionem ordinariam habent, ita ut iure ordinario subditorū delicta punire, & pro tali punitione acta iudicialia facere iuridicè possint: esseq; illos omnes breuiter dicas, qui habent iurisdictionem in causarum cognitionem à iure nomine proprio, ut pbat̄ etiam ex c. 1. & ex tot. tit. de offic. Iudic. ordinar. Clar. autem in §. fin. q. 35. per totam latè, & specialiter examinat, quis sit Iudex competens quarumcunq; personarum. Et sic ex dictis patet, quod omnes illi, qui vices alicuius obtinent, etsi vice illius iurisdictionem exercent, cuiusmodi sunt Vicarij Episcoporum, Capitanei, siue Prætores, siue Governatores

tores Ciuitatū, vel Terrarum, qui ibi vice alicuius Principis, vel Domini iurisdictionem exercent, quòd illam exercent iure ordinario, & sic nomine proprio, & suo iure, quia ordinarij sunt ex determinatione legis, non ex delegatione, vt per glos. in d. l. 2. ver. Rectorum C. de offic. eius, qui vicem alicuius Iudic. vel Præs. obtin. & vide ea, quæ latius scripsi in d. meo Prompt. ver. delegatio iurisd. nu. 1. quia hæc sufficiunt quòd ad propositum nostrum. Et scias, posse Vicarium Episcopi cognoscere, & diffinire causas criminales Clericorum, si specialem habeat commissionem ab Episcopo, vel à Capitulo sede vacante, vt dicit Clar. in S. fin. q. 40. in fine, & ita cõmuniter seruari testatur post Doctores, quos citat.

6 Sed quòd dictum est supra in num. 3. de iurisdictione, & potestate pu-

niendi delicta, quam habent Superiores Monasteriorum in suos Religiosos, est intelligendum, ac limitandum, vt procedat quòd ad illos tantum Religiosos, qui intra Claustra Monasterij degunt: nam degentes extra Claustrum, si delinquant, ab Ordinario loci sunt puniendi, vt in directo sensu, & à contrario determinatum est à Sacro Conc. Trident. sess. 25. c. 14. de Regular. ibi, *Regularis non subditus Episcopo, qui intra claustra Monasterij degit*, vt aduertit Erasmus à Chokier in tract. de iurisd. ordinarij. in exempt. q. 17. nu. 14. & in declarationibus Sacri. Congreg. inuentis in Bibliot. Eminentissimi Bellarm. in d. c. 14. ita Sacram Congregationem declarasse legitur: *Regularis degens extra claustrum, si deliquit, debet puniri ab Ordinario loci: si degit intra claustra, & extra deliquit notorie, debet capi à mini-*

ministris Episcopi, & ad Monasterium statim ducatur, puniendus à Superiore: nec Episcopus in hoc casu faciat processum, sed si quas habet probationes, illas det Superiori, qui Superior debet procedere ad præscriptum huius capituli.

Quòd est, vt talis delinques seuerè puniatur intra tempus ab Episcopo præfigendum, ac de punitione Superior Episcopum certiore faciat, vt in d. c. 14. habetur, alioquin ipse Superior officio priuandus est, & delinquens ab Episcopo puniri potest, vt eod. c. 14. est determinatum.

Regularis etiam delinquens in domicilio suæ Religionis, in quo solus degit, ab Episcopo puniri potest, vt in dictis declarat. Bellarm. habetur.

7 Et quòd ad Præpositos nostræ Religionis prædicta iurisdictione quòd ad causas criminales ita est limitanda, vt illam exercere

non valeant, nec quòd ad processum incipiendum, nisi cū voto Capituli suæ domus, iuxta determinationem Capituli Generalis anni 1621. quam retuli supra in c. 1. nu. 10. excepto casu, de quo dixi in meo Prompt. ver. crimen num. 19. in vers. sed quid erit dicendum. Imò nec illam soli exercere valent, sed hoc facere debet adhibito vno ex Assessoriis, sine quo nec illam exercere valent Visitatores, nec P. Generalis cum Cõsultoribus, vt determinatum est in d. Capitulo Generali, & patet ex 3. p. nostr. decretor. c. 9. Nec nostros Visitatores debere Præpositum præuenire, nisi in poenam suæ negligentiae, probaui in meo Promptuar. verb. crimen num. 10. in vers. & in eod. cap.

Ex quibus infert, & bene Ioa: Baptista Lezana in tomo primo summæ qq. Regular. c. 18. nu. 16.

Q 2 posse

posse Prælatos Regularium subditos ad triremes damnare in casu raro, & ad satisfaciendum publico scandalo, ex delicto enormi proueniēte. Tum quia ita habet cōsuetudo multorum prudentium Regularium. Tum quia, ut dicit in c. 6. num. 32. licet pœna hæc acerbissima sit; nihilominus consuetudine admittitur, & aliquo modo est necessaria, vel quia aliquando delicta aliter castigari non possunt, ut ipse dicit: vel quia ex eo, q̄ non adest consuetudo inter Regulares, tradendi eos Curie seculari, & pœna carceris nō multum timeretur, cum ibi sine labore alimenta præstentur, nonnulli, qui verum Dei amorem, & timorem non habent, grauius delicta committere non verentur. Ut autem possint Regulares Iudices cognoscere, & punire subditorum delicta, possunt subditum non plenè con-

uictum, si inditia sufficiētia præcedant, iuxta ea, quæ de tortura reorum infra docenda erunt, cogere per torturam, ut delictum fateatur, cum hoc non sit prohibitum Religiosis, ut post D. Anton. in 3. par. tit. 9. c. 7. §. 8. & alios, quos citat docet Lezana in d. c. 18. n. 17. & in c. 27. nu. 16.

8 Delegatam autem iurisdictionem illi Iudices habent, qui non suo iure, sed nomine alterius, in aliquas, vel in omnes causas iurisdictionem exercent, ut in l. solet in fin. ff. de iurisd. omni iudi. cap. sanè il 2. de offic. & potest. iudic. deleg. & in l. 1. §. qui mādatum ff. de offic. eius, cui mand. est iurisdic. ut citius dixi, & explicavi in d. ver. Delegat. iurisdic. num. 2. quam delegatam iurisdictionem inter Regulares habēt Visitatores, ut post glos. probat Ioa. de Anan. in cap. in singulis de stat. Monachor. & dixi in d. ver.

ver. crimen nu. 10. col. 5. post med. & quisquis illam delegare valeat, etsi latè dixerim in d. meo Promptuar. ver. delegatio iurisdictionis, hic nihilominus ea dicam, quæ sunt necessaria pro hoc Opusculo.

9 Qui delegatam iurisdictionem habent, cuiusmodi esse diximus Visitatores Religionum, illam alteri delegare non valēt; quia ille iurisdictionem delegare potest, qui eam suo iure habet, non autem ex alieno beneficio, ut in l. more maiorum ff. de iurisdic. omni Iud. & ibi glo. & Bart. in num. 10. Soc. in l. j. num. 6. ff. quis, & à quo appellat. potest, l. solent ff. de iurisd. omni Iud. l. cum Prætor. §. 1. ff. de iudic. & idem Soc. in d. l. more maiorum num. 1. vbi ex illo tex. regulam affirmatiuā, & negatiuam deducit, quā retuli in meo Prompt. in ver. Delegatio iurisdictionis num. 2. & vide, si vis, ea quæ dixi in 3. par. meæ in-

stitution. lib. 1. c. 8. num. 6. Sed est hoc limitandū primò, quoad Visitatores nostræ Religionis, quādo in causa procedunt præueniendo Præpositum; nā cum tunc procedant, ut Ordinarij, ut dictum est supra in n. 7. illam delegare valent, sicut possunt alij Ordinarij, quia habent tūc iurisdictionem radicatam in propriam personam, & patet ex dictis, & latius ex his, quæ dixi in d. ver. delegatio iurisd. nu. 2.

Non possunt tamen ita illam delegare, ut fiat sine Assessore, nec ut fiat sententia sine Præposito præuento, quia cum ipsi hanc potestatem non habeant, nisi ita limitatam, nec illā alteri demandare liberam valent: nā id potest quis per aliū, quod potest per seipsum cap. potest quis 68. de reg. iur. in 6. & nemo potest plus iuris transferre in alium, quàm sibi cōpetere dignoscatur cap. nemo potest 79. eod. tit. & lib.

lib. Et idem est dicendum, quando Pater Generalis, & Consultores sunt Iudices in causa appellationis, quia & ipsi tunc Assesorem adhibere tenentur, ut patet ex 3. par. nostrorum Decretorum c. 9. nu. 9. ergo ob prædictam rationem idem facere obligantur, si causam delegarent.

11 Secundò, est limitanda prædicta doctrina posita in nu. 9. quòd ad Delegatos Generalium Religionum, arg. eorum, quæ de Leg. to Proconsulis dixi in d. ver. delegatio iurisd. num. 4. Ideo enim ibi dixi, quod Delegatus Proconsulis subdelegare valet, quia cum Proconsul in provincia sibi commissam supremam post Principem potestatem habeat, l. & ideo ff. de offic. Proconsul. nec quidquam est in ea, quod non per ipsum expediatur, l. nec quidquam ff. eod. redactus est ad instar Principum, ut dicit Soc. in d. l. more maiorum nu. 34. Et ideo

secundum communem Doctorum sententiam, quam & ipse Soc. refert, & sequitur in l. 1. num. 62. ff. quis, & à quo appellat. Et ego sequutus sum in d. nu. 4. in fine, Delegatus Proconsulis subdelegare valet, siue sit delegatus ad unam causam, siue ad uniuersitatem causarum. Generales autem Religionum cum in Religione sibi commissam supremam post Papam potestatem habeant, nec quidquam est in ea, quod non per ipsos expediatur, redacti sunt ad instar Principum: Ergo eorum delegatus, sicut delegatus Principis potest subdelegare, siue ad unam causam, siue ad diuersitatem causarum sit delegatus.

12 Et quamuis causæ criminales, quæ sunt meri, & mixti Imperij, secundum aliquos delegari non possint, & communem hanc esse sententiam tradant Doctores in l. 1. ff. de offic. eius, cui mand. est iuris-

iurisdictionis, ut testatur Clarus infra citandus; actam ex generali consuetudine contrarium seruatur, ita ut indistinctè omnes causæ meri, & mixti imperij delegentur, etiam quòd ad poenam ultimi supplicij, ut dicit Clar. in §. si. q. 41. in num. 1. in fi. Et de iure Canonico omnes causæ meri, & mixti imperij delegantur, secundum glossam & Doctorem in cap. quod sedes, in ver. communiter, in fin. de officio iudic. ordin. & alios, quos citavi, sequutus sum in Resol. 184. n. 11. & in d. ver. Delegatio iurisdictionis n. 3. ver. secundò limita. Et quia hæc sufficiunt quòd ad nostrum præcipuum propositum, si vis quòd ad alios hæc materiam latius videre, vide in d. ver. Delegatio iurisdictionis.

13 Quia verò efficitur quis subditus, non solum ratione originis, vel domicilij, & quòd ad Regulares ratione assignationis in aliquo

Monasterio, sed etiam ratione delicti, ut tetigi supra in c. 6. nu. 6. in ver. sed de iure; etsi Regulares non efficiantur subditi ratione delicti, nec etià Episcopi, in cuius Diocesi degunt, ita ut nec ratione notorij delicti extra Monasterium commissi puniri possint ab alio, quàm à suo Superiore; nisi in casu, quo à Superiore, ab Episcopo monito, condignè puniti non fuerint, ut determinatum est in Sacro Concilio Trid. sess. 25. c. 14. tamen dubitari potest, an efficitur subditi ratione delicti commissi in aliquo Monasterio suæ Religionis, in quo ipse delinquens non est assignatus, sed ex aliqua causa ibi manens grauius delinquit? In qua dubitatione ego existimo, negatiuè esse respondendum de iure, cessantibus in contrarium Constitutionibus cuiuscunq; Religionis. Et hoc mihi probatur ex d. c. 14. Concilio Trid. virtute

tute cuius, cum nec pro delicto notorio puniri Regularis possit, nisi à Superiore sui Monasterij, nec efficiatur subditus Diocesani ratione delicti, argumentando à maiori ad minus, necessario dicendum erit, quòd nec ratione delicti efficiatur subditus Superioris alicuius Monasterij: & argumentum à maiori ad minus valere etiam quòd delicta, & pœnas delictorũ, docet Bald. in l. si quis nō dicā rapere in prin. C. de Episc. & Cleric.

4 Procedere autem hoc non potest quòd nostrā Religionem Cler. Regul. Theatin. in qua habemus decretum Capituli Generalis anni 1610. in quo cauetur, *ut qui a taliam domum se confert, siue, ut aliò se transferat, siue negotiationis alicuius causa, Præposito eius domus subsit, non secus, ac si ei assignata sibi domo esset*, prout habetur in 2. p. nostrorum

decretorum c. 7. nu. 15. Ideò in nostra Religione, si (quod absit) casus occurreret, ut aliquis delinquat extra domum, & Ciuitatē, in qua est assignatus, à Superiore illius domus esset puniendus, in qua tempore delicti degeret; Et, si in ciuitatibus, ubi plura habemus domicilia, seu Monasteria, aliquis delinqueret in Monasterio, in quo non est assignatus, sed ibi esset pro aliquo negotio, reuersur⁹ statim ad propriam domum, ab eodem Præposito domus, in qua deliquit, esset puniendus, quia cum decretum prædictum generaliter, & indistinctè dicat, ut qui ad aliam domum se confert, subsit Præposito eius domus, non secus, ac si in assignata sibi domo esset, generaliter est intelligendum, siue domus sit in eadem Ciuitate, siue in alia; nam quando lex generaliter loquitur absq; vlla distinctione, generaliter,

ter, & absq; aliqua distinctione est intelligenda, ut vulgata iura determinant in c. solitæ S. fi. de maior. & obed. l. 1. S. & generaliter ff. de leg. præst. l. de pretio ff. de publ. in rer. act. cum alijs concord.

35 Sed si fortè Regularis aliquis vagabundus esset, nempe quia per Mūdum vagatur sine iusta causa, & sine legitima licētia Superioris, qui habeat auctoritatem illam concedendi: Vagabundus enim dicendus erit secundum Bar. in l. 4. S. Prætor ait nu. 24. ff. de damno infect. & glos ibid. in ver. habitatio- nē habet, sentit, vagabundum illum esse, qui habitationem non habet; hic autem si delictum committeret, ab Ordinario loci, in quo deliqueret, esset puniendus, ut patet ex declaratione Sacræ Congregation. relata supra in n. 6. ibi: *Regularis degens extra Claustrum debet puniri ab Ordinario loci*: nam cum

per Mūdum vagetur sine causa, & licentia, extra claustrum degit.

16 Siuè autem Ordinarij sint Iudices, siuè Delegati se intromittere non debent ad faciendum acta aliqua iudiciaria in causa, in qua fiunt ob delictum, per quod ipse Iudex offensus est, si pœna pro tali delicto imponenda, arbitraria sit, etiam si delictum esset notorium; nam etsi quando delictum est notorium, etiam si iniuria esset Iudici illata tanquam priuato, possit Iudex delinquentem punire, secundum Doctorem sententiā communiter receptam, ut post Roland. in consil. 48. num. 2. & 14. lib. 2. testatur Clar. in S. fi. q. 35. n. 26. ipse tamen Clar. ibid. dicit, talem sententiā esse intelligendam, ut procedat quādo pro tali iniuria esset pœna à iure præfixa: sed si esset arbitrio Iudicis imponenda, tunc in tali causa se intromittere

non debere affirmat, & quòd si se intromittat, vt suspectus recusari potest, & Dec. in cap. cum venissent nu. 45. de iudic. dicit, quòd Iudex inferior in causa propria iudicare nò potest, per l. 1. C. nò quis in sua caus. cù simil. & hoc procedere etiam dicit in Domino feudi. Et quamuis in nu. 48. limitet, non procedere in facto notorio, quando scilicet pœna imposita pro facto notorio certa est; quia tñc cessare videtur ratio suspicionis, cùm in tali casu potius videatur exequutor, quam Iudex: contrarium tamen docet, quando arbitrio Iudicis pœna est imponenda; & idem post Deci. ac Capyc. in decis. 124. nu. 4. & 6. tenet Aymon Crauet. in cons. 801. nu. 6. vol. 1. Qui nò sit sibi contrarius cum hac limitatione intelligendus est loqui in consil. 232. nu. 7. vol. 2. vbi dicit, quòd nec omninò repellitur Iudex

in causa propria; nam cognoscit Iudex de iniuria sibi illata in officio suo, l. si quis fortè §. si quos, vbi Bart. ff. de pœn. l. 2. C. de sportul. Oldrad. in consil. 7. incip. quædam maledicta mulier, Alex. cons. 35. col. fin. lib. 2. Addens, quòd similiter videmus, quòd Prælati potest punire Monachum pro delicto commisso cōtra eum, quando non procedit pro interesse proprio, sed publico, vt delictum puniatur, vt per Calder. in consil. 20. de regular. cum prædicta, inquam, limitatione intelligendus est ipse, & omnes citati Doctores, quos ipse refert; & cum hac limitatione procedendum esse à Iudice offenso etiam in facto notorio tenet post Doctores, quos citat Farinac. in 1. par. crim. q. 17. num. 44. & 45. in fine.

17 Non debent igitur, quando pœna est arbitraria, Iudices omnes, & maximè Præ-

Prælati Regulares etiam quando ipsi intuitu officij offensi sint, in tali causa se intromittere non debent, et cum alio Iudice adiuncto, & Assessore, nè reddatur de vindicta suspecti, etsi delictum contra ipsos commissum notorium sit: nãq; non solum à malo, sed ab omni specie mali cauend-

dum est: & nolentes vinci à malo, sed vincentes in bono malū, iuxta consiliū D. Paul. 1. ad Rom. 12. sed causam vsq; ad punitionē inclusiue alteri delegare debent, prout aliquos facere solere dicit Clar. in d. q. 35. in fi. quod faciant in hac forma.

Reuerendò Patri in Christo nobis Charissimo
D. N. &c.

Nos B. Abbas, suè Præpos. talis Monasterij, seu Vicarius talis loci, cùm iustis ex causis mouentibus animum nostrum non intendamus conficere acta iudicialia, & punire delictum notoriè contra nos ab A. commissum in tali publico loco, de tua peritia, diligentia, & integritate, confisi, his nostris literis nostra manu subscriptis, & nostro solito sigillo signatis, tibi facultatem indulgemus, atq; concedimus, vt nostras induas vices, & vna cum tali Assessore (si ob statutum, vel quia Commissarius nò est Doctor Assessor sit etiam adhibendus) informationem necessariam de tali delicto capere valeas, testes examinando, & omnia alia facièdo, quæ pro huius cause expeditione sunt necessaria vsq; ad sententiæ diffinitiuam inclusiue. Datum &c. in loco &c. Die &c. Mensis &c. Anni &c.

D. B. Abbas talis loci, vel Præpositus talis loci.

D. N. Secretarius de mandato.

Quam delegationem in principio processus, debet delegatus inserere lamque notificare testibus,

bus, & ipsi Reo, si præsēs est, ad hoc, vt sciant, quo iure ipse Delegatus acta faciat. Possuntq; sic causam delegare etiam Præpositi nostræ Religionis, cum Iudices ordinarij ipsi sint, & omnes Iudices ordinarij hanc habeāt facultatem, vt supra dictum est. Qua facta delegatione, diligens sit Delegatus, vt statim p̄cessū incipiat, nē re integra in nostra Religione ob negligentiam, à Visitatoribus pr̄ueniatur, qui & ipsi delegare possunt, quando ob negligentiam Præpositi procederent ipsi vt Iudices ordinarij. Delegareque possunt, sicut & omnes alij Iudices ordinarij, etiā quando ipsi offensi non sint, sed aliquo iusto impedi-
mēto detenti, processū

Reuerendo Patri in Christo nobis Charissimo.

D.N.&c.

Nos D.N. Prapof. talis domus, vel Abbas, vel Prior talis Monasterij. Cum alijs negotijs legitime impediti, huic integrè vacare non possimus, de tua peritia, diligentia, ac integritate confisi, his nostris literis nostra manu subscriptis & nostro

formare non valent.

18 Facereq; hanc delegationē nostri Præpositi possunt etiam sine consensu Capituli, quādo in Capitulo determinatum est, vt in aliqua causa processus, siue acta iudiciaria fiant; ad hoc enim tantum tenetur Præpositus virtute nostri decreti in 3. par. nostror. decret. c. 9. quo factō, cum ipse sit Iudex ordinarius, & hoc facere non sit illi vetitum à nostris Constitutionibus, & decretis, potest sicut omnes alij ordinarij Iudices iurisdictionem suam delegare: dūmodò delegationem faciat alicui ex nostris, qui vnā cum Assessorē procedat, faciatq; delegationem in hanc sequentem formam.

stro solito sigillo signatis tibi facultatem indulgemus, atq; concedimus, vt nostras induas vices cum tali Assessore, vel vnā cum Assessore à te eligendo (si Assessor est necessarius virtute alicuius ordinationis, vel statuti, put est in nostra Religione, vel si delegatus non sit Doctor) informationem capias de tali delicto, à tali commissō (si auctor delicti scitur) coram nobis Præposito (quando proceditur via accusationis, vel denūciationis) vel quod ad nostram notitiam per clamorosam insinuationem peruenit (quando proceditur ob præcedentem infamiam) testes iuridicè examines, audias audienda, & videas videnda, prout iuris erit, iuris ordine seruato (vel si Regulares sunt, & gaudent priuilegio Bonifacij VIII. habentque statuta de modo procedendi in causis criminalibus) similis iuris, apicibusque illius postpositis, secundum nostræ Religionis consuetudines, & instituta summarie, & de plano sola facti veritate inspecta, iustitiam facias, & procedas vsque ad sententiam diffinitiuam inclusuē (si sententiam illi delegare vult, & in casu, quo illi sententiā delegare non vult, dicat, vsque ad sententiam exclusiuē, & postea nobis referas, actaque omnia tradas. Datum Neap. in nostra Domino, &c. Die &c. Mensis, &c. Anni, &c.

D.N. Prapofitus, &c. vel Abbas, &c.

D. A. Secretarius de mandato.

19 Iudicem causarum criminalium posse Partem allegare suspectum, & tãquam suspectum posse illum recusare, tenet glos. magna in vers. item si ille de accusat. & ibid. Soc. in n. 78. testatur de cōmuni sententia DD. & senten-

tiam prædictæ glosæ esse cōmuniter approbatam ex Cardin. Alexandrin. in c. de accusatione col. 41. vers. venio ad septimum, dicit Clar. in S. fi. q. 43. n. j. Et quamnis nonnulli Doctores cum glos. fin. in fin. in cap. ad nostram de ap-

appellat. sentiant, recusa-
tionem Iudicis omnibus
Regularibus esse inter-
dictā per tex. in cap. cum
speciali, in fin. de appel-
lat. vbi ita tenere Innoc.
Ioa: Andr. & Abb. censet
F. Thomas à Iesu in tract.
de Visit. Regular. tract. 3.
c. 17. num. 12. idemque
tenere existimat Hostiēf.
in d. cap. ad nostram de
appellat. tamen contra-
rium tenendum esse de
iure existimo per d. cap.
cum speciali in fin. cum
infra citandis Doctori-
bus. Namque Innoc. in
d. cap. cum speciali nu. 9.
dicit, non posse Monachū
recusare Abbatē punien-
tem secundum obseruan-
tias regulares, sicut nec
appellare tunc valet: sed
vtrumque facere posse
affirmat, quando procedit
in forma iudicij, per iura,
quę citat. Et ratio est, quā
tunc modum correctionis
excedit, cum punire non
intendat secundum ob-
seruantias regulares, pro-

ut sentit Ioa. Andr. ibid.
in num. 18. vbi ita intelli-
git sententiā Innoc. quæ
essentialiter ab Hostiens.
sententia non discrepat;
quæ se habet in d. cap. cū
speciali nu. 19. Religiosus
secundum regulam suam
in Capitulo de plano cor-
rigitur, & punitur, nec ap-
pellare potest, nec Super-
iorē tanquam suspectum
recusare, per cap. ad no-
stram de appellat. sed si
contra illum procedatur
per viam iuridicam, tunc
ex causa illum appellare,
& Superiorem recusare
posse dicit, etsi in causa
totaliter figura iudicij nō
seruaretur, quia procede-
retur de plano, & non ser-
uatis apicibus iuris.

21 Abbas autem relatis
supradictis opinionibus
in d. cap. cum speciali §.
porrò nu. 3. & referendo
Innocentium, non prout
ipse loquitur, sed absolu-
tē dicentem, quòd si Prę-
latus excedit modum in-
corrigendo subditus ap-
pel-

pellare, & recusare potest:
quod dictum illi placere
affirmat, & ad comproba-
tionem ponderat literam
illius tex. in fin. & dicit so-
lūm phibere extensionē
illius textus quòd ad Reli-
giosos, vt .s. appellare, &
recusare Iudicem nō pos-
sint, quando contra ipsos
proceditur secundum re-
gulā: sed secus esse dicit,
quādo Superior regulam
excederet. Et quia negari
non potest excessus regu-
læ quando ad formam iu-
diciij proceditur, etsi fiat
omissis apicibus iuris, ne-
gari nec etiā potest, quin
tunc quoque recusare, &
appellare liceat, & negari
nec etiā potest, prædictas
sententias inter se non
discrepare, & appellatio-
nem, & recusationem in
vtroq; ex his casibus lice-
re. Nec ab ista sententia
recedit ipse F. Thomas à
Iesu vbi supra, sed potius
cōcordare cum illa vide-
tur in nu. 13. Existimoq;
nec esse necessarium pro

tali recusatione facienda,
vt Superior ad hoc, vt re-
cusari possit, euidenter
ostendat, iniquē se gerere
contra famam, & opinio-
nem, subdi in materia gra-
ui, sicut necessarium esse
censet Lezana in 1. tom.
qq. Regular. c. 9. n. 18. se-
quendo Sanchez lib. 6. in
Decalog. c. 19. §. 1. quia
tale dictū nullo iure pro-
batur, sed satis erit adesse
ea, quæ infra dicenda sunt
in num. 23.

22 Quæ sint autem causę,
ob quas Iudex recusari
potest, illas hic nō exami-
no, nec enumerō, quia
magnum tractatum re-
quirent; sed vide glos. in
d. c. cum speciali in ver.
de recusatoris assensu, &
gl. in c. cū super de offic.
deleg. & glos. c. acceden-
tes il 2. & ibi Doctor. vt
lite non contest. Canon.
in c. Postremo de appell.
vbi tex. duas causas enu-
merat; scilicet si sit con-
sanguineus, vel si fuerit Ad-
uocatus in causa illa: sed
Philip.

Philipp. Franch. ibid. 40. causas enumerat, & Card. Alex. ibidem septuaginta; & latè hanc materiam tractat Speculat. in tit. de Iudi. deleg. §. superest videre, Ioa. Andr. Gemin. & alij in cap. legitimè de appellat. in 6. Paris de Puteo in tract. de sindic. in vers. suspit. & Maran. in 6. par. sui spec. in tit. & quandoq; appellatur, vbi in n. 27. dicit esse multas, & tantum ipse aliquas enumerare affirmat, & incipiendo à num. 28. vsq; ad nu. 33. inclusiue quadraginta causas enumerat.

23 Ex quibus omnib⁹ colligo, Regulares has causas suspicionis allegare posse. Primò, quãdo Iudex est nimis familiaris alterius Partis, vt in cap. insinuãte, & ibi glos. & Doctor. de offic. deleg. Specul. in tit. de offic. deleg. §. superest in vers. Item si est nimis, & Maran. vbi supra in n. 28. Secundò, quãdo est consanguineus Partis aduersè,

vt in cap. postremò de appellat. & in cap. accedentes il 2. vt lite nõ contest. Nisi esset æqualiter coniunctus vtriq; Parti, vt per Maran. post alios, quos citat vbi supra in num. 30. Tertio, quãdo vellet quis Iudicis officium exercere in causa ppria, vt in l. qui iurisdictione ff. de iurisd. omnium Iud. Maran. vbi supra n. 32. & 33. Quarto, quãdo est inimicus, etiam non capitalis, quia quamlibet inimicitiam sufficere dicit Maran. post Doctores, quos citat in nu. 35. & illas opponere potest quocunq; tempore. Et idem dicit in num. 36. quando Iudex est consanguineus inimici alterius Partis, post Abbatem in d. cap. accedentes in 1. notab. & Bald. in l. quoniam liberi C. de testib. Quintò, quando Iudex est conciuus alterius Partis, & simul reperiuntur extra patriam in partibus remotis, ex quo solent se diligere, vt fratres, vt post Abb.

Abb. in d. c. accedentes col. 1. ver. tertia causa, & Felin. ibidem in 2. col. tenet Maran. in d. nu. 39. sed hoc non esse indistinctè verum dicit Deci. in c. postremo nu. 17. de appellat. sed remanere arbitrio Iudicis secundum qualitatem personarum, & sequitur Ioa. Anto. de Nigris super capit. Regn. in rubrica de suspicionib. in nu. 38. in vers. Quero nõquid. Sextò, quando Iudex fuit Aduocatus alterius Partis in eadem causa, in qua iudicare vult, vt est tex. & ibi Alex. & Doctor. in l. Prætor ff. de iurisd. omn. iudic. & in cap. Postremo, & ibi Abb. de appell. Et idem est, quando in illa causa fuit consultus, & propalauit votum suum, vt per Maran. post Doctor. quos citat supra in num. 52. Septimò, si sit datus ad petitionem alterius Partis, l. obseruandum ff. de iudic. & cap. insinuãte de officio deleg. Octauò, si in eadem

causa fuit testis, l. si. ff. de testib. Maran. in num. 54. post Speculator, in tit. de iud. del. §. superest, ver. itè si fuit testis. Nonò, si ipse Iudex in eadem causa fuerit Iudex procurauit, vt post Spec. in d. §. superest ver. item si ipse, dicit Maran. in nu. 60. Decimò, si esset illiteratus, & grossus, vt dicit Maran. in num. 67. & causa est ardua, & subtilis ex Baldo, Felin. & Iaso. quos ipse Maran. ibid. cit. Et idem dicit, quando est feuerus, iniquus, vel indiscretus, post Doct. quos citat in num. 68. & 69. ac quando non vult audire Aduocatum Partis in nu. 72. sed contrarium quòd illiteratum tenet cū Felin. in cap. suscitans col. 6. in ver. illiteratus de rescriptis, Io. Ant. de Nigr. vbi supra in nu. 41. quia illiteratus potest esse Iudex, scil. cum Assessore, & idè dicas quòd subsequentes.

Aduerte tamen, quòd
S in

in nostra Religione ob nullam causam dari potest suspectus Pater Generalis, nec Præpositi, aut Visitatores, quando adhibito Assessore causam agūt, vt determinatum est in Capit. Gener. ann. 1621. & habetur in 3. par. nostr. decretor. c. 9. nu. 10.

24 Recusatio Iudicis ob suspicionem regulariter facienda est ante litis contestationem; esseq; debet prima exceptio, quæ opponenda est ante oēs dilatorias, vt dicit Maran. in d. vers. & quando appellatur n. 26. & rationem reddit, quia si prius opponeretur alia dilatio, censeretur prouocari Iudex, vt super ea pronunciet, & sic induceretur consensus in Iudicem, ita vt postea recusari nō possit, vt per Doctores, quos ipse Maranta ibidem citat. Quæ quidē postea in nu. 74. dicit procedere quoad causas, quæ præcesserant ante litis contestationem, vt scilicet nō

possit illas opponere, quando quis iam prædicto modo in Iudicem consentit; Et intellige, quando tunc noticiam illorum habebat, nam si causas nō oppositas ignorabat, consensisse non censetur, & illas opponere potest quocunq; tempore; nam ignorans, & errans non consentit, l. si quis per errorem ff. de iurisd. omn. iud. l. consensisse ff. de iudic. l. non idcirco C. de iur. & fact. ignor. illasq; etiam, quæ de nouo emergunt, opponere Partem posse dicit Maran. vbi supra, in quacunq; parte litis, etiam post cōclusionem in causa, si post illam superueniant, secundum Felin. in c. insinuante col. pen. in fi. de offic. iudic. deleg. Et in nostro Regno habemus Capitulū Regni 217. incip. Prolixitatem, in quo Rex Robertus præcipit, vt exceptio recusatōnis Iudicis post litem contestatam ita opponatur, vt notoriē, & euiden-

ter

ter Iudici cōstet, quòd de nouo superuenit, aliàs nō admittatur. Et à simili idem dicas quoad illam, quam ignorauit, vt scilicet opponens de ignorātia euidenter illam cōstare faciat. Prædictum capit. latissimè explicauit Ioa. Anton. de Nigris Campanus, vbi supra, & fusè hanc suspicionum materiam ibi tractat.

25 Suspitionis causa contra Iudicem allegata, Arbitri à Partibus, secundum formam iuris, sunt eligendi, vt per tex. in cap. legitima de appellat. in 6. Quæ iuris forma habetur in cap. cum speciali S. statuimus de appellat. per hæc verba. *Statuimus, vt si allegauerit se Iudicem habere suspectum, coram eodem Iudice causam iuste suspitionis assignet: & ipse cum aduersario, vel si fortè aduersarium non habet, cum Iudice arbitros communiter eligat: aut si communiter conuenire non possunt*

absq; malitia: ipse unum, & ille alium eligat, qui de suspicionis causa cognoscat: etsi nequiverint in vnam concordare sententiam, aduocent tertium, vt quòd duo ex ipsis decreuerint, robur obtineat firmitatis; sciāq; se ad id fideliter exequendum ex iniuncto à nobis in virtute obedientiæ sub obtestatione diuini iudicij d. stricto præcepto teneri. Ex quo textu apparet, quòd causa suspitionis coram eodem Iudice, qui allegatur suspectus de iure canonico est alleganda: sed coram quo Iudice, sit allegāda in nostro Regno, vide Capitulum Reginæ Ioannæ positum inter Ritus Magnæ Curie Vicariæ in num. 8. incip. Item si contingat.

26 Recusatio Iudicis ob aliquam suspicionem in scriptis est proponenda, cap. quoniam contra, & ibi glos. in vers. recusationes, l. apertissimi, & l. cum speciali C. de iudic. Spec.

in lib. 4. tit. de offic. ordin. in princ. & ita tenet post Abbat. in c. prudentiam §. 6. col. 3. de offic. deleg. Franc. in c. cum speciali n. 20. de appellat. Et recusationis libellus est producendus coram Iudice recusato, vt dictum est in num. præced. & notat Anchar. in d. c. legitima not. 3. de appellat. in 6. conuenerq; debere affirmat quis, quem, in qua causa, & ex qua causa suspicionis recuset; estq; talis causa exprimenda in ipso libello recusationis, vt in cap. cum.

Forma libelli recusationis Iudicis
ob suspensionem.

27 *Quia naturale est velle suspectorum Iudicium declinare iudicium, coram vobis R. P. D. N. Iudice in causa Veneficij mihi oppositi, compareo ego P. & dico, quòd cum sis mihi tali ratione suspectus (& explicetur causa suspicionis) te tanquam talem in hac causa recuso; & præfatam causam suspicionis coram Arbitris me offero probaturum, ad quos statim comuniter eligendos me paratum offero, & in casu, quo conuenire non possimus pro parte mea ex nunc pro tunc eligo. R. P. D. B.*

Quo facto Actuarius de mandato Iudicis scribat in actis sub hac forma.

Die tali, Mensis talis, talis Anni, fuit per d. P. presentatus dictus

speciali, vbi hoc notat Franc. in n. 1. de appellat. & Bald. ibid. dicit, quòd si causa in libello non fuit posita, alio die inseri non potest, à qua sententia nõ recedas per d. c. cum speciali, etsi Franc. ibid. in nu. 22. dicat fortè inseri posse antè electionem Arbitrorum, prout in simili notatur in glos. in c. si is, cui de offic. deleg. in 6. & cautum esse consilium dicit, si recusans nominet suum Arbitrum in eodem libello. Formariq; in hac forma potest.

dictus Libellus, & à tali Iudice fuit admissus, si & in quantum, & c. & procedatur ad electionem Arbitrorum.

28 *Quæ quidem forma in nostra Religione non est necessaria; nam in illa Iudices non possunt dari suspecti ex eo, quòd simul cum Assessore iudicant, vt habetur in 3. par. nostr. decreto rum c. 9. n. 10. sed qui Assessorem aliquem suspectum protulerit intra bidduum suspicionis causas exhibere debet, breuiq; probare, hoc est, pro tunc quali quali probatione, & interim re ad P. Generalè à Reo delata, ipse alium Assessorem eiusdem Pro-*

uincie assignare debet, qui suspicionum causas iure, & facto cognoscat, & suspicionem probata ipse Assessor electus iudicium prosequatur, vt determinatum est in d. Cap. Gener. anni 1621. & habetur in 3. par. decretorum d. c. 9. nu. 11. Non est tamen omitenda recusatio in scriptis, nec expressio causæ, eam sit de iure hoc faciendum, & per nostra decreta nihil est contrarium statutum. Fieri q; potest sub hac forma.

Forma recusationis Assessoris suspecti
pro nostris Cler. Regul.

Quia vigore nostrorum decretorum licitum est R. P. Assessore ex causa suspectum allegare coram vobis RR. PP. D. N. Præp. talis Ecclesia, & P. B. Assessore compareo ego P. qui de Veneficio sum imputatus, & dico, quòd tu R. P. D. B. Assessor in hac causa sis mihi suspectus ob talem causam, quam infra bidduum breuiter probabo, & postea fusiùs coram R. P. Assessore ab Admod. R. P. Generali eligendo.

Actuarius autem de mandato Iudicis, & Assessoris scribat in actis diem presentationis, prout supra in n. 27. mutatis mutandis.

29 Nec dicas, prædictum nostrum decretum esse irritum, & inane, cum sit iuri Canonico contrarium, per quod Arbitri à Partibus sunt eligendi, vt in d. cap. eligendi, & in d. c. legitima, & in d. c. cum speciali S. statuimus; nã quãuis nos habeamus priuilegium, vt possimus decreta, & statuta facere, est tamen tale priuilegium ita restrictum, vt tantum illa decreta, & statuta facere valeamus, quæ iuri Canonico non sunt contraria, vt ex tenore dictorum priuilegiorum patet. Nam respondetur, quod cum tale decretum pertineat ad modum procedendi in causis criminalibus, quoad quem, sicut omnes alij Regulares participantes, habemus Priuilegium Bonifacij VIII. relatum supra in c. 1. num. 4. in quo conceditur, vt in huiusmodi causis, rimulis, & apicibus iuris postpositis, liberè procedere valeamus

secundum consuetudines approbatas, & generalia facta, & etiam facienda instituta; nec prædictum Priuilegium est restrictum ad facienda instituta non contraria iuri Canonico, sed potius videtur concedere contrarium, cum Papa ibi dicat, esse omittendos rimulos, & apices iuris.

30 Cum autem libellum prædictum Iudici allegato suspecto, fuerit præsentatum, ipse Iudex in tali causa alios actus iudiciarios facere nõ debet, pendente causa suspicionis, sicut fieri non debent post appellationem, vt dicit Anchar. in d. c. legitima in ver. Tertiò nota, per d. c. cum speciali S. statuimus; & actus interim facti sunt ipso iure nulli, Corne. in consil. 247. col. 1. vol. 1. Dec. in consil. 275. col. 1. & alij, quos citat, & sequitur Baiar. in d. q. 43. nu. 10. & vide latè Ioa. Ant. de Nigris vbi supra in num. 16. Sed electo Arbitro, quæ causam

sam suspicionis cognoscat, prout dicitur in d. c. 31 cum speciali S. statuimus de probat. Potest illi ipse Iudex allegatus suspectus statuere terminum, infra quem suspicionis negotium sit expediendum. Causa verò suspicionis intra terminum à Iudice præfixum non probata Iudex in causa procedat: sed si causa suspicionis probata sit, Iudex recusatus negotium personæ idoneæ de assensu recusatoris committat, nè illum valeat postea recusare; vel si magis viderit expedire ad Superiorem, negotium remittat, prout determinatum est in d. S. statuimus in fine,

vbi hoc notant glo. & DD. Sed in nostra Religione causa suspicionis nõ constituta, vel si causa allegata sufficiens nõ fuerit ad suspicionem inducendam, qui eam adduxit semestri est includendus in carcere, poenâq; hæc nec etiam à Patre Generali remitti potest, vt habetur in d. c. 9. nostror. decret. nu. 12. De iure verò cõmuni allegas Iudicem suspectum, si causas non probauerit, actione iniuriarum tenetur, vt per Bald. in cap. super de offic. deleg. & Angel. in l. quæ omnia, ibi, magis conuicium ff. de procurat. quos citat, & sequitur Baiar. ad Clar. in S. fi. q. 43. nu. 7.

De Assessore. Cap. I X.

SUMMARIVM.

- 1 Assessor quis est. Et ei vs officium in quinque consistit in num. 2. & quæ illa sint explicatur in num. 2.
- 2 Assessor fugitur Iudicis par-

tes, quando Iudex est impeditus ex causa publica, excepta causa appellationis: & excepta sententia in causa criminali.

- 3 Assessor à quo sit eligendus. Et à quibus, & quomodo in nostra Religione in n. 4.

- 5 *Assessor eligendus esset non debet turpitudine, & infamia notatus, nec alteri Parti suspectus, nec maiori excommunicatione ligatus.*
Excommunicatione legati à publicis officijs repelluntur.
- 6 *Assessor debet esse peritus in facultate, qua debet iudicare, & purus Theologus recusari potest.*
- 7 *Assessor generalis in Curia seculari esse non debet clericus, sed in una sola causa potest.*
- 8 *Assessor generalis in Curia Ecclesiastica esse potest laicus.*
- 9 *Assessor non debet esse facilis carcerationi eorum, quæ deferuntur prius quam saltem pro informatione Curie constet, delictum esse commissum, & sit saltem suspitio, fuisse commissum à delato.*
- 10 *Assessor etsi inclinare debeat in mitiorem partem, & mitiorem poenam, tamen in crimine veneni semper inclinare debet ad torturam.*
Reus habens tantum contra se plura indicia, & presumptiones poena corporali puniri non potest.
Probationes apertissima esse debent in criminibus.
Indicia, & presumptiones quando absunt contra Reum, Assessor quid facere debet.
- 11 *Assessor Regularium quomodo, & quando uti potest privilegio Bonifacij VII. in iudicandis causis Regularium.*
- 12 *Essentialia iudicij de iure Divino, Naturali, & Gentili quæ sunt, usque ad num. 18.*
Ad essentialiam iudicij pertinet, ut constet de corpore delicti.
- 13 *Ad essentialiam iudicij pertinet contestatio litis.*
- 14 *Ad essentialiam iudicij pertinet citatio rei ad videndum iuramenta testium, ac omnis alia citatio necessaria, & maxime pro ferenda sententia definitiva, & num. 17.*
- 15 *Ad essentialiam iudicij pertinet probationes, & defensiones, ad quas cum pertineat traditio copiarum repertorij, tradenda est cum dictis, & nominibus testium.*
- 16 *Copia repertorum cum nominibus testium tradenda est Parti, etiã si testes sint omni exceptione maiores, excepto favore fidei.*
- 17 *Ad essentialiam iudicij pertinet citatio ad sententiam, sed non peremptorie.*
- 18 *Sententia ut in scriptis feratur ad essentialiam iudicij pertinet.*

Quia Assessor is est, quem ille, qui iudicandi potestatem habet,

habet, sibi associat, ut ei assideat, & assistat, & ad rectè causam dicendam eum instruat, veluti ex l. 1. C. de Assessoribus, illum descripsit Speculat. in lib. 1. tit. de Assessore, §. Assessoris est, & concordat Azo in summa C. de Assess. nu. 1. & illos sequitur Dec. in rubr. ff. de offic. assess. n. 1. & dixi in meo Prompt. in verb. Assessor nu. 1. Cum de Iudice dictum sit, de ipso Assessore, qui ei assidere debet immediatè dicendum erit.

2 *Assessoris officium Primò consistit, ut in causis tam civilibus, quàm criminalibus ad indagandam veritatem inuigilet, & quid iuris sit instruat Iudicem, cui assistit, ut patet ex d. l. 1. C. de Assessor. alioquin ipse de Iudicis iniustitia tenetur; nisi apud acta protestatur, si videat illum contra ius agere, ut notat Baldus in l. quoniam Iudices in 1. notab. C. de appellat. & sequitur Deci, in rubr. ff. de*

offic. Assessor. nu. 3. Paris de Put. in tract. de sindic. c. 1. nu. 12. Boss. in tit. de sentent. nu. 3. Secundò, ut libellos recipiat, si benè cõficiantur, si autem male, aut de re illicita, ut illos reijciat, ut in l. si in fi. C. ut nemo priuat. Tertio, ut videat, an qui postulat facere hoc valeat, & ut postulatorum ordinem seruet, ut in l. nè quicquam §. offeruare ff. de off. Proconf. Quarto, ut edicta, & bñana, quæ à Iudice promulganda sunt, examinet, an iuridica sint, iuxta ea, quæ docet Par. de Put. in trac. de find. in vers. Assessor c. 1. num. 26. Quintò, ut examinet specialia decreta, quæ in causa, quæ vertitur, interponenda sunt, prout patet hoc unà cum suprad. omnib. ex tex. glos. & Doctorib. in l. 1. ff. de offic. Assessor. & ex alijs, quos retuli in meo Prompt. ver. Assessor nu. 3. Fungiturq; Assessor Iudicis partibus, quando Iudex est impeditus

ditus propter publicas occupationes, vt puta si in nostra Religione Visitatores essent impediti causa visitationis, nisi agatur de causa appellationis, in qua Assessor nullam habet iurisdictionem, vt post Bald. in auth. ad hęc nu. 1. in fi. C. de iudic. tenet Stephanus Gratian. in decis. March. decis. 145. nu. 15.

Nec potest Assessor, absente Iudice, sententiam ferre in causis criminalibus, etiā si fuerit Vicarius ab ipso Iudice constitutus, vt ex Angel. de malef. in ver. Hęc est quædam sententia, aduertit Foller. in sua Pract. crimin. in tit. pęnis debitis feriatu num. 87.

3. Esseq; Assessorem eligendum ab ipso Iudice, cui assidere debet, non modò consuetudine, sed etiam iure municipali, ac communi, dixi in d. ver. Assessor num. 4. ex Menoch. de arbitr. iudic. casu 253. nu. 3. in fi. Et ex Spec. in

tit. de Assessore S. eligitur in prin. dixi in plerisq; locis cōsuetudinē adesse, & rationi, ac iuri congruere, vt ex consensu Partium ab ipso Iudice eligatur, nē aliqua ex Parte valeat eū ampli⁹ recusare, & nē sub suspecto Iudice litigare cogatur. Si verò Partes non concordauerint, ab ipso Iudice est eligendus. Cessante autem consuetudine est ab ipso Iudice eligendus, qui de eius facto obligatur, vt in l. 1. & l. nullus iudicium C. de assessor. Vbi autē est consuetudo, vt aliter eligatur, ipse Iudex de facto Assessoris non obligatur, vt dixit Par. de Puteo in d. c. 1. num. 11.

4. In nostra autem Religione, peracto Capitulo Generali, à Patre Generali, & Consultorib. in singulis Prouincijs Assessores eliguntur, quorum consilio, & opera, tum Prepositi, tum Visitatores controuersias dirimere debet; &

fi.

si quispiam infra triennium defecerit, eligitur alter, vt in 3. par. nostr. decret. c. 9. num. 3. & ex electis, prout supra; Assessoribus, possunt Prepositi, & Visitatores, quem volunt assumere, vt colligitur ex d. c. 9. nu. 8.

5. Assessor eligendus, esse non debet turpitudine, vel infamia notatus, l. 2. ff. offic. Assessor. nec suspectus alteri Partium, alioquin recusari potest, cum participet iurisdictionem iudicantis, vt dicit tex. in d. l. 1. ff. de offic. Assessor. & ita tenet Speculat. in d. tit. de Assessor. S. debet autē, vbi addit, quòd si grauat Partem, potest ab eo appellari. Et cum officium eius sit publicum, vt dixi in d. verb. Assessor num. 5. non debet esse excommunicatus maiori excommunicatione, qua ligati à publicis officijs repelluntur, vt dixi ibidem, & in 3. par. meæ institut. lib. 2. c. 5. nu. 13.

6. Vt autem idoneus sit,

esse debet peritus in facultate illa, in qua iudicari debet, vt si iudicare debeat in causa canonica, sit peritus in illo iure, etsi in causa civili, sit peritus in illo iure, nam si purus canonista, vel Theologus esset, recusari potest, vt notat Domin. in c. statutū de rescript. in 6. post Lapum ibid. & Dec. in c. sciscitat⁹ num. 60. & 61. de rescript. & in c. decernimus num. 139. de iudic. & in facultate, qua iudicat, cuius peritię esse debeat, Iudicis arbitrio relinquitur, vt probat tex. in c. statutū S. Assessorem de rescript. in 6. & notat Menoch. de arbitr. iud. casu 253. num. 3. sufficereq; illum esse peritum, & versatum, etsi instrumentum Doctoratus nō habeat, vt post Salyc. in l. 1. C. de poen. iud. male iud. & Purpur. in l. 1. num. 72. ff. de offic. assessor. & Belgogne. ibid. in num. 13. tenet Menoch. in d. casu 253. num. 5. in fine.

T 2 7 In

7 In Curia seculari Assessor generalis esse non debet clericus, quia sepè oportet interesse consilij causarum sanguinis, quod clericis est interdictum, per cap. sententiam, nè cler. vel mona. & quia est publicum officium seculare, vt dictum est, quod clericus exercere non possunt. l. placet C. de Episc. & cler. sed in vna causa potest clericus Assessoris officium exercere in Curia seculari, vt post Dec. in c. decernimus num. 142. de iudic. dixi in d. v. Assessor nu. 5.

8 Sed in Curia Ecclesiastica Assessor generalis esse potest laicus; nam quavis hoc negent nonnulli Canonistæ, & præsertim Gemin. in cap. statutum. S. assessorem de rescrip. in 6. & Andr. Sicul. in d. cap. Decernimus de Iud. Hoc tamen affirmant ibidem Hostiens. Butr. Abb. & alij communiter, & ita seruare praxim testatur Dec.

qui hanc sententiam probat, & Siculi rationes impugnat in d. cap. Decernimus à nu. 131. vsq. ad nu. 135. idemq. tenet in cap. si pro debilitate num. 72. de offic. deleg. ac in rubr. ff. de off. a se. in fine, vbi testatur, hanc esse communem sententiam Modernorum.

9 Cùm autem inuigilare Assessor debeat ad indagandam veritatem, vt dictum est supra in num. 2. non sit facilis ad consentiendum capture, seu carcerationi eorum, qui deferuntur, sed conetur prius saltè summarie veritatem inuestigare, ita vt prius in actis constet saltem pro informatione Curie, an vera sint, que delata fuerunt, & an factum ita se habeat, vt præfertur, & an crimen commissum sit, vel saltem, vt sit suspitio fuisse à delato commissum, per dicta à Baldo in l. quod euitandi in fin. C. de condit. ob turp. caus. & per

Franc.

Franc. Aret. in l. si quis post ff. de testib. & à Foller. in 1. par. suæ prax. crim. in titulo studeat se ornare bene viu. moribus nu. 58.

10 Et quamuis Assessor inclinare semper debeat in mitiore partem, & minorem pœnam amplecti, quando, salua iustitia, facere hoc potest, quia boni viri est, vt sit diminutius pœnarum, vt dicit Philos. 5. Ethic. cap. 10. & maxime in obscuris, secundum iuris regulam, quod semper in obscuris in mitiorem partem inclinare debemus l. in obscuris ff. de reg. iur. tamen in crimine veneni debet esse promptior ad torturam, præcedentibus tamen legitimis inditijs, vel præsumptionibus, vt dicit Foller. in 2. par. suæ prax. crim. in tit. Item quod sororem venenauit nu. 35. post Bal. in l. 3. C. de Episcop. aud. & Affli. in Constit. mala noxia col. 1. in fine. Nec in casu hoc, si-

cut nec in alijs potest reus habens contra se plura inditia, & præsumptiones pœna corporali condemnari, quia in criminibus apertissime esse debent probationes. l. vlt. C. de prob. cap. Epiphaniu 5. q. vlt. & vbi agitur de damnandis hominibus ad supplicia strictius, & cautius est procedendum l. addictos supplicio C. de appellat. & ita per glos. singularem in cap. veniens il 1. in vers. illorū de testib. tenet post Doctor. quos citat Gomez. 10. 3. var. resolut. cap. 12. num. 26. sed condemnari potest pœna pecuniaria, vel exilij secundum Gomezium supra, & alios infra citandos; ex quibus in tali casu ab Assessore cum hac distinctione est procedendum, scil. quod aut Reus est talis, vt torqueri possit, & illum torquendum esse dicunt, ad hoc vt comperta veritate, diffinitiuè damnari possit pœna ordinaria, vel absolui;

ui;

ui, alioquin iniustum, & damnosum Reipubl. esse dicunt eum diffinitiuè absolueri, imposita illi sola pœna extraordinaria, scilicet corporis non afflictiua. Aut autem Reus talis est, vt torqueri nō possit, nempè quia minor, vel senex est, vel ex alia iusta causa torqueri nō potest; & tunc quia ex illis præsumptionibus, & inditijs pœna ordinaria damnari nō potest, in pecunia, vel exilio damnandus est. Ita Bald. in l. fin. col. vlt. C. de probat. & in l. milites C. de quæstionibus col. 2. n. 6. Franc. Brun in tra&. de indic. & tort. q. 4. par. 1. in ver. notandum tamen, quos citat, & sequitur Gomef. vbi supra; sed vide hanc materiam latius infra in cap. 12. num. 28. & seqq.

11 Afsefsor verò Regularium illorum, qui gaudent, vel principaliter, vel per participationem priuilegijs Regularium; quia

ex priuilegio Bonifici VIII. relato supra in cap. 1. n. 4. possunt ipsi Superiores Regularium, omnis rimulis, & apicibus iuris, summarie, & de plano procedere, absque strepitu, & figura iudicij: si tamen habent consuetudines approbatas, vel instituta, quæ (predictis omis- sis) modum procedendi determinant, predictas consuetudines seruare potest, ac instituta, dummodò ea contineant, quæ ad iudicium essentialiter pertinent: idè debet omninò ipse Afsefsor essentialia hæc scire, vt Regularem Iudicem iuxta suam obligationem rectè instruere valeat; nam alioquin grauitè delinqueret, & iudicium nullum esset; quia iudicij essentialia de Iure Diuino, Naturali, vel Gentium sunt, vt declarat Panor. in cap. dilecti de iudic. Silu. ver. Iudex 1. quæst. 5. & plenè D. Anton. in 3. part. tit.

titul. 9. cap. 15. S. 6.
22 Essentialia autem iudicij, quæ sine peccato, & nullitate processus omit- ti non possunt, eò quòd à Iure Diuino, Naturali, vel Gentium procedunt, hæc sunt. Primum, vt constet saltem in genere de corpore delicti; nam cum de ipso delicto puniendo agatur, de ipso prius naturaliter constare aliquo modo debet, an sit commissum, quia non entis nullæ sunt partes, & sine fundamento delicti inani- ter conficitur ædificium
13 processus criminalis, siuè iuridicè, siuè summarie procedatur. Estq; hoc verum siuè agatur per viam accusationis, siuè denunciationis, siuè inquisitionis; quia in omnibus semper militat eadem ratio; Succedunt namq. denuncia- tio, & infamia, siuè qua inquisitio fieri non potest, loco accusatoris, siuè quo Iustitia fieri non potest, cum non sit ad

seipsum, sed alterum, vt docet D. Thom. in 2. 2. quæst. 58. art. 2. Idè que oportet, vt Iudex inter duos diiudicet, quòd quidem tunc fit, quādo vnus est actor, & alter reus, vt docet etiam D. Thom. in 2. 2. quæst. 67. art. 3. Reus autem quis in criminalibus esse non potest, nisi ratione delicti; ergò priusquam Iudex ad iustitiam faciendam per acta iudiciaria accedat, an delictum commissum sit, cognoscere debet.

13 Omitti secūdo non pōt contestatio litis, non quidem quatenus est solemnitas à iure requisita ad faciendum actum iuridicum, vel quatenus est necessaria ad hoc, vt Reus in iudicio constituatur examinandus tanquam reus, sine quo iudicium fieri nō potest, vt dictū est in num. præcedenti; nam cum in criminalibus contestatio litis inducatur per examinationem rei, vt dictum est.

est supra in c.7. nu. 26. & sine constitutione, & examinatione rei iudicium fieri non potest, nisi contumax ipse sit, in quo casu habetur pro constituto, examinato, & confesso, ut tetigi supra in c.7. num. 27. nam alioquin à Iudice, qui debet iudicare, non cognosceretur, ut Reus; Vnde merito Dominus Genes. 4. Priusquam condemnaret Cain de homicidio Abel fratris sui, constituit eum, ac examinavit dicēs: *quid fecisti?* necessario dicendum erit, contestationem litis, quatenus est idē cum constitutione rei, ex natura sua ad iudicij essentiam secundo loco pertinere, & nunquam esse in iudicio omittendam.

14 Prout nec etiā Tertiō tanquam essentialis omittenda est citatio rei ad videndum iuramenta testium, vel in priori examinatione, vel in repetitione eorum, prout dictum est supra in c.7. num. 24. in vers.

est tamen citatio, & probatum in c.4. nu. 5. 6. & 7. & adde Clem. sæpè in vers. citationem, de verbor. signif. vbi decernitur, ut quando causa expedienda est de plano, & summarie sine strepitu, & figura iudicij, non sit omittenda citatio; & cum indistincte de citatione sit ibi sermo, intelligi debet non solum de citatione Rei ad comparandum, sed de omni citatione necessaria; quem admodum hanc esse probavi in d. c. 7. nu. 5. 6. & 7. Et non esse omittendam citationem, etsi non peremptoria, pro ferenda sententia diffinitiva, expressè est determinatum in dicta Clem. sæpè in vers. sententiam verò, de verbor. signif. & dicam infra in num. 16.

15 Quartò, ad essentiam iudicij pertinet, ut non omittantur probationes necessariae, & legitime defensiones, etsi omittenda sint iurgia, & contentiones

Aduo-

Aduocatorum, ut Procuratorum, refrenandaque est superflua testium multitudo, ut in d. Clem. sæpè, in ver. non sic tamen. Et quia capitula, quatenus continent copiam repletorum, pro rei defensione sunt necessaria, ad essentiam iudicij pertinent, & edenda sunt Parti post testium examinationem, & facta publicatione in causa, iuxta ea, quæ dicta sunt supra in c.7. n. 24. & iuxta formam traditam in d. c. 7. nu. 15. vbi inter cetera ego dixi, integram repletorum copiam, prout iacet, ab Actuario scribendam esse: à quo dicto existimo non esse recedendum, etsi nonnulli teneant, inter Regulares testium dicta, sed non nomina esse edenda, ob vitadam fracturam charitatis, existimantes nomina testium ob solam iuris solemnitatē esse edenda. At ego cōseō ad essentiam iudicij hoc pertinere, cum ad defensionem

pertineat, quæ à naturali iure procedit, & multas cōtra testes oppositiones reus dare potest, quod facere quidem non valet, quando eorum nomina ignorat, & per multa alia quæ pro hac sententia tuenda adducit Panor. in c. olim de accusat. & vide supra in c.7. nu. 11.

16 Nec ob stare dicas, si testes sint notorie omni exceptione maiores, hoc est tales, ut nulla exceptio contra eos dari possit, secundum glos. vulgatam in ver. maiores in c. 1. de cōsanguini. & affin. quam dicit singularem Panor. in c. at si Clerici nu. 32. de iudic. nam, ut testis non dicatur omni exceptione maior, sufficit quælibet macula, & quælibet exceptio, ut post alios, quos allegat scripsit Mascar. de prob. lib. 1. in præfat. q. 6. nu. 68. & 69. & lib. 2. cōclus. 855. n. 10. & lib. 3. concl. 1360. nu. 6. & sequitur Farin. c. de test. q. 55. nu. 57. Quæ

V

macu-

macula, & exceptio sufficit ad expellendum etiam eū, qui notoriè videtur bonus; namq; multi in dies notoriè videntur optimi, & tractu temporis pessimi cognoscuntur, & cum talis occulta malitia possit esse reo nota, merito nomina testiu ad sui defensionem deneganda nō sunt, nisi favore fidei in sancto Inquisitionis officio, maxime quia testis nō est præsūmendus omni exceptione maior, sed talis qualitas est probanda, vt per Bart. in l. 1. §. si quis neget in fin. ff. quemadmod. testam. aper. quem citat, & sequitur dicens, esse dictū singulare Royis in singular. favore fidei sing. 116. idemq. post alios, quos allegat, tenet Farinac. de

testib. q. 62. num. 6.

17 Quinto, omissenda non est tanquam pertinens ad essentiam iudicij citatio ad sententiam, licet non peremptoriè, scilicet vna pro tribus, sed vna sufficit, vt determinatum est in d. Clem. sepè §. sententiam, & ibi glos. de verborum signific. vt tetegi supra in num. 14.

18 Sexto, omissenda non est sententia necessario in scriptis ferenda, etsi possit Iudex illam proferre stans, aut sedens, prout magis sibi placuerit, etiam non facta conclusione in causa: sed ferre illam debet, prout ex petitione, & probationibus, & ex alijs actitatis in causa de iure est facienda, vt in d. Clem. sepè §. sententiam.

De

De accusatione, seu accusatore, & de modo procedendi per accusationem. Cap. X.

SVMMARIVM

- 1 Accusationis descriptio.
- 2 Accusatio quare est dicenda delatio.
- 3 Accusatio in quo à denunciatione differt.
Accusans ardore vindictæ mortaliter peccat, ac etiam Iudex accusationem talem recipiens.
Iudex ex quibus cognoscere potest aliquem accusare ardore vindictæ.
Iudex ex officio repellere potest non legitimè accusantem.
- 4 Inscriptio in accusatione nō solum de iure canonico, sed et ex natura rei est necessaria, & quare.
- 5 Libellus accusatoris in scriptis est porrigendus, vel ab Actuario in scriptis est redigendus; fieriq; potest tam in prima, quàm in tertia persona
- 6 Libellus accusationis q̄ continere debeat, vt accusatio valida sit, & num. 7.
- 8 Dies commissi criminis an, & quando in libello accusationis sit apponendus, & in
- 10 Accusator nō tenetur ream præmonere, & quare.
- 11 Accusator præmonitionem ex charitate in foro conscientie facere debet quando accusatio est permessa, non autem præcepta, si satisfactionem sperare potest.
- 12 Accusatio vt legitimè fiat necessaria non est subscriptio ad pœnam talionis.
Subscriptio ad pœnam talionis etsi expressè non fiat, subintelligitur ex iuris dispositione.
- 13 Inscriptio ad pœnam talionis, nec iure canonico est necessaria secundum aliquos, sed pœna est arbitraria vbi nou est determinata.
- 14 Pœna clericorū calumniosè accusatum est arbitraria: sed in nostra Religione innouata est pœna talionis; sed ad illam vitandam sufficit criminem probare per aliqua euidencia indicia.
- 15 Accusator deficiens in probationibus nō excusatur ab expensis: & Regulares, qui non habet in aere luant in corpore.
- 16 Ad accusandum legitime in

foro conscientia tria requiruntur, & quae.

Calumniam committit qui in iudicio accusationem proponit, & non probat.

17 Accusare est si quis teneatur crimina vergentia in perniciem publicam, illa tamen accusare non obligatur, quando delictum per duos testes probare non potest: alioquin calumniator dicendus erit, & contra charitatem, & contra iustitiam peccat mortaliter.

18 Accusare publica crimina etsi omnes possint, & omnibus concessum sit accusare de quolibet crimine propriam prosequendo iniuriam, mortem vel propinquitum defendendo, Clerici tamen facere hoc non valent coram Iudice laico nisi cum expressa protestatione, quod non intendunt agere ad poenam sanguinis, quando crimen tali esset poena puniendus.

Limita ut num. 19. & 20.

21 Accusare clericus ob publicam vindictam non valet, etiam si non sit imponenda poena sanguinis, & quare.

22 Accusare Clericus Clericum valet, & Regularis Regularem etiam Abbatem. Dummodo accusare volens sit bonae fame. Accusare Clericus infamatus non potest Clericos nisi infamatos.

Accusatio quoad crimina excepta admittitur etiam contra non infamatum, & ab infamato.

23 Crimina excepta quae dicuntur.

24 Accusare simplex laicus Clericum an possit; & an laicus laicum in nu. 25.

25 Accusare in crimine publico omnes admittuntur, qui specialiter non prohibentur. Et qui prohibentur, vel non explicatur.

26 Accusare prohibiti in crimine publico, in causa annonae nonnulli ex illis accusare valent, & omnes accusare possunt, & debent de crimine haereticis, ac de illis omnibus, quae vergunt in publicum detrimentum, quando delicta sunt infieri.

27 Accusare omnes possunt, quibus interest in crimine privato, propriam, vel suorum iniuriam prosequendo: exceptis pupillis, furiosis, & mente captis. Suorum appellatione quoad iniuriam prosequendam qui veniunt, remissius.

28 Accusatio eorum, qui accusare non possunt et si sit a Iudice repellenda, tamen ipsi Iudex inquirere obligatur, si ea concurrant, quae sunt necessaria ad procedendum per modum inquisitionis.

Iudex procedere omittens contra

tra delinquentes mortaliter peccat, nisi delinquens talis sit, ut puniri non possit sine magna perturbatione Reipubl.

Accusationem etiam inchoatam abolere potest supremus Iudex, quando delinquens puniri non potest sine magna perturbatione Reipubl. & Iudex inferior ob eandem causam potest accusationem non admittere

29 Forma libelli accusationis quando ab accusatore in scriptis traditur.

30 Accusans pro publico bono, & de publico crimine desistere ab accusatione non valet: & desistens absque abolitione petita, & obtenta incidit in Turpillianum.

Abolitionem accusationis Iudex concedere non debet, nisi Partibus presentibus, & causa cognita, & quibus est concedenda, vel non.

Pro abolendo crimine si Partes colludant Iudex supplere debet procedendo per inquisitionem, concurrentibus necessarijs ad hoc faciendum.

31 Accusatione iam facta ad ulteriora est procedendum, & quomodo.

Ad capturam personae in criminalibus deueniri non potest sine cause cognitione.

32 Ad capturam Clericorum

sine grauissima causa perueniendum non est, & quare.

Ante carcerationem Clerici non suspecti de fuga constare debet de corpore delicti.

Episcopus iniuste carcerans Clericum est excommunicatus. Carceratio est iniusta ratione ordinis non seruati, quando quis carceratur priusquam constet de corpore delicti.

33 Informatio summaria quomodo sit capienda.

Reus quando absens est, ut personaliter citari non possit, citandus est per edictum, & post contumaciam examinandi sunt testes iurati, & quid faciendum sit, quando praesens est.

34 Iuramentum de calumnia accusatori praestandum est priusquam reus examinetur, ut iudiciarius ordo seruetur.

Accusatus in carcere non est detrahendus, nisi ex summaria informatione suspitio contra eum oriatur, etiam in crimine enormi.

35 Accusatus positus in carcere pro custodia vinculis conuincendus non est, nisi sit conuictus, aut criminis, vel personae qualitas aliud exigit.

36 Accusatus si exceptiones habeat contra accusantem, illas proponere debet, priusquam examinetur, aut statim immediate

diatè

*diatè, nam postea non auditur.
Accusati nomen post exami-
nationem inter reos recipitur.*

Accusatio (quam supra in c. 1. nu. 1. dicimus esse primum modum procedendi in causis criminibus) est ius defendendi in iudicio reum alicuius criminis, & prosequendi contra illum ad vindictam publicam, legitima interueniente subscriptione, vt cum Feli. in rubr. de accusat. num. 3. ex communi mente Doctorum dixi in meo Prompt. v. r. Accusatio nu. 1. esseq; hanc communem Doctorum descriptionem testatur post Doctores, quos citat Clar. in lib. 5. sentent. q. 12. nu. 1. à qua quidem descriptione censeo non esse recedendum à describente illà, prout fuit à iure introducta, per ea, quæ dicit Clar. in d. q. 12. nu. 3. prout illam descripsi in d. ver. Accusatio num. 1. sed quia hic praxim trado: Et

communis opinio Doctorum docet, quòd Iudex procedens per accusationem dicitur procedere ex officio Iudicis nobili, non mercenario, vt attestantur Scribentes in l. imperiū ff. de iurisdic. omn. iud. & post illos, ac alios, quos citat Clar. in d. q. 12. nu. 4. & generalis consuetudo recepit, vt cum accusatione, seu querela alicuius semper simul concurrat officium Iudicis inquirentis, vt testatur idē Clar. in d. q. 12. n. 3. in ver. sed hodiè censeo, hic accusationem ita describendam esse: *Accusatio est delatio criminis cum auctore eius ob vindictam publicam, legitima interueniente inscriptione.*

Ideoq; in hac descriptione dixi, accusationem esse delationem, & nō ius, quia etsi accusatio, prout erat de iure introducta potius ad actionē pertineat, quā ad officium Iudicis, per dicta à Claro in d. n. 3. tamen quia

quia ex consuetudine factum est, vt Iudicis officium cum ipsa accusatione concurrat, accusationem dilationem esse dicendam, censeo, qua facta, Iudex statim ex officio suo nobili ad inquirendam veritatem procedit.

3 Dixi autem, ob *vindictam publicam*, vt per hanc particulam differētia constituitur inter ipsam accusationem, & denunciationē; nam in accusatione attenditur punitio criminis ob bonum Reipublicæ, cuius quies procuratur per punitioem. In denunciatione verò attenditur emendatio personæ peccantis per medicinalem penam, Reo à Iudice dandā, iuxta doctrinam D. Thomæ in 2. 2. q. 68. a. 1.

Ex qua doctrina manifestè apparet veram esse sententiam affirmantium, accusantem ardore vindictæ mortaliter peccare: Solum Deo enim vindicta reseruetur, & ob solam pu-

blicam vtilitatem, & quietem accusatio pmissa est; vnde fit, vt & ipse Iudex mortaliter peccet non repellendo accusationem, illius, quem cognoscit, nō zelo iustitiæ; sed ardore vindictæ accusare. Et quò ad accusatorem prædictam sententiā tenet Riccard. in 4. sent. dist. 37. q. 2. a. 1. & post eum Feli. in c. quæ in Ecclesiarum nu. 13. de constit. ac Menoch. de arbitrar. iud. cent. 5. casu 482. nu. 2. quos citavi, & sequutus sum in d. ver. Accusatio nu. 2. Quod autem ad Iudicem tenet prædictam sententiā Innoc. & Hostie. in c. dudum il 2. in ver. Electionis de elect. Archid. in c. querendum nu. 1. 2. q. 7. & Felin. in c. quæ in Ecclesiarum n. 13. de constit. & Menoch. vbi supra in n. 1. vbi ex Innoc. Hosti. & Archid. dicit, posse Iudicē hoc cognoscere ex qualitate personarum, & ferocitate, & simplicitate vultus, ex modo accusan-

sandi, & similibus. Quæ quidem aduertere maxime debent Iudices Regulares, nè mortaliter peccent, Accusationem ob peculiarem vindictam admittendo. Sed ex officio repellere illam debent, cū sic accusans legitime ob prædicta non accuset, & Iudex ex officio suo potest non legitimum accusatorem repellere, vt post Doctores, quos citat, dicit Bellamera in c. cū pastores num. 5. circa finem 2. q. 8.

4 Addidi in prædicta practicabili descriptione particulam, *legitima interueniente in inscriptione*, quia censeo, descriptionem nõ solū de iure Canonico in accusatione esse necessariam, vt in cap. accusatorē 2. q. 8. Vbi dicitur: *Accusatorum persona nunquam recipiantur sine scripto*: Sed etiã, quia existimo ex natura rei scripturam adhibendam esse, tum vt per illã recordetur Iudex ea,

quæ inquirere debet, & quomodò sententiam ferat, & reus sciat ex ea quò ad quæ se defendere debeat. Tum quia, vt dicit D. Thom. in d. q. 68. ar. 2. quãdo in criminibus per modum accusationis agitur, accusator constituitur pars, ita vt Iudex inter accusatorem, & eum, qui accusatur medius constituitur ad examen iustitiæ, in quo oportet, quantū possibile est, secundum certitudinem procedere; sed quia ea, quæ solo verbo dicuntur, facilè labuntur è memoria, ita vt non possit Iudex certitudinem habere, quid, & qualiter dictum sit, cū debet ferre sententiam, nisi in scriptis redactum esset; ergo accusatio, sicut & alia, quæ in iudicio aguntur, in scriptis redigi debet, vt patet ex D. Tho. in d. q. 68. a. 2.

5 Sed quamuis Bart. in extrauag. ad reprimendã in verl. per inquisitionem num. 33. censeat, libellum accu-

accusatoris esse in scriptis porrigendum. Hãc q; dicat esse veram, & communem opinionem Cardin. Alex. in d. c. Accusatorum col. 6. in vers. ponitur etiã 2. q. 8. tamen Salycet. in l. 6 in causis nu. 2. C. de accusat. dicit, necessarium non esse, vt libellus accusationis cū in inscriptione, idest in scriptis redactus, Iudici tradatur; sed in eius esse potestate libellum, vel cū in inscriptione Iudici tradere, vel querelam verbalem apud Iudicis acta deponere, & Tabellio, siue Actuarius apud acta iudicialia in scriptis redigat, iuxta formam l. libellorum ff. de accusat. & l. in causis iuncta glos. in vers. tēpusq; C. eod. Quam Salyc. doctrinam praxim seruare testatur Clarus in d. S. fi. q. 12. nu. 7. in fi. fuitq; sententia glos. fi. per illū tex. in l. si quis C. eod. & vt aduertit Salycet. in d. l. in causis nu. 19. C. de accusat. nõ refert, an accusator

concipiat libellum in persona prima, vel tertia, dūmodò de seipso loquatur, vt notat glos. in d. l. libellorum in ver. Lucius ff. de accusat.

6 Siue autem libellus ab accusatore in scriptis tradatur, siue verbalem querelam faciat, & ab Actuario in scriptis apud acta Curia redigatur, ex proximè citatis iuribus, libellus, vel querela accusationis debet cōtinere diem, mensem, & annum, quo porrigitur accusatio, nomen accusatoris, & accusati, delictum in specie, seu indiuiduo, de quo accusatio fit, ac locum, & tempus, quo delictum commissum fuisse dicitur; & in percussionibus, seu vulneribus explicanda est pars corporis percussa, vel vulnerata, vt per Salycet. in d. l. in causis nu. 20. C. de accusat. Debetq; ipsemet accusator libellum, quem porrigit, vel querelam in actis scriptã ppria manu

subscribere; vel alius pro eo, si ipse scribere nesciat, ut in d. l. libellorum §. itē subscribere: quando autē alius pro eo subscribit, receptissima est apud omnes consuetudo, ut ipse literas nesciens in eadem subscriptione signū crucis faciat propria manu. Quę omnia si omittantur, nullam esse ipso iure accusationis querelam, etiam si Pars non opponat, dicit Clar. & testatur de comuni in d. q. 12. num. 9. & quoad locum dicit Salyc. in d. l. in causis nu. 13. esse necessariū, per leges, quas citat, ut apponatur Diocesis, Ciuitas, aut Villa, in qua delictum fuit commissum, ac locus particularis Diocesis, Ciuitatis, vel Villę, demonstratus saltem per duos cōfines, nisi locus sit, ita certus, ut alia demonstratione non indigeat; & hoc maximē quando delictum in aliquo loco commissum est magis punibile.

7 Quia autem per dictam l. libellorum in prin. etiam Consules in prædicta accusatione scribendi sunt, & quia loco Consulū Imperator successit, nomē Imperatoris in illa scribendum esse, nonnulli Docto, res existimarūt. At Salyc. in d. l. in causis num. 3. in fin. hoc non esse in usu affirmat, & idem multos Doctores dicere testatur Clar. in d. q. 12. nu. 8.

8 Dubium etiam mouet Salyc. in d. l. in causis n. 5. an dies commissi criminis in libello, siue in querela sit apponendus: Et quamuis glos. in ver. Tempusq; in d. l. in causis C. de accusat. dicat, non esse apponendum diem commissi criminis, sed annum, & diem dati libelli per d. l. libellorum in princ. ubi de mense, & loco delicti est fermo, non autem de die, ipse tamen Salyc. hoc limitat ex communi Doctorem sententia, de qua ipse ibidem testatur, quando

do delictum non est vni-formiter punibile, nempē quia delictum ratione cuius statuti magis punitur, si sit commissum in die festo, quā in die non festo. & magis si sit commissum de nocte, quā de die, tunc diem, & horam, ac eius qualitates apponendas esse dicit, ut aliās dicitur in l. 1. §. ex incendio ff. de incend. ruin. & naufr.

9 Et quamuis Bart. in l. qui reus n. 10. ff. de publ. iudic. & in l. arbitraria §. si quis Ephesi nu. 6. ff. de eo, quod certo loco, & in d. l. libellorum in prin. nu. 13. teneat, posse reum petere se certificari de die criminis commissi, ut suas defensiones facere possit, volendo fortē probare, ea die non fuisse in loco commissi delicti, sed in alio loco remoto, & in tali casu debere Iudicem actorem cogere ad exprimendum diem, & hanc esse communem Doctorem sententiam testatur post Do-

ctores, quos citat Clar. in d. q. 12. nu. 13. dicit tamen ipse Salyc. in d. nu. 5. quod etsi tunc teneatur accusator certum diem delicti explicare, tamen probare non obligatur, tali die crimen commissum fuisse, cū per d. l. libellorum ad hoc nō teneatur; omnesq; hoc fateri dicit Clar. supra post Bertran. in cons. 16. nu. 2. lib. 6. Nec tenetur accusator diem exprimere, nisi tempore defensionum dicit Clar. supra, & dicere posse affirmat se non recordari de die, & esse excusandum, & hanc communem esse sententiam dicit, dummodō, ut ipse addit, accusator hoc affirmaret cum iuramento.

10 Ut autem accusatio legitimē fiat non est prædictis qualitatibus in exteriori foro addenda qualitas, ut teneatur accusans reum præmonere, prout tenet Sot. de rat. regen. & dete. secre. memb. 2. q. 5. concl. 4. nam cū accusa-

tio fiat ad vindictam publicam, finis eius non est rei emendatio, ob quam facienda est præmonitio, sed punitio, quæ non requirit præmonitionem. Et ita probatur ex cap. qualiter, & quando il. 2. de accusat. vbi dicitur, quod sicut accusationem legitima debet præcedere inscriptio (scilicet iuxta ea quæ dixi supra in nu. 4. 5. & 6.) sic, & denunciacionem charitatiua monitio, & inquisitionem clamorosa insinuatio. Tenetq; hanc sententiam Paludan. in 4. dist. 19. q. 4. Angel. ver. Accusatio n. 1. Tabie. eod. ver. nu. 2. Nauar. in c. inter verba 11. q. 3. concl. 6. coroll. 61. nu. 642. & alij communiter, vt dixi in meo Prompt. ver. Accusatio num. 4. & est de mente Diui Thomæ in 2. 2. q. 33. ar. 7. ad 3.

11 Est tamen sententia hæc limitanda, vt non procedat in foro conscientie, in casu, quo accusatio

tantum est licita, & permissa ob priuatum commodum, sed tantummodo, quando est præcepta, hoc est tunc tantum, quando quis de delicto aliquo accusare obligatur ob publicum bonum, nam quando accusatio est tantum licita, & permissa, non autem præcepta, si per secretam admonitionem potest quis satisfactionem sibi debitam sperare, nec imminet ex dilatione punitiois illius delicti damnus communitatis, ex charitate quis tenetur monitionem præmittere. Nam cum tunc proprio damno obuiari, & fama proximi per hanc præmonitionem saluari possit; erit hæc monitio omnino præmittenda; cum tunc cesset finis accusationis, qui est propriæ iniuriæ, & honoris satisfactio. At quando accusatio est præcepta, & debita; quod tunc solum est quando bonum commune hoc exigit; tunc non habet

habet locum secretæ admonitionis præmissio; quia tunc frater non peccat in te tantum, & finis accusationis est punitio talis delicti ob bonum publicum; vt post Caiet. in 2. 2. q. 33. art. 7. dixi in meo Prompt. ver. admonitio num. 5. & est de mente D. Thom. in d. ar. 7. ad 3.

12 Nec vt accusatio legitime fiat, necessarium est, vt accusator expressè se obliget ad poenam talionis, se ad illam subscribendo, non solum quia de iure ciuili in desuetudinem abiit poena talionis, & sublata per consuetudinem fit, vt dicit Clar. in d. q. 12. nu. 17. in fi. & penitus ab aula illam recessisse dicit in q. 81. nu. 3. sed etiam, quia ipsa etiam solemnitas subscriptionis per consuetudinem sublata est, vt testatur ipse Clar. post Ioa. Andream, Bart. Felin. Salycet. Aretin. & alios, quos citat in d. q. 12. n. 17. & post Afflit. & alios, quos

citat in d. q. 81. nu. 3. Tum etiam quia, vt dicit ipse Clarus in d. q. 12. num. 18. in vers. de iure autem, talis solemnitas subscriptionis numquam fuit necessaria; nam et si expressè non fiat, subintelligitur ex iuris dispositione, iuxta glos. fin. in fi. d. l. in causis C. de accus. Ideoq; etiam cessante prædicta consuetudine, si omissa esset, non vitaretur accusatio, secundum communem DD. sententiam, de qua testatur Card. Alexandr. in d. c. accusatorum 2. q. 8. col. 3. in fi. ac Folle. in pract. crim. canon. fol. 50. num. 50. relato à Clar. in d. num. 18.

13 Et quamuis Clar. in d. q. 12. nu. 18. dicat, quod de iure Canonico adhuc necessaria est talis inscriptio, & referat Cardin. Alexandr. dicentem, quod ita quotidie seruatur, & illam esse in vfu de iure Canonico dicat Gigas in tract. de crim. l. 5. c. Maieft. q. 1. in fine in nu. 7. tamen

Foller. in sua prax. crim. Canon. in ver. Accusatione porrecta num. 50. relatus à Baiardo ad Clar. in d. q. 81. nu. 4. dicit, quòd nunquam vidit facere dictam subscriptionem, & quòd in plerisque Curijs Episcopalibus sunt Synodales Còstitutiones super hoc prouidentes, & Curiam Archiepiscopalem Neapolitanam habere sextum Riturum in ordine, quo cauetur, vt nemo ad accusandum admittatur, nisi se obliget ad certam pœnam de probando; & Couar. qui fuit insignis Canonista, & Episcopus lib. 2. var. resol. c. 9. n. 1. indistinctè dicit, hodiè moribus receptum esse, eam inscriptionem non esse necessariam, nec simile supplicium inferendum fore; Sed arbitrio Iudicis puniendum esse, dicit, Accusatorem, qui in probatione criminis defecerit, per optimum tex. in c. super his de accusat. & in l.

in priuatis ff. ad Turpiliani. & per glos. in cap. tua in ver. effectum de procurator. & placet mihi hec sententia, nè prætenu dictæ còsuetudinis Iudices hoc delictum impunitum relinquant, non solum per dicta supra in Proœmio huius Opusculi, sed etiam quia ille, qui malè accusat peccat contra personam accusati, & contra Rempublicam, vt dicit D. Tho. in 2. 2. q. 68. a. 4. ad 2. & per quam pœnam arbitrariã moderatur consuetudo, & id, quod dicitur in cap. qui nõ probauerit 2. q. 3. ac alia còsimilia iura, quæ de pœna talionis verba faciunt.

14 Arbitrariamque esse pœnam Clericorum caluniosè accusantiũ ostendi in meo Prompt. in ver. calumniatorum pœnæ n. 2. sed in nostra Religione calumniatores pœna talionis omninò sunt puniendi, cū in Cap. Gener. anni 1584. ita determinatum sit,

fit, testatum sit accusatoribus omnibus se talionis pœnam duros, si quid falso alicui obiecisse fuerit deprehensum. Et fallum obiecisse presumendus est etiam ille, qui accusatum crimè non probat, iuxta dicenda infra in nu. 15. & 17. Prædictum autem nostrum decretum est registratum in 3. par. nostr. decretor. c. 6. num. 3. Ad cuius tamen pœnam euadendam scias, non esse necessariũ vt accusator crimem probet per duos testes omni exceptione maiores, sed sufficere, si illud probet per aliqua euidentia indicia, vt putà per famam, vel auditum à fide dignis, vel quid simile: & hãc cõmunem esse sententiam dicit Abbas, qui illam sequitur in consil. 78. nu. 1. lib. 1. de quæ etiam post Corradum, quem citat testatur Clar. in S. fi. quæst. 62. num. 8. ver. sed pone, & post Guid. Papæ in decision. 446. Afflic. in

1. par. Constut. rubr. 23. num. 11. & Diaz in Pract. crim. Can. c. 59. post med. in ver. quæ sint, refer. Bart. in l. cum quidem S. quod dicitur num. 3. ff. de acquir. hered. dicentem, millies obtentum fuisse, quòd accusans aliquem de maleficio, de quo contra eum erat fama, non sit puniendus tãquam falsus accusator. Et vide Menoch. de arbitr. iud. casu 321. vbi ponit decem causas iustas, quibus præsumpta calumnia excusari potest.

15 Verum quia, etsi aliqua ex dictis excusationibus sufficiat ad excusandum reum à pœna calumniæ, tamen non sufficit ad excusandum ab expensis, in omni foro per accusatorẽ debitis, secundum Abb. in d. consil. 78. num. 2. Boss. in titul. de Accusat. num. 28. Menoch. in d. casu 321. num. 34. & sequitur Baiar. ad Clar. in d. q. 62. nu. 36. Sed inter Regulares, etsi

condemnatio hæc locum habere nõ possit, cum ob votum Paupertatis æs habere non debeant, tamen non ideo ipsi debent omnem cõdemnationem euadere, sed iuxta vulgatã regulam, cum non habeant in are, luant in corpore, in aliquam competentem pœnam corporalem de iustitia sunt à Iudice etiã ex officio condemnandi, nè delictum eorum temeritatis, impunitum omninò remaneat. Ob temeritatem enim ad expensas cõdemnatur (vt dicit Abb. in d. conf. 78. num. 1. in fi.) ille, qui delictum non probauit, & ob aliquam excusationem ex prædictis tãquam calumniator ad pœnam talionis non damnatur, nempè quia, vt idem Abbas dicit ibidẽ, debuit priº discurrere, & peritiores consulere, an haberet probationes sufficientes ad probandum delictum, de quo volebat accusare, & cum hoc nõ fecerit, te-

merariè accusauit; id. n. temerè fit, q̄ fit per dolũ, aut negligentiam, aut fatuè, vt post glo. in c. 1. S. si quis autem vers. temerar. desentent. excommun. in 6. dixi in mea 3. par. lib. 4. c. 6. nu. 51. & notat Fra. c. n. d. S. si quis autem n. 10.

16 Vt autem accusatio legitimè, & sine peccato fiat in foro conscientie tria esse necessaria dixi in meo Prompt. ver. accusatio nu. 7. Primum, vt delictum, de quo aliquem accusat, probari possit per duos testes; nam cum per accusationem attendatur punitio criminis, & illud puniri non possit, nisi per duos, vel tres testes probatum fuerit, vt docet D. Thom. in 2. 2. q. 70. art. 2. qui de illo crimine accusat, quod per duos, vel tres testes probare non potest, iniustitiam committit, veluti dixi in mea 2. 2. lib. 3. c. 1. num. 21. vers. tũc autem. Peccatum autem iniustitię ex genere suo est

mor-

mortale. Secundum, necessarium est, vt faciat hoc sine ardore vindictæ, sed zelo iustitiæ, vt patet ex dictis supra in num. 3. Tertium, vt delictum, de quo accusat, sit ab accusato verè commissum, alioquin accusans, non accusator, sed calumniator erit, ac iustitię violator, veluti probatur ex cap. si quem, in init. 2. q. 3. & l. 1. ff. ad Senatusconsult. Turpil. etiam si quis accuset ob solum bonum commune, nam nullus debet alicui iniuste nocere, vt commune bonum promoueat, vt dicit D. Thom. in 2. 2. q. 68. ar. 3. alioquin iniuste agit accusator contra eum qui accusatur, crimina falsa ei imponendo, quod est calumniari, vt D. Thom. ibidem addit; calumniari autem, siue in causa civili, siue in criminali ex natura sua esse peccatum mortale contra charitatẽ, & cõtra iustitiam proximi, dixi in d. meo Prompt. in ver.

calumnia num. 11. Intelligit tamen, dummodò quis non iusto errore ductus aliquem falsè accusauit; nam si hoc fecit, iusto aliquo errore ductus, calumniam nõ commisit, vt probaui in d. ver. calumnia num. 2. illamq; commississe p̄sumitur, quoties quis accusationem in iudicio proposuit, & non probauit, etiam si iuramentum calumniæ præstiterit tempore propositæ accusationis, vt probaui in d. ver. calumnia num. 3. sed illam commississe non p̄sumitur, qui per vnum testem omni exceptione maiorem querelam in iudicio probauit, vt dixi in d. ver. calumnia nu. 4. vbi ad hoc duas limitationes addidi, & ibidem à nu. 5. vsq. ad 10. alios casus inuenies, in quibus quis à calumnię p̄sumptione excusatur.

17 Et aduerte, quòd etsi quis teneatur ea crimina accusare, quæ vergent in

Y perni-

perniciem publicā, utputā cum peccatum alicuius vergit in multitudinis corruptelam corporalem, vel spiritualem, facere tamen hoc non obligatur, quando delictum sufficienter, hoc est, per duos testes probare non potest, quia nullus tenetur ad intentandam accusationem, quam non post debito modo perficere, ut docet D. Thom. in 2. 2. q. 68. a. 1. ac Sot. de rar. reg. secret. membr. 2. q. 5. vers. his premissis; & alioquin calumniator erit dicendus; quia non solum dicitur calumniator ille, qui accusat de falso crimine; sed etiam ille, qui accusat de occulto crimine, quod probare non potest; quia crimen, quod probari non potest, pro falso reputatur in iure, ut per Sot. ubi supra. Et uterque peccat mortaliter. Et quoad accusantem de falso crimine patet ex dictis, & tradit Navar. in man. c. 25. n. 31. Et quoad accusantem de

crimine occulto, quod legitime probare non potest, ex eo probatur, quod sic accusans contra charitatem, & contra iustitiam peccat. Contra charitatem quidem, quia nocet fratri illum infamando in iudicio sine necessitate, cum per talem accusationem, quæ fit ob bonum publicum, tali publico bono nullum remedium adhiberi potest. Contra iustitiam, verò ideò peccat, quia occultus peccator adhuc habet ius ad suum honorem, & famam, cum res sit secreta, nec pro publico bono accusatio prodest, cum legitime probari non possit, & ita tenet Nav. in man. c. 18. nu. 54.

18 Accusare, etsi omnibus concessum sit crimina publica; ut dixi in d. meo Prompt. ver. accusatio nu. 10. & quæ crimina dicantur publica, dixi in mea 3. par. lib. 7. c. 1. nu. 112. & in dicto Prompt. ver. Crimē num. 4. & quæ de iure

Canon.

Canon. in n. 6. & quamvis omnibus etiam concessum sit accusare de quolibet crimine, si suam iniuriam prosequantur, mortemvè propinquorum defendat, ut in l. 1. & 2. & in l. hi tamē ff. de accusat. est tamen hoc limitandum quoad Clericos, qui malefactores suos accusare coram Iudice laico non valent, sed tantum contra illos suam querelam deferre possunt, cum expressa protestatione, quod ad vindictam, seu poenam sanguinis agere non intendunt, quando tale est delictum, ut debeat tali poena puniri, ut est tex. in c. 2. de homicid. in 6. ubi Anchar. hoc notat in nu. 1. dicens, hanc protestationem tunc esse necessariam, quando ex narratione facti pregnantis comprehendere potest civiliter, & criminaliter agere, & cum Ioa. And. ibid. dicit, bonum esse consilium, si Clerici, prout supra querelantes, dicant conqueror, potius

quam accuso, ut sic se teneant cum verbis, quibus vitur ille tex. Addunt tamen cit. Doctores, quod etiam si dicant, accuso, & protestationem predictam addant, quod licet hoc faciunt, nam & querela, per quam quis tantum prosequitur rem familiarem dicitur accusatio, ut in l. in arena, & in l. in parentibus C. de inoffic. testam.

19 At si delictum poena sanguinis puniendum non est, Clericus ad accusandum laicum admittitur coram laico Iudice prosequendo propriam, vel Ecclesie sue iniuriam, cap. cum sit generale de for. comper. cap. olim de iniur. c. gravis de restit. spoliat. Turrecr. in c. sicut Sacerdos nu. 4. 2. q. 7. Foller. in Const. Regni tit. de Episcop. & Cler. c. item quod nullus nu. 2. Decian. in trac. crim. par. 2. lib. 6. c. 12. nu. 3. & alij, quos citat, & sequitur Carol. de Grass. in tract. de effect. clericat. effec. 12. n. 3.

& in num. 5. asserit, quòd Clericus propriã, vel Ecclesiã suã iniuriam prosequendo laicum accusare liberè potest, quando pro crimine imponenda est pœna carceris, vel fustigationis, vel remigãdi super triremibus, per tex. in c. si res 14. q. 6. & in c. j. de deposito, vbi ad hoc est bona glos. in vers. quæstionibus, & vide tex. in c. fraternitas 12. q. 2. & in c. 1. 23. q. 5. citatq. multos Doctores, hanc sententiam tenentes, & nō est de hoc dubitandum, cùm cesset tunc ratio pœnæ sãguinis, ob quam solam vitandam Clericus laicum accusare nō valet, propriam, vel Ecclesiã suã iniuriam prosequendo, vt patet ex iuribus supra citatis.

20 Potest tamen Clericus per viam exceptionis, nimirum, vt accusationem, vel, vt testimonium alicuius cōtra se examinati repellat, crimen opponere, etiam si pro tali crimine

pœna sanguinis esset imponenda; nam licet tunc agatur de crimine, non est tamen huiusmodi quæstio criminalis, vt dicit tex. in c. super his in fin. de accusat. Et ita expressè tenet Baiar. ad Clar. in S. fi. q. 14. num. 17. testaturq; ita tenere omnes in d. c. super his de accusat.

21 Sed quamuis imponenda non esset pœna mortis, aut mutilationis, sed alia, Clericus ob publicam vindictam accusare non valet, secundum Panor. in cap. cùm P. Manconella nu. 8. in vers. ego latius de accusation. Namq; suam sententiam probat text. & rationibus: textus est c. sicut Sacerdos 2. q. 7. vbi Fabianus Papa per generalia verba determinat, vt Sacerdotes, & reliqui Clerici à secularium laicorum accusatione excludantur, & è contra. Et hoc idèò determinare affirmat, quia sicut Sacerdotum legregata debet esse conuersatio

tio ab eorum cōuersatione, ita & litigio; *Quia seruum Domini nō oportet litigare*, vt ibidem subiungitur. Ratio verò est, quia, accusatio dicitur genus illaudabilis intètionis, cap. si quis Episcopus 2. q. 7. quia vix sine culpa experi ri potest, & p̄sumitur se per, quòd inuidiã causa, fiat accusatio, vt dicit ibidem glos. in vers. illaudabilis intètionis; ideòq; debent Clerici ab illa abstinere, nè huiusmodi odiosis litigijs cum laicis se immisceant, cùm ab omni specie mali præcipiat *Apostolus abstinere*, vt habetur in cap. cùm ab omni, de vita, & honestate Cler. Item, quia sicut Clericus aduocare non potest, nè videatur alteri nocere, cū ipse debeat omnibus prodesse, vt in cap. si. de postulat. ita dicit, quòd à fortiori remoueri debet ab accusatione, quæ est magis odiosa. Tenet eandem sententiam in d. c. cùm P. Man-

conella Felin. in nu. 2. ver. quartus casus, Turrecr. post Abb. vbi supra in c. sicut Sacerdotes 2. q. 7. n. 3. refert, & sequitur prædictam Abbat. sententiam, Marian. Soc. in d. c. cū P. Manconella num. 18. ac illam tenent alij, quos citat, & sequitur Carol. de Grassi. de effectib. Cleric. effect. 12. num. 6.

22 Ex quibus inferendum videtur ob prædictas rationes, nec debere Clericum ob publicam vindictam Clericum accusare, & maximè si Clericus, qui vult accusare, sit Regularis, etiam si alium Regularem vellet accusare; *quia seruum Domini nō oportet litigare*, vt habetur in d. c. sicut Sacerdos 2. q. 7. & ob vitanda alia indecentia, quæ proximè in superiorum num. dicta sunt. Quibus tamen non obstantibus praxis contrarium docet, & iura concedunt, vt Clericus alium Clericum, & Monachus Monachum etiam

etiam sibi superiorē valeat accusare, vt in c. ex parte, cap. licet, & cap. veniens; ac in alijs de accusat. & in citatis iuribus Abbas, & Canonistæ communiter. Dūmodò accusare volentes sint bonæ famæ, vt in citatis iuribus; si verò sint malæ famæ, nō admittuntur, vt in cap. cū dilectus eod. tit. nisi in exceptis criminibus, quia in illis admittuntur etiam cōtra non infamatos, vt dicit Abb. in d. cap. cū P. Manconella num. 11. de accusat. & sequitur Decian. in tract. crim. par. 1. lib. 3. c. 10. nu. 18. si verò Clericus accusare volens, sit malæ famæ, admittitur solū ad accusandum Clericos infamatos, vt dicit Feli. in d. c. cum P. Manconella nu. 2. par. c. vlt. 15. q. 3. Et intellige, vt infamatus admittatur ad accusandum infamatos etiam in criminibus non exceptis, quia in exceptis admittitur etiam contra Clericum non in-

famatum, vt dicit Socin. in d. c. cū P. Manconella nu. 17. per c. cū super de confess. & per d. c. fi. 15. q. 3. Et quæ dicuntur de Clericis volētibus accusare Clericos ob idem-
ptitatem rationis, debent habere locum quōad Regulares volentes accusare alios Regulares.

23 Crimina autem excepta, ad quæ accusanda cōtra Clericos, vel Regulares admittuntur etiam Clerici, vel Regulares malæ famæ, enumerat post glos. Socin. in d. c. cū P. Manconella nu. 8. in ver. secundò fallit, de accusat. & illa esse dicit tria, scilicet crimen simoniæ, hæresis, & læsæ Maiest. vt in c. tanta de simon. c. Sacerdos, & c. omnes 2. q. 7. c. sanè 15. q. 3. l. si quenquam C. de Episcop. & Cler. Quartum, etiam exceptuatum crimē addit post alios Socin. in d. n. 8. ver. secundò fallit, esseq; dicit crimen sacrilegij per S. qui autem

17. q. 4. quod inuenies post c. si quis suadente Diabolo, vbi ita dicitur: *Quia autem de Ecclesia vi aliquem exemerit, vel in ipsa Ecclesia, vel loco, vel cultui, Sacerdotibus, & Ministris aliqua iniuria importauerit, ad instar publici criminis, & læsæ Maiestatis accusabitur; & conuictus, siue confessus capitali sententia à Recloribus Prouinciæ feriat.* vt in l. si quis in hoc genere C. de Episcop. & Cler. & in l. sacrilegij ff. ad leg. Iul. peculat. Ex quo textu apparet, Socini sententiā non esse intelligendam de quolibet sacrilegio, sed de sacrilegio commisso, prout tex. explicat in d. S. qui autē; tūm quia sumus in pœnalibus, quæ sunt restringēda: tūm quia Doctores semper intelligēdi sunt loqui, prout loquuntur iura, quæ allegant, vt dicit Barr. in l. non solūm la 2. S. si liberationis nu. 7. ff. de liber. leg. & in l. 1. C. de infant. exposit. & probatur arg. tex. d. S. si liberationis.

24 Superest videre, an possit laicus accusare Clericum? & an simpliciter laicus laicum accusare valeat? Et quōad primum, Socin. in d. c. cū P. Manconella nu. 8. post glos. 1. ibidem in prin. de accusat. regulam tradit, quōd laicus non admittitur ad accusandum Clericum, vt ex d. c. Cū P. habetur, nisi suam, vel suorum iniuriam prosequatur, vt in c. omnibus 4. q. 6. vel nisi in criminibus exceptis in num. præcedenti enumeratis; in quibus tamen accusandis non admittuntur inimici, vt patet ex d. c. cū P. vbi ille P. Manconella fuit à B. accusatus de simonia, & fuit repulsus, quia inimicus erat, nam inimici nūquam admittuntur, etiā si sint Presbyteri, prout erat dict. B. vt in d. c. cū P. S. cūmq; præfatus. Imò nec in dictis exceptis criminibus laici admittuntur ad accusandū, si accusant Clericum malo zelo, vel sunt

sunt malę famę, aut perso-
næ viles, nisi Clericus, qui
accusatur infamatus sit su-
per illo crimine, de quo à
laicis accusatur, si verò
Clericus bonę famę sit,
& opinionis, non admittū-
tur, vt glosa, & Soc. vbi su-
pra docent; & colligi hoc
dicūt ex c. in primis l. q. 2.
in fi. & ex c. tanta, & c. per
tuas de simon.

25 Quoad secundum, po-
situm in num. præcedenti,
scilicet, an laicus laicum
accusare valeat? & in hoc
distinguit Soci. vbi sup. in
n. 19. dicens, quòd quan-
do crimen est publicum,
quilibet admittitur, qui
specialiter non prohibe-
tur, vt in l. 1. ff. de public.
iudic. & ibi Bart. & Do-
ctor. tractant, quæ sint cri-
mina publica, & ego dixi
in meo Prompt. ver. Cri-
men nu. 4. vbi etiam addi-
di, quòd in nostro Regno
nō habemus crimina pu-
blica; Ideoq; in illo nullus
admittitur ad accusandū,
nisi suam, vel suorum iniu-

riam prosequatur, vt dicit
Clar. in §. fi. q. 3. num. 6. &
in q. 14. num. 12. in fi. Et
quid de iure Canonico,
dixi ibidem in n. 6. specia-
liter autem prohibētur illi
omnes, qui enumerantur
in l. qui iudicio, in l. si cui
crimen, l. seruos quoq; in
l. qui accusare, & dua-
bus ll. seqq. in quibus tri-
bus legibus ita habetur;
*prohibentur accusare alij
propter sexum, vel etatem,
vt mulier, vel pupillus: alij
propter Sacramentum, vt
qui stipendia merentur* (hi
autem sūt milites) *alij pro-
pter magistratum, potesta-
temve* (id est illi, qui habēt
merum imperium, quod
dicitur potestas, vt dicit
glo. ibid. (durante, scilicet,
eorum officio) *Alij propter
delictum proprium, vt infam-
es. alij propter turpem
quæstum: vt qui duo iudi-
cia aduersus duos reos sub-
scripta habent, nummosue
ob accusandum, vel non ac-
cusandum acceperunt: alij
propter conditionem suam,*

vt

*vt filius contra parentes, li-
berti contra patronos. Alij
propter suspicionem calum-
niæ, vt illi, qui falsum te-
stimonium subornati dixe-
runt: Nonnulli propter
paupertatē, vt sunt qui mi-
nus quā quinquaginta au-
reos habēt. Socius quoq;
criminis ab accusatione
repellitur, c. veniens il r.
de testibus, l. quoniam C.
eod. l. fi. ff. de quæstionib.
& l. repeti §. 1. ff. eod. c. 1.
de confess. per quæ iura,
& alia, quæ citat, ita tenet
Specular. in lib. 1. par. 2.
tit. de accusatore nu. 10.
vbi etiam excipit. Primò,
in simonia pro Papatu
commissa, cap. si quis Papa
79. dist. Secundò, in crimi-
ne læsę Maiest. c. nemini
15. q. 3. c. 1. de probat.
Tertio, in qualibet simo-
nia, c. 3. & c. veniens de si-
mon. c. sanè 25. q. 3. Quar-
tò, in crimine falsę mone-
tæ, l. 1. C. de fals. monet.
Quintò, in maleficos, &
mathemat. l. fi. C. de ma-
lef. & mathe. Sextò, in la-*

tronibus. Et idem dicit in
omnibus alijs criminibus
exceptis, de quibus supra
in num. 23.

26 Sed in causa annonæ
nonnulli ex prædictis, qui
iudicio publico accusare
prohibentur, accusare
possunt, qui enumerantur
in l. mulierem ff. eod. per
hæc verba: *Mulierem pro-
pter publicam utilitatem,
ad annonam pertinentem,
audiri à Præsfecto annonæ
deferentem Diui Seuerus, &
Ant. rescripserunt: Famosi
quoq; accusantes sine vlla
dubitatione admittuntur.
Milites quoq; qui causas
alienas deferre nō possunt,
quia pro pace excubant, vel
magis ad hanc accusationē
admittuntur. Serui quoq;
deferentes audiuntur. Et
aduerte insuper, quòd,
quidquid in citatis legi-
bus habetur, omnes accu-
sare possunt de crimine
hæresis, ob perniciem il-
lius, & fauore fidei, vt in
cap. præsumuntur 2. q. 7.
& probatur ex cap. in fa-
uorem*

Z

uorem

norem de hæret. & dixi in meo Prompt. ver. accusatio num. 9. & in nu. 10. addidi, quod accusare tenentur omnes ea crimina, quæ directè, immediatèq; vergunt in publicum detrimentum, quando delicta sunt in fieri, & alia via impediri non possunt.

27 Quando autem crimen est priuatū, nēpè quia q̄s propriam, vel suorū iniuriam prosequitur, accusare omnes illi possunt, quibus interest, & non alij, quando ad pœnam corporalem accusant; si verò ad pecuniariam accusare omnes posse de populo dicit Socin. vbi supra post Doctores, quos citat. Et accusare etiā posse illos, quos supra enumerauimus accusare non posse, patet ex l. hi tamen ff. eod. vbi ita determinatum est. *Hi tamen omnes* (scilicet qui accusare publica crimina prohibentur) *si suā iniuriam prosequantur, mortemue propinquorum de-*

fendere, ab accusatione non excluduntur. Intellige autem, vt omnes prohibiti admittantur, illis exceptis, qui accusare prohibentur ob defectum mentis, cuiusmodi sunt pupilli, & furiosi, seu mente capti, vt aduertit Soci. in d. c. cum P. Manconella num. 21. in fin.

Qui autem continentur appellatione suorū, ad hoc, vt possit quis eorum iniuriam prosequi, variæ sunt Doctorum sententiæ, quas refert Socin. in d. c. cum P. Manconella num. 23. & 24.

28 Aduertendum est nihilominus, quod etsi repellenda sit accusatio illorum, qui accusant, quando accusare non possunt, tamen quia ex officio tenentur Iudex delinquentiū crimina inquirere, & punire per dicta supra in proemio huius Opusculi, quando ipsi Iudici accusatio talis defertur, accusatione repulsa, si ea concurrant,

currant, quæ ad inquirendum sunt necessaria, iuxta dicenda infra in c. 12. tenetur ipse Iudex, omisso modo procedendi per viā accusationis, procedere per viam inquisitionis, per dicenda ibidem in nu. 2. & per ea, quæ dicit Clar. in S. fi. q. 14. num. 6. & 7. Alioquin contra id, ad quod ex officio, & iustitia obligatur graue peccatū mortale committit, prout etiam illud committit, quotiescūq; de delicto in Pro- uincia, vel Diœcesi, vel Re-
29 ligione commisso illi constat, & ob amicitiam, vel aliquam iniustam causam, procedere omittit, vel prohibet, cum sit in causa, vt cum grauissimo scandalo delicta remaneant impunita, quando verū est ali- quod delictum esse com-

missum, nisi delinquens talis sit, vt puniri non possit sine magna aliqua perturbatione Reipub. Tunc enim supremus Iudex, seu Princeps potest etiam accusationem inchoatam, abolere, etiam si accusatio ex priuata causa facta sit, vtputa cum quis suas iniurias prosequatur, vt docet Caiet. in 2. 2. q. 68. a. 3. Et Iudex inferior ob eandem causam potest accusationem non admit-
tere.

Quando autem per viā accusationis procedi potest, querela huius formæ est tradenda, quando ab ipso accusatore in scriptis traditur, ad hoc, vt omnia contineat, quæ continere de iure debeat, vt valida sit, prout in d. l. libellorum ff. de accusat.

Forma libelli accusationis pro Regularibus, & formari etiam potest in omni Curia.

In nomine Domini Amen.

Coram R. P. D. N. Abbate, vel Pæposito, &c. Die 5. mensis

Z 2 No.

Nouembris anni 1637. in Monasterio S. P. comparet D. B. animo non calumniandi, sed pro suo iure prosequendo; & coram illo defert, & proponit accusationem contra D. A. qui diebus prateritis de mense Octob. huius anni ante ianuam Refectorij dicti Monasterij baculo illum aggressus est, & acerrimè illum in scapulis percussit, prout probare intendit, & accusationem hanc usque ad finem prosequi volens, instat, & petit, ut informatio capiatur, & ne delicta remaneant impunita, ea fiant, quæ de iure sunt faciendæ, ad hoc, ut reus predictus iuridicè condigna pœna puniatur, usque ad sententiam diffinitiuam, ne in posterum similia contra ipsum accusatorem facere audeat; & examinari possunt testes D. F. & D. G. & D. I. qui interfuerunt.

Ego D. B. manu propria me subscripsi, si autem scribere nesciat, dicat Ego B. scribere nesciens manu aliena me subscripsi, & signum crucis manu propria apposui †.

Si autem accusator proprium ius nõ prosequitur, sed pro communi bono accuset, ita accusatio formari potest.

In Nomine Domini Amen.

Coram R. P. B. N. Abbate, vel Præposito, &c. Die 5. Mensis Nouembris anni 1637. in Monasterio S. P. comparet D. B. animo non calumniandi, sed pro communi bono tuendo & coram illo defert, & proponit accusationem contra D. A. qui diebus prateritis de Mense Octobris huius anni habitu Regulari dimisso, & assumpto habitu seculari talis coloris, Monasterium egressus est per talem Monasterij ianuam prout probare intendit, & accusationem hanc usque ad finem prosequi volens, ne delicta remaneant impunita, instat, & petit, ut informatio capiatur ac ea fiant, quæ de iure sunt faciendæ, ad hoc, ut reus predictus iuridicè condignus

digna pœna puniatur per sententiam diffinitiuam, ne in posterum similia contra commune bonum Religionis facere audeat. Et examinari possunt testes D. F. D. G. & D. I. qui de predictis sunt informati.

Ego D. B. manu propria me subscripsi, si autem scribere nesciat dicat: Ego B. scribere nesciens, manu aliena me subscripsi, & signum Crucis manu propria apposui †.

30 Qua accusatione facta, & à Iudice acceptata, notetur ab Actuario in principio ipsius libelli, & scias, quod in hoc posteriori casu, scilicet, quando quis accusauit pro publico bono, & de publico crimine, accusator ab accusatione desistere non valet, quia ad publicam utilitatem maximè pertinet illud puniri, ut in l. 1. & seq. ff. de publi. iudic. & desistens absque abolitione petita, & obtenta, incidit in pœnâ Senatusconfulti Turpiliani, ut in l. 1. ff. ad Turpilian. infamiam enim contrahit, & extraordinariè arbitrio Iudicis est puniendus, ut in l. 2. in fi. C. eod. & hoc procedit non solum quando quis accusare debet,

sed etiam quando accusatio est illi permessa, ut in l. si femina C. eod. Quam abolitionem concedere Iudex non debet, nisi partibus præsentibus, & causa cognita, ut in l. 2. & ibi Bald. C. de abolit. Concedereque illam tantum potest accusanti per errorem, vel per temeritatem, vel calore iracundiæ, aut prosequenti suam, vel suorum iniuriam, ut in l. 2. C. de abolit. non autem calumniansi, seu fusè accusanti, ut in l. 3. C. eod. nec ei, qui sincera mente accusationem instituit, quando accusatus carceres substituit, vel tormenta, vel verbera, vel catenas. nisi ille, qui hæc passus est, suum consensum præstet, ut in

d.l. 3. habetur : *Quando autem reus nihil tale passus est, postquam fuerit officij custodia traditus intra dies triginta accusatori petenti, etiam inuito reo dari permittitur*, vt subiungitur à tex. in d. l. 3. sed si fortè Iudex aduertat, Partes pro crimine abolendo colludere, ipse supplere debet, & per viam inquisitionis procedere, si ea concurrunt, quæ necessaria sunt, per viam inquisitionis procedere possit, vt post Cynum aduertit Bald. in d. l. 2. num. 1.

31 Accusatione autem, prout supra facta, vel verbaliter, & ab Actuario in scriptis redacta, accusatore præsentem, & accusationem, prout supra subscribente, ad vltiora procedendum est, iuxta ea, quæ dicenda sunt infra in c. 11. num. 26. mutatis mutandis; ita tamè vt post accusationem examinentur testes, citato illo, qui accusatus est, ad videndum iura-

menta testium, si præsentem est, & non timetur eius fuga, de qua si timetur, carceribus mancipari potest, capta prius summaria informatione de delicto, de quo est accusatus: nam, ad capturam personæ in criminalibus deueniri non potest sine causæ cognitione, vt post Io. Andr. in c. si Clericus de sentent. excom. in 6. Butr. in c. 1. de iudic. & Aret. ibidem. in col. 7. vers. ista conclusio, dicit Diaz in pract. crim. Canon. c. 123. nu. 1.

32 Nec ad carcerationem clericorū sine grauissima causa perueniendum est; quia carcer infamat, & irreparabile damnum Clericis affert, secundum Bal. in l. si Clericus C. de Episcop. & Cler. & dixi in mea Resol. 138. num. 11. Et quando Clericus non est suspectus de fuga ante carcerationem debet constare de corpore delicti, vt dixi vbi supra in nu. 12. post Geminia. in cap. si Cleri-

Clericos, de sent. excom. in 6. per quem text. excommunicatur Episcopus iniuste carcerans Clericum. Esseq; carcerationem iniustam ratione ordinis non seruati, quando quis pro delicto in carceribus vincitur, priusquam cõstet de corpore delicti, dixit Marf. in pract. crim. in prin. nu. 4. & in consil. 18. num. 34. Boss. in tit. de delict. num. 53. Monticell. in reg. 13. num. 1. & post Bonacof. in 2. par. comm. opinion. in ver. Captura, vt valeat, testatur de communi Farin. in 1. par. q. 2. num. 2. vbi dicit, hoc præsertim procedere in carcerationem Clericorum; debet etiam præcedere suspitio aliqua contra carcerandum, vt infra in num. 34.

33 Supradictam autem informationem ita esse faciendam dicit Diaz supra in nu. 3. vt à testibus omnia sciscitentur, & scribi faciāt

per Notarium, seu Actuarium, fieriq; hoc posse, Parte nõ citata, affirmat: dūmodo postea testes reperantur Parte citata, vt dictum est supra in c. 4. nu. 7. & 8. Si autem absens est, & in loco, in quo citari non potest personaliter, citandus est per edictum, iuxta formam positam supra in d. c. 4. num. 22. in fi. & post contumaciam examinentur testes iurati, ac alia fiant vsq; ad sententiam, inclusiue, quæ dicta sunt supra in c. 4. nu. 22. & 23. facienda esse ad condemnandum reum constitutum in contumacia. Si autem præsentem est, & carceratus vocetur ad videndum iuramentum omnium testium, etsi testes de delicto testimonium ferant, ita vt saltè semiplenè probet, ipse reus constituatur, & cum iuramento de veritate dicenda examinetur, & per talem constitutionem, & examinationem lis contestata intelligitur, vt supra

supra dictum est. Quando verò sint testes examinandi, & ipse reus constituendus, dicendum est suo loco infra, & sic de reliquis vsq; ad sententiam.

34 Sed aduertendum est, vt post litis contestationem, seu rei examinationem præstetur accusatori iuramentum de calumnia, vt ordo iudiciarius seruetur, iuxta glo. ff. in l. prolata C. de senten. & interloc. omn. iudic. Secundò, aduertendū est, vt in carcerem nō detrudatur accusatus, etiam de crimine enormi, nisi ex summaria informatione, prout supra capta, suspitio cōtra eum oriatur, vt per Salyc. in l. nullus nu. 1. C. de accusationibus; illa autem præhabita de maleficio, & malefactore, sine alia citatione verbali præcedenti, praxis est, vt mittat Iudex ad capiendum reū, si crimen est enorme, nè de crimine conscius fugam arripiat, quam praxim ap-

probat Salyc. per illū tex. in l. nullus nu. 4. not. 5. C. de exhiben. reis.

35 Quia autem carcer pro custodia tūc datur, in carcere positus manicis, vel vinculis ferreis, vel alio modo conuincendus nō est, nisi sit conuictus, vt in d. l. nullus, vel nisi criminis qualitas, vel personæ vilitas aliud exigat, vt in l. 1. C. de custod. reor. vel nisi in carcere aliquid egerit, vt meritò cōvinculari debeat, vt per Salyc. in d. l. nullus num. 1.

36 Est insuper aduertendum, vt si reus exceptiones aliquas habeat cōtra accusatē, vt illas proponat antè litis contestationem, & sic priusquam ipse constituatur, & examine- tur, vel statim, vel postea, incontinenti sine contrario actu, nā alioquin ipsius accusati nomē inter reos recipitur, prout praxis seruari solet, ipso reo examinato, & sufficienter indiciato, & post hoc circa

talem

talem exceptionem non auantur, vt docet Azo in sūma S. qualiter in accus. verl. oblatō libello, vbi in-

uenies, quid post hæc facienda sint ad terminandam causam, & ego dicam infra in c. 12.

De Denunciatione, seu Denunciatore,
& de modo procedendi per
viam denuncia-
tionis.

Cap. XI.

SVM MARIVM.

- 1 Denunciatio iuridica subrogatur loco accusationis ad inquirendum iuridicè de delictis.
- 2 Denunciatio iuridica quid.
- 3 Denunciare est deferre reum alicuius criminis.
- 4 Per denunciationem attenditur emendatio peccatoris per medicinalem pœnam. Denunciationis iuridicæ, & euangelicæ differentia.
- 5 Ad denunciationem solemnia accusationis necessaria non sunt, nec etiam essentialia. Libellus ad accusationis solemnitatem pertinet, & in de-

nunciatione non est necessarius

Denunciatio solo verbo facta de iure sufficit: & in num. 26. Sed quomodo sit facienda de consuetudine, vide infra in num. 15. 16 & 17.

Denuncians, de iure ciuili probare obligatur, & denunci- cians falsè puniri potest arbitrio Iudicis vsq; ad pœnam talionis.

6 Denuncians, vt probare obligetur vsus non admittit.

7 Religiosus denunciatus crimina Fratrum Superioribus suis, probare non obligatur.

8 Denuncians, admonitione non præmissa, repellendus est: sed limita, vt in n. 9. 10 & 11.

Aa 9 De-

- 9 Denunciatio in foro Ecclesiastico admittenda non est, monitione non premissa, nisi in quibusdam casibus, quorum Primus est heresis. Heresis nulla preuia monitione statim est denuncianda Episcopo, vel Inquisitori.
- 10 Denunciatio iuridica facienda est in foro Ecclesiastico, non premissa monitione, quando peccatum est publice commissum, etiam si pro certo sperari possit emendatio.
- 11 Denunciatio iuridica in Ecclesiastico foro fieri potest non premissa monitione, quando non speratur emendatio: & maxime quoad peccata Regularium spectantia ad fornicationem.
- 12 Denunciatio in foro seculari fieri potest non premissa monitione, siue delicta sint notoria, siue secreta. Modus procedendi per viam denunciationis datur etiam in foro seculari.
- 13 Denunciatio iuridica, monitione non premissa, de iure non fit in seculari foro facienda ab eis, qui ex officio ad hoc obligantur, nisi in notorijs, tamen consuetudo legitime introducta, ut fiat etiam de occultis; sed non fit, nisi a Deputatis.
- 14 Denunciatione facta Iudex

- procedere valet tam per viam denunciationis, quam per viam inquisitionis, quando utriusque via requisita concurrunt: sed cautius erit, si procedat per viam inquisitionis, si infamia precedat.
- 15 Denunciatio iudicialis, que fit pro communi bono duplex est, generalis, & specialis, & utraq; explicatur. Denunciatio generalis quomodo fit facienda, & quomodo specialis, in qua quinque requiruntur. Denunciatio specialis quando non continet nomen denunciantis, censetur libellus famosus, & per illam non est procedendum: sed sic denunciarius est puniendus.
- 16 Denunciationem sine nomine Iudices presertim Regulares sine infamia precedente non admittant ad inquirendum in specie de delinquire, in illa nominato; Denunciatione sine nomine denunciantis si nominati in illa sint testes idonei de facto bene informati, procedi potest ad inquirendum ab illis in genere de tali delicto, & quando illi aliquem nominat formari potest inquisitio particularis.
- 17 In denunciatione iuridica, que pro publico bono fit ex com-

- munis usu necessario ponenda sunt nomina testium informantorum, si ad notitiam denunciantis deuenerunt. Forma denunciationis faciende Iudici pro communi bono.
- 18 Ad denunciationem faciendam etsi de iure civili non admittantur nisi Officiales ad hoc deputati, tamen de consuetudine admittuntur omnes.
- 19 Denunciare non posse non valentem accusare, quomodo fit intelligendum, explicatur. & in nu. 20. & quid in nostro Regno.
- 20 Denunciare de iure Canonico qui possunt, & qui repelluntur.
- 21 Denunciare officiales deputatos etsi non posse, nisi delicta notoria Canonice teneant, tamen de consuetudine illi denunciant etiam occulta, etiam ex stylo Curiarum Ecclesiasticarum. Denunciare obligantur Officiales deputati delicta etiam non punibilia, & mortes violentas, qua casu eueniunt.
- 22 Denunciatio occulto delicto quid Iudex facere debeat, explicatur, maxime Regularis. Subrogatum sapit naturam eius, in cuius loco subrogatur.
- 23 Denunciatio ita aperit viam ad inquirendum, sicut accu-

satio, & inquisitio.

Forma initiandi processum à Iudice seculari.

- 25 Denunciatio quando non fit ab Officiali, nec coram Iudice seculari, sed Ecclesiastico sub qua forma fit formanda traditur. Forma denunciationis faciende Iudicibus Ecclesiasticis.

SVpra in c. i. n. i. dictum est, quod deficiente accusatione, loco illius denuntiatio secundo loco subrogatur, ad hoc, ut Iudex de delictis inquirere, & punire illa possit, ut in c. qualiter, & quando il. 2. de accusat. determinatum est. Cum autem de modo procedendi per accusationem in cap. precedenti iam dictum sit, ut doctrinae ordo seruetur, de ipsa denunciatione hic dicendum erit, & propere de illa, qua iuridica appellatur; dixi enim de alijs late in meo Prompt. in ver. Denunciatio, ubi totam denunciationis materiam cum sua distinctione explicavi.

2 Est autem denunciatio hæc iuridica delatio alicuius criminis, quæ fit Iudici ad ipsius criminis punitionem in emendationem personæ peccantis, absq; libello, & obligatione probandi crimē, sed præcedente charitatiua monitione, vt in c. qualiter, & quando il secondo, in fin. de accusat. & ibid. D. Et. & iuxta doctrinam D. Th. in 2. 2. q. 68. ar. 1.

3 Et ideo dixi, quod *denunciatio est delatio alicuius criminis*; quia denunciare nihil aliud est, quam deferre reum alicuius criminis, vt dicit Angel. de malefic. in rubr. quomodo de malefic. cognosc. per denunciationem num. 1. per l. ea quidem C. de accusat. & l. ab accusatione S. denunciations ff. ad Turpillian.

4 Ideoq; dixi *quæ fit Iudici ad ipsius criminis punitionem, in emendationem personæ peccantis*: quia per denunciationem attendi-

tur emendatio personæ peccantis per medicinalē poenam à Iudice dandam ipsi reo, qui denunciatur, vt ex D. Thoma in 2. 2. q. 68. ar. 1. dixi supra in cap. 10. nu. 3. Et quamuis Hostiens. in summa de Denunciatione nu. 1. & cum illo Iodocus in sua prax crim. cap. 4. num. 3. dicat, *nunciationem esse crimini alicuius apud Iudicem, siue inscriptione legitime facta delatio ad poenitentiam peragendam, vel aliam legitimam poenam imponendam, vel ad vtrumq.* Ego autem vtrumque potui ad distinguendam hanc denunciationē iudiciariam ab euangelica, prout illam distinxi in meo Prompt. in verb. Denunciatio nu. 1. Euangelica enim est illa, quæ fit ad poenitentiam peragendam, & correctionem fratris, & fit Prælato, non vt Iudici, sed vt Patri, non ad processum formandum, sed ob solam fratris emendationem. At iudiciaria, de

de qua nos loquimur, fit superiori tanquam Iudici ad processum formandum, & puniendum delinquentem pro sua emendatione. Et ita distinxit Suar. to. 4. de Relig. lib. 10. de regim. societ. cap. 8. vbi de hoc latè, ac Thomas à Iesu in tract. de Visit. Regul. tra. 1. cap. 4. nu. 4. & Lezana in summa qq. Regular. to. 1. c. 27. n. 1. in fine.

5 Dixi, *absq; libello, & obligatione probandi crimen*: namq; ad denunciationem solemniam accusationis necessaria non sunt, vt habetur in l. ea quidem, & ibi glo. in vers. circa solemniam C. de accusat. Imò nec essentialia eius requirit, cum ex fine diuersa sint, vt patet ex dictis: libellus autem ad accusationis solemniam pertinet, vt in l. si quis C. de accusat. ideoq; in denunciatione necessarius non est, sed sufficit si fiat solo verbo, vt ab ipsa accusatione, & in hoc distinguatur, vt est

tex. clarus in cap. super de accusat. & notat Thomas à Iesu in d. tract. 1. de visit. cap. 4. nu. 2. sed malè citat prædictum textum. Quomodo autem fit facienda denunciatio ex consuetudine, dicam infra in num. 15. 16. & 17. Nec habet denonciator obligationē probandi crimen ab ipso denunciato; nam & si oporteat denunciationē esse veram, alioquin denunciator scienter falsè accusans tenetur ad omnium damnorum reparationem in foro conscientia, ac etiam in foro exteriori ad illa damnari posset, si de falsitate constaret, vt per Salyc. in l. ea quidem num. 28. C. de accusat. & Ludouic. à Paramo infra citandum, quem citat, & sequitur Farinac. infra citandus, ac etiam puniri potest arbitrio Iudicis, vt dicit Coriolan. in tract. de casib. referuat. p. 2. casu 5. tit. de denunciat. num. 26. & vlt. ad poenam

talionis, vt dicit Iodocus in d. sua praxi crim. cap. 6. nu. 8. & quamuis de iure ciuili debeant denunciatores suam denunciationem probare, & assistere, vt est text. in l. ab accusatione, & ibi glos. in verb. nunciatores, & in vers. assistere ff. ad Turpillianum, & sentiant grauissimi auctores, de quorum numero est Nauar. in man. c. 17. num. 124. & in repet. cap. inter verba 11. qu. 3. conclus. 6. quatenus ait, non teneri ad denunciationem qui probare non potest, ac alij, quos in eodem sensu citat, & sequitur Reginal. in sua praxi poenit. tom. 2. lib. 24. cap. 3. num. 50. vbi dicit, quod quando Iudex intendens punitionem delinquentis, iubet denunciationem, non tenetur denunciare ille, qui id, & denunciandum est, probare non potest per idoneos testes:

6 Dicit tamen Salyc. in d. l. ea quidem n. 23. quod

vsus hoc non admittit, scilicet vt denunciatus probare obligetur, & de hac praxi testatur post Pegn. in director. Inquisitor. commentario 16 ver. his peractis, & Angel. Salyc. & Socin. à Pegn. citatis, & idem tenet Farinac de hæres. q. 185. num. 71. nec dissentire dicit Sigismund. Scacc. de iudic. cap. 72. n. 4. & Ludouic. à Paramo de Orig. Sanctæ Inquisit. lib. 3. q. 8. nu. 21. & 22. & hanc sententiam tenet D. Thom. in 2. 2. q. 68. art. 2. ad 3. vbi sic ait, *Denunciator non obligat se ad probandum: unde nec punitur, si probare nequiverit* (intellige, nisi constet cum dolo falsè denunciassè) Et propter hoc in denunciatione non est necessaria scriptura; sed sufficit, si aliquis verbo denunciaret Ecclesiæ, quæ ex officio suo procedit ad fratris emendationem. Et hanc sententiam esse secundum omnes dicit Coriolan. qui

illam

illam sequitur in d. tract. 80 de casib. referuat. part. 2. casu 5. tit. de denunc. nu. 25. Esse què communem sententiam Thomistarum in d. q. 68. dicit Thomas à Iesu in tract. 1. de Visitat. cap. 15. nu. 5. quam ipse sequitur post Sot. Bann. Salon. Less. Tolet. Valent. Rodriq. Clarum, & alios, quos citat ibidem à nu. 5. vsq. ad 8. & in nu. 9. dicit, hanc sententiam in praxi esse certiore, & securiore.

7 Tenetq; illam expressè quodam Religiosos denunciante suis Superioribus Lezana in suis qq. Regularib. c. 27. n. 20. vbi dicit, & si non teneatur quis denunciare delictum, quod probare non valet, tamen, si vult, hoc facere potest, & illud probare non obligatur: nam alioquin inter Religiosos plura crimina remanerent impunita; quia nullus auderet denunciare ob timorem punitionis, si probare non posset.

8 Dixi etiam in descriptione denunciationis posita supra in nu. 2. c. charitativam monitionem præcedere debere ipsam denunciationem; nam ne forte per leue compendium ad graue dispendium veniatur, sicut accusationem legitima debet præcedere inscriptione sic & denunciationem charitatiua monitio, vt dicit text. in cap. qualiter, & quando il secondo §. ad corrigendos, de accusat. Qui autem, admonitione non præmissa, crimen denunciat, à denunciatione repellitur, vt in cap. 2. & in cap. cum dilectus, & ibi glos. in verb. præmonitum de accusat. & in cap. licet Hely de simon.

9 Sed circa hoc est aduertendum, prout dixi in d. meo Prompt. verb. denunciatio nu. 7. quod aut denunciatio fit in foro Ecclesiastico, aut in foro seculari; si denunciatio fit in foro Ecclesiastico, & tunc per citata Iura

regula cōstituenda est, nō esse recipiendam denunciationem, nisi præmissa charitatiua monitione, à qua regula excipiendus Primò est casus hæresis, & suspectorum de illa; nām cum peccatum hoc contagiosum sit, & ordinariè solet semper communitatem pestilenter inficere, licitum est, imò & necessarium, vt statim iudicialiter denunciatur superiori legitimo, scilicet Episcopo, vel Inquisitori, nulla præuia monitione, iuxta rectissimam, & saluberrimam sanctissimæ Inquisitionis legem, & consuetudinem, vt post Sot. in relect. de regen. & det. secret. membr. 2. q. 4. Castr. lib. 2. de iusta hæreticor. punit. cap. 25. Bân. in 2. 2. q. 33. ar. 8. dub. 2. ad 4. tenet Valent. in 2. 2. disput. 3. pun. 5. S. 1. in 4. casu, & dixi in d. ver. Denunciatio nu. 7.

Nec ob stare dicit Valentia doctrinam D. Tho.

in d. art. 7. asserentis indistinctè denunciationem, faciendam nō esse quando aliquis firmiter existimaret quòd statim per secretam admonitionem admonitionem posset huiusmodi mala impedire: Nām hoc non habere locum, dicit, in peccato hæresis, in quo nunquam, aut rarissime speratur emendatio.

10. Secundò à prædicta regula est excipiendum peccatum cōmissum publicè, & cum scandalo, in quo casu nulla præmissa monitione statim denunciandus est ille, qui illud commisit: nām & si in posterum sperari possit, & firmiter credatur emendatio delinquentis, attamen quia cum publico scandalo commissum est peccatum, sine publica punitione omitti non potest; quia, vt habetur in cap. 1. de penit. & remission. manifesta peccata non sunt occulta correctione purganda.

ganda. Et ab hac sententia non discessit, nec discedere, per d. tex. potuit Coriolan. in d. tit. de denunciat. nu. 5. vbi, etsi cum Corduba dicat, & in tali casu præmittendam esse denunciationem, quando pro certo tenetur, quòd talis peccator si corripitur publicè, aut secretè, faciet poenitentiam, & emendabitur, tamen ex Petro Nauar. subdit, hoc ita limitandum esse, vt tantum procedat, quando peccatum fit coram tribus, aut quatuor testibus; non autem quando fit coram populo; quia tunc, ratione scādali dati, statim denunciandum esse affirmat. Quando autè delictum dicatur fieri coram populo, vide supra in c. 4. num. 3.

11. Tertiò, à prædicta Regula est excipiendum omne peccatum, de quo si præmonitio fiat, non speraretur emendatio, quia cessat tunc finis, ob quem monitio est præmittenda, vt

probauit in meo Prompt. ver. Correctio fraterna num. 7. vbi ex Conin. dixi hanc communem, & receptam ab omnibus esse sententiam. Posseque tunc denunciatores ab illa præmittenda cessare, patet ex dictis per Riccard. in 4. dist. 14. a. 2. q. 1. Duran. ibid. q. 3. a. 3. testaturque de communi sententia Doctor. Valen. in 2. 2. disput. 3. q. 10. pun. 2. circumst. 3. Multòque magis hoc procedere dixi in d. ver. Correctio fraterna nu. 7. in fi. ex D. Tho. in 2. 2. q. 93. ar. 6. quando quis probabiliter credit, aut timet, quòd ille fiat deterior. & ita tenere omnes dicit Valen. in d. circumst. 4. Prædictaque; maximè procedere dicit Coriolanus in d. tit. de denunciat. nu. 8. quòd ad peccata Regularium spectantia ad fornicationem: quia ex tali peccato oriri potest magnum scandalum in Religione.

12. Si verò denunciatio

fiat in foro seculari, tunc charitatiua monitio præmittenda necessariò non est, siue delicta sint notoria, siue secreta; & siue denuntiatio fiat ob causam publicam, idest ob publicum bonum: siue ob causam priuatam, scilicet quæ competit læso ob suum interesse, vt per Speculat. in tit. de Denunc. §. 2. num. 10. vbi de publica, pro qua indistinctè dicit, quòd non requiritur monitio, si competat fieri ex officio. Et in nu. 12. dicit de priuata, quòd non requiritur monitio ad illam faciendam in foro ciuili. Datur enim iste modus procedendi de perse per viam denunciationis, etiã in foro seculari laicorum, vt tradit Bald. in d. l. ea quidem num. 48. ibi iuxta hoc quero C. de accusat. Hancq; esse communem opinionem testatur Boss. in sua prax. crimin. tit. de denunciatio. num. 1. in fi. & post illum Sigismun. Scac.

lib. 1. de iudic. c. 55. nu. 1. in fi. & probatur ex l. ab accusatore §. nunciato res ff. ad Turpilia. vbi tex. generaliter de omnibus denunciationibus loquitur.

Dariq; de plano in foro ciuili etiam si monitio nõ præcesserit, tradit Salycet. in d. l. ea quidem num. 8. C. de accusat.

13 Et quamuis Salycet. in d. num. 8. propè finem in ver. secunda species, censeat in foro seculari denunciationem iudiciariã, quæ fit ob publicam causam, & quæ competit ex officio mero eis, qui deputati sunt, vt maleficia denuncient, non esse faciendam, monitione non præmissa, nisi tantum in notorijs. Et ratio est, quia textus ciuiles, qui de hac denunciatione faciendã, non præmissa monitione, loquuntur, vt in l. Diuus Andrianus ff. de custod. & exhib. reor. & in d. l. ea quidem C. de accusat. loquuntur de denuncatione

cri-

criminum notiorum, vt aduertit Abb. in c. nouit num. 48. de iudic. tamen Sigism. Scaccia idem credit esse dicendum, etiam quando crimen non est notorium in d. c. 55. nu. 2. & ita praxim seruare affirmat. Quæ quidem praxis quotidie experitur, & videmus Syndicos, & Iuratos etiam occulta delicta denunciare, nulla præmissa monitione. Et cum sit rationabilis, nè multa delicta remaneant impunita, ab illa recedendũ non est; quia quidquid est rationabiliter inductũ per leges quòd ad delicta notoria, induci potest rationabiliter per consuetudinem quòd ad occulta; maximè quia raro delicta notoriè committuntur, & sepè occultè, & expedit Reipublicæ huic malo cõsulere per forum ciuile, & per denunciationem aperire viam Iudici ad inquirendum. Maximè aut, quia in foro ciuili, seu se-

culari huiusmodi denunciationes fieri non permittuntur, nisi Officialibus ad hoc deputatis, vt post Pract. Papiensem in pract. formandi inquisit. num. 38. dicit Scacc. in d. c. 55. num. 1.

14 Facta autem ab Officiali denuncatione, habet Iudex facultatem eligendi modum, quo procedere vult, scilicet, an per viam denunciationis, an per viã inquisitionis, vt post Bart. in d. l. diuus Andrianus n. 10. Salyc. in d. l. ea quidẽ nu. 26. q. 13. & Angel. de malefic. in ver. nec nõ ad denunc. nu. 6. & 21. tradit Scaccia in d. c. 55. num. 3. Et cautiùs esse dicunt, si procedat per viam inquisitionis, non autem per viam denunciationis; quia tunc talis denunciator examinari potest, vt testis, qui faciat inditium ad inquirendum. Quam doctrinã tunc habere locum dicas, quando Iudex per talem denunciationem cognoscit

Bb 2 vtrunq;

utranq; viam apertam habere, nempe quia ea concurrunt, quæ sunt necessaria ad procedendum per viam denunciationis, iuxta dicta, & dicenda in hoc capite, ac ea, quæ sunt necessaria ad procedendum per viam inquisitionis, iuxta dicenda in cap. sequenti. Et cautè loquitur in hoc Salyc. in d. nu. 26. dicens, quod si Iudex vult procedere per viam inquisitionis, debet inquirere quidem propter denunciationem, ac etiam propter famam, eius aures reuerberantem, quæ necessaria est ad procedendum per viam inquisitionis, iuxta dicenda in cap. sequenti; quia ipsa est tunc, quæ loco accusatoris succedit, vt in cap. qualiter, & quando il 2. de accusat. & alioquin super occultis criminibus, nec de iure civili, nec de iure Canonico inquireri potest, vt latè per Socin. in d. c. qualiter, & quando il 2. de accusat. q. 2. & 3. à n. 369.

vsq; ad num. 400. Et in c. inquisitionis §. tertiæ de accusat. ita determinatum est; *nullum esse pro crimine, super quo aliqua nõ laborat infamia, seu clamorosa insinuatio nõ præcessit propter dicta huiusmodi puniendũ: quinimò super hoc deponẽs contra eũ, recipi non debere: cum inquisitio fieri debeat solummodò super illis, de quibus clamores aliqui præcesserunt.*

15 Iudicialis denunciatio, quæ fit pro publica causa, hoc est pro cõmuni bono, nè delicta remaneant impunita, duplex est: vna generalis, alia specialis. Generalis est illa, in qua nullus certus nominatur delinquens, sed in generali denunciatur delictum ali-quod fuisse commissum. Specialis verò est illa, in qua nominatur certus delinquens. Generalis denũciatio, quia per illam tantum aperitur via ad inquirendum de tali delicto in specie, & de delinquente

in genere, absq; præiudicio alicuius particularis, nullum certum, & necessarium requisitum habet, sed fieri potest sine nomine denunciantis, sine die, sine año, sine scriptura, & extraiudicialiter, vt post Farin. lib. 1. qq. crim. q. 1. num. 49. in ver. Aduertas quintò, dicit Scaccia de iudic. c. 71. num. 2. in ver. Et quoniam. Additq; debere Notariũ, seu Actuariũ, cui denunciatio talis porrigitur, quò deligētius potest, se informare de delicti illius qualitatibus, & circumstantijs ad rem facientibus, ac de loco, & tempore, eaq; omnia in scriptis redigere, nè è memoria labantur.

Specialis verò denunciatio quatuor de iure habere debet requisita, & quintũ illi additur ab vsu communi, vt dicit Scac. in d. c. 71. num. 2. in ver. in speciali verò. Primum est, vt sit scripta per manum denunciantis, aut per ma-

num Notarij, vel Actuarij apud acta, vt per Clar. in §. si. q. 7. vers. Vterius quero, in nu. 11. vbi dicit, quod ex consuetudine non tenetur denunciator se subscribere ad pœnam talionis. Secundò requiritur, vt in ea specialiter exprimat delictũ, quod defertur, cum suis qualitatibus; quia expressio delicti in genere nullam potest aperire viam ad inquirendum. Tertio requiritur, vt exprimat delinquens per nomen proprium, vel per alia signa equipollentia, quæ delinquentem indicent, quando denunciãns delinquentis nomen ignorat. Quarto, vt exprimat nomen denunciãtis, alioquin dicendus esset denunciãns potius porrigere libellum infamatorium, quàm denunciationem facere, & non est procedendum ad inquisitionem super criminibus ibidem contentis, vt patet ex notabili tex. in cap.

cap. inquisitionis S. tertie, de accusat. vbi ita determinatur: nec ad petitionem eorum, qui libellum infamationis porrigit in occulto, procedendum est ad inquisitionem super contentis ibidem criminibus faciendum: vbi glos. in ver. occulto, dicit, quod immo tales sunt puniendi. 5. q. 1. c. quidam; Per quem tex. & glos. continere debere denunciationem nomen denunciatoris, tenet Scac. in d. c. 71. num. 2. in ver. quarto requiritur. Meritoq; ibidem repellit sententiam Boss. qui in suo tract. crim. tit. de denunc. n. 19. dixit, de iure admittendam esse denunciationem sine nomine; ex eo quod Iudex in tali casu potest procedere ex mero officio, cum ex citato textu constet, illum procedere non posse.

Nec dicat aliquis, pro Boss. facere tex. in cap. super his de accusat. vbi dicitur, Quod quando crimen in modum denunciationis

opponitur, non est in scriptio necessaria: sed cum in modum accusationis oportet inscribi: Nam respondetur, non esse necessariam inscriptionem ad penam talionis, prout de iure faciendum est in accusatione, ex eo quod hæc ad punishmentem tendit, illa ad correctionem: sed non negat tex. hic notificandum esse nomen denunciatoris, nè occulta denunciatio sit libellus infamationis, contra tex. in d. c. inquisitionis S. tertie.

16 Et quibus infertur, Iudices Regulares præsertim, nullo modo debere admittere huiusmodi denunciations sine nomine denunciantis, nec in tali causa procedere, nisi infamia præcedat, iuxta dicenda in cap. seq. nam alioquin super occultis criminibus inquirerent, super quibus inquiri non potest, vt dixi sup. in nu. 14. in fi. Quæ intelligere debes, vt non admittant ad inquiren-

quirendum in specie de delinquente ibi nominato; sed si in tali denunciatione, sine nomine denunciantis facta, nominati sint testes (scilicet idonei) de facto bene informati, tunc debet Iudex ex officio procedere ad inquisitionem generalem, & interrogare testes, an sciant, tale delictum fuisse commissum, & respondentes affirmatiue, & aliquem nominantes, formari contra illum potest inquisitio particularis, per dicenda infra in cap. seq. nu. 18. Et ita seruare totum Mundum. dicit Farin. in 1. par. tit. de inquisit. q. 1. num. 49. ex Innoc. in c. bonæ il. 1. nu. 5. de elect. relato à Baldo in l. edita num. 30. C. de eden. & in l. ea quidem num. 42. C. de accusat.

17 Quintum requisitum pro denunciatione iuridica à communi usu additum, est, vt in denunciatione ponantur nomina testium, qui de crimine, quod de-

nunciatur, sunt informati, & ita praxim seruare dicit Angel. de Malefic. in vers. Necnon ad denunciationem nu. 20. & ita tenet Boss. vbi supra in nu. 14. & idem tenet, & post Angel. vbi supra testatur de usu Clar. in d. S. fi. q. 7. nu. 10. & Scac. in d. cap. 71. num. 2. in fi. vbi adeo hoc esse verum addit, vt si denunciator nomina testium ignoret, soleat Iudex, recepta denunciatione, illi præcipere, vt infra triduum redeat melius informatus. Sed quæ dicta sunt de explicandis nominibus delinquentis, & testibus in denunciatione, dicas procedere, quando ad notitiam denunciantis perueniunt: nam alioquin sufficit explicare nomina eorum, à quibus intellexit, vt per Clar. in d. q. 7. num. 10. in fi. fieriq; iuxta prædicta, denunciatio in hac forma potest.

Forma denunciationis faciendæ Iudici pro communi bono, nè delicta impunita remaneant.

In nomine Domini Amen.

Die 12. mēsis Nouembris 1637. Ego P. Syndicus, siue Iuratus talis villa, seu talis terra, notifico tali Iudici, & apud acta eius, quòd diebus elapsis huius mensis, & anni fuit commissum furtum magni valoris in tali loco eiusdem Ville B. talis Terræ. Et testes de hoc informati sunt A. B. C. Si autem non est Officialis proprium nomen tantum proferat.

Ego P. N. qui supra, scripsi manu propria.

Si autem ipse denunciator scribere nesciat, vel si sciat, & scribere non vult prædicto modo, apud acta deponat, & Notarius, siue Actuarius in actis denunciationem eiusdem tenoris in tertia persona scribat, vt per Clar. in d. q. 7. num. 10.

18 Ad denunciationem faciendam de iure ciuili non admittuntur nisi Officiales ad hoc munere deputati, cuiusmodi esse solēt, Syndici, Iurati, Massarij, aut consimiles, quocunq; nomine nūcupentur, vt dicit Iodoc. in sua 19 prax. crim. c. 6. tit. de denunc. num. 1. sed Clar. in d. q. 7. nu. 7. vers. dixi supra

testatur, de consuetudine passim seruari, vt quilibet accedat ad Iudicem, & denunciet iniuriam sibi, vel alteri factam, & Iudices de facili procedere, vt per Alber. in l. ea quidem nu. 9. C. de accusat. sumptis prius debitis indicijs, esseq; bonam praxim, dicit, nè delicta remaneant impunita. De qua communi praxi testatur Angel. de malefic. in vers. nec nõ ad denunciationem nu. 4. & Socin. in cap. qualiter, & quando il. 2. num. 81. de accusationibus.

19 Et quãuis Bar. in l. Diuus nu. 7. ff. de cust. reor. dicat, prohibitum accusare, esse etiam prohibitum denunciare,

ciare, tamen Clar. in d. q. 7. num. 2. distinguit, quòd aut agitur de delicto, super quo potest Iudex ex officio per viam inquisitionis procedere, siue de iure, siue de consuetudine, & tunc dicit, quòd quilibet admittitur ad denunciandum, siue hoc faciat ex motu proprio, siue ex necessitate officij: & in hoc casu procedere dicit supra relatam consuetudinem. Additq; talem denunciationem modici esse momenti: quia nihil aliud 21 operatur, nisi quòd aperit Iudici viam ad inquirendum: nec ex illa potest Iudex ad citationem, vel capturam procedere, nisi habitis prius contra denunciatum legitimis indicijs, iuxta ea, quæ ipse dicit in q. 28. num. 2.

20 Aut agitur de delicto, super quo ex consuetudine, vel statuto aliquo procedi non potest, nisi ad instantiam Partis, & tunc rectè procedere, dicit

Clarus, sentētiam Bartoli vbi supra, vt qui nõ potest accusare, nec possit denũciare: nam alioquin fieret fraus legi, si admitteretur ad denunciandum quia accusare non valet.

Quia autem in nostro Regno per Ritus Magne Curie 191. & 192. nullus admittitur ad accusandũ tãquam vnus de populo, nisi suam, suorumq; iniuriam prosequatur, nec est admittendus ad denunciandum, ob prædicta.

21 Sed de iure Canonico ad denunciandum admittuntur omnes, non solũ quando aliquod interesse habent, sed etiam si sine illo denunciationem facere velint, vt in c. illa, & ibi glos. Panorm. & alij de accusat. Dummodò denunciare volentes, viles personæ non sint: namq; hi à denunciatione repelluntur, vt dicit glos. in c. 1. de accusat. & est tex. in c. cùm in tua de spõs lib. vbi hoc notat glos. ex illo

textu, dicens, quòd denūcians esse debet honesta persona, & grauis, aliàs repellitur; & ead. glos. in ver. personam ex eodem textu sumit argumentum, criminosos ad criminis denunciationem nō esse admittendos; quod etiam affirmat ead. glos. in d. c. 1. de accus. & notat in cap. cū dilectus eod. tit. nec admittendi sunt conspiratores in eum, cuius crimē denūciant, vt in d. c. cū dilectus. Repelluntur etiā à denunciatione faciēda infames iuris, & facti, ac etiam iuris tantū, vt per Iodoc. in sua praxi crim. c. 6. nu. 3. post Abbatem, & alios Scribentes in d. c. 1. de accusat. item & illi repelluntur, qui monitione non præmissa denūciant, vt in c. 2. & c. cū dilectus, & ibi glos. in ver. præmonitū de accusat. & in c. licet Hely de simon.

22 Scias autē quòd Officiales deputatos, seu qui ex officio tenentur ad de-

nuncianda delicta, Canonistas communiter tenere, illos denūciare non posse, nisi delicta, quæ sūt notoria; vt testatur Soci. in d. c. qualiter, & quādo, il 2. post num. 179. de accusat. sed Clar. in d. q. 7. n. 5. dicit, quòd quidquid sit de iure, de consuetudine ita seruat, vt denūciēt delicta etiam occulta, vt si illa nō denūcient puniantur pœna statuti contra Officiales non denūciantes expressè, & hoc admittere etiam stylum Curiarum Ecclesiasticarum, dicit ex Diaz in praxi crim. Canon. c. 6. nisi delictum illud adeò esset occultum, vt Officialis non denūcians à dolo, & lata culpa excusari possit. Tenenturq; Officiales prædicti denūciare etiā delicta non punibilia, vt quia quis bannitum occidit, vel alium ob defensionem propriæ viæ: nam ad ipsos non pertinet iudicare, an delictum punibile

bile sit, vel non, vt dicit Bart. in l. si quæ in graui S. si meritus ff. ad Syllan. communemq; hanc esse sententiam ex Arimin. ad Angel. de mal. fic. in ver. nec non ad denūciationem num. 7. dicit Clar. in d. q. 7. num. 6. vbi etiam ita praxim seruare affirmat, non solūm quòd ad delicta, sed etiam quòd ad mortes violentas, quæ casu eueniunt.

23 Denūciatione iam facta priusquam Iudex processum formare incipiat, procurare debet ex coniecturis cognoscere quando occultum delictū fuit denūciatum, an quis ex calumnia ad denūciationem faciendam deuenit, nē alicui iniustam, odiosamq; molestiā faciat. Hancq; diligentiam maxime adhibere debent Iudices Regularium, considerando diligenter tam personam denūciantem, quàm denūciatam. Nam si denunciator esset malæ

famæ, vel pacis perturbator, vel alio modo discolor in Religione existimatus, vel murmurator, qui aliorum famam facilè denigrare solet; Denūciatus autem vir est t probatæ vitæ, & per plures annos in Religione laudabiliter sit conuersatus, talis denūciatio acceptanda nō est, per ea, quæ dicunt Rodoriq. in qq. regular. tomo 2. q. 6. a. 8. & Thomas à Iesu in suo tract. de Regular. visit. tract. 1. c. 17. n. 1. 2. & 3. & Lezana tomo 1. qq. Regul. c. 27. nu. 21. nisi fortè, vt ipsi dicunt, denūcians munus accusatoris subire velit, obligans se ad pœnā talionis. Et hoc seruādum esse dicit Thomas à Iesu in d. c. 17. nu. 1. etiam si denūcians sit vir eminens, & probatæ vitæ, quando denūciatus eiusdē est qualitatis, quia sepè Angelus tenebrarum in Angelum lucis se trāsformare solet, & viri aliàs pijsissimi aliqua

passione ducti se præcipites dant in proximorum depressionem. Et dicit Lezana in d. cap. 27. n. 21. post Thomam à lefu in d. c. 17. n. 5. & 6. regulariter admittendam inter Regulares non esse denunciationem iuridicam, si emenda fratris alio remedio separari non potest. Idemq; dicit Lezana, seruandum esse, quando delictum non est publicum, neq; delinquens infamia laborat, sed vel occultè puniendum esse dicit, si emendationem promittat, vel dimittendum esse, si culpā neget; & ita refert tenere Sot. de regen. mēbr. 2. q. 4. conclus. 15. & Suar. in 4. tom. de Relig. lib. 10. cap. 12. n. 37. & 38. qua diligentia adhibita, si casus talis est, vt denunciatio omninò sit admittenda, Iudex processum incipere potest, & diligenter testes examinare ad inquirendam veritatem, iuxta ea, quæ faciendā es-

se dixi supra in cap. 10. n. 30. & 31. quando proceditur per viam accusationis: nam cum fugatur denunciatio vice accusationis, eodem modo, quo proceditur ad inquirendum per viam accusationis, procedi debet per viā denunciationis, cum loco accusationis subrogetur, vt patet ex d. c. qualiter, & quando il secondo, de accusat. & subrogatum sapit naturam eius, in cuius loco subrogatur, l. si eum, §. si iniuriarum. ff. si quis caution. l. quod debitori, & ibi Dyn. ff. de donat. caus. mort.

24 Et cum denunciatio sit secundus modus, per quem, sicut per accusationem, aperitur via Iudici ad inquirendum, quando scilicet denunciatio fit apud acta, quòd aliquis delictum aliquod commiserit (iuxta ea, quæ supra dicta sunt) sitq; modus hic ordinarius procedēdi, sicut est accusatio, & inquisi-

fitio, vt dicit Boss. in sua praxi tit. de denunc. nu. 1. & communem hanc esse Doctorum sententiam dicit, eodem modo aperitur per illam via ad inquirendum, sicut aperitur per accusationem, & inquisitionem, ita vt nihil aliud operetur, nisi vt succedat loco accusationis, & possit Iudex de denunciato delicto inquirere, quod facere non posset non precedente diffamatione, vel quærela, siue accusatione, vt dixi supra in c. 1. & tradit hæc Clar. in d. q. 7. n. 1. Ideòq. facta denunciatio, Iudex super ea assumit informationes, & indicia, illisq; assumptis, format inquisitionē, in principio cuius narrare debet, quatenus propter

denunciationem datam per talē Officialem, quando ab Officiali data est, vel per talem personam, quando ab alio, qui denunciare non prohibetur, data est. Et quando data est ab Officiali debet dicere, quòd idè ipse intendit ex officio procedere, prout facere solere communem Iudicum obseruatiā, testatur Clar. in d. num. 1. ex praxi Pap. in for. inquis. in ver. Hæc est quædam inquisitio, post num. 38. & Boss. vbi supra in num. 2. Et idem fieri posse dicit ipse Clar. in fin. d. num. 1. quando denunciatio facta est ab eo, qui non ex necessitate officij, sed spontè denunciat. Fieri q. hoc potest in hac forma.

Forma initiandi Processum à Iudice sæculari quando procedit ob denunciationem Officialis, vel alterius, qui denunciare non prohibetur.

Die 15. Mensis Nouembris anni Domini 1637. Dominus N. Iudex talis loci, cum facta illi fuisset denunciatio ab N. officiali eiusdem loci, seu territorij talis villa, sub die 12. eiusdem mensis, & anni de furto magni valoris, in tali loco cō-

misso à B. talis terræ, prout in d. denunciatione talis tenoris, v. 3. Et hic ponenda est forma denunciationis factæ, prout supra in num. 17. & postea addatur; ne delicta remaneant impunita ex officio procedere intendens contra B. prout supra denunciatum, præcipit, ut citentur A. C. & B. testes in dicta denunciatione nominati; ut tali die compareant coram illo sub tali pœna ad testificandum, prout in actis sue Curie. Si autem denunciatus non est officialis, omittatur in initio prædicto ly officialis, &c. Et exprimaturn tantum nomen denunciantis.

Citandiq. sunt testes personaliter, vel ab ipso Iudice oretenus, ut in l. sancimus in fin. de iudic. scribendo in actis, ita factum fuisse, vel per literas etiã in actis registratas, in quibus præcipiatur, prout supra in hac forma dictum est, & iuxta morem mittatur literæ prædictæ p Nuncium, q. eos citare debet personaliter, vel in domo propriæ habitationis, in quo casu relinquere debet domi copiam citationis, & relationem faciat apud acta de citatione facta, & de modo, quo illam fecit, ut deducitur ex cap. fin. de dolo, & contumac.

& ex Soci. in tract. de cit. art. 24 num. 3.

Adueniente autem die præfinita in dicta citatione, & testibus comparentib. examinandi sunt, iuxta ea, quæ dicam infra in cap. 13.

25 At quando denuntiatio non fit ab officiali, nec coram Iudice seculari, sed coram Iudice Ecclesiastico, denuntiatio ipsa, ut fit secundum Canones, & dicta Canonistarum in hac, vel consimili forma erit facienda.

Forma denunciationis faciendæ Iudicibus Ecclesiasticis.

In Nomine Domini. Amen.

Die 15. mensis Nouembris anni 1637. Ego N. habitator talis viciniae defero, & denuncio tibi D. Vicario talis Reuerendiss. Episcopi, quod sepe vidi D. P. in eadem vicinia intrare domum, in qua habitat, quadam femina soluta ab omni vinculo matrimoniali, & suspectæ conuersationis (Et cum illum admonerim, ut à tali conuersatione desistat, ex eo quod hoc sciens, feminam illam suam concubinam esse credunt, à tali conuersatione, & domus frequentia non abstinit, sed in illa continuè perseuerat) hoc vobis denuncio non animo maligno contra ipsum, sed bono zelo motus, ut tu, qui es Iudex eius prouideas salutem animæ ipsius, & remedium adhibeas huic malo, omni modo meliori, & forma quibus tibi bene visum fuerit, ne alij simile quid committere audiant. Examinariq. super hæc possunt A. B. & D. qui sepe prædictum ingressum viderunt, & suspectam conuersationem dictæ mulieris cognoscunt. Quando autem delictum est publicum, ita ut præmonitionem non requirat, iuxta dicta supra in num. 9. 10. & 11. omittenda sunt in d. forma verba illa, quæ parentesi inclusa sunt: sed statim post verba, & suspectæ conuersationis, addat: & hoc tibi denuncio non animo, &c. Ego N. quia supra manu propria.

Forma denunciationis faciendæ Superiori, siuè Iudici Regulari.

In Nomine Domini Amen.

Die 15. mensis Nouembris 1637. comparet coram te R. P. D. N. Abbati, Præposito, vel Priori Monasterij, vel alterius D. G. Et denunciat vobis, qualiter D. H. nostræ Religionis professor, singulis mensibus exigit à Banco Mõtis Pietatis huius Ciuitatis Neap. sub nomine Procuratoris perpetui Domini

ni R. non obstante, quòd ille mortuus sit, iam multi sunt menses, cum maximo periculo scandali in casu, quo à ministris illius Banci, vel ab alio detegeretur falsitas, & cum peiori periculo animæ eiusdem H. ob vitium proprietatis, & cū à D. F. monitus fuerit, ut desistat à dicta exactione, ad meliorem frugem non est conuersus, ideòq; illum tibi denuncio non animo malignandi contra ipsum, sed bono zelo, ad hoc, ut tu, qui es noster Prelatus, & Iudex, prouideas saluti animæ eius omni modo meliori, via, & forma, quibus tibi melius visum fuerit; & ad hanc veritatem cognoscendam mitti possunt aliqui ex nostris fide digni, ut vident partitas prædicti Banci, & solutiones iam factas, vel dicat. Et ad hanc veritatē cognoscendam examinari possunt. D. F. B. & D. qui de prædictis benè sunt informati.

Forma initiandi Processum à Iudicibus Ecclesiasticis, tam sæcularibus, quàm Regularibus procedentibus per viam Denunciationis.

Die 15. mensis Nouembri 1637. R. D. H. Vicarius Generalis Episcopi Reuerēdiſſ Ciuitatis C. vel R. D. N. Abbas, Præpositus, vel Prior SS. Simonis, & Iudæ P cū facta illi fuisset denūciatio à D. F. talis terræ, vel eiusdem Religionis talis tenoris. v3. Ponatur hic tenor denunciationis, & finito tenore Denunciationis addatur. Ideòq; ne delicta remaneant impunita, idem R. D. Vicarius præcipit, ut citentur A. B. & C. in dicta denūciatione testes nominati, ut tali die compareant coram illo sub pœna excommunicationis, vel suspensionis si sint in sacris; ad testificandum, prout in actis suæ Curia: faciendaq; est testium citatio; prout dictum est supra in num. 24. in fi.

Sed apud nos Regulares est in vsu sola citatio verbalis, quæ fieri solet, vocando testes ad examen, & in actis

actis scribitur, talis testis vocatus, & præstito illi iuramento &c.

Quapropter in processu Regularium post tenorem citationis, addatur. *I deoq. D. R. P. Abbas, vel Præpos. vel Prior,* (vel dicti RR. PP. si sunt plures, qui iudicare debent.) *ne delicta remaneant impunita existimauit* (vel existimauit, si sunt plures) *procedendum esse ad examinationem testium pro dignoscenda veritate contentorum in d. denunciatione, & prouidendum, prout de iure erit faciendum; vocatoq; A. H. & præstito illi iuramento de veritate dicenda, &c. & capiatur summaria informatio, seruando ea, quæ dicta sunt supra in c. 10. nu. 31. in vers. ita tamen.*

De Inquisitione, & modo procedendi per viam inquisitionis. Cap. XII.

SUMMARIVM.

- 1 Inquisitionis via etsi de iure civili procedi non possit, tamen tali via seculares Iudices regulariter procedunt ex consuetudine in omnibus casibus.
- 2 Inquirēdi de quolibet maleficio regulā facere sibi possunt seculares Iudices. Fiscus de consuetudine assumit partes accusatoris.
- Inquisitionis via contra delinquentes quibusdam in locis, & etiam in nostro Regno, facta est ordinaria, & accusatio nis extraordinaria.

Inquisitionis, & accusationis via etsi de iure cumulari non possint pro eodem delicto, de consuetudine tamen cumulantur etiam cum denunciatione.

- 3 Inquisitionis via de iure Canonico proceditur quoad omnia crimina.

Inquisitio quando simul concurrat cum accusatione in foro Ecclesiastico (cessante consuetudine) accusatio cessare facit inquisitionem.

Inquisitio faciendā non est super occultis, nec de iure civili, nec de iure Canonico.

- 4 Inquisitionis via in omni fo-

ro seruanda est ob solam publicam utilitatem.

Actionibus congruis in iudicio pro priuato commodo procedendum est, & sic ad instantia Partis, non autem ex officio Iudicis.

Iudicis officium à Parte implorandum est.

Inquirere ob priuatum commodum Iudex non potest, etsi hoc fallat in quibusdā causis ciuilibus, non tamen in criminalibus.

5 Inquisitionis modus duplex, generalis, & particularis; & generalis subdividitur in ordinarium, & extraordinarium, & explicatur modus ordinarius.

6 Inquisitionis faciēda extraordinarius modus est ille, qui fit à Iudice delegato.

Inquisitionem extraordinario modo faciunt Visitatores Regularium.

Iudiciaria correctio subditorum primo loco spectat ad Superiorem.

7 Inquirēdi delicta specialis modus alius est ordinarius, alius extraordinarius, & uterque modus explicatur.

Visitatores nostrae Religionis inquirentes praeueniēdo Praepositum, inquirunt iurisdictione ordinaria.

8 Inquisitio generalis est in usu, & praecepta apud Ecclesiasticos: faciēdaque est frequenter à Regularibus, & de biennio in biennium à Praelatis secularibus.

Inquisitio generalis nemini est iniuriosa, sed valde utilis publico bono, & non praerequirat infamiam, aut clamorosa insinuationem, nec accusationem, vel denunciationem.

9 Inquisitionem generalem facere Praelati possunt tanquam Patres, vel tanquam Iudices: sed de illa sola, quam faciunt tanquam Iudices hic tractatur.

In inquisitione generali sunt tantum inquirenda, & manifestanda delicta, quae publica sunt, aut quae per testes probari possunt, & de illis aliqua praecedat infamia, vel clamorosa insinuatō.

Infamia non laborans, nulla poena est afficiendus, etiam si duo testes iurati affirmant, illum vidisse committere delictum.

10 In inquisitione generali non tenentur Superiores monere subditos ne reuelent peccata omnino occulta, cum talis reuelatio iure natura sit vetita.

11 Inquisitio generalis fit quoad delicta, & personas delinquentes.

Inquisitionis generalis descriptio.

12 Inquisitionem generalem facere possunt omnes habentes Imperium, & iurisdictionem. Praelatus Ecclesiasticus solus inquirere non potest, sed facere hoc debet cum senioribus Ecclesia.

P. Generalis nostrae Religionis quando inquirere solus potest. Inquisitio generalis appellatur preparatoria ad inquirendum in specie.

Post inquisitionem generalem quando in specie inquiri potest. Poenitentia non tollit vindictam publicam.

Si ex inquisitione generali reperitur aliquem deliquisse, ad inquisitionem specialem contra illum procedi potest.

13 In inquisitione generali si testes generaliter interrogati, nominant aliquem, aperitur via ad inquirendum contra illum etiam nulla praecedente fama. Ex inquisitione generali si resultet sufficiens iudicium contra aliquem, ille citari, & capi potest absque speciali inquisitione.

14 Inquisitionis specialis descriptio.

Inquisitio specialis, ut iuste, valideque fiat, faciēda est coram Iudice competentis: crimen esse non debet leue: & praecedere debet clamorosa insinuatō.

15 Ad inquisitionem faciendam ut fama sufficiat, procedere debet à fide dignis, qui à duobus testibus iuratis in actis sibi nominandi in ipso principio inquisitionis.

16 Inquisitionem praecedere infamia debet.

Infamia quid.

Inquisitionem si faciat Iudex infamia non praecedente, tenetur ad damna; & inquisitus dicere potest de nullitate talis inquisitionis ante litis contestationem.

Infamia recens orta, aut post capturam, vel post quam processus formari cepit, non infamat.

17 Infamia non est probata si duo testes iurati affirmant, se à pluribus audiuisse.

Dictio Plures non verificatur in duobus, quando agitur de probanda infamia: sed ad illam probandam clamores aliqui praecedere debent, & quid ad hoc testes probare debeant.

Testis dicens audiuisse aliquid publice probat famam, si interrogatus nominet eos, à quibus audiuit.

18 Ad famam probandam duo

Dd 2 testes

testes sufficiunt.

Testes probantes famam scire debent quid sit fama; & explicatur quomodo sit hoc intelligendum.

Fama quid sit, secundum Gadinum.

Vulgatus modus loquendi semper est preferendus in explanatione cuiuscunq; sermonis.

Iudex non tenetur interrogare testes, an sciāt quid sit fama.

19 Ad inquirendum contra Prælatos quæ infamia præcedere debet, & quæ contra subditos.

20 Ad inquirendum specialiter, deficiente infamia, sufficiunt indicia secundum proxim receptam, & explicatur quomodo sit hoc practicandum.

21 Indicium sufficiens ad formandam inquisitionem specialem debet esse graue, id est proximum, non remotum, & per duos testes probatum.

22 Indicium graue, seu proximum sufficiens ad inquirendum, specialiter est illud, quod frequenter, & facile contingit adesse; & ponitur exemplum. Et quod est leue, & remotum in nu. 23.

23 Indicia remota quando sunt plura ad inquirendum sufficiunt.

24 Indicia proxima si indubitata sunt, sufficiunt etiā ad condemnandum.

Indicia indubitata sunt illa, quæ à lege sunt approbata.

25 Indiciorum sufficientium secundum aliquos ad condemnandum pœna ordinaria exempli ponuntur.

Ob indicia indubitata imponenda non est pœna ordinaria, sed alia minor Iudicis arbitrio.

Ioan. Franc. de Ponte olim Regens Cancellaria huius Regni, postea Clericus Regularis.

26 Pœna etiam corporalis, si ordinaria sit minor, imponi potest, quando indicia sunt indubitata, & presumptiones vehementissimæ secundum aliquos.

27 Pœna nec corporali, nec pecuniaria puniri quis potest ob indicia indubitata, & presumptiones vehementissimæ secundum veram Innoc. sententiam.

28 Inditium indubitatum quid sit.

Cautè legendus Thomas à Iesu, quatenus ait, quod ex grauissimis indicijs deueniri potest ad pœnam criminis ordinariam.

Ob indicia indubitata an reus condemnandus aliqua pœna sit, vel torquendus, arbitrio Iudicis est relictum.

29 Ex indubitatis indicijs etiam violentissimis reum condemnandum non esse ordinaria pœna,

tenet

tenet ex Theologis Lessius, & probat, ad extraordinariam pœnam minorem dandam esse in num. 30.

31 Inditium indubitatum non inducit moralem certitudinē, fuisse delictum cum scelere commissum.

32 Infamatus deficiens in purgatione canonica etsi puniri possit, tamen non est puniendus pœna corporis afflictiua.

33 Pœna ordinaria puniri quis potest ex solis indicijs, in quatuor casibus, qui referuntur.

34 Inquisitio specialis, deficiente infamia, sine indicijs formata, est nulla, etiam si fiat ex officio, vel mādato Principis, nisi Princeps hoc faciat ex motu proprio, secundum aliquos.

Principis mādatum ad inquirendum specialiter de aliquo delinquente proprio motu factum, supplet defectū inditiorum, si expressè asserat, illum deliquisse, secundum aliquos.

Principis nomine quodam mandandam inquisitionem de speciali delinquente, venit non solum Papa, sed Episcopi, & Generales Religionum.

Inquisitio specialis fieri non potest, deficiente infamia, & deficientibus inditijs, nec ex mādato Principis proprio motu facto secundum veriore

sententiam.

In inquisitione speciali est reo manifestandum, adesse contra illū inditia, vel infamiam, ut teneatur delictum propalare. Forma incipiendi inquisitionē generalem.

35 Inquisitionis nullitas, ex eo, quod facta sit sine indicijs, vel sine infamia, si à reo scienter non opponatur debito tempore, opponi amplius non potest. Ignorans, & errans non consentit.

36 Ad inquirendum in crimine heresis, & Apostasia à fide diffamatio non est necessaria, nec in crimine læsæ Maiestatis humana. Nec quando inquisitio fit ad vitandum futurum aliquod graue malum in nu. 37.

38 Inquisitio specialis, deficiente fama, & deficientibus indicijs, fieri potest præcedente semiplena probatione.

Semiplenam probationem facit unus testis omni exceptione maior: & explicatur quis ille sit.

39 Inquisitio, quæ fit, nulla infamia præcedente quando semiplena probatio præcedit, non est contra iura, si fiat iuxta dicta supra in nu. 20. & sic soluetur doctrina Caietani, & Soti ab impugnatione Nauarri. Semiplena probatio sufficit ad

- inquirendum specialiter, etiam contra Regularem.
- Semiplena probatio inducit reum in publicā notitiā, sicut indicia probata, aut infamia.
- Semiplena probatio, quam facit vnus testis omni exceptione maior, sufficit ad capiendum, inquerēdum, & ad torturam.
- 40 Semiplenam probationem facit vnus testis omni exceptione maior tam in ciuilibus, quā in criminalibus contra Cynth., & alios.
- 41 Inquisitio generalis est ab Episcopo incipienda præmissis edicto.
- Forma edicti pro incipienda inquisitione generali.
- Inquisitionem generalem Prelati, & Visitatores Regulares quomodo incipere debeant.
- 42 In inquisitione generali quæ sunt generaliter interroganda.
- 43 Forma procedendi per viam inquisitionis specialis, quando ex inquisitione generali resultat cognitio specialis contra aliquem.
- 44 Ex inquisitione generali, si non infamia, sed indicia resultent, quomodo sit procedendum. Et quomodo quando nec infamia, nec indicia resultant sed tantū semiplena probatio, in nu. 45.
- 46 Inquisitio quomodo sit formanda specialiter, quando
- cum infamia præcedit clamorosa insinuatio.
- Forma incipiendi processum per viam inquisitionis quando cum infamia clamorosa insinuatio præcedit.
- 47 Inquirere Iudex potest de annexis, connexis, emergentibus, & dependentijs, etsi quoad illos, inquisitus infamia non laboret.
- 48 Infamatus de vno delicto si aliud delictum cum illo connexum fateatur, de quo infamatus non est, etiam de illo inquiri potest, & puniri.
- Notorium iuris efficitur peccatum per confessionem rei, in iudicio factam, & notorietas illa dicitur fictus accusator.
- Delictum in iudicio inciditè confessum, si contingat delictū principale, in eodem iudicio puniri potest: sed quando illud non contingit, faciendus est nouus processus.
- Forma incipiendi nouum processum quando inciditè contra reum detegitur aliud delictum à priori separatim.
- 49 Inquirere, & postea punire ut possit Iudex delictum, à reo inciditè in iudicio confessum, sufficit ut iudicialiter talis confessio facta sit, ut notoria iuris dicatur.
- 50 Inquisitio fieri potest nulla

pre-

- præcedente accusatione, denunciatione, aut infamia, quando quis captus est in flagranti crimine à testantibus de visu.
- In flagrati crimine repertum omnes capere possunt, etiam si ille sit clericus, dummodò intra spatium 20 horarum proprio Iudici præsentent.
- 51 In flagranti crimine captus quomodo sit expediendus.
- 52 Inquisitionem facere valet Iudex nulla præcedente accusatione, denunciatione, aut infamia, quando videt aliquem delinquere.
- I** Tertium modum procedendi in causis criminalibus supra in c. 1. nu. 1. diximus, esse per viam inquisitionis, prout habetur in c. qualiter, & quādo il 2. de accusat. iuxta quæ modum etsi de iure ciuili non possit Iudex regulariter contra aliquem procedere, quia secundum glos. communiter receptā in l. 2. §. si publico in vers. sine accusatore ff. de adulter. vt testatur Angel. libid. in nu. 2. & ex illo Clar. in §. si. q. 5. num. 2. Addens,

quod secundum ius commune nullam hoc habet difficultatem: tamen ex consuetudine, dicit, posse Iudicem secularem regulariter procedere per viam inquisitionis in omnibus casibus; esseq; hanc consuetudinē generalem testatur Gandin. de malefic. in tit. quomodo cognoscatur de maleficijs per inquisitionem post n. 6. in vers. sed hodie, relatus a Baldo in l. ea quidem in nu. 44. C. de accusat. Ioan. Andr. in addit. à Speculator. in titulo de inquisitione, vers. quando autem, in princ.

Iudices itaq; seculares fori ex consuetudine facere sibi possunt regulam, inquirēdi de quolibet maleficio, prout refert Clar. qui prædictos, & alios multos de hac consuetudine testantes citat in d. §. si. q. 3. num. 6. ver. sed certe; & rationē reddit Clar. ibid. quia hodie Fiscus de consuetudine in quocūq; crimine

mine efficitur accusator, & Aduocati, & Syndici fiscali assumunt partes accusatoris, etiam si pars nō querelet, & ita praxim seruare affirmat, additq; in aliquibus locis remedium inquisitionis factum esse ordinarium, & accusatio-
 nis extraordinarium, pro-
 ut esse, dicit, in nostro Re-
 gno Neapolitano, in quo
 nullus admittitur ad accu-
 sandum, nisi suam, vel suo-
 rum iniuriā prosequatur,
 vt dixi supra in c. 10. num.
 24. Hinc autem infert
 ipse Clarus in d. q. 3. nu. 7.
 quòd etsi de iure accusa-
 tio, & inquisitio simul cu-
 mulari nō possint, ita scili-
 cet, vt eodem tēpore pro-
 cedi possit vtraq; via con-
 tra eundem delinquētem
 pro eodem delicto, teste
 Romano in l. edita in nu.
 138. C. de eden. sed accu-
 satio facit cessare inquisi-
 tionem. Attamen de con-
 suetudine eodem tēpore
 vtraq; via procedi posse,
 ipse Clarus ibid. affirmat,

siue accusatio, siue inqui-
 sitio precesserit; & cū illis
 etiam denunciationis viā
 concurrere posse affirmat
 in eodē processu; & super
 omnibus vnicam senten-
 tiam ferendam esse dicit
 post Doct. quos citat.

3 De iure etiam Canoni-
 co indifferēter super om-
 nibus criminibus proce-
 di per inquisitionem pos-
 se ob publicam vtilitatē,
 dicit Socin. in d. c. quali-
 ter, & quando il 2. n. 398.
 de accusat. esseq; hanc cō-
 munem Doctorum con-
 clusionem testatur, & illā
 tenere dicit Archid. in c.
 Felicis §. fi. de poen. lib. 6.
 sed quamuis inquiri possit
 cenfeo tamē, quòd in fo-
 ro Ecclesiastico, etiam Re-
 gularium, si simul concu-
 rat cum inquisitione ac-
 cusatio, per vtramq; viam
 simul procedi non potest,
 cessante in illo consuetu-
 dine hoc faciendi (quam
 adesse videtur sentire Ba-
 iard. ad Clar. in d. q. 3. nu.
 5.) nam illa cessante, stan-
 dum

dū est dispositioni iuris, vt
 accusatio cessare faciat
 inquisitionē, iuxta supra-
 dictam sententiā Roma-
 ni in d. l. edita num. 138.
 Imò si inquisitio forme-
 tur per vnum Iudicem, &
 accusatio formetur corā
 alio Iudice, tunc etiam
 vbi viget prædicta cōsue-
 tudo, inquisitio silere de-
 bet; quia electio Iudicis,
 ad actorem pertinet, per
 tradita ab Angel. de Vbal-
 dis in l. si vacantia num.
 221. C. de bon. vacant.
 lib. 10. & inquisitionem
 faciendam non esse super
 occultis criminibus, nec
 de iure ciuili, nec de iure
 Canonico dicit Socin.
 supra in num. 339. sed so-
 lummodò super famosis
 faciendam esse dicit ibi. in
 num. 440.

4 Priusquam autem pro-
 cedam ad explicandum
 hunc modū procedendi,
 aduerte, quòd non solum
 de iure Canonico ob so-
 lam publicam vtilitatem
 hac via procedendum est,

sed etiam de iure ciuili, &
 in omni foro: nam regu-
 lariter Iudex ob privatū
 commodum inquirere
 non potest; quia pro pri-
 uato commodò congruis
 actionibus est proceden-
 dum, vt in c. 1. de libelli
 oblat. Et omnia, quæ ob
 priuatam vtilitatem in iu-
 dicio aguntur, ad postula-
 tionem Partis agitari de-
 bent, nō autem ex officio
 Iudicis. l. 2. C. vt quæ def.
 aduoc. part. l. ad perem-
 ptorium ff. de iudic. Auth.
 qui semel C. quomodò,
 & quan. Iudex, l. Sācimus
 C. ad Trebell. Ac etiam
 Iudicis officium à Parte
 implorandum est, secun-
 dūm Ioa. Andr. & Doctō-
 res in c. fi. de foro cōpet.
 lib. 6. & secundūm Innoc.
 & Doctōres in c. ad no-
 stram il 2. de iure iur. Et
 hanc sententiam tenet
 Socin. in d. c. qualiter, &
 quando il 2. de accusat.
 in num. 349. vbi regulam
 negatiuam ponit, quòd
 Iudex non potest inqui-

Ec rere

rere ob priuatum commodum, & ibidem, ac in num. 356. & sequentibus nonnullas fallentias ponit, quæ ad causas ciuiles, non autem ad criminales pertinent.

5 Modus hic procedendi per viam inquisitionis ad inquirenda delicta, duplex est, alius generalis, alius specialis, seu particularis. Generalis modus inquirendi delicta subdistinguitur in ordinarium, & extraordinarium. Ordinarius modus generalis inquirendi delicta est ille, qui fit à Iudice ordinario, vtputà, ab Archiepiscopo visitante Prouinciam, ab Episcopo visitante Diocesim sibi subditam, & à Generali Religionis visitante suam Religionem; de quo modo est tex. in c. 1. S. sanè, & S. hanc autè de censibus lib. 6. & c. placuit 10. q. 1. & tradit Speculat. in tit. de inquisitione S. quando. De quo inquirendi modo ita loqui-

tur tex. in d. S. sanè: *Sanè huiusmodi impèsurus officium, proposito verbo Dei, querat de vita, & conuersatione ministrantium in Ecclesijs, & locis alijs, diuino cultui deputatis, ac ceteris, quæ ad officium ipsum spectat, absq; coactione, & exactiōe qualibet iuramenti ad ipsorum emendationem per salubria monita, nunc leuia, nunc aspera, iuxta datà sibi à Deo prudentiam, diligenter intendens. Quòd si de aliquibus orta fuerit infamia contra eos. Ordinarijs ipsorum (vt super his solemniter inquirant) denunciēt, si viderit expedire. Notoria verò crimina, quæ examinatione non egeant (cum super his merito notari possint) Ordinarijs negligentia eorundem liberè corrigat: pœnā pro illis debitam infligēdo.*

6 Extraordinarius modus generalis inquirendi delicta est ille, qui fit à Iudice delegato, secundum glos. in c. quoniam contra

in.

in vers. extraordinario de probat. & Innoc. ibid. & Soci. in c. qualiter, & quādo il 2. num. 65. in ver. extraordinaria, de accusat. prout etiam quoad Regulares sunt Visitatores deputati ad visitandam Prouinciam, vel Religionem, per ea, quæ post glos. in c. in singulis vers. vice nostra, dicit Ioa. de Anan. ibid. in nu. 7. de stat. Monachor. De quo inquirendi modo à Visitoribus Regularium faciendo ita loquitur tex. in c. ea quæ, de statu Monachor. Porro cū *Visitoribus secundum statutum generalis Concilij ordinati à Generali Abbatum Capitulo processerint ad visitationis officium exequendum, de statu Monachorū, & obseruantijs regularibus diligenter inquirat, & tam in spiritualibus, quam in temporalibus corrigant, & reformet, quæ viderint corrigenda: ita tamen quòd Monachos delinquentes per Abbatem loci corrigi faci-*

ant, eisq; iniungat penitentiam salutarem. Quæ quidem pœnitentia idè ab Abbate, & sic ab alijs superioribus Monasteriorum est iniungenda, quia, vt dicit ibidem glos. in vers. per Abb. correctio iudiciaria subditorum primo loco spectat ad superiorem, vt in d. c. quanto de offic. ordinarij. & in solo casu negligentie potestas deuoluitur ad superiorem, vt in cap. quāto de offic. ordinarij. & dixi in d. meo Prompt. ver. crimen nu. 10. propè finem.

7 Specialis autè modus, seu particularis inquirendi delicta, & ipse distingui potest in ordinarium, & extraordinarium. Ordinarius modus est quando Episcopus, Abbas, Prepositus, vel Superior, quis ille sit, iurisdictionem habens specialiter inquirat contra aliquem de delicto, ab illo commisso, & de hoc speciali, & ordinario modo inquirendi

Ee 2 lo.

loquitur eleganter tex. in cap. qualiter, & quando, il 2. de accusat. Extraordinarius vero modus specialis inquirendi delicta est, quando Visitatores Religionum Visitationis tempore, vel alij Iudices delegati de delicto ab aliquo commisso specialiter inquirunt. Dixi: *Visitationis tempore*, ad excludendum ab hoc extraordinario modo inquisitionem specialem, quam virtute nostrorum decretorum in 3 par. cap. 9. num. 8. faciunt Visitatores nostræ Religionis, præueniendo Præpositum extra tempus Visitationis, in quo casu vt Iudices ordinarij, non autē vt delegati procedunt, cum non habeant tunc iurisdictionem ab homine, prout illam habent tempore Visitationis, vt dictum est supra, & vt probatur ex cap. in singulis, & ibi gloss. in vers. vice nostra de stat. Monach. sed illam habent à iure nostrorum decretorum;

vt in d. cap. 9. num. 8.

8 Quibus sic distinctis, explicabo in priori loco modum procedendi per viam inquisitionis generalis, & in posteriori modum procedendi per viam inquisitionis specialis, siuè ordinariè, siuè extraordinariè procedatur.

Inquisitio generalis maximè est in vsu, imò & præcepta apud Ecclesiasticos, vt in Concil. Trident. sess. 24. cap. 3. 9. & 10. vbi est sermo de Prælati sæcularibus, qui etiam ad hoc obligantur ex antiquo sacrorum Canonum præscripto, prout etiam Prælati Regulares obligantur, & hodiè maximè ob decretum d. Concil. Trident. in sess. 25. cap. 8. de Regular.

Quæ quidem generalis inquisitio, cum in illa nihil in particulari circa singulares personas inquiratur, nemini est iniuriosa, sed valdè utilis publico bono, ideòq; ad illam faciendam, necessarium

non

nō est, vt infamia aliqua, vel clamorosa insinuatio præcedat, sed frequenter à Superioribus Regulariū est facienda, vt in d. c. 8. habetur, & de biennio in biennium à Prælati sæcularibus, vt in d. c. 3. ad prospiciendum bono communi, vt diocesæ, & monasteria à criminosis purgentur; & cum ex officio tunc Superiores procedant, nulla tunc requiritur, vt procedat, vel accusatio, vel denunciatio, aut infamia, vt aduertit Tho. à Iesu in tract. 1. de visit. Regular. cap. 1. num. 3. & 4. & Lezana in 1. tom. qq. Regul. cap. 27. num. 2. Faciendaq; est de iure communi absq; coactione aliqua, atq; exactione iuramenti, vt patet ex d. c. 1. S. sanè, de censib. libr. 6. namq; perfectum iudiciū non est, sed præparatoria ad inquisitionem specialem, quæ perfectū iudiciū est, vt dicit Lezana in d. cap. 27. num. 2. ex Graff.

in 2. part. decis. lib. 3. c. 28. num. 5. & Alderete in tract. de Relig. discipl. lib. 1. cap. 7. num. 4.

9 Sed sciendū est, quòd ad hanc inquisitionem generalem faciendam duobus modis Prælati, quicumq; illi sint, ac Visitatores procedere possunt, scilicet, tanquam Patres, & tanquam Iudices: nos autem omisso hic modo procedendi tanquam Patres, de quo vide Prompt. in verb. Inquisitio, de solo modo procedendi tanquam Iudices, sermo erit, ne materias cōfundamus.

Hoc autem supposito in hac generali inquisitione, illa tantum delicta sunt in genere inquirenda, & manifestanda, quæ publica sunt, aut quæ per testes probari possunt, si occulta sunt, & de illis aliqua præcedit infamia, siuè clamorosa insinuatio, etiam si sub iuramento interrogentur, vt post Suar. in 4. tom. de Relig. lib.

lib. 10. de reg. Socie. c. 11. num. 7. dicit Lezan. in d. cap. 27. num. 2. & idem renet Thomas à Iesù in d. tract. 1. cap. num. 4. in fin. & testatur de communi sententia Doctorum, de qua testatur etiam, & illam sequitur, & probat Aretin. in sua praxi crim. cap. 12. dict. 1. neq; de hoc dubitandum est, cum determinatum à iure sit in c. inquisitionis, S. tertiae, de accusat. per hæc verba; *Tertia dubitationis articulus continebat: utrum cum duo, uel plures Iurati affirmant, aliquem crimen aliquod eisdem uidentibus commisisse, de quo aliqua infamia non laborat, aliquam illi pœnam infligere debeatis: Ad quod dubium ibidem paulò inferius ita respondetur. Ad hæc respondemus, nullum esse pro crimine, super quo aliqua non laborat infamia, seu clamorosa insinuatio non præcessit propter dicta huiusmodi puniendum: quin-*

imò super hoc depositiones contra eum recipi non debere; cum inquisitio fieri debeat solummodo super illis, de quibus clamores alii præcesserunt.

10 Et quàmuis Nauar. in cap. inter verba, 11. q. 3. corollar. 47. num. 179. censeat teneri Prælatos in huiusmodi inquisitione generali monere subditos, ne reuelent peccata omninò occulta, de quibus non procedit infamia, & hoc præcedere censeat Lezana in d. cap. 27. num. 2. quando subditi sunt indocti, aut non possunt Doctores consulere: tamen Thomas à Iesu post Caiet. quem citat, censet, Prælatos ad hoc non teneri; quia Superiorum mandata intelligenda sunt nihil contra ius naturale, aut diuinum præcipere, & ideò esse præsumendum non præcepere, ut manifestentur occulta illa, quorum nulla præcedit infamia, cum talis re-
ue-

uelatio iure naturæ prohibeatur.

11 Fitq; talis generalis inquisitio quòad delicta, & quòad personas delinquentes; inquiritur enim in genere, an in diocesi, vel in Monasterio sit aliquis criminofus, & sic etià generaliter inquiritur, an crimen aliquod commissum sit, ut patet ex c. 1. de offic. ordinar. ubi dicitur: *Habere Episcopos in sua Diocesi liberam potestatem adulteria, & scelera inquirere, & ulcisci.* Si igitur inquirere, & ulcisci illa possunt; ergo delicta, & delinquentem inquirere valent. Quam generalem inquisitionem quòad delicta, & personas delinquentiù, ita describitur potest ex Angel. in l. si vacantia C. de bonis vacat. lib. 10. est ius procedendi ex officio ad inuestigandum homines ex facinore pœna dignos in iurisdictione inquirentis: quam descriptionem refert, & comprobatur Socin. in d. c.

qualiter, & quando num. 72. & seqq. de accusat. Et faciendam esse ob publicam, non autem ob priuatam utilitatem, & super famosis, non autem super occultis criminibus, dixi supra in nu. 3. & 4. Necessariumq; non esse, ut illam infamia præcedat; ut dixi supra in n. 8. sed illam esse faciendam quando ex illa resultat scientia specialis delicti: vide infra in num. 20. & in num. 29.

12 Quam inquisitionem generalem quòad personas, & quòad delicta facere potest quilibet dominus, tam in temporalibus, quàm in spiritualibus; dummodo imperium, & iurisdictionem habeat, ut traditur in c. 1. de officio ordinar. & in l. 3. ac in l. congruit ff. de offic. Præsidi. & docet Socin. in d. c. qualiter, & quando il. 2. nu. 102. de accusat. & hoc procedere dicas etiam quòad Prælatos Regulariù quòad sua Monasteria, cum illis
com

commiffa fit cura totius Monasterij, tam quoad spiritualia, quam quoad temporalia, vt patet ex c. nulla 18. q. 2. habeantq; iurisdictionem in subditos etiam in caufis criminalibus, cap. ea quæ de stat. Monachor. & cap. quanto de offic. ordinar. Non potest tamen Prælatuſ Eccleſiaſticuſ ſoluſ inquirere, ſed facere hoc debet vnâ cum ſenioribus Eccleſiæ, vt ex illo text. aduertit Soci. in d. c. qualiter, & quando nu. 95. & nu. 104. de accuſat. Pater autem Generalis noſtrę Religionis, ſi tempore viſitationis inquirere vult, & poſt calores æſtios vnâ cum Viſitatoribus facere hoc debet. *Sin autem alio tempore, integrum erit ei, velit nê alio quolibet aſcito Socio, an ipſe ſoluſ rem omnem exequi*, vt habetur in 3. par. noſtrar. conſtitut. c. 8. in ſi. Si autē ex hac inquisitione generali, quæ præparatoria à Doctoribus

appellatur, ex eo quod per illā paratur via ad inquirendum in ſpecie, aliqua inſurgant, vt puta, quia infamia contra aliquē in illa probata fit de aliquo crimine, deueniri ex illa poteſt ad inquisitionem faciendam in ſpecie, iuxta ea quę in ſequētib; dicenda ſunt; etiam ſi delinquens ſit emendatus, quia pœnitentia nō tollit vindictam publicam. Et ita tenet Soc. in d. c. qualiter, & quando il. 2. num. 253. de accuſat. Et vbi cunq; Iudex ex generali inquisitione reperit aliquem deliquiſſe, in eodē caſu poteſt ad inquisitionem ſpecielem procedere, vt illum condemnet, vt dicit Soc. ſupra in num. 374. poſt Nicol. de Mata. rel. quem citat ibid. in num. 372.

13 Inò quando teſtes generaliter interrogati in inquisitione generali nominant in ſpecie aliquem delinquētem, ſtatim aperitur

ritur Iudici via ad inquirendum contra illum ſpecialiter, etiam nulla præcedente fama, ita vt cōtra eum alias informationes Iudex ſumere poſſit; nam vbi cunq; ex informationibus aſſumptis ſuper inquisitione generali oritur aliquod indicium de crimine cōtra aliquem, illud indicium, etſi receptum ſit, Parte non citata, tamē inducit contra eū præſumptionem, quæ ſufficiens eſt ad inquirendum ſpecialiter contra ipſum, vt poſt Bart. in l. 2. §. ſi publico n. 9 ff. de adulter. dicit Clar. in §. ſi. q. 5. circa fin. & teſtatur eſſe cōmunem conſuſionem poſt Aretin. in c. cū oportet nu. 44. in ſi. de accuſat. de qua etiam teſtatur, & illam ſequitur Farinac. in 1. partit. de inquil. q. 9. num. 19. in ſi. Et addit Clar. vbi ſupra, q̄ ſi ex dictis teſtiū receptorū in inquisitione generali reſultaret ſufficiens indicium contra aliquem, poteſt ille capi, vel citari

abſque aliqua ſpeciali inquisitione.

14 Diſtinxiſimus ſupra inquisitionem in generalē, & ſpecielem, & cū de generali ſufficienter iam dictum ſit: ſuper eſt, vt de ſpeciali dicamus, quæ eſt illa, quam facit Iudex detecto crimine ab aliqua perſona cōmiſſo, clamoroſa inſiſtuatione præcedēte, iuxta tex. in d. c. qualiter, & quādo il. 2. §. ad corrigendos in fin. de accuſat.

Circa quem modum procedendi, aduertēdum eſt, quod vt iuſtè, & validè fiat plura concurrere debent; & Primum eſt, vt fiat à Iudice competentem, id eſt ab illo, qui habet iurisdictionem in delinquētem, ſaltem ratione delicti, vt in l. 1. & in Auth. qua in Prouincia C. vbi de crim. agi oport. alioquin inquisitione nulla eſlet, l. 1. & tot. tit. C. ſi à non compet. iudic. Secundum eſt, vt crimen, de quo inquitur, leue non ſit, quia de leui-

bus, ac dissimilādis criminibus numquā inquiritur, l. leuia ff. de accusat. & probatur ex c. inquisitionis de accusat. Tertium necessarium est, vt præcedat clamorosa insinuatō, quia, vt dicit tex. in c. qualiter, & quando il 2. in d. S. ad corrigendos: *Sicut accusationem legitima præcedere debet inscriptio, sic & denunciationem charitativa monitio, & inquisitionē clamorosa insinuatō præuenire.* Et in c. inquisitionis S. tertie, dicitur: *Cum inquisitio fieri debeat solummodo super illis, de quibus clamores aliqui præcesserunt.* Et in c. cum oporteat eod. tit. habetur: *Discretionem vestram mandamus, quod nisi super prædictis famam ipsius læsam esse noueritis: vos ad inquisitionem illorū non subito procedatis.*

15 Et vt infamia ad hanc specialem inquisitionem faciendam sufficiat, necessario requiritur, vt non à discolis, & maleuolis, sed

à fide dignis emanauerit, vt patet ex d. c. cum oporteat, & ex d. c. qualiter, & quando il 2. de accusat. & dixi in mea 2. 2. lib. 3. c. 1. nu. 13. illamq; esse debere probatam per duos testes iurātes se audiuisse à pluribus personis fide dignis, vt ibidem addidi, & adnotant Doct. in d. cap. qualiter, & quando il 2. & in d. c. inquisitionis de accusat. Suntq; famæ auctores à testibus nominandi, vt sciatur, quæ personæ sint, & an possint reprobari, vt dicit Iod. in sua prax. crim. c. 9. n. 10. arg. tex. in l. si. q. s. decurio in fin. C. ad leg. Cornel. de fals. ibi: *si res poposcerit per ipsum, debet probari actorem;* De qua infamia in ipso principio inquisitionis in actis constare debet, non autem ex post facto, secundum Innoc. in d. c. inquisitionis nu. 1. arg. c. cum oporteat de accusat. Et tradidi in d. num. 13. dicit enim præd. tex. *nisi super prædictis*

Etis famā ipsius læsam esse noueritis: vos ad inquisitionem illorum non subito procedatis.

16 Præcedereq; debere infamiā tradit Naua. in rub. de iudic. n. 56. ac Farinac. in 1. par. tit. de inquisit. q. 9. n. 10. (est autē infamia cōmunis opinio de aliquo malo voce manifestata, ex suspitione proueniens, vt patet ex Bar. in l. de minore S. tormenta ff. de questione.) vbi post Doctores quos citat, dicit, quod si Iudex procedat ad inquisitionem, fama nō præcedente, tenetur ad damna, expensas, & interesse; & in n. 12. ex c. 2. de accusat. in 6. post Doctores quos citat, asserit, aliās inquisitionem nullā esse, si tamen inquisitus de nullitate opponat: sed Parte nō opponente, illam valere dicit; & idē tenet Clar. in d. S. si. q. 6. n. 9. & testatur de cōmuni opinione post Aret. & Foller. quos citat, asseritq; talē oppositionē facere Partem

non posse, nisi ante litem cōtestatam, iuxta dicēda infra in nu. 25. Nec fama nūc recēs, aut post capturam orta, & potissimum si orta est, post quā informatio celebrari cōpit, ipsū reum diffamat, vt dicit Iodoc. in d. c. 9. n. 6. ex Bar. in l. maritus, & in d. l. de minore S. tormenta, in ver. quæro ex quo tempore ff. de questione. & Bald. ac Imol. in l. Is potest ff. de acquir. possess. & probatur ex proximè citatis verbis d. c. cum oporteat.

17 Nec existimandū est à Iudice probatā esse infamiā, vt possit ad vteriora procedere, si duo testes iurati affirmēt simpliciter se à pluribus audiuisse, vt dixi in d. mea 2. 2. lib. 3. c. 1. n. 14. quia, vt ibid. addidi, dictio *Plures* in materia, de qua agimus, nō est ita strictè accipiēda, vt verificetur in duobus, iuxta tex. in l. vbi numerus ff. de testib. sed necessario requiritur, vt clamores

aliqui præcesserint, veluti expressè dicitur in d. c. inquisitionis in prin. de accusat. Et vt testes deponent, aliàs non probant, quòd per Ciuitatē, vel Viciniam, vel per Monasterium, quòd Regulares, sepè vociferatur ferè cōmuniter à maiori part Popoli, seu Monasterij, delictum à tali persona fuisse cōmissum: *Hoc enim clamor innuit, & diffamatio manifestat*, vt habetur in d. c. qualiter, & quando il. 2. de accusat. (Dumodo à prouidis, & honestis, non aut à discolis, aut maleuolis huiusmodi clamor procefferit, vt dictum est) cōmuniterq; Doctores ita tenere affirmat Imola in l. heredes palam in prin. n. 1. ff. de testib. relatus ab

quòd testis, qui dicit se audiuisse aliquid dici publicè, probat famā, quia intelligitur publicè, idest publica voce à populo, testaturq; quòd in praxi seruetur opinio Bald. esseq; cōmunem obseruantia dicit etiā in Curia Romana; & ideò ab illa nō esse recedendū. Et addit Clar. vbi supra in n. 16. quòd testes deponentes super fama, si fuerint interrogati, debēt nominare eos, à quibus publicè audierunt id, de quo deponūt esse publicā vocem, & famā, aliàs non probāt; esseq; hanc magis cōmunem opinionem, & in praxi seruatā dicit post Aret. in c. cum oportet n. 58. ver. cōmuniter tamē, de accusat.

18 Duosq; testes ad hos clamores, seu hanc famā probādā sufficere expressè patet ex c. in omni, & c. licet vniuersi de testib. & in hoc omnes cōcordare dicit Clar. in S. fi. q. 6. n. 12. ex Alber. in l. ea quidē n.

24. C. de accus. Intellige, dūmodo testes sint nulla exceptione maiores, hoc est tales, vt nihil illis opponi possit; tūc enim dignitas eorum numerum supplet, quādo ad minus duo sūt, iuxta tex. & ibi glo. in ver. dignitas, in l. 3. S. eiusdem ff. de testib. & l. iusiurandi C. eod. vbi decernitur, vt dictum vnus testis non audiatur, *etiam si prædicta Curia honore prefulgeat.*

Hos autē testes super fama deponentes scire debere, quid sit fama, dicit Clar. in dict. S. fin. q. 6. num. 18. Et si interrogentur, quid sit fama? respondeant, se nescire, illos nihil probare dicit, & cōmunem hanc esse opinionem testatur post Marsil. quem citat: addens esse ex prædictis conijciendum, quā sit difficile probare famam, & vix ad illam rectè probandam sufficere Iurisperitos: & verum dicit, si dicta cōmunis opinio esset ita in-

telligenda, vt teneantur testes scire definitionem famæ, prout traditur à Iurisperitis, & desumitur ex l. cognitionem, S. estimatio ff. de var. & extraord. cognit. ita, vt dicamus cū Gandino in tract. de malefic. sub rubr. quomodo de malefic. cognosc. quādo crim. est not. sub nu. 2. famam esse publicam, & cōmunem proclamationem ex sola suspitione ab incerto Authore procedentem. Sed sufficit illos scire quid sit publica vox, & fama, prout sumitur à vulgato modo loquendi, scilicet, quòd est cōmunis vicinæ, vel monasterij proclamatio, seu dictum, prout sumitur ab eod. Gand. sub rubr. de rumore occulto, & manifest. nu. 2. Vulgatus enim modus loquendi semper est præferendus in explicatione cuiuscunq; sermonis, cap. ex literis, de sponsal. l. Labeo ff. de iupell. leg. l. librorum S. quod

quod tamen Cassius ff. de leg. 3. Non tenetur tamen Iudex de hoc testes interrogare; Communis enim opinio hoc non dicit, sed sufficit, si ex eorum dictis non appareat, illos nō intelligere quid sit fama.

19 Et quamuis ad inquirendum contra Prælatos simplex infamia non sufficiat, sed esse debet vehemens, hoc est ita, ut clamorosa insinuatio famam ipsam ad aures Iudicis sepe detulerit; & talis quod scandalum generet, nisi Iudex inquireret, ut colligitur ex d. cap. qualiter, & quando il 2. de accusat. & affirmant Doctores citati à Farinac. in q. 9. num. 5. Attamen cōtra subditum simplex fama præcedens sufficit, etiam si non sit scandalosa, & periculosa, prout tenet Abb. in d. c. qualiter, & quando nu. 9. & dixi in mea 2. 2. libr. 3. cap. 1. nu. 15. Esseq; hanc communem sententiam

Doctorem testatur post Cardin. Alex. in cap. de accusat. col. 28. de accus. Clar. in d. q. 6. num. 21. & Farin. in d. q. 9. nu. 5. in fi.

20 Deficiente autem infamia, sufficientia indicia ad specialiter inquirendū sufficere, esseq; ad hoc fortiora dicit Farinac. in d. q. 9. num. 20. post Angel. de malefic. in ver. quod fama publica col. 2. ver. & tementi n. 3. & ibid. August. in addit. Bart. in l. congruit ff. de offic. Præsid. Paris de Puteo in tract. de sind. in ver. inquisitio cap. 1. nu. 9. & alios, quos citat, inter quos est Clar. in d. q. 6. nu. 10. & 11. qui, etsi impugnetur à Rolan. in cons. 57. nu. 26. & seq. volum. 4. Optimè tamen defenditur, & explicatur ab ipso Farinac. in d. q. 9. num. 21. ostendente doctrinam, & praxim, de qua testatur Clar. esse conformem iuri communi, & cōmuni traditioni Doctorū asserentium, quod fama

de-

debet inquisitionem præcedere. Iustissima est. n. talis doctrina, & praxis; namq; deficiente fama, praxis prædicta non obseruat, ut ex indicio aliquo procedat Iudex ad inquirendum in specie, an indiciatus ille non diffamatus commiserit tale delictum: esset enim hoc contra iura citata supra in nu. 14. sed quando ad aures Iudicis puenit, delictum aliquod fuisse commissum, cōstito illi de corpore delicti, iuxta ea, quæ dixi supra in cap. 2. examinare incipit testes (citatione eorum præmissa) quos verisimiliter credit posse de illo aliquam informationem habere, & illis interrogatis in genere, an sciant tale delictum commissum fuisse, & affirmatiuè respondentes, illos interrogat, an sciant delinquentem, & respondentes se nescire, eos interrogat, an sciant aliquem de tali delicto esse infa-

matum; quam generalem inquisitionem de iure incitam esse, imò & necessariam, patet ex dictis supra in num. 11. & si testes aliquem in specie nominat, vel indicia sufficientia cōtra aliquem manifestant, potest Iudex etiam non præcedente infamia in specie cōtra illum inquirere, ut patet ex dictis supra in nu. 12. & 13. & ad capturam procedere, & si capi non potest, moneatur, & citatur ad comparēdum, & se excusandum de delicto, de quo imputatur, & illo non comparente, in cōtumacia ban- nitur, & condemnatur, Hancq; praxim etiam Romanam Curiam seruare tradit Farinac. in d. q. 9. nu. 21. circa finem. & vide infra in num. 35.

21 Ad hoc, ut indicium re- sultas ex inquisitione generali facta, prout dictum est in num. præced. sit sufficiens ad formandam inquisitionem specialem.

con-

cōtra aliquem, debet esse graue, non autem leue, seu debet esse proximum, non autem remotum, vt post Doctores, quos citat dicit Farinac. in d. nu. 20. in ver. sed quæ erunt: nam etsi Iudicis arbitrio remittendum sit, quæ indicia sint ad hoc sufficientia, per ea, quæ dicit idem Farinac. in d. 1. par. q. 1. num. 45. in versic. propterea crederem: tamen quia eius arbitrium regulatum esse debet, vt idē Farinac. addit in num. 46. Ad hoc autem, vt sit regulatū, etsi ad generalem inquisitionem, sicut etiā ad capturam indicia leuia sufficiāt, modò aliquem colorem habeant, tamen ad formādam inquisitionem specialem, & ad transmittendum inquisitionis libellū, qui est trāsmittendus reo, quando citatur, vt in iudicio compareat, vt gentiora, & grauius indicia sunt necessaria, quia tunc agitur de grauissimo præiu-

dicio inquisiti, vt per Farinac. in d. q. 1. nu. 48. post Doctores, quos ibid. citat; qui etiam dicunt, quolibet indicium debere esse probatū per duos testes, & ita tenet Salyc. in l. fi. n. 8. C. de quæstionib. arg. l. vbi numerus ff. de testib. & est tex. in c. nouit de iudic.

22 Illa autem indicia grauius esse dicas, seu proxima, & ad inquirendum specialiter sufficientia, secundū Farinac. in d. 1. par. d. rit. de indic. & tortu. q. 36. n. 55. quæ frequenter, & facile contingunt adesse, vt per Bald. in d. l. non hoc, in fi. C. vnde cogn. Cyn. in l. metum C. de dol. cū alijs relatis à Blanco de indic. ad l. fi. ff. de quæstion. num. 10. quem sequitur Carrer. in pract. crim. in 2. tract. de indic. & tort. §. sed an vnum indicium num. 5. Et dixi in mea 2. 2. lib. 3. c. 1. nu. 17. & in num. 19. exemplum posui, si v.g. gladio occisus sit

fit homo in aliqua domo, & cōtra te probatum fuerit eodem tempore egressum te fuisse de domo illa, habentem simul gladium, & vestem sanguine madentes, vel si inuentus sit homo gladio interemptus, & contra te probatū sit, quòd gladiū cruentum è corpore eduxisti, graue indicium hoc erit in vtroque casu (quod indicium proximum appellat Menoch. de arb. iudic. casu 270. nu. 18.) frequenter enim, & facile contingit abesse, vt scilicet, ille, contra quem tale indicium probatur, delictum illud cōmiserit. Indicia autē contra furem tradit Salyc. in l. fi. num. 6. C. de quæstionib.

23 Illa verò indicia esse leuia dicas, seu remota, & ad inquirendum specialiter non sufficientia, secundū Farinac. vbi supra in num. 54. quæ frequenter, & facile cōtingunt abesse, prout dixi in d. c. 1. nu. 17. & exemplum posui in

num. 18. si v.g. furto commissio, probatum sit, te vnum domi fuisse, quādo res subtracta fuit, vel si in domo aliqua homo occisus inueniatur, indicium insurgit fuisse homicidium perpetratum ab eis, qui in domo illa commorantur: sed leue indicium hoc esse, ac remotū in vtroque casu dixit Menoch. in d. casu 270. nu. 20. frequenter enim, & facile contingit abesse, vt scilicet ille, contra quem tale indicium insurgit, delictum non perpetraverit. Sed quòd ad hęc aduertere omninò debet Iudex, siue Assessor personarū, & delicti qualitatem: nam, vt dicit Farinac. in d. q. 1. n. 49. contra homines rixolos, & malæ famæ, vel in delictis atrocissimis, aut occultis, leuiora sufficiunt indicia, quàm in alijs, prout etiam idem Farinac. d. q. 1. nu. 44. idemq; seruandum esse dicit quòd ad torturam in tit. de indic. & tortu. q. 47.

Et aduertere etiam Iudex debet, quòd prædicta indicia remota quando sunt plura ad inquirendum sufficienti; Namq; illa sufficere ad torturam communiter, & absq; difficultate receptū esse dicit Farinac. in tit. de indic. & tort. q. 37. nu. 11. ergo multò magis dicendum est, valere ad inquisitionem, quæ minus est.

24 Item aduertere Iudex debet, quòd quando indicia proxima indubitata sunt, sufficiunt etiam ad condemnandum taliter indiciatum, vt probat tex. in l. fi. C. de probat. per quæ tex. & ibi glos. hanc sententiam tenet Angel. de malefic. in vers. comparuerunt dicti inquisiti, num. 5. post Bald. in l. milites C. de quæstion. dicitq; ad hoc facere text. & glo. & ibi Bald. in l. excipitur ff. ad Syllanian. Indicia autem indubitata ex Bald. & Salyc. in d. l. fi. dicit esse illa, quæ à lege sunt approba-

ta, ita vt lex dicat, quòd vult, vt super illa indicia fiat condemnatio, & exemplum ponit ex tex. in l. si qui adulterij C. ad leg. Iul. de adulter. vbi accusati de adulterio, ideò accusationem repulerunt, quia per commemorationem necessitudinis dixerūt, quòd nō esset accusationi fides adhibenda: sed cū postea matrimonium simul contraxissent (scilicet nulla prius impetrata dispensatione) facinus illud, in quo fuerunt accusati, manifesta fide, atq; indicijs eidentibus publicatur. In quo casu ita præcipit Imperator in d. l. si qui adulterij: *Vnde si qui eiusmodi reperti fuerint, iussimus in eosdem seuerissime vindicari, & veluti conuictum facinus, confessumq; puniri.*

25 Indicia etiam indubitata sufficientia ad condemnandum pœna ordinaria, idem Angel. vbi supra in num. 6. dicit esse, si visus est

est Titius intrare domum Sempronij, & statim auditus est Sempronius acclamare, & postea visus est Titius exire domum, in qua erat Sempronius cū gladio sanguinolento, & Sempronius reperitur in facie vulneratus, & cū hæc signa simul concurrant, ex eis Titius potest, secundum ipsum Angel. condēnari de vulnere; & refert, q̄ ita videtur determinasse Bart. in similibus exemplis in l. 2. in prin. ff. de furt. Prædictaq; præcedere addit Angelus, quando testes ad mandatum, & Iudicis monitionē veniunt ad testificandum.

Sed quamuis ferè similis sit casus relatus à Grammat. in decis. 42. & in illo concurrant violentissimæ præsumptiones, & indicia, in quo casu omninò habet locum condemnatio, vt dicit ipse Grammatic. ibidem in nu. 3. post Doctores, quos citat, tamen ipse in num. 14. concludit

post Doctores quos ibi citat, quòd in similibus casibus numquā imponi potest pœna ordinaria, & vt dicit in nu. 15. etiam si indicia sint indubitata, & præsumptiones vehementissimæ; sed alia minori Iudicis arbitrio; q̄ etiam affirmat Ioa. Franciscus de Ponte olim Regens Cancell. huius Regni, & postea Clericus Regularis in Apostilla manu scripta in d. l. fi. C. de probat. qui codex apostillatus seruatur in hac Bibliot. SS. Apostolor. Ciuitatis Neap. Et ita iudicatū fuisse in Magna Curia, cum voto omnium Iudicum, refert Grammat. in fi. dictæ decis. & ita passim seruare Senatū Mediolanensem refert Clar. in § si q. 20. num. 6. in fin.

26 Et aduertendum est ex citatis DD. quòd tunc imponi potest etiam pœna corporalis. si minor pœna ordinaria sit, tamen faciendum hoc esse DD. dicunt, tunc tantum, quando indi-

cia sunt indubitata, & præsumptiones vehementissimæ. Idemq; patet ex Farinac. in tom. 1. 2. par. q. 86 n. 67. & seqq. & in n. 110. dicit, quòd quando Iudex ex præsumptionib. quantumcunq; violentis, & indubitatis indicijs aliquem condemnat, debet multum suam sententiam temperare, & quòd imponere non debet pœnam ultimi supplicij, nec aliam delicti ordinariam, sed minorem iuxta sententiam Innoc. qui originaliter pro hac sententia allegatur in cap. quia verisimile nu. 2. vers. non tamen de prob. & in n. 112. dixit Farinac. hanc esse magis communem, & receptam sententiam, & in praxi magis feruatam.

27 Sententia autem Innoc. in d. c. quia verisimile n. 2. de præsumpt. est, ut quando ex præsumptionib. ad condemnationem proceditur: *Multum debeat Iudex suam temperare sententiam, & maxime ne con-*

demnet, nisi raro, & modice ad pœnam, nec pecuniariam, nec corporalem: hæc sunt verba Innocentij fideliter transscripta, & à Doctoribus malè relata, ut dicit Clar. in d. q. 20. nu. 6. in princ. quam Innoc. sententiam dicit esse communem Marf. in l. 1. §. Diuus Adrianus nu. 25. ff. ad leg. Corn. de fisco. & alij cit. à Claro vbi supra. Ideòq; ab illa, nec iudicando, nec consulendo censeo esse recedendum. Et quamuis Magna Curia ad triremes damnauerit illum, de quo ponit casum Gram. in d. sua decis. hoc ideò factum esse, idem Gram. vbi supra testatur, quia casus erat talis, quòd præensus reus, iterum torqueri poterat.

28 Quia autem Doctores communiter ad prædicta indubitatum indicium esse necessariū docent, scias omnes communiter probare, ut testatur Farinac. in d. q. 86. in fi. non dici indicium

indicium indubitatum, nisi quando possibile non est rem aliter se habere, quā ex indicio illo resultat. Et caueant Iudices Regulares, qui tantum libros Regularium, non autem criminalistarum iudicando legunt, ne decipiantur ex his, quæ dicit Thomas à Iesu in tract. de visit. Regular. trac. 2. c. 7. num. 13. circa finem, vbi affirmat simpliciter: *Quòd in grauissimis indicijs iuris præsumptio inuenitur, ex qua ad criminalem punitionem, & pœnam ordinariã crimini imponendã deueniri potest:* & ita docere refert Farinac. in q. 52. nu. 54. nisi, ut ipse Thomas addit, *ex parte rei aliqua excusatio, vel exceptio opponatur; nã tunc pœna extraordinaria Iudicis arbitrio puniri debet.* Farinacius enim in d. num. 54. non dicit, quòd

29 Quod autem ex indubitatis indicijs, etsi violentissima inde capiatur præsumptio, seu suspitio, non possit reus cõdemnari ad test non solū ad torturam, sed etiam ad condemnationem; qua autem pœna sit tunc reus condemnandus, ibi non explicat, nec etiam in illa quæst. nec in numeris sequentib. sed in num. 67. se quòd ad hoc remittit ad ea, quæ dicturus est in titulo de reo cõfesso, & cõuicto, vbi in q. 86. expressè tenet, nō esse imponendam pœnam ordinariam, prout supra retuli. Et aduertendum est etiam id, quod dicit in d. q. 52. n. 68. vbi docet, quòd etsi ex dictis indicijs indubitatis possit Iudex reum condemnare, (scilicet aliqua pœna extraordinaria) tamen si vult, potest, omiffa condemnatione, reum torquere; esseq; hoc totū eius arbitrio relictum dicit post Clar. & Bonacofium, quos citat.

29 Quod autem ex indubitatis indicijs, etsi violentissima inde capiatur præsumptio, seu suspitio, non possit reus cõdemnari ad ordi-

ordinariam criminis pœnam tenet ex Theologis 30
 Less. in lib. 2. de iust & iure
 lib. 2. c. 29. dubit. 17. num.
 169. cum in criminalibus
 probationes luce clario-
 res esse debeant, vt quis
 ordinaria pœna puniri pos-
 sit, sed condemnari posse
 ad pœnam extraordina-
 riam minorem, & ipse af-
 firmat cum Clar. in S. fi. q.
 21. nu. 40. cum quo & ipse
 Less. assentit, esse reū tunc
 arbitrio Iudicis, vel gra-
 uiter torquendum, vel ex-
 traordinaria pœna con-
 dēnandum, iuxta praxim,
 quam refert, ira semper
 fuisse seruata. Refert
 etiā ipse Clar. ibid. Angel.
 in l. quāuis in fi. ff. de furt.
 expressè tenentem, huius-
 modi indicia nō sufficere
 ad condemnandum, sed
 tantū ad torturam, &
 dicētem, quod ita practi-
 catur. Illaq; non sufficere
 ad condemnandum quan-
 tumcunq; fortia sint: tenet
 etiam Iodoc. in sua praxi
 crim. c. 10. num. 16. & 17.

per iura, quæ ipse adducit.
 30 Probat autem Less. vbi
 supra, prædictam senten-
 tiam, scilicet, quod ex præ-
 dictis indicijs indubitatis
 possit quis ad extraordi-
 nariam pœnam minorem
 cōdemnari tribus medijs.
 Primò, quia iure naturæ
 ad puniendum reum non
 requiritur nisi certitudo
 moralis publica; sed ex in-
 dicijs indubitatis haberi
 potest certitudo moralis
 publica; ergo poterit tūc
 reus aliqua pœna puniri;
 etsi non ordinaria, eò
 quod desit illa probatio,
 quamuis positiuū ad pœ-
 nam ordinariam requiritur.

Secundò, probat Less.
 prædictam sententiam,
 quia quādo quis infamia
 criminis laborat, & desunt
 aliæ probationes, & pro-
 pter scandalum inquirere
 contra illum non expedit,
 potest ei indici purgatio
 canonica, vt in tit. de pur-
 gat. canon. qui, si per illā
 plenè se purgare non pōt,
 puniri potest aliqua pœna

ex.

extraordinaria Iudicis ar-
 bitrio, dūmodò sit minor
 quàm ordinaria, iuxta do-
 ctrinam Panor. in c. acce-
 dens 23. nu. 5. de accusat.
 sed indè nō habetur ma-
 ior certitudo, quā ex ve-
 hementissimis indicijs; er-
 go sicut puniri quis potest
 minori pœna, quādo præ-
 cedit infamia, ita & quā-
 do procedunt apertissima
 indicia.

Tertiò, quia sepè ipsa
 indicia culpa secum tra-
 hunt, quia non solū ab
 omni malo, sed ab omni
 specie mali abstinendum
 est: ergo, vt ipse Lessius ait,
 vel ob culpam huiusmodi
 indiciorum, pœna aliqua
 poterit irrogari.

31 Sed ad primum respō-
 detur negando minorem,
 nam quātumuis indubita-
 ta sint indicia, quod quis
 homicidium, v.g. commi-
 serit, nempè quia, vt in
 exemplo Lessij, visus est
 aliquis pallida facie, &
 gladio cruento egredi è
 domo, in qua fuit commis-

sum homicidium; nō ideò
 habetur moralis certitu-
 do, homicidium ab illo
 fuisse cōmissum culpabili-
 ter; quod est necessarium,
 vt puniri possit, quia acci-
 dere potuit causa defen-
 sionis, vel fortè percussit,
 & nō exanimauit, vel po-
 tuit esse de auxiliantibus,
 vt dicit Angel. in d. l. quā-
 uis in fi. ff. de furt. & vt ipse
 ibid. addit, probatio ad cō-
 demnandum debet esse
 necessariò concludens, vt
 in cap. in præsentia de
 probat. maximè in capita-
 libus, l. sciant C. de probat.
 illa autem, quæ oritur
 ex indicijs quātumuis in-
 dubitatis, ob prædicta, nū-
 quam potest esse conclu-
 dens. Vnde meritò ipse
 Angel. ibid. concludit, sic
 indiciatum torquendum
 esse, non autem condem-
 nandum.

32 Ad secundum respon-
 detur, quod ideò puniri
 potest infamatus in pur-
 gat. one deficiens, quia,
 cum datum sit illi reme-
 dium

diū purgationis, & in ipsa purgatione deficiat, remanet adhuc infamatus, & ob infamiam non purgatam punitur, sed non quidem pœna corporis afflictiva, etiam si sit infamatus de suspitione hæresis, ut patet ex cap. inter sollicitudines in fi. de purgat. canon. ubi deficiēs in purgatione ob prædictam causam detruditur in Monasterium, ab officio, & beneficio depositus, quæ quidem pœna corporis afflictiva non est, ut experientia docet. Sed quando condemnatur quis ob delictum, quod ex vehementibus suspitionibus commisisse præsumitur, non deficit in purgatione, cum nulla sit ei indicta purgatio; ergo puniri non debet, &

ordinaria, si autem non deficeret, sed se purgaret, est absolvendus: sed in casu, quo nolle Iudex purgationem torturæ indicere, stando in prædicta argumenti paritate, non debet eum punire pœna corporis afflictiva, iuxta sententiam Innocent. relatam supra in nu. 25.

Et leui, & non corporali pœna esse puniendum huiusmodi indiciatum, patet, etiam ex tertio Lessij argumento, ex quo apparet, punitionem dandam esse iuxta qualitatem illius culpæ, per quam dedit causam, ut possit indicari, quæ cum quanta sit iudicari vix possit, vix potest quis ob talē culpam iudiciali pœna puniri.

33 Idem Lessius ubi supra in nu. 170. quatuor casus enumerat, in quibus potest quis ex solis indicij pœna ordinaria puniri, quos colligit ex Gomez. in lib. variar. resolut. in tit. de delic. c. 12. num. 15. Et

Primus

Primus est, quando quis fuit monitus, nè cum aliena vxore alloquatur, & postea inueniatur cum illa, alloqui, ut in nouell. const. instit. 117. c. 15. prout habetur in Auth. si quis ei C. ad l. Iul. de adulter. Secundus, si Officialis fugit tempore sindicatus, quia condemnandus est, ac si crimen esset probatum, ut in l. consiliarios C. de Assessorib. Tertius est, quodam infamatum de simonia, qui se purgare non potest. Et quartum, addit de Clerico deficiente in purgatione ob suspitionem hæresis, ut in d. c. inter sollicitudines de purg. canon. sed in hoc casu non punitur pœna ordinaria, sed extraordinaria, ut patet ex his, quæ dixi in meo Promptuar. ver. Hæresis nu. 14.

34 Sed si quis deficiente infamia inquisitionem specialem contra aliquem sine indicij formaret, nul- liter illam formaret, iuxta communem, & valde tritam

Doctorum omnium conclusionem, ut testatur Farinac. in d. q. 1. nu. 40. ubi multos de hac communi, & indubitata sententia, testantes citat; & procedere dicit contra Boss. in tit. de inquis. nu. 21. etiam si ex officio Iudex procederet; & ut addit in n. 41. etiam si procederet ex mandato Principis, nisi Princeps, non ad postulationem Partis, sed ex motu proprio mandet inquiri contra aliquem, quem ipse expressè assereret deliquisse, & ita ad eius notitiam peruenisse; quia Principis scientia in hoc casu supplet defectum indiciorum, ut post Doctores, quos citat, tenet Farinac. in d. q. 1. num. 42. & fuit opinio Innoc. in c. cum oporteat de accusat. quæ citat, & sequitur glos. in c. 2. de accusat. in 6. quam glosam communiter esse approbatam testatur ex Marfilio, Farinac. in d. nu. 42. Et cum glos. prædicta

Hh non

non solum Papam, sed etiam Metropolitanos, & Episcopos sub nomine Principis in hoc casu venire sentiat, idem dicendum est de Generalibus Religionum, quia in suis Religionibus, quoad iurisdictionem æqualem cum Episcopis potestatem habent.

Verum quia Navar. in rubr. de iudic. nu. 90. contrariam sententiam tenet, & ex verissimis rationibus docet, non posse Commissarium Principis procedere ad inquisitionem specialem contra aliquem, non probata infamia, etiã si Princeps in commissione motu proprio facta dicat, costare illi de fama: Et cum ad substantiam iudicij hoc pertinere probaverim supra in c. 1. Ceseo cum Navar. vbi supra, nõ debere Christianum Principis Commissarium ad inquisitionem specialem tunc procedere, nisi probata infamia coram ipso

Commissario, vel nisi habito à Principe modo, quo illi de infamia constet; & cognito, an talis modus sit sufficiens ad habendam infamiam iam probatam; Et talis modus est inferendus in actis, ex quibus reus est iudicandus. Et idem est dicendum, quando, cessante infamia, per iudicia proceditur, quia in utroque casu eadem militat ratio. Estque talis modus in actis inferendus, ut dictum est, præsertim, ut manifestetur reo, & sciat se esse in tali articulo constitutum, ut teneatur obedire Iudici præcipienti, & extorquenti veritatem: alioquin ipse existimare potest se esse occultum; nam cum infamia prædicta, siue prædicta indicia sint facti, non autem iuris, nisi illi à Commissario manifestentur, cum ipsi lateant, eum excusabit facti ignorantia, secundum omnes, & docet Caiet. in 2. 2. q. 69. in a. 1. & 2. in vers. Ter-

tium

tium quod. Et ex eo etiã sunt reo prædicta manifestanda, ut possit se ab illis purgare, vel illis opponere; quod pertinere dicit ad defensionem reo debitam iure naturæ; sed quid sit quoad hoc dicendum, vide infra in c. 14. num. 5. Quibus autem deficientibus nõ ad inquisitionem specialem, sed ad generalem Commissarius procedere potest, circa quam aduertenda sunt ea, quæ

dicta sunt supra in num. 9. & 10. Et in casu, quo ex illa orientur indicia, aut semiplena probatio, potest tunc ex illis, vel ex illa procedere ad inquisitionem specialem, iuxta dicta supra in n. 11. 12. & 13. & dicenda infra in num. 38. & 39. vbi de semiplena probatione erit sermo. Quam inquisitionem generalem secundum nostrum propositum incipere potest iuxta hanc formam.

Forma incipiendi inquisitionem generalem.

Die 23. Nouemb. anni 1637. RR. PP. D. N. & N. Visitatores talis Religionis cupientes, ut à Religione vitia expellantur, & ut delinquentes saltem metu pænæ à committendis criminibus abstinere, determinarunt hanc generalem inquisitionem facere, & inquirere, an in hoc monasterio delicta aliqua commissæ sint à tali tempore usque ad hoc. I deoq; vocato P. D. B. in tali loco huius Monasterij, & præstito ei & c.

35 Ad hoc autem, ut nullitas talis inquisitionis locum habeat, (illius scilicet de qua dictum est in prin. n. 34.) ut non possit Iudex ad vltiora procedere, necessariò requiritur, ut inquisitus compareat, &

de nullitate inquisitionis prædictæ opponat; nam si scit, & tacet, & non opponit, censetur inquisitionem approbare, & Iudex potest ad vltiora procedere, ut probat textus in d. c. 2. de accusat. in 6.

Hh 2 &

& post Alex. Ruin. Ripam, Angel. & alios, quos citat, tenet Firin. in d. q. 1. nu. 49. verſ. limita. Facereq; debet hęc oppoſitionem, ante litis conteſtationem, ſi illam ſcit; nam ſi tunc ſciat, & tacet, vltiora impugnat non poteſt, quia cenſetur cedere iuri ſuo, vt probatur ex d. c. 2. ſecus ſi neſciat; nam tunc tempus illi non currit vſq; ad diem ſcientię, & interim conſentire non cenſetur, quia ignorans, & errans non conſentit. ſi quis per errorem ff. de iuriſdict. omn. iudic.

36 Nunquam verò talis nullitas locum habet in crimine hęreſis, & apoſtaſię à fide, vt eſt tex. in cap. excommunicamus §. adijcimus de hęretic. & in l. apoſtatarum C. de apoſtat. & in l. nullus C. ad l. Iul. Maie. & tradit Nau. in rubr. de iudic. num. 93. in quo crimine nec diffamatio ad inquirendum eſt neceſſaria, vt per Nau. ſu-

pra, & Clar. in d. §. fi. q. 6. num. 7. in prin. & Farinac. poſt Doctores, quos citat in d. q. 9. nu. 14 per tex. in c. excommunicamus §. adijcimus, & ibid. Cardin. & Ioa. de Anan. de hęretic. nec ad idem, de ſiſciēte diffamatione, requiruntur legitima indicia, ſed in crimine hoc favore fidei ad inquisitionem faciendam vehemens ſuſpicio ſufficit, vt dicit Clar. in d. nu. 7. in fi. & dixi in meo Pröptuario ver. hęreſis n. 12. in fi. & hęc locum citavi, vnde etiam ibidem in num. 14. & 15. vbi de ſuſpitione ad hoc neceſſaria latiùs tractavi.

Idemq; eſt dicendum de crimine leſę maieſtatis humanę, iuxta extrauag. ad reprimendum.

37 Poteſt etiam ſine periculo nullitatis, abſq; vſlo accusatore vero, vel ficto Iudex inquirere contra reum, quando agitur de impediendo, vel vitando aliquo imminente graui malo

malo, præfertim animarũ (quod ſcilicet alia via impediri non poteſt) & ad tollendam occaſionem illius, ſecundum mentem Innoc. in c. 1. de poſtul. Præl. & tradit Nauar. in rubr. de iudic. nu. 92. in hoc enim caſu ſi tenentur etiam priuati, omni meliori modo, quo poſſunt, malum illud impedire, & occaſionem illã vitare, iuxta illud Prouerb. 24. *Erue illos, qui ducuntur ad mortem:* multò magis tenentur Iudices, qui ex officio mala impedire obligantur, quãdo alia via, quã iudiciaria malum illud impedire nõ poſſunt, iudicialiter procedere, & contra committentem, vel paratum ad committendum malum illud inquirere ſine vſlo accusatore, etiam ficto. Nec obſtat in hoc caſu lex naturalis, & diuina de non infamãdo proximũ, cuius ratione inquireri cõtra delinquentes non poteſt, ſi infamia non præce-

dat, vel indicia, aut alia quę de iure præcedere debent; nam cum cõcurrat tunc talis lex cum alia lege naturali, & diuina de liberando à malo graui proximum innocentem, hęc præcedere debet, quia fortior illa eſt, cum in hac agatur de liberando innocente ab iniquitate volentis nocere, in illa verò de damnãdo iuſtè reo pro impediendo malo innocentis.

38 Deficiente fama, vel deficientibus indicijs ad faciendam ſpecialem inquisitionem contra aliquem, iuxta ea, quę ſupra dicta ſunt, etiam ſemiple-ram probationem præcedere ſufficit, ſecundum D. Thomas in 2. 2. q. 69. a. 2. in cuius corpore ita ait: *Non enim aliquis tenetur omnem veritatem cõfiteri, ſed illam ſolum, quam ab eo poteſt & debet requirere Iudex ſecundum ordinem iuris, puta, cum præceſſit infamia ſuper aliquo crimine,*

ne, vel aliqua expressa indicia apparuerint, vel etiã cū præcessit probatio semiplena: & idem tenet Caiet. ibidem, cuius verba non sunt omittenda, nam doctrinam hanc de omnibus his tribus inquirendi modis lucidam redunt, sic enim ait: Oportet igitur, vel infamiam, seu clamorofam insinuationem, vel indicia manifesta personæ, & criminis sic præcedere, ut vehementer suspectam reddant personam, ad hoc, ut teneatur ad præceptum Superioris seipsum prodere. Quando autem in tertio sumus casu, s. quòd præcedit semiplena probatio, constat etiam, quòd tenetur; sed aduertendum, quòd cū plenam probationem efficiant duo testes integrorum conditionum, semiplenam probationem efficit vnus testis omni exceptione maior. Et est sermo de teste secundum iura, qui, si nõ sit actor, nec secretus depositor, sed verè testis est iuratus; non parti,

ceps criminis, & ad iudicium concurrens, ut testis. Hoc est, quòd ultra accusatorẽ, vel id, quòd tenet accusatoris locum, ut infamia, & cgt. iste omni exceptione maior testetur directè de visu commissionis criminis ab isto, putà, quia vidit ipsum occidere illum, vel furari hoc: sic enim est verè testis semiplenè probans.

39 Et quamuis Nauar. prædictam Caiet. doctrinam, ac etiam Soti, qui idẽ tenet in tract. de rati. teg. memb. 2. q. 6. dub. 3. circa finem in ver. sed est præterea, ex eo impugnet in man. c. 18. nu. 38. quòd læditur fama eius, contra quem fit inquisitio, quando fit nulla infamia præcedente, & datur causa inordinatæ læsioni cõtra iura, quæ prohibent specialiter procedi per viam inquisitionis contra aliquem, quando iusta infamia non præcedit, ut in cap. super is, & in c. qualiter, & quando il 2. de accusat.

cusat. & in alijs in nu. 14. supra citatis. Attamen intellecta hac doctrina iuxta ea, quæ dixi supra in nu. 20. scilicet, ut Iudex, occasione sumpta ex prædictis indicijs, vel à semiplena probatione, interrogare testes informatos incipiat specialiter super delicto, quòd constat esse commissum, & in genere de delinquente, prout ibidem dictũ est, sine vllò dubio doctrina hæc optima est dicenda, & absq; difficultate seruari potest, & semiplenam probationem sufficere ad inquirendum, specialiter etiam contra Regularem, tenet post D. Tho. vbi supra, & Thomam à Iesu de visit. Regul. tract. 2. c. 2. Lezana in tomo 1. qq. regul. c. 27. hum. 6. quam sententiam tenet etiam Lessius lib. 2. de Iust. c. 29. dubit. 16. nu. 146. & ex eo probat, quòd nõ minus hæc semiplena probatio inducit reum in publicam notitiam, quam

indicia probata, aut infamia; cū fama nõ probet, sed tãtũm accuset, & quia si Iudices, habita semiplena probatione, non possent testes inquirere, bona pars delictorum maneret impunita, cū testes non se spontè offerant. Et vnum testem omni exceptione maiorem facere semiplenam probationem, & sufficere ad inquirendũ, dixi in 1. part. meę instit. lib. 1. c. 5. num. 17. Ac sufficere ad capiendum, inquirendum, & ad tormenta subiiciendum affirmat Iodoc. in sua praxi crim. c. 10. num. 15. per tex. in l. si quis C. ad leg. Iul. Maiest. vbi glos. in ver. conuictus dicit, quòd vnus testis facit semiplenam probationem, & sic concordat in hoc cum D. Thom. Caiet. & Soto, vbi supra, & idem tenet Salyc. in d. l. si quis num. 3.

40 Nec his obstat doctrina Cyni in l. 1. ad leg. Iul. Maiest. dicentis, quòd in cri-

criminalibus vnus testis omni exceptione maior nō facit semiplenam probationem, sed in ciuilibus tantum, quam doctrinam sequitur Angel. ibid. vt refert, & sequitur Lanfranc. de Oriano in tract. de testib. n. 75. nam quid quid sit de hoc, tamen ipsimet Doctores affirmāt vnum testem omni exceptione maiorem sufficere ad torturam: Ergo secundum ipsos etiam, & ad inquirendum sufficere dicendum est, cum inquisitio sit minus prejudicialis, quam tortura, sed quod vnus testis omni exceptione maior faciat semiplenam probationem, etiam in crimi-

nalibus, ex eo probatur, quod etiam in criminalibus duo testes contestes, nulla exceptione maiores, faciunt plenam probationem; ergo etiam in criminalibus vnus testis omni exceptione maior facit semiplenam probationem. An autem vnus testis omni exceptione maior faciat indicium ad torturam, dicam infra.

41 Quando autem per viam inquisitionis generalis proceditur, præmissio prius verbo Dei, & præmissio edicto sequentis formæ ad inquisitionem erit procedendum, & non aliter arg. tex. in c. 1. S. sanè de censib. lib. 6.

Forma edicti pro incipienda inquisitione generali à Prælati secularibus tempore visitationis, vel alio quocumq; tempore.

In Nomine Domini Amen.

Cum peruenisset Reuerendissimus N. Episcopus Diocesis A. in Ciuitate, vel in terra, vel in villa V. officium suum exequi volens, vt è sua Diocesi vitia expurgentur, & delinquentes saltem metu pœnarum à criminibus committendis abstinant, & iam commissa ob aliorum exemplum, & iustitiã seruan-

seruandam conuenientibus pœnis puniantur, per hoc edictum ad eiusdem ciuitatis Ecclesie maioris valuas fixum in virtute sanctæ obedientie præcipit, vt omnes, qui de iure possunt, & debent, seruatim seruandis Ecclesiasticorum delicta manifestare illi debeant. Datum in Terra V. in domo sua Residentiæ, Die 23 mensis Nouembris 1637.

Generales autem, & Visitatores Regularium, huiusmodi edicta, seu visitationis intimationes in scriptis facere nō consueuerunt, sed conuocatis in Capitulo Fratibus, vel in Refectorio post prandium, vel cenam breui sermone, non autem longo, ne tedium, vel nauseam afferat, maximè post comestionem, illis visitationem manifestare debent, exhortando eos, vt Monasterij statum, & ea, quæ correctione indigēt liberè aperire velint, vt tam in spiritualibus, quam in temporalibus ea, quæ correctione digna sunt, corrigere valeant.

42 Quibus peractis ad inquisitionem generalem faciendam procedant, & Religiosi Visitatores, siue

Inquisitores, singulis Religiosis singulariter secretè conuocatis, ab eis generaliter de statu religionum, de diuino cultu, & obseruantijs regularibus diligenter inquirent; Et Ecclesiastici Visitatores seculares singulis Ecclesiasticis secretè vocatis, ab eis de diuino cultu, & de statu Ecclesiasticorum in genere inquirent: generaliter etiam inquirendo, an in Diocesi, vel Monasterio sit aliquis criminofus, vel crimen aliquod sit commissum, iuxta dicta supra in num. 10. Et si sic generaliter interrogando aliquod delictum fuisse commissum audiant, certiorati de delicto, in genere, quis sit delinquens interrogare possunt, iuxta ea, quæ dicta sunt supra in

num. 20. & 39. & respondentes se nescire, interrogent eos etiam in genere an sciant aliquem de tali delicto esse infamatum, vt dictum est in d. nu. 20. & cognitis infamiae testibus ad inquisitionem procedant, iuxta sequentem

formam, citatis prius testibus absentibus, iuxta formam ponendam in sequenti capitulo; & illis vocatis, si testes sint praesentes, iuxta dicenda in eod. seq. cap. & dicta in meo Prompt. verb. citatio num. 5.

Forma procedendi per viam inquisitionis specialis quando ex inquisitione generali resultat cognitio specialis delicti contra aliquem.

- 43 *Hac est quaedam inquisitio, quae fit, & fieri interdicitur per Reuerendissimum D. N. Episcopum, &c. Nec non per D. N. eius Assessorem, si autem inquirentes sunt Regulares dicatur: Per Reuerendissimum Generalem N. nec non per R. P. N. eius Assessorem, si autem sunt Visitatores, vel Praepositi, ponendum est nomen eorum vna cum officio, in eo, de eo, & super eo, quod ad aures eorum peruenit in inquisitione generali, in qua inquirentes de delictis in genere audierunt, in tali vicinia, vel in hoc Monasterio, tale furtum fuisse commissum a B. Et volentes dicti DD. Iudices ad cognitionem veritatis deuenire, & cognoscere omnia, & singula a tali delicto emergentia, dependentia, contingetia, & illi connexa, vt delinquentem pro aliorum exemplo punire valeant. Et si sunt Regulares non habentes Notarium addatur: Elegerunt me F. A. in Actuarius huius causae: praestito mihi iuramento de fideliter scribendo, & secretè tenendo quidquid a testibus in hac causa, nec non, & ab ipso Reo dictum fuerit, usq; ad publicationem processus de mandato ipsorum Patrum faciendam. Hac die 23. mensis Nouembr.*

uembris in tali terra, seu in tali Monasterio in Camera residentis, seu habitationis, &c.

- 44 At si ex inquisitione generali, non infamia, sed indicia resultarent, in praedicta forma omittantur verba illa: *Et in eadem vicinia, vel in eodem Monasterio esse publicam vocem, & famam tale delictum fuisse commissum a B. & loco illorum ponantur verba haec: Et de tali delicto ex eadem generali inquisitione graue indicium resultat contra A. ex eo, quod eodem tempore, quo praedictum homicidium fuit perpetratum, in eodem loco fuit visus A. habens gladium euanginatum, & vna cum veste sanguine madefacta. Et postea addatur: Et volentes, &c.*

- 45 Si nec infamia, nec iudicia ex generali inquisitione resultarent, sed semiplena probatio, nempe quia vnus testis omni exceptione maior testatur proprijs oculis vidisse B. percutientem gladio eum, qui occisus fuit, & vidisse illum ob tale vulnus vitam cum morte commutare, tunc omissis praedictis verbis dicatur: *Et de tali homicidio, & de eadem generali inquisitione oritur semiplena probatio contra B. ex eo quod testis vnus, nulla exceptione maior, testatur vidisse proprijs oculis praedictum B. gladio percutere talem occisum, & illum vitam cum morte commutare.*

- 46 Et quia quando infamia praecedat, immediate per illam aperitur Iudicia ad inquisitionem contra aliquem specialiter faciendam, si simul etiam ciuimorosa insinuatio praecedat, vt in d. cap. quali-

ter, & quando il 2. de accusatione. & in alijs iuribus citatis supra in nu. 14. pro ut dictum est ibid. & in nu. 15. inquisitionis initium hoc modo erit tunc formandum, v3.

Forma incipiendi processum per viam inquisitionis,
quando contra aliquem infamia, ac clamorosa insinuatio præcedit.

Cùm ad aures R. P. Abbatis S. P. peruenerit fama antecedente, clamorosaq; insinuatione precedente, quòd D. C. bona nostri Monasterij dilapidet, vel quòd D. F. conuersionem cuiusdam suspectæ mulieris, vel suspecti adolescentis frequentat, ut publico bono cosuleret, & officij sui munere fungatur inquisitionem super huiusmodi, ac super annexis & connexis emergentibus, & dependentibus instituire curauit vnà cum R. P. D. I. Assessore, ad hoc, ut cognita ueritate in aliorum exemplo, & ne delicta remaneant impunita delinquentem punire ualeant. Actaq; hæc incipiunt in d. Monasterio S. P. Die 24. mensis Nouembris 1637.

In nostra autem Religione, si (quod absit) casus contingat virtute nostrorum decretorū post verba illa: *Et officij sui munere fungatur.* verba hæc addantur: *Conuocato iam Capitulo domus, in quo per secreta suffragia cõclusum fuit, ut circa hæc acta iudiciaria sint facienda.* Et postea addatur: *inquisitionem super, &c.* Et quia nõ habemus Notarium, sed Actuarius ex nostris est eligendus ante verba: *actaq; hæc, dicatur: electus fui ego B. in Actuarium, huius cause, præstitumque fuit mihi iuramentum, tactis Euangelijs, de fideliter scribendo, & secretè tenendo quidquid à d. testibus, & ab ipso reo in hac causa dictum fuerit usq; ad publicationem processus de mandato dictorum PP. faciendo.*

43 Aduerte autem, me in dictis formis dixisse, Iudices non solum inquirere de delicto, sed etiam super

annexis, emergentibus, & dependentibus: quia etiã de illis inquirere Iudex potest, licet inquisitus, quo

quodad illos infamia non laboret v.g. inquiritur contra Petrum de concubinato, de quo laborat infamia, sed testes examinando incidenter cognoscit Iudex concubinam esse consanguineam, vel monialem, aut nuptam; tunc quia talis circumstantia delicto illo concubinus annexa, & connexa est, etiam de illa inquirere Iudex potest, et si reus quodad illam infamia non laboret, ut per Scribentes in in d. cap. inquisitionis, & cap. qualiter, & quando il 2. de accusat. & per Bart. super extrau. Ad reprimendum, & in l. 2. post glos. in §. si publico ff. ad leg. Jul. de adult. & tradit Sot. de tege. memb. 2. q. 6. concl. 3. Et ratio est, quia talis circumstantia tunc ita delicto est annexa, ut separari ab illo non possit: ita ut inquirere possit Iudex de tali concubinato, & non inquirere de qualitate mulieris cū qua commit-

titur concubinus; delictum enim hoc cum hac qualitate hic, & nunc perficitur, & ubi requiritur actus cum aliqua qualitate, sine illa non sufficit, ut probatur ex tex. in l. Fulcinius §. cum hoc ff. quib. ex causis in poss. eat. & facit tex. in cap. ab eo, & ibi glos. in vers. vel eius qualitas, de elect. in 6.

48 Vel examinatur reus aliquis de adulterio commisso, de quo est ipse infamatus, ipse verò incidenter vnà cum adulterio furtum commississe fateatur, ut adulterium committere possit, de quo furto infamatus non erat: potest. n. tunc Iudex, etiam de tali furto contra confitentem inquirere, & illum punire in eadem tela iudicij, vel saltem texendo nouum processum, iuxta receptã Doctorum sententiam in l. 2. §. si publico ff. de adulter. per l. quod euitandi C. de condi. ob turp. caus. & l. pen. C. si aduers. libert.

& facit cap. cum super de confess. secundum intellectum Abb. ibid. & tradit Nauar. in rubr. de iudic. post nu. 86. in vers. ex quo colligitur. Et ratio est, quia, ut dicit Sot. vbi supra. propria confessio abunde sufficit pro infamia, & ut per Nauar. ibid. per confessionem in iudicio factam, illud peccatum furti efficitur notorium iuris; ea enim, quæ ab ipso delinquente in iudicio confitentur, efficiuntur notoria iuris, ut in cap. vestra, & in cap. vlt. de coha. cler. & mulier. & dixi in prima

par. meæ instit. lib. 1. c. 13. nu. 4. & notorietas illa dicitur fictus accusator, secundum Nauar. vbi supra, & docet etiam ibid. quod tunc puniri potest in eodem iudicio delictum, ibidem incidenter confessum, quando aliquo modo contingit delictum principale: sed quando illud non contingit, tunc ordinandam esse dicit novam iudicij telam ex Iudicis officio, ut probatur ex proximè citatis iuribus. Et tunc nova tela, seu novus processus in hac forma incipiendus erit.

Forma incipiendi inquisitionem, quando incidenter contra reum detegitur delictum aliquod omninò separatum à delicto, de quo est inquisitus.

Cum ex processu iudicialiter agitato coram R. P. D. N. Priore Monasterij S. A. Ciuitatis B. contra A. inquisitum, siue denunciatum, de crimine sodomia constet eidem Iudici eundem A. commisisse homicidium, & sit munus officij sui delinquentes punire, sed quia prius inquirendum est de veritate tam delicti, quam delinquentis, iuxta Ciuiles, & Canonicas sanctiones: Idcirco ob bonum publicum, & ut officio suo fungatur, inquisitionem hanc super tale delictum instituire curauit, & super unumquodq; illi annexum, vel con-

nexum

nexum, &c. Hodie in nostro Monasterio predicto S. A. die 24. mensis Nouembris 1637.

49 Nec est necessarium ad hoc ut Iudex inquirere & punire postea possit delictum, à reo in iudicio incidenter confessum, ut talis confessio coram pluribus facta sit, sed sufficit si in iudicio fiat ad hoc, ut sit notoria iuris, ut patet ex d. cap. vestra, & c. si. de coha. clericor. & mulier. Nec huic dicto obstat doctrina Soti in d. concl. 3. in casu 2. vbi dicit, quod quando quis extra ordinem iuris factus est proprium crimen, non est inquirendus iudicialiter, nisi hoc fecerit coram multis, non autem quando quis secretè coram vno, vel duobus, vel etiam coram Prælato lapsu linguæ, aut alio modo confessus est proprium crimen: loquitur enim ibi Sot. de confessione extrajudicialiter facta, & doctrina nostra procedit, quando talis confessio iudicialiter facta est.

50 Notabilis est etiã alius modus, quo aperitur Iudici via ad inquirendum, nulla quærela, denunciatione, aut infamia præcedente, & ideò hic non est omittendus: estq; quando delinquens à Ministris Curia, vel ab alijs in flagranti crimine captus est, & Iudici præsentatus, testantes illi in actis de visu, ut latè per Clar. & Doctores, quos ibidem citat in d. S. si. q. 8. per totam, & Baiar. ibidem, qui alios citat. Et dicit Foller. in sua praxi crim. in rubr. Itè quod fuit captus in flagr. crim. nu. 5. quod capere repertum in flagranti crimine possunt omnes, ad quos spectat, dummodò statim tunc ad Iudicem deferant, ut in l. raptores C. de Episcopis, & Cler. ac etiam illi, ad quos non spectat, ut in l. 3. ff. de furt. & in l. de fenor C. de defenl. Ciuit. ac etiã laici Cleri-

Clericum, quia tunc quilibet dicitur habere à lege mandatum capiendi malefactorē, vt dicit Genues. in sua praxi Archiepisc. Neapol. c. 33. nu. 10. per d. l. raptos C. de Episcop. & Cleric. & l. capite quinto ff. de adulter. & refert Felin. in c. si verò de sent. excom. testantem de cōmuni, & latius dixi in mea 3. par. lib. 3. c. 11. num. 10. vbi circa finem addidi post Boer. & alios ibi citatos, sic captū Clericum non esse detinendum in carcere à laicis vltra spatium 20. horarū, & deducendum esse ad Iudicem Ecclesiasticum sine ignominia, alioquin non euitatur excommunicatio.

51 Contra eum autē, qui captus est in flagrante crimine, testes idonei sunt capientes, quando per alios probari non potest, & dictis testibus aliud nō obstat, vt post Hern. & Afflict. in Constitu. huma-

nitare, dicit Folle. vbi supra in nu. 7. addit tamen, quòd in hoc multum verifari debet sollicitudo Iudicis, qui modis omnibus perquirere veritatem debet. At Clar. in d. q. 8. nu. 2. dicit, deprehensionem in hoc crimine non facere plenam probationem, sed tantūmodo operatur, vt Reus torqueri possit. Ideòq; solere Iudices sic captos statim eos condemnare, si crimen fatentur, & si negant, statim absq; alio processu ducere eos ad torturam, si delictum est graue, non autem si leue, esseq; hanc communem sententiam fatetur, & Assessorū praxim: Sed quia quomodo sit in hoc procedendum, & procedendi forma latissimè traditur à Foller. vbi supra in n. 12. ad illum te remitto, ne aliorum scripta transcribam.

52 Et tandem alium adducasū, in quo potest Iudex inquirere, nulla accusa-

tione

tione, denunciatione, aut infamia præcedente: casus autem erit, quando Iudex videt aliquem delinquere. ita Clar. in d. S. fi.

q. 8. num. 5. in vers. Bene ex eo. Vide etiam infra in c. 14. vbi agitur de reo interrogando à nu. 7,

De Testibus examinandis, ac de eorum tortura. Cap. XIII.

SVM MARIVM.

1 Testes ad essentiam iudicij non pertinent: sed secretè sunt prius examinandi pro informatione Curie.

Actore nō probante reus absoluitur.

Testes quando, & quomodo examinandi sunt.

Testes examinati non citata Parte nihil probant ad reum condemnandum, etsi mille sint, sed sufficiunt ad torturam, & ad constituendum reum.

Testes specialiter interrogari possunt de delinquente, quādo proceditur per viam accusationis, aut denunciationis; non autem quando proceditur per viam inquisitionis.

2 Testes ante examinationem citandi sunt, & sub aliqua pœna compellendi, vt ad testimonium ferendum veniant.

Testes spontè accedentes sunt suspecti.

Testes apud Regulares non citantur, sed ore tenus vocantur. Testes citati, & Regulares ad testimonium ferendum vocati, si non veniunt, compelluntur. Nisi tales sint, vt cogi nō possint: & qui tales sunt, enumerantur.

Testes qui cogi non possunt ad testimonium ferendum quando aliter veritas haberi nō potest, compelluntur; & tunc omnes recipiuntur,

Testes producens non idoneos ex eo, quòd aliter veritas haberi non potest, hoc probare obligatur.

Testimonium ferre coguntur etiam Magistratus, quādo publica utilitas hoc suadet, & aliter veritas haberi non potest.

3 A testimonio repelluntur de iure Canon. omnes mulieres, quādo causa criminaliter agi-

Kk tur,

- tur, non autem de iure civili. Mulier pregnant, & alia quacunq; testificari nō tenetur personaliter cōparendo in iudicio. Monialium testimonium inter Religiosos est admittendum.
- 4 Inimici à testificādo in criminali causa repelluntur, quando inimicitia est capitalis. Inimicitia quando dicatur capitalis standum est arbitrio Iudicis. Inimici etiam non capitales in causa criminali nō sunt omni exceptione maiores, & ideo à Parte repelli possunt. Inimicorum non capitaliū testimonium tātum diminuitur quantum patitur qualitas inimicitiae arbitrio Iudicis. Inimici non capitalis testimonium non facit semiplenam probationem. Inimicitia procurata, ut quis testis esse non possit, nō prodest.
- 5 Inimicitia quando est capitalis, & pro parte inquisiti instatur, ut ideo nō recipiantur aliqui in testes, ostendens separatim ad hoc probandū, debet Iudex summarie hoc cognoscere, quo cognito recipere illos non debet.
- 6 Testimonium, durāte inimicitia capitali factum, non convalidatur per subsequentem reconciliationem.
- Testificatio facta post reconciliationem ab eis, qui erant capitaliter inimici valida est, nisi reconciliatio esset recens.
- 7 Testis an, & quādo sit repellendus ob recentem inimicitia capitalis reconciliationem, arbitrio Iudicis est relictum.
- 8 A testimonio ferendo contra Clericū laicum indistincte repellitur in causa criminali, etiam si sit Clericus prima tōsura, quando alij testes examinari possunt.
- 9 Testimonium laici contra Clericū admittitur in criminibus exceptis; nisi laicus patiat alios defectus.
- 10 Testimonium pauperum in causa criminali repellitur, nisi sint pauperes honestae vitae, & bonae conditionis. Testimonium dicere nō potest pauper, cum repellatur ab accusādo, quod est minoris praedicti.
- Pauperes qui dicantur, ut repellantur a testimonio.
- 11 Infames infamia iuris à testimonio repelluntur, ac etiam infames infamia facti, nisi in defectum, & cum tortura. A testificando in causis criminalibus repellitur cōuictus de crimine, accusatione praecedite etiam si sit emendatus.
- 12 Pupillus testis esse non potest,

nec

- nec in criminalibus, nec in civilibus: sed si sit proximus pubertati, & doli capax facit aliquod indicium, quando Iudex procedit ex officio. Testimonium ferre potest impubes factus pubes ac bis, quae vidit impubes. Impuberes, & infantes quāto examinari possunt.
- 13 Domestici utroq; iure à testimonio repelluntur, etiam si sint mercenarij, vel in mandatis. Et regulariter idem est de socijs criminis.
- 14 Ad testimonium ferendum admittendi sunt omnes, qui in iure expresso prohibiti nō sunt.
- 16 A testimonio qui repelluntur contra reum, non repelluntur ad eius defensionem, etsi plene non probent, sed est hoc existimandum arbitrio Iudicis. Testes inhabiles, dummodo nō sint inimici, ob immanitatem criminis admittuntur; ac etiam quando veritas aliter haberi non potest ad infligendam poenam extraordinariam. Testes omnes inhabiles (exceptis inimicis) inter Regulares sunt admittendi, & quare.
- 16 Testes à Iudice cogi possunt ad testimonium ferendum, quando examinari possunt, tam à Iudice ordinario, quā à delegato.
- Testium coactionem à monitione incipere debet Iudex Ecclesiasticus.
- 17 In testimonio coactione censura poena apponenda non est, nisi ob defectum, etiam in causis criminalibus, etiā Regularium. Testes dicentes non recordari id, quod ipsi dixerunt, aut tractarunt de recenti, si per duos testes conuincantur, torqueri possunt, si ex tali dicto deueniri potest ad torturam rei; & in n. 20. & quid de consuetudine in num. 21.
- 18 Testes quomodo citandi sunt.
- 19 Testis suspectus nē se subtrahat, vel subornetur, non est citandus sed statim est capiendus Iudicis arbitrio. Testes pro Curia examinati sunt iterum interrogandi ad petitionem Partis, etiā ex interuallo; etsi fuerint sibi cōtrarij, repellendi sunt, ut periuri.
- 20 Testes pro inuenienda veritate carcerari, & torqueri possunt.
- 21 Testis quando videtur celare veritatem torqueri potest.
- 22 Testes quando torquentur non est eis danda copia processus, aut dilatio ad se defendendum, sed de facto statim torquentur.
- 23 Testis nō est ita grauiter torquendus sicut reus, sed eius tortura

K 2 tura

- tura semper debet esse leuis, ita ut nō sit nimis leuis, nec nimis aspera.
- 24 Testes quomodo iuramentum prestare debeant.
- 25 Testes iurare debent tactis Evangelij.
- Testes iurare debēt de veritate dicenda, & ut veris falsa non admiscant.
- Testes sub qua forma iurare debent: & ponuntur sex requisiti ad hoc necessaria.
- 26 Testes ut iurent tactis Evangelij consuetudo nō seruat, & periculosum hoc est.
- Iuramentum quando praestādū est tangendo sacra, tangere illa debent etiam Episcopi.
- 27 Testes quomodo sint admonēdi priusquam examinentur.
- Ante testium examinationē scribendum est in actis dies, mēsis, annus, & locus, in quo examinantur, &c.
- Forma incipiēdi examinationē testis corā Iudice regulari.
- Forma incipiēdi examinationem testis coram alijs Iudicib.
- 28 Testis quomodo sit prius generaliter interrogandus.
- Testium dicta quomodo sint in actis scribenda.
- Testium subornatio, vel instructio quādo timetur quia sit faciendum.
- 29 Testes examinātes, & solum
- scribentes ea, quae faciunt pro Fisco grauiter peccant.
- 30 Testium dicta etsi cauillare Iudex non debeat, sed adiuuare, tamen facere aliquo modo potest, quando suspectus est testis, & quomodo.
- 31 Testis quae exprimere in suo examine debet.
- Forma interrogandi testes in inquisitione speciali facienda.
- Forma conclusionis examinis testium.
- Forma subscriptionis testis.
- 32 Testes duo contestes, & omni exceptione maiores plenam fidem faciunt.
- Testes quando est dicendus omni exceptione maior.
- Testes duo ad plenam probationem sufficiunt etiam cōtra presbyterum. Et ponitur limitatio.
- Testium numerus quando nō est adiectus, duo sufficiunt.
- Pluralis locutio duorum numero contenta est.
- 33 Testes debent esse contestes, ut plenē probent.
- Testis ut sint contestes in quibus concordare debent.
- Testes dicentes se referre verba formalia, non sunt concordēs, quando discordant in cortice verborū, etsi in sensu concordent.
- 34 Testes concordantes in substantia

- stantia facti non sunt discordēs, quando diuersis verbis factum enarrant, nisi dicerent referre formalia verba.
- 35 Testes deponentes per eadem verba, & in nullo discordātes, an sint suspecti de subornatione, & nihil probent Iudicis arbitrio est dijudicandum, & illos nō probare Omnes docent, exceptis quibusdam casibus.
- 36 Testium numerus nihil prodest ad probandum, quando inter se contrarij ita sūt, ut unus alteri concordari non possit.
- Testes quando dicuntur singulares.
- Testes singulares non probant etiam si mille sint.
- Testes reprobantur quādo variant in ioco, in tempore, & circa personam, etiam in criminibus exceptis.
- Testes quomodo, & quādo sint concordandi, remissiuē.
- 37 Testimonio non praedudicatur quando alij testes dicunt tempus, & locum, alij verō non recordari affirmant.
- Testes actoris, & rei numero aequales, & discordantes standum est pro reo.
- Actore non probante, reus absoluitur.
- Iudex facilius esse debet ad absoluendum, quā ad condēnandum.
- Testes vacillantes dicentes sibi contraria omninō excludendū sunt.
- Testes quando obligantur veritatem manifestare, remissiuē.
- 38 Vacillare testis quando dicitur.
- Testis vacillatio in actis scribenda est de mandato Iudicis.
- Vacillatio testis sub qua forma in actis scribenda est, & quando.
- 39 Testis varians in vno capitulo, reddit totum suum dictum nullum.
- Varietas infringit dicta testium. Et explicatur quomodo sit hoc intelligendum.
- Testis contrarietas quando de facili est cōcordabilis est reducenda ad concordiam, non autem quando cum difficultate. & concordatur in hoc sententia Loffredi cum communi.
- 40 Testis deponens contraria in examinibus diuersis quādo est ennoeandus, ut fugiat falsitatem, & ut probet.
- Testis incontinēti varians dicendo, se velle prius dicta corrigere, est admittenda posterior eius depositio.
- Incontinenti quando testis dicitur se corrigere.
- 41 Testis deponere debet circa factum iuxta materiam sensuum, non autem iudicare, &
- iudi-

iudicando redditur suspectus. Testis non creditur circa ea, quae percipiuntur sensu corporeo, nisi reddat causam scientiae per sensum corporeum et. a non interrogatus.

42 *Testes negantes etiam minus digni praferuntur affirmantibus. etiam dignioribus in criminalibus, ceteris paribus.*

43 *Testem ad condemnandum nemo se offerre tenetur in criminalibus, nisi in casibus, in quibus, accusare quis obligatur. Testis qui falsum protulit testimonium, ob quod est aliquis in periculo perdendi vitam, se reuocare obligatur.*

Testis quando est dicendus falsus, & quibus poenis falsus testis sit puniendus, remissiuè. Testes spontè se offerentes sunt torquendi tanquam suspecti.

44 *Probari delicta possunt non solum testibus, sed etiam coniecturis.*

Coniectura sicut praesumptio accipitur pro veritate, donec aliud appareat.

Praesumptio, & coniectura à lege approbata facit liquidissimam probationem.

Coniectura sufficit ad probandum crimen difficultis probationis, & etiam delictum in genere.

45 *Testes pro informatione Cu-*

ria examinati non citata Parte sunt necessariò repetendi, Parte citata ad videndum eorum iuramentum.

Testium repetitioni reus renunciare non valet, nisi in certo casu.

Testis carceratus in vna ciuitate, & reus in alia, quomodo sit repetendus, remissiuè.

46 *Testium repetitio facienda est cum omnibus requisitis necessarijs pro examinatione testium. Forma decreti pro repetitione testium.*

Forma citationis rei ad videndum iuramenta testium.

Forma citandi testes repetendi in Curia Episcopali.

In testium repetitione Iudex interuenire debet, & si reus interrogatoria praesentet, recipienda sunt, & circa illa sunt testes interrogandi.

Forma repetendi testes cum interrogatorijs datis à Parte, vel sine illis.

Testis in repetitione varians, quid est faciendum.

TEstes, etsi ad essentiam iudicij non pertineant, sed ad illam sufficiat, si detur Reus, & Iudex inteuient, vt per Suarez de Paz in sua par

praxi in 3. annot. num. 1. tamen quia Actore non probante, Reus absoluitur l. actor C. de prob. cum alijs concord. merito in c. forus vers. in omni quoque negotio, de verbor. signific. dicitur, quod in omni negotio haec personae queruntur, Iudex, accusator, reus, & tres testes: vbi glosa explicat ly tres testes quomodo sint intelligendi: nam duo tantum sufficiunt, si contestes sint, vt in cap. licet veniuersitas, de testib. & in alijs concordantibus. Ideoque cum constiterit Iudici de corpore delicti, siue procedat per viam accusationis, siue per viam denunciationis, siue per viam inquisitionis, debent testes de delicto bene informati, ac idonei pro informatione Curiae secretè examinare, quod regulariter fieri solet non citata Parte, & de secreto, vt post Clar. in S. fi. q. 2. vers. item quero, dicit Ambrosin. de modo

form. process. inform. lib. 1. c. 2. num. 2. in quo casu est aduetendum, quod, etsi testes examinati non citata Parte nihil pobent ad reum condemnandum, vt per Salyc. in l. fi. C. de questione. Alex. in cons. 179. in prin. Marfil. in cons. 96. nu. 6. Ruin. in cons. 10. num. 9. in 5. vol. Laderch. in cons. 181. nu. 6. lib. 1. qui dicit, hoc procedere etiam si mille sint, & Grammat. vot. 3. nu. 7. tamen sufficiunt ad torturam, secundum Laderch. vbi supra in nu. 7. & consequenter etiam ad constituendum reum, cum sit hoc minus.

Et quando proceditur per viam accusationis, vel denunciationis contra aliquem specialiter accusatum, vel denunciatum, interrogari specialiter possunt testes, quid sciunt de tali delicto, de quo talis est accusatus, vel denunciatus. Quando verò proceditur per viam inquisitionis.

sitionis in casu, quo tantum constat delictum fuisse commissum, non debet tunc Iudex specialiter testes de delinquente interrogare, sed tantum generaliter, an sciant, quis delictum illud commiserit, ut per Clar. in §. fi. q. 5. num. 5.

2 Sed priusquam testes examinentur, citandi sunt, & sub aliqua poena compellendi, ut ad testimonium ferendum veniant, nam si sponte se offerant sunt suspecti, ut per Boss. in tit. de tort. test. num. 9. et ita tradunt Doctores multi citati à Mascar. de probat. conclus. 1318. nu. 63. & 64. ubi dicit, tales testes torquendos esse, & sequitur Carol. de Graff. de effect. cleric. effec. 10. n. 9. Sed apud Regulares non solum ex probata consuetudine, sed etiam de iure testes non citantur, sed oretenus vocantur; & hoc sufficit, ut non dicantur sponte venire; sunt

enim apud Regulares testes presentes, & quando Pars, vel testes sunt presentes, potest, & debet Iudex citationem facere viva voce, ut post Bald. in l. post edictum ff. de iudic. dixi in meo Prompt. ver. Citatio num. 5. si autem citati, aut Regulares vocati venire ad testimonium ferendum recusant, receptum est apud omnes, ut ad hoc faciendum compellantur, ut dicit Trinquill. Ambros. in tract. de modo forman. process. informat. lib. 1. c. 3. nu. 4. nisi tales sint, ut regulariter cogi non possint, ut puta Pater contra filium, & è conuerso, Gener aduersus socerum, & è contra, Priuignus aduersus vitricum, & è contra, Agnati aduersus agnatos, Affines aduersus affines, collaterales vsq. ad tertium gradum, vxor contra maritum, & è contra, libera contra patronos, & eorum liberos, & è conuerso, ut

per

per Foller. in sua prax. crim. par. 2. num. 29. & est lex. in l. lege Iulia ff. de testib. & latè Farinac. in 2. par. ubi de testib. q. 54. Qui quidem omnes supra enumerati cogi non possunt ad testimonium ferendum, nisi in casu, quo alioquin veritas occultaretur, & delictum esset atrox, ne tale delictum impunitum remaneat, ut per Clar. in §. fi. q. 24. nu. 19. & communem esse sententiam dicit ex Dec. in consil. 342. nu. 8. Et fuit opinio Speculator. in tit. 3 de testib. vers. nunquid frater, ubi et si Ioa. Andr. in addit. in vers. supra excipiat aliquos, tamè Foller. in sua praxi crim. par. 2. in ver. capiat informationem n. 29. dicit communem esse sententiam Canonistarum, ut recipiantur omnes, quando aliter veritas haberi non potest, ut in c. 1. & c. cum peruenit de testib. cogend. citatq; multos Doctores huius sententiae sectatores, ipseq; post Abb. in d. cap.

super eo de testib. cog. & alios, quos citat, dicit quod ille, qui testes producit, probare tenetur, quod veritas aliter haberi non potest: Magistratus etiam, etsi ad testificandum cogi non possint, ut dicit Foller. ubi supra in nu. 30. dicit tamen quod si publica utilitas suadet cogendi sunt, quando veritas aliter haberi non potest, per l. ut gradatim §. quoties ff. de munerib. & honorib.

Repelluntur etiam à testimonio ferendo in causis criminalibus de iure Canonico omnes mulieres, quando causa criminaliter agitur, secus si civiliter, ut per Dec. post Abb. in c. quoniam nu. 8. de testib. prout tenet etiam glos. ibid. in vers. mulieres, & testatur de communi sententia Abb. ibid. in nu. 2. & Dec. in nu. 10. & seq. Clar. qui alios citat testantes de communi in d. §. fi. q. 24. num. 4. sed de iure

LI civili

ciuili non repelluntur, vt per Clar. qui post Doctores, quos citat, testatur de communi in d. q. 24. nu. 3. Et quamuis secundū Bal. & Florian. in l. inuiti ff. de test. & eund. Bald. in l. Imperator ff. de stat. homin. Mulier pręgnans testificari non teneatur, tamen secundū Bart. in l. 2. §. si verò ff. si quis caution. quem citat, & sequitur Foller. vbi supra in nu. 31. ita est hoc intelligendum, vt non teneatur comparando in iudicio personaliter, sed vt Iudex teneatur mittere ad illam Actuariū, vt iuret, & deponat, per l. ad egregias ff. de iureiur. & idem etiam dicit, si non sit pręgnans, vt in c. mulieres de iudic. in 6. Et inter Religiosos admittendum esse testimonium Monialiū, maximè pro delictis, quę in eorum Monasterio cōmittuntur, dicit Lezana in 1. par. qq. Regular. c. 27. n. 15. in fi. post Aretin. in sua praxi c. 1. de

secun. subst. iudic. Alderete de discipl. reg. lib. 2. c. 3. & Thom. à Iesu de visitat. reg. tract. 3. c. 11. nu. 6. vbi idem dicit de alijs matronibus grauibus.

4 Inimici quoq; à testificando in criminali causa repelluntur, quādo inimicitia est capitalis, communemq; hanc esse opinionē testatur Clar. post Doctores, quos cit. in d. q. 24. nu. 5. standumq; esse arbitrio Iudicis dicit, quando inimicitia dicatur capitalis, idemq; dicit Farinac. post Doctores, quos citat de testib. q. 53. nu. 57. & procedere conclusionē affirmat Clar. etiam in casibus exceptis, putā læsę Maiestatis, & huiusmodi, per tex. (quem Doctores dicunt esse singularem) in cap. per tuas de simon. sed Farin. in tract. de testib. q. 53. nu. 53. docet, capitalem inimicitiam esse necessariam in causa ciuili, sed in criminali, in qua testes esse debent nulla exceptione maiores, quam

quamlibet inimicitiam ēt leuem sufficere ad illos repellendos à testificando; & in casu, quo admittātur, illos non esse omni exceptione maiores affirmat, sed vt dicit in nu. 54. tantum de eorum fide dimittitur, quantum patitur qualitas inimicitie Iudicis arbitrio. Et ita tenere refert Alber. de Maler. in tract. de testib. p. 1. c. 2. nu. 4. in fi. Petr. Moncada in addit. ad Crotum in tract. de testib. par. 3. num. 97. lit. KK. vers. si verò inimicitia, Aufrer. de reprob. test. nu. 56. vers. si sit leuis, Mascard. de probat. lib. 1. concl. 462. nu. 34. Decia. in tract. crimin. par. 1. lib. 3. c. 25. num. 26. & alios à citatis Doctores, & à Farinac. vbi supra relatos, qui numero tanti sunt, vt dicendum sit, secundū ipsum Farinac. in n. 55. ita communiter à Doctores receptum esse, & in num. 56. addit. inimici non capitalis testimonium nec fa-

cere semiplenam probationem, & ita tenere refert Menoch. de arbitr. iudic. lib. 1. q. 28. num. 5. Bertaz. in cons. 92. num. 7. lib. 1. & consil. 251. num. 17. lib. 2. Aym. in consil. 6. num. 32. relatum à Ioa. Maria Moticel. in repertor. de test. fol. 189. vol. 2. vers. 2. Omnia tamen prædicta intelligenda sunt, dūmodò inimicitia non sit procurata ad hoc, vt testes esse non possint, vt per Farinac. post Doctores, quos citat in d. q. 53. num. 64.

5 At est aduertendum ex Foller. in sua praxi crim. in tit. capiat informationem, quòd quando inimicitia est capitalis, & pro parte inquisiti instatur, vt non recipiātur in testes tales, & tales, quia sūt capitales inimici inquisiti, exponēdo, quòd paratus est ad talem inimicitiam verificādam, quòd impeditur examen, & debet ipse Iudex summariè cognoscere de allegata exceptione ini-

micitiæ, secundum Bar. & Marfil. in l. j. §. si quis dicatur ff. de quaestionibus. & per Gram. in decis. 34. nu. 47. qua cognita, illos recipere non debet, quia quando inimicitia est capitalis, testes taliter inimici recipiendi non sunt, ut per Franc. Curt. in tract. de testibus. nu. 101. vers. & premissa intelligo, & Anton. Gomes. in lib. var. resol. to. 3. c. 12. in rubr. de probat. deli. num. 14. ante medium, vers. Intellige tamen quod inimicus, ubi etiam de communi testatur.

6 Testes autem recepti, capitali inimicitia non obstante, etiam si à Parte per instantiam factam, impediti non fuerint (dummodo admitti non consenserit, ut per Farinac. in d. q. 53. num. 70. in fin. eorum testimonium inimicia durante factum, non convalidatur facta reconciliatione; nam si tempore depositionis erat quis inimicus, reconciliatio subsequens non

validat depositionem emanatam tempore inimicitiae, ut post Ioa: Andr. & Abb. quos citat, tenet Decian. in tract. crimin. par. 1. lib. 3. c. 25. num. 11. in fine, & seq. Farinac. in d. q. 53. nu. 58. in fi. Sed si testes, qui erant capitaliter inimici, examinati sint post factam reconciliationem, testificatio valida est, quia in hac materia attenditur tempus depositionis, ut post Roland. in consil. 24. nu. 31. lib. 1. & alios quos citat testantes de communi tenet Farinac. in d. q. 53. nu. 58. Nisi essent reconciliati de recenti; nam tunc odium, & nocendi illos retinere praesumitur, ut probat textus, & ibi glo. in cap. accusatores il 1. 3. q. 5. & ibid. Prepos. Turrecrem. & Doctores, & de communi opinione testatur Gomes. in lib. variar. resol. to. 3. d. c. 12. rubr. de probat. delict. nu. 14. ver. quod subintellige, & Couar. in lib. pract. qq. c. 18. nu. 3. post quem

quem de illa etiam testatur Clar. in d. q. 24. num. 6. de qua etiam post citatos Doctor. testatur Farin. in d. q. 53. n. 59.

7 Et quamvis secundum communem opinionem, de qua testatur Sigismund. de Loffredo in consil. feudal. 46. post num. 27. dicatur recens reconciliatio, quando post illam tres dies elapsi non sunt, ut videtur probare tex. in d. c. accusatores il 1. 3. q. 5. tamen Clar. in d. q. 24. num. 6. dicit, hoc arbitrio Iudicis esse relinquendum, qui ex circumstantiis, & qualitate personarum, & inimicitiae aestimabit, an testis ob recentem reconciliationem sit repellendus, vel non, & sequitur Farinac. qui ira tenendum esse dicit in d. q. 53. num. 61. referens idem voluisse Campeg. de testibus. reg. 23. in 3. fallent. & reg. 26. in 3. fallent. & Mascard. de probat. lib. 2. conclus. 899. nu. 10 in fin.

8 Laicus etiam indistin-

ctè repellitur à testimonio ferendo contra clericum, quando eius causa criminaliter agitur, secundum communem Doctorum opinionem, de qua testatur Couar. in lib. pract. qq. q. 18. post nu. 2. & post illum Clar. in d. q. 24. nu. 10. referens idem affirmare Vivium in lib. communium opin. ver. testificari possunt, & Menchiaca in lib. 3. de test. §. 22. nu. 73. ubi loquitur etiam in criminibus exceptis: Estque hoc maxime aduertendum à Regularibus, ut contra Clericos, laicos ad testificandum non admittantur, si sit clericus primæ tonsuræ, ut per Farin. de testibus. q. 61. nu. 101. & dicit hoc probare tex. in cap. de cetero in ver. Clericum de testibus. iuncto cap. Clericos, & ibi glo. in vers. psalmistas 21. distin. Sed intellige, dummodo sint alij testes qui examinari possint, nam alioquin in defectu admittuntur, iuxta dicenda

da infra in num. 15.

9 Quam quidem communem opinionem non habere locum dicas in criminibus exceptis contra Menchiacam vbi supra, quia in illis laicus contra clericum ferre testimoniū nō prohibetur, iuxta glos. in cap. cūm P. Māconella de accusat. & alios, quos citat, & testatur de communi sententia Doctor. Farinac. in d. tract. de testib. q. 61. num. 205. Nisi tūc laicus pateretur alios defectus, vtpotā quia esset socius criminis, inimicus, vel aliās malæ famæ, esseq; & hanc communem opinionem testatur ibidem ipse Farinac. post Doctores, quos citat in d. nu. 105. & idem refert tenere Diaz in pract. crim. canon. c. 120. vers. Item fallit, & Mascard. de probat. lib. 1. conclus. 462. nu. 14. lib. 2. concl. 962. num. 10. & lib. 3. conclus. 1359. nu. 58.

10 Pauperes etiam à testi-

ficando in causa criminali repelluntur, quādo simul pauperes sunt, & personę turpes, secus autem si sint personæ honestæ vitæ, & bonę conditionis, & famę secundum Clar. in d. q. 24. num. 11. vbi testatur post Doctores, quos citat ita communiter omnes Scribentes tenere: quæ quidē sentētia, & si verissima sit, vt dicit Farinac. in d. tract. de testib. q. 57. nu. 19. attamen quia à Doctoribus pauperes in causis criminalibus non solum non reputantur integræ fidei, nō idonei, & omni exceptione maiores, vt volunt Campeg. de testib. reg. 113. in 3. fallent. Ruin. in consil. 159. nu. 27. vers. & pauperi simpliciter lib. 5. & consil. 149. num. 32. vers. prædicti autem in eod. lib. 5. & per Suarez, qui testatur de cōmuni in suis cōmun. opinion. lit. T, num. 125. de qua etiam testatur Octau. Osasch. in consil. 66. nu. 22. & tradit Farinac. in d.

d. q. 57. n. 15. sed reputatur etiā omninō inhabiles, & nō admittēdos, vt probat tex. in l. nonnulli C. de accusat. vbi pauperes repelluntur ab accusando; ergo multō magis à testificando, vt dicit Farin. in d. q. 57. num. 16. quia testimonium dicere est maioris præiudicij, quā accusare; cū Iudex prolaturus sit sententiam secundum allegata, & probata, non autē secundum accusationem, l. qui accusare C. de edendo; sicut dicit Farinac. supra in num. 19. recedendum non esse à sententia, quæ absolutē docet, in causa criminali pauperes in testes recipiendos non esse, & in 16. multos citat dicentes, hanc esse communem omnium sententiam. Pauperes autem illos ad hoc esse dicit post Doctores, quos citat ibidē in num. 48. qui de proprio labore, & artificio viuunt, & maximē quando vt uiuant exercent artem vilē,

ignobilem, & mechanicā, prout dicit n. 50.

11 Infames infamia iuris repellendos esse à testimonio ferendo indubitatum esse absque controuersia apud omnes, dicit Clar. in d. S. fin. q. 24. num. 13. & communem esse opinionem testatur, idemq; esse dicendum de infamibus infamia facti, nisi in defectū aliorum testium, & cū tortura, & sine illa admittendos non esse etiam in subsidium, est tex. in l. ob carmen S. si ea rei conditio ff. de testib. per quem text. & per auth. de testib. S. si verō collat. 6. firmat sententiam hanc glos. in l. 3. S. lege Iulia in ver. palā, ad finem vers. & cum tormentis ff. de testib. ac Doctores, quos citat, & sequitur Farin. de testib. q. 56. n. 56. & ita cōcludere omnes dicit post Clar. vbi supra, & Aretin. in c. 1. num. 40. de accusat. Quæ quidem sententia adeo est vera, vt infames nec contra infames

mes ad testificandum sint admittendi, vt dicit Farin. in d. q. 56. nu. 44. post Doctores, quos citat, post quorum aliquos communem hanc esse sententiam testatur. Vide circa hanc materiam latè eundem Farinac. in d. q. 56. per totam. Et vide Clar. in d. q. 24. nu. 17. vbi notabiliter dicit, communem esse sententiam, quòd semel cõuictus de crimine, accusatione præcedente, repellitur à testificando in causis criminalibus, licet postea sit emendatus.

12 Et scias etiã, quòd etsi Pupillus testis esse non possit, præsertim in criminalibus, vt in d. l. 3. §. lege Julia ff. de testib. estq; testimonium eius nullum ipso iure, etiam Parte non opponente tam in criminalibus, quàm in ciuilibus, vt per Farinac. de testib. q. 58. nu. 12. post Doctores quos citat, & in nu. 17. dicit hoc procedere etiam si sit proximus pu-

bertati, etiã si sit doli capax, tamen ad testificandũ admitti potest, quãdo est pubertati proximus, & doli capax, non ad probationem faciendam, quia nullam prorsus probationem facit, sed ad faciendum quale quale indicium, secundum Bald. in l. inuiti la 2. in princip. post glosam ibi in ver. sed nec pupillus ff. de testib. & Farinac. qui alios citat in d. q. 58. num. 44. dummodò Iudex hoc faciat ex officio, non autè ad instãtiam Partis, per ea quæ ipse dicit ibi in n. 37. & quamuis nonnulli censeant, testimonium impuberis nullum facere indicium, nisi in crimine læsæ Maiestatis, dicit tamen Farin. in d. q. 58. num. 46. à supradicta sententia nõ esse recedendum, cum cõmunis sit, & verissima; & vt dicit Clar. in d. q. 24. n. 18. cõsuetudo admittit, vt possint examinari, si nõ vt probent, saltèm ad veritatem indagandam, præser-

tim

tim in criminalibus atroci- 13 Domesticos etiam præsertim in criminalibus à testimonio esse repellendos tam in iure ciuili, quàm in canonico determinatum inuenitur, vt in l. etiam C. de testib. l. 1. §. ad quætionem ff. de quætionib. l. testes §. testes 4. q. 3. c. in literis de testib. vbi hoc Canonistæ notant, cap. su per prudentiam 14. q. 2. cum alijs concordãtib; est conclusio ab omnibus recepta communiter, vt post Doctores, quos citat dicit Farinac. in d. trac. de testib. q. 55. num. 2. & hoc procedere dicit in nu. 14. etiam si sint domestici mercennarij. Et idem dicendum est de eo, qui est in mandatis alicuius, licet nõ semper secum comedat, & bibat, vt dicit Felin. in consil. 50. num. 28. per tex. in l. 3. ff. de testib. & Speculat. in tit. de testib. vers. quòd est famulus. Quia autem materia hæc latissima est, & Regulari-

M m bus

bus minimè necessaria, & Iudices tam Ecclesiastici, quàm seculares videri illà possunt apud Farinac. in d. q. 55. ad illum illos remitto: Non omittendo quòd regulariter socij, & participes criminis ad testimonium ferendum non admittuntur, vt latè per Boer. & Doctores, quos ipse citat in decis. 319. per totam.

14 Ex dictis autem plures habes casus, ex quibus potest quis à testificando repelli in criminalibus causis; si autè tu in alios casus in iure expressos inuenies, omninò illos repellere potes, & debes, at si casus nec in præcedentibus, nec in aliquo iure est expressus, nullo modo repellere testem aliquem debes, quia ad testificandum omnes admittuntur, nisi à lege expressè prohibiti reperiantur, vt per tex. in l. 1. in fi. prin. ff. de testib. iun. glol. fi. in vers. angustetur in princ.

in l. quoniam C. de hæretic. & manich. Doctores cõmuniter affirmant, vt testatur Farinac. qui eandem sententiã sequitur post multos, quos citat in d. tract. de testib. q. 53. num. 1.

15 Et scias, quòd omnes illi, qui repelluntur à testificando in causis criminalibus, repelluntur vt testimonium ferre non valeant contra reum, nõ autem ad eius defensionem, ob quã omninò admittendi sunt ad probandam eius innocentiam; & communem hanc esse opinionem testatur post Gomef. in d. tom. 3. var. resol. c. 12. de delict. num. 23. Clar. in d. q. 24. n. 20. vbi ita hoc esse intelligendum dicit, vt plenè non probent, sed arbitrio Iudicis sit determinandum, quæ fides sit illis adhibenda, vt per Menoch. de arbitr. iudic. lib. 2. cent. 1. casu 98. & iuxta tex. in l. 3. S. ideòq; ff. de testib.

Item

Item scias, aliquos esse casus, in quibus etiam testes inhabiles admittuntur, (exceptis inimicis, qui nunquam sunt admittendi) ob immanitatem enim criminis, vt in causa hæresis, & læsæ Maiestatis 16 etiam testes inhabiles sunt admittendi, vt per Clar. in d. q. 24. nu. 19. vbi idem dicit generaliter quotiescunq; veritas delicti aliter haberi non potest, dummodò certum hoc sit, vel verisimiliter appareat: addens hoc procedere nõ ad condemnandum poena ordinaria, sed saltèm ad infligendam penam extraordinariam, vel ad torquendum: Sed inter Regulares (exceptis inimicis) omnes alij inhabiles sunt admittendi, & plenè probant in defectu aliorum; nam cum ex privilegio Bonif. VIII. relato supra in c. 1. non tenentur ipsi secundum iuris apices, & rimulos procedere, nõ tenentur ipsi te

stes ab humano iure factos inhabiles repellere, sed illos admittere possunt, maximè in defectu aliorum, prout notat Thomas à Iesu de visitat. Regular. tract. 3. c. 11. nu. 9.

16 Testes autem, qui repellendi non sunt, & in defectu aliorum etiam illi qui repellendi sunt à Iudice cogi possunt ad testimonium ferendum, vt per Clar. in d. q. 24. num. 21. vbi post Foller. in pract. crimin. Canon. in rubri. testibusq; diligenter examinatis c. 8. fol. 121. nu. 34. in fi. testatur ita indistinctè hodie seruari tam de iure Canonico, quàm ciuili, & tam in causis ciuilibus, quàm criminalibus. Posseq; hoc facere tam Iudicem ordinarium, quàm delegatum, affirmat Scaccia post Doctores, quos citat in lib. 2. de iudic. c. 10. n. 119. & 120. debet tamen Iudex Ecclesiasticus, siue ordinarius sit, siue delegatus à

Non 2 mo-

monitione, siue citatione hanc coactionē incipere, maximē si illos cogere vellet cum comminatione pēnæ excommunicationis, nam talis pœna non est ferenda sine monitione, cap. sacro de sent. excomun. cap. reprehensibilis, & cap. cum specialis de appellat. & citati esse debēt testes examinādi, prout dixi supra in nu. 2.

17 Quæ quidem excommunicationis, aut alterius censuræ pœna in testium citatione apponēda non est, nisi in defectū aliorum remediorum, vt post Doctores quos citat aduertit Scaccia in d. c. 10. nu. 115. iuxta determinationem Sacr. Conc. Trid. sess. 25. c. 3. de reformat. in vers. in causis quoq; criminalibus, vbi decernitur, vt etiam in causis criminalib. à censuris sit abstinendum, & vt contra quoscunq; etiā laicos per multas pecuniarias, locis pijs ibi exi-

stentibus applicādas, seu per captionē pignorum, & personarum, per suos proprios, vel alienos executores faciendam, siue etiam per priuationem beneficiorū procedatur, & vt si dictæ executioni locus esse nō possit, tunc Iudices spirituali gladio vti possint, si qualitas delicti, circa quod testes sūt examinādi hoc exposcat, bina saltem monitione præmissa. Et quamuis Abbas in c. 2. nu. 1. de testib. cogend. & post illum Foller. in sua praxi crim. Canon. in vers. testibusq; diligēter examinatis c. 8. nu. 36. dicat esse hoc honestum, sed non necessarium, tamen Scaec. in d. num. 115. in fi. dicit esse etiam necessarium saltē hodie, attento à decreto Sacr. Conc. Trid. & communi praxi, & cōsuetudine. A qua nullo modo nec Regulares recedere debēt in causis criminalibus; nam etsi ipsi per mul-

multā pēnæ pecuniarię, aut captis pignoribus, aut per priuationē beneficij procedere non possint, tamen procedere possūt per carcerationem personę, quando testes Regulares obedire nolunt, aut ex illegitimis excusationibus veritatē aperire negligunt, vtputā si dicerent se non recordari de negotio, quod ipsi tractarunt, vel de verbis, quæ ipsi dixerunt pauci sunt dies. Immo in tali casu si delictum, de quo agitur est valdē graue, possunt etiā torqueri, si per duos testes contestes conuicti sint tale negotium de recenti tractasse, vel talia verba dixisse pauci sunt dies, vel quādo verissimiliter recordari debent, & eius dicto deueniri potest ad torturam rei, iuxta dicenda infra in num. 20. & per ea, quæ latius dicit Scaccia de iudic. c. 86. n. 14. & vide infra in n. 21.

18 Quando testes per li-

teras citantur, siue citatio fiat à Iudice ordinario, siue à delegato, dupliciter fieri potest, vt dixi in d. meo Prompt. ver. citatio n. 6. scilicet, vel dirigendo litteras, seu citationem ipsi citando, vel illas dirigēdo alicui tertio, vtputā Nūcio Curie, q. testes citare debeat, vt dicit Soci. de citat. art. 24. nu. 1. addēs tutius esse citare per alium dirigēdo litteras illi, nē citatus citationem occultet, secundum Specul. in tit. de citat. §. Iam de citatione vers. primò igitur. Sed quomocunq; fiat, continere debet nomen Iudicis citantis, nomen citati, & eius ad cuius petitionē citatio fit (quando scilicet proceditur ad instātiā Partis, vel Fisci) causam, super qua citatur, terminum, intra quem citatus comparere debeat, ac locum, in quo comparere teneatur. Et in citationibus Iudicis delegati apponendus est etiam tenor

nor commissionis, vt latè per Soc. in d. ar. 4. vbi quia apponit formas citationū faciendarum, ad illum te remitto, quia alienos labores transcribere mihi non placet, & maximè in hoc Opusculo ea, quæ Regularibus non sunt necessaria.

19 Quia autè in causis criminalibus grauibus periculum esse solet in mora, nè testes amore, vel odio, vel alio respectu, se subtrahant, vel subornentur, quando tale periculum à Iudice probabiliter timetur, citatio per literas est omittenda, sed testes statim sunt capiendi, & ducendi ad præsentiam Iudicis, vt eos examinet, vt aduertit Scaccia in d. c. 10. n. 117. & ita vsū seruari affirmat. Arbitrioq; Iudicis relictum esse dicit quādo testis sit suspectus, nè subtrahatur, aut nè subornetur, & facillè hoc arbitrari posse dicit in testibus vilis conditionis.

Sed est aduertendum, quòd cum tunc pro Curia examinentur, licet postea Parti petere, vt interrogentur etiam ex interuallo, vt per Aretin. in c. de testibus n. 23. & Felin. n. 12. de testib. & in c. per tuas, vbi omnes de testib. Alex. in consil. 172. num. 7. quos citat, & sequitur Laderch. in consil. 181. nu. 1. lib. 1. dicēs perindè hoc esse, ac si eodem contextu deposuissent: ideòq; si in secundo examine se contrariauerint in his, quæ in priori examine iurauerant dicturos veritatē, vt periuri in vno, in omnibus repelluntur, vt post Oldra. in consil. 37. dicit Laderch. vbi supra.

20 Posseq; Iudicem testes cogere etiam per missionē in carcerem, probat idem Scaccia in d. c. 10. nu. 106. referēs ita seruari Gubernatorē Urbis, ac praxim plurimorum locorum ita etiam seruari testatur; & contra Carauitam in situ

87. sub nu. 8. & alios, quos citat, probat esse praxim non minus vsu receptam, quàm iuridicam in n. 107. *si quidem*, vt eius verbis vtat, ad inueniendam veritatem, testes quandoq; non solum possunt carcerari, sed etiā torqueri, sicut ex Bar. in d. l. 1. §. qui questionem sub n. 1. ibi, item debet ff. de question. & ex alijs, quos citat, dicit tenuisse in lib. 1. c. 86. nu. 14. vbi dicit, hoc fieri posse, quando Iudici videtur quòd testis interrogatus de aliquo facto, de quo verisimiliter debet recordari, vtputa quia heri, aut nudius tertius euenit, & ipse dicit se non recordari, in quo casu dicit talem testem esse detrudendum in carcere, in quo vbi permanserit vno, vel altero die, iterum esse interrogandum dicit, & persistentem in negatiua, 21 Quæ quidem de iure ita procedere Scaccia vbi supra affirmat: sed secundum praxim, & consuetudinem, quæ est optima

spons. à reo facien. nu. 4 dicit, quòd testis, qui interrogatus dicit, se nō recordari de eo, quod verisimiliter recordari debet, non torquetur, sed punitur de falso ad differentiam rei, qui torquetur, quam doctrinam ipse Scaccia pluribus rationibus impugnat, & contrarijs respondet, & facta distinctione pro cōcordia Doctorum, tandem concludit, testem torquendum esse in prædicto casu, quando testis est talis, vt ex eius dicto deueniri possit ad torturā rei, vt dixi supra in nu. 17. nempe quia vel est testis omni exceptione maior, vel quia sunt plures, & eorum depositione ad torturam rei deueniri potest, etiam quòd contra reum non præcedat aliud indicium.

21 Quæ quidem de iure ita procedere Scaccia vbi supra affirmat: sed secundum praxim, & consuetudinem, quæ est optima

legum interpretis, dicit indistinctè, posse torqueri, etiã si non sit testis, ex cuius tortura deueniri possit ad torturam rei. Et rationem reddit, quia testis, qui de per se non est sufficiens ad torquendum, reum, utputa quia est infamis, vel pauper, ideò torquetur, ut maiorem fidem faciat, non autem absolute, ad hoc ut possit torqueri reus; quia superuenire potest aliud indicium, quod iunctum cum depositione testis torti, faciet sufficiens indicium ad torturam rei. & quamuis Bar. in l. 1. nu. 3. ff. de quæstion. Boss. in tract. crim. tit. de tortura testis n. 1. & tit. de mand. ad homicid. in num. 30. & Ruin. in conf. 147. num. 6. vol. 5. dicant, quòd testis torqueri non possit, nisi prius præcedant indicia, contra reum, tamen hoc non est verum, quia ut cū Bruno in tract. de indic. & tort. par. 2. q. 4. nu. 12. 13. & 14. dicit Scac. in d. c. 86

nu. 14. in vers. non obstat tertio, hic agitur de facto proprio ipsius testis, scilicet quòd ipse sciat, & videatur celare veritatē, in quo casu torqueri testes posse, patet ex Claro in d. S. fi. q. 25. nu. 9. Cœpoll. in conf. 40. num. 17. & idem Boss. in d. tit. de tort. testi. quos citat, & sequitur Scaccia in d. n. 14. in vers. contrarium censeo.

22 Nec quando testes torquendi sunt, danda est eis copia indiciorum, & processus, aut dilatio, ut se defendere valeant, sed statim torquetur ob vitandū timorem subornationis, & quia testium tortura datur quando fit inquisitio ad indagandam veritatem, quo tempore nec Partii, nec testibus datur copia processus, prout docet Clarus in d. S. fi. q. 25. nu. 10. & ita consuetudinem seruare refert, & fuisse sententiam Bart. in l. vnus S. Iudex nu. 1. ff. de quæst. cui neminem contradicere

tere testatur. Estq; talis consuetudo rationabiliter introducta, tum ob predicta, tum etiã quia quando testis coram Iudice, & Actuario examinatur in ipso actu iudiciario peccat, & iudicium ipsum offendit, fauore cuius, & in odium ipsius delinquentis in tali loco de facto torqueri potest ad eruendam veritatem, & repellendam iudicij offensam. Nec est eadem ratio quoad reum, cum ipse non fatendo veritatem, ad vitandum notabile proprium corporale damnum hoc faciat, non autem testis.

23 Non est tamē testis ita grauiter torquendus, sicut reus, ut dicit Clar. in d. q. 25. nu. 9. in fi. sed testis torturam semper debere esse leuem dicit Scaccia, in d. q. 86. nu. 57. siue torqueatur pro validitate iudicii, ut ibid. Scaccia tradit ex Boss. in tit. de mandat. ad homic. in num. 31. siue torqueatur pro veri-

tate habenda, quando est suspectus, quòd sciat delictum, ut tradit ex Clar. vbi supra, siue torqueatur ad sciendum cõplices, quando verisimiliter delictum sine cõplices non videtur commissum, ut idem Scaccia tradit ex Igneo in l. & si certus nu. 10. ff. ad Syllanian. relato à Clar. in q. 64. num. 8. in fi. Flamin. Cart. in tract. de execut. sent. capto bann. c. 2. nu. 68. & ex Farinac. in lib. 1. q. 11. nu. 10. in fi. & q. 21. nu. 149. quam sententiam ita esse intelligendam dicit Anton. Scapp. in tract. de iure non scripto lib. 5. c. 92. num. 17. post Bald. in l. de tormentis num. 1. C. de quæstion. ut testium tortura non sit nimis aspera, nec nimis leuis.

24 Sunt autem testes examinandi præiuro iuramento de veritate dicenda, & iurare debent super Euangelio, & manu tangere, non pede, nec cubito; debentq; iuramentum præstare

stare per seiplos, non autem per alium, & iurantes nuda voce sine tactu, eorum testimonium esset nullum, ut post Felin. in cap. paternitatis colu. pen. de testib. docet Boss. in tract. crim. tit. de oppos. contra testes n. 83. ubi etiam docet post Aret. in cap. nuper de test. esse speciale in Episcopo, ut iurare possit non tactis scripturis; & quando quis iurare possit nuda voce sine tactu se remittit ad Abb. in cons. 57. circ. prin. vol. 2. & post Felin. ubi supra in col. 1. & alios, quos citat, iuramentum ita dicit præstandum esse, ut testis primò iuret, & postea testimonium ferat; alioquin depositio non valeret, & ut credatur testi non iurato, nec Papam, nec Imperatorem concedere posse dicit idem Boss. ubi supra in nu. 82. post Feli. in cap. constitutis de rescript. in col. 8. post med.

25 Debere autem testis iurare tactis sacrosanctis E-

uangelij affirmat etiam Foller. in sua prax. crimin. par. 2. in tit. capiat informationem num. 33. per tex. in l. iusiurandum C. de testib. cap. quanquam 14. q. 2. & cap. de parentela 35. q. 6. Sed in illis nullo modo habetur esse hoc faciendum tactis Euangelij, sed hoc probatur ex cap. hortamur 3. q. 9. per quem tex. ita tenet Abb. in cap. fraternitatis num. 13. de testib. Nisi consuetudo aliter se habeat, ut ipse addit. In dicta autem l. iusiurandum decernitur, ut testes iurare debeant priusquam deponant, ubi etiam glo. j. notat, iurare testes debere non solum de veritate dicenda, sed ut veris falsa non admisceant, & idem dicit Foller. in d. nu. 33. in fin. & Anton. Scap. infra citand. in num. 18. ubi alia ponit, quæ testes iurare debent, sed ante illum hoc fecit gl. in cap. fraternitatis de testib. quæ ponit formam secundum quam testes

testes iurare debent, & hæc esse dicit, scilicet: Primò, ut iurent, quòd dicant totam veritatem Iudici, vel cui commiserit (si committere illam vult) quam noverint de re illa, super qua iurant, per tex. in cap. hortamur 3. q. 9. & in auth. de testib. §. 1. Secundò, quòd nullam interserant falsitatem, cap. nullam 2. q. 4. & cap. pura 3. q. 9. Tertio, quòd pro utraque parte dicent veritatem, quam sciunt, c. non sanè 14. q. 5. Quarto, quòd dicent omnem veritatem, siue interrogati, siue non, argum. cap. cum dilectus il 1. de accusatio. Quintò, quòd non pretio, nec amore, nec timore, vel odio, vel pro aliquo commodo testimonium dicent, cap. quoties, & cap. licet il 1. de testib. quam formam approbat Io Andr. in sua summula de testib. in vers. quomodo testes debeant iurare, quem sequitur Abb. in d. c. fraternitatis num. 13. & ibid.

Additionat. in ver. iurare. Et sextum addunt requisitum, scilicet, ut iurent, & secretè teneant dictum suum usque ad publicationem processus, per c. ultra tertiam de testib. & l. qui falso, vel variè ff. eod. & Abbas dicit ad hoc facere bonum tex. in c. si testes §. qui falso 4. q. 3. ubi dicitur, Iudicem debere punire eos, qui Partibus prodiderunt sua testimonia, scilicet ante publicationem. De qua iuramenti præstatione est mentio facienda in processu, ut praxis servat, & aduertit Ambrosin. de modo form. process. informat. lib. 1. c. 2. num. 39. Quòd ad modum autem iurandi dicit Scap. in lib. 3. de iure non script. c. 5. n. 20. quòd de consuetudine hodie non servatur, ut testis iuret tactis Euangelij, sed sufficere, si iuramentum præstet tactis quibuscumque scripturis, de qua consuetudine dicit, quòd testatur Aretin. in c. tuis num. 14.

de testibus, de illa etiam testatur Abb. in d. c. fraternitatis n. 13. de testi. & ante omnes testatur de consuetudine totius Italię glos. in clem. 1. §. porro de hæret. quam ego semper vidi seruari in praxi: sed si essem Iudex, illam nullo modo seruarem, sed iuramentum præstare testibus, tactis Euāgelij, vel saltem alijs scripturis sacris, non autē profanis, vt praxis prædicta seruat, quæ facit iurare testes tactis actis iudicialijs, nam etsi talis modus iurandi saluari possit per dicta à Silu. iuram. 1. nu. 2. tamen mihi credāt Iudices, quòd periculosum hoc est; nam multi existimant nō iurare, credentes quòd in talibus profanis scripturis non resplendet diuina veritas, prout resplendet in Euangelio, vel in alijs scripturis sacris: Ideòq; credunt non iurare per Deū, & virtute talis iuramenti non teneri veritatem ma-

nifestare; & dicunt, quòd etsi iuramentum sit validū sine vlllo tactu, vt per Abb. in d. c. fraternitatis nu. 13. circa fin. de testib. tamen quando est præstādum cū tactu, prout fieri debet à testibus, super re sacra præstādum est, alioquin dicunt, non esse verū iuramentum, sed simulatum, & ideò non obligare, quando testis intelligit se nō obligare, & non iurare. Et ex eo maximè confirmant hanc eorum sententiam, quia Pelagius Papa in d. c. hortatur, dicit, iuramentum à testibus esse præstandum tactis sacrosanctis Euāgelij, & vt dicit glos. in vers. tacta in fi. in clem. 1. §. porro de hæret. etsi ratione consuetudinis sufficiat in præstando iuramento quamlibet scripturam tangere, quādo tactus in illo requiritur, dicit tñ hoc non sufficere qñ tactus Euangeliorum exprimitur: & idem tenet glos. in c. vt circa, in ver-

COR-

corporali de election. vbi Additio dicit, hoc procedere etiā quoad Episcopos, quando dispositio generaliter dicit, vt sacra tãgenda sint: quam glos. dicit esse notabilē Abb. in c. laudabilem nu. 30. de frig. & malef. ad hoc, quòd nō est iuri satisfactum, si iuret sine Euangeliorum tactu.

27 Sed priusquam testes examinētur monendi sūt, vt veritatem manifestent, prætermisissis pretio, odio, & amore, habentes respectū ad Deum, qui est summa veritas, vt per Foller. in d. tit. capiat informationem n. 33. post med. Nell. in tract. de testib. nu. 102. & Ambros. de mod. form. process. informat. lib. 1. c. 2. num. 37. & scribendum

est in actis, dies, mensis, & annus, quo testes examinantur, ac locus in quo examinantur, coram quo Iudice, nomen, & cognomen testis, & parentum, patria, exercitium, & ætas, quia illorum fides approbatur ex eorum qualitate, & dignitate, vt per Foller. in d. num. 33. in fi. & Ambrosin. in d. c. 2. num. 40. Idemq; faciendum esse dicit de causa, & occasione, pro qua examinatur, v3. an pro informatione Curie, vel ad perpetuam rei memoriā, vel ad defensionem rei. Et idem dicas de villa, vel vicinia, in qua habitant, vt inueniri faciliè possint pro repetitione, vel alia Curie necessitate, fieriq; hoc potest iuxta infra scriptam formam.

Forma incipiendi examinationem testis coram Iudice Regulari.

Die 2. mensis Decemb. 1637. vocatus A. talis Terra, Sacerdos, vel Diaconus, aut alterius ordinis, ætatis sue annorum 25. testis pro informatione Curie coram R. P. Abb. D. B. Monasterij S. Benedicti Ciuitatis N. in camera eiusdem R. P. Abbatis, necnon coram R. P. D. N. Visitatore, vel R. P.

R.P.D. I. Assessore, ac me F. Actuarius huius causa, & præstito ei iuramento tactis Euangelij de veritate dicenda, & de non admiscendo falsa veris, &c. deposuit prout infra.

Forma incipiendi examinationem testis coram alijs Iudicibus.

Die 2. mensis Decembris 1637. cum fuisset citatus Antonius de Benedictis, vt infra terminum sibi assignatum compareret coram D. N. Vicario Generali talis Episcopi, vel Iudice ordinario causarum criminalium in hac Ciuitate, B. infra prædictum terminum comparuit coram prædicto D. Iudice, & me F. Actuarius huius causa, ad informandam Curiam, & præstito ei iuramento tactis Euangelij de veritate dicenda, & de non admiscendo falsa veris, &c. fuit interrogatus de nomine sui parentis, de patria, de suo exercitio, de etate, & villa, vel vicinia, in qua habitat; & respondit, nomen patris esse Ioannem de Benedictis, patriam esse Ciuitatem Capua, & suum exercitium esse artis Lana, & habere etatem annorum 30. vel circiter, habitareque in vicinia S. Sophiæ huius Ciuitatis, & ad oportunas interrogationes deposuit prout infra.

28 Et quia à generalibus ad particularia est descendendum, interrogandus est primò testis, an sciat in Monasterio, vel in ciuitate proximis diebus, aliquod delictum fuisse commissum: & illo respondente affirmatiuè explicando etiam qualitatem, siue speciem delicti, putà scio

commissum fuisse furtum, vel homicidium: tunc Iudex præcipere illi potest, vt recenscat, quomodo fuerit homicidium commissum, quibus armis, in qua parte corporis fuit ille vulneratus, à quo, ex qua causa, & quibus presentibus, & teste omnia recensente, Actuarius de-

po-

positionem scribat in actis eiusdem verbis formalibus, quibus à teste pronunciat, nullo modo immutando, vel corrigendo illa, quādo grosso modo pronunciantur, vt communiter docent Doctores: sed bonum esse censeo in testium examinatione seruare consil. Clar. in d. S. fi. q. 23. num. 1. in vers. propterea, vbi dicit quòd quādo dubitari potest de subornatione testium super aliquo delicto, vel de concordia eorum cum aliqua ex Partibus, qui illos examinant, debent ab eis prius pretenus breuiter intelligere seriem facti, & illam pro tunc in scriptis non redigere: & cognoscendo illos affectare defensionem, vel offensionem rei, diligentius eos interrogare debent, perscrutando, an ab aliquo fuerint instructi, vel cum quibus locuti sint priusquam ad depositionem faciendam venirent. Et hoc maximè

seruandum esse dicit, quādo testes ab aliqua ex Partibus producuntur post fundatam intentionem Filii.

29 Detestandāq; esse ibidem Clar. addit praxim aliquorum Iudicum, vel Notariorum parum timendum Deum, qui dum recipiunt, vel in scriptis redigunt dicta testium deponentium ad informationem Curia, scribunt tantum ea, quæ faciunt pro Fisco, omittentes ea, quæ delinquentem exgrauant, vel indicia contra aliquem minuunt. Pessimè enim tunc faciunt, quia ex iustitia veritatem inuestigare obligantur tam pro Fisco, quam contra Fiscum, & non est dubitandum, illos grauiter peccare iuxta qualitatem omissionis, cum ex officio veritatem inuestigare obligantur, tam pro Fisco, quam contra Fiscum, & indiscretus, & perniciosus est zelus facientium contrariū.

30 At quando Iudex animaduertit ex quibusdam indicijs animum suum mouentibus suspectum esse testem, quæ examinat, etsi regulariter cauillare non debeat dicta testium, sed adiuuare, debet tunc, & potest, ut dicit Clar. in d. n. 1. in fi. studere, ut eos in verbis capere possit, interrogando et circumstantias parum ad rem pertinentes, utputa, an tempore commissi delicti nubilosum fuerit tempus, vel serenum, quibus vestibus erat indutus ille, qui delictum commisisse dicitur, & de colore vestium, & quid habebat in capite, & similia, ut post Azonem in summa C. de testibus num. 7. & Grammat. in consil. crimin. 1. num. 9. dicit Clarus in d. q. 23 num. 1. in fi. & idem docet Foller. in d. tit. capiat informationem nu. 33. circa princ.

31 Quando vero testis non est suspectus, omissis

prædictis, & similibus inutilibus, interrogationibus, procuret Iudex, ut testes exprimant tempus, quo fuit commissum delictum, scilicet, an de die, an de nocte, & circa quam horam diei, vel noctis, nomen illius diei, nimirum diem Mercurij, vel Iouis, ac mensis, cum numero dierum illius mensis. Item, ut exprimant locum, in quo delictum fuit commissum, nomina personarum, quæ delictum commiserunt, si illa sciat: si autem illa nescire dicat, exprimere faciat personas per signa data, dicendo qualis erat color faciei, ac barbe, qualis eius statura, si aliquod signum habebat, utputa cicatricem in facie, vel si erat luscus, aut strabosus, vel claudus; & quæuis vestes mutari possint, curandum est tamen, ut à testibus etiam ille exprimantur. Ita Foller. in d. tit. capiat informationem à nu. 33. usque ad 37. & Ambrosius de mod.

mod. forman. process. informat. lib. 1. c. 1. num. 13. & 14. Idemque dicunt de qualitate armorum, quibus

delictum fuit commissum, & sic de alijs, prout dictum est supra in nu. 27. fierique potest in hac forma.

Forma interrogandi testes in inquisitione speciali facienda.

Fuit in primis interrogatus, an sciat in hoc Monasterio, vel in hac Ciuitate, in tali vicinia aliquod delictum fuisse commissum.

Respondit: Io lo sò benissimo.

Item interrogatus, quod delictum fuit commissum.

Respondit: Io sò, che fu ammazzato un pouer' huomo alla tale strada.

Et sic de singulis supra enumeratis est faciendum, ac etiam de alijs, quæ iuxta occurrentem casum à Iudice, siue ab Assessore existimabitur esse interroganda, prosequendo usque ad finem.

Solent etiam nonnulli in primis testes interrogare, *An sciant, vel possint presumere causam suæ vocationis, & presentis examinis.* Sed quia talis interrogatio non semper est necessaria fieri, & omitti potest ad libitum interrogantis.

Examine autem testis finito, ita erit concludendum.

Forma conclusionis examinis testium.

Et tunc Dominus Iudex, vel Domini prædicti, præceperunt, ut legatur de verbo ad verbum prædicto testi suam depositionem; & illa lecta addatur: Qua lecta, fuit dimissus cum potestate iterum examinandi, quando opus fuerit; vel repetendi, quando examinatur pro informatione Curia, & se subscripsit, ut infra, videlicet.

Forma subscriptionis testis.

To N. hò detto per la verità quanto di sopra.

Si autem testis scribere nesciat, tunc Actuarius scribat in hoc modo.

Et quia dixit se nescire scribere, accepto calamo propria manu designauit hoc signum Crucis †.

32 Examinatis testibus de delicto informatis eorum depositionibus considerare, & conijcere Iudex potest, an plenam, vel semiplenam fidem faciāt. Plenam autem fidem faciunt duo testes cōtestes omni exceptione maiores, hoc est tales, vt cōtra eos nulla exceptio dari possit, vt post glos. singularem in c. 1. in vers. maiores de cōsangu. & affinit. dixi supra in c. 9. num. 16. vbi etiam explicauī, quālibet maculam sufficere ad repellendum tanquam non omni exceptione maiorem etiam testē apparentem notoriē bonū.

Duo autem testes sufficere ad plenam fidem faciendā, docet D. Thom. in 2. 2. q. 70. ar. 2. & supra dictū est ex vulgatis iuri-

bus; illosq; sufficere etiam cōtra Presbyteros docet D. Paul. 1. ad Thimot. 5. vbi dicit: *Aduersus Presbyterum accusationem noli recipere, nisi sub duobus, aut tribus testibus.* Dummodo non sint Pontifices, Presbyteri Cardinales, & ceteri, de quibus in cap. Presul 2. q. 5. & D. Thom. in 2. 2. q. 70. ar. 2. ad 3. Et vniuersalem regulam habeas, quod *vbi numerus testium nō adijcitur, etiam duo sufficiunt. Pluralis nō locutio, duorum numero contenta est*, vt dicit tex. in l. vbi numerus ff. de testib.

33 Debereq; testes esse contestes, vt plenē probent adeò est certum, vt nullus de hoc dubitare audeat, & docet D. Tho. in d. q. 70. a. 2. ad 2. & post illum, & Hosti. Turrecr. in cap.

cap. nihilominus col. pen. 3. q. 9. & vt sint contestes concordare debere dicūt in quibusdam circumstantijs, quæ alioquin varient substantiam facti, scilicet in tempore, in loco, & in personis, de quibus principaliter agitur: nāq; si discordarent in talibus, vt D. Thom. ibidem dicit, viderētur singulares esse in suis testimonijs, & diuersis loqui; putā, si vnus dicat hoc factū esse tali tēpore, vel loco, alius alio tempore, vel loco, nō videntur de eodem facto loqui. Si autem in prædictis circumstantijs concordantes sunt, plenē probant, etsi in alijs non pertinentibus discordēt, vt putā quia vnus dixit, tempus fuisse nubilosum, & alius serenum, vel quia vnus dicit depictā fuisse domum, in qua fuit commissum delictum, alius verò dixit non fuisse depictam. Ideòq; discordiā hanc non præiudicare

D. Thom. vbi supra docet: quia homines non consueuerunt circa talia multum sollicitari; vnde facile à memoria elabuntur. Immo ex D. Io. Chrysost. Homil. 1. super Matt. post prin. addit, discordiā in talibus reddere testimonium credibilius; quia si in omnibus etiam in minimo cōcordarent, viderentur eundem sermonem ex condicō proferre: relictumq; hoc esse dicit prudentiæ Iudicis discernendum. Et aduertendū est, discordes esse testes, qui dicūt se referre verba formalia, & postea in illis discordant in cortice verborum, etsi in sensu non sint discordes, & nihil probant, vt per Alex. in cons. 111. nu. 8. in 3. par. & in consil. 158. num. 4. in 5. par. & cons. 176. nu. 1. in 7. par. quem citat, & sequitur Laderch. in cons. 181. nu. 12. lib. 1. 34 Quæ D. Thomæ doctrina, scilicet testes cō-

cordantes in substantia, facti non esse discordes, etiam si diuersis verbis factum enarrent (nisi dicant, se referre verba formalia, vt dictum est) probatur ex tex. & ibi glos. in vers. substantia veritatis c. dudum de conuers. cōiugat. quia nihil refert narrandi diuersitas vbi eadem dicuntur, c. nihil obstat de verbor. signif. Immò nec illos discordare, quando concordant in substantia negotij, super quo deponunt, nempè quia concordant in tempore, loco, & personis, de quibus agitur, etsi discordent in illius qualitatib⁹, circumstantijs, accessorijs, & appenditijs; sed illos optimè tunc probare docet Bald. in l. testimoniū num. 11. & 16. C. de testib. Deci. in c. licet causā n. 66. de probat. & Bero. ibid. in num. 37. in prin. & n. 39. in prin. Franc. Curt. in tract. de testib. cōclus. 5. n. 18. in vers. Nā testes nō

dicuntur discordes, Boff. in tit. de tort. test. nu. 27. in fi. & alij multi, quos citat, & sequitur Farin. testando post illos de cōmuni sententia DD. in tract. de testi. q. 65. nu. 16. & in nu. 17. docet, quomodo concordandi sint illi, qui huic doctrinæ contradixerunt. 35 Et quòd testes deponentes per eadē verba, & nullo modo inter se discordantes præsumantur deponere per præmeditatū sermonem, & quòd fuerint subornati, & tāquam de falso suspecti nihil probent, esseq; hoc prudētia Iudicis discernendum, est tex. notab. in l. 3. §. si de oq; ff. de testib. ibi: *Tu magis scire potes, quanta fides sit adhibenda testibus, qui, & cuius dignitatis, & cuius existimationis sint, & qui simpliciter visi sint dicere, vtrum vnum, eundemque præmeditatum sermonem attulerint, an a dea, que interrogaueris ex tempore, verisimilia responderint.*

Illosq;

Illosq. nō probare docent ibid. DD. omnes, vt testatur Farinac. in d. q. 65. nu. 24. & ita tenere refert Nepotem de Monte Albano de testib. nu. 121. Iacob. Butrig. de testib. c. 1. n. 16. Tyndar. de testib. par. 3. c. 10. nu. 5. Iacob. Aegid. de testib. num. 25. Franc. Curt. de testib. conclus. 14. nu. 29. Nell. de testib. nu. 195. & hoc præsertim in rusticis, vt per Mascari. in lib. 3. conclus. 1340. nu. 2. & 3. quam sententiam sequitur Farinac. vbi supra alij etiam citatis: sed in n. 25. dicit post alios, quos citat, illam non procedere quoad testes bonæ famæ, nam ipsi omninò probant etiam si deponant per eundem præmeditatum sermonē, & ita refert tenere Bald. in tit. de pace Constant. post princ. vers. si. Campeg. de testib. regu. 214. fallen. 1. Iacob. à sancto Georg. in l. qui falsum nam. 8. in ver. non obstat secundum, Boff. in tit. de

opposit. contra testes nu. 24. ad fi. & post alios, quos citat Mascari. lib. 3. cōclus. 1340. num. 4. & conclus. 1368. n. 8. Nec etiam procedere dicit in num. 27. quādo testes sunt plures, quia tunc probare illos affirmat, etiam si deponāt per eundem præmeditatū sermonē; quia ex numero testiū tollitur suspitio resultans ex præmeditato sermone, vt per Iacob. Butri. in l. 3. §. 1. ff. de testib. & alios, quos citat. Et idem post Doctores, quos citat, tenet Mascari. in d. conclus. 1368. nu. 9.

36 Qui quidem testium numerus nihil prodest ad probandum, quādo inter se cōtrarij sunt, ita vt vnus alteri cōtradicat, vel vnus alteri concordari non potest; tunc enim inuicem se collidunt, & cum constare non possit, quis eorum veritatem dixerit, probatio redditur dubia. Et ratio est, quia quando diuersi testes diuersa dicunt

cunt, ita vt simul vnus alteri concordari in facto non possit, etsi mille sint, omnes sunt singulares, dicuntur enim testes esse singulares, quādo eorum dicta ex diuersitate factorum separationē recipiunt secundū Bald. in l. 1. C. si vnus ex pluribus appel. ad fi. ante vers. quēro vtrum, & in l. antiquos in 1. col. in ver. *Item nota illā vulgatā C. de furt. & Bar. in l. 2. S. si dubitetur ff. quemadm. test. aper. quos citat, & sequitur Foller. in sua prax. crim. tit. Itē quōd commisit falsitatem* num. 28. Testes autē singulares non probāt etiam si mille sint, quia, vt dicit tex. in l. ob carnē in fi. ff. de testib. *Non enim ad multitudinē respici oportet, sed ad sinceram testimoniorum fidē: & testimonia quibus lux veritatis assistit.* vbi glos. in vers. assistit notat, quōd testes reprobantur, quando variant in loco, & ponit exēplum de Daniele,

& Susanna: Itē dicit, quando variant in tempore, vt in c. nihilominus 3. q. 9. c. de parentela 35. q. 6. & idē est dicendum, quando in delictis testes variāt circa personas, quia tali testimonio lux veritatis assistere non potest, contra tex. in d. l. ob carnem in fi. & ita post Bald. in l. 1. C. de testam. & alios, quos citat, tenet Farin. in d. q. 65. num. 3. Foller. in d. tit. *Item quod commisit falsum* num. 27. & dicit Farin. vbi supra in nu. 4. hoc procedere etiam in criminibus exceptis, refertq; ita tenere Bertazzol. in cons. 41. nu. 12. lib. 1. & alios, quos citat, & sequitur Mascari. de probat. lib. 3. conclus. 1361. num. 4. & vniuersaliter docet hanc sententiā D. Thom. in d. q. 70. ar. 2. ad 2. vt dictum est supra in n. 3. Sed quomodo, & quādo testes sint concordādi quando plures eorū inter se contrarij sunt, vide latē Farinac. de testib. q. 65.

37 Quando autem aliqui testes dicunt determinatum tempus, & locum, in quo factum aliquod fuit commissum, alij verò dicunt se non recordari, testimonio non præiudicatur, vt dicit D. Thomas in d. a. 2. ad 2. Additq; quōd si in talibus omninò discordauerint testes actoris, & rei, si sint æquales numero, & pares dignitate, standum esset p̄ reo: Actore enim nō probante reus absoluedus est, l. qui accusare C. de eden. c. cum Eccles. propē fi. de iureiur. & rationem reddit D. Thom. vbi supra, quia Iudex facilius esse debet ad absoluedum quā ad condēnandū, nisi fortē in causis fauorabilibus, & talē esse dicit causam libertatis, & huiusmodi: sed de hoc dicēdum erit in cap. seq. At quando testes in impari sunt numero, nempē quia ex vna, eademq; parte duo testes contestes dicunt vnū, & ex alia parte tres,

vel quatuor dicunt aliud, tunc credendum est, quōd natura negotij conuenit, & quod inimicitia, aut gratia suspitionis caret: confirmabitq; Iudex motū animi sui ex argumentis, & testimonijs, quæ, & rei aptiora. & vero proximiora esse compererit, vt dicit tex. in d. l. ob carnem S. si testes in vers. si verò ex his ff. de testib. ex quo apparet Iudicis arbitrio esse hoc remissum; idemq; patet ex l. 3. ff. de test. vbi etiam inuenies aliqua à Iudice consideranda ad hoc dignoscendum. Quando autē in testificatione sua testes vacillant, dicentes sibi contraria, omninò excludendi sunt, vt est tex. & ibi glos. in l. 2. ff. de testib. Quādo verò manifestare testes veritatem obligantur, dixi latē in 2. 2. lib. 3. c. 1. q. 1. per totum.

38 Vacillare autem testis dicitur, quando in dicendo testimonio timet, siue titubat, vel sibi non satis

constat, & modò negat, q̄ paulò ante affirmarat, vide Io. Andr. in cap. præterea, ubi vacillare illum dicit, q̄ dubitando, & timendo loquitur. Item & qui variè loquitur, vt per Butr. in d. cap. præterea in col. final. vers. sed dubium est, de testib. cogen. & Ioa. Andr. in proem. decret. in S. sanè super vers. vacillabant. Talemq; vacillationem esse in actis scribendam, dicit Dec. post DD. quos citat in d. c. præterea num. 213. de prob. & scribendam ad mandatum Iudicis dicit Panorm. in cap. quoniam contra nu. 35. de prob. q̄ a Notarius percipere non valet titubationem, vel variationem faciei, ruborè, pallorem, vel mutationè, sicut Iudex, cùm sit ipse Notarius circa scripturā intentus; nam etsi Iudex semper dicet, tamen p̄t oculos ad testem habere, & debet sic scribere secundum Panorm. ubi supra. *Et Dominus Iudex mihi*

precipit, vt scriberem, quòd testis vacillabat; & sic mihi videtur, quòd vacillat: Si tamen Notarius hoc & ipse aduertat, nam si non aduertat, addere non debet prædicta verba Et sic mihi videtur. Faciendumq; hoc esse, dicit Abbas, ipso teste presente, & sic in ipso actu depositionis.

39 Estq; aduertendum, q̄ quãdo testis variat in vno capitulo, reddit totum suū dictum nullum, secundum Imol. in cap. fraternitatis, & Oldr. in cons. 36. incip. *Ad primam questionem.* Bal. & Salyc. in l. si ex falsis C. de transact. Felin. in cons. 50. nu. 8. quia varietas infringit dicta testium, l. qui falsa, vel varia ff. de testib. & notat Bart. in l. eos ff. ad l. Cornel. de fals. Sed dictum hoc est intelligendū procedere, quando testis in eadem depositione in eodem instanti deponit, & est sibi cōtrarius,

rius, in quo casu eius testimonium ita reijciendum est in totum, vt nec priori, nec posteriori dicto standum sit, secundum communem DD. sententiam, de qua testatur Alciat. de præsumpt. præsumpt. 29. num. 6. relatus à Conrad. in sua prax. fol. 120. post num. 10. Menchiac. de controvers. vsu frequent. c. 32. nu. 9. in fi. quos citat Clar. in S. fi. q. 53. n. 15. ubi ipse dicit, hoc locū habere quando testis contraria deponit sine iusta causa correctionis, & ita omnes passim tenere affirmat ex Couar. lib. 2. var. resolu. c. 13. post num. 8. vers. ceterum si testes; & ad concordiam, vt probet nec esse tūc reducendum affirmat, etiam si concordia aliquo modo sit cōpatibilis, communemq; hanc esse opinionem testatur post Doctores, quos citat, ac illam tutiorem esse dicit contra Sigism. de Loffred. qui in consil. feud. 49. num. 7. di-

xit, quòd quando contrarietas est de facili concordabilis, est reducenda ad cōcordiam, vt probet; sed videtur esse dicendum, sententiam Loff: e. a prædicta communi sententia non discordare; nāq; communis prædicta sententia loquitur, quãdo aliquo modo est cōcordabilis, & sic non cum facilitate, sed cū difficultate; Loffredus verò loquitur, quando concordantia facilis est, prout etiam videtur sentire Boff. in tit. de oppos. contr. test. n. xj. vers. ubi nō fieret summa cū difficultate, & Petr. Ant. Petr. in tract. de fidei commiff. q. 12. num. 936.

40 At quando testis deponit contraria in examinationibus diuersis simpliciter loquendo in posteriori, & non dicendo se errasse in priori examinatione, tunc si secundum dictum concordarium primo potest, debet quantum fieri potest ad cōcordiam reduci, secundum

Imol. in l. qui bona §. si quis stipulatus vers. nota ex textu ff. de damn. infe. quem quod in hoc communiter sequuntur Doctores testatur post Loffr. in d. conf. 49 nu. 6. in fi. Clar. in d. n. 15. in vers. aut verò deponit; & ita fuisse determinatum in Rota Rom. dicit Puteus in decis. 28. in fi. in 3. par. ad hoc, ut testis non solum effugiat falsitatem, sed et ut probet, à qua sententia existimo non esse recedendum etiã in criminalibus, quamuis contra communem contrarium teneat Farinac. de testib. q. 66. par. 9. num. 327. Et idem est dicendum, quando testis incontinenti expressè dicit se velle corrigere, id, quod prius dixerat, & sic variat ab eis, quæ prius dixerat, admittenda est enim tunc talis posterior contraria depositio, ut est text. & ibi glos. fi. in c. præterea de testib. coged. quæ glos. declarat, quod tunc dicitur fieri incontinenti, quãdo

fit in eadē instãtia iudicij, vel antequàm testis recedat à præsentia Iudicis, vel antequàm alloquatur Parti. Et hanc communem esse Doctorum sententiã, quæ in praxi seruatur, dicit Clar. vbi supra post Doctor. quos citat. Habendumq; esse respectum ad qualitatem personarum, etiam ex interuallo dicit prædicta glosa.

41 Testes deponere debent circa factum, de quo examinantur, non autem iudicare, & iudicãdo redditur totum testimonium suspectum, utputa si interrogarëtur testis, an sciat quod commisit tale delictum, responderet, ego credo illud fuisse commissum à Petro, quia eo tempore, quo fuit commissum delictum illud, ipsum Petrum, & non alium vidi in eodē loco: testis enim deponere debet super facto, iuxta materiam sensuum, non iudicare, ut dicit Crauet. in consil. 41. num. 4. post Bald.

Bald. in consil. 81. in causa ista, lib. 3. & consil. 324. Præmittendum est, in fi. lib. 4. vnde ipse Crauet. ibid. dicit, non probare testes, qui dicunt reum esse suspectum de tali delicto ratione conuersationis in tali loco, & cum tali persona. Idemq; refert tenere Bart. in l. qui testamēto §. si. ff. de testam. Bald. in l. sola col. 1. C. de testib. Innocent. ac Doctores in c. cum causam de testib. & Oldrad. in consil. 210. loquentem de testib. regularib. in causa hæresis, & dicentem, repellendos esse, quãdo iudicant, quia officium testis excedunt.

Et circa ea, quæ percipiuntur sensu corporeo non creditur testi, nisi reddat causam scientiæ per sensum corporeum, etiam non interrogatus, ut ex theorica Innoc. & Doctorum in cap. cum causam quæ, de testib. Bar. Bal. & Doct. in l. solã C. de testib. & aliorum, quos citat, dicit

Corne. in consil. 22. nu. 3. vol. 4. & rationem reddit, quia testis debet deponere per sensum corporis, l. qui testamento §. si. ff. de testib. l. testiũ C. de testib. & non per iudicium intellectus, quia hoc pertinet ad Iudicem, potius quàm ad testẽ, ut notant Doctores in locis citatis; & hoc procedere dicit Corne. in d. consil. 22. nu. 11. etiam in probatione furoris, in quo probandi sunt actus qui cadunt directè in sensum corporis.

43 In criminalibus testes negantes, etsi sint minus digni, præferuntur affirmantibus etiam dignioribus, ceteris paribus, ut per Felin. in cons. 50. nu. 28. qui ad hoc mouetur ex glos. quam valdè singularem, & famosã appellat, in c. si Clerici 82. dist. quæ dicit, quod si duo laici negant clericum fuisse in tali loco causa delinquendi, & duo clerici affirmant contrarium, præferuntur

laici, licet alijs plus credatur affirmatibus, quam negatibus, & dignioribus, quam minus dignis. Fieri q; hoc Felin. vbi supra dicit fauore rei; additq; glos. illam fuisse ponderatam à Baldo affirmante, illam esse veram in l. data opera C. qui accusare non poss. Ludou. Rom. in l. in illa ff. de verbor. obligat. & Abb. in c. ad nostram de probat. in cap. ex tenore, & in c. ad nostram de testib. & à Bald. item in l. 2. C. de bonor. possess. secun. tabu. à Roman. in l. 1. §. si. ff. de verbor. obligat. à Cardin. in consil. 27. & ab Abb. in c. bonæ de elect.

43 In criminalibus nemo tenetur se offerre testem ad condemnandum, nisi in casibus, in quibus quis accusare obligatur, vt per Nauar. in man. c. 15. n. 17. vbi etiam dicit, quod quando testis falsum protulit testimonium, ratione cuius est aliquis in periculo perdendi vitam, se reuocare

debet etiam si ob id oporteat eum vitam perdere: sed quibus modificationibus, & quomodo sententia hæc sit intelligenda, vide in meo Promptua. in ver. falsitas num. 4. vbi late hanc materiam examinaui, & in eodem verb. late etiam inuenies, quando testis sit dicendus falsus, & quib. penis falsi testes sint afficiendi.

Immò testes, qui sponte se offerunt ad dicendum testimonium, torquendi sunt tanquam suspecti de corruptela veritatis, vt post glo. in auth. de testib. §. si verò ignoti in vers. festinantes, tenet Salyc. in l. si. num. 5. in vers. sed vna C. de quaest. & sequitur Boss. in tit. de tort. test. nu. 8. & 9. quem citat, & sequitur Ambrosin. in lib. 1. cap. 4. in versic. contra eos, qui sponte.

44 Non solum testibus, sed etiam coniecturis delicta probari possunt, coniectura enim sicut præsumptio acci-

accipitur pro veritate, do. nec aliud appareat, vt est tex. & ibi glos. in l. penult. ff. de probat. & tam præsumptione, quam coniecturam à lege approbatam facere liquidissimam probationem dicit Boss. in tit. de part. suppos. num. 34. secundum notata p Doctores in l. licet Imperator ff. de leg. 1. Itemq; probationem per coniecturas sufficere ad probandum quodlibet crimine difficilis probationis tenet Bald. in l. si quis argentiarius §. & an heredi ff. de edendo, & alij, quos citat, & seq. Boss. in d. tit. de partu suppos. nu. 13. Et idem tenet in 2. par. suæ praxis tit. capiat informationem nu. 9. vbi dicit, quod etsi debeat constare verè, & non præsumptiuè de delicto in genere commisso, vt in l. si quando in vers. patefacta C. vnde vi, prout tradunt etiam Doctores, ibid. ab ipso citati, dicit tamè hoc fallere vbi cõcurrit nimia difficultas

probationis, quia tunc sufficere dicit, si constet de delicto in genere commisso per coniecturas validas, & à iure approbatas, & hoc maxime procedere dicit in casibus, qui secreto committi solent, & ex. pla ponit in nu. 12. & 13. de qua probatione per coniecturas dictum est etiam supra.

45 Testes pro informatione Curie examinati non citata Parte necessariò sunt repetendi Parte citata, quando reus in sua constitutione, & examinatione negat commississe delictum, & à testibus, vel conuictus est, vel inditatus ad torturam. Testes. n. examinati Parte non citata nihil probant, ideòq; sunt iterum examinandi Parte citata ad videndum iuramenta testium priusquam ad torturam, seu ad condemnationem deueniatur, per ea, quæ dixi supra in c. 4. num. 7. & in num. 8. & seqq. probaui, non posse reum

reum prædictæ repetitioni renunciare, & habere testes pro productis, & examinatis in plenario iudicio, quando est illi infligenda pœna corporis afflictiva, nisi in casu, de quo dixi in d.c. 4. nu. 10. Quid autem sit faciendū, quando testis est carceratus in vna ciuitate, & reus in alia ad hoc, vt talis testis iuri-

dicè repetatur, dixi supra in c. 7. num. 25.

46 Hęc autem testium repetitio, cum prior examinatio reo non noceat, faciendā est cum omnibus requisitis necessarijs ad examinationem testium, iuxta ea, quę supra dicta sunt, & ante omnia faciendum est decretum in hac forma, v3.

Forma decreti pro receptione testium.

Die . . . visis actis per talem Iudicem, fuit prouisum, & decretum, vt testes in hac causa examinati contra N. pro tali delicto ad informationem Curie repetantur, prout præsentis decreto repeti mandatur, Parte citata ad videndum iuramenta eorundem testium.

D. N. Abbas.

D. Actuarius.

Quando autem reus est in carceribus, adueniente die præfixa, vocari potest ad videndum prædictum iuramentum, quando autem non est in carceribus, citari potest sub hac forma.

Forma citationis rei ad videnda iuramenta testium.

N. Episcop. Squillac.

Per unum ex Nuncijs, siue ex seruientibus nostræ Curie requiratur, moneatur, & citetur N. reus in nostræ Curie pro tali delicto, vt prima die non impedita compareat in eadem Curia ad videndum iuramenta testium repetendorum pro causa prædicta, alijs &c. Dat. &c.

R. Vicarius Gener.

D. Actuarius.

Et

Et eodem tempore expedienda est citatio testium, sub hac forma, quando scilicet testes non sunt in Monasterio.

Forma citandi testes repetendi in Curia Episcopali.

N. Episcopus Squillacen.

Per unum ex Nuncijs, siue ex seruientibus nostræ Curie Episcopalis requirantur, moneantur, & citentur infra scripti testes, sub pœna unciarum sex, per quemlibet eorum soluendarum, vt prima die non impedita compareant personaliter in dicta Curia coram me R. Vicario Generali iuraturi perhibitori, ac deposituri, & legitime repetitori eorum testimonium veritatis, in causa eadem Curia vertente contra B. reum inquisitum, & carceratum pro tali delicto, prout in actis, alijs &c. Datum Squillacij die . . .

R. Vicarius Generalis.

D. Actuarius.

Et scribantur nomina testium. Adueniente autem die, & testibus comparentibus, & facta citatione, Nuncius faciat relationem tam pro citatione rei, quam testium.

Præstandūq; est ab illis iuramentū Parte præsentē, & prius citata, seu vocata, iuxta dicta supra in d.c. 4. nu. 7. Ideoq; si repetendi sint testes, quorum dictis non est habenda fides, nisi cum tortura; puta quia sunt Socij criminis; non sufficit quod prius fuerint cum tortura examinati; sed cū illa sunt repetendi,

præstito eis prius iuramento de veritate dicenda; vt latè per Clar. in S. fi. q. 45. n. 12. vers. ceterum, & sequitur Ambros. de modo form. process. informat. lib. 3. c. 2. num. 17. & in num. 18. notat, dictam secundam torturam inferendam nõ esse, nisi prior depositio facta in tormentis sit per ipsum testem ratificata, sine

sine tormentis : debereq;
hanc torturam esse non
multum grauem, sed leuē
dicit in n. 19. In qua testiū
repetitione ipse Iudex in-
teruenire omninò debet,
aliàs non probarent, vt di-
cit Foller. in sua praxi tit.
etsi confitebuntur nu. 47.
& sentit glo. in clem. vnic.

de off. dele. in ver. civili; &
si reus interrogatoria te-
stibus facienda presentet,
recipienda à Iudice sunt,
& in actis ponenda cum
die presentationis, vt do-
cent omnes, & interrogā-
dus de illis est testis ante
omnia in hac forma.

Forma repetendi testes cum interrogatorijs
datis à Parte, vel sine illis.

Die 10. mensis Decemb. 1637. iterum vocatus N. iam exami-
natus pro informatione Curia, vt iterum examinetur Parte
citata, & prestita ei iuramento de veritate dicenda, & ca-
telis sacris Euangelijs, Parte presēt, fuit prius interrogatus
iuxta interrogatoria à Parte prestita, prout in actis v3.
Primò, &c. Interrogandusq; est iuxta ordinem datorum
interrogatoriorum, scribendaq; sunt responsa per exten-
sum dicendo, *Et ad primum respondit, &c.* Scribendo
responsum lingua vulgari, prout à teste dicitur, nihil va-
riando, nec in substātia, nec in verbis. Examinatoq; teste
circa interrogatoria, si data sint, statim reperatur iuxta
infra dicenda; si autem interrogatoria data nō sint, omit-
tantur in forma verba illa: *iuxta interrogatoria à Parte
prestita, prout in actis &c.* & dicatur.

Fuit interrogatus presatus N. an ea, quæ aliàs deposuit cir-
ca causam A. rei delati, vel inquisiti, sint vera, illaq; pro
veritate dixerit, & deposuerit. Et respondente illo, quòd
sunt vera, scribatur responsio iuxta verba ipsius testis. Et
statim præcipiat Iudex Actuarius, vt examen illud legat
ipso

ipso teste intelligente, illoq; lecto, iterum interroget hoc
modo.

Item interrogatus, an ea, quæ hic, & nunc legi audiuit, fue-
rint ab ipso dicta, & deposita in priori examine eo modo,
quo scripta sunt, sitq; istud suum examen, de quo supra
mentio facta fuit? Et illo respondente affirmatiuè, scriba-
tur responsum per eius verba.

Iterum interrogatus, an prædictis intendat aliquid addere,
vel demere, dictumq; examen in totum, vel pro parte re-
uocare, an verò velit illud confirmare, & ratificare pro
veritate, quam cōtinet in omnibus, & per omnia, & eius
responsio in actis scribatur, & postea addatur.

Tunc Dominus Iudex sedens, &c. acceptatis, &c. examen
dimisit, & ipsum testem licentiauit, iniuncto prius illi, vt
se propria manu subscribat, prout se subscripsit, vt infra.

Io N. confermo quanto di sopra, & mi sottoscriuo di propria
mano.

Et si scribere nesciat: *Et hò fatto il segno di Croce
di propria mano †.*

Sed si fortè testis ali-
quis à priori depositione
varius erit, diligenter in-
terrogetur, quare hoc fa-
cit, & in quo dicto persi-
stere vult, & pro inueniē-

da veritate carcerari, &
torqueri potest, iuxta dicta
supra in num. 20. & 21. &
repelli etiā potest, vt per-
iurus, vt dictum est in
num. 19.

De Reo constituendo, seu examinando, ac de eius tortura, & confrontatione ipsius cum testibus. Cap. XIV.

SVM MARIVM.

- 1 Reorum examen dicitur constitutum. & quare. Reus constituendus quādo minor est, dandus est illi curator, alioquin acta nulliter fiunt.
- 2 Reus qui dicitur. Reus interrogari non potest nisi indicia precedant, etiam si constet de corpore delicti.
- 3 Indicia expressè apparere debent, ut reus interrogari possit. & quando hoc erit, explicatur.
- Indicia quando sunt dicenda 7 urgentiora.
- 4 Indicia quando sunt plura, etiam si non sint urgentiora, sufficiunt ad inquirendum, & ad torquendum.
- Indicium ad torturam facit mala fama iuncto unico teste, vel alio adminiculo, & multò magis sufficit ad reum interrogandum.
- A fama mala prætenso vitæ se quis defendere potest probando per triennium proximè præteritum bene vixisse, & fuisse bonæ vocis, & famæ.
- 5 Ad interrogandum reum iuridicè, non solum indicia, sed etiam infamia sufficit. Reus ex praxi interrogatur, & examinatur, non data illi copia capitulorum: nec si illam prius petat est ei concedenda ex consuetudine.
- 6 Infamia præcedens sufficit ad interrogandum reum iuridicè, & ut ipse teneatur veritatem aperire, si processerit à fide dignis, & probata sit in actis, etiam si probata sit semiplenè.
- 7 Regulares nec ipsi in causa criminali interrogari tāquam rei possunt non precedentibus urgentioribus indicijs, vel infamia, vel semiplena probatione, contra Alciatum, & Ioa. Andream.
- 8 Reus infamatus imò, & conuictus de vno crimine interrogari nō potest de alio, de quo infamia non laborat, vel semiplena probatio, vel indicia non precedunt, contra Paludanum.
- Infamia non solum delinquentis, sed etiam delicti est necessaria

- saria ad inquirendum.
- 9 Reus interrogari non potest de alio delicto quāquam de illo, de quo agitur, & est infamatus, vel semiplena probatio, aut indicia precedunt, et si sit eiusdè speciei cū illo de quo prædicta precedunt, nisi crimen sit annexum crimini, de quo agitur. Et prædicta fortius procedunt quoad Ecclesiasticos, ut in num. 10.
- 10 Iuris infamiam non contrahit occultus delinquens. Iuris infamia nō contrahitur, nisi in casibus à iure expressis.
- 11 Reus, qui falsus est, proprium crimen interrogari non potest de complicibus, quorum fama laesa non est, nisi delictum sit tale quod est obuiandū futuro malo.
- Reus interrogari in conscientia foro non potest de socijs criminis, etiam in delictis, quæ principaliter commisit in proprium commodum, cōtra Bartolum.
- 12 De socio criminis interrogari etiam reus potest, quando delictum sua causa non commisit: ac quando delictum est tale, quod sine socijs committi non potuit, & quando adsunt indicia, quod cum socijs commissum sit.
- Socij criminis manifestatio facit indicium ad inquirendū de iure, & de consuetudine etiam ad torquendum.
- Socij dictum non est tanquam dictum testis, sed tanquam dictum denunciatoris, & aperit viam ad inquirendum.
- Socij criminis dictum, ut fidei faciat est ab ipso cōfirmandum in tormentis: sed est in hoc loci consuetudo seruanda.
- 13 Diffamatio, & indicia tunc sunt necessaria ad reum interrogandum, secundum aliquos, quando proceditur per viam inquisitionis, non autem quando proceditur per viam accusationis, in quo casu crimen, & criminofus est detectus per ipsam accusationem.
- Accusatio se habet loco diffamationis quādo in iudicio facta est, & sine infamia sufficit ad inquirendum.
- 14 Semiplena probatio quam facit vnus testis omni exceptione maior vnā cum accusatione sufficit ad reum iuste interrogandum: & idem est dicendū de illa, quā facit indicium urgentius, & gravis, vel plura indicia æquipollentia: & in num. 15.
- 15 Siue procedatur per viam accusationis, siue per viam inquisitionis, cū infamiam præcedere debere sit necessarium, secundū communem sententiam, non tenetur

- tenetur reus veritatem propagare; sed equiuocare potest, si Iudex procedat per viam accusationis, non precedente infamia, et si possit Iudex iuste illum interrogare ob contrariam sententiam, quam alij veriores censent.
- 16 Sollicitati, siue corrupti denunciationem facere indicium ad interrogandum, ac etiam ad torquendum reum, et si censeat Cantera, eius tamen sententia impugnatur, & in contrarium est communis sententia, etiam in casu heresis.
- 17 Socius criminis non admittitur in testem, nisi favore fidei in casu, quo falsa dicere non presumatur. Sollicitati, & corrupti dictum fidem non facit ad interrogandum, & torquendum reum, quando alia adminicula non concurrunt, etiam si non sit socius criminis. Indicium ad torturam non facit assertio vulnerati, si vulneratus conualuit, sed talis assertio habetur loco denunciationis, ad hoc, ut inquiri possit. Et ex communi stylo tale dictum facit indicium ad inquirendum, etiam si moriatur, & est sufficiens ad capturam, & ad excusandum heredes a temeritate accusandi.
- 18 Sollicitatus puer, ac mulier sollicitata, quare non facit indicium ad torturam, explicatur. Semiplena probatio, ut profecta sit qua requirit. Pueri presumuntur de facili dicere mendacium. Mulieres debiles, & infirmi sexus sunt. Testis, ut non dicatur maior omni exceptione, sufficit qualibet macula.
- 19 Sollicitati delatio et si non sit sufficiens ad torturam, nec ad carcerandum, quando est sine adminiculis, est tamen sufficiens ad secreta inquirendum. Et ad quid valet, quando delatores sollicitati sunt plures. Duo delatores testes quando non sunt omni exceptione maiores, non sufficiunt ad condemnandum, si delatus neget.
- 20 Triennio se abstinens a malo abolet contra se mali presumptionem. Inquirere Prelatus non potest contra delinquentem non infamatum, etiam si sciat delictum duobus, vel tribus testibus esse notum: sed quando scit tres esse testes, potest vni ex illis precipere, ut illud ipse denunciaret tanquam Iudici, quando delictum non est emendatum, sed est inferri.
- 21 Interrogari, ac etiam torqueri

reus

- reus quando potest ob indicia remota probata per testes singulares, & in nu. 22.
- 22 Indicia remota quando plura quam duo sunt, quando ad torturam sufficiant, explicatur.
- 23 Indicium proximum et si per vnum testem probatum sit, potest per illud reus interrogari, & torqueri. Et quod indicium ad hoc dicatur proximum. Duo testes, qui omni exceptione maiores non sunt, non sunt arbitrandi sufficere pro vno in causa non leui.
- 24 Torqueri reus potest, quando habet contra se duos testes in faeco concordis, et si in tempore discordes sint.
- 25 Fuga, inimicitia, confessio extraiudicialis, aut facta coram Iudice incompetenti, aut minae precedentes quando faciunt indicium ad torturam, remissiuè. Et item quando illud facit mendacium, variatio, inconstantia, aut titubatio rei. Indicia an, & quando sufficiant ad torturam, Iudicis arbitrio est relictum.
- 26 Reus etiam si iuste tortus fateatur delictum commisisse, tali confessioni standum non est, nisi expresse illam ratificet extra tormenta. Et quomodo, & quando talis ratificatio sit facienda, explicatur.
- Tortura reo nocet quoad condemnationem, si dicta in illa non ratificat extra tormenta, sed tantum facit contra illum indicium ut iterum torqueri possit, in quo casu si iterum fateatur, iterum repetitio facienda est extra tormenta; sed non est tortura repetenda ultra tertiam vicem, & quando usque ad tertiam vicem perueniri potest. Variatio facit nouum indicium, estque sufficiens fundamentum ad torturam.
- 27 Tortura ita adhibenda est, ut indiciorum modum non excedat, sed danda est usque ad illud gradum, quem indicia ostendunt. Tortura danda non est modis exquisitis, sed per sumum, qui est modus a iure approbatus. Tortura ignis, & vigilia quomodo sit danda, explicatur. Tortura vigilia aptius dari potest a Iudicibus regularibus.
- 28 Tortura gradus quot sint, & explicatur primus gradus, & quibus sit dandus.
- 29 Tortura secundus gradus declaratur, & in quo casu sit dandus, explicatur. Tortura secundus gradus datus non impedit, quin reus plene torqueri possit, quando sufficientia adsunt indicia, h. b. b.

- to respectu prioris torture.
- 30 Tortura tertij gradus quis sit, & quando dandus. Tortura tertij gradus dari potest etiam in delictis, in quibus imponenda non est poena ultra relegationem. Tortura leuis non dicitur tortura.
- Tortura plena danda non est, nisi adsit saltem vnum indicium sufficiens, & plene probatum.
- 31 Tortura quartus gradus explicatur; & in quibus casibus sit dandus, ostenditur.
- 32 Tortura quintus gradus explicatur, & in quibus casibus sit dandus, dicitur.
- 33 Tortura quinto gradu non sunt torquendi clerici: qui ex consuetudine torquentur, etiam a ministris laicis.
- 34 Torquendi de iure multi non sunt: sed secus de consuetudine, secundum quam solummodo non torquentur minores 14 annorum, senes decrepiti, non robusti, mulieres pregnantes, & alicubi etiam lactantes.
- 35 Rei quomodo sint examinandi, & interrogandi, etiam mediante tortura.
- A reo confessio extorquenda non est promissione impunitatis. Promissio impunitatis pro extorquenda a reis veritate semper est mala, & quare.
- Simulatio Iudicis licet, cessante fraude, & deceptione, & dummodo non cedat in malum.
- 36 Reus cauillose interrogandus non est: sed quomodo sit faciendum, explicatur: & in num. 37.
- 38 Reus in vno examine de omnibus interrogandus non est. Et quando consideri cepit, interrumpendus non est. Reus pro eadem causa pluries examinari potest Iudicis arbitrio. Rei non solum omnia dicta, sed gesta in actis scribenda sunt: & sub qua forma.
- 39 Reus de quibus est interrogandus in principio sui constituti. Forma constituendi, & examinandi Reum. Confrontatio testis, & rei quomodo sit facienda, & quid operatur.
- 40 Forma confrontandi testes.
- 41 Forma confrontandi testes cum tortura.
- 42 Forma confrontandi testes qui totalem cognitionem rei non habent, sed de visu tantum.
- 43 Testis, qui in confrontatione negat inter homines positos ante illum adesse tunc quem nominauerat in suo examine, presumi potest subornatus.
- 44 Reus quando per testes est convictus, & in negatiua persistit, quid

- quid sit faciendum, explicatur, & in num. 45.
- Torquendus reus non est, quando aliter de delicto constat.
- Tortura non infligitur nisi in subsidium, quando aliter veritas haberi non potest.
- 45 Reus si per testes convictus, in negatiua persistat, torquendus est ex officio Iudicis, datis illis defensionibus, ante torturam. Tortura datur a Magna Curia ex processu informatiuo, sed non a Curijs Baronum, nisi hoc habeant specialiter concessum.
- 46 Defensionibus reo prestitis ante torturam, si eius Partes succumbant, faciendum est decretum de torquendo, & quomodo.
- In sententijs etsi causa exprimens non sit, tamen in decreto torture exprimitur; & quomodo.
- Forma decreti de torquendo reo per funem.
- 47 Decretum torture quando est interponendum.
- Appellatio friuola, & calumniosa a Iudice est reijcienda.
- Appellatio quando sit dicenda friuola, & calumniosa, arbitrio Iudicis est determinandum.
- Ante torturam reus per decem horas non comedat, neque bibat.
- Et admonendus est de veritate dicenda; & admonitio in actis scribenda.
- 48 Tortura in nostro Regno non datur pro crimine, pro quo imponenda non est poena ultra relegationem: sed Magna Curia, & Regia Audientia tormenta inferunt indifferenter, sic alia Curia, quando imponenda est poena corporalis. Tortura cum quo moderamine sit adhibenda.
- 49 Forma constituendi reum criminis ad torturam.
- Reus in tormentis quomodo sit admonendus: & quid sit faciendum, quando dicit se velle veritatem manifestare.
- Reus, si existens in tormentis fateatur contra se delictum, de quo non est infamatus, quid faciendum.
- 50 Regulares ob maiorem decentiam torquendi sunt torturavigiliae.
- Forma decreti de torquendo reo per torturam vigiliae; & quomodo in delictis atrocissimis in nu. 51.
- 52 Reus si tortus in negatiua persistit quomodo sit liberandus, & num. 53. & 54.
- 55 Reus semel tortus quando iterum tormentis subijci potest. Indicia noua superuenientia quando sufficiunt ad iterum tor-

torquendum reum sufficienter tortum.

56 *Reus sufficienter non tortus iterum torqueri potest usque ad sufficientiam, sine nouis indicys.*

57 *Forma ratificationis facienda à reo extra tormenta.*

58 *Reus aliquando armis, & scripturis, ac alijs rebus est conuincendus. Et traditur modus visitandi rei domum ad predicta inuenienda, & sequenda per Curiam.*

59 *Forma recognoscendi arma, aut scripturas reorum, & similia.*

60 *Reus accusatus, aut denunciatus iuridico, aut inquisitus de crimine causante infamia interim ad honores promoueri non potest intra biennium. Limita ut in num 61.*

61 *Reus iuridice interrogatus an equiuocare possit? remissive.*

R eorum examen à Doctoribus Constitutū appellatur, vt post Clar. in S. fin. q. 45. num. 5. dicit Flamin. Cartar. in praxi interrogandorum Reorum c. 1. nu. 6. vbi ex eo deuenire hoc dicit, qd

initium examinis reorum. ita incipit: *Constitutus personaliter N. coram tali Iudice, &c.* & ex eo examinationem etiam dictum esse dicit in numero 8. quia in illa, sicut in trutina quadā examinantur, & expenduntur singula verba reorum circa factum, seu delictum, pro quo constituuntur. Existimatq; cum Doctoribus, quos citat, Reorum examinationem, seu interrogationem esse de iure Diuino, ex eo, quòd Dñs interrogauit Adam vbi esset, Genes. 3. & Genes. 4. Cain vbi esset Abel frater eius, & ex alijs locis, quę ipse ibidem adducit. Et intellige, vt sit de iure diuino originaliter, ac exemplariter.

Sed nē Iudices errent, animaduertant, vt si reus constituendus sit minor annorum 25. de iure cōmuni, & annorum 18. in nostro Regno, vt die vno, vel duobus ante examen detur illi Curator ad litē,

dan.

dandaque sunt ei capitula, hoc est summaria eorū, quę reperiuntur in actis contra inquisitum, ad hoc vt benè informatus de iuribus minoris, possit ei rectè auctoritatem prestare; aliàs si eodem instanti, quo daretur, suam auctoritatem prestaret, actus esset nullus, quia prestaret auctoritatem causa non cognita, vt per Foller. in tit. fiat contestatio litis super eis nu. 28. post Mars. in praxi crimin. S. nunc videndum n. 31. in casu verò, quo Iudex minorem examinaret, non prestito illi Curatore, processus esset nullus, nullaque confessio indè secuta, vt post Doctores, quos citat, dicit Foller. in d. sua Prax. in tit. etsi constebuntur nu. 48.

2 Reus autē ille dicitur, qui actori, siue accusatori opponitur, cap. forus de verbor. significat. l. fauorabiliorē ff. de reguliur. qui quidem constitui, interrogariq; non debet, nisi cō-

stito prius de corpore delicti, iuxta ea, quę dixi supra in c. 2. num. 7. Nam si de corpore delicti non constat, ligatæ sunt ita manus Iudicis, vt Reum interrogare non possit, vt post Mars. in cons. 12. nu. 34. consil. 14. n. 15. & cons. 18. num. 4. dixit Cartar. in Methodo process. in form. lib. 2. c. 1. num. 14. & in Praxi interrog. reor. c. 2. num. 2. Immo nec constituto de corpore delicti ad interrogandos reos procedi de iure debet, nisi etiam indicia precedant, vt post Boss. in tit. de examin. reor. num. 6. dicit Cartar. in d. c. 2. nu. 5. vbi et rationem reddit; nam alioquin Curia, & Fiscus videretur sumere probationē de domo Rei, extorquendo scilicet confessionem ex eius ore ad fundandam suam intentionem, quod esse de iure prohibitum dicit in nu. 6. post Boss. vbi supra in nu. 4. per l. de minore S. tormenta

R r m e n t a

3 *menta ff. de quæstionibus.*
 Quæ quidem indicia ad hoc sufficientia apparere debere, expressè docet D. Th. in 2. 2. q. 69. a. 2. Tunc aut expressa indicia apparere dicas, ad hoc, ut reus iuridicè interrogari possit, quando urgentiora sunt, non autem quando leuia, & ratio est, quia etsi leuia indicia sufficiant ad formandam inquisitionem generalem, modò aliquè colorem habeant, tamen ad formandam inquisitionem specialem, & ad transmittendum inquisitionis libellum reo, urgentiora requiruntur indicia, ut post Doctores, quos citat dicit Farinac. in 1. par. tit. de inquisit. q. 1. nu. 48. & rationem reddit, quia in priori casu agitur de leui præiudicio, in posteriori verò de graui. Si ergo ad inquisitionem specialem, & transmittendum Reo inquisitionis libellum, quia agitur de graui præiudicio, urgentiora indicia sunt necessa-

ria, multò magis erunt urgentiora indicia necessaria ad ipsum reum constituendum, & interrogandum, præstito ei iuramento de veritate dicenda; quia tunc de maiori eius præiudicio agitur. Urgentiora autem, siue grauiora indicia illa esse dicas, quæ frequenter, & facilè contingunt adesse, ut per Bald. in l. non hoc, in fi. C. vnde cognata. Cyn. in l. metum. C. de dolo, & per alios relatos à Blanc. de indic. ad l. fi. C. de quæstionib. n. 10. quem citat, & sequitur Carre. in pract. crim. tract. 2. de indic. & tort. §. sed vnum indicium num. 5. & Córado. in tract. de negat. crim. & torm. post nu. 29. exemplum verò huius grauis indicij videre potes supra in c. 12. nu. 20.

4 Quæ expressa, & urgentiora indicia tunc interuenire debere scias pro reo iuridicè examinando, quando non plura sunt, sed vnũ tantum: nam si plura sint, etiam

etiam si sint remota, non solùm ad reum interrogandum, sed et ad illum torquendum sufficiunt, si in negatione persistat, prout retuli supra in c. 12. num. 32. communiter enim, & absq; difficultate receptum esse dicit Farin. de indic. & tort. q. 37. n. 11. indicia remota quando sunt plura sufficere ad torquendum; ergo & ad interrogandum, quod est minus: Et huiusmodi esse dicit, quando testes deponunt super circumstantijs delicti, utputà de inimicitia, iunctis alijs; fuga iunctis alijs; fama, iunctis alijs. Et quia mala fama in genere, iuncto vnico teste de auditu, vel etiã iuncto quolibet alio adminiculo facit etiam indicium ad torturam, ut post Doctores, quos citat tenet Farinac. in d. q. 37. num. 66. multò magis dicendum est facere sufficiens indicium ad ipsum reum interrogandum. Vnde meritò dicit Foller. in sua praxi par. 2. tit. capiat in-

formationem, nu. 66. capiendam prius esse informationem, cuius vitæ fuerit inquisitus, & an talia, vel similia facere consueuerit per l. desertorem §. is, qui ff. de re militar. & in num. 67. addit, inuestigandum esse, cuius famæ sit in Ciuitate, quia secundum famam iudicatur, ut in l. de minore §. tormenta ff. de quæstion.

Sed est aduertendum, posse reum ab infamia procedente ex mala prætenfa vita se defendere, probando in contrarium, per trienniũ proximè præteritum benè vixisse, & fuisse bonæ vocis, cõuersationis, & famæ: tunc enim illa mala fama cõtra eum probata, nihil ei nocet, sed censetur purgata in totum, ut per Saly. in l. si minoré C. de in integr. rest. min. quem sequitur Clar. in d. §. fi. q. 21. num. 1. in fi. vbi etiam citat Grammat. super Cap. Regn. fol. 142. num. 7. dicentem, ita con-

cludere omnes Doctores, & ipse notandum hoc esse dicit.

5 Non solum autem indicia, sed etiam infamiam precedentem, aut semiple nam probationem sufficere ad interrogandum Reum iuridice, & ad obligandum illum ad veritatem manifestandam docet D. Thom. in d. q. 69. ar. 2. & sequitur Diaz in sua praxi crim. Canon. c. 129 num. 4. vbi etiam ex Caiet. in d. ar. 2. existimat, esse hęc manifestanda Reo, vt sciat se esse in tali articulo constitutum, quod tenetur obedire Iudici pręcipienti, & extorquenti veritatem, ac etiam vt possit se purgare, & cōtra illa opponere, prout retuli supra in c. 12. n. 32. Ex quibus ipse Diaz inferre videtur, quod ante torturam, & ante interrogationē sine tortura esse dandam reo copiam indiciorum, quam sententiam sequitur etiam Prax. Papiens. in forma inquisitionis

in ver. fama pub. & de iure verissimam illam esse dicit Salzedus ad Diaz in d. c. 129. n. 4. in vers. copiam indiciorum, sed consuetudinem recepisse contrarium affirmat, scilicet, vt reus interrogetur, & examine- tur ante datas defensiones, & indiciorum copiam, esseq; hanc praxim quotidianam affirmat ex Foller. Iodochio, & Couar. quos citat, ac etiā ex Claro, qui in d. S. fi. q. 45. n. 8. dubium mouet, an si reus priusquam examine- tur petat copiam inquisitionis, & indiciorum contra eum existetium, sint illi danda? cui difficultati respondens dicit, quod quidquid sit de iure, cōsuetudo seruat, vt illi non concedantur, sed vt examine- tur, & interrogetur reus ante datas defensiones, & copiam indiciorum, & quod stāte hanc generali cōsuetudine, malè faceret Iudex, q̄ aliter obseruaret in practica. Nec obstat, quod defensio-

ensiones de iure naturę sint reo dandę, vt dicit Caiet. vbi supra, nam ad illud seruandum consuetudo introduxit, vt dētur ante cōdemnationem ad torturam, quando torquendus reus est, & ante sententiam diffinitiuam.

6 Quod autem infamia pręcedens sufficiat ad interrogandum reum iuridice, ita vt teneatur ipse veritatem manifestare, probatur ex cap. qualiter, & quando 1. & 2. & c. super his de accusat. ex quibus constat, quod quando reus infamia laborat, iuridice cōtra illum proceditur ad inquirendam veritatem: examinatio autem rei fit ad inquirendam veritatem; ergo quando reus infamia laborat, iuridice constituitur, ac examinatur.

Verum quia diffamatio succedit loco accusationis, vt tenent cōiter Canonistę teste Card. Alex. in cap. de accusatione col.

14. in fi. 2. q. 8. & post illum Clar. in S. fi. q. 6. num. 1. sicut accusatio sola non sufficit ad interrogandum reum, sed interrogari iuste ille non potest absq; vno pręiudicio, iuratoq; idoneo teste, vt dicit Sot. de iust. lib. 5. q. 7. a. 1. in fi. & confirmat Salon. in 2. 2. q. 70. ar. 1. controuers. 1. ita diffamatio sola non sufficit ad reum iuridice interrogandum, sed necessarium est, vt talis diffamatio processerit à fide dignis, & probata sit in actis per duos idoneos testes, vt notant Doctores in cap. inquisitionis, & in d. c. qualiter, & quando il 2. de accusat. quę fama sic probata, est sufficiens ad inquirendum contra reum circa veritatem delicti, de quo infamatus est, & ad interrogandum ipsum reum: sufficitq; etiam si probata sit semiplenę, quia si semiplena probatio sufficit etiam ad torquendum, vt dicam infra in n. 18. ergo suffi-

sufficit etiam ad reum interrogandum.

7 Et prædicta procedunt etiam quoad Regulares, vt scilicet nec ipsi in causa criminali interrogari tanquam rei possint, non præcedētibus vrgentioribus indicijs, vel infamia, vel semiplena probatione: nā etsi Alciat. in c. j. de offic. ordin. sequēdo Io. Andr. 8 in c. olim. il. 2. de accusat. censet, cōtra Regularem inquiri posse, nulla præcedente infamia, & consequenter etiam si nec indicia, vel semiplena probatio procedat; talis tamē sentētia meritò impugnetur à Nauar. in rubr. de iudic. post nu. 91. in vers. quinimò. In Regularibus enim magis est seruandū ius naturale de seruanda fama eorum illeſa, quādo occulta sunt eorum delicta, quā in secularibus. Nec obstat cap. qualiter, & quando il. 2. in fi. de accusat. vbi dicitur, ordinem ibi positum non esse

necessarium quoad Regulares, qui facilius, & liberius à suis administrationibus amoueri possunt; loquitur enim ibi tex. in causa ciuili, & vbi agitur de remouēdo Regulari ab aliqua administratione, non autem vbi agitur de constituendo illo reo in causa criminali.

8 Nec potest reus infamia, vel semiplena probatione, vel indicijs, prout supra nō præcedentibus, si diffamatus, immò si & conuictus sit de vno crimine, interrogari de alio, de quo aliqua ex prædictis non præcedunt, vtputà si diffamatus esset Titius, vel cōuictus de adulterio, vel de homicidio, interrogari non potest, an commiserit furtū, de quo nec infamia laborat, nec indicia cōtra illum præcedunt, nec semiplena probatio, vt patet ex cap. cum oportet, & cap. inquisitionis de accusat. Et ita tenet Caiet. in 2. 2. q. 69. a. 2. quem citat,

citatur, & sequitur Sor. de teg. secr. mēb. 2. q. 6. conclus. 5. & in lib. 5. de iust. & iur. q. 6. a. 2. in vers. *Enascitur autē hic dubium aliud, vbi hāc sententiam tenet cū D. Thom. in 2. 2. q. 10. ar. 1. ac Caiet. vbi supra, & Adri. in quodl. xj. cōtra Petr. de Palud. in. 4. dist. 19. q. 4. qui ex eo contrariam sententiam docuit, (scilicet quod interrogari de alio crimine possit) quā cū sit infamatus de vno, interrogari de alio potest, quia cū de crimine sit infamatus, famam amisit, quod citati Doctores negant quoad delictum, de quo nō est infamatus, tūm quia quoad illo famam retinet, tūm quia citati canones non solum infamiam delinquentis, sed etiam delicti requirūt, ad hoc, vt iustē inquisitio fiat, & interrogari reus possit, prout dixi in mea. 2. 2. lib. 3. c. 1. nu. 25. alioquin quādo cūq; esset quis infamatus de vno cri-*

mine, interrogari posset de omnibus criminibus, quæ commisit toto tempore vitæ suæ, quod tamē nullus concederet.

9 Et prædicta procedunt etiā quoad crimina eiusdem speciei: nisi vnum crimen ex circumstantijs esset indicium alterius, vt post Petr. Nau. lib. 2. de restitutione c. 4. nu. 170. dixi in mea 2. 2. lib. 3. c. 1. num. 26. nam etsi semel malus sēper præsumi potest malus in eodem genere mali: tamen inquiri contra illum non potest, nec de illis interrogari, nisi infamia, vel semiplena probatio, vel indicia præcedant, & sic nisi aliquo ex prædictis modis introducta, & illi nota. Et ita tenet Nauar. in d. rub. de iudic. n. 62. post plures Doctores, quos citat, & pluribus rationibus hanc sententiam probat, respondetq; ad cōtraria, quæ pro se adducunt sectatores

cōtrariæ sententiæ, quam falsam esse dicit, & praxim malam eorum, qui cōtrarium seruant: quia standū semper est Regulæ, quæ absolutè dicit, non esse quenquam interrogandū, neq; torquendum pro aliquo crimine, nisi indicia præcedant, vt in l. maritus, & in l. si. ff. de quæstionib. l. sicut C. ad leg. Cornel. de falsis. Vel nisi aliquod crimen etiam alterius speciei, principali crimini, de quo agitur sit annexum, ita vt vnum sit sufficiens iudiciū alterius, vt si quis infamatus, & conuictus esset de homicidio, & cadaver inuentum sit expoliatum, interrogari potest de expoliatione. Vel si quis infamatus, & conuictus esset de adulterio, & consuetudine cum aliqua muliere, & inueniretur necatus adulteræ maritus in cubiculo suo, tūc adulter interrogari iure potest de homicidio illo. Et ita tenet Nauar. in d. rubr. de

iudic. post num. 64. arg. l. non omnes S. à Barbaris ff. de re milit. ac Sot. in d. q. 6. a. 2. in vers. *Attamen duobus modis*; vbi idē dicit quando vnum crimen est circumstantia alterius, vtputa quia conuictus est quis de consuetudine cū puella aliqua, interrogari potest, an illam deflorauerit.

10 Quæ quidem D. Thom. Caietan. Adrian. ac Soti sentētia procedere dicas non solum quoad seculares, sed fortius quoad Ecclesiasticos omnes, quia ratione status, eorū fama maximè est conseruanda non solum ob priuatum, sed etiam ob publicum bonū. Nec obstat quòd de iure Canonico magis communiter recepta sententia sit, vt delicta omnia publici iudicij sint, & infamare, vt dicit Alberic. de Rosa. in rubr. ff. de publ. iudic. Ioa. Faber in rubr. Instit. eod. & in S. ex quibusdam Instit. de pœna

pœna teme. litig. & sequitur Decian. in lib. 5. tract. crim. c. 4. num. 4. qui alios citat, & sententiam hanc rationibus probat: nullo enim iure talis sententia probatur, vt dixi in meo Prompt. in ver. crimen num. 6. & ideò nō est hoc dicendum, per ea quæ dixi ibidem, vbi etiā Gratiani rationes reieci. Et præterea dato, & non concesso, quòd sententia prædicta vera sit, non ideò tamen posset Iudex Ecclesiasticus sine peccato mortali, nec alius procedere per inquisitionem cōtra Reū, de delicto nō infamatum, vel nō sufficienter indicatum, vel si contra eum semiplena probatio nō præcederet; offenderet enim tunc ius naturale, & diuinum, quo præcipitur, conseruandum esse proximam famam, quam quidem retinet peccator, dum delictum, quod commisit, de facto occultum est, etsi verum esset, quòd de iure

Canonico delicta sūt publici iudicij, & infamare; nam dum occulta sunt, de facto non infamant, & dū non præcedit infamia facti, in iudicio probata, de iure naturali, diuino, & humano inquiri contra aliquem non potest, vt dictū est, nec interrogandus de occulto crimine quis est, deficientibus etiam indicij, aut semiplena probatione. Et falsum est etiam, si quis diceret occultum delinquentem pro omni delicto contrahere iuris infamiā, quia infamia iuris non contrahitur, nisi in casibus à iure expressis, cum implicitam habeat irregularitatem, quæ in solis casibus à iure expressis contrahitur, iuxta ea quæ dixi in mea 3. par. lib. 7. c. 1. nu. 130. cum seqq; vsq; ad nu. 160. inclusiue. Et dato quòd de iure Canonico omnia delicta sint publici iudicij, hoc aliud nō importat, nisi vt de iure Canonico liceat omnibus

de quocūq; delicto accusare; & dicuntur publici iudicij, nō quia publicum faciant delictum, sed ad hoc, vt liceat de illo omnibus accusare, prout de iure ciuili omnes accusare possunt quoad delicta, ad publicum iudicium pertinentia, non autem quoad pertinentia ad iudicium priuatum, nisi illi quorum interest. Et quia apud Iuristas nota sūt hęc; probatione non indigent, & videri possunt ea, quæ dixi in d. meo Promptuar. ver. Crimen nu. 4.

¶ Nec ille, qui proprium falsus est crimen potest regulariter de cōplicitibus interrogari, qui nulla infamia læsi sunt, vt dicit Sot. in d. q. 6 ar. 2. in vers. *At qui huius*, & est tex. in c. 1. de confess. vbi crimē læsę Maiestatis excipitur, scilicet diuinę, & humanę, vt per Sotum supra, & in l. fi. C. de accus. vbi absolutè dicitur, *vt nemo de proprio crimine confitentem super*

conscientiam scrutetur alienam. Et communem hęc esse sententiam dicit Clar. in S. fi. q. 2 r. n. 4. post Ioa. de Amicis in cons. 27. nu. 1. Et quamuis Glos. fi. in d. l. fi. nonnullos casus enumeret, in quibus de socijs criminum interrogari quis potest, tamen dicit Clar. in d. n. 4. quod hodie Assessores communiter obseruant doctrinā Bart. in l. repeti S. 1. ff. de quæstionibus, dicentis, quod in delictis, quę principaliter non cōmittuntur in odium alicuius, sed in commodum ipsius delinquentis, vt falsare monetam, furari, & huiusmodi, potest reus interrogari de occultis socijs, sed in delictis, quę principaliter committuntur in odium, vel offensam alicuius, tūc reus de occultis socijs interrogari nō potest: sed si interrogetur, dicit Clar. supra, quod si reus socios nominat, facit indicium ad inquirendum, non ad torturam.

zuram. Verum quia vtroq; casu iniuste læditur fama proximi, censeo doctrinā Bartoli prædictam in foro conscientię non esse admittendam; sed tunc posse Iudicem, siue Assessorē interrogare reum de socijs criminis, quando delictum est tale, quod est obuiandum futuro malo in damnum Reip. vel in perniciem tertię personę, non autem, quando delictum est tale, vt sciētia socij non sit necessaria, nisi ad iudicium præteritorum, prout tenet Sotus vbi sup. dicens nescire, quo iure orta sit cōtraria consuetudo, & post Caiet. in opusc. 16. q. 5. dicit, quod reus interrogatus parere non cogitur, sed æquiuocare potest, non autem mentiri, quia mendacium nunquam est licitum.

¶ Item potest Iudex, siue Assessor de socio criminis interrogare, quādo ex indicijs apparet, quod reus

delictum aliquod non cōmisit sua causa, puta quia nihil ad eum pertinebat talem hominem occidere, tunc enim in genere de mandante interrogari potest, & super mandante torqueri solet, & ita seruari dicit Clar. vbi supra in fi. d. num. 4. non solum in persona vili, prout loquuntur Salyc. & Boss. quos citat, sed indistinctè in omnibus. Et idem est dicendum, quando delictum est tale, vt sine socio committi non possit, & communem hanc esse sententiam post Anton. Gomez. in 3. p. var. resol. de delict. c. 12. num. 16. in fi. dicit Clar. in d. num. 4. in vers. alia fuit opin. Et idem dicit Farinac. in q. 43. sub num. 49. & num. 107. vbi affirmat, quod potest reus de consocijs interrogari, quando ad sunt aliqua indicia in genere, vel in specie, quod cum socijs delictum cōmissum sit. In his etiam

casibus ex natura rei de socio inquirendum est; & infamia, vel indicia, quæ sunt cōtra reum delatum, consequenter sunt cōtra socium, idedq; eius fama iniuste nō læditur per talem interrogationem, & tenetur reus interrogatus socios manifestare.

Talis autem manifestatio facit sufficiens indicium ad inquirendū specialiter contra socios manifestatos, vt communiter Doctores tenere dicit Clar. in d. q. 21. num. 5. Et procedere dicit siue à reo sint spontè nominati, siue ex interrogatione iudicis, cōtra Ruin. in cons. 147. num. 1. in fi. lib. 5. qui existimauit, talem confessionem nec facere indicium ad inquirendum, sed ipse Clar. dicit ibidem, illam facere indicium ad inquirendum, quia dictum locij non est tanquam dictum testis, sed tanquam dictum denunciatoris, & denunciator etiam infamis, &

vilis aperit viam ad inquirendum; & hoc de iure esse dicit in d. q. 21. nu. 7. etiam in criminibus non exceptis, sed de consuetudine dicit, quod etiam torquentur sic nominati, post Gandin. de malef. in tit. de quest. n. 28. & alios quos citat, & hoc maxime procedit, quando socius criminis in tormentis socium nominat, vt post Fulgo. in cons. 163. col. j. & alios quos citat, tenet Hipol. de Marsil. in cons. 205. num. 107. Debet tamen hoc facere præiuramento, vt per Clar. post Doct. quos citat in d. q. 21. nu. 12. Imò Clar. ibidem in num. 13. dicit, quod ad hoc, vt dictum socij criminis fidē faciat, necessarium est, vt cōfirmetur in tormentis, quia cum ex proprio delictq; effectus sit infamis, admitteri in testem nō debet sine tortura, per ea, quæ ipse dicit in q. 25. circa princ. Verum quia non

ab

ab omnibus hoc seruatur, cōcludit, id à Iudicibus seruandum esse, quod consuetudo seruat, vbi ius dicunt.

13 Quæ supra dicta sunt de diffamatione, & indicij necessarijs ad reum interrogandum procedere scias secundum aliquos, quando Iudex in causa, per viam inquisitionis, non autem quando per viam accusationis procedit: nam quando procedit per viam accusationis, crimen nō est occultum, sed iam detectum in iudicio est per ipsam accusationē, vt dixi in d. meo Prompt. in ver. Crimen nu. 11. in vers. *sed contra prædicta* post Abb. qui notabiliter hoc affirmat in cap. qui cum fure n. 5. de furt. & accusatio tunc se habet loco diffamationis, iuxta communem Canonistarum sententiam, de qua testatur Card. Alex in c. de accusat. col. 14. in fi. 2. q. 8. quæ citat,

& sequitur Clar. in S. fi. q. 6. num. 1. & tenet Maran. in 6. par. sui speculi in tit. *Et peruenitur aliquando per viam inquisitionis* in num. 19. nam quatenus tenent, famam præcedentem succedere loco accusationis in inquisitione, necessariò tenent, accusationem sine infamia sufficere, vt dicit Farinac. in prima par. q. 9. num. 4. vbi etsi testetur in cōtrarium esse communem sententiam, quæ dicit, quod etiã quando proceditur per viam accusationis præcedere infamia, vel indicia debent, vt reus interrogari possit: dicit tamen hæc de iure esse veriore, vt patet ex eius verbis à me relatis in d. ver. crimē nu. 11. in d. vers. *sed cōtra prædicta*; tenetq; hanc sententiam contra communem Clar. in d. q. 6. nu. 9. in vers. & aduerte.

14 Et sic tunc semiplena probatio, quam facit vnus testis omni exceptione

maior

maior vnà cū accusatio-
ne, sufficit, vt iustè possit
Iudex criminofum accu-
satum interrogare, vt ipse
criminofus accusatus re-
spondere teneatur, vt dixi
in mea 1. par. lib. 1. c. 5. nu.
18. & in mea 2. 2. lib. 3. c.
1. n. 22. facereq; etiam ad
hunc effectum (scilicet vt
reus accusatus possit in-
terrogari) semiplenā pro-
bationē loco vnus testis
oculati, & omni exceptio-
ne maioris, indicium vnū,
& absolutè hoc dicit Na-
uar. in man. c. 25. nu. 36.
sed est intelligendus de
indicio vrgentiori, & gra-
ui, nam cū addat difiū-
diuè, vel plura æquipol-
lencia, intelligere ostendit,
quòd quando indicium
est vnū, vrgentius, & gra-
ue esse debet, alioquin in-
diciū vnum ad hoc non
sufficeret, vt affirmat Bān.
in 2. 2. q. 69. a. 2. sed plura
esse debent: estq; de men-
te D. Th. ibid. & vt aduer-
tit Caiet. in d. ar. 1. & 2. D.
Thomas indicia, dicit, nō

singulariter, sed plurali-
ter.

15 Sed cū prædicta com-
munis sententia, de qua
testatur Farinac. citatus
supra in nu. 13. circa fin.
ac testantur alij, quos ipse
citatur, teneat in vtroque
casu præcedere debere
diffamationem, scilicet si-
ue procedatur per viam
inquisitionis, siue per viā
accusationis, & probabi-
lissimæ sint rationes, qui-
bus ad hoc dicendum ip-
sa cōmunis sententia mo-
uetur, vt patet ex his, quæ
dixi in dicto verb. crimen
num. 11. circa prin. & alia
sententia, quam veriore
esse dictum est, dicat diffa-
mationem non esse neces-
sariam, quādo proceditur
per viam accusationis, sed
sufficere semiplenam pro-
bationem, quam facit vel
vnus testis oculatus om-
ni exceptione maior, vel
graue indicium, vel plura
æquipollencia, vt dictum
est in num. præced. indè
fit, vt quando proceditur

per

per viam accusationis,
& concurrat prædicta se-
miplena probatio, possit
Iudex, sequendo prædictā
veriore sententiam, tuta
conscientia, sine diffama-
tione Reum interrogare
de crimine, de quo est ac-
cusatus, & idem est quan-
do est iuridicè denuncia-
tus, quia in vtroque casu
eadem militat ratio; & in-
dè etiam fit, vt in eodem
casu possit reus, sequēdo
contrariam sententiam,
tuta cōscientia veritatem
nō manifestare, saluo mē-
dacio, quando interroga-
tur de crimine, de quo est
accusatus, & diffamationē
ignorat, vt aduertit Caiet.
in d. art. 1. & 2. in vers. *Ter-
tiò, quod est mente D. Tho-
mæ*. Et æquiocatio tunc
est bona cautela pro reo,
qui ob prædictā contrariā
sententiam dicere non
valet se nolle respondere,
quæ non est diffamatus, sed
omni nō respondere obli-
gatur, vt post DD. quos
citatur dicit Cartar. in sua

prax. lib. 1. c. 2. n. 14.

16 Facit etiam indicium
ad interrogandum, & etiā
ad torturam denunciatio
solicitati, seu corrupti ad
aliquod malum commit-
tendum contra sollicitan-
tem, seu corruptentem,
vt sentit Cantera in que-
stionib. crimin. cap. de ple-
na prob. nu. 47. vbi dicit,
vnus scōminæ sollicitatæ
delationem sufficere ad
solicitationis capturam,
& torturam, & ad hoc di-
cendum mouetur, quia
quando de sui natura nec
actu, nec habitu sciri pōt
crimen, nisi per socium,
tunc dictum socij ad tortu-
ram sufficit, licet nō adfit
aliud indicium, prout te-
net Gomes. in 3. tom. var.
resol. c. 12. nu. 18. & Blanc.
de indic. n. 378. tradentes
quòd in criminibus excep-
tis dictum socij facit in-
diciū ad torturam, etiā
sine admniculis. Sed hāc
sententiam communiter
reiectam esse, & contra-
riam, & veriore cōmu-
niter

niter esse receptam dicit Fr. Seraph. de Freitas Lusitanus in addit. ad tract. de confessor. sollicitant. Rodoric. à Chuña Episc. Portugall. q. 4. n. 16. & refert eandem hanc sententiam tenere post alios Menoch. de arbitr. casu 474. num. 45. & lib. 1. de præsumpt. q. 89. num. 73. Mascard. concl. 158. nu. 3. & concl. 1312. num. 52. Farinac. in tract. de indic. & tortur. q. 43. à nu. 147. & ibid. in nu. 150. post alios dicit, hoc etiam procedere in crimine læsæ Maiestatis, ac etiam hæresis, & idem dicit in tract. de hæresi q. 185. à nu. 130.

17 Quam sententiam, scilicet, ut dictum sollicitati, & corrupti non faciat indicium ad interrogandum, & torquendum procedere dicas non solum in socio criminis, qui non admittitur in testem, ut per Farinac. & alios, quos ipse citat in tractat. de indicijs, & tort. q. 43. num. 93. nisi

fauore fidei, in casu, quo ex personæ qualitate, & ex alijs circumstantijs falsa non dicere præsumatur, ut in c. in fidei fauorem de hæretic. in 6. sed etiam in alio, siue femina sit, siue masculus, etiam si non dicatur socius criminis ex allegatis per Ludouic. de Alpher. in cons. crimin. diuersor. consil. 143. nu. 9. & per Plot. in consil. 132. num. 24. in fi. vol. 1. & per Farin. in d. q. 43. num. 99. nisi alia adminicula concurrant, & ita communiter receptum esse, & praxim seruare affirmat Farin. in d. n. 99. ex Doctoribus, quos citat, & Fr. Seraph. de Freir. supra cit. in num. 19. post Doctores, quos citat, dicit receptiorem esse sententiam, feminae, vel mari se asserenti sollicitatum, non esse credendum, ut sollicitans torqueri possit. Dicto autem Pueri sollicitati ad malum standum non esse, quando alia non adsunt indicia, dicit

Riccus

Riccus in 2. parte decif. Curie Archiep. Neap. decif. 116. num. 4. per l. quoniam liberi C. de testibus, & per l. fi. C. de accusat. & quoad feminas sollicitatas distinguit Frat. Seraph. vbi supra in nu. 20. quod aut femina deferens est inhonesta, & male fame, aut honesta. Si est inhonesta, & male fame, & in ipso crimine perseuerat, quia repellenda est, ut in cap. testimon. de testib. nec ad inquirendum facit indicium. Si verò est honesta, quia singularis est, eius dictum præsumptionem tantum importat, indicium ad torturam non facit, nec etiã ad purgationem inducendam, ut dicit Freitas in d. n. 20. post Iacob. Leomesse. in consil. 55. nu. 12. vol. 1. apud Ziletum, & Farin. in 4. tom. q. 143. nu. 32.

Et dicit Clar. in S. fi. q. 52. num. 5. assertionem vulnerati contra aliquem non facere indicium ad torturam, & latius hoc di-

xit in q. 21. num. 14. vbi assertio vulnerati, vbi asserit, hoc nullam habere difficultatem, quando vulneratus conuulsiuit, quia tale dictum habet loco denunciationis, siue querelæ, & ideo nisi aliqua concurrant indicia, de iure super eo procedi non potest, nisi ad inquirendum, id est ad assumendas informationes contra nominatum ab offenso, non autem ad transmittendum illi inquisitionem, siue citationem. At si vulneratus moriatur, & in tali assertionem usque ad mortem perseueret, dicit Clar. vbi supra, quod etsi talis assertio de iure indicium non faciat, tamen de consuetudine practicatur, ut faciat indicium ad inquirendum, & testatur de comuni stylo, & obseruantia Italiae post Igneum in l. Caius Seius num. 13. ff. ad Sillan. à qua praxi recedendum non esse dicit. Esseq. tale dictum sufficiens ad capturam ad-

T t dit,

dit, & ad excusandum heredes defuncti à temeritate accusandi nominatū à moriente.

18 Quarè autem puer dicēs se fuisse sollicitatum, & mulier dicens se fuisse sollicitaram, non facit indicium ad torturam; patet ex his, quæ dicit Farinac. post Doctores, quos citat de indic. & tort. in q. 36. num. 219. & 224. vbi probat, quòd indicium ad torturam non facit nisi semiplena probatio, prout etiam tenere refert Clar. in S. fin. q. 62. in princ. & post Clar. Bursat. in cons. 316. nu. 8. & 9. volum. 3. & alios: debereq. hanc semiplenam probationem esse perfectā dicit Farin. in d. q. 36. nu. 215. in fin. Ut autem perfecta sit, esse debet ex dicto vnius testis, fide digni, & omni exceptione maioris, ex traditis per Anton. Gomez tom. 3. var. resol. rub. de prob. delict. cap. 12. nu. 2. in vers. *animaduertendum*

tamen, vbi generaliter dicit, quòd semiplena probatio inducitur per vnum testem fide dignū, & omni exceptione maiorem, qui deponat de delicto per visum, vel alium sensum corporeum, & sequitur Menoch. de præsump. lib. 1. q. 89. num. 7. vtrumque citat, & sequitur Farinac. in d. q. 36. nu. 229. sed quia neq. puer, neque mulier sunt testes omni exceptione maiores. Pueri enim præsumuntur de facili dicere mendacia, l. ex libero, S. 1. ff. de quæst. & Mulieres debilis, & infirmi sexus sunt, l. Imperialem, C. de nupt. & momentaneum, & instabile cor habent, l. filia in orbitate, C. de inoff. testam. l. deferre, in princ. ff. de iur. filc. cap. forus, in fin. de verb. signif. & omnis defectus, & quælibet macula, siue in dicto, siue in persona sit, ac omnis exceptio etiam minima sufficit, ad hoc vt testis non di-

dicatur maior omni exceptione, & ad impediendū, ne reus torqueri possit, vt post Clarum, & multos alios, quos citat dicit Farinac. in d. q. 36. n. 225.

19 Prædicta tamen delatio, etsi non sit sufficiens ad torturam, imò nec ad carcerandum, & interrogandum reum delatum, quando alia adminicula non cōcurrūt, erit tamen sufficiens ad secretè inquirendū per dicta à Freita post Doctores, quos citat in d. q. 4. n. 27. & 28. & iuxtà laudabilem styllum sancti Officij. Et intellige hæc procedere, quando sollicitati delatores sunt, & singulares, nā si plures sunt, vel si alius detulit, & sollicitatus examinatur tanquam testis, etsi ob defectum ætatis, vel sexus non faciat semiplenam probationem, sine qua ad torturam deueniri non potest, vt dictum est, sufficit tamen ad carcerationem, & interroga-

tionem delati, & etiam ad torturam, si aliud adminiculum concurrat, aut indicium, vel præsumptio, vt per Boss. in tit. de indic. num. 165. & 166. & talem esse existimo, si in iudicio constaret delatum esse solitū delinquere in aliquo crimine; nam etsi semel malus, non præsumatur semper malus, nisi in eodem genere mali, vt in cap. semel malus, de reg. iur. in 6. tamen ex mala qualitate personæ oritur præsumptio, quæ si adminiculata fuerit, facit sufficiens indicium ad torturam, vt per Bald. in l. ea quidem, C. de accus. & per Iaso. in l. 1. C. eod. & per Ludouic. Carrer. in sua praxi crim. in tit. de indic. indic. 14. Aduertendum est tamen, quòd etsi duo sint etiam contestes, cū non sint omni exceptione maiores ad condemnationem non suffiunt, perseverante delato in negatiua, secundum

Boss. in d. num. 165. circa fin. per l. sciant cuncti, C. de probat. nec vnum sufficere ad torturam, addit scilicet, si alia adminicula non concurrant, iuxta su. pradicta.

20 Sed quæ dicta sunt de præsumptione proueniente à solito delinquere siuè in eodem, siuè in alio genere mali, non procedunt, quando factus est probus, abstinendo se à malo saltem per trienniū, vt probat text. in Auth. de Monach. S. hic autem nobis, in vers. nam etsi vitium, Salyc. in l. 1. C. qui satisf. coga. Alberic. in l. omni modo, C. de inoff. testam. Ias. in l. si prius, n. 42. post Bart. ibid. in n. 18. ff. de nou. oper. nunc.

Estq; aduertēdū, quòd siuè aliquis sit delinquere solitus, siuè non, quòd etsi cōtra illum sciat Præ-

est infamatus, nullo tamē modo potest contra illum inquirere, vt patet ex c. inquisitionis, de accusat. Sed potest Prælatus in tali casu, quando tres sunt testes illi, qui delictum sciunt, præcipere vni illorum, vt delictum denunciet sibi tanquam Iudici sub pœna peccati mortalis, vel excommunicationis. & ille obedire obligatur; si tamen peccatum fratris non est emendatū, sed est in fieri, saltem per continuationem, nec sola fraterna correctione probabilior est emendabile; tunc enim ille sub mortali obedire obligatur secundum D. Thom. in 2. 2. q. 33. art. 7. ad 3. & D. Antonin. in 2. par. tit. 9. cap. 6. S. 4. quos citat, & sequitur Nauarr. in man. cap. 25. num. 46.

21 Interrogari, ac etiam torqueri reus legitime potest ob indicia, etiam remota, probata per testes singulares, dum modo

do tria concurrant secundum Farinac. de indic. & tort. q. 37. nu. 38. Primum, vt testes singulares sint saltem duo, & omni exceptione maiores, prout dicit idem Farin. ibid. n. 18. & multò magis hoc procedere dicit in d. num. 38. quando testes sunt notabiles, & probatę vitę. Secundum requisitum est, vt indicia non sint valdè remota, sed aliquo modo proxima dici possint, & hoc euenire dicit p. dicta ab ipso ibidem in nu. 42. quando testes non deponunt de ipso delicto, sed de actu ipsi delicto valdè proximo, & valdè delictū inferente. Tertium requisitum est, vt huiusmodi indicia, supra quibus testes singulares deponunt, sint plura, & talia, quę reddant animum Iudicis quasi certum, quòd reus deliquerit, iuxta ea, quę ipse Farin. dixit in d. q. 37. num. 3. vbi dicit, tunc hoc euenire, quādo indicia sunt verifi-

milia, probabilia, non leuia, aut perfunctoria, sed grauiora, & vrgentia, certa, clara, imò luce meridiana clariora, in tantum, vt Iudex non solùm sit quasi certus de delinquēte, sed etiā vt nihil aliud sibi deesse videatur, quàm eiusdem rei confessio, iux. tex. qui præmissa non dubiè probare dicit in l. miles S. oportet C. de quæstionibus, & in l. cum cognitionaliter C. eod.

22 Esseq; debere prædicta indicia remota plura quā duo Farinac. explicat in d. num. 38. circa fi. taliaq; esse debere dicit, vt mentem Iudicis inclinent ad vehemētissimam opinionem delicti contra reum: tunc enim posse Iudicem arbitrari affirmat, reum esse torquendum, quamuis indicia prædicta plura, quā duo probata non sint nisi per testes singulares, ita vt quodlibet ipsorum per vnum testem probatum sit; quia non est veri-

verisimile tot testes non
suspectos talia dixisse, nisi
reus culpabilis esset, sicut
post Turrecrem. in cap. 23
nihil minus col. 2. 3. q. 9.
circa medium, considera-
uit Petr. Ant. de Petra in
tract. de fideic. q. 12. n. 521.

Nec his obstat verissi-
ma, & communis illa sen-
tentia, quæ docet, quòd
indicia remota, vt faciant
indiciu ad torturā plura
esse debent, ac probata
per duos testes contestes,
quia illi erit locus, quādo
testes plures quidem sūt,
sed infra numerum bina-
rium, at quando excedūt
numerum binarium, tunc
Iudex arbitrari etiā pōt,
vt reus torqueatur, etiā si
indicia ista plura non sint
probata, nisi quodlibet
ipforum per vnum testem
singularem, vt Farin. dicit
vbi supra. Et rationē red-
dit in num. 39. quia licet
testes singulares regulari-
ter non probent, probant
tamen, si ita Iudici visum
fuerit, vt ex pluribus com

probare refert Gabriel.
de testib. concl. 2. in 2. li-
mit. num. 62.

23 At quando indicium
proximum est, etsi per vnū
testem probatū sit, & in-
terrogari, & torqueri per
illud reus potest, iuxta re-
ceptissimam communem
Doctōrum sententiam, de
qua post Doctōres, quos
citatur Farinac. in d.
q. 37. nu. 41. sed in nu. 42.
explicat esse hoc intelli-
gendum de illo indicio
proximo, quod tangit ne-
gotium, & ipsum delictū,
hoc est, quando testis de-
ponit immediatē de ipso
delicto, putā quia dicit,
quod vidit Titium vulne-
rantem Seium, vel audiuit
Sempronium blasphemā-
tem, non autem quando
non deponit immediatē
de ipso delicto, sed de actu
ipsi delicto valdē proxi-
mo, & valdē delictum in-
ferēte, nam etsi & in hoc
ultimo casu à DD. dica-
tur, indicium esse proximū,
vt dictum est supra in nu

21. idē tamē tale appel-
latur, quia non est valdē
remotum, & est proban-
dum per duos testes: sed
in priori casu dicit, suffice-
re vnum testem; & hoc nō
habere difficultatem affir-
mat, & communem esse
Doctōrum sententiam,
in Scholis, & in iudicijs ca-
nonizata dicit Clar. post
24 Doctōr. quos citatur in d. S.
fi. q. 22. n. 3. addens, quòd
ad hoc, vt dictum prædicti
vnus testis faciat indicium
ad torturam, necessarium
est, vt sit integer, & omni
exceptione maior; & ita
dicit omnes concludere
Post Ioa. de Amicis in
consil. 37. nu. 6. & Marf. in
consil. 101. Et aduerte,
quòd quamuis Imol. in l.
qui testamento ff. de te-
stam. & Calcan. in consil.
109. col. 2. in vers. præte-
rea dico teneant, quòd
duo testes non omni ex-
ceptione maiores saltem
habeantur loco vnus tes-
tis, tamen Corneus in
consil. 55. in fi. vol. 4. dicit

absolutē, quòd quando
duo testes, qui integri nō
sunt, aliquid deponunt in
causa nō leui, Iudex, cuius
arbitrio est relictum, an-
eorū testimonium aliquid
operetur, secūdum Felin.
in cap. licet vniuersis, de
testib. arbitrari debet,
quòd non sufficiunt.

24 Torqueri etiam reus
potest, quando habet cō-
tra se examinatos duos te-
stes, in facto quidem con-
cordes, sed in tempore
vel discordes sūt, vel vnus
de tempore testificatur,
& alius vel dicit non re-
cordari, vel testatur de
credulitate, quæ creduli-
tas nō sufficit ad faciēdos
testes concordēs, & ad
plenariam probationē in
his, de quibus plenaria
certitudo haberi potest,
& debet, vt post Cynum
plenē in l. testium C. de
testibus, & alios, quos ci-
tat, dicit Ang. de Perus. in
consil. 3. num. 35. Et idem
dicendum est, quando di-
scordant quoad locum:

nam & testes discordantes quoad locum, contestes dici non possunt, ut per Ang. de Perus. in consil. 262. nu. 2. quia diuersitate loci inducit diuersitatem testimonij, l. 3. §. idē diuus ff. de testibus, tamen quia & isti in facto concordant, sicut & illi, faciunt tantum indicium ad torturam sufficiens. Et vide supra in c. 13. num. 34.

25 An, & quando fuga faciat indicium ad torturam, vide latē per Clar. in q. 21. à nu. 18. vsq; ad 29. & quando hoc indicium faciat inimicitia, docet idem Clar. ibid. in nu. 30. in nu. 31. verò explicat, quando hoc faciat confessio extrajudicialis. Et in num. 32. 33. & 34. explicat, quando illud faciat confessio facta coram Iudice incompetenti. Quando verò illud faciant minæ præcedentes, docet ibidem in num. 37. & in num. 39. dicit quòd, etsi nemo dubitet quòd mendacium, seu variatio,

inconstantia, & titubatio rei faciat contra ipsum reum indicium ad inquirendum, tamē quia an faciat indicium ad torturam Doctores ab ipso relati diuersimodē sentiunt, ipse cōcludit, arbitrio Iudicis esse hoc iudicandum.

Et quia in materia indiciorum, & torturæ propter varietatem negotiorum, & personarum dari nō potest certa doctrina, ut dicit Clar. in q. 64. nu. 13. ex communi Doctorū sententia, de qua testatur ipse Clar. ibid. post multos Doctores, quos citat, arbitrio Iudicis est hoc relictum.

26 Si verò casus cōtingat, ut reus etiam iustē tortus delictum commississe fateatur existens in tormentis, tali confessioni statim non est, nisi reus in illa perseueret, & eam expressè ratificet ad bancum iuris extra tormenta, prout cōmuniter Doctores docere testatur Clar. in d. §. fi. q.

fi. q. 64. nu. 40. vbi etiam testatur, commune nō consuetudinem ita seruare post Doctores quos citat, & dicit Paul. Grilland. in tract. de quest. & tortur. q. 4. incip. *Quarto, nunc videndum*, in num. 2. hanc ratificationem faciendam esse etiam quādo tortura primum gradum non excedit; nam etsi talis tortura sit sine corporali dolore, ut patebit ex dicendis infra in num. 28. in prin. tamē quia extorta est ob timorem tormentorum, indiget ratificatione, ac si facta fuisset in plenis tormentis, alioquin ad condemnationem nunquam sufficeret. Et huiusmodi ratificationem dicit Clar. in q. 64. num. 2. non esse faciendam in carcere, sed ad bancum iuris, & sic in iudicio. Ad quam expressam ratificationem faciendam dicit Clar. vbi sup. in num. 41. non esse reum statim vocandū, quia præsumeretur adhuc durare

metū tormentorum, sed expectandum esse, ut transcat spatium vnus diei integri horarum viginti quatuor, secundum aliquos, vel saltem secundum alios vsq; ad sequentem diem, & dummodò nox intermediet, arbitrio Iudicis remissum esse dicit quoad spatium viginti quatuor horarum. Et interim dicit Clar. in d. nu. 40. bonum esse seruare praxim, quam docet Ifern. super 1. p. cōstitut. Regni rubr. 27. col. 6. scilicet, ut interim reus tortus teneatur segregatus ab alijs carceratis, ne instruatur, ut non ratificet extra tormenta, sed confessionem iam factam reuocet. Namq; si illam reuocat, illi nō nocet, ad hoc, ut condemnari possit, sed tantum facit nouum indicium contra eum, ad hoc, ut iterum torqueri possit, ad hoc, ut in priori confessione perseueret, communemq; hanc esse Doctorum sententiam dicit

Vv post

post Doctores, quos citat Clar. vbi supra; refertq; ita docuisse Bart. in l. vnus §. reus ff. de quæstionib. & ita moderatè torquendum esse dicit, ac si nouum indicium superuenisset, non autem ita, vt reus in tormentis maneat donec perfeueret. Et occurrente casu, quòd reus in tormentis iterum delictum fateatur, iterum extra tormenta post prædictum spatium ratificare debet, quod si reus nõ faciet. Tertio torqueri potest, & fatendo delictum post prædictum spatium est ducendus ad ratificandũ illud extra tormenta, quod si nõ faciet, sed delictum commisisse neget, absoluendus reus erit, rebus sic stantibus dicit Clar. in d. q. 2. i. nu. 36. in fi. Tradit etiam prædicta omnia, & testatur de communi sententia post Doctores, quos citat Cartar. in lib. 4. Prax. interrogador. reor. lib. 1. c. 1. à nu. 157. vsq; ad num. 160. & in nu.

161. refert Simac. in tract. de cathol. instit. tit. 65. nu. 81. & alios, quibus prædicta sententia videtur nimis crudelis, & nulla certa lege fundata: & in nu. 162. illos addere affirmat tunc fortasse prædictam sententiam de repetitione tertie torturæ in prædicto casu esse recipiendam, quando reus bis fuerit leuissimè tortus, & in posteriori confessione aliqua signa priori addiderit; quorum alterum, si desit, nullo modo reum iterum torquendum esse dicunt. Verum quia nouum indicium superueniēs iustam causam præbet repetendi torturam, etiam quando reus sufficienter fuit tortus, vt dicam infra in nu. 55. & variatio facit nouum indicium, estq; sufficiens fundamentum ad torturam, vt post Parid. de Put. in tract. de sindic. in §. viso de repet. tort. tenet Boss. in tit. de tort. nu. 43. negari nõ potest, quin tute in hoc casu tortura
repeti

repeti possit ob prædictam variationem, quæ semper facit insurgere indicium fortiolem, & vrgentiolem; sed quia indicium, quod ex variatione cõsurgit tertia vice nõ est alterius speciei, sed eiusdem cum cõsurgente secunda vice, non est ob illud repetenda tortura ultra secundam vicem, per dicenda infra in d. nu. 55. etsi praxis sit, vt reperatur etiam tertia vice, si reus post secundam vicem in repetitione variet, vt dicit Boss. in d. nu. 43. & in num. 44. addit se nunquam vidisse torqueri ultra tertiam vicem, nisi à Carnificibus.

27 Torqueri reus etsi possit quando indicia prædicta contra eum sufficienter probata sunt, iuxta ea, quæ supra dicta sunt; tamen Iudex ita torturam adhibere debet, vt indiciorum modum nõ excedat. Ideòq; si non adsunt indicia perfecte probata, & sic ad perfectam torturam sufficienter

tia, vtputa, quia adest quidem vnus testis de visu, sed nõ est integer, nempe quia aliquam patitur exceptionem: vel quia duo testes singulares deponunt de indicijs remotis, vel quid simile, tunc enim procedere Iudex potest ad primum gradum torture, vel secundum, vel etiam ad alios subsequentes, nõ autem ad torturam plenam, nisi præcedat saltem vnũ indicium ad torturam sufficiens, & sufficienter probatum, iuxta ea, quæ supra dicta sunt. Ita per Clar. in §. fi. q. 64. num. 33.

Cauendum est tamen in omni casu, vt Iudex reum torqueri nõ faciat modis exquisitis, & non consuetis, sed per torturam funis, eleuando eum in altum manibus post terga ipsa fune ligatis, qui est modus magis vsitatus, & frequentior, & à iure solus approbatur, vt per Clar. in d. q. 64. n. 36. & Foller. in 2. p. secunde par. in tit. Rei indu-

rati torqueantur nu. 9. & est tex. in l. nullus C. ad l. Iul. Maieft. & Foller. in d. num. 9. aduertit, funem subtilem inferre maiorem dolorem, quàm funis groffa, & in num. 10. aduertit etiam, vt quando datur tortura funis, passim, & indistinctè non adhibeatur aqua frigida in dorso pendens in tortura, nisi in casibus enormibus.

Dicit etiam Clar. in d. S. fi. q. 64. nu. 36. in fi. alium esse vsitatum modum torquendi, quando rei non possunt propter debilitatem, vel aliã causam fune torqueri, vt scilicet torqueatur igne appposito ad plantas pedum: cuius formulam ponit Cartar. in Praxi interrog. reor. lib. 4. c. 2. num. 6. & de illo facit mentionem Farin. de indic. & tort. q. 38. nu. 69. & dicit, quòd hodie Iudices hoc tormento non vtuntur, sed vtuntur tormento vigilie, de quo tormento meminit Marf. in

d. l. 1. in prin. ff. de quaest. nu. 76. in vers. nam ponitur reus, Farin. in d. q. 38. num. 70. cuius formulam ponit Cartar. in Praxi interrog. reor. lib. 4. c. 2. nu. 7. & quia tormentum hoc facilius dari potest à Regularibus, quàm tormentum funis, quomodo dandum sit explicabo post Cartar. in d. num. 7. & Farinac. in d. nu. 70. est enim ponendus reus super vno scãno ligneo ad sedendũ, habens cõpedes ad pedes à terra eleuatos, & manibus post terga ligatis, & fune eleuatis, & per quadraginta horas est ibi ita diligenter custodiendus, vt nullo modo dormire sinatur, cuius torturæ decretum vide infra in num. 49.

28 Quia autem de torture gradibus mentionem feci, nec qui illi sint omnes sciunt, & maximè Iudices Regulares, videndũ est, quotuplex, & qui sint gradus isti. Illosq; esse quinque dicit Paul. Grilland. in tract. de quaest.

quaest. & tortur. q. 4. incipit: *Quarto nunc videndum.* Et primum, ac infimum torturæ gradum dicit esse terrorem illum, quẽ infert Iudex reo, quando illum cognoscit suspectũ, tamen indicia non adsunt talia, vt torqueri possit; in quo casu Iudex mandat reum spoliari, ligariq; & in ordine poni, ac si verè torqueus esset, ita vt nihil aliud deficiat, nisi eleuatio sola, & hic sistitur. Fitq; hoc ad incutiendum reo timorem, vt facilius fateatur, accedente Iudicis persuasione. Et ad gradum istum deuenire potest, etiam quòd iusta de causa ad torturam deueniri nõ possit, vt post Baldum in l. 2. C. de confess. in vers. quarto quandoq; dicit Gril. supra in nu. 3. & dicit Farin. de indic. & tort. q. 38. nu. 42. quod Iudex hoc gradu etiã vtitur nõ in robustos, & verutos, atq; dolosos viros, sed in debiles, timidos, pusillanimes, & delicatos:

qui, vt experientia docet, cum hoc solo primo torturæ gradu delicta sepius facta sunt.

29 Secundus gradus torturæ est, cum reus ligatus eleuatur modicum super terram, & detinetur spatio vnus orationis Angelicæ, vel orationis Dominicæ, aut ad plus per vnum miserere, iuxta qualitatem facti, & personarum conditionem, deinde deponitur absq; alio impulsu, quassatione, vel tractu funis. Ita Farin. vbi sup. in num. 44. & Grilland. vbi supra in num. 4. asseruntq; quòd ad gradum hũc deueniri potest, quotiescũq; contra reum indicia quædam apparent aliquo probata, & reus est magis suspectus. Indicia tamen ipsa non sunt plena satis ad inferendum plenam torturam, vtputa si esset vnus testis de visu deponens, qui non esset omni exceptione maior, vel duo testes de auditu ab alijs

alijs, non autē ab ipso reo, & similes præsumptiones, vel indicia nō plena, dum modō præcedat dicta suspitio contra personam ipsius rei: & vide etiam Foller. in tit. Rei indurati torqueantur nu. 27. vers. secundus gradus. Dicit tamen ipse Grillan. supra nu. 7. quōd cum per hanc leuem torturam inferatur in corpore rei aliqualis cruciatus, dici non potest quōd illa non sit tortura, quamuis levis. Ideoq; ipsum non consueuisse ad gradum hunc deuenire, nisi quando indicia præcedunt, & bene probata sunt: & dicit etiam, quōd si indicia essent aliquantulum remota à facto, & persona esset vilis, & ignota, & de crimine valde suspecta, aut in responsionibus suis variaret, & alię huiusmodi suspitiones præcederent, quōd ad torturam prædictam deueniret, non autem regulariter, cum viro nobili,

aut honestę familię, & cōditionis, nisi præcedentibus legitimis indicijs, & bene probatis iux. notat. per Bart. in l. si. ff. de quest.

Et circa hunc torturę gradū notat idem Grillan. vbi supra in num. 5. in ver. & nota quōd, etsi reus isto modo fuerit tortus, quando contra eum talia legitima adsunt indicia, vt de iure torqueri possit, tamē non obstabit, quo minus possit iterum grauius torqueri absq; nouis indicijs, quia ista non dicitur propriē tortura, cum nō causetur per eam dolor mentis, & corporis cruciatus, sicut fit per toturam ordinariam: & ita sentire dicit Bart. Bald. Angel. Aret. Hyppol. de Marsil. Parid. de Put. Frac. Brun. Grand. & alios in locis ab ipso citatis: existimarem tamen in grauiori tortura, quę posteriori loco datur, habendam esse semper memoriam torturę priori loco datę, vt posterior per prio-

priorem ita modificetur, vt vnā cum illa, non autē sola faciat torturam plenā in casu, de quo est q̄stio, ne iustitię, & equitatis termini excedantur.

30 Tertium torturę gradum esse dicas cū Farin. in num. 46. supra, quando reus in tortura suspensus detinetur spatio dicendi duo miserere, aut aliquantulum plus, absq; tamen aliquo tractu, vel impulsionē funis, quę infertur ad maiorem cruciatum, & ad istum gradum ascendere tunc debere Iudicē dicit Farin. supra, & Grillan. supra in nu. 8. quando reus est de crimine magis suspectus, & indicia contra ipsum tendentia sunt plenē probata, sed delictum non est de atrocioribus, prout esse dicit Grill. furtum modici valoris, vulnus non lætale, seū aliud crimen non capitale, vt in l. 2. & ibi Bart. ff. de publ. iudic. vel quando delictū esset gra-

ue, & indicia magis aperta, p̄sona tamen esset nobilis, vel honestę familię, & aliās bonę cōditionis, & famę, & non assuetus in similibus commisceri, in quo casu dicit Grillan. non esse reprehendendū Iudicem, si gradum hunc non excederet magis, & minus, argum. l. non omnes S. à Barbaris ff. de re milit. & per alia iura, quę citat.

Et quamuis in nostro Regno tortura locum nō habeat in delictis, in quibus imponenda non est p̄na vltra relegationem, vt patet ex Cap. Regni, q̄ incip. *Tormenta*, relato à Gram. in cons. 40. nu. 7. in fi. & vot. 15. num. 12. & ab alijs relatis à Foller. in sua prax. crim. secunda secundę partis tit. rei indurati torqueantur num. 12. deuenire tamen Iudex pōt vsque ad prædictū tertium torturę gradū, prout sentit Gram. in d. cons. 40. in fi. ex eo, quōd levis tortura,

ra, & vide Clar. in S. fin. q. 64. vers. debet Iudex, vbi dicit, quòd ad plenam torturam Iudex deuenire nõ debet, nisi adsit saltẽ vnũ indicium sufficiens, & plenè probatum, & sequitur Farin. in d. num. 46. in fin.

31 Quartum torturæ gradum esse dicit Grillan. supra in num. 9. & Farin. in nu. 47. quando reus post eleuationem diutiùs suspensus in tortura detinetur, nimirum per quartã, tertiam, mediamvè partẽ, vel per duas tertias vnus horæ, aut per integram horam, secundùm grauitatem criminis, suspicionẽ rei, & vires indiciorum: & quandoq; in ipso detentionis spatio adhibentur vnus, duo, aut plures ic̃t^o, siue tractus funis ad inferendos maiores cruciatus in corpore, maximè quando indicia prægnantia sunt, & reus valdè suspectus, & habet membra robusta, & quando graue est crimen ex se etiam si

ista omnia non concurrant, si tamen maior pars concurrat, sufficit; & idem esse dicunt, si crimen scãdalum non modicum generaret, prout est furtum magnæ rei sacræ, vel aliud turpe sacrilegium, aut homicidium graue, aut falsitas literarum Apostolicarum, & similia, ac indicia essent vrgentia, & benè probata, vtputã vnus testis omni exceptione maior de visu ipsius facinoris deponens, aut duo, seu plures testes alia probantes indicia, & circumstantias necessarias ipsius criminis secundùm quam latius declarant Gandin. Bart. Bald. & Salyc. quos Grillan. vbi supra citat, & alij quos citat Farin. vbi supra in num. 48. & vide Foller. in d. vers. rei indur. torq. nu. 17. vers. quartus gradus.

32 Quintum, & vltimum torturæ gradum esse dicit Grillan. vbi supr. in num. 10. & Farinac. in num. 49.

quan

quãdo post eleuationem detinetur reus aliquo tẽporis spatio fune suspẽsus, & datis illi funẽ tractibus, si adhuc pertinax in eius negatiua permaneat, & torturam huiusmodi spernere videatur, pro grauiori cruciatu ad pedes ipsius rei suspensi appenduntur pondera quẽdam, & cum ipsis ponderibus suspẽsus detinetur, vel ic̃tibus cruciatur, qui quidem torquendi modus per rarò fieri dicunt, & in criminibus atrocissimis, vt est heresis, crimen læsẽ Maiestatis, euerfionis status, aut similis prodicionis, vbi de totius patriæ, aut multorũ salute tractatur, aut in casu assassiniẽ enormissimi, vel homicidij personẽ sacræ, aut Magni Principis, vel contra maleficos, & mathematicos: & tunc nisi indicia essent adẽdò clara, & pregnantia, vt nihil deesset, nisi rei confessio.

33 Hunc autẽ quintum gradũ torturæ, quod vltimũ

esse debet quòd ad laicos, existimo dandum nõ esse Clericis; nam clericorum tortura esse non debet ita seuera sicut in laicis, secundùm communem Doctõrum sententiam, de qua post Abb. in cap. cum in contemplatione post nu. 6. de reg. iuris, & Diaz in praxi crim. Canon. c. 117. post num. 6. testatur Clar. in d. q. 64. nu. 24. in fi. & quamuis ipsi clerici secundùm Doctor. sententiam, de qua testatur Ripa in cap. decernimus nu. 39. de iudic. torqueri nõ possint à Iudice, vel ministro laico de mandato Episcopi, tamen communis obseruantia se habet in contrarium, vt dicit Abb. in c. vt famæ nu. 8. de sentent. excomm. & refert Diaz in d. c. 117. nu. 6. & Foller. in praxi crim. Canon. fol. 260. num. 11. Simanch. de heretic. c. 63. num. 29. & post illos Clarus in d. q. 64. nu. 25. dicens, quòd ita quotidie videmus obseruari

uati. Et ita seruetur in hac Curia Archiep. Neap. in qua per ministrū laicū datur tortura Clericis, cuiuscunq; ordinis sint, & ita scio pluries fuisse seruatum in varijs Diœcesib. Gallie Cisalpinę. Nec cum Abb. vbi supra talis cōsuetudo est dicenda mala, quia illā malam non esse dicit post Cardin. Alexandr. Clarus in d. nu. 25. nam alioquin sep̄ delicta clericorum remanerēt impunita, quia si non essent laici, qui torquerent, clerici nūquam torquerentur, vt dicit etiā Foller. vbi supra; nam cum nullus ferē clericus sciat torquendos fune ligare, vel tortura contra terminos iuris omittenda esse in foro ecclesiastico contra clericos, vel exponerentur torquēdi maximo periculo remanendi præpediti, siue manchi.

34 De iure etsi multi torquendi non sunt, vtputā Doctores secundū cō-

tiam, de qua testatur Clar. in q. 64. num. 16. personę positæ in dignitate, vt per Clar. ibid. in num. 17. milites l. milites C. de quęst. Clar. supra in nu. 18. qui ex communi sententia dicit hoc procedere etiam quoad milites nostri temporis, & nō esse torquendos nobiles, probat ipse Clar. in num. 19. nec Decuriones ciuitatum in nu. 20. tamen hodie videmus consuetudinem vbiq; seruare contrarium quoad omnes. Et solūmodō praxis seruat, vt nō torqueantur minores quatuordecim annorum, vt per Clar. supra in nu. 21. senes decrepiti, & non robusti, vt per Clar. ibid. in num. 22. Mulieres prægnantes, nisi elapsis quadraginta diebus post partum, vt in nu. 23. vbi etiam refert seruare idem Senatū Mediolanensem quoad mulieres lactantes.

35 Visis indicijs necessarijs ad reos iustē interrogandos

gandos etiam mediante tortura, superest, vt videamus, quomodo sint interrogādi, quomodoq; sit hoc faciendum, etiam mediante tortura, quādo concurrentibus indicijs in negatiua perseverant.

Sumptis autem informationibus, si ex illis indicia resultant, quæ iuxta supradicta sufficiunt ad reum interrogandum, tūc Reus si in carceribus detinetur, extra carcerem ducēdus est, & à vinculis, & compedibus solutus examinandus est, ob vitādas opiniones Doctorum existimantium, quod aliās confessio non diceretur spontanea, & de iure Regni reus solutus examināndus est, per tex. in Const. Regni, incip. *Si damna clandestina*, & ibi glos. & Afflict. in ver. soluti tormenti, & in Const. humanitate vobis not. 19. nu. 50. lib. 2. & Foller. in pract. crimin. in tit. fiat contestatio litis nu. 1. & 3. sed dicit

Scaccia in lib. 1. de iudic. c. 86. nu. 66. quod de consuetudine examinari reus potest, & ligatus, si qualitas delicti, & personę ita suadeat. Si autem in carceribus reus non detinetur, citari potest, vel capi, quādo ex citatione fuga timeatur. Et ille comparens, si citatus sit, vel post capturam, si non sit ob metum fugæ citatus, ducatur solutus vinculis, vel ligatus iuxta qualitatem personę ad bancum iuris, vbi examinatur, & eò ipso quod de mandato Iudicis ad bancum iuris ducitur, censetur viua voce citatus, per dicta supra quoad testes in c. 13. nu. 7. Et post inuocatū breui oratione auxilium Diuinum Primò detur reo iuramentum de veritate dicēda tactis euāgelij, per ea, quę dixi supra quoad testes in c. præced. nu. 24. estq; hoc scribendum in actis vnā cū nomine, cognomine, & ætate rei, qui examina-

tur, ac loco, in quo examen fiat. Secundò, est monendus reus, vt veritatem manifestet, ne sit periurus, & addat peccatum periurij delicto priori, & magis in se irritet irā Dei; & potest et illi Iudex promittere misericordiā, quātum facere ipse potest infra terminos iustitię.

Caveat tamē, ne à reo cōfessionem extorqueat promissione impunitatis; nam etsi cōmunis sit sententia Doctorum, licere Iudici ad indagandam veritatem aliquid simulare, exemplo Salomonis, vt in cap. afferte de præsumpt. & ideò etiam Doctores cōmuniter sentiant, licere Iudici vti cautela dictę promissionis pro veritate eruēda, vt testatur Clar. in S. fi. q. 55. nu. 8. & Cartar. in lib. 2. Prax. interrogandor. reor. c. 1. n. 23. tamen talis sententia à Iudicibus Deū timentibus seruanda in praxi nō est; quia sēper est mala: nā vel est Iudex

supremus, qui impunitatem, quā promittit, seruare potest, & tunc impunitatem ob solam eruēdam veritatē promittens animo seruandi promissum, contra iustitiam peccat, & contra id, ad quod ex officio obligatur, quod est delicta punire: sed si non habet animum seruandi promissum, mentitur in re graui cum notabili dāno proximi; mendaciū autem in re graui cum notabili dāno proximi peccatum esse mortale, non est qui dubitet. Vel nō est Iudex supremus, qui possit impunitatem, quam promittit, seruare; & peccat mortaliter promittēdo id, quod scit seruare non posse in re graui. Quapropter etsi sū omnes Iudici licita sit simulatio pro eruenda veritate, fraus tamen, & deceptio nūquam illi licita est. Immò in simulationibus curare debet, vt tales sint, vt cedere in malam partem non possint

possint, prout cefferunt in quibusdam casibus relatis à Cartario in d. lib. 2. c. 1. nu. 50. 51. & 52.

36 Cauere tertio loco Iudex debet, ne in interrogando reo vtatur cautelis continentibus cauillationes, fallacias, & improbas aut sophisticas interrogationes; nam etsi huiusmodi cautelę honorem afferant Iudicibus in hoc sæculo, in alio tamen ædificant ad gehennam, secundum Paul. à Castro in l. si per errorem ff. de iurisdic. omn. iud. & in l. edita C. de eden. oportet tamen illum cuncta rimari, & ita interrogationes suas formare, vt ad veritatis cognitionem iuridicè, non autem per cauillationes deuenire possit, vt probatur ex cap. iudicatem 30. q. 5. & iuxta qualitatem negotij, & personarum, quandoq; statim ad rem ipsam peruenire debet, in interrogando tamen eum in genere, an sciat tale

maleficiū cōmissū fuisse, omissa in prima interrogatione omni interrogatione circumstantiarum, & si dicat se commississe tunc de circumstantijs interroget, videlicet, in qua parte corporis vulnus inflixerit, quo in loco, qua die, qua causa, quomodo, & quib⁹ armis, vt per Cartar. post alios, quos citat in d. c. 1. nu. 68. si verò neget, tunc vt conuincatur, vel vt crimen suum detectum esse agnoscat, necesse est etiā ad minimam particulam descendere, vt ex Pegna addit vbi supra Cartar. & ita Iudex loqui debet, vt reus inducatur ad credendum ipsum omnia scire, mendacium tamen nullo modo dicere debet, vt per Cartar. post DD. quos citat in d. c. 1. num. 77. Potestq; Iudex pro eruenda veritate reos famę, & vigilijs afficere, vt dicit Cartar. in d. lib. 2. c. 1. num. 37. Cauendumq; est ex ipso Cartar. in d. c. 1. nu. 54. ne reus

reus interrogetur in specie, an ipse comiserit, quia sine suggestione reus est interrogandus, talisq; modus interrogandi, ad suggestionem pertinere affirmat, & bene per tex. in l. 1. §. in causa tributorum, in vers. qui questionem ff. de questionibus. ubi ita dicitur. *Qui questionem habiturus est non debet specialiter interrogare, an Lucius Titius homicidium fecerit, sed generaliter, quis id fecerit: alterum enim magis suggerentis, quam requirentis videtur.* Et quamvis tex. de teste loquatur, ad reum etiam referendum esse dicit Cartar. post Bart. Marf. & Salyc. ac alios, quos ibidem citat in num. 55. sed si precedentia indicia talia essent, quod ex illis Iudex certo sciret reum, quem examinat delictum illud commississe, potest tunc in specie illum interrogare, an delictum illud commiserit; quia tunc confessio extorta per suggestionem

non diceretur, ut post Boss. in tit. de examin. reor. num. 12. & alios, quos citat aduertit Cartar. in d. cap. 1. num. 64.

37 Et quamvis regulariter cauere etiam debeat Iudex ne in interrogationibus faciendis nimis molestus sit, dummodo nihil omittat eorum, quæ ad causam, & delicti substantiam attinent, interrogationes formando beneuolè, blandè, & cum charitate, ut post Doctores, quos citat aduertit Cartar. in d. c. 1. num. 72. reos tamen ad familiaritatem admittere non debet, quia ex illa contemptus nascitur dignitatis, l. obseruandum ff. de offic. Præsidi. per quæ hoc aduertit Cartar. in d. c. 1. num. 10. & quandoque interrogationibus suis vagare debet, è reo querendo etiam ea, quæ ad rem non faciunt, & paulatim ad ipsum negotium deuenire, ut dicit Ambrosin. in tract. de modo form. process. inform. lib. 2. c. 5. n. 7.

ali-

aliquando etiam interrogationes ipsas multiplicare Iudex debet, etiam circa eosdem articulos, eademque indicia, quando reus veritatem non fatetur; quia si reus modo vnum, modo aliud dicit, vel varius, vel mendax comprehendetur, ut post Doctores, quos citat dicit Cartar. in lib. 3. c. 1. num. 16.

38 Nec in graui causa, & quando contra reum indicia vrgent in vno examine, & constituto de omnibus reus est interrogandus, sed de quibusdam tantum, & de alijs postea in alijs examinibus, & constitutis, ut dicit Cartar. in d. lib. 3. c. 1. num. 14. expedireque; aliquando addit aliqua relinquere, aliòque transire. Et intellige, dummodo reus non coeperit confiteri; nam si confiteri ceperit interrompendus non est, nec examen est differendum, etiam si in illo aliena misceat, sed omnia, quæ dicit in actis

scribenda sunt, ut ex eis Iudex occasionem sumat ad eruendam integram veritatem, quam prudentibus interrogationibus extorquere conabitur, ut per Cartar. in lib. 2. c. 1. num. 73. & 74. quod facere Iudex rectè non potest, nisi vitam, & mores rei noscat, & bene informatus sit ex processu de indicijs, quibus reus ipse irretitus est, ut per Cartar. in d. lib. 2. c. 2. num. 2. & 3. idèque; familiariter totam causam cognoscere debet, ut per Cartar. in d. c. 2. n. 8. Quod autem possit reus pro eadem causa pluries examinari Iudicis arbitrio docet Foller. in 2. 2. part. sue Prax. crimin. in tit. etsi compar. ante contum. examin. num. 4. & ita consuetudinem seruare testatur post Soci. Clar. & Cartar. Scacc. in d. c. 86. n. 6. eiusque; responsiones sepe in actis esse scribendas dicit Foller. ubi supra, prout etiam scribendum esse dicit in num. 6.

quan-

quando reus mutat colorem faciei; loquitur pauendo, vel trepidando, vel variando, aut vacillando; faciendumq; hoc esse dicit in hac forma.

D. Iudex mandauit mihi, vt scriberem, quòd dictus N. mutauit colorem in facie: loquitur pauendo, vel trepidando, vel variando, vel vacillando: & ita etiam mihi visum fuit.

39 Interrogandus què est reus de nomine, & cognomine, & in principio sui constituti scribendum est ad hoc, vt ex propria confessione in actis facta constet illum esse, contra quem informatio fit, & indicia militant, quòd commiserit illud delictum, vt per Scacc. in d. c. 86. nu. 29. vbi alias etiam rationes reddit. Estq; etiam de ætate interrogandus, vt appareat, an maior, vel minor sit, vt per Foller. vbi supra in num. 6. & in n. 8. dicit, esse sigillatim interrogatio facièda super quo libet indicio. Eritq; examinandus, & constituendus sub hac forma.

Forma constituendi, & examinandi Reum.

De 20 mensis Decemb. 1637. constitutus personaliter N. de N. coram R. P. B. Præposito S. Ioannis, & R. P. D. A. eius Assessore, ætatis suæ ann. 30. tanquam principalis quòd ad se, & testis quòd ad alios, & præstito ei iuramento de veritate dicèda, tactis propria manu sacris Euangelijs, fuit in primis interrogatus an sciat, vel saltè præsumat causam sui præsentis examinis?

Respondit; io me v'imagino, ma non la sò di certo.

Et Domino dicente, vt eam, quam arbitratur recenseat. Respondit & c. & si recensendo illam incipiat fateri delictum, audiatur vsq; ad finem, non interpellando illum, sed id, quod dicit, scribatur in actis. Si verò respondeat

Io non sò, nè posso immaginarmi la causa di questo mio examine. Tunc interrogetur, ex qua causa sit carceratus.

Respon. Io non la sò.

Item interrogatus an sciat fuisse commissum aliquod delictum proximis diebus in hac Ciuitate, vel in hoc Monasterio.

Respondit, io sò che fu commesso il tale delitto.

Itè interrogatus an sciat talis delicti aliqua particularia?

Respon. Io non sò niente: si verò dicat aliquid scire, audiatur, & quæ dicit scribantur in actis de verbo ad verbum, nihil mutando.

Itè interrogatus, quo in loco fuerit tali die, & quid fecerit?

Respon. Io non mi ricordo.

Et fuit admonitus, vt recogitet, & benè aduertat, & persistente in negatiua.

Iterum interrogetur, an fuerit in tali loco, & nominetur illi locus, in quo fuit commissum delictum, & illo perseverante in negatiua, admoneatur, quomodo negare hoc audeat, si Curia constet illum fuisse in tali loco, & tale delictum commississe.

Et perseverante in negatiua, legenda est illi testis, vel testium depositiones, & dicendo ille:

Signori, questo, che dicono questi testimonij, è tutto bugia, aut quid simile, tunc si testes præsentés haberi possunt: dicat illi Iudex, quid diceret si præfati testes in sua præsentia dicerent, quod ipse negat: & si dicat:

Io dirò, che dicono vna gran bugia, aut quid simile.

Tunc Iudex, vel Assessor sigillatim in eius facie, ad mandet, vt ad conuincendum de mendacio ipsum notando hæc omnia in actis, iuxta ea quæ in num. R. um, & ad disponendum seq. dicenda sunt. Et talis adductio testis in faciem illum ad dicendam veritatem, testes adducantur rei dicitur à Doctoribus

Confrontatio, quæ non solum reum magis vrget, sed fit et ad effugiendam repetitionem testium examinatorum pro Curia, nõ citata Parte, nam confrõtatio citationis, & repetitionis vicem obtinet, vt post Afflic. qui ita practi- cari dicit in 2. part. super Constit. Reg. rubr. 10. nu. 20. & post illum Clar. in S. fi. q. 45. vers. sed in propo- sito, & sequitur Cartar. in d. lib. 3. c. 1. nu. 84. & Am-

brof. de modo form. pro- ces. inform. c. 9. n. 3. 4. & 5. Aduertendum est tamen, quòd si testis in confron- tatione sufficienter inter- rogatus non fuit, repeten- dus est super interrogato- rijs per reum dādis, etiam post publicationem actõ- rum, & processus, vt post Doctores, quos citat dicit Ambrosin. in d. c. 9. n. 36. & 37. ipsa autem confrõ- tatio sic facienda erit.

Forma confrontandi testes.

40 Vocato vno teste, & præstito ei iuramento de verita- te dicenda tactis Euangelijs coràm ipso reo, factaq; mu- tua nominum, & personarum cognitione Actuarius sic scribat.

Die tali vocatus N. testis examinatus pro informatione Curie in tali causa coràm tali Iudice, vel Assessore, & me Nota- rio, & G. reo con. tituto pro eadem causa, & præstito illi iu- ramẽto de veritate dicenda, tactis Euangelijs, fuit interro- gatus, an ea, quæ tali die deposuit in eius examine fuerint & sint vera, & ab ipso pro veritate dicta, eaq; vt talia ve- lit approbare, & ratificare in facie dicti rei presentis con- stituti: & postulante ipso teste, vt sua depositio illi lega- tur, vel interrogatus, an velit quòd legatur, vel Iudice mandante, vt legatur, legẽda est per Actuariũ coràm ipso reo, ac ipso teste, & Iudice, vel Iudicibus de verbo ad ver- bum

bum, qua lecta, Iudex, vel Assessor, testem qui confron- tatur sic interroget.

Item idem testis, qui confrontatur interrogatus fuit, an ea, quæ modo legi audiuit sint illa, quæ ipse in suo exa- mine deposuit, & pro veritate tunc cum iuramento te- stificatus est, & an modo vt talia approbet, & ratificet in presentia, & facie dicti constituti.

Respon. Signor si, quãto il Notario mi hà letto, tanto io dis- si nell' altro mio esame, & bora quì in presenza di esso G. come vero lo ratifico, & approuo, & non hò da aggiungerci, nè da diminuirci.

Tunc Iudex, siuè Assessor reum constitutum interroget, quid respondeat prædictis, & Actuarius sic scribat: Qui- bus peractis D. Iudex cõuersus ad constitutum, interro- gavit eum, quid respondeat prædictis?

Respon. Io dico che costui dice la falsità. Et potest ipse reus testem ad eius faciem confrotatum arbitrio suo interro- gare, vt dicit Tranquill. Ambros. de modo form. process. informat. c. 9. n. 33.

Et replicante teste cõfrontato: *Io dico che quanto hò detto tutto è vero, ese non fosse tale io non l'hauerei detto. Et cũ yterque staret in suo dicto, Dominus Iudex licentiauit dictum testem confrontatum.*

Et licentiandus est quidem, nisi ipse testi sit socius cri- minis, aut aliàs infamis: nam tunc licentiandus non est, sed est ducendus ad torturam, & ita in actis est scriben- dum.

41 *Et cùm yterque staret in suo dicto Dominus Iudex ad ipsum constitutum magis conuincendum de mendacio, eumque magis disponendum ad veritatem dicendam, & magis afficiendum. Ac ad tollendam omnem dubitationẽ, quæ circa personã, & dicta ipsius testis oriri possint, & ad*

omnem meliorem finem: & effectum mandauit, dictum testem adduci ad solitum locum tormentorum, ibique in presentia, & caput ipsius constituti spoliari, ligari, & in altum eleuari.

Cum autem testis una cum ipso constituto ad locum tormentorum deuenisset, seu adductus fuisset, coram ipso spoliatus fuit, ac ligatus, & in altum eleuatus, & per D. Iudicem, seu Assessorem fuit interrogatus, & monitus, ut si ea quae dixit contra G. presentem constitutum, sint vera, & pro veritate à se deposita, eadem ratificet, & approbet in tortura, sin minus reuocet.

Respon. quanto io hò detto contro G. què presente, tutto è vero, e così lo ratifico, & esso G. sà benissimo ch'io dico la verità.

Et ita faciendum esse docet Scacc. in lib. 1. de iudic. c. 86. paulò antecolum. antepenul. & addit testem tenendum esse in tortura eleuatum paruo tempore, scil. quousque ratificet, & ratificationem facta mandare Iudicem debere dicit, ut deponatur, illoque deposito priusquam ad vteriora progrediatur debere Iudicem iterum facere illum ratificare per extensum, faciendo illi legere suam depositionem; nec ab hac praxi dicit dissentire Fa-

rinac. de indic. & tort. q. 43. num. 137. imò idem Farin. in nu. 139. expressè hoc sentit dū ait, quòd pro confirmatione depositionis facte in tortura, debet eandem depositionem spontè, & sine tortura ratificare, prout ratificanda est principalis delicti confessio; & ita dicit tenere Doctores, quos ipse ibidem citat. Et hanc ratificationem esse faciendam in presentia ipsius constituti, quando præsens est, dicit idem Scacc. in prin. d. col. antep. post Docto-

res quos citat, & ad tollendas opiniones Doctorum, de quibus Farinac. in d. q. 43. num. 41. & seqq. in ipsa ratificatione præstandum est iuramentum ante torturam, & etiam quando post illam ratificat. Sed ratificatio hæc, quæ fit post torturam, facienda non est, nisi transacto spatio saltè vnus diei naturalis, ne videatur ratificare metu tormentorum, iuxta ea quæ dicenda sunt infra de tortura rei, quibus peractis, admonendus est reus, ut fateatur veritatè, cum amplius illam negare non possit, sed illo perseverante in negatione licentiandus est testis, & continuari potest examen ipsius rei, hortando illum ad manifestandam veritatem, quam si manifestare noluerit, deueniendum est ad torturam ipsius rei, datis ei prius defensionibus, iuxta ea quæ inferius dicenda sunt in seq. cap.

42 Quæ confrontatio tunc prædicto modo est facienda, quando testes totalem cognitionem habent de reo, sed si fortè illum non cognoscunt, nisi quia illum delinquere viderunt, etiã si audierint vocari G. confrontatio ita facienda est, ut ipse constitutus, quantum fieri potest indutus habitu consueto ponatur in circulo cum tribus, vel quatuor, aut saltè duobus eiusdem ætatis, stature, effigiei, & habitus, ita ut quantum fieri potest sint similes, ut post Foller. aduert. Cartar. in praxi interrogandor. reor. lib. 3. c. 3. num. 33. & debent esse omnes personæ incognitæ dicto testi, qui omnes cum positi sint in faciem testis, qui confrontatur, præstatur ipsi testi iuramentum de veritate dicenda tactis Euangelij, notando in actis omnia prædicta, & postea addatur.

Et fuit per D. interrogatus, an inter hos, quos corā se stantes videt, adsit ille, de quo ipse in suo examine deposuit, & dixit se eum cognoscere de visu tantum, & nō de nomine, nisi forte ex auditu, & si adest; monuit ut illum indicet.

Respond. Signor si, che tra questi ci è quello, del quale io ho deposto nel mio esame, & è questo.

& tunc licentiatis alijs admonendus est reus, vt veritatem dicat, cū videat Curiam benè informatā, alioquin testis, qui eum recognouit corā ipso dicet, quid ipse viderit proprijs oculis. Illo autem perseverante in negatiua, vocandus est testis, qui eum recognouit, & iterū præstito illi iuramento de veritate dicenda, tactis Euangelijs, ea omnia seruanda erunt, quæ dicta sunt supra in num. 39. & 40. de testium confront. Tradit prædictam praxim Cartar. in d. lib. 3. c. 3. nu. 43. & Scaccia vbi supra.

43 Qui aduertit, quod si testis adductus ad confrontationem faciendam, & conuincendum constitutum, negat inter homines positos in sua facie

adefse eum, de quo ipse dixit in suo examine (si constitutus est indiciatus ab ipso teste de illo delicto ratione staturæ, ætatis, signorum faciei, coloris barbæ, & alijs circumstantijs, de quibus strictè est interrogandus testis, qui quando examinatur dicit non habere aliam cognitionem delinquentis, quàm cognitionem de visu) præsumi potest quod testis fuit subornatus, & ideò dicit, quod ille inter illis non adest: & propterea testem hunc tanquam suspectum de falso, debet Iudex varijs interrogationibus perconctari, vt per Scacc. vbi supra.

44 Quando autem Reus per testes conuictus est, vel ad torturam indiciatus, iuxta ea, quæ supra

di-

dicta sunt, si ipse nihilominus in negatione perseverat, non obstante diligenti interrogatione sibi facta super delicto, de quo inquiritur, Iudex iterum testes examinare debet, quando examinati tantum fuerūt, pro informatione Curia, ipso reo non citato, ad videndum iuramenta testium, examinareq; illos debet, ipso reo citato, vt testes iurare videat, vt per Cartar. in Prax. interrog. reor. lib. 3. c. 7. n. 61. & per ea, quæ dixi supra in cap. præced. nu. 42. faciendaq; est talis repetitio iuxta formam à me traditā in d. c. præced. num. 43. qua repetitione facta, si ex illa appareant adesse indicia ad torturam sufficientia, illaq; esse legitimè probata, iuxta ea, quæ iam dicta sunt, & nihil obstat, quominus reus tormētis subijci possit, de quibus obstatijs latè scripsit Foller. in sua Prax. crim. in tit. Et si confitebū-

tur in 3. par. tertix par. per tot. est iterum reus, priusquam tormentis subijciatur, interrogandus, & monendus ad veritatē dicendam de omnibus sigillatim in processu apparentibus, & de quibus contra ipsū sunt indicia, alioquin Curia non valens aliās veritatem habere, deueniet ad eius torturam, vt post Foller. in d. sua prax. in tit. Rei indurati torqueantur in nu. 1. dicit Cartar. in lib. 4. suæ praxis interrog. reor. c. 1. nu. 58. Vbi etiam addit, quod adhuc persistente reo in contumacia nolendi manifestare veritatem sunt eidem repetenda indicia, epilogando illa quæ diffusè dicta fuerant, omniaq; possibilialia faciēda esse dicit, vt reus disponatur ad veritatem dicendam sine tortura, si fieri potest: quia tortura subsidiaria esse debet, ita vt tunc tantum adhibenda sit, quando aliæ probationes haberi non possunt; & com-

munem hanc esse Doctorum sententiam, & ita consuetudinem seruare testatur post Doctores, quos citat Carrar. in prax. interrog. reor. lib. 4. c. 1. nu. 14. Et in n. 15. dicit post Doctores, quos citat, communem etiam esse Doctorum sententiam, reum non esse torquendum, quando aliter de delicto constat ob predictam rationem, scilicet, quia tortura non infligitur, nisi in subsidiu, & ubi aliter veritas haberi non potest, per rex. in l. Diuus Pius in prin. ff. de quaestionib. a Doctoribus communiter ita intellectus, ut post Doctores, quos citat dicit Farinac. de indic. & tortu. q. 38. n. 4. Idedq; non semel, sed pluries monendum reum esse dicit Cartar. supr. in num. 59. & ubi in negatiua persistat, etiam minas esse miscendas, docet in nu. 60.

45 Quibus precederibus, si reus in negatione persistat, torquendus est ex offi-

cio Iudicis, irrequisito auctore, sed auditis ante torturam Aduocatis, & Procuratoribus rei; & interesse potest etiam in ipsa tortura Aduocatus, & Procurator Fisci, ut per Cart. post Doctores, quos citat in d. lib. 4. c. 1. num. 62. & seq. vltq; ad nu. 65. vbi post Inolam dicit, generalem esse consuetudinem, ut examinaretur prius, an reus sit torquendus, vel non, & in ipsa examinatione audiendi sint Aduocati, & Procuratores reorum. Et quamuis talis consuetudo non seruetur in Ducatu Mediolanensi, ut dicit Clar. in §. fi. q. 64. verum quare nunc; tamen in hoc nostro Regno seruatur, & ante torturam reo defensiones dantur ad examinandam, an sit torquendus, vel non. Idedq; faciendum est prius decretum de publicatione actorum, iuxta dicenda in cap. seq. & postea sunt illi dandae defensiones iuxta formam tradendam

etiam

etiam in cap. sequenti. Et quamuis in hoc nostro Regno Magna Curia Vicarie torquere possit reos ex processu informatiuo, ut dicit Molfes. in proemio 1. par. ad Consuet. Neap. q. 5. num. 17. cum seqq. hoc tamen non procedit in Curijs Baronum, etiam habentium merum, & mixtum imperium, & amplissimas concessiones, nisi hoc illis in specie concessum sit, ut per Molfes. in 2. par. ad dictas Consuet. in addit. ad q. 4. nu. 5.

46 Datis autem defensionibus si rei partes succubant, faciendum est decretum de torquendo, & de iure hoc precedere dicit Cartar. in d. lib. 4. c. 1. nu. 66. post Doctores, quos citat: quod decretum continere debere, docet, quod visa per Iudicem rei pertinacia, & visis indicijs contra eum urgentibus, cum veritas aliter haberi non possit determinauit, & determinat ad torturam esse deueniendum.

Et ut ex eodem decreto appareat fuisse auditas rei partes, datiq; fuisse illi defensionibus, eandem clausulam in eodem decreto adderem; estq; in illo apponendum tempus, & modus pro modo indiciorum, ut per Clar. in q. 64. num. 33. & quod ad modum seruandum esse Prouinciae consuetudinem dicit in nu. 36. Et quod ad tempus, quia de iure nihil est definitum, arbitrio Iudicis est relictum, ut dicit Cartar. in d. lib. 4. c. 1. nu. 113. ita ut secundum suum arbitrium, & conscientiam illum detinere possit per vnum, vel per duos miserere, vel per quartam, tertiam, vel mediam partem horae, aut ad summum per integram horam, ut qualitas personae, delicti, & indiciorum postulare videbitur, & refert Grillan. Cum. & Foller. dicentes, quod raro rei in tortura ultra horam sunt detinendi.

Et quamuis Iudex fa-
Z z tuus

tuus sit dicendus, si causam exprimat in sententia cap. sicut, & cap. cum Bertoldus, cū ibi notatis per Doctores de re iudic. tamen communiter obseruatur, vt in decreto torturæ Iudex exprimendo

causam summariam recēfeat omnia indicia, & omnes prēsūptiones, quibus mouetur ad infligendum reo torturā, vt per Farin. in d. q. 38. nu. 8. & sub hac forma decretum est formandum.

Forma decreti de torquendo reo per funem.

Die 22. mensis Decembris anni 1637 visa per R. P. N. pertinacia G. rei constituti, & visis, ac consideratis talibus, & talibus indicijs cōtra eum emergentibus, ac talibus prēsūptionibus; & auditis Partibus Aduocatorum eius, & consideratis eis, quæ per ipsos adducebantur ad defensam, ne reus ipse torqueretur; cū veritas aliter haberi non possit, determinauit. prout per præsens decretum determinat d. G. reum esse nunc torquendum spatio vnius horæ; vel sibi bene viso.

D. N. Iudex.

47 Non est tamen prædictum decretum ex cautorum Iudicum cōsuetudine palam interponendum: sed ducto reo ad locum torturæ statim cū incipit ligari, decretum prædictū de torquendo interponendum est, & immediatē reus torquetur, vt per Maran. in 6. par. sui speculi nu. 14. quem refert Clar. in d. q.

D. B. Actuarius.

64. n. 27. circa medium, & alios, quos citat, & sequitur Cartar. in d. c. 1. num. 68. Quæ quidem cautela adhibetur, nè detur reo materia appellandi, & per appellationem ligandi manus Iudicis; nam etsi appellaret quando iam tormentis est applicatus, ex eo, quòd incepit ligari, appellatio nō auditur, prout deter-

determinatum fuisse in Parlam. Paris. refert Clar. vbi supra, & Cartar. in d. c. 1. nu. 69. Sed cautelam prædictam inanem esse existimat Farin. de indic. & tort. q. 38. n. 22. & omni iure, & ratione carere dicit; posseq; reum appellare affirmat, quam primū videt sibi comminari torturam, nedū quando se videt duci ad locum torturæ, & ibidem spoliari, & ligari, & per talem appellationem ligari manus Iudicis, dicit per dicta ab ipso ibidem in nu. 15. vbi hoc idem seruari in Magna Curia Vicarię refert ex Grammat. relato à Clar. in §. fi. q. 64. in vers. sed quid agendum. Nisi appellatio esset friuola, & calumniosa, quia tunc illam Iudex reijcere potest, vt per Farinac. post Doctor. quos citat ibid. in nu. 23. cū talis friuola appellatio regulariter à Iudice reijci possit, eaq; non obstante ad vltiora proce-

dere valet absq; vitio attentatorum, cap. cum appellationibus friuolis de appellatione in 6. & per Foller. in pra. crim. 3. p. 3. par. tit. etsi confitebuntur nu. 50. & alios, quos citat Farinac. in d. n. 23. & 24. Quæ autem appellatio dicenda sit friuola, & calumniosa, cū à iure diffinitum nō sit, Iudicis arbitrio est remissum, vt dixerunt Marf. in l. quæstionis modum nu. 45. ff. de quæst. Menoch. de arbitr. iud. casu 197. n. 7. & alij, quos citat, & sequitur Farinac. in d. q. 38. nu. 27. Et in nu. 28. addit, tunc in hoc casu dicendam esse appellationem friuolam, & calumniosā ex arbitrio Iudicis, quando ex processu apparēt legitima ad torquendum indicia, quæ purgata non fuerint intra terminum reo concessum ad se defendendū ante torturę decretum, vt per Carrer. in pract. in 1. tract. de appellat. ad leg. obseruare curabis, C.

quorum appell. nō recip. §. vigesimus primus casus est, num. 2. & per Foller. in d. nu. 50. in ver. ad cognoscendum, & per Farin. vbi supra, hancq; cognitionem spectare ad Iudicē à quo, probat in num. 24. & testatur communē esse sententiam.

Curareq; Iudex debet, vt reus ante torturam per decē horas non comedat, aut bibat; hancq; communem esse praxim dicit Cartar. in d. c. 1. nu. 78. & Farin. sup. nu. 32. & dum spoliatur, & ligatur ad funem priusquam eleuetur, benignè reus est admonēdus iterum per Iudicem de veritate dicenda, & talis admonitio in actis est adnotanda. Et illo persistente in sua pertinacia eleuandus est, interrogariq; in ipsa tortura, & tormento potest non solum de dicenda veritate circa delictum, sed de quolibet indicio, quod cōtra ipsum vrget, & omnes respōsio-

nes, & verba, quæ in tortura dicit in actis sunt adnotāda, vt per Cartar. post Doctores, quos citat in d. c. 1. num. 81. & 82.

48 Sed est aduertendum in nostro Regno, quod per Constitutiones illius, rei torquendi nō sunt pro crimine, pro quo non est imponenda pœna ultra relegationē, vt per Parid. de Puteo in tract. de sind. in ver. tortur. c. 5. num. 2. quam refert Franc. Becc. in conf. 62. nu. 28. in fi. & Cartar. in d. c. 1. num. 24. & in num. 25. refert post Granut. Magnam Curiā, & Regias Audientias tormenta inferre indifferēter etiam pro delictis, in quibus pœna temporalis remigationis est imponēda, & idem esse dicit post Granut. quod ad crimē Blasphēmię, & vbi pœna arbitraria est, & in num. 29. dicit, quod secyndum omnes in omnibus delictis, pro quibus pœna corporalis est imponenda, indi-

stinētē

stinētē ad torturam procedi potest; nō autem vbi imponenda est tm̄ pœna pecuniaria; esseq; hanc cōmunem Doctōrū opinionem, dicit post Doctores, quos citat Farinac. de indic. & tort. q. 38. nu. 6.

Et dato, quod iure torquendus sit, est tamen tortura adhibenda cum moderamine l. de minore §. tormenta ff. de quæst. vt per Doctores, quos citat, & sequitur Crauett. in consil. 287. num. 6. vbi dicit, quod istud moderamē eēt relictū arbitrio Iudicis

per l. quæstionis modum ff. de quæstion. & quod in hoc arbitrio Iudex considerare debet complexionem & qualitatem rei, scilicet an sit robustus, vel debilis, an nobilis, vel plebeius, ac qualitatem delicti, scilicet an sit leue, vel graue, vel atrox.

49 Supposito autem, vel quod reus à torturæ decreto non appellauit, vel quod appellatio tãquam frivola, & calumniosa reiecta sit, reus ad torturā constituendus erit in hac forma.

Forma constituendi reum criminis ad torturam
Die prædicta personaliter constitutus G. coram tali Iudice, & Assessore in tortura loco, & præstito ei iuramento de veritate dicenda, tactis Euangelijis, fuit admonitus, vt veritatem manifestaret, & ne pateretur tormentis subijci: sed cum in negatiua persisteret, fuit suppositus tali tormento, & in illo iam positus, fuit in primis interrogatus &c. Et prosequitur examen circa omnia indicia, & præsumptiones, & scribenda sunt in actis omnia verba, quæ dicit, dum manet in tormentis, & omnes admonitiones, quæ de tempore in tempus illi fiunt. Et casu, quo fateri veritatem incipiat, & ideo deponi à tormento petat, in actis ita scribatur.

Et

Et cum ipse reus in tormentis positus dixisset, ut deponatur, quia veritatem aperire vult: tunc D. Iudex mandauit, ut deponatur. & hoc facto sic dixit. Et scribatur in actis integra depositio sine interruptione, & cum finem fecerit, interrogari potest, si de aliquo est interrogandus: & omnibus peractis ita scribatur in actis. Et tunc Dominus mandauit ipsum G. ad locum suum reponi accommodatis eius brachijs & c. si tortura funis sit tortus.

Si autem in negatiua persistat sic in actis scribatur.

Et cum d. G. reus in negatiua persisteret, cum ab eo veritas haberi non possit, cum stetit in dicto tormento tanto temporis spatio D. mandauit a dicto tormento amoueri, & reponi ad locum suum, animo iterum torquendi, si repetitioni erit locus, & sic, accomodatis illi brachijs, alijsq; necessarijs remedijs adhibitis, fuit repositus in loco suo, ut per Cartar. in d. c. 2. nu. 9. sed an, & quando tortura repeti possit, dicā infra in nu. 55. & 56.

Estq; aduertendū, quod si fortè reus in tormentis existens spontè præter interrogata, & ea, de quibus est in processu indiciatus, contra se imprudenter aliqua dixerit, manifestando aliqua sua delicta, quorum nulla adsunt in processu indicia, tali cōfessionem nulla à Iudice dāda est fides, ut post Bald. Hippol. de Marf. Iacob. de Bellouif. & Iasonem, quos citat, dicit Iodocus in sua prax. crim.

c. 39. num. 2. sed post torturam fore à Iudice interrogandum dicit, quare nō interrogatus prædictam cōfessionem fecerit, quia sepè compertum est reos ob torturæ pœnam, siue dolorem confessos esse ea, quæ nec opere, nec cogitatione commiserunt. Et si fortè extra torturā, & trāfacto spatio 24. horarum post illam in cōfessione eiusdem delicti persistat, tunc Iudex id serua-

re potest quod dictum est supra in c. 12. nu. 48.

50 Et quia Regulares sine interuentu seculariū tortura funis torqueri nō possunt, quando seculares vitare volunt, prout decet, maximè in Religionibus

illis, in quibus obseruātia viget, supradictis seruatis, omīssa tortura funis, deuenire debent ad torturā vigiliæ, cuius modum inferendi retuli supra in nu. 27. & illius decretum hoc modo formari potest.

Formula decreti de torquendo reo per torturam vigiliæ.

Die 22. mensis Decembris 1637. Visa per R. P. N. pertinacia G. rei constituti, & consideratis talibus, & talibus indicijs, & talibus, & talibus præsumptionibus contra eum emergentibus, ac mala eius conditione, & fama, auditisq; partibus Aduocatorum eius, & consideratis eis, quæ per ipsos adducebantur ad defensionem, ne d. reus torqueretur, cum veritas aliter haberi non possit, mandauit, prout presenti decreto mandat d. G. adduci ad locum pro sua tortura preparatum ibiq; tormento vigiliæ supponi (cum ipse ob Regularem statū funis tormento commodè toqueri non possit) sedens super scamno ligneo cū compedibus ferreis ad pedes à terra eleuatos. & manibus post terga ligatis, & fune eleuatis, adhibitis Custodibus, qui nullo modo illum dormire faciant, & in d. tormento per quadraginta horas torqueri. Infra quod spatium est pluries benignè admonendus, ut veritatem aperiat. Et casu, quo indigeat exoneratione ventris, illi est hoc permittendum, & in actis notandum hoc modo. Eadem die cum stetit dicto tormento suppositus spatio decem horarum, & petisset ire ad exonerandum ventrem R. P. eidem hoc permisit cum debita custodia, ut per Cartar. in d. c. 2. nu. 7. tempus autem quod consummatur in ventris

exoneratione, nō est computandum in num. quadraginta horarum, quia interim non subijcitur tormento.

51 Sed in delictis atrocissimis, nimirum læsæ Maiestatis Diuinæ, & humanæ, assassiniæ, viarū latrocinij, disrobatorum famosorū, bannitorum, criminis veneni, & similibus, tortura vigilæ dari potest acriori modo v3. adhibēdo loco scamni plani, scamnum, quod capram vocant, eleuatum à terra, quantum est statura vnus hominis, cōfectum duobus tabulis ita simul iūctis in cacumine, vt aciem faciant, sed non acutam, & dilatetur ad similitudinem dorsi capræ spatio vnus palmi, & super aciem nō acutam talis scamni equitare habet reus sine caligis, sed denudatus, vndiq; ligatus nē cadat, cum manibus retro iunctis, & eleuatis, ac si torquendus esset, & sic detinetur spatio quinque horarum, paulò plus Iudicis arbitrio, vt per Farin.

de indic. & tort. q. 38. nu. 71. & Cartar. in d. c. 2. n. 8. vbi dicit, quòd in supradicto decreto de torquēdo quādo danda est hęc tortura vigilæ durior, loco illorum verborum: *sedēs super scamno ligneo cum compedibus ferreis, &c.* ponenda esse dicit verba hęc *sedens super capra lignea sine caligis &c.* sic exprimendo modum, quo reus hoc tormenti instrumento torquendus est, prout in omnibus tormenti generibus exprimendum esse dicit. Nec in decreto huius tormenti addendū esse tempus dicit, sed solūmodò dicendum esse docet, *mandat dicto tormento torqueri, & tormentari*: & arbitrio deinde Iudicis iuxta qualitatem indiciorum, & rei robusticitatem Iudicis arbitrio reum suppositum dicti tormēti instrumento esse desinendū dicit, vt sic reus, vel innocens

gens appareat, vel supplicio sit deputandus, vt in l. *quæstionis ff. de quæstionibus.* Dummodò in dicto tormento non detineatur ultra spatium quinque horarum.

52 Torto autem reo, qui in tormentis delictum cōmississe negauit, quasi puram veritatem dixisse videatur, dicendum est, indicia contra se existentia purgasse, & ita totum Mūdum tenere, & feruare dicit Clar. in S. fi. q. 64. n. 38. vers. Illata ergo tortura ex Alber. in l. edictum nu. 2. ff. de quæst. relato Boer. 53 decif. 163. nu. 12. Gramm. decif. 8. post num. 9. & decif. 96. num. 2. & Couar. in lib. pract. qq. q. 23. col. 1. Et sententiā hanc omnes in Italia obseruare dicit ipse Clar. ibidem ex pract. Casonij fol. 75. num. 2. & ex Cæpolla in cons. crim. 32. col. 1. vers. *nec potest dici*, communem hanc esse obseruantiam affirmat, & ex aliquibus supra allega-

tis Doctoribus dicit hoc procedere, etiam si delictū cōtra reum sit plenè probatum, vt etiam per Crauet. in cons. 287. nu. 4. & 7. in vers. 3. respondeo, & in vers. *ex premissis plura.* Et addit Clar. vbi supra, debere in hoc casu Iudicē scribi facere in actis, qualiter tortura fuit moderatè adhibita, & indicia sunt purgata, & postea reum relaxare fidei iuroribus; & communem hanc esse praxim, & obseruantiam dicit post Doctores, quos citat.

53 Sed Anton. Gomez. in 3. lib. variar. resol. in c. 13. de delic. nu. 18. ab eodem Claro supra relato, dicit esse reum in hoc casu definitiuè absoluendum: & ita practicari testatur Carrer. in Pract. crim. fol. 171. n. 202. relatus à Simanch. de hæretic. c. 63. num. 36. & à Claro vbi supra, qui quidem in eodem S. fi. q. 62. n. 2. dicit, quòd in Ducatu Mediolanensi quādo

indicia purgantur per torturam, vel quando contra reum non adfunt indicia ad torturam sufficientia, vel ad imponendam aliquam poenam extraordinariam, tunc absoluitur quidem, non tamen diffinitiuè; sed stantibus rebus, prout stant, & in tali casu si postea noua indicia superueniant, de nouo cōtra reum proceditur, non obstante tali sententia, & ita obseruari in Hispania, & Gallia refert post Doct. quos citat. Sed Caruit. super Ritu Magnæ Curia 248. num. 18. dicit cōmuniter obseruari, vt in tali casu inquisitus præstet fideiussionem de stādo iuri, & se presentando toties quoties fuerit requisitus; at Gramm. decif. 8. & crim. 12. in fi. refert Consil. Neapol. seruare, vt in tali casu reus puniatur poenis extraordinarijs: & hoc eodem anno 1637. Magna Curia poena extraordinaria multauit quendam

inquisitum de assassinio, non obstante, quod tortura grauissima ultra horam cum grauissimo pondere ad pedestortus fuisset: sed quia est hoc iuri, & æquitati contrarium, vt dicit Clar. in d. q. 64. nu. 38. in fi. ab alijs Iudicibus non est imitandum; & Magna Curia iustis ex causis ad prædictam sententiam deuenit.

54 Quia autem de iure plenè absoluendus est ille, qui per exactam torturam ab omnibus indicijs, & suspicionibus sit satis purgatus, vt dicit Iodoc. in sua praxi c. 40. nu. 3. & vt dicit Clar. in d. q. 62. nu. 2. in fi. qui per torturam omnia indicia cōtra se existentia purgauit, de iure loquendo, diffinitiuè fortè absoluendus est, possunt fortè Iudices Regulares reum Regularè diffinitiuè absoluere, quando ille per torturam omnia indicia contra se existentia purgauit; illo tamen seruato, quod dicit

dicit Iodoc. in d. cap. 40. nu. 1. scilicet vt post torturam, reus, qui constanter omnia in tortura negauit, reducatur ad carcerem, & ibi detineatur spatio decem, viginti, aut triginta dierū amplius, vel minus, pro Iudicis prudentia ad videndum, an forsitan alia noua indicia superueniant, vt ex illis reus iterum torqueri possit, iuxta dicenda in num. seq. quæ si non superueniant, ex omnibus vinculis, & e carcere inquisitus est liberandus, pristinaeq; libertati est restituendus, vel cū sententia omninò absolutoria, prout de iure faciendum esse dictum est, vel iuxta consuetudinem, de qua testatur Iodoc. in d. c. 40. nu. 2. & post illum Clar. in d. q. 62. nu. 2. in fi. dimittendus est cum sententia non omninò absolutoria, sed rebus sic stantibus, & donec noua indicia superueniant; & hoc est tutius; nam consuetu-

do vim legis ita habet, vt tāquam lex in omni foro seruanda sit, etiam si esset contra Canones. Cū autem hæc rationalis sit, & tot annorum spatio præscripta, seruanda est, vt patet ex his, quæ dixi in meo Prompt. verb. Consuetudo per tot.

55 Superest, vt videamus, an reus, qui semel est tortus possit iterum tormentis subijci? & pro solutione huius difficultatis ita esse distinguendum existimo, quod aut reus sit sufficienter tortus, aut non, sed leuiter tantum, prout distinxit Bald. in l. 2. nu. 6. vers. item dicas C. quor. appell. vbi sic ait: *Item dicas, quod si tormenta non sunt plenè imposita, possunt repeti; sin autè sint plenè imposita, non possunt repeti, nisi ex nouis indicijs.*

Quando igitur reus sufficienter fuit tortus, torqueri iterum non debet, nisi noua superueniant indicia, prout tenet etiam

Cynus in l. fin. C. de quæstionibus, & Doctores communiter, quos citat, & sequitur Clarus in d. quæst. 64. num. 46. in vers. si verò reus, & Farin. de indic. & tort. q. 38. nu. 72. & 73. & in nu. 74. damnat contrariam consuetudinem, illamque minimè attendendam esse dicit in nu. 75. & malè facere, addit, Assessores illam obseruantes. Debentque prædicta superuenientia indicia esse fortiora, & urgentiora primis, dicit in num. 76 per text. in l. vnus §. 1. ibi, euidenter argumētis oppressus ff. de quæst. & communem hanc esse sententiam dicit post DD. quos citat Crauet. in cōf. 287. nu. 7. & ita praxim seruare refert Clar. vbi supra ex DD. ab ipso citatis, ac ita seruari, & seruandum esse in praxi à bonis Iudicibus dicit Cartar. in practica interrog. reor. lib. 4. c. 1. nu. 123. & in nu. 125. dat consilium, vt quando

Iudex habet in carcere hominem scelestum, qui sufficienter fuit tortus, ex eo quòd contra eum fama publica aderat, & non sunt noua indicia, vt sepe illū interroget de delicto, & circumstantijs eius, ac indicijs, donec illū ad vacillandum inducat, & ex hoc nouo iudicio, quod est alterius speciei, torqueri iterum posse affirmat post DD. quos citat, & Farinac. vbi supra in num. 77. addit, indicia superuenientia non solum esse debere urgentiora, & clariora primis, sed etiam diuersi generis, secundum Parid. de Put. de sind. ver. tortur. il 3. c. 4. incip. de repetit. num. 3. & Ang. de malefic. in verb. fam. pub. nu. 98. in vers. quæro, quæ dicantur noua indicia, vbi explicat, ea esse noua indicia necessaria, vt tortura repeti possit, quæ à præcedentibus specie differunt, vel substantia, vtputà quia prima indicia re-
spi-

spiciebant malam famam inquisiti, vel inimicitiam eius cum occiso, & ex illis ipse reus fuit tortus, & nihil fassus est. Postea autè superuenit vnus testis deponens, se vidisse eundem reum vulnerantem occisum, vel habentem gladiū euaginatū iuxta occisum, aut quid simile: quæ indicia noua, quia à prioribus specie, vel substantia differunt, & urgentiora sunt, ex illis potest reus semel tortus iterum torqueri: sed secus esse dicunt, si superueniant alij testes comprobantes eadem indicia, pro quibus inquisitus fuit tortus, nempe quia fuit tortus ob famam publicam, vel ob inimicitiam, vel ob fugam, & testes superuenientes eadem indicia comprobant, & ita tenet Crauet. in d. conf. 287. nu. 7. & alij multi quos citat, & sequitur Farin. in d. num. 77. & testatur de communi, & magis communi. Et hoc procedere dicit Farin. vbi

supra in num. 73. etiam in delictis atrocissimis, esse sequi hanc conclusionem æquioram, communem, & magis iuri consonam, dicit post DD. quos citat, etsi nonnulli malè illam non seruent minus iuridicè, vt etiam post Brunum de indic. & tort. q. 5. par. 2. num. 62. dicit Cartar. in d. pract. interrog. reor. lib. 4. cap. 1. num. 123. in fi. & in num. 38. docet vbi supra Farinac. post Doctores, quos citat, quòd confessio extorta per torturam, quæ repetenda non erat, torto non nocet. Quò autem ad consilium, quod dat Cartar. in d. c. 1. nu. 125 de secunda tortura danda reo inducto à Iudice per interrogationes inducentes ad vacillandum, aduerte, quòd vt locum habere possit, est necessarium, vt nouum iudicium vacillationis sit tale, quòd sit urgentius, & clarius iudicio illo, pro quo inquisitus fuit tortus, per

ea, quæ dicta sunt supra,
ex Farin. & alijs ab ipso ci-
tatis, & per ea, quæ dicit
ipse Cartar. in d. n. 123.

56 At quando reus suffi-
cienter tortus non fuit,
sed leuiter, vtpotà quia
secundùm indicia, quibus
grauatus erat, arbitrio re-
gulato Iudicis torqueri
poterat spatio dimidiæ ho-
ræ, sed fuit ab ipso Iudice
tortus spatio vnius quar-
ti, potest tunc Iudex tor-
turam illi repetere vsq; ad
finem mediæ horæ, etiam
nullis alijs superuenienti-
bus indicijs, & cõmunem
hanc esse sententiam dicit
Farinac. post Doctores,
quos citat vbi sup. in nu.
83. & nullam habere diffi-
cultatem apud omnes,
neq; secundùm praxim,
neq; secundùm iuris dispo-
sitionem. Et addit post
Clar. in d. S. fin. q. 64. ver-
hæc autem omnia, ad fin.
& ex Anton. de Canar. in
tract. de quæstionib. in
6. memb. post num. 1. bo-
nos Assessores incipere
à leui tortura, & si ex ea

veritatem habere nõ pos-
sunt, illam repetunt; ef-
seq; hoc laudabile, & se-
curum consiliũ dicit Car-
tar. in d. lib. 4. c. 1. n. 127.
in cuius calce, iuncto nu.
128. cũ Claro, & Canar.
vbi sup. admonet Iudices
vt in casu, quo dubitãt de
leuitate prioris torture, ad
torquendum iterum non
procedant, & idem admo-
nere dicit Marcum Anto-
nium Eugenium in conf.
76. nu. 129. & seq. lib. 1. &
optima est admonitio, &
omni nõ sequenda, maximè
à Iudicibus Regularibus,
& ab omnibus alijs, qui
Dei timorem habet, quia
in dubijs tutior pars est
eligenda, & reo est fauen-
dũ, secundũ vulgata iura.

57 Quando autem reus in
tormentis delictum con-
fessus est, iam dixi supra
quòd in sequenti die post
spatium horarum 24. de-
ducendus est corã Iudice,
vt ea, quæ in tormentis di-
xit, extra tormenta ratifi-
cet; talisq; ratificatio in
hac forma erit faciendã.

For-

Forma seruanda in ratificatione faciendã à Reo
extra tormenta quòd ea, quæ in
tormentis confessus est.

*Die 23. mensis Decembris anni 1637. constitutus iterum per-
sonaliter G. corã tali Iudice, in tali loco, & præstito ei iu-
ramento de veritate dicenda, tactis Euangelijs, fuit primò
interrogatus, an ultra ea, quæ externa die dixit in suo con-
stituto, existens in tormentis occurrat illi aliud dicere?*

Respon. Io hò detto il tutto, nè mi occorre altro, che dire.

*Item interrogatus, an omnia, quæ externa die dixit, & fas-
sus est in tormentis positus, vera sint, & fuerint?*

Respon. Tutto quanto io disse, fu, & è vero.

*Item interrogatus, an sit paratus, & velit modò extra tor-
menta ea omnia approbare, & ratificare.*

Respond. Signor sì.

*Et lecto ei per me de mandato D. Iudicis de verbo ad ver-
bum, prout iacet, integro suo examine, ab ipso bene audito,
& intellecto, fuit interrogatus, an prædicta, quæ sibi modo
legi audiuit deposita, ac dicta à se sint, ea forma, & modo
prout iacent, & an aliquid velit addere, vel minuere?*

*Respon. Tutto io hò detto come mi è stato letto, nè mi occorre,
che aggiungere, nè che diminuire.*

Et sic fuit dimissus, & ex mandato D. ad largã positus fuit.

58 Et quia aliquando pro
conuincendo ipso reo, vel
pro recognoscendo cor-
pore delicti, exhibenda
sunt ipsi reo arma, vel scri-
pturæ, aut similia, cũ qui-
bus, vel ipse reus fuit ca-
ptus, vel quæ fuerunt in
eius domo reperta: nãq;

quando quis imputatur,
quòd arma prohibita reti-
net, vel quòd libellum fa-
mosũ cõfecerit, vel quòd
aliquas lieteras scripse-
rit, vel receperit, vel quòd
aliquid furatus fuit, vel
quòd falsam fabricet mo-
netã, vel quòd Regularis
pro.

propriarius est, & pecuniam retinet, tunc practici Assesores Curiam cum Actuario, & Fiscali mittere solent, vel ipsi per se vna cum predictis accedunt ad habitationem imputati, & diligentissime ibi perquirunt, an aliqua ex predictis ibi reperiantur, vel signa, vel instrumenta, vel notae, vel scripturae, quae ad rem faciant, & illa secum ad Curiam deferunt, hoc seruantes, ut quidquid in tali perquisitione facienda fecerint, & quidquid inuenerint per Actuarium adhibitis duobus testibus in actis redigantur. Res autem, quae asportantur cum omnibus suis qualitatibus quantum fieri potest dilucide in actis sunt adnotandae coram dictis testibus, & aliquo signo signandae sunt etiam per testes, utputa per literas

39 Quae cognitio facienda est in hac forma.

Die 23. mensis Decembris anni 1637. Iterum constitut. G. coram tali Iudice interrogatus, an si videret aliqua arma in habitatione sua inuenta, illa recognosceret?

Respondis

A. B. C. D. si sunt scripturae & per subscriptionem testium, ac etiam ipsius Rei, quando praesens est, vel sunt muniendae sigillo, ita ut ab ipsis testibus recognosci sine aliquo dubio possint, cum ad Curiam reuersae fuerint, ubi statim sunt ipsi testes examinandi, testificando non solum quod praedictae res fuerint inuentae in habitatione rei, & in tali loco habitationis, sed etiam quod talis res fuit signata tali signo, & asportata, & in Curia recognita per eadem signa: Sintque praedictae res sic signatae consignandae, vel ipsi Actuario, vel alteri publice persone, ita ut a reo inficiari non valeant in eorum recognitione, ut per Tranquill. Ambros. post Doctores, quos citat in tract. de modo form. process. informat. lib. 1. c. 5.

Respon. Signor si, che io le conoscoerei.

Et exhibitae per me de mandato D. ipsi G. talia arma registrata in processu fol. 30. & interrogatus, an talia arma habuerit in habitatione sua?

Respon. &c. & scribatur responsio, prout data fuerit affirmatiua, vel negatiua, & sic de alijs instrumentis in habitatione Rei inuentis, & in casu negationis couincantur per testes, qui interfuerunt perquisitioni factae.

Et quoad literas recognoscendas.

Interrogatus, an sciat scribere?

Respon. Signor si, che so scriuere.

Item interrogatus, an si videret aliquam scripturam sua manu scriptam, illam recognosceret.

Respond. Signor si, che io la conoscoerei.

Et exhibitis per me de mandato D. ipsi G. quibusdam literis sub datum Romae die 13. Nouembr. 1637. incipientibus. Signor mio come fratello ho inteso della sua, &c. cum subscriptione G. cum inscriptione a terg. Al Signor N. &c. quibus literis bene visis, & inspectis per ipsum G. ac etiam ab ipso lectis.

Respon. Queste lettere sono tutte di mia mano &c.

Sed si negaret, facienda est confrontatio cum alijs scripturis ipsius inquisiti, adhibedi que sunt periti Scriptores, a quibus medio iuramento inquirendum est, an scriptura, & character sit similis, nec ne, & eorum dicta in actis scribantur, ut post Vulpell. in cons. 135. per tot. & in cons. 35. n. 3.

dicit Ambros. in d. lib. 2. c. 10. n. 4. & in n. 5. addit, in hoc stadium esse Peritis in arte post Carrer. qui late de hoc scripsit in sua prax. crim. in 11. excus. fol. 209 & 210.

Quando autem inquisitus negat se scire scribere, per testes est conuincendus, si fieri potest, ut

Bbb per

per Ambros. post Doct. quos citat in d.c. 10. in fi.
 60 Nec in casu huius cap. in quo tractatur de reo est prætermittendum adnotare, quòd quando aliquis de aliquo graui crimine, quod causat infamiam, est accusatus, denunciatus iuridicè, vel inquisitus, interim ad honores, & dignitates promoueri non potest, vt est tex. & ibi glos. in cap. omnipotens Deus 3. de accusat. & tradit Nauar. lib. 5. consil. in tit. de accusat. consil. 6. in nouis, nisi post annum promoveatur, secundum eadem glos. per tex. in l. reus ff. de muneribus, & honoribus. Intellige nisi per ipsum, steterit, quo minus causa intra annum expediretur, prout in tex. prædicto habetur; & procedit etiam si causa non expediatur ratione appellationis, ab ipso facte, nam pendente appellatione ab honoribus abstinere debet, vt in d.l. reus in fi. verum quia causæ

criminales à die cõtestatæ litis, vsq; ad biennium, inclusiue prorogari possunt, non autem vltra de iure Codicis, vt in l. fi. C. vt infra cert. temp. crim. caus. terminent. & tradit glo. in c. de causis in vers. certum terminum in fin. de offic. deleg. & Capy. in decis. 206. vbi in num. 1. in fi. post Salyc. in d.l. fi. col. j. dicit, procedere etiam si procederetur per viam inquisitionis, censeo non posse interim reus ad honores, præsertim Ecclesiasticos promoueri; nam cum possit interim per sententiam damnari, indecens est, vt in honore, vel dignitate aliqua constitutus, de graui delicto damnari possit.

61 Sed prædicta procedere intelligas, dummodo quis calumniosè accusatus, denunciatus, aut inquisitus non sit; nam si per maleuolos iniuste accusatus, aut denunciatus esset, aut inquisitus, nulla infamia

mia præcedere apud graues, bonos viros, eius promotio impedienda non est, secundum Nauar. in d. consil. 6. post Hostiens. & Ioan. Andr. in cap. meminimus de accusat. & Felin. ibidem, aliàs esset in potestate cuiuslibet impedire dignissimos viros à consequendis honoribus, & dignitatibus, si sola accusatio, denunciatio, aut inquisitio sufficeret ad repellendum à concursu, & à petitione beneficij, nõ grauatum infamia apud graues, & bonos viros, quod esset absurdum, & ideò non dicendum l. nam quod ab-

sur. ff. de bon. liber. prout dicit Nauar. in d. consil. 6. in nouis, & quòd pendentia accusationis, vel inquisitionis facte malo animo non impediatur promotio, probat tex. in d. cap. meminimus de accusat. & tradit Nauar. in d. lib. 5. consil. 7. in vers. quart. vbi etiã dicit, quod malus animus probatur ex coniecturis.
 62 An autem possit Reus Iudici iuridicè interrogati æquiuocare, veritatē tege re, quando contra illum criminaliter agitur in casu quo imponenda est illi pena capitalis, dixi in meo Prõp. in ver. crimen n. 13.

De publicatione actorum, & testium, ac de dilationibus, & defensionibus reo concedendis.

Cap. XV.

SUMMARIVM.

1 Publicationis actorum decretum faciendum est à Iudice, reo examinato, etiam si proce-

datur contra contumacem, & quomodo fit faciendum. Publicatio actorum in causis criminalibus pertinet ad instantiam iudicij.

- 2 Post publicationem actorū dandus est reo terminus ad se defendendum. Dilationes quot sint dāda reo ad se defendendum, & actori ad opponendum.
- 3 L. fin. ff. de fer. & dilat. quomodo sit intelligenda quoad dilationes concedendas.
- 4 Dilationes dandae sunt causa cognita quoad moderamen locorum, in quibus degent testes examinandi.
- 5 Dilatio priori loco assignāda est accusatori, & postea reo: & ad ordinem iuris hoc pertinet: sed ita ut dilatio concessa uni sit etiam alteri communis quādo Iudex procedit per viā accusationis, aut denunciationis, non autem quando ex officio. Fiscus probat sine assignatione dilationis, & postea assignatur reo dilationes ad suas probationes faciendas, quando Iudex ex officio procedit. Dilationes plures reo conceduntur, quando in illo non cognoscitur calumnia, vel animus prolatandi iudicium.
- 6 Dilationes cum copia articulatorum obiectorum an sint dāda reo ad deliberandum post accusationem illi factam.
- 7 Dilationes ita dandae sunt in causa adulterij, sicut & in alijs causis contra nonnullos, qui hoc negarunt.
- 8 Dilationes dantur etiam confessis, & conuictis de crimine heresis.
- 9 Inquisitionis haereticae prauitatis negotio, proceditur sine strepitu, & figura iudicij. Dilationes non ad substantiam, sed ad figurā iudicij pertinent, & restringi possunt quando summarie proceditur. Iudicium ordinarium causarum criminalium esse potest sine longioribus dilationibus, & valet, nisi appelletur. Dilationes breuiores concedendae nō sunt accusato de haeresi. Dilationes breuiores concedendae non sunt in causis criminalibus, in quibus est procedendum summarie, & sine strepitu, & figura iudicij. Dilationes breuiores non sunt concedendae in causis criminalibus Regularium, quando proceditur summarie, & sine strepitu, & figura iudicij.
- 10 Dilationes ad se defendendum concedendae sunt reo una cum copia indiciorū non solū ante sententiam diffinitiuam, sed etiam ante interlocutoriam de

- de illo torquendo. Dilationes tres sunt reo concedendae etiam ante torturam. Testes recipiendi sunt pro defensione rei, & ad probandam eius innocentiam post conclusionem in causa. Dilationes ad se defendendum concedere reo Iudex licite potest in criminalibus quando-cumq; ante sententiam: immo etiam post sententiam condemnatoriam, differendo executionem illius.
- 11 Dilationum termino durate ad defensionem reis cōcesso, Iudex ad ulteriora procedere non debet, alioquin omnia nulla sunt: nec conuālidatur Partium consensu. Dilationes termino durante Iudicis officium quiescit. In dilationis termino computantur dies tam feriati, quā non feriati.
- 12 Dilationis termino non obstante quando potest Iudex ad ulteriora valide procedere. Dilationes iam concessas abbreviare Iudex ex causa potest: facereq; hoc debet expresse, ut possit tunc ad ulteriora procedere. Dilatio cessat cessante causa, pro qua fuit concessa.
- 13 Dilationes concessas quando Iudex abbreviare potest. Defensiones possunt aliquādo dari reo existenti in secretis: & quid sit tunc faciendum.
- 14 Terminus ad se defendendum esse solet trium dierum: sed possunt assignari plures termini Iudicis arbitrio. Dilationes quas-cunque à iure concessas potest Iudex ex causa abbreviare, & prorogare.
- 15 Pro reorum defensione, termino durante quid facere debeant reorum Aduocati, & Procuratores, ac ipse Iudex, & in n. 16. 17. & 18.
- 18 Iudex non secundum propriam conscientiam, sed secundum allegata, & probata iudicari debet. Iudex supplere non potest ea, quae sunt facti in fauorem reorum: sed ea, quae sunt iuris omnino supplere potest, & debet.
- 19 Pro defensione reorum admittendi sunt etiam testes non integri, & minus idonei, ac praesumptiones, ac testes deponentes de credulitate. Homicidium factum fuisse causa defensionis probatur per consanguineos, ac feminas.
- 20 Defensiones ex officio concedere Iudex debet, quando reus illas non petit, etiam si sit absens, & etiā in notorijs quando reo competunt.

- 21 *Defensio tutior in homicidio, vel vulnere, est veris testimonijs probare occidisse, vel vulnerasse causa defensionis cum moderamine, & quando dicitur defensio facta cum moderamine. & in nu. 22.*
- 22 *Moderamen excedēs pro sua defensione mitiori pœna punitur.*
- 23 *Irregularitatem nō contrahit occidens, aut mutilans quando aliter mortem vitare nō poterat, etiamsi ex propria culpa inuasus sit.*
- 24 *Irregularis non est occidens præueniendo insidiantem sibi, si aliter euadere non potest. Defensionis causa inuasorem occidens missam celebrando, quando alio modo se saluare non posset, potest licitè missam cōtinuare, etiam si inimicum præueniat. Non polluitur Ecclesia ob effusionem sanguinis factam causa defensionis.*
- 25 *Defensio in iudicio iudicialiter à reo faciendā est, & quando ei à Iudice denegatur, faciendā est per appellationem à tali grauamine, vel per recursum ad superiores. Defensio per calumniam, aut falsas allegationes est illicita.*
- 26 *Defensio cum moderamine, est licita etiam aduersus Su-*
- periores excedētes in suo officio, & etiam contra patrem excedentē iura sua potestatis. Defensio cum moderamine est licita contra clericum sine incursu excommunicationis, aut irregularitatis.*
- 27 *Defensio etiam armis fieri potest quando Iudex iniuste procedit, & alia via de facto quis se defendere non valet. Clerici etiam eripere possunt de manu familia condemnatē iniuste.*
- 28 *Defensiones iure naturali concessas Principes auferre non possunt, sed concessam à iure positiuo possunt.*
- 29 *Defensiones proprias reus renunciare non valet in causa criminali, nisi esset notorium, nullas illi defensiones cōpetere, vel nisi iustā haberet causā; vel nisi spontè confessus sit.*
- 30 *Pro defensione reorum quæ considerare Aduocati, ac Iudex debet circa dicta testium.*
- 31 *Defensionis terminus assignandus est reo in iudicio spontè confessio, etiam si non petat, ex praxi generali.*
- 32 *Reus spontè confessus pro sua defensione quæ probare potest.*
- 33 *Inquisitus innocens; sed conuictus tāquam reus quæ probare potest pro sua defensione. Verisimile quod non est, non*

est

- est considerabile, nec credibile. Negatiua simplex etsi probari non possit, tamen probari potest coarctata loco, & tempore.*
- 34 *Vulnerati assertio etsi contra aliquem non probet, tamen per dictum ipsius probari potest negatiua, exculpando imputatum, nisi appareat de veritate in contrarium.*
- 35 *Per coniecturas inquisitus suam innocentiam probare potest: & quæ illa sint, explicatur.*
- 36 *Procurator etsi admittendus non sit ad defensionem rei absentis, est tamen admittendus ad excusandam eius absentiā pro vitanda pœna contumacie, non autem criminis, & ad alia, quæ explicantur.*
- 1 **E**Xaminato iam reo, si delictum confessus est, vel conuictus de illo sit, quia ante condemnationem sunt defensiones illi dandæ, & vt ad hoc deueniri possit, faciendum est à Iudice decretū de publicatione actorū, iuxta formam positam supra in c. 7. num. 23. in fi. & post illud danda est reo actorū copia, iuxta formam traditam in d. c. 7. num. 15. in fin. & iuxta ea, quæ ibidem dicta sunt in n. 16. & seqq. vsq; ad nu. 22. Nisi procedatur contra cōtumacem, quia nulla tunc fit publicatio processus, sed statim deuenitur ad condemnationem, etiam capitalem, vt dicit Schol. ad Trāquill. Ambros. in lib. 3. c. 1. nu. 3. At ego censeo etiā tunc publicationem prædictam esse faciendam, & priusquā deueniatur ad condemnationem esse reo defensiones aliquo modo dandas, quia tunc Iudex pro reo supplere debet, vt sentit Nacta in 1. adnot. ad cōf. 120. Alex. lib. 7. & adnotauit supra in c. 1. nu. 3. sed quando reus præsens est in causis criminalibus, publicatio processus ita pertinet ad substantiam iudicij, vt si omitteretur pfecto processu informatiuo ex parte Iudicis, reoq; examinato, factisq; debitis repetitionibus, & cōfrontationibus, processus esset ipso iure

iure nullus, quia tolleretur reo facultas se defendendi, vt per Clar. in §. fi. q. 48. nu. 1. sed solet prius citari Pars offensa ad subministrandum, si quid habet contra ipsum reum, maximè quādo adest querela, ac etiam ad videndū fieri publicationē processus, vt per Clar. vbi sup. qui etiam ibidem dicit, solere Iudices vnico cōtextu publicare processum offensiuum, & eius copiā Parti decernere vnā cum termino ad faciēdas suas defensiones. Qui terminus assignandus est etiam accusatori, si ipse cōpareat, & petat sibi statui dilationem ad probandum; & interim supersedere Iudex debet à publicatione processus, vt per Clarum vbi supra, dicens, quòd ita vbiq; indistinctè seruatur: quæ dicta à Claro confirmantur per Scacc. lib. 2. de iudic. c. 4. num. 1. & 2.

2 Post autem prædicta, si Iudex terminum prædictū

non dedit, prout dādum esse dixi iuxta communē praxim, de qua testatur etiam Farin. de indic. & tort. q. 39. n. 3. circa fi. post Clar. vbi sup. & alios, quos citat, dare Iudex debet reo terminum, seu dilationem ad se defendendum, etiam si ab illo non petatur, vt per Foller. in sua praxi crim. tit. & facta litis contestatione detur terminus ad probandum, in num. 1. & est tex. in l. desertorem §. si ad diem ff. de re milit. Et quamuis de iure dilationes duæ dādæ sint accusatori in iudicijs criminalibus, & reo tres iux. tex. in l. fi. ff. de ferijs, non solum in causis capitalibus, prout tex. ille loqui videtur, sed in omnibus causis criminalibus quibuscunq; vt dicit Clar. in d. q. 48. num. 2. in ver. quæro, quot dilationes, post glo. magnam ibidem, cuius sententiā post Bald. in d. l. fi. in fi. dicit esse cōmunem, & de consuetu-

dine

dine obseruari testatur post Ang. ibid. in nu. 1. & Castr. post num. 3. & alios Scribentes, & testatur et de communi post Farin. in lib. 2. qq. criminal. q. 39. ampl. 3. nu. 5. & Clar. vbi sup. Scac. in lib. 2. de iudic. c. 4. nu. 10. tamen secundum Innoc. in c. ad petitionem num. 4. de accusat. & communem sententiā Canonistarum, de qua testatur Farinac. in d. q. 39. num. 5. & ipse Clar. vbi sup. post Ang. in l. 2. nu. 8. ff. de re iudic. materia dilationum in causis criminalibus arbitrio Iudicis est relicta; idè solere Iudices reis plures dilationes cōcedere, præsertim quando sunt in carceribus, cum in eo casu cesset præsumptio calumniæ, non autem accusatoribus ita de facili, ne rei grauētur impensis, dicit Clarus vbi supra citatus, & sequitur Scacc. in d. c. 4. num. 13. nisi, vt addunt, accusator præstet fideiussionē de omnibus

expensis Parti præstandis si non probet: & dicit Scaccia, quòd nec reo dilationem ultra quartam concederet, quando ageretur de executione pænæ corporalis, quia posset præsumi peti tot dilationes ad retardandam executionem. Sed hoc dictū intellige nō habere locū, quando pœna, quæ exequenda est, esset pœna carceris, nam tunc cessaret dicta suspitio.

3 Sed aduertendum est, quòd etsi communis sit prædicta sententia de intelligēda d. l. fi. ff. de ferijs, & dilation. quòd ad omnes causas criminales, tamen de iure verior est sententia, quæ docet, præd. l. fi. esse intelligendam in solis causis capitalibus, prout loquitur, ac in alijs puniēdis pœna corporis afflictiva, prout sentit Guliel. de Cuneo, cui videtur adherere Bart. in d. l. fi. n. 11. & alij multi, vt refert Castr. in d. l. fi. nu. 3. Alex. in nu.

22. & Iaf. in nu. 50. vbi dicit secundum omnes intellectum hunc esse de iure veriore, & idem affirmat Lanfran. de Oria. in tract. de dilat. num. 3. & illos citat, & sequitur Scacc. in d. c. 4. nu. 12. vbi idem refert tenere Cyn. in l. 1. C. de dilat. post Iacob. de Arena, quem citat.

4 Dandæq; sunt dilationes causa cognita, vt dicit tex. in d. l. fi. & secundum moderamen locorum, vt dicit prædicta glos. magna in d. l. fi. hoc est ita, vt concedatur tempus necessarium ad faciendas probationes secundum distantiam locorum, in quibus degent testes examinandi, vti ex quibus scriptura aliqua est deducenda, vt dixi in meo Prompt. ver. Dilatio num. 7. in vers. sed de iure, & in princ. eiusdē nu. 7. tetigit, quid quoad hoc de iure, & quid in nostro Regno seruandum sit. Sed vide melius infra in num. 14.

Quæ causæ cognitio nõ requiritur quoad dilationes in d. l. fi. concessas, nisi circa distantiam loci, vt dicit Scaccia in d. c. 4. num. 14. nam cum prædictæ dilationes ex dispositione iuris sint dandæ, scilicet prima, & secunda, quæ danda est actori; & tertia, quæ est danda reo, dandæ illis sunt etiam si alias probare potuissent, vt per Scacc. in d. nu. 14. & 15.

5 Estq; dilatio priori loco assignanda accusatori, siue denunciatori, ad probandum de iure suo, & illa finita est assignanda reo ad defensam suam, vt post Vital. in tract. de malef. in rubr. de probatio. & quot sunt genera probat. num. 19. dicit Scacc. in d. c. 4. num. 4. vbi ad ordinem iuris hoc pertinere dicit, esseq; hanc conclusionem certam, & communem affirmat, nec adesse in hoc differentiam inter causas ciuiles, & criminales dicit. Declaratq; in num. 6. hanc

con-

conclusionem ita esse intelligendam, vt quamuis dilatio sit prius concedenda accusatori, & postea reo, tamē si reus vtivoluerit etiam dilatione concessa accusatori, facere hoc potest, & è contra potest postea actor vti dilatione concessa reo, quia dilatio concessa vni, efficitur cõmunis etiam alteri, secundum Iason. in l. fi. n. 33. ff. de fer. & Clar. in d. q. 48. in fi. quos citat, & sequitur ipse Scacc. in d. c. 4. num. 6. & cum Claro proximè citato dicit esse hanc communem opinionem contra Signorel. in conf. 160. Quam suam declarationem ita esse intelligendã explicat Scac. vbi sup. in nu. 8. vt tantum habeant locum, quando Iudex procedit per viam accusationis, aut denunciationis iuridicè, non autem quando procedit ex officio, in quo casu dicit nunquam vidisse in praxi admitti reũ ad pro-

bandum, dum suas probationes facit Fiscus, q̄ probat sine assignatione dilationis, & cum se probasse credit id, quod probare potest, tunc assignatur reo terminus ad probationes suas faciendas; concedendo illi nõ vnã tantum, sed tres dilationes, vt dicit Iaf. in l. properandum nu. 16. C. de iudic. iux. tex. in d. l. fi. ff. de fer. & ex causa concedenda est illi etiam quarta dilatio, secundum glos. magn. ibidem, & Farinac. qui alios citat in d. q. 39. n. 5. vbi etiam addit, quod in Romana Curia solent Iudices non solum concessas à iure, sed etiã plures dilationes concedere ad faciendas suas defensiones, quãdo in reo non cognoscitur calumnia, seu animus prolatandi iudicium, immò etiam in tali casu consilium Iudicibus ipse dat, vt etiam quartã concedant dilationẽ, quia est mora modici præiudicij, èt si reus nocens esset.

Ccc 2

6 Quan-

6 Quando autem Iudex procedit per viam accusationis dicit Iodo. in sua prax. crimin. cap. 3 r. quod reo volenti dilationem ad deliberandum super libello, seu accusatione ipsi criminaliter facta, & intentata, sunt ei de iure tradendi articuli criminum obiectorum, & concedendæ iustæ dilationes, ut illis inspectis, & cognitis, habitaq; matura cōsultatione, an ab eis se defendere, & expurgare possit; deliberet, an cedere, vel contendere debeat, vel si Iudici cōsentire habeat, vel eum recusare: quam sententiā tenuit ante Iodocum glos. in auth. offeratur in vers. ad iudicium C. de lit. contestat. vbi talis dilatio conceditur reo in ciuilibus spatio viginti dierum, sed secus faciendum esse dicit Iodoc. in d. c. 3 r. n. 2. quando Iudex procedit ex officio, scilicet per viā inquisitionis, quia tūc nulla dilatio est illi concedenda,

nec copia articulorum est illi danda, sed statim respondere obligatur. At communis Doctorū sententia docet, nec accusato prædictam libelli copiam, & dilationem esse dandam, prout tenent Doctores citati à Scacc. in d. c. 4. nu. 22. inter quos est Clar. in d. S. fi. q. 45. vers. sed hic quero, vbi testatur de communi sententia, & consuetudine, quæ sine controuersia seruatur, ut dicit ipse Scaccia ibid. in num. 29.

7 Existimarūt quoq; communiter Doctores, in crimine adulterij, ob eius immanitatem nullā omnino, vel vnicam rātionem esse assignandam reis dilationem, prout tenet gl. in l. in crimine ff. ad leg. Iul. de adulter. per quem tex. dicit Clar. in d. S. fi. q. 48. nu. 3. vers. sed nunquid, quod in tali crimine de iure nō est danda dilatio, nisi ex iusta causa, & testatur de d. communi Doctorum sen-

sententia Scacc. in d. c. 4. nu. 18. sed Petrus de Belpert. in l. fi. nu. 9. ad fi. ff. de feri quem citat, & sequitur Cyn. in l. r. nu. 8. in vers. modò accedamus C. de dilat. cōtrarium tenet, & illos citat, & sequitur, & passim eorum sententiā seruari testatur Scac. in d. c. 4. nu. 2 r. & de eadē praxi testatur Clar. vbi supra, dicens, quod de consuetudine ita dantur dilationes in causa adulterij, sicut dantur in alijs causis criminalibus, quæ cōsuetudo, ni fallor, fundari potest etiam per d. l. in crimine ff. ad leg. Iul. de adult. sic enim ait; *In crimine adulterij nulla danda dilatio est: nisi, ut personæ adhibeantur, aut Iudex ex qualitate negotij motus hoc causa cognita, permiserit.* Ex his namq; verbis apparet posse Iudicem ex qualitate negotij arbitrio suo in adulterij crimine dilationes concedere, prout

glossator in figuratione casus eiusdem legis, & prout tenent Canonistæ relati supra in num. 2. fieri posse in omni crimine. Et id, quod dicitur de cognitione causæ in præd. l. in crimine, intelligendum est procedere quoad distantiam loci, prout supra in num. 4. intelligendam esse dixi d. l. fi. ff. de feri. & dilat.

8 Nec à prædictis dilationibus obtinendis, sicut obtinentur in alijs criminibus excluduntur accusati de crimine hæresis, confessi etiam, vel conuicti, ut post Pegn. ad Direct. Inquisitor. parte 3. comment. 28. tenet, & probat Scaccia in d. c. 4. nu. 37. & refert Pegn. vbi sup. verba Concil. Biterrensis in c. 8. per quæ determinatur in isto crim. concedendas esse competentes dilationes, & esse benignè admitendas exceptiones, & replicationes.

9 Et quamuis in inquisitionis hereticæ prauitatis nego-

negotio procedi possit simpliciter, & de plano, & absq; Aduocatorū. & Iudiciorum strepitu, & figura, vt habetur in c. statuta 20. de hæret. in 6. & tenent communiter omnes, nemine discrepante, vt dicit Scac. in lib. 1. de iudic. c. 52. nu. 2. & in causis, in quibus summarie proceditur dilationes sint restringende, quia non ad substantiam, sed ad figuram iudicij pertinent. Illa enim sunt de substantia alicuius rei, sine quibus res ipsa esse non potest, quia substantia dat esse rei, l. Iulianus S. si quis rem ff. ad exhib. prout est pretium in emptione l. pretia ff. de contrahend. empt. Institut. de empt. & vend. S. pretium. Iudicium autem ordinarium causarum criminalium omnium esse potest sine longioribus dilationibus, & valet, nisi appelletur, secundum Scac. in d. lib. 1. de iudic. c. 53. nu. 14. in fi. ergo breuiores dilatio-

nes in iudicio summario concedi possunt; nihilominus accusato de hæresi breuiores dilationes concedendæ non sunt, sed ita sunt concedendæ, vt in alijs iudicijs criminalibus, in quibus ordinariè proceditur, conceduntur; datur enim reo dilationes in causis criminalibus ad probandam suam innocentiam, & ad consulendum propriæ famæ, quæ de iure naturæ est conseruanda, & maximè in hoc crimine, quod plus alijs famam denigrat; & ita tenet Scac. post DD. quos citat in d. c. 4. difficult. 7. à num. 36. vsq; ad num. 41. vbi notabiliter infert, qd̄ etsi in clem. sepe de verb. signific. mandetur, vt in causis summarijs abbrevientur dilationes, tamen hoc non habet locum in causis criminalibus, quauis in illis summarie sit procedendum. Et ex hoc subinfertur, qd̄ etsi in causis criminalibus Regularium sum-

summarie sit procedendum per priuilegium Bonifacij VIII. relatū sup. in c. 1. n. 4. tamen nec quod ad illos dilationes sunt diminuendæ ad se defendendum.

10 Suntq; prædictæ dilationes reo concedendæ ad se defendendum vnà cum copia iudiciorum, non solum prius quam deueniatur ad sententiam diffinitiuam, sed etiam ad interlocutoriam de illo torquendo, prout de iure ciuili, & canonico probat Farin. in d. tract. de indic. & tort. q. 39. nu. 1. 2. & 3. & in fine d. nu. 1. testatur esse hanc communem, & receptam sententiam, nec habere contradictorem, & Marfil. in l. 1. nu. 8. ff. de quæst. asserit regulam esse generalem, vt priusquam ad torturam deueniatur debeat reo iudiciorum copia dari, nec non & terminus assignari ad se defendendum, si petatur, l. si vnum S. cognitorum,

& ibi Alber. ff. de quæst. Angel. in l. de tormentis col. 2. C. de quæstion. Debereq; Iudicem hanc causam palam audire, & disputare, adhibitis Aduocatis vtriusque Partis, declarat Angel. in l. custodias ff. de publ. iudic. Existimoq; etiã in casu torturæ concedendas esse reis tres prædictas dilationes, cum text. in d. l. fin. ff. de fer. & dilat. indistinctè loquatur; & quia est mora modici præiudicij, etiam si reus nocens sit, per tradita à Farinac. in d. q. 39. nu. 5. & 6. & ex dictis per Cartar. in pract. interrog. reor. lib. 4. c. 1. num. 165. vsq; ad nu. 198. vbi latè disputat, an sint etiam dandæ reo defensiones, si illas facere vellet etiam in repetitione torturæ; & quia defensio nemini est deneganda, quocumque tempore per reū postuletur, l. vnus S. cognitorum ff. de quæst. Steph. Gratian. in decis. Rotæ March. decis. 144. num.

num. 32. Et dicit Marant. in 6. par. sui spec. tit. de dilat. num. 3. quod in criminalibus ad defensionē rei ad probādam eius innocentiam possunt recipi testes quodcumque etiam post conclusionem in causa, & ita refert tenere Bart. in l. 1. §. fin. ff. de quaest. in l. diui fratres ff. poen. & in l. 2. §. si publico col. 4. ff. de adult. Alex. in auth. iubemus circ. fin. colum. C. de iudic. Abb. in cap. suborta col. fin. de re iud. Paul. de Castr. in cons. 325. & Franc. Aret. in cons. 144. Vndē ipse Marant. ibidem infert, nō peccare Iudicem, si quādocumque ante sententiam concedat in criminalibus reo dilationem ad se defendendum. Et meritō hoc dicit, quia talis sentētia probabilis est, & firmata auctoritate prædictorum grauissimorum Authorum; ideōq; in praxi ab illa nunquam recederem, etsi Bald. in l. cū

à nobis C. de dilat. dicat, dilationem ad se defendendum non esse concedendā post cōclusionem in causa, siue præcessisset dilationes, siue non. Imō plus dicit Foller. in rubr. recipiantur defensiones reorum nu. 8. in sua pract. crim. quod defensiones reorum debent audiri, & admitti etiam post sententiam condemnatoriam, & debere tunc Superiorem supersedere executionem sentētiæ, affirmat post Bart. Marf. & Innoc. ac Bal. & dicam infra in num. 20.

11 Durante autem termino dictarum dilationum, quæ conceduntur reis ad se defendendum Iudex ad vltiora pcedere non debet, vt expressè ex illo tex. hoc notat Marfil. in d. l. vnus §. cognitorum nu. 123. ff. de quaest. in l. & ita tenet Bursar. in consil. 201. num. 75. lib. 2. & alij, quos citat, & sequitur Farinac. in d. q. 39. nu. 7. pendente

dente enim termino dilationis, Iudicis officium conquiescit, & dies tam feriati, quàm non feriati in dilatione computatur, vt determinatum est per tex. ad hoc notabilem in l. siue pars C. de dilat. per hæc verba: *siue pars siue integra dilatio fuerit data, eo vsq; Iudicis officium conquiescat, donec petiti temporis defluerint curricula. Feria autem siue repentina, siue solemnes sint dilationū temporibus non excipiantur, sed his connumerentur*, per quem tex. ita tenet Gratian. in d. decis. 144. nu. 37. post Franc. in cap. significante nu. 15. de appellat. & per d. l. siue pars, quæ est 3. C. de dilat. non viso Gratiano ita tenui in meo Prompt. verb. dilatio num. 13. Estq; hoc adeò verum, vt sentētia, & omnia alia subsequuta sint ipso iure nulla, vt dicit Gratian. vbi supra nu. 38. post Paris. in cons. 16. nu. 14. lib. 4. Ret. dec. 37. n. 2.

de appellat. in antiq. & Vant. de nullit. ex defectu iurisd. num. 175. & nec ex Partium cōsensu ratificari valeāt, vt per Gratian. ibid. in n. 39. in prin. post Bald. in d. l. siue pars, & Lancell. de attent. dilat. pend. n. 5. 12 Quæ omnia inuenies me dixisse in d. verbo Dilatio num. 13. sed cum his limitationibus, scilicet, Primò, dummodò Iudex cōcedendo dilationes nō referuet sibi potestatem quodcumq; interim iudicandi, vt per Scac. in lib. 2. de iudic. c. 3. nu. 170. quod tunc Iudices facere hoc solere dicit Farin. in d. q. 39. num. 11. vbi hanc sententiam & ipse tenet, quando suspicantur, dilationem peti ex calumnia. Et in nu. 12. introductum esse in Curia Gubernatoris Vbis refert, vt in delictis notorijs, in quibus nulla defensio cadere potest concedatur dilatio ad se defendendum v3. intra terminum trium dierum

Ddd cum

cum clausula *plus, vel minus arbitrio ipsius Iudicis*. Secundò, vt iudicare Iudex interim non possit, si pro tota causa fuit dilatio concessa; secus si pro vno articulo tantum, nam tunc super alijs articulis, super quibus dilatio non fuit concessa iudicare valet, si separata sint, & non conexa, aliàs ficus, vt per Cyn. & Fulgos. in d. l. siue pars. Tertio, vt iudicare interim Iudex non possit, nisi ex causa dilationem reuocaret, illam abbreviando, quod facere Iudicem posse dicit Glos. in ver. Curricula in d. l. siue pars, & Paul. de Castr. ibid. in nu. 2. & Bald. in num. 1. quem sequitur Gratian. in addit. quam ipse facit ad d. suam decis. 144. n. 15. vbi etiam dicit, hanc reuocationem esse faciendam expressè, nam aliàs non censetur dilatio reuocata, si de facto ad vltiora procederet, vt determinatum esse dicit in Rot. Rom. coram

R.P. D. Bravo in vna Anconitana die 14. Nouembris, & in vna Amerinensi die 13. Nouembris 1593. coram R.P. D. Iusto. Quarto, iudicare Iudex potest tempore concessæ dilationis durante, quâdo causa, ob quam fuit concessa dilatio cessat ante tempus concessæ dilationis, vtputa si data esset dilatio trium mensium ad aliquid probandum, vel producendum, & fuit probatum, & productum in primo mense, tunc potest Iudex ad vltiora procedere, quia cessante causa dilationis cessat dilatio l. à filia S. alumnos ff. ad Senatusc. Trebell. & ita tenet Fulgos. in d. l. 3. Et vide etiam tres alios casus, in quibus Iudex procedere potest ad vltiora, dilatione durante, apud Scac. in d. c. 3. nu. 171. 172. & 173.

13 Et quod ad reuocationem à Iudice faciendam aduerte quod non solum est facienda expressè, vt dictum est,

est, & tenet etiam Farin. in d. q. 39. nu. 10. sed fieri non potest, nec debet secundum Farinac. in d. nu. 10. nisi essemus in notorijs ob vitandum tumultum in populo; quâdo imminet si retardaretur punitio delinquentis, nam tunc, ne sequatur tumultus procedi potest ad vltiora, non obstante dilatione concessa. Et idem est dicendum quando reus probabiliter est suspectus de fuga, vt dixi in d. verb. Dilatio nu. 13. post Doctores ibidem citatos; potest enim tunc dilatio abbreviari, ne periculum sit in mora, & dummodò non denegetur illi necessaria defensio, & interim est reus cautius constituendus, maximè quia in tali casu possunt dari defensiones reo existenti in secretis carceribus, nã etsi regulariter tempore defensionis rei *ad largam*, vt dicitur, poni soleant, tamen stante qualitate personarum, & causæ solent

etiam dari reo existenti in secretis, vt per Tranquill. Ambrosin. in lib. 3. de modo form. proc. in form. c. 1. nu. 21. dummodò durante termino concedatur ipsi reo facultas alloquendi cum Procuratorib. & Advocatis, saltem præsentem ipso Iudice, vel Assessore, vel Fiscali, aut Actuario, vel alio non suspecto, ab ipso Iudice deputando, vt per Ambros. d. c. 1. n. 22.

14 Terminus autem, qui ordinariè dari solet reis ad se defendendum de consuetudine, & stylo Curiarum est terminus trium dierum; sed ex iusta causa potest Iudex longiorem, aut breuiorem terminum assignare, vt post Cartar. dicit Ambrosin. de modo form. process. inform. lib. 3. c. 1. n. 23. & 24. addens in nu. 25. non esse ideò intelligendum vnicum tantum terminum assignandum esse, sed posse assignari plures, quâdo Iudex hoc æquum, & necessarium.

esse duxerit, vt per Alex. in l. 2. num. 8. ff. de re iud. & Clar. in d. q. 48. nu. 2. vers. quæro quos, & iuxta ea quæ supra in nu. 4. & 5. dicta sunt; sed dicit Marant. in suo spec. par. 6. ver. Dilatio nu. 15. & patet etiam ex dictis supra, quod omnis dilatio est Iudici arbitraria, & habito respectu ad distantiam loci, ad qualitatem personarum, & causæ, longiorem, & breuiorē dilationem concedere potest, iuxta sententiam Speculatoris in tit. de cit. §. nunc de tempore in fin. & in §. fi. in fi. & idem Marant. in tit. de dilat. nu. 16. ex Regijs Pragmaticis tradit tempus in dilationibus assignandum, tam habentibus testes præsentibus, quàm absentes, quod quia maximè Regnicolæ videre possunt apud illū, hic breuitatis causa omittendum esse censeo, non omisso tamen eo, quod ipse dicit tam in principio, quàm in fine eiusdem num. 16. scilicet

licet, posse Iudicē ex causa quascunque à iure concessas dilationes (& sic est concessas per Pragm. Regias) abbreviare, & prorogare, vt not. Alex. & DD. in l. 2. ff. de re iud. & Abb. in cap. cum sit de appell.

15 Infra quem terminum reo assignatum curare debent reorum Aduocati vacuare, & perimere indicia contra reos in processu probata, quando processus est legitimè fabricatus, ita vt cum iuridico fundamento de illius nullitate dicere non valeant, facereque hoc debent per allegationes veras, & iuri, ac DD. dictis consonas, quando indicium à iure emanat; sed si à facto proueniat, facto contrario euacuare illud nitantur, non quidem per mendacia, & calumnias, sed per probationes veras, & reales, & propriæ conscientie non contrarias, vt quia v. g. indicatur quis per fugam post delictum, & veritas est

est, quod non aufugit, sed ob aliquod negotium pertractandum è loco discessit. Indiciatur reus ob inimicitiam capitalem, debet Aduocatus considerare causam, vnde processit, & veris testimonijs probare illam non fuisse veram, vel non sufficere rationabiliter ad talem vindictam faciendam: quod si probare non potest, quia vera est, & clara: tunc si fieri potest, probanda est recõciliatio per actus exteriores, ex quibus præsumitur, & inducitur, vt latius per Foller. post DD. quos citat in rubr. recipiantur defensiones reorum nu. 1. & 2. quem omninò videant Iudices, & Aduocati, quia ibi materiã hanc latè tractat.

16 Et quãdo reus aliquem vulnerauit, qui statim mortuus non est; probent Aduocati si hoc legitimè probare possunt, euenisse hoc rixam, vel quod mortuus non est ex vulnere, adhibendo reales fides Medicorum,

quod vulnus non erat mortale, & consimilia, vt per Foller. latè post DD. quos citat vbi supra in n. 3. & 4. & 5. & in n. 6. dicit ea, quæ in contrarium potest probare Fiscus.

17 Deficientibus autem Aduocatis in reorum defensione, potest, & debet Iudex ex officio suo examinare testes à Parte non productos, etiam ipsa Parte non instante, nec postulante, secundum Bar. in l. 1. §. si. cir. prin. ff. de quæst. & in l. 2. C. de abolition. & Marf. in sua prax. crim. in §. oportune num. 14. quos citat, & sequitur Foller. vbi supra in nu. 9. per tex. optimum in l. si non defendatur ff. de pen. vbi expressè determinatur, vt quando non benè defenduntur inquisiti, Iudex, qui causam cognoscit, de eorum innocentia querere debet, & faciunt finalia verba text. in l. 2. C. de eden. cui concordat decretum Eleutherij Papæ in cap. iudican-

cantem 30. quæst. 5.
 18 Et quamuis Iudex ex eo, quod non secundum propriam conscientiam, sed secundum allegata, & probata iudicare debeat, ut notatur ex c. 2. de off. Ordin. & notat glo. & Bart. in l. illicitas §. veritas ff. de offic. Præs. & alij à me citati in meo Promptuario verb. Iudex num. 5. & latius scripsi in mea 3. par. lib. 5. c. 4. à nu. 26. v. q. ad nu. 33. si videat partem alteram in probationibus defecisse, aut quidquam necessarium allegare omisisse, non possit ipse supplere, quia secundum propriam conscientiam iudicaret, ut tenet Vasquez in 1. 2. q. 19. a. 6. disput. 64. c. 2. num. 6. & 7. & sequitur Sánchez in opere morali lib. 1. c. 9. n. 48. tamen, ut dixi in d. ver. Iudex nu. 6. est hoc intelligendum, ut supplere Iudex non possit, si Partes

deficiant quoad ea, quæ sunt iuris, ipse Iudex supplere potest, & debet iuxta apertum in l. vni. C. ut quæ desunt Aduoc. Iudex suppleat; & probatur ex cap. bonæ memoriæ, & ibi glo. in vers. curauimus allegare, & ibi Doctores de postul. Prælator. Et ita tenet Gloss. in vers. remaneat in d. c. iudicantem. 30. q. 5. Et ita intelligenda est doctrina Bartoli, Marf. & Foller. relata in nu. præced. ut scilicet debeat Iudex examinare testes à Parte non productos, etiã Parte non istante, ad probandum ea, quæ sunt iuris, non autem ea, quæ sunt facti; nam alioquin & eorum doctrina, & iura, quæ allegant essent contraria dictæ leg. vnic. C. ut quæ desunt aduoc. & iura iuribus concordare oportet cap. cū expediat de elect. in 6. l. 1. C. de inoff. dotib.

19 Admittendi sunt etiam pro defensione reorum testes non integri, & mi-

nus

nus idonei, secundum Speculat. in tit. de inquisit. §. 1. vers. sed nunquid reus, quæ citat, & sequitur Anan. in consil. 59. & tenet Alex. in consil. 24. incip. Animaduersis col. 13. lib. 2. quos citat, & sequitur Foller. in d. rubr. recipiantur defensiones reorum nu. 10. & ad probandum homicidium factum fuisse causa defensionis admittuntur consanguinei feminae, etiam admittuntur præsuppositiones, ut per Foller. prox. cit. in nu. 16. addens, quod ad defensionem plenè probant etiam testes deponentes de credulitate, secundum Salyc. & Bald. in l. solam C. de testibus, & alios, quos citat. Ad elidendam autem plenam probationem homicidij sufficit ad rei defensionem si vnus testis dicat, scilicet ex causa scientiæ homicidium fuisse commissum causa defensionis, ut per Boss. in tit. de defens. num. 3. est enim

probatio contra probationem quærelantis, seu Curia, ut latius declarat ipse Boss. in tit. de cõfessis col. penult.

20 Reo autem defensiones non petente Iudex ex officio illas concedere debet, ut dicit Bar. in l. si. nu. 11. ff. de fer. & dilat. per d. l. vnus §. cognitorum ff. de quæstionib. & l. si non defendatur ff. de poenis, & etiam post sententiam, ut in l. 1. in fi. ff. de quæst. & idem tenet Castr. in d. l. si. n. 11. & alij, quos citat, & sequitur Maran. in suo spec. par. 6. act. 3. num. 3. & dixi supra in num. 10. cum Foller. & alijs à me ibi citatis. Idemq; tenet Sigismun. Scac. de iudic. lib. 2. c. 4. diffic. 4. nu. 16. vbi etiam ex comm. Doctorem sententia, & præsertim ex Baldo in tract. de statut. in ver. terminum nu. 8. addit, Iudicem concedere debere terminum ad se defendendum reo confessio etiam non præfenti

fenti, & illum errare si nō concederet petenti: & in n. 17. reprehendit Iudices amputantes reorum defensionem: sed intellige quando hoc facerent sine causa, & nō seruando ea, quæ dicta sunt supra in nu. 12. esseq; illas concedendas etiam in notorijs, communis est Doctorum sententia, vt dixi in meo Prompt. verb. defensio in fi. ex Gomez. tom. 3. var. resolut. c. 1. num. 43. ac ex Farinae. & alijs, quos refert in p. 1. q. 2. 1. num. 27. & Amescu. in tract. de potest. in seipf. lib. j. c. 17. n. 5. Dummodò in delicto notorio defensiones reo cōperant, iuxta dicta supra in c. 4. num. 18.

21 Ad defendendū inquisitos de homicidio, vel vulnere tutior defensio est veris testimonijs probare illos pro defensione proprię vitę vulnerasse, vel occidisse; nam in tali casu si defensio facta sit cum moderamine incul-

patæ tutelæ, vt Legistæ dicunt, hoc est, cum debita proportione, de homicidio non tenetur ille, qui incontinenti aggressorem occidit, vt communiter Doctores docent in l. vt vim ff. de iust. & iure; Quā proportionem tūc interuenire dixi in d. meo Promptuar. ver. defensio nu. 2. ex Fortun. Garcia in d. l. vt vim n. 4. ff. de iust. & iure, & glos. in cap. significasti de homic. quando ad defensionem id agitur, quod repellere violentiā potest, & concordat Bar. in d. l. vt vim num. 9. dicens, moderatam esse defensionem, quando aliter non potes euadere, quin tu offensio- nem recipias. Et concordant ea, quæ dixi in mea 1. 2. lib. 3. c. 1. num. 3. Nec esse necessarias tres illas partes, quas pro inculpatata tutela necessarias esse existimauit Accursius, probat Salomonius in d. l. vt vim à n. 6. vsq. ad 10. & p̄sertim ostendit propor-
tio.

tionem prædictam necessariam non esse in armis, vt etiā dixi in d. verb. Defensio num. 2.

22 Diciturq; facta defensio cum prædicto moderamine, ad hoc, vt reus defendi possit quòad forum exterius, si quis repercutiat post primum ictum, vt notat glos. magna in cap. significasti il 2. de homicid. & notant omnes in l. 1. C. vnde vi, & Salyc. in l. si quis à se fundum C. ad legem Iuli. de vi publ. & Felin. in conf. 50. n. 14. in fi. & dixi in d. ver. Defensio nu. 2. in vers. & quāuis. Quod quidē moderamen si quis excederet, etsi punitione dignus sit, mitiori tamen pena punitur, quia motus corporis ad defensionem violentus mensurari nō potest, vt dicit Felin. in d. confil. 50. nu. 19. & dixi in d. nu. 2. vbi etiam inuenies, quid sit quòad prædicta dicendum in foro conscientię.

23 Et si fortè ageretur cō-

tra Clericum mutilantem, aut occiforem ad declarandum, illum non cōtraxisse irregularitatem, probare Aduocati veraciter debent illum mutilasse, vel occidisse, ex eo quòd aliter mortem vitare non poterat, nempè quia ita arctatus erat, vt fugere nō posset, nec clamore, aut alia via se iuuare; quia tūc nullam irregularitatem incurreret, vt determinatū est in Clement. 1. de homicid. & dixi in mea 3. p. lib. 7. c. 1. nu. 57. & in Promptuar. d. verb. Defensio nu. 3. in vers. quæ sententia, vbi, & in d. c. 1. nu. 58. dixi hoc procedere etiam in casu, quo quis ex propria culpa inuasus sit, si inuasorem occidat, in casu, quo mortem aliter vitare non valeret; & propria culpa sit talis, vt illam committens periculum inuasionis vitare non potuerit; quia si præuidere potuit, aut debuit, & non præuidit, mortem aliter vitare poterat

terat non committendo culpā, & sic essemus extra casum d. Clem. 1.

24 Ille etiam, qui aliter euadere nō valens si præueniendo insidiantem sibi occideret, & hoc probaret, declarandus effret à pœna irregularitatis immunis, per ea, quæ dixi in d. c. 1. nu. 59. & in d. verb. Defens. num. 3. vbi etiam retuli, ita tenere Vasquez in opusc. de restit. c. 2. §. 1. dub. 7. num. 22. Imò plus dicit Salomoni. in d. l. vt vim ff. de iust. & iure num. 15. post Ioa. de Lignano, quem citat Panor. in cap. Clericis de vita, & honest. Cler. scilicet quòd si Sacerdos inter missarum solemniam inuasorem occideret ob defensionem propriæ vitæ, quam aliter seruari non posset, statim missam illi continuare liceret; tenent etiam eandem sententiam Silue. in ver. bellum 2. q. 3. dummodò concurrant ea, quæ habentur in d. Clem. 1. Procedere

req; prædicta dicas etiam si inimicum præueniret ex altari, quādo aliter mortem euadere Sacerdos celebrans nō posset, quia eadem & in illo militat ratio. Et probabilis est sententia Sylu. in d. q. 3. quòd nec in tali casu pollueretur Ecclesia, cū absq. iniuria sanguinis effusio tunc fiat; & ad pollutionem Ecclesiæ requiritur effusio sanguinis cum iniuria, vt not. in cap. vnic. de consecrat. Eccles. lib. 6. & dixi in d. verb. Defensio nu. 5.

25 In iudicio autem iudicialiter defensionem suam reus facere debet, etiam si à Iudice illi denegetur, per ea, quæ dixi in d. ver. Defensio num. 6. in ver. & sicut de iure per l. quisquis C. de postul. faciendaq; est, quando ei denegetur vel per appellationem à tali grauamine, vel per recursū ad Superiores, vt in l. nec magistratibus, & ibi glos. & Doctor. ff. de minorib. Et ratio est, quia
vt

vt dicit Anchar. in cap. 1. nu. 4. de dilationibus, omnis modus defendendi est commensurandus modo offendendi, qui intenditur l. 1. & ibi notatur C. vnde vi, sed in hoc casu modus offendendi est per violentiam iudicialem; ergo per violentiam iudicialem est faciendus modus se defendendi, non autem iniurijs, & opprobrijs, nec calumnijs, aut falsis allegationibus, & falsis testibus, quidquid in contrarium dicant Doctores à me citati in d. meo Prompt. ver. Aduocatus nu. 24. & alij; quia, vt ibidem dixi, in foro conscientie nullo modo hoc licet.

26 Sed quia defensio cum supradicto moderamine contra quemlibet inuasorem licita est, cum à iure naturali concessa sit cap. ius naturale. 1. dist. & dixi in d. verb. Defensio nu. 6. in prin. licitam esse, ibidem addidi etiam contra Superiores, quando excedunt

in suo officio (ita scilicet, vt ad modum excessus defensio fiat, per dicta in nu. præced.) vt est tex. & ibi glos. in l. prohibitu, in ver. resistentibus C. de iure fisci lib. 10. l. deuotum C. de metat. & epidem. lib. 12. & facit l. 1. C. quando licet vnicuique sine iud. se vendic. & etiam contra patrem, si excedat in his, quæ iure patriæ potestatis sibi concessa sunt; ac contra Abbatem, & alios Prælatos aliquid contra subditos attentantes ultra potestatem, & modum sibi concessum, vt per D. Antonin. in 3. p. tit. 4. c. 3. §. 1. & Silu. ver. Bellum 2. q. 5. vbi idem dicit de vasallis, & seruis contra dominos, & de vxoribus contra maritos, quando & ipsi excedunt potestatem sibi concessam in puniendo, vel corrigendo, vt dixi in d. ver. Defensio num. 6. vbi etiam addidi, licitam esse etiam, contra iniustum Iudicem, iuxta ea, quæ dixi

in eod. Prompt. in verb. Damnatu ab homine nu. 10. & iuxta dicenda in num. sequenti. Et licere etiam contra Clericum aggressorem sine incurfu excommunicationis, aut irregularitatis, dixi etiam in d. nu. 6. ex Gomef. lib. 3. var. resol. c. 3. nu. 20. per tex. in cap. si verò il 1. de sent. excomm. in vers. si verò clericorum, & in Clement. 1. versus finem de homicid. & per ea, quæ dixi in mea 3. part. lib. 4. c. 1. nu. 19. & aliquibus seq. & licere etiã contra furiosum, mente captum, vel dormientem offensorem dicit Gomef. vbi supra. Quapropter si casus occurreret, & esset quis ob aliquod ex prædictis inquisitus pro defensione inquisiti excessum offendenti probandum est ab Aduocatis, vnã cum moderamine offensionis.

27 Quæ dicta sunt supra in nu. 25. scilicet vt si inquisitus iudicialiter offenda-

tur, iudicialiter se defendere debeat, intelligenda sunt, vt procedant, quando iudicialiter facere hoc valeat per appellationem, vel recursum ad Superiorem; nam si non valet, nẽpẽ quia de facto à Iudice impeditur, & de facto iniuste ad mortem est damnatus, vtputa, vel quia delictum nõ fuit sufficienter probatum, vel quia pena excedit culpam à reo commissã, tunc põt inquisitus armis seipsum defendere, et occidendo iniquũ Iudicẽ, aut ministros iniquos, vt dixi in d. meo Prõpt. in ver. Dãnatus ad mortem num. 10. post D. Thom. & Vasquez ibid. à me citatos: Et quòad ministros explicauit esse doctrinam prædictam intelligendam procedere, quando cum scientia iniquitatis sententiæ, illam volunt executioni demãdare, sed secus quãdo ignoranter, & bona fide existimantes illam esse iustam. Estq; notandum

dum id, quod dicit Foller. in sua prax. crim. rubr. etsi constebuntur nu. 11. vbi admonet Iudices, vt iuste condemnent reum, nam alioquin etiã clerici eum eripere de manu familiæ, secundum Alex. in conf. 44. incip. post reditum pri-
29 mum, Alber. de Ros. in l. addictorum C. de episc. audient. & Marfil. in sua pract. crim. S. attingamus num. 41.

28 Nec possunt Principes defensiones iure naturali concessas tollere secundum Anch. in c. 1. num. 4. de dilat. per text. in S. sed naturalia Instit. de iure nat. & videtur expressum in clem. pastoralis S. ceterum, versus fin. vt dixi in d. ver. Defensio n. 7. Et quãuis per nõnullas leges ibi citatas, ac in alijs defensio quandoq; deneganda videatur, tamen non denegatur ea, quæ à naturali iure conceditur, sed ea, quæ cõceditur à iure positiuo, vt tenet Anch. in cap. per

tuas nu. 5. & 6. de simon. Bald. in d. l. vt vim num. 4. & 5. ff. de iust. & iur. & alijs à me citati in d. num. 7. & hoc pcedere dicit Anch. in conf. 259. etiam si iudicium fiat summarie, vt dixi in d. n. 7. in fi.

Nec ipse reus proprias defensiones renunciare potest in causis capitalibus secundum glos. in l. pactum inter hæredem ff. de pact. & Bal. in l. vnic. num. 27. C. de confession. vbi nec fieri hoc posse etiã cum iuramento, cum talis defensio à iure naturali pcedat, & idem tenet Bart. in l. custodias ad fi. ff. de publ. iudic. Couarru. qui alios citat in lib. 4. decret. par. 2. cap. 12. num. 16. nisi esset notorium, nullam illi defensionem competere, vt post Bald. & alios quos citat tenet Clau. de Seyfello in d. l. vt vim nu. 11. ff. de iust. & iure, vt dixi in d. verb. Defensio nu. 8. in vers. & opinionem. Quæ quidem sententia

est limitanda, ut non procedat in casu, quo quis iustitiam haberet causam renuncianti suis defensionibus, per ea, quæ dixi in d. n. 8. ante vers. & opinionum: Item limita, ut non procedat in eo, qui sponte confessus est, quia ille suis defensionibus renunciare potest, & talis renunciatio valida est, secundum Bald. in l. si accusatoribus col. 1. C. de accus. & in l. j. col. 23. in vers. super quinto C. qui accus. non poss. & habetur per Marfil. in l. vnus §. cognitorum col. 12. in vers. fallit tamen ista conclusio ff. de quæstion. quos citat, & sequitur Follet. in sua prax. crim. in rubric. & si confitebuntur n. 72.

30 Pro defensione reorum maximè considerandū est ab Aduocatis, ac etiam à Iudice (cū non ad factum, sed ad ius pertineat quod est dicendum) an testes deponentes de delicto in genere commissio, aut

de aliquo indicio, aut de ipso delicto probent concludenter; nam si sunt fingulares, & contrarij, de iure non coniunguntur etiam ad faciendum indicium ad torturam, secundum Bald. in l. si quis ex argentarijs §. 1. ff. de edend. & in l. Spadonem §. quarta ff. de excus. tuto. ac in l. iusiurandum C. de test. & Ioa. Calderi. & Butr. in cap. veniens il. 1. de testib. quos citat, & sequitur Follet. in d. sua prax. crim. in tit. item quod sororem venenauit num. 13. vbi & in sequent. tradit, quomodo sint defendendi illi, qui inquisiti sunt de propinatione veneni.

Considerare etiam Aduocati debent ea, quæ opponere possunt contra dicta testium, iuxta ea, quæ dixi supra in c. 7. nu. 11. in vers. quibus publicatis, vbi etiam dixi, statuendum esse inquisito terminum ad opponendum contra illos.

31 Sed quæri ab aliquo potest, an defensio dari aliqua possit inquisito, qui crimen commississe in iudicio confessus sit sponte, & coram Iudice competere? cui difficultati, ex eo videtur negatiuè esse respondendum, quod quæ reus sponte delictum confessus est, talis confessio contra eum plenè probat, & ex ea plenè potest, & debet absque alia confessione condemnari; & dici solet tunc, nullas esse Iudicis partes nisi condemnandi. Et hanc esse communem opinionem Doctorum dicit Gandin. in tract. de malef. tit. de quæst. & torment. nu. 15. Clar. in §. fi. q. 65. num. 1. post Ruin. in cons. 80. post num. 7. lib. 4. Viui. in lib. com. opinion. in ver. confessio facta sponte, Imoia in cons. 109. circa prin. & alios, quos citat, te

32 stantes de hac communi sententia. Verum quia multa probari, & deduci possunt contra propriam

reorum confessionem, ut mox dicam in num. seq. praxis vniuersalis seruat, ut reus confessus statim non condemnatur, sed ut præfigatur illi terminus ad suas defensiones faciendas, & ad allegandum quidquid vult contra suam propriam confessionem; de qua communi praxi testatur Salyc. in l. 2. num. 7. C. de custod. reor. Anton. Gomef. in 3. lib. var. resol. c. 12. de delic. num. 3. in fi. & post illos Clar. in d. q. 65. nu. 1. vers. fi. Vbi addit, quod etsi secundum Boss. in tit. de confess. nu. 2. talis terminus confessis assignandus non est, nisi illud petant, tamen praxis generalis seruat, ut illis assignetur etiam si non petant, prout dicit etiam Follet. in sua prax. crimin. rubr. & si confitebuntur n. 64.

32 Contra autem prædictam confessionem probare, & allegare potest non constare de corpore delicti, vel si de corpore delicti

constet, probare potest tale delictum ab ipso non fuisse commissum, eò quòd tempore, quo fuit commissum, ipse erat in partibus remotis, vel quòd erat in tali loco cum talibus, qui illum vidissent si delictum illud commisissent: vel quòd non fuit examinatus coram Iudice sedente pro tribunali, ob quòd eius confessio non esset iudicialis, vel illam fuisse extortam sub promissione impunitatis: vel quòd fuit facta in processu formato iuris ordine non seruato. Et casu, quo talis confessio facta sit in tormentis, probari potest indicia non fuisse sufficientia, vel non fuisse seruata ea, quæ seruanda erant. Quæ omnia late probat, & examinat Clar. in d. S. fi. q. 55. per tot.

33 Et in casu, quo inquisitus, qui innocens est, conuictus sit tanquam reus, probare potest ad suam defensionem delictum illud non fuisse commissum,

vel per euentiam rei, vt puta quia ille, qui dicitur occisus exhibetur viuus, vel domus, quæ dicitur combusta reperitur illesa, & huiusmodi, vt per Clar. in d. S. fi. q. 52. num. 1. & 2. vbi ex Bal. ex l. si quis testibus in fi. C. de testib. & Ang. de malef. in ver. com paruerunt, & produxerunt instrumentum pacis, & pract. Carrer. fol. 558. num. 96. refert de facto contigisse, quòd exhibitum fuit corpus illius, qui dicebatur occisus, & cum reperimentum fuisset sine vulnere, inquisitus fuit liberatus, & absolutus, licet contra eum plenè probatum fuisset. Idemq; dicit ipse Clarus vbi supra in casu, quo conuictus probaret, quòd delictum, de quo est conuictus secundum rerum naturam committi non potuit, exemplum de inquisito, & conuicto per Curiam Papiæ, quòd præpostera Venere fregisset cuidam feminæ intestinū reatum,

ex

ex qua parte ipsa postea 34 peperit, & cum incredibile visum fuerit Senatui Mediolanensi, accusatum absoluit; & merito, quia quòd non est verisimile, non est considerabile, nec credibile, l. quòd habebat ff. de leg. 3. l. si. S. fi. ff. de eo, quòd certo loco, cap. quia verisimile de præsumpt. Ruin. in cons. 1. num. 2. ad fi. vol. 5. quem citat, & sequitur Doctiff. & Clariss. Criminalista D. Ottavius Vitalianus in quodam consilio impresso pro D. Ottauio N. versus fi. in vers. primò per. Et in nu. 3. vbi supra dicit Clar. posse etiã per testes probari, quòd delictum non fuit commissum; nam etsi negatiua simplex probari nullo modo possit secundum omnes post Glos. communiter receptam in cap. bonæ il. in vers. per rerum naturam de elect. tamen in num. 4. dicit, quòd probari potest coarctata loco, & tempore.

Licet autem assertio vulnerati contra aliquem non probet, nec faciat indicium ad torturam, vt dictum est supra in c. 14. nu. 17. in vers. & dicit Clar. tamen prædicta negatiua probari potest per dictum ipsius offensum, exculpando ipsum imputatum; nam talis exculpatio tollit omnia indicia, quæ sunt contra ipsum, ita vt ex eis nec torqueri possit, prout tenet Bald. in l. 1. num. 33. C. comm. de leg. & communem hanc esse sententiam dicit Clar. in d. q. 52. nu. 5. post Plot. in cons. 110. nu. 1. lib. 1. inter cons. crim. diuersorum. Quam tamen sententiã ipse Clar. ibid. in num. 6. dicit procedere, quando res dubia est, non autem quando apparet de veritate in contrarium, vel quando essent contra inquisitum indicia valde vrgentia, & delicto proxima; nam tunc ob excusationem vulnerati inquisitus torturam saltem vitare non

Fff valet

valet; & ita practicari testatur post Blanc. in pract. crim. fol. 28. nu. 101.

35 Probare etiam innocentiam suam inquisitus potest per coniecturas, quarum Prima est, quando fugere potuit, & non aufugit, prout dixit Alciat. in respons. 453. num. 5. post Bart. in l. si quis fugitivus §. 1. ff. de edil. edicto, quos citat, & sequitur Menochius de præsumpt. lib. 5. præsumpt. 48. nu. 10. ubi ex Lucian. præclarum refert exemplum Demetrii, & Antiphili, qui de sacrilegio accusati, & cum in carcere inclusi essent, & cum alijs carceratis fugiētibus aufugere potuissent, & nō aufugerunt, ob id à Præfeto liberati fuerunt. Secunda, & validior coniectura innocentie est, quando inquisitus sponte sua iudici se præsentat, ut dicit Cœpolla in cons. crim. 31. num. 8. Blanc. in pract. crim. in 1. part. defens. nu. 131. Marf. in pract. crim.

in §. diligenter num. 204. cum alijs citatis à Menoc. in tract. de præsumpt. lib. 5. præsumpt. 48. n. 12. Præsentatio enim spontanea maximum est innocentie indicium, cum nemo reperiatur ita fatuus, & insanus, ut novens se esse reū criminis, velit se sua libertate privare, & sponte carcerare, putans forte celare veritatem, quæ tandem conculcari non potest, & maximè ubi de pœna mortis naturalis tractatur, ut dicit doctiss. D. Vitalianus in d. suo consilio pro D. Ottavio N. in princ. col. vlt. & ita refert ex multorum auctoritate notare Grammaticum in cons. 61. nu. 3. vers. vlt. & satis considerandum, & in num. 4. Tertia coniectura innocentie est, quando inquisitus sua sponte carcerem ingreditur, ut patet ex proximè dictis ex Grammat. in d. nu. 4. & ab eod. Gramm. cons. 29. num. 32. Quam coniectu-

ram

ram esse efficaciorē ceteris dicit Menoch in d. præsumpt. 48. num. 14. & citat pro eadem sententia Jacob. de Leonardis inter cons. Socin. Iunior. cons. 39. num. 35. lib. 2. Quarta coniectura innocentie est, quæ sumitur ex exculpatione socij criminis cum moriturus esset: cum & ipse fuit, qui accusavit, ut per Marf. in pract. crim. in §. restat, & Blanc. in loco supra citato, & Menoch. qui illos citat, & sequitur in d. præsumpt. 48. nu. 17. cū quibus addit, tunc prædictam coniecturam verā esse, quādo pro commisso crimine alia coniectura non adest. Et prædictam coniecturam confirmat Vitalianus in dicto consilio pro D. Ottavio N. ex dictis per Regentem Valenzuela in cons. 102. in 3. art. & ex Bonac. de præcept. Decal. disput. 10. q. 3. n. 19. & aliorum Theologorum affirmatium, credendū esse reo exculpan-

ti consocium in articulo mortis. Quam sententiam ego quoque requisitus pluribus rationibus comprobavi, quas omitto hic, quia (Deo dante) edendæ erunt in 3. tom. variar. resolut. Alias innocentie cōiecturas vide apud Menoc. in d. præsumpt. 48.

36 Et tandem est aduertendum, quod etsi in causis criminalibus, ad defensionem rei abētis, admittendus non sit procurator, ut in l. accusatorem §. ad crimen ff. de public. iudic. est tamen admittendus ad excusandam eius absentiam, pro evitanda pœna contumacie, non autem pro evitanda pœna criminali debita, ut est text. iuncta glos. in l. reos C. de accusat. Vbi Salyc. in glos. mag. addit, quod procurator admittitur et quoad ea, quæ principaliter crimen non concernunt, ut ad dilatorias proponendas: ad dicendam

Fff 2 in-

inhabilitatem Iudicis: incapacitatem accusatoris; & ineptitudinem libelli. Et supradicta glosa ordinaria in fine dicit, quòd in quibusdam criminibus

admittitur procurator absentis etiam ad illum plenè defendendum, vt in l. Seruum, §. publicè ff. de procurator.

De Sententijs ferendis. Cap. XVI.

SVM MARIVM.

- 1 In sententijs criminalibus ferendis misericordiae locus est concedendus.
- 2 In sententijs criminalibus ferendis precipitandum non est, sed oportet cuncta rimari.
- 3 Ante sententiam non solum Pars, sed etiam Fiscus est audiendus, alioquin nulla erit, si contra Fiscum prolata sit. Fiscum regulariter Regulares non habent: & quid in nostra Religione.
- 4 Sententia etsi in criminalibus ferri possit, nulla Parte instante, tamen non est ferenda absente Parte, contra quam est ferenda.
- 5 Sententia ferenda non est contra reum absentem in delictis grauibus. Limita vt in nu. 6. & 8.

Accusator contra absentem non est audiendus, vt procedatur in causa.

Sententia cõtra reum absentem fertur in crimine lesa maiestatis. Item contra eum qui fecit aliquem Spadonem.

Item de iure Canonico in causa degradationis. Item contra contumacem.

Sententia lata in absentem potius praesumitur lata propter contumaciam, quam propter delictum absentis. Et quid in crimine haereticis.

Absens ex consuetudine damnatur in contumacia etiam quando est illi imponenda poena vltimi supplicij.

In absentem ferre sententiam criminalem non potest Papa, nec Imperator, nisi de plenitudine potestatis, & post citationem ad locum tutum.

Contra

Cõtra absentem est necessaria trina citatio, vel vna pro omnibus.

10 Citatio est necessaria etiam ante sententiam Principis, quia pertinet ad defensiones. Sententias sine citatione fert Consil. Neapolit. nec defensiones ideo tollit, & quare, & in num. 11.

Citatio ad defensionem non pertinet post conclusionem in causa, sed est solemnitas iuris.

11 Citatio facienda est ante singulos aëus, ne nulli sint. Aëus est nullus si in illo citatio omissa sit, vel legitime non est facta, vel exequuta.

12 Citatio facienda est ante sententiam diffinitiuam, per quam reus est damnandus.

13 Sententia ferenda est in praesentia rei citati ad illam audiendam, quando ipse reus in carceribus detinetur, & est condemnandus: si autem est absoluentus, citandus est ad illam audiendam Accusator, & Fiscus.

Forma citationis ad sententiam contra reum ferendam.

Forma relationis facta citationis ad sententiam pro Regularibus.

14 Sententia ferenda est causa cognita, & continere debet absolutionem, vel condemnationem: proferendaque est in scriptis etiam in causis summarijs.

15 Sententia proferenda est legendo scripturam, alioquin non valet, & scriptura debet precedere recitationem, estque legenda ab eodem Iudice, qui illam fert. Sed hoc limita, vt in nu. 16.

16 Iudex ferens sententiam sedere debet pro tribunali, sed hoc limitatur in nonnullis casibus. Sedereque debet pro tribunali in loco solito maiorum suorum, alioquin sententia non valet, si est Iudex ordinarius, non autem si delegatus, vel Regularis.

17 Sententia continere debet nomen Iudicis ferentis illam, ac alia nonnulla, quae explicantur.

18 Assessor aduertens velle Iudicem reum liberare, quando non est liberandus, & condemnare, quando non est condemnandus, vel augere, aut minuerere poenam, quando augenda, vel minuenda non est, debet protestationem in aëis facere, & nullo modo sententiae consentire.

19 Sententia est ferenda in scriptis etiam in causis summarijs.

20 Sententia ferenda est libello conformis: sed hoc non procedit in causis summarijs.

Senten-

Sententia cōdemnatoria sequi non potest ex libello accusatoris inepto, etsi probatio ad condemnandum apta sit, nisi agatur summarie, sola facti veritate inspecta.

22 *Sententia absolutoria reorum ferri potest etiam in diebus feriatis non ad honorem Dei: nō autem condemnatoria.*

23 *Forma sententiæ absolutoriæ, quæ à quocunq; Iudice ferri potest, mutatis mutandis.*

Forma absoluendi inquisitum, qui se purgavit per torturam.

25 *Forma sententiæ condemnatoriæ pro quolibet delicto, ipso reo presente.*

26 *Forma sententiæ condemnatoriæ constituti in sacris cū degradatione aetuali, & remissione ad Curiam secularem, ut puniatur cum protestatione citra pœnam sanguinis.*

27 *Degradatio aetualis quomodo fit facienda.*

28 *Forma sententiæ posita in num. 27. quid importat, & qui facere illam possunt. Correctio iudiciaria, primo loco pertinet ad Superiores Religionum, & ab ipsis est pœnitentia iniungenda, etiam si sit salutaris.*

29 *In sententia si non ponatur locus, in quo fertur, nulliter fertur. Limita quodam Regula-*

res, ac quodam Iudices delegatos ad unam causam.

Delegatus ad unam causam potest sibi eligere locum iudicij etiã extra territorium delegatis sine cōsensu domini territorij: sed secus est quod ad delegatū ad vniuersalitatē causarū.

30 *Episcopus, qui habet in sua diocesi plures terras, in quacunq; illarum eligere sibi potest locum iudicandi, dummodò locus ille exemptus non sit.*

Episcopus in quocunq; loco suæ diocesis potest per se, vel per alium sedere pro tribunali, & iudicare, dummodò hoc notificet Partibus.

Legatus in quocunq; loco suæ legationis sedere potest pro tribunali, & iudicare.

Archiepiscopus an in causa appellationis, vel alio iure ad Metropolitanum pertinente possit sedere pro tribunali, & iudicare in diocesi suffraganeorum; remissiuè.

31 *Iudex quilibet ordinarius potest de consensu Partium ferre sententiam in loco non solito sui territorij, prorogãdo iurisdictionem.*

Iudex vnius territorij iudicare non pōt in alieno territorio sine cōsensu Iudicis illius territorij, in quo sententiã est ferenda, alioquin nulla esset sententia.

Iu-

Iurisdicchio iudicare volentis inhaeret territorio suo, & extra illud censetur priuatus.

Iurisdictionem exercere non potest Iudex extra suum territorium, extra quod, ut iudicare possit requiritur cōsensus Partis, ac Iudicis illius territorij, in quo iudicare vult.

32 *Delegatus ad unam causam potest de iure in alieno territorio sententiã ferre sine consensu Iudicis illius territorij, sed ob abundantiorē cautelam totius est licentiã impetrare.*

33 *Iudex appellationis potest in omni loco honesto sententiam ferre. Et idem possunt Vicarij Generales, & Presides Prouinciarum.*

34 *Episcopus è diocesi sua expulsus potest in Diocesi conuicina contra expulsores, & eorum fautores procedere.*

Delegatus Apostolicæ sedis si propter aliquorum potentiam, vel malitiam non potest iurisdictionem exercere iuxta formam suæ legationis, eligere potest locum idoneum ad hoc faciendum.

Iudex quando locus solitus nō est tutus, in alio loco iudicare potest, exprimendo in sententia elegisse talem locum ob necessitatem.

35 *Sententia lata, & transacta*

in rem iudicatã in executionem est demandãda ab eodem Iudice, qui eam tulit.

Sententia frustra fieret si non mandaretur debitã executioni.

Sententia inualida executionem non meretur.

Sententiam executioni demandare non potest Iudex delegatus, sed delegans hoc facere debet: nisi delegans Princeps sit. Delegatus Principis potest sententiam suam executioni demandare infra annum, aut Ordinario executionem committere.

Sententiam executioni demandat Iudex appellationis quando illam confirmat.

Sententiæ executio fit per Iudicem à quo, quando appellatio deserta est.

36 *Sententiã criminalis, si appellatum statim non fuit, executioni demandari potest, nō exceptatis decem diebus.*

Sententia lata contra confessum, aut conuictū executioni est demandanda, appellatione non obstante: nisi in appellatione allegetur error factus in confessione, vel alia iusta causa.

IN sententijs criminalibus ferendis caueant

neant Iudices, & Affesso-
res vile esse existimare
reos absoluerent, & magni-
ficentius illos condemna-
re: nam etsi delicta puniē-
da sint, vt dixi supra in
Proemio huius Opusculi,
ita tamen faciendum hoc
est, vt quātum fieri potest,
salua iustitia, misericordię
locus concedatur, frater
enim, & caro nostra est il-
le, qui iudicatur. Vnde
meritò Anchar. in cons.
24. incip. Vifa inquisitio-
ne, inuehitur in Iudices
maleficiorum, qui ad con-
demnationem anhelant.
Et in cap. alligant autem
26. q. 7. ex D. Io. Chri-
stom. dicitur: *Nonne me-
lius est propter misericor-
diam rationem reddere,
quàm propter crudelitatem;*
Si enim Deus benignus
est, vt quid minister eius
austerus erit? Calixtus
quoq; Papa in cap. pon-
deret, in fine 50. dist. sic
ait. *Sententia, quę vetat
misericordiam non solum
tenere fratres, sed etiam*

*audire fugite; quia prior
est misericordia omnibus
holocaustomotibus, & sa-
crificijs.* Et Vulpianus Iu-
risconsultus in l. absentem
ff. de poenis dixit: *Sanctius
(idest melius) esse impuni-
tum facinus nocentis, quàm
innocentem damnare.*

2 Oportet etiam in sen-
tentijs maximè Crimina-
libus ferendis cuncta ri-
mari, & ad sententiam cō-
demnatoriam promulgā-
dam festinandum nō est;
præcipitata enim volūtas
Iudicis est Nouerca Iusti-
tię, secundum Cardinal.
per illum tex in Clement.
Pastoralis S. verum in
prin. de re iudic. ideòque
inherendum est potius tar-
ditati, quàm celeritati,
secundum Foller. in sua
Pract. crim. in Rubr. etsi
confitebuntur nu. 12. in fi.
seruādumq; est Eleutherij
Pape decretum in cap. iu-
dicātem 30. q. 5. dicentis:
*Iudicantem oportet cuncta
rimari, & ordinem rerum
plena inquisitione discute-*

*re, interrogandi, respondēdi,
obijciendiq; præbita patien-
tia ab eo: vt ibi actio amba-
rum Partium illuminata
sit plenitèr: nec litigantibus
Iudex prius velit sua sen-
tentia obuiare, nisi quando
iam peractis omnibus nihil
habeant in quæstione, quod
proponant; & tam diu actio
ventiletur, quousq; ad rei
veritatem perueniatur: fre-
quēter interrogari oportet,
ne aliquid prætermisum
fortè remaneat, quod anne-
cti conueniat.*

3 Aduertant etiam Iu-
dices ante sententiam nō
solum esse audiendas Par-
tes, sed nec etiam ferendā
esse inaudito Fisco, alio-
quin nulla erit, l. si Fiscus
ff. de iure Fisci, & ex inte-
gro causa recognoscatur,
si tamen contra Fiscū sen-
tentia prolata sit, secus si
ad eius fauorem, vt est
tex. & ibi glos. in l. non in-
telligitur S. Diuus Adria-
nus ff. de iure Fisci, quam
glos. sequitur, & dicit esse
notabilem Foller. in d. sua

pract. in rubr. poenis debi-
tis feriatu nu. 49. Et quā-
uis Regulares Fiscum re-
gulariter non habeant; in
nostra tamen Religione
per decretū Capituli Ge-
neralis anni 1621. & ha-
betur in 3. par. nostrorum
decretorum c. 9. num. 14.
cuilibet Vocali Domus li-
cet iudicialiter insurgere
p. Congregationis nostrę
bono, non vt pars, & de-
nunciator, vel accusator,
sed vt Fisci promotor, nē
impunitū sit delictum, ita
vt etiam à sententijs latis,
vel à Præposito, vel à Vi-
sitatoribus appellare pos-
sit, & inde laudabilis sty-
lus inoleuit, vt occurren-
te casu, & nullo ex Voca-
libus insurgēte, Fisci Pro-
motor constituatur.

4 Sententia etsi ferri pos-
sit in criminalibus, etiam
nulla Parte instante, vt per
text. in l. quamuis la 1. te-
net Angel. de malefic. in
ver. qui Iudex commisit
L. Præconi num. 4. in fin.
& sequitur Foller. in sua

pract. in d. i. ub. pœnis debitis feriat. num. nu. 86. tamen ferenda nō est absente Parte, contra quam est ferenda, prout probatur ex d. l. quamuis, iuncta intelligentia Azonis, cum intelligentia Salycet. ibid. namque tex. illustrata summat Azo. *Absente reo potest ferri sententia pro eo contra accusatorem presentem etiam in causa capitali*, Salycetus verò ita illustrat: *Absentia accusatoris post liquidationem criminis non impedit contra reum presentem ferri sententiam.*

5 Et in criminalibus non esse ferendam sententiā contra reum absentem in delictis grauioribus de iure ciuili est tex. in l. absentem, & l. reos C. de accusat. l. absentem ff. de pœn. & de iure Canonico est tex. in cap. caueant, cap. absente il 2. cap. re vera, & c. absens 3. q. 9. Imò tã de iure Canonico, quàm ciuili, nec cōtra absentem

accusator est audiendus, vt in c. 1. 2. 3. & 4. in d. cap. absente il 2. 3. q. 9. & d. l. adentem C. de accusat. vbi glos. in verbo non posse, dicit, non esse accusatorem audiendum, vt procedatur in causa, nam accusatio recipitur, vt in l. ne diu C. de pœn.

6 Quod autem dictum est de non ferenda sententia contra absentem, limitata Primò, vt non procedat in crimine læsæ Maiestatis, vt in extrauag. ad reprimendum tit. quomodo læs. Maiest. crimen in ver. super d. crimine, & ibi glos. & Bart. ibid. & in l. 1. ff. de requir. reis, Salyc. & Doctor. communiter in l. absentem C. de accusat. & dixi in meo Promptuar. verb. absens num. 23. Secundò limita, vt ibidem addidi, quòd ad eum, qui fecit aliquem Spadonem, vt in l. 4. ff. ad leg. Cornel. de Sicar. Tertio limita, vt per Innoc. in c. veritatis de dolo, & contum.

vbi

vbi dicit (prout eum refert August. ab Arim. ad Angel. de malefic. in d. ver. qui Iudex commisit L. Præconi) quòd in causa degradationis etiam de iure Canonico potest ferri sententia in absentem, iux. notata in cap. qualiter, & quando de accusat. Quod dictum intellige procedere, quando quis est contumax seruatis his, quæ habentur in cap. cum non ab homine de iudic. & explicando tex. illum, prout ego explicauit in meo Prompt. in verbo Degradatio nu. 4. Quarto limita in absente contumace, vt in Auth. vt omnes obediant Iud. §. si verò, collat. 5. quia pro presenti existimatur, cap. in nomine Domini, extra de testib. & dixi in d. verbo absens nu. 23. in limit. 3.

7 Sed aduerte, quòd sententia lata in absentem potius præsumitur lata propter contumaciam,

quàm propter delictum absentis, vt post Hippol. in sign. 4. incip. quamuis, dicit Royas in singul. 2. ad fauorem fidei num. 3. per tex. in l. si ideò ff. de cuict. & l. præsens C. de pignor. & in num. 4. idem Royas dicit, hoc locum non habere in crimine hæresis, ob quod si aliquis contumax extiterit per annum continuum, lapso anno, vt verè hæreticus dānatur p cap. cum contumacia, & c. vt inquisitionis in fin. de hæretic. in 6. Et hoc euenire sentit Royas vbi supra, quando quis etiam absens damnatur ob eius infordeſcentiam in excommunicationem, contra ipsum latam in causa hæresis.

8 Et quamuis de iure communi verissima sit supradicta sententia, quòd in criminalibus absens damnari non debet, per iura citata supra in nu. 5. tamen prædicta iuris communis determinatio lo-

Ggg 2 cum

cum non habet, nisi tantum quando est imponenda poena corporis artificialiua maior relegatione, vt per illum text. tenet glos. recepta in d.l. absentem ff. de poenis, vt dixi in d. ver. absens num. 23. sed hodiè de consuetudine etiam quando est imponenda poena vltimi supplicij reus absens damnatur in contumaciam, iuxta tradita per Farinac. lib. 1. qq. criminal. in tit. de inquisit. q. 11. & per Clar. in d. S. fi. q. 44. per tot. & latè ego dixi in d. meo Prompt. in verb. Bannitus.

Imò nec Papā, nec Imperatorem posse ferre sententiam criminalem in absentem, ita vt de iure teneat, nisi de plenitudine potestatis, dicit August. de Arimin. ad Angel. de malef. in ver. Qui Iudex commisit L. Preconi nu. 4. ita intelligens Angel. in l. in accusationibus C. de accusat. dixisse, quòd quādo Papa, vel Imperator

hoc facit, opus est, vt suppleat de plenitudine potestatis, aliàs de Iure non teneret. Et in n. 3. August. vbi supra addit cum eodè Ang. in d. l. reos, quòd licet Papa, & Imperator de plenitudine potestatis possint in criminalibus condemnare absentem, tamè non possunt condemnare illum non citatum, vel citatum ad locum notoriè non tutum, quia per hoc auferrent illi ius defensionis, quod est de iure naturali. Patètq; hęc ex Clem. Pastoralis de sent. & re iudic. vbi per Clem. Pap. nulla declaratur criminalis sententia Henrici Imperatoris prolata contra Robertum Siciliae Regem absentem, ex eo quòd ad locum notoriè non tutum citatus fuit, etsi de plenitudine potestatis facta sit. Et etiam cōtra absentem esse necessariam trinam citationem, vel vnā pro omnibus dicit Boss. in tit. de sent. num. 14. cum termino

mino omnium trium, & exprimendo, quòd sit vna pro tribus, per dicta ab eod. Boss. ibid. in n. 4. post Felin. in cap. consuluit col. 4. de offic. deleg. in vers. in ead. glos.

10 Citationemq; esse necessariam ante sententiam Et Principis tradit Roma. in cons. 478. Et ita tenet Maranta in suo spec. p. 6. in tit. de citat. 1. membr. in d. nu. 10. in ver. quartò limita contra Bal. & alios, quos citat, qui existimarūt posse Principem, existente iusta causa, citationē omittere. Et rationē addit ipse Maranta ibid. quia citatio ad defensionem pertinet, quę à iure naturali procedit, & Princeps tollere nō potest ea, quę sūt iuris naturalis. Addit tamen de communi stylo Sac. Conf. Neap. Sacrum Consilium omnes sententias ferre sine citatione, & illas valere, quia sub nomine Regio proferūt. Nec ideò, vt ipse dicit, defensiones tollun-

tur, quia stylus eiusdem S. C. seruat, vt post conclusum in causa Partes citentur, vt veniāt infra talē terminum ad allegandum verbo, vel in scriptis, quidquid pro sua defensione allegare volunt, quo termino elapso, sententia fertur sine alia citatione. Et hoc ideò fieri dicit, quia post conclusionē in causa citatio ad defensionem nō pertinet, sed est potius solemnitas iuris positiui, & ideò Princeps illam omittere valet.

11 Verum quia ipse Maranta in d. 6. par. in tit. de dilat. nu. 3. dicit esse recipiendos testes in causa criminali ad defensionem rei etiam post conclusionem in causa, vt dixi supra in cap. præced. nu. 10. negari non potest, secundum eundem Marantam, quòd citatio etiam post conclusionem in causa ad defensionem pertinet; ideòq; dico stylum predictū Sac. Consilij Neapol. ex eo iustificari,

cari, quòd citatio supradicta, quæ fit post conclusionem in causa ex eodem stylo valet, & intelligitur facta citatio, etiam quòd sententiam. Imò ex eodem stylo patet rationem Marantæ non valere, cum ex illo fiat citatio ad allegandum quidquid volunt etiã post conclusionem in causa. Vnde fit, vt dici non possit stylum Sac. Conf. citatio, nem ante sententiam omittere, sed anticipatè illam facere, facta conclusione in causa.

12 Sed stylus Sac. Consilij ab alijs Iudicibus, etiam Regnicolis, non est seruandus, quia citatio ad ius naturale pertinet, cū ad defensionem pertineat, ideòq; nullo modo omittenda est, etiam à Principe, vt patet ex d. clem. Pastoralis §. ceterum de re iudic. & notat Bald. in l. cum fratrem in finalib. verb. C. de his, qui bus, vt indi. & Soc. in cõf. 12. col. 2. in 1. vol. quos citat, & sequitur Maran. su-

pra in num. 3. & in num. 4. addit, faciendam esse in singulis actis iudicarijs per l. de vnoquoq; ff. de re iud. per quæ tex. & per l. nã ita Diuus ff. de adopt. & per l. si. C. si per vim, vel ali. modo. Eandem sententiam tenet Scac. lib. 1. de iudic. c. 88. nu. 1. post Doctores, quos citat, & communem conclusionem hanc esse dicit. Et in n. 18. dicit post Doctores, quos citat hoc adeò esse verum, vt si in aliquo actu citatio omittatur, dicatur nullus per d. l. de vnoquoq; Et procedere dicit in n. 19. non solum quando in totum omissa est, sed etiam quando non est legitimè facta, vel non legitimè exequuta, & ita tenere refert Iaso. in rubr. ff. de in ius vocand. nu. 7. & 8. & Afflic. in dec. 182. num. 4.

13 Et cum vnus ex præcipuis actis iudicarijs sit sententia diffinitiuam, ante illam citandus est reus, quando est condemnandus. Imò,

vt

vt dicit August. de Arim. ad Angel. de malefic. in ver. qui Iudex commisit L. Præconi, ad finem, quando reus condemnandus in carceribus est detentus, non solum de iure citandus est ad audiendum sententiam, sed sententia proferenda est in presentia, & in facie ipsius rei, & ita dicit totum Mundum seruare post Angel. in l. pen. §. ad crimen col. 3. ff. de public. iudic. & in l. reos C. de accusat. & de eadem consue.

tudine testatur Foller. in rubr. pœnis debitis feratur num. 85. & in casu, quo ipse reus per sententiam diffinitiuam est absolendus, tunc citandus est accusator, & Fiscus, vt tali die compareant ad audiendam sententiam, vt per Scacc. in lib. 1. de iudic. c. 94. nu. 2. & in eod. c. tradit, quomodo sit procedendum, quãdo accusator, & fiscus citati non compareant; Citatiq; reus ad sententiam in hac forma potest.

Forma citationis ad sententiam contra reum faciendam.

Die 12. Mensis Ianuarij anni 1638. de mandato Domini N. Iudicis in causa criminali, quæ coram ipso agitatur contra G. citetur ipse G. ad audiendam sententiam diffinitiuam dictæ causæ, & ad videndum, & audiendum se condemnari tali die, prout de iure est condemnandus, &c.

D. N. Iudex.

A. Actuarius.

Quam citationem inter Regulares facere debet Actuarius causæ coram duobus testibus, & omnia in actis notanda sunt cū relatione factæ citationis, & subscriptione ipsius Actuarij, & testium. Fieri que relatio potest in hac forma.

Forma

Forma relationis factæ citationis ad sententiam
pro Regularibus.

Die 13. mensis Ianuarij anni 1638. Ego A. huius causæ Actuarius refero me personaliter accessisse ad carcerem huius Monasterij, & coram B. & C. testibus à me vocatis citaſſe G. personaliter ad audiendam sententiam diffinitivam, & ad videndum, & audiendum se diffinitivè condemnari, &c.

Ego A. ita esse affirmo.

Ego B. interfui.

Ego C. interfui.

Et sub eadem forma mutatis mutandis citandi sunt accusator, & Fiscus ad videndum, & audiendam sententiam diffinitivam cum absolutione prætensi rei, &c. Parique modo facienda est relatio factæ citationis à prædicto Actuario, & testibus. Seculares verò suum stylum feruent.

14 Facta autem prædicta citatione ad sēntentiā deveniri pōt diffinitivè reū absolviendo, præfixo die, si absolvendus est, vel illū diffinitivè condemnādo. Estq; necessarium, vt fiat causa cognita, & continere illam debere absolutio-

nem, vel condemnationē docet post Iacob. de But. Alber. & Bart. Ias. in l. nec quidquam num. 1. ff. de offic. Procons. & leg. Si moncell. in tract. de decr. num. 8. & est text. in l. 1. ff. de re iudic. & dixi in meo Prompt. verb. Decretum num. 2. in vers. & requiritur. Debetq; proferri in scriptis, cap. & si sententiā de re iud. in 6. l. 2. C. de sent. ex breu. recit. etiam si ferenda sit in causis summarijs, in quibus proceditur sine figura iudicij, & in quibus libellus non requiritur, vt per clem. sepè §. sententiam de verb. signif. tenet Maran. in suo Spec.

Spec. in vers. & demum fertur sententia num. 17. & impugnat Bart. dicentem in extrauag. ad reprimendum in vers. & figura circa fin. illam Clementinam non habere locum de iure ciuili; nam cum nō habeamus legem contrariā, in vtroq; foro standum est dispositioni iuris canonici, per not. ab Abb. in c. 1. de oper. nou. nunc. & amplia vt inf. in num. 19.

15 Est sententia proferenda legendo scripturam, alioquin non valeret, vt aduertit ex illo tex. Franc. in cap. etsi sententiam nu. 1. de re iud. in 6. & sic scriptura debet præcedere recitationem, nec sufficeret, si Iudex scribēdo unico cōtextu sententiam proferret, vt declarat Gemin. in cap. fin. in 2. & 3. not. de re iud. in 6. & sequitur Marant. in spe. par. 6. in ver. & demum fertur sententia nu. 57. & cum Bal. Franc. vbi supra contra Dominicum tenet, si recitetur

postquam scripta fuerit, recitandamq; esse non mento tenus, sed legēdo. Estq; legenda ab eodem Iudice, qui illam fert, si est literatus; in quo casu nec per Assessorem legenda est, secundum Lapum in d. c. & si sententiam, & sequitur Dominicus ibid. in nu. 13. & citat pro eadem sententia Goffred. in sum. de re iudic. in §. diffinit. & Archid. in cap. summo per 11. q. 4. tenet eandem sententiam Petr. de Ancharan. in d. cap. & si sententia, num. 4. & Franc. in num. 4.

16 Quod vltimum dictum, scilicet, vt sit sententia legenda ab eodem Iudice, qui illam fert: Limitatur primò, vt non procedat quoad Iudices habentes eminentiam dignitatis, vt in d. l. 2. C. de sentent. ex breuil. recit. & expressè hoc habetur quoad Episcopos in d. cap. etsi sēntentiam, & ibi Anchar. in n. 4. & alij. Secundò limitatur,

vt non procedat, quando plures sunt Iudices in eadem causa, quia tunc sufficit si proferatur ab vno ipso forum, ceteris presentibus, & mandantibus, vt in cap. cū ab vno de re iud. in 6. & ibi Frāch. Tertiò limita, vbi est consuetudo in contrarium, quia consuetudo tollere potest omnes solennitates in sententijs necessarias, secundum Archid. in cap. statuimus 2. q. 1. quem citat, & sequitur Franc. in d. cap. etsi sententiam num. 6. (vbi nouem limitationes ponit,) & alij, quos citat, & sequitur Marant. in suo spec. in ver. & demum fertur sententia, vbi refert consuetudinem nostri Regni, vt oēs sententię tam maiorum, quam minorum Iudicum legantur per Actuarium, non per ipsum Iudicem.

17 Iudex ferens sententiam sedere et debet pro tribunali, vt in S. sedebunt in auth. de iud. & in c. fi. de re iudic. in 6. Effeq; hanc so-

lemnitatem annexā causę efficienti, vt post Bart. & Bald. & Doctores in l. 1. C. de sentent. ex breuil. recit. notat Maran. in d. rubr. & demum fertur sententia, nu. 55. vbi Primò limitat, hoc non procedere in interlocutoria, quia non requirit plenam causę cognitionem. Secundò limitat, non procedere in Iudice timente potentiam alicuius, quia potest ex turri, vel sedendo super equo, vt citò fugere possit, sententiam ferre, prout tenent glossę, & Doctores ab ipso citati. Tertiò limitat, vt hoc non procedat in causis summarijs, in quibus potest Iudex stando, & non sedendo sententiam ferre, vt in Clem. sepè S. sententiam de verborum signif. Sedereq; debet pro tribunali in loco solito maiorum suorum, vbi scilicet Iudices sui antecessores ius reddere consueuerunt, alioquin sententia non valet, vt ex tex. & ibi Bart. glos.

glos. & Doctores in l. cū sententia C. de sentent. & interloc. omni iud. & alij, quos citat, & sequitur Maran. in d. rubr. & demum fertur sententia num. 71. vbi testatur ita cōmuniter tenere Doctores in l. penult. per illum tex. ff. de iust. & iure, & Ang. de malefic. in ver. ad nostrum solitum Banchum iuris, & propterea addit Maran. solere in sententijs apponi clausula: Nos talis Iudex & c. sedentes pro tribunali in tali loco, vbi Curia regi solet, & ius reddi petentibus. Sed in nu. 72. limitat Maranta hoc non procedere in delegato, sed in Iudice ordinario tantum, quia delegatus non habet certam sedem deputatam, & ideo eligere sibi potest locum vbi vult, etiam in Camera sua, secundum Bald. in d. l. penult. in 2. l. et. ff. de iustit. & iure. Et idem dicendum est quoad Iudices Regulares, cū & ipsi sedem ad iudicandum

deputatam non habeant. 18 Debet etiam sententiam continere nomen Iudicis ferentis illam, & sociorum, si Iudex collegas habeat, quia tunc omnes simul sunt causa efficiens illius sententię, quę causa omnino in sententijs est exprimenda, alioquin nullę essent, vt putat Maran. in d. rubr. & demum fertur sententia num. 34. & 35. & debet secundum Maran. in d. nu. 53. & Arim. infra citandum exprimere an sit Iudex ordinarius, vel delegatus, nomina actoris, & rei, ac causam, super quam iudicium fundatum est, & substantialia processus, nimirum viso libello, ex quo constat, quod talis accusatus fuit de tali maleficio, vel de tali maleficio denunciatus, vel visa inquisitione, ex qua constat, quod talis iuridicè fuit inquisitus de tali maleficio, visis testium examinationibus, vel visa eius confessione, ex quibus, vel ex qua con-

stat tale delictum ab ipso fuisse commissum, idè eū ad talem pœnam condemnamus. Et quando non est repertus culpabilis, est dicendum, visis testium examinationibus, & quia non est repertus culpabilis, idè eum absoluimus, & ita in sententijs criminalibus seruandum esse dicit ex communi Iudicū obseruatiā Alber. de Ros. in l. properandum §. illo C. de iudic. quem refert, & sequitur, & ab hac obseruatiā recedendum nō esse dicit August. de Arim. ad Ang. de malef. in ver. & quia nobis constat nu. 4. & sētīt Foller. in sua Pract. crim. in rubr. pœnis debitis feriatur num. 88. vbi alios citat affirmantes in sententijs capitalibus esse inferendam causam, ob quam scilicet quis damnatur, vel absoluitur. Et hoc maxime dicas procedere, quādo Iudex in criminalibus vult pœnam legis minuire, vel augere, nam cūm

facere hoc ipse non possit sine causa, omnino debet in sententiā causam inferre, vt per Arimin. vbi sup. in n. 2. & per dicta à Salyc. in d. l. properandum §. illo. Et quamuis Salyc. ibi dicat, quòd aliās Iudex causam in sententiā criminali exprimere non obligatur, tu tamen non recedas à prædicta obseruatiā, quia etsi etiam alij hanc Salyc. sententiā teneant, & idè sententiā à nullitate saluari possit, tutior tamen est sententiā, quæ docet causam esse exprimendam, quam tenet Bald. in cap. sicut nobis de re iudic. Alber. de Ros. vbi supra, & refert idè tenuisse Iacob. de Arena, & sequuntur Arimin. & Foller. in locis supra citatis, qui omnes fuerunt magni Criminalistæ. Ea tamen omnia quæ ipsum Iudicem mouēt ad sententiā ferendam, ipse exprimere non obligatur, vt est tex. in cap. sicut nobis de re iudic. & tradunt

Docto-

Doctores ibid. & in cap. cūm Bertholdus eod. tit. & tetigi supra in c. 14. nu. 46. in fin.

19 Quando autem Iudices Assessorem habent, & Assessor conspicit de iure fieri nō posse, vt reus liberetur, quando Iudices volunt illū liberare, vel fieri non posse, vt cōdemnetur quando Iudices volunt illum cōdēnare, vel nō esse pœnam augendam, vel minuendam, quādo Iudices illam augere, aut minuire volunt, tunc tacere nō debet, ne taciturnitate sua iniustitiæ censeatur cōsentire, sed pertinaciter resistere debet, & de iniustitia ita protestationem facere, vt in actis de hac sua protestatione appareat. Et ita faciendum esse docet Ang. de malef. in verb. de consensu, & deliberat. num. 3. Et vt constet tunc de nullitate sententiæ ob iniustitiam, debet Assessor in sua protestatione exprimere causam, ob quam reus cō-

tra Iudicem sententiā est absoluendus, vel condemnandus, vel ob quam pœna non est augenda, vel diminuenda, prout sentit Ang. vbi supra.

20 Estq; sententiā ferenda in scriptis et in causis summarijs, in quibus proceditur sine figura iudicij, vt post DD. quos citat dicit Maran. in 4. p. spec. in rubr. an Iud. sit cōpetens n. 37. per ea, quæ habentur in clem. dispendiosam de iudic. & idè affirmat in 6. p. in rub. & demum fertur sententiā num. 17. per Clem. sepè §. sententiā de verbor. significat. vbi Papa mādāt, sententiā in scriptis esse ferendam, non obstante, quòd procedatur summarie, & sine figura iudicij,

21 Et quamuis sententiā ferenda sit libello conformis iuxta l. vt fundus ff. comm. diuid. & cap. licet Hely de simon. ac l. fi. C. de fideicom. liber. & ibi Bald. & tradit Maran. in d. rubr. & demum fertur sententiā

tentia, alioquin dicit esse sententiam imaginariam, & nullius momenti per l. imaginaria ff. de reg. iur. hoc tamen non procedit in causis, in quibus summarie proceditur, & sola facti veritate inspecta, quae potest tunc Iudex ferre sententiam non conformem libello, ut declarat Ias. in l. vnū col. 17. ff. si cert. petat. quem refert, & sequitur Maran. vbi supra in n. 62. Unde fit, ut si ab accusatore non sit positum in libello, quod delictum fuit commissum in loco, vel tempore, ratione cuius delictum grauiori poena est puniendum, vel ratione cuius esset punibile, quod aliter non esset, & postea probatum sit delictum tali loco, vel tempore fuisse commissum, ideo tamen poena non est augenda, & impunibile non efficitur punibile, quia ex libello inepto, & probatione apta sequi non potest sententia condemnatoria secundum Bald. in l. 1. ff.

de iurisdic. omnium Iudicum, Angel. in cons. 296. incip. Visis actis praedictis, & alios, quos citat, & sequitur August. de Arim. ad Ang. de malef. in verb. de anno praesenti in nu. 7. vbi Angel. contrarium tenet post Doct. quos citat, tamen quando de delicto agitur summarie, sola facti veritate inspecta, prout proceditur apud Regulares priuilegiatos per priuileg. Bonif. 8. de quo sup. in c. 1. & prout proceditur in M. C. Vicariae per Ritu. incip. Isabella, & refert Foller. in d. rubr. poenis debitis feriatur num. 24. non obstante ineptitudine libelli, & non obstantibus quibuscumque nullitatibus, & defectibus, sequitur sententia condemnatoria, ut per Foller. in d. nu. 74.

22 Sententia absolutoria reorum ferri potest etiam in diebus feriatis, modo non sint feriati ad honorem Dei, ut per Bart. in l. custodias ff. de publi. iudic. & ibi gloss.

gloss. & l. dies festos C. de ferijs, & sequitur Foller. in d. rubr. Poenis debitis feriatur num. 75. sed in num. 76. contrarium dicit de sententia condemnatoria, ut scilicet ferri non possit etiam in diebus non feriatis ad honorem Dei, sed pro vindemia, vel consimili

causa, ut per Gloss. & Bar. in d. l. Custodias, & per Paul. Grilland. in tract. de relaxat. carcer. in tit. de absol. innocētis. Quae sententia tam absolutoria, quam condemnatoria ferenda est iuxta sequentem formam.

Forma sententiae absolutoriae, quae à quocumque Iudice ferri potest, mutatis mutandis.

23 *Christi nomine inuocato: Nos N. Vicarius Generalis Reuerendissimi Episcopi B. vel Abbas talis Monasterij, vel Visitatores talis Religionis vnà cum C. Assessore, si Assessorem habent, visis, & diligenter consideratis omnibus, & singulis, quae habentur in processu formato, & actitato coram nobis contra G. accusatum de tali crimine à tali, si proceditur per viam accusationis, vel denunciatum de tali crimine, si proceditur per viam denunciationis, vel inquisitum de tali crimine, si proceditur per viam inquisitionis, & visis, & auditis eis, quae contra ipsum ab Accusatore, vel à Denunciatore, vel à Fisco, si Fiscum habent seu pro eius parte Aduocatis, adductae sunt, & visis & auditis eis, quae ad suam defensionem ipse A. produxit, & quia repertus fuit innocens à maleficio praedicto, de quo fuit accusatus, vel denunciatus, vel inquisitus, Deum praeculis habentes, ut de illius vultu nostrum iudicium prodeat, & oculi nostri videant equitatem. per hanc nostram diffinitiuam sententiam, quam in his scriptis ferimus.*

Christi nomine repetito: Sententiamus, declaramus, pronunciamus,

mus, atque desinimus, dictum G. ob tale delictum illi imputatum, punibilem non esse, & ideo illum absoluisimus, & liberamus omni meliori modo, &c.

Lecta, lata, & publicata fuit hac sententia sedentes pro tribunali in tali loco, & explicetur locus, ubi Curia Episcopalis regi solet, & ius redditur petentibus: quæ ultima verba omittant Regulares, qui non habent locum ubi Curia Regi solet; & statim post verba sedentes pro tribunali, addant: in camera tali, & explicent cameram, die 20. mensis Ianuarij anni 1638. Presentibus N. & N. testibus ad hoc vocatis.

Et subscribenda est sententia à Iudice, siue à Iudicibus, ac ab Assessore, & Actuario sub hac forma.

N. Vicarius Generalis Illustrissimi, & Reuerendiss. D. D.

B. Episcopi talis Diœcesis.

Vel

D. A. Abbas talis Monasterij.

Vel

D. C. Visitator talis Religionis.

D. F. Visitator talis Religionis.

D. I. Assessor talis Religionis, vel talis Iudicis.

D. P. Actuarius.

24 Sed si fortè ex eo inquisitus absolendus est, quia per torturam indicia, quæ contra ipsum constabant, purgavit, in hac forma absolendus erit.

Forma absoluendi inquisitum, qui se purgavit per torturam.

Christi nomine inuocato: Nos N. Vicarius Generalis Reuerendissimi Episcopi B. vel Abbas, &c. visis, & consideratis omnibus, & singulis, quæ habentur in processu formato, & acti-
tato coram nobis contra G. accusatum, vel denunciatum,
vel

vel inquisitum de tali crimine, & quia repertus fuit vrgenti-
tia indicia contra se habere, à quibus per sufficientem torturam se purgavit, & cum per tot dies post torturam in-
carceribus detentus fuerit ad videndum, an noua alia in-
dicia superueniant, & non superuenerint, rebus sic stanti-
bus, à tali crimine, de quo fuit imputatus, accusatus, denun-
ciatus, vel inquisitus, Deum præ oculis habentes, ut de il-
lius vultu iudicium nostrum prodeat, & oculi nostri vi-
deant equitatem, & per hanc nostram diffinitiuam senten-
tiam, quam in his scriptis ferimus.

Christi nomine repetito: Sententiamus, declaramus, pronun-
ciamus, atque desinimus, dict. G. ob tale delictum illi impu-
tatum, punibilem non esse, & ideo rebus sic stantibus eum
absoluisimus, & liberamus, donec noua indicia superue-
niant, &c.

Lecta, lata, & publicata, &c. prout supra in præcedenti sen-
tentia, & cum eisdem subscriptionibus.

25 Forma sententiæ condemnatoriæ pro quolibet deli-
cto, ipso reo presente.

Christi nomine inuocato: Nos N. Vicarius General. Illustris-
simi, & Reuerendissimi Episcop. B. vel Abbas talis Mona-
sterij, vel Visitatores talis Religionis, unà cum A. Assesso-
re, si Assessorem habent, Visis, & diligenter consideratis
omnibus, & singulis in processu formato coram nobis contra
te G. ob tale delictum à te commissum contra R. prout in-
dicto processu, de quo tu fuisti accusatus, vel denunciatus,
vel inquisitus. Et visis, & auditis eis, quæ contra te ab ac-
cusatore, vel denunciatore, vel Fisco, seu pro eius parte ab
Aduocatis adducta sunt. Ac visis, & auditis, infra termi-
num tibi assignatum pro tua defensione, eis, quæ ad tuam
defensionem à te, seu à tuis Aduocatis pro tua parte adducta
sunt

sunt, & diligenter, ac mature omnibus consideratis, quia nobis legitime constat, per tuam legitimam confessionem (vel per legitimum numerum testium, si confessus non est, etsi constet utroque modo, utrumque modum in sententia ponas) tale delictum à te fuisse commissum, prout in actis nostræ Curia, ne delictum hoc remaneat impunitum, Deum præ oculis habentes, ut de illius vultu nostrum iudicium prodeat, & oculi nostri videant equitatem, per hanc nostram diffinitivam sententiam, quam in his scriptis ferimus.

Christi nomine repetito: Sententiamus, declaramus, pronunciamus, atque diffinimus te G. pro prædicto tali delicto contra R. commissum, repertum esse punibilem, & talem poenam incidisse, vel in arbitrariam, si arbitraria est, ideo te ad illam per hanc diffinitivam sententiam condemnamus, & explicetur poena.

Lecta lata, & publicata fuit hæc sententia sedentes pro tribunali in tali loco (& explicetur locus) ubi Curia Episcopalis regi solet, & ius reddi petentibus: quæ vltima verba Regulares, qui non habent locum ubi Curia regi soleat, omittant, & statim omnes addant post explicatum locum: sedentes pro Tribunali Die 20. mensis Ianuarij 1638. Presentibus N. & N. testibus ad hoc vocatis.

Et fiat subscriptio Iudicum, & aliorum, prout supra.

- 26 Forma sententiæ condēnatoriæ constituti in sacris cum degradatione actuali, & remissione ad Curiam secularem, ut puniatur cum protestatione citra poenam sanguinis.

Christi nomine inuocato: Nos N. Episcopus talis Diocesis. Visis, & consideratis omnibus, & singulis in processu formato coram nobis contra te G. ob homicidium proditorie à te

à te commissum mediante pecuniæ summa, quam à tali recepisti, de quo tu accusatus, vel denunciatus, vel inquisitus fuisti in personam R. prout in dicto processu. Et visis, & auditis eis, quæ contra te ab accusatore, siue à Fisco, & eius Aduocatis producta sunt. Ac visis, & auditis, infra terminum tibi assignatum pro tua defensione, eis, quæ ad tuam defensionem à te, seu à tuis Aduocatis pro tua parte adducta sunt, & diligenter, & mature omnibus consideratis, quia nobis euidenter, & legitime constat per tuam legitimam confessionem (Etsi alio modo constet, explicetur prout in forma præcedenti) homicidium prædictum per assassiniæ à te fuisse commissum, prout in actis nostræ Curia, ne delictum hoc tam immane, & flagitiosum remaneat impunitum, Deum præ oculis habentes, ut de illius vultu nostrum iudicium prodeat, & oculi nostri videant equitatem, per hæc nostram diffinitivam sententiam, quam in his scriptis ferimus cū presentia Capituli de talium consilio, & assensu, & explicentur nomina Consiliariorum.

Christi nomine repetito: Sententiamus, declaramus, pronunciamus, atque diffinimus te G. pro dicto homicidio contra R. proditorie, & per assassiniæ commissum repertum esse punibilem, & priuilegijs Ecclesiasticis priuandum, & degradationis actualis poenam contraxisse; ideo te ad illam per hanc diffinitivam sententiam condemnamus, & Ecclesiasticis priuilegijs te priuatum esse declaramus, reseruando nobis potestatem te actualiter degradandi, & post degradationem tradendi Curia seculari, ut dignis poenis puniatur, cum expressa protestatione, ut hoc faciat citra poenam sanguinis.

Lecta, lata, & publicata fuit hæc sententia sedentes pro tribunali in nostro Episcopali Palatio, ubi Curia nostra Episcopalis regi solet, & ius reddi petentibus Die 21. mensis

Ianuarij 1628. presentibus N. & N. testibus vocatis . Si autem in alio loco Diœcesis sententiam ferat, illud exprimere debet . Et fit subscriptio prout supra .

27 Et hora competenti fit degradatio actualis iuxta formam traditam in Pontificali Romano : assistereq; debet in illa, si actualiter est Sacerdos degradandus, Episcopi sex, in degradatione Diaconi, tres, & tres etiam in degradatione Subdiaconi, iuxta gloss. in c. 2. in verb. Canonibus de pœnis lib. 6. q. si commodè haberi nō possunt assistere debet totidē Abbates, qui si nec commodè repetiri possunt, assistere debent totidem in dignitate Ecclesiastica cōstituti, vt per Sac. Cōc. Trid. in sess. 14. c. 4. de reformat.

28 Aduertendum est autē, quod etsi per hāc sententiam declaretur Clericus in sacris constitutus priuilegijs Ecclesiasticis priuatus, & contraxisse pœnam degradationis actualis, tamen quia per illam actuali-

ter non degradatur, nec traditur Curie seculari, sed reseruatur, vt fieri hoc possit, forma talis sententiæ non importat aliud, quàm verbalem degradationē, in ordine ad actuale, & sic importat actum iurisdictionis, nō autem ordinis, per tradita ab Albert. in cap. quoniam q. 6. n. 7. & 12. de heretic. & post illum à me in meo Promptuar. verbo Degradationum. 13. idēq; facere illā possunt omnes habentes potestatem iurisdictionis per dicta ibidem, & sic facere illam potest Episcopus electus, reseruando sibi potestatem actualiter degradandi cum consecratus fuerit, ac Vicarius Episcopi, vel Capituli reseruando potestatem actualiter degradandi suo Episcopo presenti, vel futuro; possuntq; etiam illam facere Prælati Regulares, qui

qui in subditos suos iurisdictionis potestatem habent, reseruando potestatem actualiter degradandi Episcopo Diœcesano, nam degradatio actualis, quæ est actus ordinis etiam, contra Monachos, & Regulares quoscūq; ad Episcopum pertinet, vt tradit Bellarm. in obseruat. doctrinæ d. c. 4. sess. 13. Concil. Trid.

Aduertant etiam Superiores quarumcumq; Religionum, correctionem iudiciariam primo loco ad ipsos pertinere, vt dicit gloss. in c. ea, quæ in ver. per Abbatē de stat. monach. & est tex. in cap. quāto de offic. ordinari. idēq; quādo Visitatores, siue tempore visitationis, siue extra illud existimant esse alicui Regulari iniungendam pœnitentiam, siue salutarem, siue iudiciariā, à Superiore non ab ipsis Visitoribus iniungenda est, etsi ipsi Visitatores inquisitionem fecerint, vt

in d. c. ea, quæ, & ibi suprad. glo. & in d. c. quanto de offic. ordinari. & in solo casu negligentia potestas deuoluitur ad Superiores maiores, vt in d. c. quanto, & dixi in meo Promptuar. ver. Crimen num. 10. versus finem, & in toto illo numero inuenies, quomodo sit hoc seruandum in nostra Religione, stante decreto Capit. Generalis de quo in 3. p. nostrorum decretor. c. 9. nu. 8. quod decretum ibidem explicauit.

29 Et quoad id, quod indicauit supra, scilicet in formis sententiarum esse ponendū locum, in quo sententia à Iudice fertur, sciendum est, quod etsi hoc faciendum sit, quia alioquin sententia non valet, & est ipso iure nulla, vt supra dictum est per tex. & ibi Bart. & Doctor. in l. cū sententiam C. de sentent. & interlocutor. omn. iudic. & per Maran. post Doctores, quos citat in 6. par.

Spec. in rubr. Et demum fertur sententia num. 71. & supra in num. 17. ego dixi hoc non procedere quoad Regulares, qui certam ad hoc sedem deputatam non habent (& hoc tunc maxime quoad Regulares verum erit, quando procedunt de plano, & sine figura iudicij, in quo casu omnibus sic procedentibus licet sine inualiditate sententiae illam ferre, non in loco maiorum secundum Bart. in l. nec quidquam §. de plano ff. de offic. Proconsul. & per adducta à Maran. vbi supra in nu. 85.) Et ob eandem rationem idem dicit Maran. supra in num. 72. quoad Iudices delegatos, quos posse dicit sibi eligere locum vbi voluit, etiam in eorum camera, secundum Bal. in d. l. cum sententia, asseritque in num. 73. hoc procedere quoad Iudicem delegatum ad unam causam, quem dicit ipse Maran. vbi supra in num.

75. in fi. posse etiam de consensu Partium sibi eligere locum etiam extra territorium delegantis, & valere processum, & sententiam etiam sine consensu domini territorij, per tex. quem dicit singulariter in cap. statutum §. in nullo de rescript. lib. 6. & ita refert in terminis tenere Abbatem in cap. pen. nu. 14. in vers. venio ad 4. de offic. deleg.

Sed quoad delegatum ad vniuersalitatem causarum secus esse dicit, quia ipse tenetur seruare locum delegantis congruum litigantibus, & honestum, & quod ad talem locum electum semper debet facere citationes, & sententiam ferre secundum Bart. & Castrenf. in l. si ut proponis la 2. C. quando, & quom. Iudex, & in l. j. in fi. C. de sent. ex breuil. recit.

30 Nec procedunt praedicta quoad Episcopum, qui habet plures terras, & plura castra in Diocesi sua, quia

quia sicut in quolibet loco suae Diocesis residere de iure potest secundum omnes, ita etiam potest in quocumque loco suae Diocesis non exempto per se, vel per alium Curiam regere, & citare, & sententias ferre, ut est ex tex. in cap. cum Episcopus de off. ordinar. lib. 6. vbi ita determinatum est: *Cum Episcopus in tota sua Diocesi iurisdictionem ordinariam noscatur habere: dubium non existit, quin in quolibet loco ipsius Diocesis non exempto per se, vel per alium possit pro tribunali sedere; causas ad Ecclesiasticum forum spectantes audire; personas Ecclesiasticas (cum earum excessus exegerint) capere, ac carceri deputare; nec non, & cetera, quae ad ipsius spectant officium, liberè exercere.* Facereque hoc ita valet, ac si esset in propria Ecclesia, vel palatio iuridico, ut ibidem dicit Glos. si. etiam mutato

loco suorum maiorum, dummodò hoc notificet Particulae, ut notatur à Glos. ibi in vers. secundò nota: quae etiam in ver. Episcopus idem dicit quoad Legatum circa suam legationem, ut in cap. nouit de offic. leg. Et quid sit dicendum quoad Archiepiscopos in causa appellationis, vel in alijs ad Metropolitanum pertinentibus, vide in c. 1. & in c. ut litigantes de offic. ordin. in 6.

31 Quilibet etiam Iudex ordinarius de consensu Partium intra fines sui territorij ferre potest sententiam in loco non solito, prorogando iurisdictionem de loco ad locum, ut si erat solitus habere tribunal in platea, potest fieri prorogatio, ut habeat circa plateam, prout tenet Abb. in d. c. penult. nu. 14. de offic. deleg. dicens ad hoc facere tex. in l. si ut proponis la 2. C. quomod. & quando. iud. & idem Maran. in d. rubr. & demum fertur sententia

tentia nu. 79. qui citat pro eadem sententia Bart. in l. pen. circ. si. ff. de iust. & iur. & glo. fin. in l. cum non eo die C. quan. prouo. nō est necesse. Et quamuis multi teneant, fieri hoc posse etiam in alieno territorio, sine consensu Iudicis illius alieni territorij, tamē Bal. in l. si qui ex consensu C. de Episcop. aud. necessarium esse dicit, vt interueniat consensus Iudicis illius territorij, in quo sententia est ferenda, aliās sentētia esset nulla, prout refert, & sequitur Abb. sup. in nu. 15. dicens hoc esse verius; quia iurisdictio eius, qui iudicare vult in alieno territorio inheret territorio suo, & extra suū territorium cēsetur priuatus l. 3. ff. de offic. Proconsul. & legitur, & notatur in cap. nouit de offic. leg. & ibi glo. si. quæ latē probat non posse Iudicem extra suum territorij iurisdictionē exercere; & vide glo. in verb. expensis in d. c. vt

litigātes de offic. ordinat. lib. 6. quam citat Abb. vbi sup. & singularem appellat, quatenus ait, quōd ad hoc, vt Iudex possit cognoscere in alieno territorio, oportet, vt consentiant Partes, & Iudex illius territorij, aliās non potest. Et ad hoc citat præd. glo. c. 1. 2. & 3. 9. q. 2. d. l. 3. ff. de offic. Præsid. l. vt. ff. de iurisd. omn. iudic. & facere dicit cap. nouit, & quæ ibi notantur de offic. leg. tenet eandē sentent. Marāt. in d. rubr. & demū fertur sententia n. 77. post Abb. & Bald. supra, ac Bart. & Doctores in l. quæro ff. sol. matrim.

32 Sed est aduertendum, gloss. præd. loqui tam de Iudice delegato ad vnā causam, quā de ordinario, & vtrumq; iudicat nō posse iudicare extra territorium delegātis, vel proprium sine consensu Partium, & Iudicis territorij, in quo iudicare vult. Et Abbas licentiam Iudicis terri-

territorij esse necessariam censet per suprascripta, solummodo quōd Iudicem ordinarium, non autem quōd delegatum in vnā causam, vt dixi supra in n. 30. per tex. in d. c. statutum S. in nullo de rescript. in 6. & idem tenet Maran. in d. num. 77. per prædictū tex. vbi ita determinatum est: *In nullo quoq; casu prædictorū Iudex extra Ciuitatem, seu Diocesim, in quibus deputatus fuerit, citet Partes, nec de causa sibi commissa cognoscat: nisi ad id expressus accesserit earundem consensus.* Qui tex. cū de solo consensu Partium verba faciat, & nihil dicat, de consensu Iudicis territorij, illum minimē necessarium esse ostendit in Iudice delegato, iuxta vniuersale axioma, quōd qui de vno dicit, de alio negare videtur, cap. nonē de præsumpt. l. cum Prætor in prin. ff. de iudic. Nec obstant iura, quæ adducit glo. in cap. vt litigā-

tes, quia omnia loquuntur de Iudice ordinario, non autem de delegato ad vnā causam. Vnde fit, vt de iure dubitandum non fit de sententia Abbatis, sed si casus mihi consulendus occurreret, consilium darem, vt delegatus ad vnā causam, si vellet iudicare cum consensu Partium, extra territorium delegātis, consensum petat à Iudice territorij, in quo iudicare vult, prout ipsū fecisse refert Maran. vbi supra in nu. 75. non solum ad tollendam omnem ambiguitatem, sed ad abundantiore cautelam.

33 Iudex etiam appellacionis potest in domo sua, & in omni loco publico, vel honesto iustitiam regere, & sententiam ferre, secūdum glo. in d. l. cum sententiam C. de sentent. & interlocut. omniū iud. & ibi Bar. in 1. lect. & Castr. ac Doctores communiter, vt testatur Maran. in supra cit. rubr. &

demum fertur sententia, nu. 81. Et idem dicit Marant. ibid. in num. 82. de Vicarijs Generalibus, & Præsidibus Prouinciarum quando discurrunt, siue visitant prouinciã, quia in quolibet Prouinciæ loco ad eorum electionem ius reddere possunt, & ita tenere refert Alberic. de Ros. & Moder. in l. penult. ff. de iust. & iure, Bald. in l. testamenta omnia C. de test. ac Angel. de malef. in vers. ad nostrum solitum bancum iuris.

34 Episcopus quoq; quando à Diœcesi sua est expulsus potest in aliena Diœcesi conuicina iurisdictionem exercere, procedendo contra expulsores, & eorum fautores, iuxta formam clement. 1. de foro compet. & tradit Maran. supra in n. 84. Ac etiã quilibet Delegatus ab Apostolica sede, qui in certo loco inquisitionem facere debet, & sententiam ferre ex forma suæ lega-

tionis, si propter potentiã, vel malitiam illius, contra quem inquirendum est, facere ibi hoc non valet, eligere potest ad hoc faciendum locum aliũ idoneum, & securum, vt in cap. statuimus de offic. deleg. in 6. & idem facere potest omnis Iudex, quando locus solitus non est tutus, vel propter metum Tyranni, vel propter bellam, vel pestilentiam, vel quia minatur ruinam; potest enim tunc alium locum eligere, & ibi sententiam ferre exprimendo, quòd propter illam necessitatẽ talem locũ elegit, & priorem mutauit, prout post Baldum tenet Maran. in d. rubr. & demum fertur sententia nu. 83.

35 Lata autem sententia, & post decem dies transacta in rem iudicatam (nisi fuerit appellatum iuxta dicenda in cap. sequ.) faciẽda est ipsius executio, quia frustra fieret, si debita non mandaretur executioni

cutioni cap. quòdã cõsultatione de re iudic. & notat glos. in rubr. C. de execut. rei iudic. Vnde fit, vt indubitati iuris sit, omnẽ sententiam iam trãfactam in rem iudicatam, hoc est, post decem dies ex quo fuit lata, si interim appellatum nõ sit, potest executioni demandari ab eodem Iudice, qui eã tulit, vt in d. c. quòdã consultationem de re iud. & in l. cũ quẽdã puella ff. de iurisd. omn. iudic. Intellige dũmodò sententia valida sit; nam inualida executionẽ non meretur l. 4. §. condẽnatum, & ibi Bart. & Doctor. ff. de re iudic. l. si cùm nulla ff. eod. glos. in l. 2. C. de edict. D. Adri. tollen. Bart. in l. 1. C. de exequut. rei iudic. & alij. Et quòdã Iudicem est intelligẽdum, modò sit Iudex ordinarius, & ab illo appellatum non sit; nã si Iudex est delegatus non potest ipse sententiam, quã tulit executioni demandare; sed

est hoc faciendum à delegante l. à Diuo Pio in prin. & ibi Bart. & Doctor. ff. de re iudicata, l. properandũ §. si autem reus C. de iudic. & notat Abb. in cap. si quis contra Cler. col. fi. de foro competenti: nisi sit delegatus Principis, quia ipse potest sententiã suam executioni demandare infra annum tam de iure Canonico, quàm ciuili, & potest etiam executionem Ordinario committere, vt p Maran. post Doctor. quos citat in 4. par. spec. in 5. dist. prin. nu. 45. in vers. 18. differunt. Quando autem appellatũ fuit, Iudex appellationis sententiam exequitur, si illam confirmet secũdum Bart. in l. eos in fin. princ. & in l. precipimus C. de iudic. sed si fortẽ appellatio deserta sit, quia tunc ac si non fuisset appellatum executio fit per Iudicem à quo, secũdum Bart. & Bald. ac Doctores in l. si contra C. de appell.

& per Maran. in 6. p. spec. in ver. & post omnia aduertatur circa executionem num. 6.

36 Sed scias, quod quando post sententiam capitalem statim ex Parte condemnati non fuit appellatum, Doctores nonnullos tenere, posse Iudicē sententiam executioni demandare non expectatis decē diebus, prout tenent Guiliem. de Cun. Petr. & Bal. in l. addictos C. de Episcop. audien. & alij citati à Foller. in sua Pract. in rub. Poena debita feriantur n. 5. vbi etsi referat alios te-

nentes contrarium, dicit tamen de consuetudine seruari, vt quando non est appellatum, sententia executioni demandetur, non expectatis decem diebus, ideò sint rei cauti, vt statim appellent; dummodò non sint confessi, aut conuicti, quia tunc, non obstante appellatione, sententia executioni demandatur, vt per Foller. vbi supra in nu. 6. nisi in appellatione allegetur error factus in confessione, vel alia iusta causa, quia tunc dicit, appellationem esse admitte-

De Appellationibus. Cap. XVII.

SVMARIVM.

1 Appellare ad superiorem potest infra decē dies Pars, qua per sententiam se grauata esse sentit. Appellationis definitio, remissiuè. Appellatio alia iudicialis,

& alia extraiudicialis, & utraq; explicatur.

2 Appellatio tam in ciuilibus, quam in criminalibus causis permessa est, exceptis quibusdam casibus.

Appellatio à correctione, suorum Superiorum de iure communi Regularibus est inter-

interdicta, quando superiores crimina corrigunt iuxta regulam, & constitutiones quoad ea, quæ ad regulam, & constitutiones pertinent, & in corrigendo non excedunt modum.

5 Prelatus Regularis, vt suspectus recusari non potest quando corrigit iuxta modum Regula, & Constitutionum.

Pœna quando apposta est pro correctione morum nec appellatio, nec querela ad Sedem Apostolicam est permessa; nec illam appellatio, aut querela suspendit.

3 Quoad appellationem varijs Summorum Pötificum Priuilegijs multa sunt Regularibus interdicta, quæ referantur.

4 Appellatio quando Regularibus est interdicta, appellare non possunt; sed recurrere valent ad Superiores Prelatos habentes in eis iurisdictionē, quando Prelatus notabiliter modum non excedit: si tamē excessus sit manifestus. Et red-

ditur ratio in n. 5.

5 Sententia potius, quam appellationi fauendum est in fine causa: & in dubio pro ipsa sententia est iudicandum.

Dubium circa sententiam Prelati ex quibus capitibus oriri potest.

Correctiones, iuxta Regulas à Religiosis patienter sunt sustinendæ, quando sine processu proceditur.

6 Appellare à punitione in casu dubio Regulares possunt, quando Prelatus procedit per viam iuridicam, etiam si puniat secundum Regularem obseruantiam. Appellare subditi valent quando Prelatus excedit modum in corrigendo, & ipse Prelatus tenetur tunc deferre appellationi, aliàs punitur.

7 Dubia pluribus modis esse potest iustitia punitionis, seu sententia circa delicta Regularium quæ de iure comuni sunt punienda. Appellationi etsi in casu dubio sit deferendum, hoc

tamen non procedit quoad sententiam finalem, & diffinitiuam, sed quoad sententias interlocutorias, & grauamina, qua fiunt in principio, vel medio causa.

8 Accessus ad Superiores valet sicut appellatio à iusto grauamine.

Appellare factò plus est quàm verbo.

Accessus ad Superiores et si sit Regularibus vetitum sine eorum licentia, tamen non idè est illis vetita appellatio.

Appellationem Regulares gradatim facere debent, & quomodo.

9 Appellatio ad Papam fieri potest in causis Ecclesiasticis, omisso medio: ac etià in causis temporalibus ab eis, qui sunt de temporali iurisdictione Ecclesie, licet fieri non possit ad Imperatorem, omisso medio.

10 Appellare Regulares, & et nostri ad Papam possunt immediatè.

11 Appellare prohibetur in criminalibus omnes clarè

conuicti, & spontè confessi, eorumq; appellatio reijcitur.

12 Appellare non valet conuictus de furto manifesto, et si confessus non sit. Et ex Ritu Magnæ Curie, quādo non appellatur à sententia irrogandi torturam.

Appellare licet quoties allegatur iusta, & rationabilis causa illicò probanda, et si appellatio sit prohibita, ac etiam quando sententia esset notoriè iniusta.

13 In appellatione à sententia diffinitiuā ponenda est causa grauaminis in genere, dicendo se esse grauatum, & sententiam esse iniustam. sed in appellatione ab interlocutoria nominatim ponenda est causa grauaminis, & quando plures sunt, omnes sunt exprimenda.

Appellatio ab interlocutoria iustificari non potest ex noua causa, sed iustificari potest ex nouis, & diuersis probationibus. Limita ut in nu. 18. in fi. sed appella-

tio à diffinitiuā iustificatur ex noua causa, & etiam ex nouis, & diuersis probationibus.

In causa appellationis à diffinitiuā quod probatum non est, probari potest, & quod deductum non est, deduci potest.

In appellatione à diffinitiuā tunc tantum est exprimenda causa grauaminis, quando in casu, de quo est questio, est prohibita appellatio.

In appellatione nunquam exprimenda est causa grauaminis, nec est facienda in scriptis, quando proceditur summarie, prout fit in nostro Regno, & à Regularibus participantibus.

14 In appellatione quando de iure Canonico est exprimenda causa grauaminis, sufficit expressio etiā cause minime.

Appellatur de iure Canonico etiam ob causam minimam, dummodo exprimat rationabilis causa talis grauaminis.

Soli appellationi friuolæ nõ est deferendum: & quæ appellatio sit dicenda friuola.

Causa quando est commissa appellatione remota, ex nulla causa appellari potest, nisi in iure sit expressa. Et est expressa, quando quis iniuste grauatus fuit.

Clausula Appellatione remota quid operatur; & à quo talis clausula apponi potest.

15 Appellatio quando interponi potest, si sequatur ex interuallo post sententiam, esse debet in scriptis quoad diffinitiuam: sed quoad interlocutoriam est semper appellandum in scriptis, nisi habeat vim diffinitiuæ. Dummodo non procedatur summarie.

16 Appellatio quando censetur facta in continenti.

17 Appellatio quando censetur facta in scriptis.

18 Sententia quando dicitur interlocutoria.

A sententijs interlocutorijs de iure civili non appellatur, nisi contineant grauamen

men per sententiam diffinitiuam irreparabile.

Grauamen per diffinitiuam irreparabile quando est dicendum.

Appellatio ab interlocutoria, quæ habet grauamen irreparabile, potest ex nouis causis iustificari, sicut appellatio à diffinitiuam.

19 Appellari potest etiam de iure ciuili à sententia interlocutoria, quæ vim habet diffinitiuam, tam si sit negatiua, quàm affirmatiua; & ponuntur exempla utriusq;

20 Appellatio ab interlocutoria in quibus casibus hodie non admittitur ex Sacro Conc. Trid. cum nonnullis ampliationibus.

21 Non appellans voce incōtinenti, appellare potest in scriptis infra decem dies à die scientiæ; alioquin sententia transit in rem iudicatam, nisi grauamen sit successiuum, habeatq; causam continuam.

22 Appellatio quid cōtinere debet. Et illa interposita

intra quos dies tenetur appellans Apostolos petere, &

qua diligentia in nu. 23.

Apostoli appellationis quid sunt.

24 Appellanti quot tempus præfigere potest Iudex appellationis.

Postquam à Iudice sententia fuit promulgata, si Pars per illam se esse grauatum sentit, infra decem dies ad Superiorem appellare potest, ut in Auth. hodie C. de appellat. & quia appellationis descriptionem posui, & explicauim in 3. p. meæ Instit. lib. 3. c. 2. q. 1. in prin. & non est necessarium illam hic repetere, eam si vis ibi videre potes, & hic fcias, appellationem duplicem esse, scilicet iudicalem, & extraiudicalem. Appellatio iudicialis dicitur illa, in qua quis de præterito sibi illato grauamine appellat, hoc est ad Superiorem recurrit pro iustitia obtinenda circa id, quod

quod se grauatum esse sentit, cap. vt debitus, & cap. dilectus, & cap. inter cetera de appellat. Extraiudicialis autem dicitur illa, quæ fit à futuro, vel instanti grauamine, cap. cōsultuit, & cap. cum dilectus, cap. cōstitutus, & cap. bonæ memoriæ de appellat. Specul. in tit. de appellat. S. restat videre num. 11. in fi. & dixi in meo Prompt. verb. appellatio nu. 1.

2 Est autem appellatio tam in ciuilibus, quàm in criminalibus causis permissa l. litigatoribus, & l. in maioribus C. de appell. Exceptis quibusdā casibus, qui habentur in l. obseruare C. quorum appellat. non recipit. quos latè cōgessit Anton. Nicel. in cōcordant. glos. concord. 6. à num. 15. & Maran. in 6. par. spec. actu 2. qui est de appellat. in 4. q. princ. à n. 246. vsq. ad num. 367. Et quoad Regulares omnes interdicta est appellatio à correctione suorum Supe-

riorum; & hoc non solum ratione priuilegiorum, sed etiam de iure cōmuni. Nāq; de iure communi in cap. ad nostrā de appellat. & in cap. reprehensibilis in fin. eod. tit. præcipitur, vt quando Prælati Regularium subditorum crimina corrigunt iuxta tenorem mandati, quod in Regula, & Constitutionibus Ordinis continetur, ad appellationis remedium conuolare non possint: sed humiliter, ac deuotè suscipere debeant, quod pro salute sua eisdem fuerit iniunctum. Quæ iuris communis determinatio ita est intelligenda, vt glos. fi. & Doctores explicant in d. c. ad nostram, vt tunc locum habeat, quando Prælati ad subditorum correctionem procedunt quoad ea, quæ ad Regulam, & Ordinis Constitutiones pertinent, vt citata Iura loquuntur; & dummodò tunc in corrigendo modum non excedant. Ideò enim

tunc appellatio à correctione non admittitur, vt dicit prædicta glos. fi. circa fi. quia talis correctio fit ad poenitentiam, & sic ad fratris emendationem, & extra formã iudicij. Ideòq; 3 admittitur appellatio, quãdo Prælatus in correctione modum excedit, vt patet ex cap. de priore, & ex alijs iuribus citatis ibidem à glos. 1. quia excedendo modum, nõ corrigi iuxta tenorem mandati, quod in Regula, & Constitutionibus Ordinis continetur.

Quando autem iuxta modum prædictum Prælatus corrigit; non solum non appellare, sed nec recusare illum tanquam suspectum subditus potest, vt aduertit prædicta glos. fi. & est tex. in cap. in speciali in fi. de appellat. Immo quando pœna apposta est pro correctione morum, nec appellatio, nec quærela, etiam ad sedem Apostolicam interposita, impedit pœnæ exe-

quutionem, nec illam suspendit, vt probatur ex Sac. Conc. Trid. sess. 24. c. 10. de refor. & notat Salzedo ad Diaz in cap. 79. S. est tamen.

Et ex Priuilegijs diuersis Religionibus cõcessis, quoad appellationē multa sunt Regularibus interdita: nãq; Bonifac. Papa VIII. in Bulla relata supra in c. 1. nu. 4. non solũ concessit priuilegium Magistro Generali, & Prioribus Sãcti Dominici, vt in corrigendis, & puniendis Fratibus eiusdem Religionis nõ liceat ab eisdem punitionibus, & correctionibus appellare, vt patet ex fine prædictæ Bullæ relatæ in d. num. 4. & idem concessisse Sixtũ IV. Carmelitis refert Peregrin. in compend. nostr. Priuileg. in verb. Appellatio S. 1. Idemq; concessum fuisse Franciscanis, & Augustinianis refert Lezana in 1. tom. qq. Regul. cap. 9. num. 4. post Cassarubium

in

in compend. priuileg. Mēdicant. ver. Appellare. Iulius Secũdus concessit et Cononicis Regularibus S. Saluatoris, vt Generalis, alijq; Prælati non solũ procedere ciuilitè, & criminaliter possint secundum Constitutiones, & Statuta eiusdem Ordinis, omiſſis apicibus iuris cõmunis, dilationibus, terminis, & litium anfractibus, sed vt nulli Prælatorũ, vel Canonicorũ prædicti Ordinis appellare liceat ab Institutis, Ordinationibus, correctionibus, & mādatis Capituli, sui Prioris Generalis, aut aliorum Prælatorum ipsius Congregationis, ad quẽcunq; etiam ad Summum Pontificem, & Apostolicam Sedem, nisi de speciali Sũmi Pontificis licentia. Appellationesq; de super pro tẽpore interpositæ, & inde 4 sequuta irrita habeantur, vt patet ex Bulla eiusdem Summi Pontif. registrata in 1. tom. Bullar. Roman.

30. in ordine Bullarum, eiusdẽ Iulij II. incip. Inter ceteros; & prædictæ concessionibus habetur in S. 12. & 13. & refert breuius Peregrin. in cõpen. præd. in d. ver. appellatio S. 2. Item Cisterciensibus priuilegium concessum esse, vt à correctionibus Præpositi Generalis, vel Visitatorũ appellari non possit, etiam ad Sedem Apostolicam, sub pœna excommunicationis Sedi Apostolicæ reseruata, nisi ad generalem congregationem, & in casu denegatę iustitię, aut pro notoria iniuria; prout refert Suar. tom. 4. de Relig. lib. 2. c. 11. nu. 2. in fi. & Frater Thom. à Iesu in tract. de visitat. Regular. tract. 3. c. 17. nu. 2. referuntq; sumpsisse illud ex comped. Priuileg. Societ. Iesu ver. Appellatio. S. 2.

Sed quamuis circa intelligentiam prædictorum canonum, & priuilegiorũ multa dixerit Suar. in d. c. 11. à nu. 3. vsq; ad 9. ostendens

LII 2 dens

dens, iustè Religiosis appellatiōē regulariter esse interdictam, & ab eis regulariter appellandum non esse, sed faciendum esse recursum ad superiores Prælatos, non solum cuiusq. propriæ Religionis, sed ad alios quoscūq; habētes super illis iurisdictionem ad mutandum præceptum, vel pœnam à Superioribus impositam, vsq; ad Summum Pontificem: tandem tamen in d. nu. 9. se explicat esse prædicta intelligenda, quādo Prælati non excedit limites iustitiæ, etiā si summo rigore utatur; sed quando excedit, & ipse tunc inter Religiosos appellatiōem locum habere concedit in rebus grauibus, tanquā necessarium medium ad repellendam grauem, & manifestam iniuriam. Tu autem tene menti ea, quæ dixi in meo Promptuario ver. Appellatio nu. 10. in vers. Tu verò, ut scilicet si Prælati in corrigendo

notabiliter modum excederet, posse Regularem per viam appellatiōis ad Superiorem, & præsertim ad Papam recurrere, vt in d. c. de priore, iuxta sententiā Abb. in d. c. ad nostram num. 9. Roman. in conf. 351. & Calder. in conf. 20. de regularibus, post quos idem affirmavi in mea Resolutione 195. n. 6. Dummodò appellās in sua appellatiōe expressam mentionem de excessu Prælati faciat, vt post Innoc. notat Abb. in d. c. ad nostrā nu. 9. & dixi in d. ver. appellatio n. 10. sed si fortè simplex Monachus esset ille, qui appellat, valida erit eius appellatiō, quia cū non teneatur esse literatus, vt dicit glos. in c. legi q. 1. scire non obligat prædictas Doctorū subtilitates, vt dixi in d. resolut. 195. nu. 6. & ob eandem rationem idem dicendum est de laicis quarumcūq; Religionum. Necessariumq;

riumq; esse addit vbi sup. Suar. in nu. 10. vt iniustitia sit tūc clara, nec satis esse quòd sit dubium, an sententiā sit iniusta, nec ne, per rationes, quas ipse ibidem adducit. Et Frat. Thomas à Iesu in d. c. 17. num. 6. censet, prohibitiōnes appellandi Religiosis factas in tali sensu esse accipiēdas, vt ipsis appellare non permittatur, quando Prælatorum excessus non fuerit manifestus, quamuis alijs in casu dubio appellatiō concessa sit. Et idem tenet Lezana in d. c. 9. num. 7. vbi probat in raro, & graui casu, in quo euidenter cōstaret, quòd Religioso fieret notabilis iniuria in fama, honore, & reputatione à suis Superioribus, esse illi licitam appellatiōem.

5 Ideòq; euidentiā prædictam in appellatiōe Regularibus necessariā esse dicunt, citati DD. ac etiā Couarr. in pract. qq. c. 23. num. 6. vers. 6. & 8. & sen-

tiunt Summistæ communiter in verb. appellatio, vt testatur Suar. in d. nu. 10. quia in casu dubio est obediendū Prælato, & ius eius est præferendum, vt dicit Suar. supra; sed tu dic magis iuridicè, quā in fine causę potius est fauendum sententiæ, quā appellatiōi; & in dubio pro ipsa sententiā est iudicandum, vt dicit Franc. in cap. de priore num. 2. de appellat. per notata in l. Herēnius S. Caia ff. de euidēt. & ita etiam refert dixisse notabiliter Bald. in addit. ad Speculator. in tit. de appellat. col. 11. in vers. in dubio potius defertur, & pro quo in simili dicit esse glos. in cap. cū ad sedem de restit. spol. Et præterea aut Prælati corrigunt, & puniūt Religiosos sibi subditos quòd excessus Regulæ, siue cōstitutionum, & decretorum suæ Religionis, & sic tantum quòd ad ea, quæ secundum regulam sūt delicta, & pœna affecta

affecteda; aut quoad ea, quæ sūt delicta, & pœna affecta de iure communi. Et in priori casu scire procedat Prælati Regulares secundum regularem obseruatiam, siue procedant per viam processus iuridici, ex duplici capite oriri potest dubium circa iustitiam punitionis, & correctionis, scilicet, vel quia factum ipsum negatur sufficenter esse probatum; vel quia arbitraria est pœna à regula posita; quia si est determinata, ex hoc capite dubium oriri non potest. Quando autem dubium ex eo procedit, quod subditus præterdit factum non esse sufficienter probatum, & Superior præterdit contrarium in casu, quo procedit sine processu iuridico, sed secundum regulares obseruantias; & tunc præsumendum est pro facto Prælati propter conditionem status, vt dicit Suarez vbi supra; & quia inter religiofos huiusmodi corre-

ctiones patienter substinere non ad iniuriam, sed ad ædificationem computatur; Et Monachus, siue Religiosus quilibet, qui non fictè, sed verè ad Dei seruitium accessit, cor, & animam suam ad huiusmodi tribulationes præparare debet secundum S. Dorotheum in serm. 13. in princ. Et hoc maxime in nostra Religione seruandum est, in qua specialiter, sanctèq; determinatum est, vt Superiores infligentes pœnas regularem mortificationem præferentes pro transgressione Constitutionum, Decretorum, vel Ordinationum nostrorum, non teneantur iudicialiter inquirere, nec testes vocare, nec latè pœnæ rationem reddere, cum huiusmodi sint apud Religiosos viros mortificationis, humilitatisq; potiùs exercitationes, quàm pœnæ: præcipiturq; vt ab eis, ne ad Superiores nostræ Religionis appellatio admittatur, prout ex determinatione

tione Capit. Gener. anni 1621. habetur in 3. p. notor. Decretor. c. 9.

6 Quando verò Superior procedit per viam processus iuridici ad infligendam pœnam contra transgressores Regulæ (quod tamen in nostra Religione est vetitum per supradictum decretum) & per subditum negatur, factum esse plenè probatum, & ipse illud negat, tunc standum est actis, & in casu dubiæ probationis subditus non est iuxta sententiam latam, vel ferendam puniendus, quia sibi imputare debet Prælati, si hanc viam elegit, in qua pro puniendis delictis probationes esse debent luce clariores; & in casu, quo Prælati sententiam punitionis ferat, appellare potest subditus à tali iniusta sententia, quia in tali modo procedendi evidens est, & manifesta iniustitia ex actis; & pro Prælati præsumi non potest, cum excedat modum

regularis obseruantię, puniendo per viam iuris, quod punire poterat secundum ipsam regularem obseruantiam, vt per Innoc. in cap. cum speciali nu. 9. de appellat. Et quando Prælati excedit modum in corrigendo, subditus appellare valet, vt tenet Doctores citati supra in c. 8. nu. 19. & Siluest. in verb. Appellatio q. 7. & est text. in cap. de priore de appellat. vbi Franc. in num. 2. in vers. fallit quando, docet quod quando Prælati modum excedit, tunc subditi quantumcumq; religiosi iniquè correcti appellare possunt, & Prælati tenentur deferre appellationi; aliàs punitur, vt in d. textu.

7 At quando delicta sunt talia, vt ex iure communi sint ponienda in quo casu sola via iuridica procedi potest, pluribus modis dubia esse potest iustitia punitionis, seu sententiæ; nã vel ad illam ferendam proceditur

ceditur secundum formam iuris, & tot. modis dici potest sententia dubia, quot modis dubitari potest, an in actis, ex quibus fuit probata, interuenerint solemnitates à iure requisiti; aut proceditur simpliciter, & de plano sine strepitu, & figura iudicij, & de iustitia punitionis dubitari potest tot. modis, quot dubitari potest, an interuenerint, vel defuerint in actis ea, quæ sūt essentialia iudicij,

Et quia delictū habet aliquādo à iure determinatam pēnam, aliquando arbitrariam, & determinata ex circumstātijs minui, & augeri potest, iuxta dicēda in cap. seq. ex omnibus his causis sententia, seu iustitia punitionis potest esse dubia, & cū loquamur de sentētia finali, in dubio fauendū est sententiæ; & pro ipsa sententia est iudicandum, vt dictum est supra in num. 5. Nam, etsi in dubio appel-

lationi sit deferendum, vt post Innoc. in cap. dilectus il 2. de rescript. dicit Franc. in d. c. de priore nu. 1. & Nauar. in cons. 4. de appellat. num. 2. quia appellatio semper dicitur esse iusta, quātum ad hoc, vt Iudex à quo deferre teneatur; quando scilicet in appellatione est expressa iusta causa grauaminis, & manifestè non est falsa; nam tūc vel causa expressa est manifestè vera, & non est dubitandū, appellationē valere: vel est dubia, & quia tunc ad Iudicem à quo non pertinet iudicare, an iusta, vel iniusta sit causa illa in appellatione expressa, sed hoc pertinet ad Iudicem ad quem, idē ipse Iudex à quo supersedere interim obligatur, iuxta tex. in cap. dilectus il 2. de rescript. & in l. chyrographis §. 1. ff. de administr. tut. & ibi Bart. & Franc. vbi supr. tamen, vt aduertit idē Frac. vbi supra in n. 2. hoc non

pro-

procedit in sentētia finali, & diffinitua, sed in sentētijs interlocutorijs, vel in grauaminibus quæ sūt à Iudice in principio causæ, vt in d. l. dilectus, nec procedere dicit idē Frac. ibidem quōad sententias, quæ feruntur in medio causæ, quia tunc in casu dubio ita æqualis est conditio sentētiæ, & appellationis, vt pariter vtriq; fauendum sit.

8 Et quāuis accessus ad Superiores valeat sicut appellatio à iusto grauamine, vt dicit Cardin. Bellarm. infra citāndus, quia plus est facto appellare, quā verbo, vt dicit glos. ff. in c. meminimus de appellat. per tex. in c. dilecti 1. & 2. & c. vt nostrū eod. tit. & Regularib. sit vetitū à Conuētū recedere prætextu accedendi ad Superiores, sine eorum facultate, vt in Conc. Trid. sess. 25. c. 4. de regularibus, tamen appellatio non videtur prohiberi per prædictū

decretum, vt per Nauar. in cap. non dicatis n. 61. 12. q. 1. & tradit Card. Bellarm. in obseruation. ad doctrinam d. c. 4. in vers. etiam prætextu, & Nauar. in cons. 4. de appell. post n. 5. in ver. ad secundū. Sed vt refert Bellarm. in d. obseruat. in d. c. 4. in vers. non liceat, hinc emanauit decretum sacre Congregat. Regular. incipit. Quoniam anno 1587. *Nè liceat Regularibus omiffis suis Superioribus habere recursum ad Urbem Romanam, nisi gradatim, id est à Priori ad Prouincialē, à Prouinciali ad Generalē, & à Generali ad Protectorem, & contra facientes ad suos eosdem Superiores fauori pēna plebendi remittatur.* Et paulò inferius idem Bellarm. in obseruat. ad vers. etiam prætextu, addit ex declaratione eiusdem Sacre Congregationis à Protectore ad Sac. Congregationem appellandum esse. Refert etiam eandem Sac. Cō-

Mmm grega-

gregationis declarationē Suar.to.4. de Relig. c.11. nu.5. Nec fuit opus, vt in d. declarat. addatur à Sacra Cōgregatione, ad Papam esse appellandum, quia ad Romanam Ecclesiā ab omnibus (maximè tamē ab oppressis) est appellandum, & concurrentiū, quasi ad matrem, vt eius vberibus nutriatur, auctoritate defendatur, à suis oppressionibus releuetur; quia non potest, nec debet mater obliuisci filium suum, vt determinatum est à Zephirino Papa in c. ad Romanam. il. 2. 2. q. 6. dummodò quis ad se releuandum, non autem ad differendum appellet, prout declarauit esse intelligendam prædictā Zephirini determinationem Iulius Papa in cap. ideò huic factę in fi. 2. q. 6.

9 Appellareq; ad Papam possunt omnes, omisso medio, in causis Ecclesiastici fori, & etiam in causis temporalibus, illi, qui sunt de temporali iurisdic-

tionē Ecclesiæ; vt per Franc. in c. dilecti il. 3. nu. 25. de appellat. per tex. in d. c. ad Romanam, & idem Franc. in rubr. de appellat. num. 7. dicit, quòd etsi secundum leges gradatim est appellandum ad proximum Superiorem, ita vt nec possit appellari ad Imperatorem, omisso medio, vt l. Imperatores ff. de appellat. tamen secundum Canones appellari potest ad Papam, omisso medijs, vt in d. c. ad Romanam 2. q. 6. & in c. si duobus de appellat. Aretin. in d. l. Imperatores nu. 1. Dec. in d. c. dilecti num. 17. fallen. 3. Marant. in 6. part. spec. in ver. & quādoq; appellatur nu. 369. & addit tex. in c. sollicitudinē de appellat. & alios citat. Et in n. 370. limitationem addit, quam etiam ponit vnā cum alijs Franc. in d. c. dilecti n. 25. tenet etiam supradictam sententiam Lancellot. in tract. de attentat. par. 2. c. 12. ampliat. 21. nu. 3. tit.

5. &

5. & alij multi, quos citat, & sequitur Sigism. Scacc. in tract. de appellat. num. 46. vbi, & in aliquibus sequentibus respondet aduersarijs, qui contra prædictam canonicam determinationem malè scripserunt; & rationes reddit, quare appellari potest ad Papam absq; medio, non autem ad Imperatorem.

10 Cū autem prædicta iuris Canonici determinatio vniuersalis sit, comprehenduntur in illa Regulares omnes, ita vt & ipsi possint sine medio, quādo à Superioribus iniuste grauati sunt, ad Summū Pontificem appellare, si volūt, alioquin prædictum sacre Congregationis positum ordinem seruare obligantur, & in nostra Religione, in qua Prouinciales non habemus, vt à Præposito ad Prouincialem appellare quis possit, determinatum est, vt à Præposito ad Visitatores sit appellandum, & à Visitatoribus ad

P. Generalem, & eius Cōsultores, prout determinauimus in Capit. Gener. anni 1621. & habetur in 3. p. nostrorum decretorū c. 9. nu. 8. & 9.

11 Sed est aduertendum, quòd appellare prohibetur in criminalib. omnes illi, qui de aliquo delicto per claras probationes sunt conuicti, & illud etiā spontè confessi sunt, vt est tex. in l. 2. C. quorū appellat. non recipiunt. Sed secus est si sint conuicti tantum, non autem confessi, vel confessi, non tamen spontè, sed metu tormentorum, vt in d. l. 2. habetur, & per Paulum de Castro ibidē, & licet dicta l. 2. loquatur solummodò in casu homicidiorum, veneficorū, maleficorū, adulterorū, & eorū, qui manifestam violentiā cōmiserūt, tamen determinatio prædicta locum habet in omnibus delictis secundum communem omnium sententiam, de qua testatur

Mmm 2 Imol.

Imol. in l. fi. S. iustus nu. 8. ff. de appell. & Deci. in c. cum speciali S. porro de appell. Si autem appellauerint Rei cōuicti, & spontè confessi, eorum appellatio reijcitur, & sententię contra ipsos latę executione non suspenditur, & ita consuetudinem seruare dicit Bart. in l. qui ultimo versus fin. ff. de pēn. & refert Clar. in S. fi. q. 94. n. j. in vers. si ergo talis reus. & ratio est, nam cū conuicti per claras probationes, & spontè confessi sint, appellando cēsentur hoc facere ad impediendam sententię executionem, cū tunc nullo modo probare contrarium possint.

12 Conuictus autem de furto manifesto, etsi confessus non sit, appellare non valet, vt post Andr. de Ifern. in Const. Regni in tit. quę sint regal. in vers. & bona, & c. colu. 10. dicit Maran. in 6. par. in vers. & quandoq; appellatur nu. 359. nec etiam ap-

pellatur ex Rit. Mag. Cur. à sententia irrogandi torturam, quando contra reum adest vnus testis de visu, & publica fama, vt refert Marant. in d. ver. & quandoq; appellatur nu. 329. Multi etiam relati à Scacc. in tract. de appell. q. 17. lim. 4. nu. 72. tenent, conuictum testibus appellare non posse, quando nihil contra testes illos fuit oppositum, nisi aliquam iustam causam alleget, p quam appellatio iustificetur; sed ipse Scac. post Doctores, quos citat in n. 73. contrarium esse verum probat, & communem hanc esse sententiam, & in praxi receptam esse testatur. Et quia multa delicta, & causas, in quibus appellare non licet, enumerat, & latè examinat Marant. in d. 6. par. in ver. & quandoq; appellatur à nu. 284 vsq; ad nu. 367. ac ipse Scac. in d. lim. 4. vbi etiam ampliationes, & limitationes ponit, tu vide ibi, & ad-

aduerte, quòd ex eius dictis generalis regula colligi pòt, vt appellare liceat, quoties allegatur iusta, & rationabilis causa illicò probanda, etiam si prohibita sit appellatio, ac etiā quòd in omnib⁹ casibus, in quibus est prohibita appellatio cēsetur permiffa, quando sententia esset notoriè iniusta, vt post Farin. in q. 101. num. 112. ver. sublimita sextò, tenet ipse Scac. in d. lim. 4. n. 99.

13 Aduerte tamen, quòd in appellatione à sententiā diffinitiuā est necessariū, vt ponatur causa grauaminis, sufficit tñ, si appellās in genere dicat se esse grauatum, & sententiam esse iniustam sine alia causā expressione, vt patet ex text. in l. 1. in fin. ff. de appell. & relat. & notat glo. & Abb. ac Franc. in c. cū in Ecclesia num. 4 de appell. & Bart. in d. l. 1. S. fin. & glos. in c. quòdā consultationem in vers. non exprimens de re iud.

& post illos Marant. in 6. p. spec. in vers. & quandoq; appellatur nu. 153. At in appellatione ab interlocutoria nominatim est exprimenda causa grauaminis, vt est text. in c. vt debitus de appell. & tradit Franc. in d. n. 4. & alij cit. à Maran. in d. nu. 153. itavt appellatio ab interlocutoria iustificari nō possit nisi ex causa in appellatione nominatim expressa, vt in clem. appellati de appell. & tradit Franc. vbi supra. Imò quādo plures sunt causę, omnes sunt exprimendę nominatim, nec sufficit se remittere ad acta, vt est text. in d. clem. appellanti, & tradit Marant. post DD. quos citat vbi supra. Aduertit tamen Franc. vbi supra, in num. 5. quòd etsi appellatio ab interlocutoria iustificari nō possit ex noua causa, iustificari tamen pòt ex nouis, & diuersis probationibus, qā dispositio l. per hanc C. de temp. appell.

appell. & c. cū Ioannes de fid. instrum. habet locū etiam in appellatione ab interlocutoria, dummodò ad probationem causę expressę cōcludant, & ita tenere refert Cyn. Bald. & Speculat. appellatio à diffinitiuā iustificari potest etiam ex nouis causis, & ex nouis probationibus, iuxta tex. notab. in l. Titianus ff. quod cum eo; nam in causa appellationis à tali sententia. quod non est probatum probari potest, & quod deductum non est, deduci potest, vt in d. l. per hanc, & in d. c. cū Ioannes; & tunc tantū in appellatione à diffinitiuā est exprimenda causa grauaminis, quando appellatio est prohibita à lege, vel ab homine, aliās appellatio nō valet, vt per Maran. post Doct. quos citat vbi supra in n. 156. Et communis est Doctorum sentētia, teste Decio in c. ad nostram nu. 13. de appellat. tam in appella-

tionē à sententia diffinitiuā, quā ab interlocutoria habēte vim diffinitiuę esse exprimēdam causā, quando in calu illo est prohibita appellatio.

Sed in nostro Regno nec etiā in appellatione ab interlocutorijs necessarium est exprimere causam grauaminis, nec vt appellatio fiat in scriptis, cū in illo quoad omnes causas summarie procedatur absque strepitu, & figura iudicij, vt notat Folgerius in addit. ad Maran. in d. rubr. & quandoquē appellatur post num. 154. ex Angel. in cons. 267. & Franc. in c. vt debitus n. 17. de appell. vbi Franc. ideò euenire hoc dicit, quia vt prædicta seruētur in appellatione, maxime ab interlocutoria ad iuris solemnitatem pertinet, ideòq; omitti possunt vbi summarie proceditur, & sine strepitu, & figura iudicij. Quapropter omitti possunt à Regularib. gauden

dentibus priuilegio Bonifacij Papæ VIII. de quo sup. in c. 1. num. 4.

14 Et de iure Canonico quando causa grauaminis est exprimenda in appellatione, exprimere sufficit quamcunq; causam, etiam si minima illa sit: namq; ex hoc iure pro quacūq; causa grauaminis, etiam minima appellari potest, vt est tex. in c. de appellat. eod. tit. dummodò exprimatur rationabilis causa illius grauaminis, vt dicit Frac. in cap. pastoralis nu. 3. in vers. oportet ergo de appellat. vt in cap. vt debitus eod. tit. soli enim appellationi friuolę non est deferendum per tex. in cap. cū appellationibus de appellat. in 6 ex cuius glos. in 1. not. appellatio friuola dicenda est illa, quę interponitur sine causa, vel ex causa irrationabili, vel falsa. Nisi causa per rescriptū cōmissa esset cū clausula *appellatione remota*; nam tunc ex nulla causa appel-

lari potest, etiam si iusta, & rationabilis sit, vt dicit Philip. Franc. vbi supra nisi talis causa, propter quę appellatur sit in iure expressa, ita vt in specie reperiatur permissa appellatio à iure in tali casu, vt est text. in c. pastoralis de appell. in princ. vbi etiam vnus casus exprimitur, vt scilicet appellari possit, tali clausula non obstante, quando quis iniuste grauatus fuit. Quę autem sint alię causę in iure expressę Franc. supra se remittit ad Specul. in tit. de appell. S. 2. in vers. sed quā dices, vbi multas causas enumerare testatur.

Quid autem operetur dicta clausula *appellatione remota* tam de iure canonico, quā de iure ciuili latè examinat Franc. in d. c. pastoralis à nu. 3. vsq; ad num. 14. & plenissime hoc tractare Ioann. de Imola in l. 1. ff. à quib. appell. non licet, refert Marant. in d. vers. & quādoq;

appellatur num. 338. & in nu. 337. dicit talem clausulam in rescriptis quoad sententiam diffinitiuam. solum Principem appone re posse per d. l. i. in fi. sed secus esse dicit quoad interloquutoriam, quam ponere posse dicit etiam si inferior à Principe secundum Bart. in d. l. i. à quib. appell. non licet.

15 Sed est aduertendum, q̄ in casibus, in quibus appellatio concessa est, si sequatur ex interuallò post sententiam, esse debet in scriptis l. i. §. fi. cum l. seq. ff. de appellat. & notatur in cap. cum in Ecclesia de appell. at si incontinenti fiat sufficit viua voce appellare, vt per Abb. in cap. cum iniuste num. 12. de Procuratoribus, & est tex. in l. 2. ff. de appellat. vbi glos. i. dicit viua voce appellari posse per totam eandem diem, in qua promulgata est sententia, dummodò sit Iudex ibidem in eadem figura iudicij. Et

dummodò appelletur à sententia diffinitiuā, nā si appelletur ab interloquutoria, siue incontinenti, siue ex interuallò appelletur, in scriptis est appellandum, estq. in illa exprimenda causa rationabilis, ob quā appellatur, vt est tex. in c. i. de appellat. in 6. vbi glos. hoc notat in ver. interloquutoria; & dicit Marant. post Doctores, quos citat in d. 6. par. in ver. & quandoq; appellatur num. 138. ita cōmuniter seruari tam de iure Canonico, quam ciuili. Nisi interloquutoria vim habeat diffinitiuæ, nam tunc in appellatione à tali sententia seruanda sunt ea, quæ seruantur in appellatione à diffinitiuā, & sic si incontinenti fiat appellatio, fieri potest viua voce sicut in diffinitiuā, suntq. in ea seruandæ omnes alię solemnitates, quę seruantur in appellatione à diffinitiuā, vt dicit Frac. in cap. vt debitus honor num. 16. in ver. sed quan-

do

do interloquutoria, post Angel. in cons. 217. constituto in r. col. & sequitur Maran. post alios, quos citat in d. ver. & quandoq; appellatur. Sed prædicta intellige, dummodò non procedatur summarie, cū prædicta pertineant ad figuram iudicij, iuxta dicta supra in nu. 13. in fi.

16 Et dicit Franc. in d. c. vt debitus honor nu. 15. in ver. Septimò quæritur, post Doctores, quos citat, quòd tunc dicitur incontinenti appellari, quando appellatur adhuc sedente Iudice pro tribunali, etiā si Iudex sedeat per magnā horam, secus si à tribunali, vel à Banco discesserit. Et Maranta in d. ver. & quandoq; appellatur num. 137. ex communi Doctorum sententia dicit, appellationem incontinenti esse factam, si facta sit post latam sententiam adhuc Iudice pro tribunali sedente, & qui nondum ad actus externos

diuertit, etiam si tota die in foro pro tribunali sederit, & sequitur Eman. Suarez in thesau. receptarum sentent. ver. appellatio n. 203. & 204. & dixi in meo Prompt. verb. appellatio num. 2. in fi. & secundum hanc sententiam tandem concludit Mara. vbi supra in fi. d. n. 137. post citatas, & concordatas varias circa hoc Doctorum sententias.

17 Quando autem appellatio in scriptis est facienda, scias non esse dicendam illam fuisse factam in scriptis, si quis coram Notario cause, siue Actuario didiceret se appellare, & illum rogaret, vt suam appellationem in actis scriberet, & adderetur aliqua causa grauaminis, vt docet Ang. communiter receptus in l. à sententia in fi. ff. de appellat. sed est offerendus libellus in scriptis coram Iudice à quo; estq; in illo exprimenda specialis causa grauaminis, etiā

Nun si sit

si sit notoria, vt post Doctores, quos citat, tenet, & probat Franc. in d.c. vt debitus honor num. 12. & 20. Et quamuis Angel. vbi supra, & Speculat. in tit. de appellat. §. 1. in 4. par. teneat, in libello appellationis esse dicendum, quod in his scriptis appellatur, alioquin appellatio non valeret, tamē Franc. supra in num. 13. dicit hoc non esse verum, sed satis esse appellationem in scriptis producere absq; illis verbis, prout tenet glo. quam ipse Franc. notabilem esse dicit in cap. si. de re iudic. in 6. in vers. illustrium, in si. ac Imola in d.l. à sententiā §. si. sufficereq; dicit Franc. in d. num. 13. in vers. Quinto queritur post glos. in c. appellatio eod. tit. in 6. quamlibet scripturam priuatam, dummodò coadiunata sit testibus, vt probari possit fuisse appellationem in scriptis factam. Ideòq; tutius esse dicit, vt Notarius, vel

Aētuario scribat in actis appellationē tali die fuisse in scriptis præsentatam. Nec esse necessarium addit, vt talis appellatio legatur corā Iudice à quo, sed sufficere cēdulam appellationis in scriptis producere, licet illa nō legatur coram Iudice, vel coram testibus, vt est tex. in cap. appellatio de appellat. in 6. sed talem appellationē dicit Franc. ibid. Parti esse intimādā per publicam scripturam secundum formam Clem. causam de elect.

18 A sententijs autem interloquutorijs (idest ab illis, quæ principale negotium alicuius causæ nō definiūt, sed illas Iudex facit super aliquo articulo, siue dubio emergenti, vel incidenti in principio, vel in medio causæ, vt dicit glos. in clem. 1. in vers. definitiua, de sequestrat. possess. & fructuum, & facit tex. in l. à diuo Pio. §. in venditione ibi: sic deniq; Iudices

Iudices interloqui solent ff. de re iudic.) etsi de iure civili appellandum non sit, vt in l. 1. in si. primi responsi ff. de appell. & relat. & in l. ante sententiam C. quor. appellatio non recipit. tamen si interloquutoria continet grauamen per sententiam diffinitiuā irreparabile, vtputā quia Iudex pronunciaret aliquem esse torquendum, tunc à tali interloquutoria appellari potest, si iusta causa appellandi adfit, vt est tex. in l. 2. ff. de appellat. recipiend. vel nō, & ibi Bart. Illud autem grauamen dicitur per diffinitiuam irreparabile, p quod quis nō desinit esse lēsus, etiam si in diffinitiuā obtinuerit, secundum Bald. in l. 2. nu. 5. C. de Episc. audient. & Suar. de Paz in sua prax. in proēmio sextæ par. 1. tom. n. 22. Quando autem interloquutoria habet grauamen irreparabile pōt appellatio ēt ex nouis causis iustificari, si-

cut appellatio à diffinitiuā, vt post Bal. tenet Maran. vbi supra in num. 169. & appellatio à tali sententia ligat manus Iudicis ante inhibitionem, vt per Maran. supra in nu. 212.

19 Appellari etiam de iure ciuili potest à sententia interloquutoria, quando vim habet diffinitiuā, vt per Bart. in d.l. 2. ff. de appellat. recipie. & sequitur Suarez de Paz in proēmio sextæ par. tom. 1. num. 23. & ponunt exemplum de sententijs interloquutorijs negatiuis, vtputā si Iudex pronunciet non esse procedendum in causa illa ex eo, quod accusator non egit intra tempus præfixū, vt in l. Titia ff. de accusat. vel si pronunciet non esse procedendum ob exceptiones obiectas. Et quod ad sententiā interloquutoriam affirmatiuam Bar. ponit exemplum, quando Iudex pronunciat, procedendum esse in causa, nō obstat exceptione inepti

libelli, & idem tenet Bald. in l. 2. num. 5. C. de Episc. audie. Ang. in d. l. 2. nu. 6. ff. de appell. recipien. & facit tex. in l. 4. ff. de appellat. recipien. vel non.

20 De iure autem Canonico olim appellatio ab interloquutoria indistinctè admittebatur, vt patet ex cap. vt debitus, & cap. super eo il 2. de appellat. & in alijs cōcordantibus, sed hodiè per Sacrum Conc. Trid. in sess. 13. c. 1. in fi. de reforma. sancitum est, vt in causis Visitationis, & Correctionis, siue habilitatis, & inhabilitatis, & in criminalibus ab interloquutoria, vel alio quocunq; grauamine non appelletur, nec huiusmodi appellationi deferatur, nisi interloquutoria vim habeat diffinitiuæ, vel cōtineat grauamen per diffinitiuam irreparabile, nō obstante quocunq; stylo, & consuetudine in cōtrarium. Idemq; quoad causas ciuiles disponit in

sess. 24. c. 20. in princ. de reform.

Quam determinationē ampliat, vt procedat etiā si grauamen reparari possit, sed cum magna difficultate Io. Maria Nouar. in conclus. practicab. in tit. de appellat. nu. 18. ex Bar. per illum tex. in d. l. 1. §. quæsitum nu. 6. in fi. ff. de appellat. ac ex Feli. in cap. accepimus nu. 5. de fide instrum. & ex alijs, quos citat: Et in num. 19. ampliat, vt procedat etiā quando grauamen reparari posset, sed nō ex toto; & ita refert, tenere Surdū decis. 36. nu. 14. Felin. in cap. cum super nu. 17. de re iudic. Ricc. in Praxi resol. 405. part. 1. in magnis nu. 3. & Gonzal. in reg. 8. Cancellar. glos. 9. §. 1. nu. 178. & idem Nouar. vbi supra ampliat, vt procedat prædicta etiam quoad interloquutoriam de carcerando; affert enim talis interloquutoria remediū irreparabile, ideòq; huic appel-

appellationi est deferendum; estq; transferendus processus ad Iudicem appellationis, sed interim Reus in carceribus remanere debet, donec Iudex appellationis causa cognita aliud iusserit, iuxta declarationem Sacræ Congregat. de mente Summi Pontificis, quam declarationem refert Addit. ad Quarant. in ver. Archiepiscop. auctori. quoad appell. lit. I. & post illum Nouarius supra in num. 20.

21 Appellare volens si incontinenti voce non appellauit, appellare in scriptis potest infra decem dies, à die scientiæ promulgatæ sententiæ enumerandos, vt in auth. hodie C. de appell. & in cap. quoad consultationem de sentent. & re iud. iuncto cap. concertatione de appellat. in 6. & dixi in meo Prompt. verb. Appellatio nu. 3. quo termino elapso sententia transit in rem iudicatam, & executioni

mandatur, nullaq; erit appellatio facta post dies prædictos, vt ex citatis iuribus patet. Curruntq; dies prædicti de momento ad momentum, vt per glo. & ibi Bart. in l. 1. §. dies ff. quando appell. fit. Sed tempus prædictū in principio est vtile, cum impedito currere non incipiat, sed postea efficitur continuum, vt in d. §. dies, & ibi Bar. & Marant. in d. vers. & quandoq; appellatur nu. 215. Est tamen aduertendum, quòd si grauamen est successiuum, & habet causam continuam, numquam currit tempus decem dierum ad appellandum, sed durante grauamine semper pōt appellari, & semper dicitur esse infra decem dies, secundum Bald. in l. si clericus C. de Episcop. audien. referentem, ita tenere Specul. in tit. de appell. vers. sed dices quid, quos citat, & sequitur Franc. in cap. super eo il 2. n. 4. de appell. & dicit esse

esse dictum singulare, & menti tenendum, & sequitur post alios, quos citat Maran. vbi sup. in n. 216.

22 Cōtinereq. appellatio debeat nomen appellantis, & appellati, & continentiam sententiæ, à qua appellatur cum relatione Iudicis à quo, & ad quē, vt in l. 1. §. fin. ff. de appell. Sed sufficit in illa apponere nomen officij Iudicis à quo, licet eius propriū nomen non apponatur, secundum Bart. in d. §. fin. num. 6. & sequitur Suar. de Paz in d. proem. nu. 37 & quodam Iudicem ad quē sufficit si dicatur, appello ad Iudicem competētem iuxta text. in l. qui Romæ §. Seia ff. de verb. oblig. vt per Suarez vbi supra, qui addit hoc procedere tam de iure canonico, q̄ de iure ciuili, vt contra Panorm. resoluit Dec. in cap. inter cetera nu. 4. de appel. & alij ab ipso Suar. citati ibidem.

23 Appellatione interpo-

sta tenetur appellans intra triginta dies, à die sententiæ latæ numerandos, Apostolos petere, & etiā recipere l. Iudicibus C. de appellat. cap. ab eo eodem tit. in 6. alioquin appellans præsumitur suę appellationi renunciare, vt habetur in d. cap. ab eo. Si autem Iudex illos concedere neglexerit, instanter ab appellante est requirēdus iteratis vicibus cōgruo loco, & tempore, & protestatione præmissa, alias perindē est, ac si Iudex requisitus nō esset, vt not. in d. c. ab eo, & probatur ex clem. quāuis de appel. & aduertit Maran. in d. tit. & quandoq; appellatur num. 214. facta, verò prædicta diligentia, potest appellans suam appellationē prosequi, siuē tacitē, siuē expressē illi fuerint Apostoli denegati, vt probatur ex d. c. ab eo, & ex d. clem. quamuis §. si. & dixi in meo Prōpt. verb. appellatio nu. 4. vbi

etiam

etiā explicauit esse Apostolos literas, quas à Iudice à quo dantur appellati vnā cum processu causæ, vt illas deferat ad Iudicē ad quem.

24 Verū quia potest Iudex à quo appellatū fuit secundum locorū distantiam, & personarum, ac negotij qualitatem tēpus præfigere appellanti ad appellationem suam prosequendam, nē causæ criminales in longum tēpus differantur, hoc facere de consilio debet, etsi nō teneatur, & tenetur appellans infra illud tēpus appellationē prosequi, alioquin sententia tenet, iuxta tex. in cap. cum sit Romana, & ibi gl. & DD. de appell. Non potest tamen

Iudex à quo præfigere terminum ad finiendam causam, sed tantum ad illam prosequendam, & vt instare teneatur pro executione causæ, & non desistat, vt post Abb. notat Dec. in d. cap. cum sit Romana nu. 21. in cuius initio etiam aduertit posse quidem prædictum Iudicem terminum à legibus appellanti datum restringere, nō autem ampliare. Potest et Iudex ad quem si ex dilatione viderit periculum imminere, terminum, & ipse moderari, et si vtraque Pars velit ad annum appellationis prosecutionem differre, vt est text. in cap. oblata de appellation.

De cognitione aliquorum delictorum in genere, & de pœnis delictis debitis. Cap. XVIII.

SUMMARIVM.

- 1 *Heresis delictum ut in genere constare possit qua requirantur.*
- 2 *Heresim in genere non probant testes dicentes simpliciter, & in genere aliquē esse malefamē, sed in specie dicere debent causam malefamē, esseq; debet causa in iudicio sensus corporis, non in iudicio intellectus.*
- Hereticus ut quis sit censendus non in iudicio hominum, sed in iure consistit. Propria confessio nō praeiudicat in his, quae sunt iuris. Heretici dicto nō est standum, si ipse affirmet se esse hereticum, nisi heresim exprimat cum suis qualitatibus.*
- 3 *Delictum heresis verbo explicatum quādo per factam probari non potest*

quomodo sit probandum, ut de illo in genere constare possit, & in causa procedi.

Ad subiectum heresis pertinet, ut error sit in intellectu, & ut sit cū pertinacia. Hereticus non est non baptizatus verba hereticalia proferens.

4 *De delicto in genere quomodo constare debet quando heresis scripta est manifestata.*

Delicti cognitio ad Iudicē principaliter spectat; cognoscereq; ipse debet non solum delictum esse commissum, sed testes debent hoc deponere in actis.

5 *De delicto in genere quomodo constare debet. quando heresis facta est manifestata, siue possit se vestigium relinquat, siue non.*

6 *Quando de corpore delicti constare non potest, nisi de per:*

persona delinquentis cōstet, non est ideo inquisitio omitenda; sed cauendum est, ne testes de delinquentis persona interrogentur, quam si testes nominant, est in actis scribenda.

7 *Heresis crimen qua pœna sit puniendum, remissiuē.*

8 *In Blasphemiae crimine quomodo constare debet de corpore delicti.*

9 *Blasphemiae crimē quibus pœnis sit puniendum, remissiuē.*

10 *Sacrilegij crimē quomodo committi potest, explicatur, & quomodo cōstare debet de corpore delicti, dicitur.*

11 *Sacrilegij pœna est extraordinaria, & arbitraria: & quid in nostro Regno.*

12 *In crimine lese Maiestatis quomodo de delicto in genere constare debet. Et qua pœna sit puniendum, remissiuē.*

13 *Falsi crimē quatuor modis committi solet, & qui illi sint, explicatur, & quomodo constare debet de corpore delicti in genere, &*

quibus pœnis sit puniendum, remissiuē.

14 *Homicidiū pluribus modis committi solet, & quomodo in illis de delicto in genere constare debeat.*

15 *Homicidium quando est qualificatum quomodo de delicto in genere constare debeat.*

16 *Homicidium quibus pœnis sit puniendum, remissiuē.*

17 *In furto quomodo cōstare debeat de corpore delicti, & in nu. 20. & qua pœna puniri debeat, remissiuē. Et quid in nostro Regno in nu. 18. ubi etiam agitur, qua pœna punitur de iure Canonico.*

19 *Infames efficiantur Clerici actione furtiua condemnati, & censentur beneficio privati.*

21 *In usurg crimine quomodo constare debeat de corpore delicti.*

Vsura probatur per probationes leuiiores, & per argumenta, & coniecturas, cum sit difficilis probationis; & quid quoad condemnandū,

- & quid in nostro Regno.*
- 22 *Vsurarij de iure communi arbitrio Iudicis sunt puniendi: & quid de iure Canonico, & quid quoad clericos.*
- 23 *In simonia crimine quomodo constare debeat de delicto in genere. Et quibus penis simoniaci sunt puniendi, remissive.*
- 24 *Apostasia duplex, & quibus penis sit punienda, remissive.*
- 25 *Fugitiuus à Religione quis sit dicendus, & qua pena sit puniendus.*
Quibus penis singula delicta sint punienda, remissive.
- 26 *Pena imponenda delinquentibus, culpa respondere debent, & delictis sunt commensuranda.*
- 27 *Pene tempus quando in impositione pena est determinatum, finito tempore finitur pena.*
Tempus limitatum licentiam concedit pro homine, quando in sententia nihil fuit additum.
- 28 *Episcopi, & omnes Eccl-*

astici iurisdictionem suo iure habentes sunt ordinarij, & in causis ad suum tribunal spectantibus procedere possunt ad capturam, & reos condemnare ad penam, quae non sit sanguinis, in quo casu reos ad Iudicem secularem remittere debent.

De Hæresi verbis manifestata.

ET si nonnulli existimant, delictum Hæresis in genere constare non posse, cum sit delictum, quod animo solo perficitur, tamē quia puniri potest quando id, quod male in mente retinetur, aliquo externo, signo foris ostenditur, arg. l. cogitationis ff. de poenis, merito Bald. in l. si quis non dicam rapere num. 4. C. de Episcop. & Cler. dixit, quod licet delictum hæresis sola mente, & cogitatione perficitur, puniri tamen potest, quando illa mentis excogitatio detegitur, & probatur, vel dicto, vel scripto,

pto, vel facto aliquo, ex his quae enumerantur per Simanc. de hæretic. c. 30. nu. 9. & Clar. in S. Hæresis in vers. sed hic incidenter nu. 24. ideo explicandum erit, quomodo de hæresi in genere constare possit, ad hoc ut DD. Inquisitores de tali delicto processum formare valeant. Et quoad hæresim, quae dicto, siue verbo exprimitur ex Ioan. Bernardino Muscatello in sua Pract. crim. tit. de crimin. l. se Maiest. diuinæ num. 13. patet esse necessarium, ad hoc ut de delicto in genere constare possit, ut testes deponant esse publicam vocem, & famam Titium esse suspectum de hæresi, & à fide Catholica deuiare.

- 2 Et quamuis ipse Muscatel. cum hoc transeat, aduertant tamen Domini Inquisitores, quod testes deponentes aliquem esse malæ famæ simpliciter, & in genere, non probant, nisi in specie dicant cau-

fas, ob quas Titius est malæ famæ, ut post Bald. in conf. 77. col. 2. & in conf. 78. col. 2. post med. lib. 3. dicit in terminis Crauetta in consil. 262. nu. 2. in fi. quem sequitur in terminis, alijs citatis, Decian. in tract. crimin. lib. 5. c. 35. n. 18. vbi etiam dicit, causas esse debere consistentes in iudicio sensus corporis, non in iudicio intellectus. Quam quidem famam sic probatam dicas cum ipso Muscatello vbi supra resultare loco cognitionis, seu probationis delicti in genere, ex doctrina Baldi in l. cum probatio ff. de probat. si tamen causae à testibus adductae sint tales, ut secundum nostram fidem Catholicam inducant, aut sapiant hæresim: nam si tales non sunt, etiā si testes dicant vnam ex causis, quare Titius est de hæresis infamatus, esse, quia ipsemet dixit se esse hæreticum, tamen non ideo constat, de delicto in genere,

quia ut quis sit hæreticus censendus, non in opinione alicuius hominis particularis, sed in iure consistit, ut per Crauetam in d. consil. 262. num. 3. in fi. & in his, quæ sunt iuris propria confessio non præiudicat, l. ornamentorum ff. de aur. & arg. leg. & latè per Decian. in d. c. 35. nu. 19. vbi circa fi. dicit, nec esse stādum dicto hæretici affirmantis se esse hæreticum, nisi hæresim exprimat cū suis qualitatibus, & circumstantijs, non aut si simpliciter, & in genere fateatur se esse hæreticū, quia & ipse in hoc decipi posset, & falsò credere, quòd id, quod credit est hæreticum, quod in veritate non esset.

3 Si autem prædicto modo per famam delictum hæresis verbo explicatum in genere probari non potest, ut Inquisitores inquirere contra aliquem possint, probare prius debent, informationem as-

sumendo, quòd verba, quæ quis dixit, secundum nostram Catholicam fidem sunt hæreticalia, & in illis perseverat, & pertinaciter, ac constanter illa defendit: duo enim ad subiectum ipsius hæresis pertinent; alterum tanquam materiale, scilicet, ut error sit in intellectu, alterum tanquam formale, scilicet ut sit cum pertinacia, nam alioquin nõ esset hæresis, ut dixi in meo Promptuar. ver. hæresis num. 1. ideòq. illa non probata, non constaret de delicto in genere. Item probare etiam debet, quòd ille, qui talia verba dixit, est baptizatus, nam alioquin nõ esset hæreticus, per ea, quæ dixi in d. ver. hæresis nu. 16. & expressè hoc tenet Muscatellus vbi supra in nu. 19. & alioquin non constaret de delicto in genere, ut per Muscatell. supra in nu. 20. & 21. nam quoties lex disponit aliquid respectu certæ rei, & qualitatis, debet

debet prius constare de illa re, & qualitate, l. diuus ff. de testam. milit. Ias. & alij in l. si quando C. vnde vi.

De hæresi scriptis, vel factis manifestata.

4 **Q** Vando verò hæresis scriptis, vel factis est manifestata, cum tunc post se vestigium relinquit, ut de delicto in genere constet, necessarium est, ut Inquisitor, si hæresis scripto est manifestata, proprijs oculis hæreticalia scripta legat; ad Iudicem enim cognitio hæc principaliter spectat, ut omnes Criminalistæ colligunt ex tex. in l. 1. S. item illud ff. ad Senat. cons. Syl. & testatur Muscatell. in præmio suæ Pract. n. 12. addens, quòd illi ante omnia constare debet delictum esse commissum: Verum quia de hoc in actis constare debet, & de hoc testes sunt examinandi, secundum omnes, ideò debet curare Inquisitor,

ut scripta legantur etiam per duos testes omni exceptione maiores, ac Sacræ Theologiæ professores, ad hoc ut de visu talis scripturæ, vel libro, testimonium reddere possint, & legisse proprijs oculis in illa, vel illo talem propositionem hæreticalem, seu hæresim continerem. Et ratio est, quia Iudex nõ solum debet cognoscere delictum esse commissum, sed testes debent hoc deponere in actis per sēsū corporeum; & communè hæc esse praxim dicit Muscatell. in d. Proæmio nu. 17. ut testes particulariter examinentur super cognitione delicti, & eius qualitatibus.

5 Si autem hæresis facta est manifestata, utputa quia imago Crucifixi Domini nostri, vel Beatæ Virginis est deturpata, vel vulnerata, tunc & ipse Iudex delictum cognoscere debet, & testes fide dignos tale delictum vidisse

proprijs oculis sunt examinādi, ad hoc vt de delicto in actis cōstare possit: At si hæreticale factum post se vestigium non relinquit, vtputā quia rebaptizauit quis pueros, aut baptizauit imaginem, vel magnetem, aut quid simile, tunc constat de corpore delicti eò ipso, quòd testes deponunt proprijs oculis prædicta facere vidisse, & in rebaptizatione pueri cōstare ex actis debet, quòd puer erat iam aliās baptizatus, per dicta supra in nu. 3. in fi.

6 Et quāuis in prædictis casibus difficiliter de corpore delicti cōstare possit, quin etiam constet de persona delinquentis, quod videtur esse contra expressum tex. in l. 1. §. item illud ff. ad Syllania. vbi ita determinatum est: *Itē illud sciendum est, nisi cōstet aliquem esse occisum, non haberi de familia questionē. Liqueat igitur debet scelere interemptum, vt Senatus consulto*

locus sit; questionem autem sic accipimus, non tormenta tantum, sed omnem inquisitionem, dicas tamē, prout dixi supra in c. 2. num. 7. in fi. quòd cum tunc per accidens eueniat cognitio personæ, dum inquiritur de delicto in genere, talis cognitio non est contra prohibitionem d. tex. inquisitione enim personæ ibi prohibetur ante quā cōstet de corpore delicti, quando autem Iudex de ipso corpore inquit, & nihil de persona quærit, etsi quis dū interrogetur de delicto in genere, delinquentis personam nominet, Iudex tamen non facit contra tex. dum de persona nō inquit; inquisitionē enim Iudici textus prohibet, non autem prohibet, vt testis personam nominare non possit. Sint igitur cauti Iudices, vt tantum de delicto inquirant, sed si fortè testes personā delinquentis nominent, in actis quidem scribere fideliter

fideliter faciant quidquid testes dicunt, sed ipsi nihil de persona inquirant, nisi cōstito de corpore delicti.

7 Quibus autem poenis crimen hæresis sit puniendum tradit Clar. in S. hæresis, & Muscatellus in d. tit. de crim. læsæ Maiestatis diuinæ, & latius tradidi in meo Prompt. in ver. hæresis à num. 21. vsq; ad fi. & quia in prædictis locis videri possunt ab Inquisitoribus fidei, & materia latissima est, breuitatis causa illam hic omitto.

De Blasphemia.

8 **B**lasphemiam crimen quid sit, & circa quæ versetur, dixi in meo Promptuar. ver. Blasphemia num. 1. illamq; distinxī in hæreticalem, & in nō hæreticalem, & vtramq; quid sit explicauī, ibidem in nu. 4. Vt autem de hoc crimine in genere constare possit, quia in illo separari non potest cognitio criminis à cognitione personæ blasphemantis, deponere testes debet, se audiuisse Titium blasphemare proferendo, & dicendo talia, vtputā, *al dispetto di Dio*, & addere testes debent, quæ verba in hac Regione, vel Ciuitate blasphemiam important ex communi æstimatione, vt per Muscat. in d. sua pract. in tit. de blasphemia n. 8.

9 Quibus autem poenis blasphemiam sint puniendæ tradit Clar. in S. blasphemiam num. 3. Diaz in pract. crim. canon. vltim. impres. c. 110. Pegna in 2. par. direct. inquis. q. 41. cōmen. 66. post med. & Salzed. ad Diaz in d. c. 110. in vers. est quidem, Menoc. lib. 2. de arbit. iud. cas. 375. & de iure nostri Regni Muscat. in d. sua pract. tit. de Blasphem. nu. 37. & seq.

De Sacrilegio.

10 **S**acrilegij crimen committi potest respectu personæ, respectu loci, & respectu rei, sū Bald. in l. non

I. nondum C. de furt. Respectu personæ committitur, quando v. g. ille, qui occiditur est psona sacra; **II** vel Religiosa; mulier, quæ quis carnaliter cognouit, est monialis professa. Respectu loci committitur, quando quis hominem intra Ecclesiam occidit, adulterium intra Ecclesiam commisit. Respectu rei committitur, quâdo quis rem sacram furatur: Quibus in casibus vt constat de delicto in genere non solum constare debet de delicto commisso, sed etiâ quod homo occisus fuit Sacerdos, vel Religiosus, quod mulier carnaliter cognita est Monialis, quod homicidium, vel adulterium intra Ecclesiam fuit commissum, quod res furto subtracta erat sacra: nam cum punitio huius delicti ex cognitione huius qualitatis dependeat, talis qualitas necessariò est cognoscenda, vt inquisitio de sacrilegio for-

mari possit, vt per Muscat. in d. sua pract. tit. de sacril. n. 6. & 7.

Huius criminis poena est, hodiè extraordinaria, & arbitraria secundum qualitatem personæ, rei, temporis, ætatis, & sexus, vt testatur Muscatell. vbi supra in num. 16. addens aliquando esse mortis naturalis, aliquando relegationis, seu deportationis, vel condemnationis ad triremes, vt per Clar. in S. sacrilegiû vers. sed querô, & Boer. in d. decis. 254 De iure autem Regni, huius delicti poena est arbitraria, nisi de nocte vasa sacra fuerint, vel nisi Tempia Dei manu sint fracta, & res furata excedat valorem vnciæ, siue res furata sit sacra de sacro, siue de non sacro, siue de nocte, siue de die, semper mortis poena punitur, vt per Muscatellum, qui ita Magnam Curiam seruare dicit in d. tit. de sacrilegio num. 14. & 30.

De

De crimine læsæ Maiestatis humane.

12 **Q**uia crimen læsæ Maiestatis humane varijs modis committitur, de quibus latè Foller. in sua pract. crim. in tit. Itè quæ commisit crimè læsæ Maiestatis, vbi quadraginta quinque modus enumerat, ideòque quomodo de tali crimine sit in genere cognoscendum certa regula tradi non potest, sed talis cognitio variabitur iuxta varietatè modi, quo committitur, ita vt si modus post se vestigiû relinquat, de ipso vestigio constare debet, cum suis qualitibus, quæ faciunt, vt vestigium illud ad crimen læsæ Maiestatis pertineat, probando factû illud in genere, & in abstracto, maximè quando persona, quæ fecit actum illum ignoratur, vt per Muscatell. in d. sua Pract. in tit. de crimine læsæ Maiestatis humane num. 8. & 11. Quia autem huius criminis poenæ nouissimæ sunt,

& habentur ex l. quis quis C. ad legem Iuliam Maiestatis, circa illas non est immorandum; & quomodo ex consuetudine infligantur, latè tradit Muscatell. vbi supra à nu. 35.

De Crimine falsi.

13 **G**rauius falsi crimen quatuor modis committi solet, scilicet, dicto, qui modus conuenit falsis testibus, scripto, qui modus conuenit Notarijs falsum instrumentum scribentibus, vel falsantibus, ac illis, qui falsificant literas Apostolicas, aut quascunq; alias scripturas; facto, qui modus conuenit illis, qui falsam monetam radunt, aut minuunt, aut alium supponunt loco absentis, dicentis esse illum; & Vsu, qui modus conuenit illis, qui falsis probationibus vtuntur, aut falsam monetam expendunt, vt per Mascard. de probation. conclus. 739. & dixi de hoc crimine

Ppp latè

latè in meo Prompt. ver.

Falsarius; & de illo latè èt scribit Clar. in §. falsum, & Bazar. ibid. ac Foller. in sua Pract. crim. in rubr. Item quòd commisit falsitatè. Quia autem, vt falsitas commissa dicatur tria necessariò requiruntur, videlicet, dolus, mutatio veritatis, & quòd alteri noceat, vel nocere possit, vt per Afflic. in decis. ult. n. 8. vt de delicto falsitatis in genere constare possit, ita inquisitio de omnibus est formanda, vt de omnibus illis constare possit, alioquin de delicto non constaret; quæ sint autem necessaria, vt constet de delicto in genere circa falsarios monetarum vide Muscatell. in tit. de falsa moneta. Et de pena, qua sunt puniendi falsarij vide supradictos Doctores, & ea, quæ dixi in d. verb. falsarius; & quòd falsantes litteras Apostolicas vide Diaz in sua Pract. crim. c. 120. num. 1.

De Homicidio.

14 **H**omicidium quia ex pluribus causis cū delicto euenire potest, nimirū ex vulneribus, iugulatione, strangulatione, & percussione facta cū fuste, vel lapide, ex projectione in puteum, vel flumen, vel ex aliquo alto loco, ex suspensione, ex veneno, & similibus, in quibus casibus (omisso vlu veneni, de quo sufficienter dictum est supra in c. 2.) vt de homicidio in genere constare possit antè Iudicis conspectum ponendus est cadaver occisi, & per testes expertos recognoscantur vulnera quòd quantitate, & qualitate, & in qua parte corporis fuerūt inflicta, & quo armorum genere sint illata, & omnia signa apparatus in cadavere, quæ communiter hominem ad mortem per vim, & necem perducere solent, & eosdem testes examinet, & in actis eorū dicta reponat, vt per Muscatell.

scatell. post Doctor. quos citat in rubr. de Homic. num. 10.

15 Sed si fortè homicidiū est qualificatum per assassinium, vel prodicionem, vel mandatum, vel quia est patricidium, aut sacrilegium, constare prius debet de ipsa occisione, per violentiam commissa, & postea de qualitatibus prædictis, vt per Muscatell. in d. rubr. de homic. & iuxta ea, quæ de sacrilegio supra dicta sunt. Et quòd assassinium somptum secundum communem sententiam, iuxta ea, quæ dixi in meo Prompt. ver. Assassinium, vt de corpore delicti constet, inter cetera probare oportet, occisum esse christianum, in terris, in quibus christiani simul cum infidelibus habitant, vt dixi in meo Promptua. verb. Assassinium num. 6.

16 Homicidium autem simplex regulariter puniatur pena mortis naturalis, vt in l. pen. ff. ad legem

Cornel. de Sicar. Verum quia multa sunt, quæ à prædicta pœna homicidam excusare solent, quæ latè examinari in meo Prompt. in verb. Homicidium per totum, & hic breuiter enarrari non possunt, ad ea, quæ ibi dixi te remitto. Et quòd pœnas homicidij qualificati vide Muscatellum in rubr. de pœnis homicidij cum mandato, &c. Vide etiam aliqua in meo Prompt. in d. ver. Assassinium.

De Furto.

17 **Q**uomodo constare debeat de corpore delicti in furto, patet ex dictis supra in c. 2. n. 6. De iure autem communi pro furto non est imposta pœna mortis, secundum communem Doctorum sententiam, de qua testatur Gomez. in §. ex maleficio nu. 12. Instit. de action. & post illum Clar. in §. furtum num. 7. & quauis in vsib. feudor.

in c. 1. §. si quis quinq; solidos in tit. de pace tenenda determinatum sit, vt quis suspendendus sit pro furto quinq; solidorum, tamen hoc non seruatur de consuetudine, vt post Gandin. de malefic. in tit. de furib. num. 10. testatur Clarus vbi supra, & in d. §. si quis quinq; solidos, ita fuit determinatum, quia simul cū furto concurrebat delictū violatę pacis, vt per Clar. supra, & communem esse sententiam dicit. Sed hoc locum non habere affirmat in nu. 8. in furibus famosis, quos dicit esse illos, qui furari cōsueuerunt, nam hi laqueo suspenduntur; generalēq; esse consuetudinem testatur, vt pro tribus furtis laqueo suspendantur: sed ipse concludit, seruandam esse in hoc locorum consuetudinem, qua cessante dicit non esse recedendū à iure communi, vt scilicet fures mortis pœna non puniantur.

18 Sed in nostro Regno, teste Follerio in sua Pract. in tit. fragmentorum pars, vbi de furtis n. 12 §. si quis furtum commiserit in re valente vno augustale, (est moneta xv. carolenorum) vel infra, fustigabitur, & signabitur in frōte, & de tota Prouincia bannietur: si verò in re ultra augustalem vsq; ad vnciā, vel plura furta etiam minima quis fecerit, suspensio condemnatur, si nobilis est: si verò nobilis capitali pœna est plectendus, vt in cap. Regis Caroli inci. Ad hoc, quod nostrorum. At de iure canonico Clericus in furto captus deponitur, vt in cap. Presbyter 81. dist. quā pœnam innouauit Innoc. Tertius in cap. tuę de pœnis, vbi determinatum est, vt Clerici in latrocinijs, vel alijs magnis sceleribus deprehēsi, à suis ordinibus degradati, detrudi debeant in arētis Monasterijs ad pœnitentiam peragendam. Per quem

quem text. Hosti. in sūma tit. de condit. furt. in §. si. dicit, Clericū de hoc crimine accusatum, confessum, vel cōuictum deponi debere, & in monasteriū detrudi. Quam degradationem verbalem esse debere non actualement, tenet Ioa. And. in d. c. tuę, Abb. in cap. at si Clerici de iudic. col. 1. vers. ad tertium, & Aretin. in cap. cū non ab homine col. 1. in vers. addit etiam de Iudic. quos citat, & sequitur Diaz in sua Pract. crim. canon. c. 94. cir. si. vbi etiā post medium eiusdē c. 94. ipse tenet dispositionem d. c. tuę habere locum non solum quoad Clericos latrones, hoc est viarū obsessores, & qui publicē, & per vim furantur, sed etiam quoad fures. Quam sententiam tūc existimo locum habere, quando furtum quoad quantitatem, vel qualitatem, vel modum furandi magnum scelus constitueret, & hoc maximē inter

Regulares perpetrantes furtum admixtum cum sacrilegio, vel magnum furtum domesticum, maximē quando illud cōmittunt falsificatis clauibus. Ob q̄ domesticū furtū dicit Io. Fabe. in §. alia Inst. de publ. iudic. q̄ familiaris, vel seruator, vel iuuaſ illū suspenditur pro primo furto, quam sententiam approbat Diaz vbi supra, & ego sequor, & ad hoc moueor ex d. c. tuę, per quem tex. non solum sunt deponendi, & in arētum Monasterium detrudendi Clerici in latrocinijs deprehēsi, sed etiam illi, qui in alijs magnis sceleribus deprehensi sunt, & negari non potest, quin magnum scelus committat Regularis in proprio Monasterio furtum notabilis quantitatis committens, non solum quia domesticus fur est, sed etiam quia votum paupertatis transgreditur: & cū Regulares iam sint in Monasterio, sunt in eodem

eodem Monasterio in carcere detrudendi ad penitentiam agendam, postquam verbaliter fuerint degradati, arg. d. c. tuæ. Et de pœnis furum, & latronum vide Menoch. de arbitr. iudic. lib. 2. centur. 3. casu 295. si quis autem furatur hominem, & vendiderit, conuictus, morte moriatur, vt in c. 1. de furtis.

19 Infames etiam efficiuntur clerici actione furtiua condemnati, sicut efficiuntur infames laici de tali crimine condemnati in foro sæculari, prout tenet Diaz in d. c. 94. in fi. & rationem reddit, quia quicumque secundum leges est infamis, est etiam infamis secundum canones, nisi de iure Canonico oppositum sit statutum, & ad hoc dicit facere text. in cap. infames 6. q. 1. vbi gl. in verb. fures dicit de iure canonico omne crimen infamare, & est text. in cap. omnes 6. q. 1. vbi dici

tur: *Omnes verò infames esse dicimus, quos leges sæculi infames appellant.* Et tenere refert Diaz vbi supra hanc generalem conclusionem Felin. in cap. qualiter, & quando il 2. §. ad corrigendos col. 3. de accus. Et adde, quod supposita infamia, ceterum etiam beneficio priuatus, si illud habet clericus actione furtiua damnatus; nam clericus condemnatus per sententiam de aliquo crimine, quod ipso iure inducit priuationem beneficii, vel infamiam, ceterum beneficio priuatus, quamuis hoc in sententia non exprimitur, vt probaui in meo Promptuar. verb. clericus num. 6.

20 Sed priusquam ad alia traſeamus aduerte, quod ultra ea, quæ de probando furto in genere deduci possunt ex dictis supra in c. 2. n. 6. dici etiam potest, quod siue sit probandum simplex furtum, siue rapina, siue latrocinium commissum

missum à viarum obſessoribus, qui publicè, & per vim furantur, semper fieri potest cognitio delicti in genere absque confusione cum cognitione in specie, vt per Muscat. in sua pract. crimin. in tit. de furt. rapin. latrocin. & stratar. disrob. num. 22. & 23. Et fieri hoc posse dicit etiam ex Foller. probando, quod ille, à quo fuit pecunia aliqua ex prædictis modis subtracta, fuit visus numerare magnam pecuniæ quantitatem, vel bonorum quantitatem inculcare, & cum ea, vel cum eis exire, vt iter faceret; & postea rediit sine pecunia, vel sine bonis inculcatis, & mestus, ac conquerens, quod à latronibus in itinere fuerunt illi bona subtracta. Et quando in domo furtum commissum fuit, faciendam esse dicit recognitionem, prout dictum fuit in d. c. 2. num. 6. & examinandos esse docet testes, qui vocati fuerunt pro facienda

dicta recognitione, ac et alios, qui deponant, quod in ipsa arca fracta, vel in camera, cuius ostium reperitur fractum, vel reflexum, visæ fuerunt res illæ, quæ subtractæ dicuntur: qui si haberi de visu non possint, dicit idem Muscat. in num. 24. examinandos esse testes de fama, scilicet, qualiter est fama publica, quod ille, qui furtum passus est, habebat, & tenebat bona illa, vel pecuniæ quantitatem in illa arca, vel Camera fracta, vel reflexa, & quod post furtum commissum conqueſtus est, & lamentabatur de tali furto in domo sua commisso, & fuisse illi subtractas tot, & tales res, & tantam pecuniarum quantitatem, ipsumque esse hominem realem, & veracem, nec hoc diceret, nisi passus fuisset; esseque hominem, qui prædicta bona, vel pecuniæ summam habere potuisset. Ex quibus etiam, quia deduci potest quem-

quomodo constare possit de delicto in genere in similibus, ultra non procedam, sed tē remitto ad eundem Muscatellum vbi supra à nu. 29.

De Vsurā.

21 **D**E Vsurā crimine dif-
ficiliter constare in genere potest, quin etiā in specie constet, quis sit ille, qui vsuram cōmitit, nisi probatur per solā publicam vocem, & famā, quod in tali Ciuitate, vel in tali Parochia, vel Villadatur, & accipitur pecunia ad vsurā, & probari etiam, & in actis deduci potest in genere conque stuseorū, qui vsuras soluerunt. Quo in genere per famam publicam probato, inquiri ēt in genere potest, qui sunt illi, qui vsuram exercent, & quando plures testes, etiam singulares aliquem nominant, inquiri contra illum specialiter potest; testes enim singulares, etsi non probent, aliquem

esse vsurarium, tamen quā multum faciunt ad aggrauandum reum, contra quem deponunt, ad hoc vt acrius torqueatur, vt dicit Clar. in S. fi. q. 53. nu. 19. faciūt etiam, vt contra illum specialiter inquiri possit. Quomodo autem probandum sit, aliquem esse vsurarium manifestū, & quomodo sit, contra illum procedendum, tradit Menoch. lib. 2. de arb. iud. cent. 3. cas. 235. Et ad probandam vsuram sufficere probationes leuiores, quā in alia causa sufficerent, cū sit crimen difficilis probationis, dicit Baiard. ad Clar. in S. vsura nu. 22. post Alex. in conf. 46. col. 1. vol. 3. & cōf. 54. col. 1. vol. 6. & addit procedi posse per argumenta, & coniecturas etiam diuersę speciei, & quod licet probationes non sint necessariō concludentes; tamen quando essent aliquę verisimilitudines, saltem duæ simul iunctæ inducunt

ducūt vehementem presumptionem etiam sufficientem ad cōdemnadū; & ita refert tenere Bald. 22 Nouell. in consil. 23. *Visis dictis contractibus*, inserto in 1. vol. consil. Cornei, & Plotum in consil. 83. num. 1. cū sequentibus. Sed ab hoc ultimo dicto omninō esse recedendum censeo ob vniuersalem regulam, quæ ad cōdemnadū in criminalibus requirit probationes luce clariores, iuxta tex. in l. qui sententiam C. de pœnis, vbi decernitur, vt ad pœnalem sententiam nō perueniatur, nisi reus confessus sit, vel probationibus clarissimis conuictus, ita vt vix ēt ipse ea, quæ cōmiserit negare sufficiat; namq; nullū speciale ius habemus, per quod in vsuris ab hac regula sit recedendum. Sed in nostro Regno probatur vsura per tres testes singulares, de re propria testificantes, concurrente tamen publica fama, vt di-

positum est in Pragmat. quæ incipit: *Quia nouiter* sub tit. de vsur.

Vsurarij de iure cōmuni arbitrio Iudicis sūt puniendi extraordinaria pœna, vt dicit Clar. in S. vsura num. 10. & Menoch. lib. 2. de arbitr. iudic. centur. 4. casu 398. n. 23. & testatur de cōmuni Bero. in conf. 206. num. 22. vol. 3. sed in nostro Regno adest pœna publicationis bonorum, vt patet ex Constit. Vsurariorū, & ibi Afflic. Vsurarius ēt manifestus, id est ille, qui palā, & publicē feneratoricam artem exercet, vt per Clar. in d. S. vsura n. 15. testamentum facere non potest, nisi præstita cautione de restituendis vsuris, vt per Clar. in d. S. vsura nu. 13. & in S. testamentum q. 26. & de iure canonico vsurarius à clericatu reijcitur, ita vt promoueri nō possit, si vsuras accepisse conuincatur, vt in cap. maritum 33. dist. cap. seditionarios 46. dist.

c. 1. & c. de Petro 47. dist. Si autem cum promotus fuerit usuras exegerit, si non desinat, deponendus est, etiam si sit Episcopus, ut in cap. Episcopus 47. dist. & in c. si quis clericorum ead. dist. dicitur: *Si quis clericorum detectus fuerit usuras accipere, placuit degradari, & abstinere*, & in c. 1. de usuris dicitur: *Quod si post huiusmodi constitutum in clero quisque extiterit, qui detestandis usurarum lucris instat, Ecclesiastici officij periculum patiatur*, & in cap. preterea eod. tit. decernitur, ut si clericus usuras recipiat, ab officio sit suspendendus, si vero laicus, usque ad dignam satisfactionem vinculo excommunicationis sit astringendus. Ex quibus iuribus Diaz in sua pract. crim. canon. c. 92. in fi. praxim deducit pro Iudicibus, ut primò contra clericum usurarium à suspensione incipiant, ut in d. c. preterea, & se non corrigendo

per illam, procedatur contra illum ad degradationem, ut in d. c. si quis clericorum. Qui ordo, etsi de iure necessario non sit servandus, dicit tamen Bellec. in 2. par. disquisit. clerical. §. 47. n. 2. in fi. quòd equum videtur, ut ordo ille servetur, cum utraq; poena imponi possit, est enim à facilioribus incipiendum. Est etiam Clericus usurarius infamis ipso iure, ut post Doctores, quos citat, dicit Diaz in d. c. 92. num. 1. & refert Bal. in l. improbum foenus. C. ex quibus caus. infam. irrogat. dicentem, quòd post restitutionem usurarum, & iam peracta poenitentia sunt infames quòdam testimonia, & dignitates; sed dicit Diaz, posse cum illo Episcopum dispensare quòdam beneficia, & idem tenet post Doctores, quos citat, & testatur de communi Bellec. ubi supra in num. 3. & est glos. celebris in d. c. preterea de usur. estq; advertendum

dum, quòd scienter sepe-
lentes manifestos usurarios, sententiam excommunicationis ipso facto incurrunt, à qua absolvi non possunt, nisi prius ad arbitrium Diocesani Episcopi eis quibus irrogata fuerit iniuria, satisfactionem exhibuerint competentem, ut in clem. 1. de sepul. & dixi in 3. par. meæ instit. lib. 4. c. 6. n. 72. & advertit Diaz in sua pract. c. 93. prædictam poenam locum habere, etiam si quis de mandato Prælati sepelierit talè usurarium. Statuentes etiam in fauorem usurarum solvendarum, vel non repetendarum, etiam si ratum distauerint, vel scripserint, & Iudices pro solutione illarum iudicantes excommunicationem incurrunt, ut in clem. vnic. de usur. & dixi in d. c. 6. num. 83.

De Simonia.

23 **S**imoniam crimen, quia nec de illo in genere constare potest, nisi in spe-

cie constet de delinquentibus, probari potest per solam famam, iuxta ea, quæ de usura dictum est supra in num. 21. & ubi est gratuitatem contra simoniacos proceditur per sola signa, ut dicit Diaz in sua Pract. c. 95. nu. 1. ut est text. in c. sicut de simon. dummodò euidencia sint, & reum ipsum de crimine conuincant, ut dicit Salzed. ad Diaz supra in addit. in vers. sola signa per glos. fi. in c. insinuatum de simo. Et idem dicit Clar. in §. simonia in fin. & vide late Mascard. de probat. conclus. 1304. & 1305. ubi inuenies, quibus coniecturis probatur simonia.

Quibus autem penes simoniaci sint puniendi, latissimè scripsi in 3. par. meæ instit. lib. 4. c. 5. per totum, & quia facillè ibi videri possunt, hinc illas non repeto breuitatis causa, sed solummodò breuiter dico, oēs simoniacos esse excommunicandos, ut in cap. sicut si-

moniaci de simon. esseq; etiã excommunicatos ipso iure, & à solo Papa absoluedos, vt in extrau. cū de restabile de simon. & dixi in d. c. 5. num. 69. efficiuntur infames, cap. vlt. 1. q. 3. c. sanè 5. q. 3. & dixi in d. c. 5. nu. 70. restituereq; obligantur omnia, quæ simoniacè acq̄sierunt, vt dixi in nu. 71. reliqua vide ibi.

De Apostatis.

24 **A**postasia duplex est, à fide scilicet, & à Religione: quæ autem vtraq; sit explicauit in meo Proptuar. ver. Apostasia, & quibus pœnis Apostata à fide sit puniendus tradit Farinac. de hæresi q. 183. S. 4. Quibus verò pœnis punienda sit Apostasia à Religione, dixi in d. ver. Apostasia nu. 12.

De Fugitiuis.

25 **F**ugitiui dicuntur Religiosi illi, qui è monasterio recedunt absq; licentia Superioris, vt vagari ad

tempus possint extra eius obedientiam, etsi habeant animum reuertendi, vt colligitur ex l. quis sit fugitiuus ff. de edil. edict. & vide Aragon. in 2. 2. q. 12. ar. 1. Et dummodò habeant animum redeundi, etiã si sine habitu recedant, nõ sunt Apostatae, sed fugitiui, vt post Valent. in 2. 2. disput. 1. q. 12. pun. 1. & Sanch. lib. 6. oper. moral. c. 8. n. 4. dicit Lezana tom. 1. qq. regular. c. 16. nu. 7.

Pœnas p̄ fugitiuis multæ Religiones p̄ suas Constitutiones assignatas habent, & iuxta illas fugitiui sunt puniendi: vbi autem assignatæ nõ sunt, arbitrio Superiorum fugitiui sunt puniendi; & vt pœna sit proportionata delicto rationabiliter illis pœna carceris assignari potest.

De incorrigibilibus dicam infra in c. 21.

Et quia quibus pœnis singula alia delicta sint punienda inuenire potes quò ad Ecclesiasticos apud

Diaz.

Diaz in sua pract. & quò ad seculares apud Clar. in SS. ad materiam pertinentibus, ac in meo Prompt. in proprijs verbis, ob breuitatem huius opuscul. vlt. terius non progrediar.

De pœnis in vniuersale.

26 **A**nimaduertant omnes Iudices, quò ad imponendas delinquentibus pœnas, illas debere culpæ respondere, & delictis commensurari, l. fancimus C. de pœnis, cap. non afferamus stateras in fin. 24 q. 1. cap. felicis S. illud autem de pœnis lib. 6. ita vt in ea tantum re, & eo tantum respectu quo deliquit sit vnusquisque puniendus, & non vltra, l. rescriptum ff. de his, quibus vt indign. cum alijs cõcordantib. Ideòq; pœna ordinaria statuta delicto certo non est imponenda delicto dubio. Sed arbitraria p̄ dubij qualitate, vt post DD. quos citat dicit Aug. Barbosa in votis decisiu.

canon. lib. 1. vot. 12. n. 35. Et pœna, quæ pro crimine simpliciter imponitur, nulla facta mentione temporis, & si perpetua intelligatur, tamen hoc non procedit, quando perpetua pœna delicto conuenire non potest, vt per Dec. in cap. ex literis nu. 38. 39. & 40. de constit.

26 **Q**uando autem in impositione pœnæ tempus expressè determinatur, illud ita attendendum est, vt finito tempore, finita sit imposita pœna, vt p̄ Dec. in cap. ex literis nu. 33. de constit. & dicit ad hoc esse tex. in l. Imperator ff. de postulat. & facere tex. in l. si vnus S. si cum reo ff. de pact. & in num. 34. addit Dec. in tantum hoc procedere, vt si quis ad certum tempus extra ciuitatem fuerit relegatus, finito tempore determinato, absq; alia licentia Superioris redire poterit in Ciuitatem; & ita refert voluisse notabiliter Bal. in Proemio

procem. Digestorum in S. hęc autem tria col. 1. vers. sed quæritur, dicēs, quòd 28 tēpus limitatum licētiam cōcedit pro homine, arg. l. quando C. de testib. & alij, quos ipse Dec. ibidem citat, qui tamen addit huic conclusioni obstare text. in cap. felicis S. cūm autem fuerit de pēn. in 6. vbi etsi limitata sit pœna ad tempus trium annorū, tamen dicitur ibi in verb. nec ex inde, quòd reuerti non potest absq; speciali licentia: nisi dicamus idē ibi esse necessariam specialem licentiam, quia text. vltra procedit ita disponendo propter gravitatem delicti perpetrati cōtra Cardinalem. Ideòq; dicēdum ex dictis est, quòd aut in sententia tempus exprimitur, & nihil additur, & tunc nulla licentia est necessaria, & finito tēpore intelligitur finita pœna, & reuerti potest; aut in sententia additur, vt reuere

& tunc prius licentia erit necessaria.

Nec est hic omittendū, q̄ Episcopi, & omnes Superiores Ecclesiastici iurisdictionem suo iure habentes, sunt Ordinarij, vt in cap. conquerente, & in cap. eūm dilectus de off. Ordin. cap. cūm Episcopus eod. tit. in 6. cap. cūm venerabilis de except. & dixi in mea resol. 184. n. 5. & idē contra reos, in causis ad suum tribunal spectantibus, procedere possunt ad capturam, & reos condemnare ad pœnam pecuniariam, exilij, carceris, triremium, & ad verbera, tali moderatione adhibita, vt flagella ad pœnam sanguinis transire non videantur: sed vbi gravitas excessus mortē, aut membrorū obtruncationem requirit, reos Iudici seculari remittere debēt, vt in cap. in Archiepiscopatu de raptor. & probavi in meo Prompt. ver. Episcopus num. 15.

De

De pœnis temperandis, aut remittendis. Cap. XIX.

SUMMARIVM.

1 Pœnam à lege, vel consuetudine determinatam Iudex remittere, minuere, aut augere non valet. Et redditur ratio in num. 2.

Consuetudo rationabilis, & prescripta vim legis habet.

2 Pœnam legis, vel consuetudinis quando remittere valet supremus Princeps.

3 Pœnam arbitrio Iudicis relictam, nec post sententiā suam Iudex inferior, etiam si Præses Prouincia sit, reuocare valet: nec etiam antecessoris sui.

Iudex post sententiā definitiua definit esse Iudex. 6 Iudex suam sententiā interlocutoriam reuocare potest.

Sententiā suā Iudex nequaquod ad tempus corrigere valet.

Episcopus condemnans cle-

ricum ad perpetuum carcerem potest, in sententia reseruare sibi potestatem minuendi pœnam arbitrio suo, dummodò talis reseruatio non sit contra naturam pœnæ.

4 Diminuere, ac omninò remittere paria sunt.

Pœnam legis, vel consuetudinis Iudex remittens, aut minuens, vel augens graui infamia notatur.

5 Pœnam à lege, vel consuetudine, vel statuto impostam potest Iudex ex causa minuere, vel augere, siue ordinariē, siue extraordinem cognoscat; non autem latam per sententiā.

6 Pœnam à lege, vel consuetudine, vel statuto minuere Iudex potest ex causa, quando procedit ex officio; ac et quando procedit ad querelam Partis, si causa à iure sit approbata.

Apœna ordinaria quando reuocatur

recedit ex causa Iudex, an causa in sententia sit inferenda, remissive.

L. Pœna legum, cōsuetudinū, aut statutorum, quibus ex causis sint temperandę, remissive. Et quę considerare debent Iudices circa impositionem pœnarum, remissive.

I **Q**uādo delictis à lege, vel à cōsuetudine, quæ vim legis habet, certa pœna est determinata, Iudex illam remittere, minuere, aut augere non valet: *nam ut Papinianus respondit facti quidem quæstio in arbitrio iudicantis est; pœnę verò persecutio non eius voluntati mandatur, sed legis auctoritati referuatur, ut dicitur in l. 1. §. sed nō utiq; in ff. ad sen. conf. Turpilia. & tex. in l. ordine ff. ad municip. ait: Cū facti quidem quæstio sit in potestate iudicantium, iuris autem auctoritas non sic.* Et de iure canonico Alexander

Papa III. in c. de causis §. illis etiam de offic. deleg. ita decernit. *Si tale fuerit negotiū, quòd certa exinde pœna Canonibus exprimitur eandē infligas: alioquin ipsos pro delicti qualitate, & causæ secundum tuum arbitrium punire poteris.* Et quia consuetudo rationalis, legitimèq; præscripta vim legis habet, & ut lex est seruanda, ut in l. sed ea ff. de legib. & in alijs concordantibus à me citatis in meo Prompt. in ver. consuetudo, quādo pœna à cōsuetudine delictis est determinata, nec tunc Iudex ab illa recedere valet, sed ita adstrictus est ad iudicandum secundum cōsuetudinē, sicut adstrictus est ad iudicandum secundum ius cōmune, ut post Doctores, quos citat probat Tiraquell. in tract. de pœnis temperan. aut remittendis nu. 6. & 7.

2 Quare autem Iudex à pœna legis, vel consuetudinis, quæ legis habet vigorem

gorem, recedere non potest, rationem reddit D. Thom. in 2. 2. q. 67. art. 4. illamq; esse dicit, quia quando Iudex procedit per viā accusationis, ipse habet iustè iudicare inter accusatorem, & reum, quod nō faceret, si reum alia pœna, quàm à lege, vel cōsuetudine determinata puniret, cum non ferat sententiam quasi ex propria, sed quasi ex publica potestate, quæ vult, ut ferat sententiam secundum leges, quando ipse pœnam determinarunt: quādo verò alia via procedit, iustè iudicare habet causa Communitatis, cui expedit ut maleficia puniantur, ad hoc ut peccata vitentur, iuxta illud Deut. 13. *Ut omnis Israel audiēs timeat, & nequaquam ultra faciat quidpiam huius rei simile:* quod non eueniret, si secundum leges nō iudicaret, sed misericordiam cum reo seruaret, & iniustitiam aduersus Com

munitatem committeret; namq; in his, quę determinata sunt secundum legem diuinam, vel humanam, suum nō est misericordiā facere, ut dicit D. Thom. in d. a. 4. ad. 1. si verò ultra pœnam à lege stabilitam reum puniret, ipsi reo iniuriam faceret. Quæ quidem quoad inferiores Iudices procedunt, sed supremus Iudex, scilicet Princeps, cui plenariè publica potestas commissa est, & supremam in Republica potestatem habet, non solum pœnam remittere, sed absoluere reum omninò potest, si hoc publicè utilitati viderit non esse nocuum, quādo sine accusatore iniuriam passus pœditur, sed si adest iniuriam passus, nō potest etiam Princeps supremus pœnam reo remittere, nisi iniuriam passus ipse prius iniuriam remittat, ut docet D. Thom. in d. a. 4.

3 Imò nec quando pœna arbitrio Iudicis relicta est
Rrr potest

potest inferior Iudex, etiā si Præses Prouincię sit, illā post sententiā reuocare, vt est tex. in l. pœnam C. de pœnis, vbi ita determinatum est: *pœnā sua dictā sententiā Præsidi Prouincię reuocare non licet*. Et ratio est, quia Iudex postquam semel dixit sententiā (scilicet diffinitiuam) Iudex esse desinit. Et hoc iure utimur, vt Iudex, qui semel, vel pluris, vel minoris condemnauit, amplius corrigere sententiā suam nō possit. Semel enim siue male, siue bene officio functus est, vt dicit tex. in l. Iudex ff. de re iudi. Imò non solum sententiā diffinitiuam propriam, sed nec antecessoris sui Iudex reuocare potest, vt in l. i. C. sententiā rescindi non posse, vbi glos. magna in h. secus esse dicit quodam interlocutoriā, quam indistinctē Iudicem reuocare posse affirmat per iura, quæ adducit. Et non solum circa pœnam, sed

nec circa tempus in sententiā assignatum potest Iudex suam sententiā corrigere, vel aliquā gratiam facere, vt est tex. in l. si operis, & ibi Cynus, & Bald. C. de pœnis. Sed est hoc limitandum quoad Episcopum condemnantem Clericum ad perpetuum carcerem, quia ipse potest in sententiā reseruare sibi potestatem minuendi pœnam arbitrio suo, prout tenuit Guliel. de Cun. relatus à Baldo in auth. interdiciamus C. de Episcop. & Cleric. sed ipse Bal. dicit, hoc procedere dūmodō reseruatō non sit contra naturam pœnæ, nempè quia pœna est arbitraria, vel quia reseruatō tendit ad aliquid declarandum, non autem ad perimendum id, quod iam est pronunciatum; vel non est super substantialibus, sed super quibusdam accidentalibus, per iura, quæ adducit: & hoc menti tenendum esse dicit.

4 Non potest igitur Iudex, vel alius, qui non sit Princeps supremus recedere à pœna imposita à lege, vel à consuetudine, vel à sententiā à se, vel predecessore suo lata, nec est diminuendo illam: diminuere enim, ac omninò remittere paria sunt, vt probat tex. in l. seruos, qui C. ad leg. Iuliā de vi publi. vel priu. in fi. per quem tex. ita voluit Lucas de Penna in l. i. col. 8. in ver. distulerit, in prin. C. de desert. lib. 12. quem citat, & sequitur Tiraquell. in d. tract. de pœnis tēperan. vel remittend. num. 8. & siuè integram legis, vel cōsuetudinis pœnam Iudex remittat, siuè molliorem imponat, graui infamia notatur, vt in d. l. seruos, qui, in fi. C. ad leg. Iul. de vi publ. per quem tex. Hostiens. in c. de causis, de offic. del. & post illū Abb. ibid. ac Dec. in n. 98. tenēt Iudicem esse infamem, quando maiorem, vel mi-

norem pœnam imponit, quàm sit à iure statuta.

5 Sed dicit Dec. in d. c. de causis nu. 94. & 95. posse Iudicem etiam delegatum minuere ex causa pœnam à lege, vel consuetudine impositam; & communē hanc esse Doctorum sententiā testatur per regulam l. hodiè ff. de pœnis, & in num. 97. contra Iacob. Butr. & Baldum dicit procedere etiam quoad pœnā à statuto impositam, & hanc est esse magis communem opinionem affirmat; eadem enim ratio, quæ militat in pœna à lege, vel consuetudine, militat etiam in pœna imposita per statutum, vt Dec. vbi supra affirmat. Et quoad pœnam à statuto impositam idem tenet Guido Pap. in decis. 206. Rom. in cons. 429. & Marf. in sing. 182. Et quamuis tex. in d. l. hodie loquatur de Iudice cognoscente extraordinem, tamen glos. ibid. idem esse dicit in re, qui

cognoscit ordinem per l. diuus Pius ff. ad leg. Cornel. de fals. & per l. 3. S. legis Corneliae ff. ad leg. Cornel. de sicar. & per alia iura, quæ citat. Pœnam autem per sententiam latam Iudices, scilicet inferiores minuere, vel augere non possunt, vt dicit glos. præd. per l. 1. S. sin. autē ff. ad senat. consul. Turpilian.

6 At est aduertendū, quòd etsi ex causa ante sententiam permissum sit Iudicibus minuere pœnā à lege, consuetudine, vel statuto impositam, vt dictum est, hoc tamen facere tantum valet, quando ex officio procedit, non autem quando ad querelam Partis, secundum Hostien. in cap. Episcopatu de raptorib. quæ citat, & sequitur Bal. in Margarita in ver. Pœna col. 2. in ver. pœna legalis, & sequitur Marf. in sua Pract. crimin. S. constante nu. 84. & refert Foller. in sua Pract. crim. in rub. pœnis debitis puniantur, vbi

hoc esse intelligendum, censet, quando causa, ex qua Iudex vult minorare pœnam, non est approbata à iure, vt scilicet tunc tantum nõ possit ex causa minorare pœnam, nisi ex officio procedat; nam si causa illa esset à lege approbata, potest, & debet minorare pœnam, etiam si procederet ad querelā Partis, & dicit esse videndum Marfil. in l. j. S. Diuus Hadrianus ff. de sicar. Et quando Iudex ex causa, recedit à pœna ordinaria, an sit in sententia inferenda causa, Foller. vbi supra remittit se ad Angel. de malef. in ver. quas si non soluerit, vbi videre hoc potes.

7 Quibus autem ex causis pœnæ legum, consuetudinum, aut statutum temperandæ sint, aut etiam remittendæ, latissimè tractat Tiraquell. in dicto suo tract. de pœn. temperand. aut remittend. & sexaginta quatuor causas enumerat,

rat, ac examinat. Et quæ considerare debeant Iudices circa impositionem pœnarum tradit Foller. in

sua pract. crim. in 4. part. princip. in rubr. pœnis debitis feriantur num. 29. & sequentib.

De purgatione canonica. Cap. XX.

§ V M M A R I V M.

se purgat quomodo iurare debent.

- 1 Purgatio canonica quando, & quibus indici potest. 9 *Forma faciendi purgationem canonicam.*
- 2 Purgatio canonica indici potest non solum quòd ad delicta, sed etiam quòd ad defectum natalium. Et quomodo talis purgatio sit indicenda. 10 *Forma absoluendi infamatum post purgationem canonicam.*
- 3 Purgationem canonicam faciēs pro defectu natalium quomodo iurare debeat. 11 *In purgatione canonica deficiens qua pœna sit puniendus.*
- 4 Purgatio canonica à quo Iudice est indicenda.
- 5 Forma sententiæ purgationis canonice.
- 6 Purgatio canonica quo numero conpurgatorum sit facienda. Et quales esse debeant conpurgatores in num. 7.
- 8 In purgatione canonica conpurgatores, & ipse qui

Quamuis hodiè purgatio canonica raro à Iudicibus ponatur in usu, quia vel adsunt indicia ad torturam, & clericus torquetur, si verò non adsunt, liberatur, tamen tanta est Ecclesiæ honestas, tantusq; zelus, vt Ecclesiastici absq; vlla criminis suspitione viuāt, vt licet contra se indicia

ad

ad torturam imputati de aliquo crimine non haberent, tamen vult vt per purgationem canonicam propriam innocentiam manifestēt, vt patet ex toto tit. extra de purg. can. si tamen verisimilibus suspitionibus fuerant propulsati, vt in cap. si quis de gradu in fin. extra eod. tit. vel infamati sint de crimine, quod probari nō potest, vt in cap. quoties, eod. tit. quādo scilicet est quis infamatus apud bonos, & probos de crimine aliquo, quod probationē veram, seu certam non habet, sed rumor vagus, incertusvè circumfertur, etiam deficiente accusatore, vt per Host. in sum. de purg. can. nu. 3. & per Petr. Gregor. in syntagm. 2 iuris lib. 3 i. cap. 29. n. 13. & est text. in cap. si quis Presbyter, & in cap. quoties, de purg. can. Si tamē tanta sit infamia, vt scandalum generet, vt dicit Host. vbi supra, arg. cap. 2.

in fi. eod. tit. & dummodò illa ortum non habuerit ab inimicis, vt per Host. vbi supra ex cap. cum in iuuentute §. 1. eod. tit. Ex quo text. etiam habes, nō esse indicendam purgationem canonicam quādo infamia ortum non habet ex probabilibus coniecturis, nisi ipse purgandus instet, in quo casu, scilicet quando ipse purgandus instat, indici potest etiam si non generet scandalum, vt dicit Hostiens. vbi supra per d. cap. cum in iuuentute §. cæterum, indiciq. potest non solum clericis, sed etiam Regularibus vtriusque sexus, vt probatur ex cap. moniales de purgat. canon.

Non solum autem pro infamia quoad delicta purgatio canonica est iniungenda, sed etiam pro infamia quoad defectum natalium, vt in cap. accedens de purg. can. vbi gl. in ver. purgatione, esse

pur

purgandum per testes, tamen Butr. ibid. in num. 9. reprobatur dictum gloss. & dicit esse purgandum per iuramentum, & quod iurabit de veritate, prout potest, hoc est fuisse tentū, & habitum, & reputatum à tali tanquam filium eius legitimū, & quod ab alijs fuit habitus, & reputatus filius legitimus, & naturalis talis, & quia mater eius fuit habita, & tenta pro vxore talis. Prædictam gl. reprobatur etiam Abb. in d. cap. accedens num. 4. dicens, purgationem positā à gloss. esse veram probationem filiationis, non autem purgationem; & addit volentem se purgare de prædicta infamia, debere iurare se fuisse habitum, & reputatum, & nominatum pro filio Sempronij, & ita se credit esse filium legitimum, & naturalem Sempronij, & conpurgatores iurare debere de credulitate, quod credūt eum verum iuraf-

se, prout etiam tenuerūt Host. Innoc. & Io. Andr. ibid. quos refert asserere in hoc casu, necessariò peruertendam esse formam iuramenti purgationis canonicæ; nam licet in delictis purgandus iurare debeat de veritate, vt in cap. quoties in fi. eo. tit. in hoc tamen casu, in quo vera sciētia haberi non pōt, sufficit iurare de credulitate.

Et quia prædictæ sententiæ videtur aliquo modo discordare, cum Butr. censeat prædictum purgandum iurare debere de veritate, prout potest, & sic eo modo, quo retuli supra ex ipso Butr. Abbas autem dicit, iurandum esse de credulitate iuxta modū proximè relatum, Alex. de Neap. in addit. ad Abb. in d. cap. accedens, num. 5. in ver. credulitate, illas cum distinctione concordat, scilicet, quod aut parentes mortui sunt, dum filius purgandus erat in pupillari ætate, ita quod

discer

discernere non potuit ob defectum ætatis, an fuerit tractatus vt filius legitimus, & naturalis, & in hoc casu dicit procedere sententiam Hostien. Io. And. Abb. & aliorum Doctorū communiter. Aut mortui sunt postquam ille, qui est purgandus, peruenit ad annos discretionis, & dicit esse veram sententiam Butrij, ita vt iurare debeat se fuisse tractatum vt filiū legitimum, & naturalem, & se credere esse talem.

4 Purgatio canonica nō à quolibet Iudice est iniungenda, sed tantum ab eo, qui de negotio, de quo quis est infamatus, cognoscit, vel cognoscere debet, alioquin infamatum non releuat, vt dicit Petr. Greg. in syntag. iuris vniu. lib. 48. cap. 15. num. 19. per text. in cap. cū dilectis in fin. de purg. can. cap. ad audientiam, de consuet. & cap. licet, de offi. leg. cum similibus. Et rationem reddit, quia

non prius peruenitur ad purgationem, quam ab eo, qui de crimine cognoscere potest, cognitum sit, an infamatio ad condemnationē sufficiat, nā si sufficiat, non est illi indicenda purgatio, sed est condemnandus, vtputa quia casus esset notorius, vt in d. cap. cū dilectis, in cap. si quis de gradu, eod. tit. in cap. euidencia de accus. & in cap. de manifestis 2. q. 1. Si verò nō sufficiat, sed verisimilis est, tunc est indicenda purgatio, vt in d. cap. si quis de gradu eod. tit. Si autem non est verisimilis, indicenda non est, vt in d. cap. cū in iuuentute eod. tit. & dictum est supra in n. 1. quæ omnia à competenti Iudice sunt cognoscenda, cū iurisdictionem requirant, eo quod ipse infamatus est vocandus, examinandus, ac audiendus, nec absens, vel inauditus condemnetur contra regulas diuini, humaniq. iuris

ris, & sententia quoque est ferenda, vt Petr. Greg. vbi supra docet. Suntque in tali causa, quæ in superioribus dicta sunt esse seruanda in compilandis

actis iudicialijs, & sunt etiam in sententia ferenda seruanda omnia, quæ dicta sunt supra de sententijs in cap. 16. forma autem eius talis erit.

Forma sententiæ purgationis canonicæ.

5 *Christi nomine inuocato: Nos N. Vicarius Generalis, &c. vel Abbas talis Monasterij, vel Visitatores talis Religionis, vel Iudex delegatus in hac causa, prout in actis. &c. Visis, auditis, & mature consideratis eis, de quibus D. N. fuerat inquisitus ob infamiam, vel accusationem, vel denunciationem, scilicet illum adulterium commisisse cum tali muliere, & cū infamia contra illum exorta probationem ueram. seu certam non habeat, sed tantum rumor vagus. & incertus circumferatur, ex quo aduersus illum talis infamia scandalum generat ob probabiles quasdam coniecturas in processu non purgatas: ipsoq. audito, auditisq. eis, quæ ab eius Aduocatis ad suam defensam adducebantur, ne fama eius sic maculata remaneat, Deum præ oculis habentes, vt de illius vultu nostrum iudicium prodeat, & oculi nostri videant aquitatem. per hanc nostram sententiam, quam in his scriptis fecimus.*

Christi nomine repetito: Sententiamus, declaramus, & pronunciamus d. D. N. iniungendam esse canonicam purgationem, prout illi per hanc nostram sententiam iniungimus ratione asserti delicti, de quo est imputatus, & infamatus, vt supra, & ipse negauit commisisse, ei mandantes, vt infra tot dies coram nobis iusiurandum præbeat ad sancta Dei Evangelia, manibus illa tangendo se à prædicto delicto esse immunem, & crimen ipsum nullo modo attentasse; ac vt

vnà cum ipso septem eiusdem Ordinis, ac probata vita, & nulla exceptione maiores pari modo iurent se credere eum verum iurasse. Reseruantes nobis potestatem, iusta canonicas sanctiones proferendi aliam sententiam punitoriam, si integrè purgationem non præstiterit, vel absolutoriam, si præstiterit.

Letta, lata, & publicata fuit hæc sententia, sedentes pro tribunali in tali loco, die 15. mēsis Februarij 1638. Presentibus N. & N. testibus ad hoc vocatis.

Et fiat subscriptio Iudicum prout dictum est supra in c. 16. nu. 23.

6 Et quamuis in cap. si legitimi 2. q. 4. ex Concil. Agathen. determinatū sit, vt si accusatores crimē Sacerdotis nō probauerint, & ipse negauerit cū septē Sacerdotibus se purget, & idē in sentētia dictum sit, *vt vnà cum ipso septem,* &c. & ex eodem textu, Diaconus cum tribus testibus sui Ordinis se purgare debeat, tamen in cap. Presbyter si à plebe 2. q. 4. ex Concilio Hilerdensi determinatum est, vt si Sacerdos corā suo Episcopo infamatus à plebe sit de crimine, quod legitimis testibus probari non potest, nē populus fidelium in eo scandalum patiatur,

suspendatur vsq; ad condignam satisfactionem, quā illam esse ibidem additur, per quam secundū Canones cum septem collegis, vel ad arbitrium Episcopi iuret in sacro sancto Euangelio corā posito, quod crimen sibi illatum non perpetravit: ex quo textu glos. si. ibidem notat conpurgatorum numerū arbitrio Episcopi esse assumendum. Et apertius hoc patet ex epist. Leon. Papæ ad Carolum Regem, quæ habetur in cap. omnibus 2. q. 4. vbi de purgatione Sacerdotum scribens sic ait: *Ipse ergo Sacerdos si suspiciosus, aut incredibilis*
sua

suo Episcopo, aut reliquis suis consacerdotibus, siue bonis, & iustis de suo populo, vel sua plebi hominibus fuerit: nē in crimine, aut in prædicta suspitione remaneat cum tribus, aut cum quinq; vel septem bonis, ac vicinis Sacerdotibus, ex eplo Leonis Papæ, qui duodecim Episcopos in sua purgatione habuit: vel eo amplius, si suo Episcopo visum fuerit, aut necesse esse propter tumultū populi prospexerit, & cum alijs bonis, & iustis hominibus se Sacramento corā populo super quatuor Euangelia dato purgatum Ecclesiæ reddatur. Et Hostien. in d. sūma de purgat. canon. nu. 4. in S. quoties numerus in ver. sed certè, testatur tenere omnes numerum conpurgatorum esse arbitrium. Idemq; tenet glos. in c. inter sollicitudines in ver. quatuordecim manus de purgat. canon.

7 Quales autem esse debeant conpurgatores tradit Hostien. vbi supra in

n. 5. esseq; debere Primò, eiusdem Ordinis, patet ex d. c. si legitimi, ex c. si mala fama 2. q. 4. & ex cap. inter sollicitudines de purgat. canon. & ex alijs concordantibus: sed si fortè illi de suo Ordine omnes sint inimici ipsius infamati, vel tales esse præsumantur, dicit Hostien. in d. nu. 5. admittendos esse alios etiā Ordinis inferioris, arg. c. cū in iuuentute in si. de purg. canon. vbi glos. si. dicit sufficere etiam laicos, deficientibus clericis, arg. d. c. omnib⁹, & etiam cū feminis, arg. cap. in decima 18. q. 2. & idem tenet Hostien. vbi supra. Secundò, debent cōpurgatores esse tales, vt vicā, & conuersationē infamati cognoscāt, vt est tex. & ibi glos. in cap. cū dilectus de purga. canon. & melius in cap. cū P. Manconella eod. tit. ibi: *Vt autem idonei appareant necesse est, vt eius, quem purgare debent, vitam, &*

conuersationem agnoscant. Et addit Hostiens. ubi supra, illos nō solum habere debere notā infamati vitæ, & conuersationem præsentem, sed etiam præteritam, vt est tex in cap. inter sollicitudines eod. tit. ibi: *Ita tamen, vt qui ad eius purgationē accesserint comprobandam, sint fide catholica, & vita probati, qui conuersationem, & vitam ipsius non cū moderno tempore nouerint, quàm transactō.* Tertiō, conpurgatores esse debēt illius honestatis, & opinionis, vt verisimile sit eos nullo amore, vel odio, seū obtētū pecunię deierare, vt dicit tex. in cap. cū P. Manconella eod. tit. nec non fide catholica, & vita probati, vt patet ex verbis proximè relatis d. c. inter sollicitudines, & esse etiā debent ab Ecclesia tolerati, ac bonæ famæ in suis Ordinibus ministrantes, nec in iudicio pro crimine cōdemnati, vt in cap.

cōstitutus in fi. de purgat. canon.

8 *Illi verò qui ad purgandam alicuius infamiam inducuntur, id solum tenentur iuramento firmare, quòd veritatem eum credunt dicere qui purgatur, vt dicit text. in c. de testibus de purgat. canon. & idē habetur in cap. quoties in fi. eod. tit. & in cap. fin. in fi. eod. tit. aliàs enim subirent anceps periurium, si præcisè iurarent de alieno factō, l. Marcellus ff. rerum amotar. l. videamus ff. de in lit. iur. & tradit glos. fin. in d. cap. quoties: Ille autem, qui purgatur iurare debet crimē illud, de quo se purgat, nō commississe, vt in d. cap. quoties, & in d. cap. fin. in fi. de purg. canon. ad quā faciendā infra scripto modo erit procedendum.*

Forma

Forma faciendi purgationem canonicam.

9 *Die 15. mensis Februarij 1638. Constitutus D. N. corā Reuerendissimo Vicario Generali talis Episcopi, vel corā R. P. Abbate. siue Præposito talis Monasterij, vel corā RR. PP. Visitatoribus talis Religionis: reuerenter, & humiliter exposuit, se paratum esse, Diuina ope, prestare purgationem canonicam iuxta formam, & modum illi in sententia præfixum per ipsum D. Iudicem, siue per ipsos DD. Iudices; quā oblationē ipse D. Iudex admisit, seu ipsi DD. admiserunt si, & in quantum, &c. asserens se paratum, vel asserentes se paratos ad eam suscipiendam iuxta Canonicas sanctiones, & statim aperto libro Euangeliorum dedit ei iuramentum de veritate dicenda, & D. N. manibus tangendo Euangelium dixit: Ego N. per hoc sacrum Dei Euangelium iuro me esse immunem, & non commississe adulterium, de quo sum suspectus, & infamatus. Et sic se subscribat. Ego D. N. iuravi, prout supra, & propria manu me subscripsi.*

Post quod iuramentum prædictum D. N. iuxta tenorem in sententia sibi præscriptum septem obtulit conpurgatores eiusdem Ordinis, videlicet: D. A. D. B. D. C. D. E. D. F. D. G. & D. H. quos omnes tanquam idoneos prædictus Dominus Iudex admisit, illisq; accersitis manifestauit eis D. N. esse suspectum, & infamatum commississe adulterium cum tali muliere, & iurasse per sancta Dei Euangelia se esse immunem à tali delicto, ipsosq; iurare debere se credere verū iurasse. Verū quia cōpurgatores debēt esse tales, vt cognoscant vitā, & conuersationem infamati, non solum præsentem, sed et præteritā, vt dictum est sup. in nu. 8. quando Iudici, siue Iudicibus non est notum, conpurgatores esse omnes tales, seorsū debet nō notos vocare, & ab eis prius inquirere etiam præstito iuramento quomodo infamatum cognoscant,

&

& causam, & tempus cognitionis, & omnia ponere in actis. Quando autem sunt illi nota, ponenda est in actis talis notitia.

Quibus peractis singuli conpurgatores sigillatim vocati, & aperto libro Euangeliorum, super Euangelio positis manibus vnusquisq; eorum vnus post alium sic iurabit: *Ego D. A. vocatus in conpurgatorem pro D. N. iuro per hoc sanctum Dei Euangelium me credere illum verum iurasse. Et vnusquisq; eorum sic se subscribat. Ego D. A. iuravi prout supra, & propria manu me subscripsi.*

Deindè verbaliter est admonendus, siue citandus ab ipso Iudice ille, qui se purgauit, vt tali die, & tali hora compareat ad audiendam sententiam expeditionis suæ causæ, & hæc citatio in actis notetur cum sua relatione, & adueniente die in hac forma erit pronunciandum.

Forma absoluendi infamatum post purgationem canonicam.

- 10 *Christi nomine inuocato. Nos N. Vicarius Generalis talis Episcopi, vel Abbas talis Monasterij cum in sententia per nos lata die 15. mensis Februarij huius anni 1638 indicta fuerit purgatio canonica D. N. supra asserto crimine adulterij cum tali muliere, quod, esse ipse illud commisisse negauerat, tamen quia infamia, & suspitione laborabat, prædictam purgationem illi indiximus, quam cum coram nobis præstitisset infra terminum, & iuxta modum sibi assignatum: quæ visa, & considerata, considerataq; dispositione sacrorum canonum, discussisq; maturè omnibus, quæ erant discutienda, Deū præ oculis habentes, vt de illius nostrum iudicium prodeat, per hæc sententiam quæ in his scriptis ferimus. Christi nomine repetito sententiamus, declaramus, & pronunciamus dictum D. N. purgationem*
et impo-

ei impostam canonicè perfecisse, ideòq; in posterum illum existimandum esse, & habendum à supradicto adulterio immunem, & omnem suspitionem, & infamiam esse sublatam, & quatenus expedit, & opus est eum absolimus, & liberamus omni meliori modo, quo de iure fieri potest.

Lata, lecta, & publicata fuit hæc sententia sedentes pro tribunali in tali loco die 16. mensis Februarij 1638. presentibus N. N. testibus ad hoc uocatis.

Et fiat subscriptio Iudicum prout supra.

- 11 Quando autem quis in purgatione deficeret, nèpè quia non inueniret testes idoneos ad se purgandum, etsi aliqui censeant illum esse puniendum poena ordinaria, ac si esset conuictus, dicit tamen Hostiens. vbi supra in S. quæ sit poena in fi. hoc locum habere, quādo proceditur per viam accusationis; sed arbitrariam esse penā dicit, quando proceditur per viam denun-
- ciationis, aut inquisitionis. Et intellige, dummodò poena arbitraria sit minor quàm ordinaria, quæ pro tali delicto esset imponenda, iuxta doctrinam Panormit. in cap. accedens num. 5. de accus. Nec puniendus est poena corporis afflictiua, etiam si sit infamatus pro suspitione hæresis, vt dixi supra in c. 12. n. 32. per tex. in cap. inter sollicitudines in fi. de purg. canon.

De Regularibus incorrigibilibus è Religionè eijciendis, ac de eorum pœnis. Cap. XXI.

SVM MARIVM.

Regulares quãdo sunt incorrigibiles habitu expoliari, & è Religionè emitti possunt.

Incorrigibilis quis est dicendus. Et idem examinatur in n. 2. & 3.

4 Incorrigibilis quis est hodie dicendus, ad hoc ut è Religionè eijci possit ex nouissimo decreto Sacra Congregationis, & in n. 5.

5 Regularis ob crimen proprietatis potest è Religionè expelli, quando in illo incorrigibilis est. Item & ob incorrigibilitatem circa transgressionem voti castitatis, in n. 6.

6 In causa quæ conueniunt, etiam in effectu conuenire debent.

7 Regularis ob incorrigibilitatem in crimine sodomiæ è Religionè eijci potest, etiã

si cum feminis sodomiæ commissa sit.

8 Regularis ad hoc ut è Religionè tanquam incorrigibilis eijci possit, esse debet verè incorrigibilis de delicto graui, & ut per annum in carcere, & pœnitentiã detentus sit, & animo non respiscat.

Regularis nè ob incorrigibilitatem è Religionè eijci possit est determinandum à P. Generali cum consilio sex Patrum eligendorum in quolibet Capitulo Generali, probatis concludenter causis expulsiõnis ad sacrorum Canonum præscriptum.

Regularis eiectus à Religionè est perpetuò suspensus ab exercitio Ordinum, & Ordinarius cum illo dispensare non valet, nec suspensionem moderare.

In sententiã eiecti à Religionè est apponenda clausula

la, ut quãdiu ad Religionem non redierit incedat in habitu clericali, & ut sub sit iurisdictioni, & obedientiæ Ordinarij.

9 Forma sententiæ eijciendi è Religionè Professos incorrigibiles.

10 Incorrigibilitatis sententiã lata cõtra Regularem quid sit faciendum, traditur: & quæ obligatio Regularibus eijcientibus remaneat, explicatur.

INON est vertendum in dubium, sed pro certo est supponendum, licere Superioribus Regularium, Regulares professo sibi subditos è Religionè eijcere, & regulari habitu expoliare, prout concessit Alex. VI. Ordini Minorum, & habetur in eorum compedio tit. Eijcere §. 4. & tit. Habitus Fratrum §. 12. ac Sixtus IV. Cassinens. & alij, prout refert Peregrin. in cõpend. nostr. Priuil. ver. Eijcere §. 2. & probat Illustriss. & Re-

uerèdissimus D. meus Ricciull. Episcop. in lib. 8. de iure personar. c. 10. per totum, & patet hodie ex Decreto sac. Congreg. edito iussu Santiss. D. N. Urbani Papæ VIII. die 21. Septembris 1624. & habetur in Bullar. inter cõstitut. eiusdem summi Pontificis nu. 26. vbi decernitur, ut Regularis professus verè incorrigibilis, è Religionè eijci possit, his tamen seruatis, quæ ibi determinantur, & infra dicam.

Incorrigibilis autem ille dicitur, secundum Constitutionem Venerabilium Fratrum Prædicatorum c. 19. qui nec culpas timet admittere, & pœnas recusat ferre, vel ex earum repetita inflictione iudicio discretorum cognoscitur non proficere. Vel cum Butr. in cap. cum nõ ab homine n. 22. de iud. incorrigibilẽ dicas, illum esse, qui ad priora delicta reuertitur, vel in illis perseuerat, vel ter monitus non desistit, & ita

sentire dicit Ioan. Andr. idemq; sētit Anch. r. ibid. in n. 18. nec dissentit Abb. in num. 30. nam, etsi dicat illi non placere sententiā 2 Butrij, tamē hoc absolutē non affirmat, sed in quantum Butr. tenet esse incorrigibilem reuertentem ad priora delicta, vel in illis perseverantem: nam idem esse dicendum ipse Abbas docet, ēt si ad priora non redeat, vel in illis non perseverat, sed alia cōmittat arg. d. c. cū nō ab homine, & l. 3. in fi. C. de Episcop. audient. per quam doctrinam videtur potius relaxare, quā restringere causam incorrigibilitatis à Butrio positam. Confirmaturq; hęc sententia ex Sigism. Scacc. in tract. de iudic. lib. 1. c. 11. n. 61. vbi asserit, illum ex vi vocabuli esse dicendum incorrigibilem, qui se corrigere, & pēnitentiam agere non vult; sed qui alia delicta committit, siuē eiusdem, siuē alterius speciei sint,

nō se corrigit, nec de prioribus pēnitentiam agit; ergo & ipse incorrigibilis dici potest.

Ideōq; ipse Scaccia vbi supra in nu. 62. concludit, altero ex duobus esse aliquem incorrigibilem, scilicet, vel quia committit aliquod delictum depositione dignum, & post depositionem adhuc est incorrigibilis; vel quia se alijs enormitatibus immiscet: hęcq; communem, & magis communem esse sententiam Doctorum affirmat ipse Scacc. vbi supra, & in n. 63. concludit, quōd ille dicitur incorrigibilis, qui ad minus duo delicta commisit, quod probat tex. in c. cū ad Monasterium in princ. de stat. monach. & magis communē opinionē hanc esse refert ipse Scacc. in loco citato ex Aufser. in repet. Clem. 1. de offic. ordinar. & quōd ad effectum, de quo nos loquimur, illam incorrigibilitatem sufficere dicit

Ro-

Rodriq; in 1. tom. qq. Regular. per quam alicui bis fuit venia data, aut bis 3 de delicto fuit cōdemnatus, & emendatus non fuit; & intellige dum modō culpa sit grauis, vt p Sanchez post alios, quos citat in lib. 6. oper. moral. c. 9. n. 4. & vna ex his, de quibus infra in nu. 5. & 6. Et ex eo probat Rodr. vbi supra suum dictum, quia, si talis incorrigibilitas sufficit, vt Clericus degradatus tradi possit Curia seculari in criminibus, in quibus nō imponitur pēna mortis, à fortiori iudicari debet incorrigibilis, vt expelli possit à Religione; quæ pēna non est tam grauis quā degradatio. Tenetq; prædictam sententiam ex Parlamen. Parisiens. Clar. in pract. crimin. S. fi. q. 36. num. 34. & Salzed. ad Diaz in c. 142. S. incorrigibilis: ex quibus idem tenet Sanctarell. in tract. de Apostaf. c. 4. dubio 2. dicto. 1. n. 6. & pro-

batur ex d. c. cū ad Monasterium.

Ex quibus apparet, ad constituendum Regularē incorrigibilem necessariā non esse trinam monitionem, vt quidam iunior existimauit: nam etsi & ipsa trina monitio quādo præcessit, faciat hominem incorrigibilem, sine ipsa tamen fieri quis incorrigibilis potest, vt Butrius vbi supra docet, & cum Butr. hoc tenet Barbat. in d. c. cū nō ab homine n. 50. de iudi. in ver. sed satis hoc probat.

Et quamuis Menoc. in cons. 82. nu. 127. in fin. supponat, incorrigibilitatem duo copulatiuē requirere, scilicet perseverantiam in malo, & correctionem antecedentem, & in num. 130. dicat, duas monitiones ad hoc sufficere, sequendo Casir. lib. 2. de iusta hereticor. punit. c. 2. tamen nō negat Menoch. esse posse aliquem incorrigibilem aliquo ex dictis

Ttt 2 modis

modis, ab alijs Doctoribus concessio. Et Carol. de Grass. in tract. de effectib. Cleric. effec. 1. etsi in nu. 798. dicat, Clericum tunc esse incorrigibilem, quando ter monitus non se emendat, tamen in numeris sequentibus vsq. ad nu. 804. plures alios enumerat casus, in quibus est quis dicendus incorrigibilis etiam sine præcedentia monitionis; & inter ceteros in num. 799. dicit esse incorrigibilem illum, qui non exequitur iniunctam sibi ob aliquem excessum penitentiam, vel tergiuersat, vel se occultat per c. vt famæ de sent. exc. c. munit. & per dicta à Decian. in tract. crimin. par. 1. lib. 4. c. 9. n. 130. Idemq; Carol. de Grass. vbi supra in num. 800. dicit etiam esse incorrigibilem illum, qui committit crimen depositione dignum, & post depositionem non se corrigit, vel se enormitatibus in-

ta mentione monitionis. Et quamuis in num. 801. dicat ex Scaccia in tract. de iudic. par. 1. c. 11. n. 63. quod quando delictum non est enorme, & sequum, plura delicta requiruntur ad hoc, vt quis dicatur incorrigibilis, tamen, nulla facta mentione monitionis, post plures Doctores, quos citat in n. 802. dicit quod quando delictum est enorme, & sequum, & tale ab Episcopo est declaratum, vnum sufficit, vt quis dicatur incorrigibilis absq. perseverantia. Et vt quis dicatur incorrigibilis ob perseverantiam in delictis, dicit in nu. 803. non esse necessariam perseverantiam in eodem delicto, sed sufficere si diuersa delicta commiserit, dummodo delicta sint plura; & ita refert tenere plures Doctores, quos citat, inter quos est Gratian. in d. c. 9. num. 130.

4 Per prædicta autem omnia, etsi de iure incorrigi-

rigibilis dici Regularis possit, tamen hodiè ex d. decreto Sac. Congregat. de regular. apostat. & eiectionis in §. ad hæc, incorrigibilis quis dici non potest ad effectum, vt tanquam talis è Religione eijciatur, nisi vt sit verè incorrigibilis, non solum concurrant ea omnia, quæ ad hoc ex iuris communis dispositione requiruntur, sublatis hac in parte Statutis, & Constitutionibus cuiusq; Religionis, & Ordinis etiam à sede Apostolica approbatis, & confirmatis: verum etiã vnus anni spatium in ieiunio, & penitentia probetur in carceribus. Elapso autem anno, si nihilominus non respuerit, sed animo indurato in sua peruicacia perseverauerit, nè contangione pestifera plurimos perdat, tanquam pecus morbida, ac membrum putre, eijci tandem possit.

5 Sed, vt Regularis professus è Religione tanquam incorrigibilis eijci hodie possit, non solum requiritur, vt sit verè incorrigibi-

lis, iuxta supradicta, sed est etiam necessarium, vt crimen, ob quod est incorrigibilis sit tale, vt de iure communi ad penam mortis damnari possit, aut perpetui carceris, aut ad remigandum ad triremes in perpetuum, vel ad tempus, vel ob alia grauissima delicta inobedientiæ, contumaciæ, vel Apostasiæ ter replicatæ, vt per Peregrin. in compend. nostror. Priuileg. ver. Eijcere in Schol. post §. 2. Grass. in consil. 5. de Regularib. & Sactarell. in d. tract. de Apostat. c. 4. dub. 1. nu. 3. vbi refert ita concessisse Pium V. Ordini sancti Hieron. in Hispan. in ann. 1566. sui Pontificatus anno 1. & quod possit etiam ob peccatum proprietatis Regularis è Religione expelli, quando in tali crimine incorrigibilis est, adest tex. in d. c. cum ad Monasterium in prin. de statu Monach. per quem tex. ita tenet Sylu. in ver. Abb. q. 3. in ver. sed intellige.

6 Et quamuis non adsit
 tex. qui idem dicat quādo
 Regularis esset incorrigi-
 bilis quōad votum casti-
 tatis, tamen quia ex dictis 7
 patet eijci posse ob incor-
 rigibilitatem quōad votū
 obedientiæ, & paupertatis,
 idem est dicendum quōad
 incorrigibilitatem circa
 votum castitatis; in eadē
 enim radice, & causa omnia
 tria Religiosorum vota
 conueniunt, scilicet, vt omnia
 tria simul cōstituant
 perfectionem Religionis, vt
 docet D. Thom. in 2. 2. q. 186. a. 6. &
 omnia pariter sunt annexa
 regulæ monasticæ, vt probat
 tex. in d. c. cū ad Monasterium
 de stat. Monach. ea autem, quę
 in radice, & causa conueniunt,
 etiā in effectu conuenire
 debent l. de quibus, & ibi
 Angelus, & Doctor ff. de
 legib. & hoc maximè si
 Regularis esset incorrigibilis
 in crimine adulterij, ob
 quod etiam Clericus secularis
 deponitur ab officio, & in
 Monasterio de-

truditur pro toto vitæ suę
 tempore, vt per iura, quę
 citat Diaz in pract. crim.
 canon. c. 84. nu. 2.

7 De incorrigibili autem
 quōad crimen sodomix
 dubitandum nō est, illum
 esse è Religione eijciendum,
 cū pena mortis sit puniendus
 de iure diuino Genes. 19. Leuit.
 20. & Exo. 22. de iure etiā
 ciuili mortis pœna punitur,
 vt in l. cū vir C. ad leg. Iuli.
 de adulter. & vsu receptū
 est, vt eorum cadauera
 flammis comburantur, vt
 per Clarū in S. sodomia,
 & Menoch. de arbitrar. iudi.
 casu 286. & de iure canonico
 hodierno ex Cōstit. 5. Pij V.
 quę incip. Cū primum S. 11.
 & ex Const. 72. in c. Horrendū,
 omnes Presbyteri, ac Clerici
 seculares & Regulares cuiuscunq;
 gradus, & dignitatis sint, si
 hoc dirū nefas exercent
 omni priuilegio clericali,
 omniq; officio, & dignitate,
 & beneficio Ecclesiastico
 sunt priuati, & per Iudicem

Ec-

Ecclesiasticū sunt degradandi,
 & potestati seculari statim
 tradendi, quę de eis illud
 idem capere debet supplicium,
 quod de laicis ob idem crimen
 capit, & hoc procedit etiā
 quōad illos, qui cum feminis
 sodomiam committūt, vt per
 Dec. in l. si qua mulier nu. 6.
 C. de secund. nupt. Clar. qui
 testatur de cōmuni in S. sodomia
 nu. 2. Menoch. de arbitr. iudic.
 casu 286. nu. 33. Ricc. in
 Pract. resolut. par. 1. resolut.
 302. n. 2. & alij, quos citat,
 & sequitur Bellest. in 2. p. disq;
 Cleric. S. 11. nu. 8. Et eisdem
 penis est afficiendus etiam
 ille, qui patiens est in prædicto
 crimine, vt per Clar. in d. S.
 sodomia in ver. sed quæro, Lā-
 bertin. de iure patron. p. 1. lib.
 2. q. 9. a. 18. in prin. Afflict.
 in 3. p. Const. Regni rubr. 42.
 num. 13. & alij, idēq; & ipse
 si incorrigibilis est, à Religione
 est dimittendus, maximè quia
 huic sceleri dediti, experientia
 teste, difficil-

limè emendantur.

8 Ad hoc autem, vt Regularis
 professus tāquam incorrigibilis
 eijci è Religione possit, non
 solum requiruntur prædicta
 duo, scilicet Primò, vt sit verè
 incorrigibilis, & Secundò,
 vt sit incorrigibilis de delicto
 graui, iuxta ea, quę dixi supra
 in n. 5. 6. & 7. Sed tertio est
 necessarium, vt elapso anno
 carceris, & pœnitentiæ, vt
 supra, si nihilominus non
 resipuerit, sed animo indurato
 in sua pernicacia perseuerauerit,
 P. Generalis tantum de consilio,
 & assensu sex Patrum ex
 grauioribus Religionis eligendis
 in singulis Capitulis, vel
 Cōgregationibus generalibus,
 infirmito processu secundū
 eorum sylum, & constitutiones,
 sed ita, vt causæ expulsi-
 onis concludenter probatæ
 sint, & iudicialiter plenè
 cōstet, talia crimina perpatrasse
 eum, quem eijcere volunt, vt
 per dicta à Celso Vgone in
 consil. 63. in prin. & à

Ca-

Carolo de Grass. in d. ef-
fec. i. nu. 807. tenet Ioan.
Mari. Nouar. in pract. cō-
clus. noui iuri Pont. con-
clus. 83. nu. 6. & tandem
plenè probatis causis ex-
pulsionis ad sacrorū Ca-
nonum præscriptum, ac
etiam quòd per annum in
ieiunio, & pēnitentia pro-
batus sit in carceribus, &
quòd nihilominus in sua
peruicacia perseuerat, fe-
ratur sententia diffinitiuā,
in qua eius incorrigibili-
tas declaretur, & de facto
expellatur, vt patet ex d.
decreto sac. Congreg. &
ex dictis à Grass. in d. cōf.
5. de Regular. nu. 19. post
Doctores, quos citat, &

Forma sententię eiiciendi à Religione
professos incorrigibiles.

9 Christi nomine inuocato: Nos N. Præpositus Generalis
talis Religionis cum consilio, & assensu infracriptorum
sex Patrum in ultimo nostro Capitulo Generali ad hoc ele-
ctorum, v3. A. B. C. D. E. F. V. i. s. & cōsideratis omnibus, &
singulis, quę continentur in processu formato coram nobis
super incorrigibilitate D. N. nostræ Religionis professi, qui
in sæculo vocabatur B. talis Diœcesis, cōsiderataq; eius per-
uicacia, & vera incorrigibilitate, & cum etiā vnius anni
spatio in ieiunio, & pēnitentia eum probauerimus in carce-
ribus ad præscriptum decreti sacre Congregationis de Re-
gular.

latè per Sanctarell. vbi su-
pra in d. c. 4. dub. r. nu. r.
experiments in eadem
sententia, ipsum eiectum
extra Religionem degen-
tem esse perpetuò suspen-
sum ab exercitio ordinū,
sublatāq; esse ab Ordina-
rijs locorum facultatem
relaxandi, aut moderandi
dictam suspensionem: :
Addaturq; etiam in eadē
sententia, vt quandiū ad
Religionem non redierit,
in habitu clericali ince-
dat, atq; vt Ordinarij loci
iurisdictioni, & obedien-
tię subsit, prout est deter-
minatū in d. decreto. For-
mariq; talis sentētia infra-
scripto modo potest.

gular. Apostat. & eiectis, & cum ad huc animo in durato
in sua peruicacia perseueret, nè contagione pestifera pluri-
mos perdat tanquam pecus morbida, ac membrum putridū,
Deum præ oculis habentes, vt de illius vultu nostrum iudi-
cium prodeat, & oculi nostri videant equitatem; per hanc
nostrā diffinitiuā sentētiā, quam in his scriptis ferimus.
Christi nomine repetito: sententiamus, declaramus, pronun-
ciamus, atq; diffinimus dictum D. N. esse verum incorrigi-
bilem, & vt talem à nostra Religione esse eiiciendum; ideòq;
illum per hanc nostram diffinitiuam sentētiā à nostra Re-
ligione eiicimus, & eiectum esse declaramus, admonentes
eundem nullatenus liberum à votis inter nos emissis rema-
nere, & extra Religionem degentem esse perpetuò suspen-
sum ab executione Ordinum, esseq; subditum Ordinario lo-
ci, cui est interdicta facultas relaxandi, aut moderandi
dictam suspensionem per decretum sacre Congregationis
super hoc habitum die 21. Septembris anni 1624. Et quan-
diū in Religione nō redierit in habitu clericali incedat, &
vt habitu nostræ Religionis nullo modo, & tempore vtatur
sub pœna falsi, & alijs latis contra eos, qui mēitè habitum
alicuius Religionis assumunt: iniungentes ei, vt quā pri-
mū Diœcesano suo se presentet, eiusq; iurisdictioni, & obe-
dientię subiaceat, vt in d. decreto sacre Congr. mandatur.
Lectā, lata, & publicata fuit hæc sententia sedentes pro tribu-
nali in tali loco die 18. mēsis Februarij 1638. Præsentibus
N. & N. testibus ad hoc vocatis.

D. N. Præposit. Generalis.

Et subscribatur à singuli sex Patribus, dicatq; vnus-
quisque.

Ego D. B. ad hoc deputatus à Capitulo Generali consilium, &
assensum præbui.

D. A. Actuarius.
Vvv 10 Qua

10 Qua lecta, & publicata sententia, statim detur eius copia ipsi incorrigibili, exuatur habitu Regulari, & indutus habitu clerici secularis, eijciatur de factu; & expulsionis sententia Ordinario notificetur, ut per supradictum decretum P. Generalis facere obligatur: & bonum consiliū esse existimo mittere Ordinario copiam sententia. Nec post illam iuridicē latam, potest Religio compellere eiectum ad reditum: nec si eiectus penitens erroris perat iterum recipi, tenetur Religio illum recipere, quia per eiectionem dissoluta est vtriusque obligatio, s. Religionis, & eiecti, ut doctissime probat Reuerendissimus Ricciullus in d. lib. 8. c. xj. contra Syluest. in verb. Apostasia in fi. & Menoch. de arb. casu 546 nu. j. quorum sententiam nullo iure, aut ratione fū-

datam esse dicit. Verum quia Reuerendiss. Ricciullus scripsit prius quam supradictum decretum sacre Congr. emanaret, & in dicto decreto in S. Ac postremo, innouata est Constitutio Gregorij Noni, relata in cap. final. de Regularib. declarando *Eam Constitutionem in his vendicare quoq; sibi locum, seruandamq; esse, qui iustē deffinitiuēq; ac iuris ordine seruato, expulsi fuerint, dūmodō tamen in expulsis huiusmodi substi. spes euidentis emēdationis, ex literis saltem testimonialibus Ordinarij, cuius conscientia in his litteris concedendis Sacra Congregatio serio oneravit, nullo modo est hodie ab hac determinatione deuiandum; sed recipiendi sunt quando cum euidentē spe emēdē eiecti redire volunt cum prædictis literis testimonialibus Ordinarij.*

F I N I S.

I N D E X C O P I O S I S S I M V S

E O R V M

Quæ in hac Praxi criminali Canonica continentur.

Abbas.

Abbas quādo punire potest monachum pro delicto contra eum commissio, c. 8. num. 16. f. 130.

Abolitio.

1 Abolere quando potest supremus Iudex accusationem etiam inchoatam, c. 10. num. 28. f. 179.

2 Absq; Abolitione petita, & obtenta desistēs ab accusatione incidit in Turpilianum, cap. 10. nu. 30. f. 181.

3 Abolitionem accusationis Iudex concedere non debet, nisi partibus petentibus, & causa cognita, & quibus est cedenda, vel non, cap. 10. nu. 30. f. 181.

4 Pro abolendo crimine. si partes colludant, Iudex supplere debet per inquisitionem, concurrentibus necessarijs ad hoc faciendum. ibid.

Absens.

1 Contra absentem quomodo sit procedendum in delicto facti notorij. cap. 4. nu. 23. f. 66.

2 Reo absente, & per editum citato non coparente procedendum est ad ultiora, & ad qua; probata prius contuma-

cia, & quomodo sit probanda. cap. 4. n. 25. f. 67.

3 Absens etsi de iure damnari non possit, nec haberi pro conuicto, & confesso, tamen de consuetudine prædicta fiunt. c. 4. num. 26. f. 70.

4 Absens quādo est reus, & personaliter citari non potest, citandus est per editum, & post contumaciam examinandi sunt testes iurati: & quid faciendum sit quando presens est, cap. 10. nu. 33. f. 183.

5 Absens ex consuetudine damnatur in contumacia, etiam si imponenda sit illi pœna ultimi supplicij. cap. 16. num. 8. f. 419.

6 In absentem ferre sententiam criminalem nō potest Papa, vel Imperator, nisi de plenitudine potestatis, & post citationem ad locum tutum, c. 16. nu. 9. f. 420.

7 Contra absentem est necessaria trina citatio, vel una pro omnibus. ibid.

Abolutio.

1 Absoluitur reus a fide non probante, Cap. 13. num. 1. fol. 263. & num. 37. f. 295.

I N D E X

- Accessus ad Superiores.
- 1 Accessus ad Superiores valet sicut appellatio à iusto grauamine. cap. 17. num. 7. f. 458.
 - 2 Accessus ad Superiores, etsi sit regularibus vetitus, sane eorū facultate, tamē iudicio vetita illis appellatio nō est vigore Conc. Trid.
- Accusatio, & Accusator.
- 1 Accusare offensorem non potest minor factus maior, trā factis 20. annis à delicto commissio. cap. 6. num. 10. f. 85.
 - 2 Accusare adulterum quousq; maritus potest iure mariti. Cap. 6. nu. 15. f. 87.
 - 3 Accusari non potest post quinquennium heres, qui aperuit testamentum occisi à familia, non vindicata eius morte. cap. 6. num. 21. f. 90.
 - 4 Accusatio Apostasi à fide quinquēnio praescribitur quoad nullitatem testamenti ipsius Apostatantis. Et Accusatio de quibusdam delictis nunquam praescribitur. cap. 6. nam. 22. f. 91.
 - 5 Accusationis descriptio. c. 10. n. j. f. 156
 - 6 Accusatio quare est dicenda delatio. cap. 10. nu. 2. f. 156. In quo differt à denunciatione. cap. 10. num. 3. f. 157.
 - 7 Accusans ardore vindictae mortaliter peccat, ac etiam Iudex accusationem talem recipiens. cap. 10. nu. 3. f. 157. Et ex quibus Iudex cognoscere potest aliquem accusare ardore vindictae. ibid. Possq; Iudicem non legitime accusare volentem ex officio repellere ibi.
 - 8 In accusatione non solum de iure Canonico, sed etiā ex natura rei necessaria est inscriptio. cap. 10. nu. 4. f. 160. sed non est necessaria subscriptio ad poenam rationis. cap. 10. nu. 12. f. 165.
 - 9 Accusans non teneat reum praeuocare. c. 10. nu. 10. f. 163. Et quando sit ex charitate monitio praemittenda. ibi. in num. 11. f. 164.
 - 10 Accusationis libellus quomodo sit porrigendus; & qua continere debeat, vide ver. Libellus.
 - 11 Accusans desiciens in probatione, ab expensis non excusatur: & Regulares qui non habent in re luant in corpore. Cap. 10. nu. 15. f. 167.
 - 12 Ad accusationem legitimam in foro conscientia tria requiruntur, & quae. Cap. 10. num. 16. f. 168.
 - 13 Accusare etsi quis teneatur crimina, uergentia in perniciem publicam, illa tamen accusare non obligatur quando delictum per duos testes probare non potest: alioquin calumniator dicendus erit, & contra charitatem, & iustitiam peccat. Cap. 10. num. 17. f. 169 & 170.
 - 14 Accusare publica crimina etsi omnes possint, & omnibus concessum sit accusare de quolibet crimine propriam prosequendo iniuriam, mortemq; propinquorum defendendo, Clerici tamen facere hoc non valent coram Iudice laico, nisi cum expressa protestatione, quod non intendunt agere ad poenam sanguinis, quando crimen tali poena esset puniendum, c. 10. n. 18. f. 170. & 171. cum limit. prout in nu. 19. & 20. f. 172.
 - 15 Accusare clericus ob publicam vindictam non valet, etiam si non sit imponenda poena sanguinis, & quare, c. 10. nu. 21. f. 172.
 - 16 Accusare clericus clericus valet, & Regularis Regularem etiam Abbatem, dummodo accusare volens sit bona fama: sed clericus infamatus accusare non potest nisi infamatos, nisi crimina sint excepta, c. 10. n. 22. f. 173. & 174.
 - 17 Accusare simplex laicus clericum an possit: & an laicus laicum, c. 10. n. 24. & 25. f. 175. & 176.
 - 18 Accusare in crimine publico omnes admittuntur, qui specialiter non prohibentur, & qui prohibentur, vel non, c. 10. n. 25. f. 176.
 - 19 Accusare prohiberi in crimine publico, in causa ardua nonnulli ex illis accusare valent, & omnes accusare possunt, & debent de crimine habesis, ac

I N D E X

- ac de omnibus uergentibus in publicum delictum, quando delicta sunt in fieri, c. 10. nu. 26. f. 177.
- 20 Accusare omnes possunt, quā illis interest in crimine priuato propriam, vel suorum iniuriam prosequendo, excepto iis pupillis, furiosis, & mente captis, c. 10. n. 27. f. 178.
 - 21 Accusatio eorum qui accusare non possunt etsi sit à Iudice repellenda: tamen ipse Iudex inquirere obligatur, si ea concurrant, quae sunt necessaria ad procedendum per modum inquisitionis, c. 10. n. 28. f. 178.
 - 22 Accusationem etiam inchoatam abolere potest supremus Iudex, quando delinquens puniri non potest sine magna perturbatione Reipubl. Et Iudex Inferior ob eandem causam potest accusationem non admittere, c. 10. n. 28. f. 179. Vide in verb. Abolitio.
 - 23 Accusatione iam facta ad ueteriora est procedendum, & quomodo, cap. 10. n. 31. f. 182.
 - 24 Accusatus in carcere non est detrudendus, nisi ex summaria informatione suspitio contra eum oriatur etiam in crimine enormi, c. 10. n. 34. f. 184. Positus autem in carcere pro custodia uinculis conuincendus non est, nisi sit conuictus, aut criminis, vel persona qualitas aliud exigat, c. 10. n. 35. ibid.
 - 25 Accusatus si exceptiones habeat contra accusantem, proponere illas debet priusquam examinetur, aut statim immediate, nam postea non auditur, c. 10. nu. 36. f. 184. Et eius nomen post examinationem inter reos recipitur, ibid. 185.
 - 26 Ad accusandum qui non admittitur, nec admittitur ad denunciandum, cap. 11. n. 20. f. 201.
 - 27 Ad accusandum in nostro Regno nemo admittitur tanquam unus de populo. ibid.
 - 28 Accusatus iuridice, aut denunciatus, vel inquisitus de crimine causante infamiam, interim ad honores intra biennium promoveri non potest, c. 14. n. 60. f. 378. Limita ut num. 61.
 - 29 Accusator contra absentem nō est audiendus, ut procedatur in causa, c. 16. nu. 5. f. 418.
 - 30 Accusatio se habet loco diffamationis quando in iudicio facta est, & sine infamia sufficit ad inquirendum, c. 14. n. 13. f. 325.
- Actio.
- 1 Actio dānandi memoriam in crimine lesa Maiestatis quinquennio praescribitur, c. 6. n. 20. f. 90.
 - 2 Ad aegedum quae sunt temporalia, sūt sunt perpetua ad excipiendum, c. 6. n. 12. f. 86.
 - 3 Actionibus congruis in iudicio pro priuato commodo procedendum est, & sic ad instantiam partis, nō autem ex officio Iudicis, c. 12. n. 4. f. 217.
- Actor.
- 1 Actore non probante reus absolvitur, c. 13. n. 11. f. 263. & n. 37. f. 295.
- Actuarius.
- 1 Actuarius, vel Notario impedito alius subrogari potest, c. 7. n. 6. f. 99.
 - 2 Actuarius praestandum est iuramentum de scribendo fideliter, & secretē tenendo, c. 7. nu. 10. f. 100.
 - 3 Actuarius, de mandato tamen Iudicis expresso, acta iudicialia Partibus edere debet, sed ita ut originalia penes se remaneant, qui quoad hoc Iudici est praesertendus. Et sub qua forma illa tradere debet, in c. 7. n. 16. f. 104.
- Actus Iudicialis.
- 1 Acta iudicialia quomodo sint formanda in delictis notorijs, c. 4. n. 13. 14. 15 & 16. f. 57.
 - 2 Acta iudicialia formari non possunt de delicto saltem non attentato, c. 6. n. 1. f. 79. Vide in verb. Processus.
 - 3 Actus iudicialis qui dicuntur, & eorum

I N D E X

- vum diuifio, c. 7. n. 1. & 2. f. 97.
- 4 Actus iudiciarij ut validi fint, qua requiruntur, c. 7. n. 3. f. 98.
- 5 Acta iudiciaria in fcriptis funt reducenda, nifi caufa fint breuiores, c. 7. n. 10. f. 100.
- 6 Acta iudiciaria fuo tempore funt publicanda, & ante publicationem fidem non faciunt coram alio Iudice. Eorum publicatio non pertinet ad fubftantiam. Illisq; publicatis ftatuendum eft in quifito terminu ad opponendum contra reftes, c. 7. n. 11. f. 100. & 101.
- 7 Acta iudiciaria facienda funt, ac fcribenda in die non feriato ad honorem Dei, cum undecim limitationibus, c. 7. n. 12. f. 101. & 102. Faciendaq; fnt de die, & non de nocte, & praefertim fententia: & quae dies fit punienda quando de nocte conficiuntur ob aliquam neceffitatem, vel confuetudine, c. 7. n. 13. f. 102.
Vide in verb. Publicatio.
- 8 Acta iudiciaria quo ordine funt faciendae; & traditur forma decreti publicationis eorum, c. 7. num. 23. f. 108. & 109.
- 9 In actis iudiciarijs faciendis iuris ordinem feruare poffunt etiam illi, qui ex priuilegio, aut ex fpeciali conceffione habent, ut procedere poffint iuris ordine non feruato, c. 7. n. 23. f. 110. Et quae in illis omitti poffunt quando fummariè proceditur: quae autem neceffariè funt adhibenda, cap. 7. n. 24. f. 110. & 111.
- 10 Acta iudiciaria omnes Iudices dupliciter formare poffunt, fcilicet ordinariè, & extraordinariè; & explicatur quando uno, vel alio modo procedere poffunt, c. 7. n. 28. f. 104.
- 11 Acta iudiciaria facere non debet Iudex pro delicto etiam notorio, in quo ipfo eft offenfus, quando imponenda eft poena arbitraria, etiam fi iniuria effer illata Iudici tanquam priuato, cap. 8. num. 16. fol. 129.
- 12 Acta iudiciaria quomodo fint formanda in delictis notorijs, c. 4. n. 13. f. 7. & in nu. 14. & 15. & in nu. 16. traditur forma hoc faciendi.
- 13 In actis iudiciarijs omnibus, & fmgulis eft inferendus locus, dies, mensis, & annus in quo funt, indictio, ac nomen Principis, & Confulis: fed apud Regulares Indictio, nomen Principis, & Confulis omittuntur, cap. 7. n. 14. f. 103.
- 14 In actis iudiciarijs conficiendis ordo iudiciarius feruandus eft, & qualis, c. 7. n. 15. f. 103.
- 15 Acta iudiciaria edi debent Partibus petentibus, alioquin appellari potest; fed originalia pendens Actuarium remanere debent, & praferendus eft Iudici quod ad hoc, & quare? fed finito officio acta in archiuo funt reponenda, c. 7. n. 16. f. 104.
- 16 Acta iudiciaria fub qua forma Parti tradenda fint; & tradi non poffunt fine expreffo Iudicis mandato, ibid.
- 17 Actorum iudiciariorum originalia Parti edenda non funt, nec Iudici appellationis; & edens quae poena puniatur in noftro Regno, c. 7. n. 19. f. 106.
- 18 Actorum iudiciariorum originalia quod ad caufas pertinentes ad faxium Officium tradenda fnt Inquifitoribus, vel Ordinarijs maxime à Superioribus Regularium, c. 7. n. 20. f. 107.
- 19 Actorum iudiciariorum copia edenda eft à Notario toties quoties alicui intetereft, foluta illi debita mercede, exceptis Regularibus, & alijs pauperibus, quibus gratis edenda fnt in cafu neceffitatis, cap. 7. n. 21. f. 107. & 108.
- 20 Acta iudiciaria Regulares duobus modis facere valent, & quibus. c. 7. n. 22. f. 108.
- 21 Acta iudiciaria quo iuris ordine fnt faciendae, c. 7. n. 23. f. 108. & 109.
- 22 In actis iudiciarijs faciendis feruare iuris

I N D E X

- iuris ordinem poffunt etiam illi, qui ex priuilegio, aut ex fpeciali conceffione habent, ut procedere poffint iuris ordine non feruato, ibid.
- 23 In actis iudiciarijs quae omitti poffunt quando proceditur fummariè, & de plano: quae autem neceffariè funt adhibenda, c. 7. n. 24. f. 110. & 111.
- 24 Acta iudiciaria omnes Iudices dupliciter formare poffunt, fcilicet ordinariè, & extraordinariè, & explicatur quando uno, vel alio modo procedere valent, c. 7. n. 28. f. 114.
- 25 Acta iudiciaria facere non debet Iudex pro delicto etiam notorio, quo ipfe eft offenfus, quando imponenda poena arbitraria, et fi iniuria effer Iudici illata tanquam priuato: fed fecus eft fi poena à iure praefixa fit, c. 8. n. 16. f. 129.
- 26 Actus iudiciarius eft nullus, fi in illo citatio omiffa fit, vel legitime facta, vel executi non fit, c. 16. num. 11. f. 421. & 422.
Vide in verb. Citatio.
- Admonitio.
- 1 Admonitione non praemiffa denunciatus repellendus eft, c. 11. n. 8. f. 191. Limita ut ibid. in nu. 9. 10. & 11.
Vide in verb. Denunciatio.
- Adulterium.
- 1 Adulterium quinquennio praefcribitur quod ad punitionem, & quod ad accusationem criminalem, & civilem pro amiffione dotis, & donationes propter nuptias, non autem quod ad petendum diuortium, nec quod ad exceptionem faciendam pro tali delicto, c. 6. nu. 11. & 12. f. 86.
- 2 Adulterium cum inceffu non praefcribitur nifi fpatio 20. ann. c. 6. n. 13. f. 87.
- 3 Adulterium quoufque maritus accusare valet iure mariti, c. 6. n. 15. f. 87.
- 4 In adulterij caufa ficut & in alijs dilationes funt concedendae, c. 15. n. 7. f. 388. & 389.
- Antiquum.
- 1 Antiquum factum aliquod quando dicitur, c. 4. n. 3. f. 48.
- Apoftafia.
- 1 Apoftafia à fide delictum nullo temporis fpatio praefcribitur, ipfo Apoftata viuente, fic & haresis, ac aliorum nonnullorum delictorum, c. 6. nu. 22. fol. 9.
- 2 Apoftafia duplex, & quibus poenis fit puniendae, remiffiue, c. 18. n. 24. f. 492.
- Appellatio.
- 1 Appellari pot in notorio delicto quando reo defenfiones competunt, & illi non conceduntur, c. 4. n. 18. f. 61.
- 2 Appellatio non conceditur in notorio delicto per euidentiam facti, c. 4. n. 19. f. 61.
- 3 Appellatio introducta eft, ut iudicis iniquitas corrigatur, ac in praefentem innocentia, non autem ob defenfionem iniquitatis, c. 4. n. 19. f. 61.
- 4 Appellatio regulariter non datur in notorijs, in quibus pronuntiatio proprie fententia non eft, fed iuris quada extenfio, c. 4. n. 19. f. 62. Limita ut in n. 24. f. 62.
- 5 In appellatione criminis notorij explicanda eft caufa appellationis, alioquin Iudex à quo non tenetur appellationi deferre; & ante inhibitionem potest fententiam fuam executioni demandare, c. 4. n. 22. f. 64.
- 6 Appellare Pars potest quando illi denegatur editio actorum, c. 7. num. 16. f. 104.
- 7 Appellatio non eft admittenda nifi ratione exceffus quando Regulares procedunt ad punitionem delictorum ad poenitentiam, & extra formam iudicij, c. 3. n. 1. f. 26.
- 8 Appellatio friuola, & calumniofa à Iudice eft reijcienda; arbitrioq; fuo eft relicta quando fit dicenda friuola, & calumniofa, cap. 14. num. 47. f. 363.

I N D E X.

- Appellare ad Superiorem potest infra decem dies pars, qua per sententiam se grauatum esse sentit, cap. 17. num. 1. fol. 448.*
- 10 *Appellationis definitio, remissiuè. Et diuiditur in iudicalem, & extraiudicalem, & utraque explicatur, ibid.*
- 11 *Appellatio tam in ciuilibus, quam in criminalibus causis permessa est, exceptis quibusdam casibus, cap. 17. num. 2. fol. 449. & 450.*
- 12 *Appellatio à correctione suorum Superiorum, de iure communi Regularibus est interdicta, quando Superiores crimina corrigunt iuxta regulam, & constitutiones, quod ad ea, quæ ad regulam, & constitutiones pertinent, & in corrigendo non excedunt modum, cap. 17. n. 2. fol. 449.*
- 13 *Nec appellatio, nec quærela ad Sedem Apostolicam est permessa quando pena apposta est pro correctione morum: nec illam appellatio, aut quærela suspendit, cap. 17. num. 2. fol. 450.*
- 14 *Quò ad appellationem multa sunt Regularibus interdicta, varijs Summorum Pontificum priuilegijs, quæ referuntur, cap. 17. num. 3. fol. 450. & 451.*
- 15 *Appellatio quando Regularibus est interdicta, appellare non possunt: sed recurrere valent ad superiores Pralatos habentes in eis iurisdictionem, quando Pralatus notabiliter modum excedit: si tamen excessus sit manifestus, cap. 17. num. 4. fol. 452. et 453. Et redditur ratio in n. 5. fol. 453.*
- 16 *Appellare à punitione in casu dubio Regulares possunt, quando Pralatus procedit per viam iudicalem, etiam si puniat secundum regularem obseruantiam, cap. 17. n. 6. f. 455.*
- 17 *Appellare subditi valent, quando Pralatus excedit modum in corrigendo; & ipse Pralatus tenetur tunc deferri appellationi, ibid.*
- 18 *Appellationi etsi in casu dubio sit deferendum, hoc tamen non procedit quò ad sententiam finalem, & diffinitiuam, sed quò ad sententiam interlocutorias, & grauamina, quæ fiunt in principio, vel medio causa, cap. 17. num. 7. fol. 456.*
- 19 *Sicut appellatio à iusto grauamine valet, ita & accessus ad Superiores, c. 17. n. 8. fol. 457.*
- 20 *Appellare factò plus est, quàm verbo, ibid.*
- 21 *Appellationem Regulares gradatim facere debent, cap. 17. num. 8. fol. 457. & 458.*
- 22 *Appellatio ad Papam fieri potest in causis Ecclesiasticis, omisso medio: ac etiam in causis temporalibus ab eis, qui sunt de temporali iurisdictione Ecclesia, licet fieri non possit ad Imperatorem, omisso medio, cap. 17. nu. 9. fol. 458.*
- 23 *Appellare Regulares, & etiam ustri ad Papam possunt immediatè, c. 17. num. 10. fol. 459.*
- 24 *Appellare prohibentur in criminalibus omnes clarè conuicti, & spontè confessi, eorumq. appellatio reijcitur, cap. 17. nu. 11. fol. 459. & 460.*
- 25 *Appellare non valet conuictus à furto manifesto, etsi confessus non sit. Et ex Ritu Magnæ Curie quando non appellatur à sententia irrogandi torturam, cap. 17. n. 12. f. 460.*
- 26 *Appellare licet, quoties allegatur iniusta, & rationabilis causa illicè probanda, etiam si appellatio sit prohibita, ac etiam quando sententia esset notoriè iniusta, ibid.*
- 27 *In appellatione à sententia diffinitiuam ponenda est causa grauaminis in genere, dicendo se esse grauatum, & sententiam esse iniustam: sed in appellatione ab interlocutoria nomi-*

I N D E X.

- natiim ponenda est causa grauaminis; & quando plures sunt, omnes sunt exprimendæ, cap. 17. n. 13. f. 461. & 462.*
- 28 *Appellatio ab interlocutoria iustificari non potest ex noua causa, sed iustificari potest ex nouis, & diuersis probationibus, ibid. (Et est limitandum, ut in num. 18. in fine) sed appellatio à diffinitiuam, & etiam ex nouis, & diuersis probationibus, ibid.*
- 29 *In causa appellationis à diffinitiuam, quòd probatum nõ est, probari potest, & quòd deductum non est, deduci potest, ibid. fol. 462.*
- 30 *In appellatione à diffinitiuam tunc tantum exprimenda est causa grauaminis, quando in casu, de quo est quæstio est prohibita appellatio, ibid.*
- 31 *In appellatione nunquam exprimenda est causa grauaminis, nec est facienda in scriptis, quando proceditur summarie, prout fit in nostro Regno, & à Regularibus participantibus, ibi.*
- 32 *In appellatione quando de iure Canonico est exprimenda causa grauaminis, sufficit expressio etiam causa minima, c. 17. n. 14. f. 463.*
- 33 *Appellatur de iure Canonico etiam ob causam minimam, dummodò exprimatür rationabilis causa talis grauaminis, ibid.*
- 34 *Soli appellationi friuola nõ est defendendum: & qua appellatio sit dicenda friuola, c. 17. n. 14. f. 463.*
- 35 *Appellatio quando interponi potest, si sequatur ex intervallo post sententiam, esse debet in scriptis quò ad diffinitiuam: sed quò ad interlocutoriam est semper appellandum in scriptis, nisi habeat vim diffinitiuam. Dummodò non procedatur summarie, c. 17. n. 15. f. 474.*
- 36 *Appellatio quando dicitur facta incontinenti, c. 17. n. 16. f. 465. Et quando in scriptis in n. 17.*
- 37 *Appellatio ab interlocutoria; que habet grauamen irreparabile, potest ex nouis causis iustificari, sicut appellatio à diffinitiuam, c. 17. n. 18. f. 467.*
- 38 *Appellari potest etiam de iure ciuili à sententia interlocutoria, qua vim habet diffinitiuam, tam si sit affirmatiua, quàm negatiua; & ponuntur exempla vtriusque, c. 17. n. 19. f. 467.*
- 39 *Appellatio ab interlocutoria in quibus casibus hodie non admittitur ex Sacro Concilio Tridentino cum nonnullis ampliationibus, c. 17. n. 20. f. 468.*
- 40 *Non appellans voce incontinentis, appellare potest in scriptis infra decem dies à die scientia: alioquin sententia transit in rem iudicatam, nisi grauamen sit successiuum, habeantque causam continuam, cap. 17. n. 21. f. 469.*
- 41 *Appellatio, quid continere debet, & illa interposita inter quos dies tenetur appellas Apostolos petere, & qua diligentia, c. 17. n. 22. & 23. f. 470.*
- 42 *Appellationis Apostoli, quid sunt, ibid.*
- 43 *Appellati quor tempus præfigere potest Iudex appellationis, c. 17. num. 24. f. 471.*
- Arbitrium.
- 1 *Arbitrio Iudicis est relictum omne id quòd à iure non est expressum, c. 4. nu. 1. f. 46.*
- 2 *Arbitrio Iudicis est iudicandum, quæ delicta dicantur leuia, & qua non, c. 3. n. 12. f. 32.*
- 3 *Arbitrio Iudicis est relictum quando appellatio sit dicenda friuola, & calumniosa, c. 14. n. 47. f. 363.*
- 4 *Arbitrio Iudicis est relictum an ob indicia indubitata sit reus aliqua pena damnandus, vel torquendus, c. 12. n. 28. f. 237.*
- Archiepiscopus.
- 1 *Archiepiscopus an in casu appellationis, vel alio iure ad Metropolitanam*

I N D E X

- num pertinet potest sedere pro tribunali, & iudicare in Diocesi suffraganeorum, remissive, cap. 16. num. 30. fol. 439.
- Arma.**
- 1 **Armorum delatio non est delictum** lene quod ad Clericos, & Regulares, c. 3. n. 10. f. 31.
- Assessor.**
- 1 **Assessor, quis est**, c. 9. nu. 1. f. 144. & 145. eius officium in quibus consistit, c. 9. n. 2. f. 145. Fungitur partes Iudicis quando Iudex est impeditus ex causa publica, excepta causa appellationis, exceptaque sententia in causa criminali, c. 9. n. 2. f. 145. A quibus est eligendus, c. 9. n. 3. f. 146. Et quomodo in nostra Religione, c. 9. nu. 4. f. 146.
- 2 **Assessor eligendus esse non debet** turpitudine notatus, aut infamia, nec alteri parti suspectus, nec maiori excommunicatione ligatus, c. 9. num. 5. f. 147. Esse debet peritus in facultate, qua debet iudicare, & purus Theologus recusari potest, cap. 9. num. 6. fol. 147.
- 3 **Assessor in nostra Religione quomodo sit recusandus ob suspicionem**, cap. 8. n. 28. f. 141.
- 4 **Assessor generalis in Curia seculari esse non debet clericus**, sed in una sola causa esse potest, c. 9. n. 7. f. 148.
- 5 **Assessor generalis esse potest laicus in Curia Ecclesiastica**, c. 9. n. 8. f. 148.
- 6 **Assessor esse non debet facilis carcerationi eorum, qui deferuntur priusquam saltem pro informatione Curia confiteri delictum esse commissum**; & sit saltem suspicio commissum fuisse a delato, c. 9. n. 9. f. 148.
- 7 **Assessor etsi inclinare debeat in mitiorem partem, & mitiorem poenam**, tamen in crimine veneni sepe inclinare debet ad torturam, c. 9. nu. 10. f. 149.
- 8 **Assessor, quid facere debet quando ad-**

- sunt contra reum praesumptiones, & indicia, ibid.
- 9 **Assessor Regularium quomodo**, & quando uti potest privilegio Bonifacii VIII. in indicandis causis Regularium, c. 9. n. 11. f. 150.
- 10 **Assessor advertens velle Iudicem reum liberare quando non est liberandus**, & condemnare quando non est condemmandus, vel augere, vel minuire poenam quando non est augenda, vel minuenda, debet protestationem in actis facere, & nullo modo sententia consentire, c. 16. n. 19. f. 429.
- 11 **Assessor in nostra Religione quando**, & quomodo recusari potest, ut suspectus, & quomodo, c. 8. n. 28. f. 141. Et decretum de modo eligendi tunc alium Assessorem valet ex privilegio in nu. 29. f. 142.

Atrox.

- 1 **Atrociora delicta apud Regulares**, & apud omnes, qua sunt, cap. 3. num. 13. fol. 32.
- 2 **Atrociora, vel atrocissima delicta, qua sunt**, c. 3. n. 21. f. 41.

B

Blasphemia.

- 1 **In Blasphemia crimine quomodo consistere debeat de corpore delicti**, c. 18. n. 8. f. 479.
- 2 **Blasphemiam crimen quibus poenis sit puniendum, remissive, cap. 18. nu. 9. fol. 479.**

Bonifacius.

- 1 **Bonifacius VIII. concessit Fratribus Minoribus, & Predicatoribus, ut in corrigendis Fratrum excessibus sequi non teneantur rimas, & apices iuris**, c. 1. n. 3. f. 8.
- 2 **Bonifacii VIII. concessio, ut Fratres Predicatores non teneantur sequi rimas, & apices iuris**, cap. 1. num. 4. fol. 9.

Capi-

I N D E X

C

Capitulum.

- 1 **Capitulum sua domus convocare tenetur**. Propositus nostra Religionis volens considerare acta Iudiciaria, c. 1. n. 10. f. 12. Et quando facere hoc possit Capitulo dissentiente, ibid. in n. 11. remissive.
- 2 **Cap. 2. de accusationib. in 6. explicatur**, c. 1. n. 2. f. 6.

Calumnia.

- 1 **Calumnia committit, qui in iudicio accusationem proponit, & non probat**, c. 10. n. 16. f. 168.

Captura.

- 1 **Ad capturam Clericorum sine gravissima causa perveniendum non est**, & quare, c. 10. n. 32. f. 182.
- 2 **Ad capturam persona in criminalibus deueniri non potest sine causa cognitione**, c. 10. n. 31. f. 182.

Carceratio.

- 1 **Ante carcerationem clericum non suspecti de fuga consistere debet de corpore delicti**, c. 10. n. 32. f. 182.
- 2 **Carcerans Clericum iniuste est excommunicatus**, c. 10. n. 32. f. 182.
- 3 **Carceratio est iniusta ratione ordinis non servati, quando quis carceratur non constituto de corpore delicti**, ibid.

Cauillatio.

- 1 **Cauillose reus interrogandus non est**, c. 14. n. 36. f. 349.

Causa criminalis.

- 1 **In causa criminali, qua sunt necessaria, ut processus formetur, cap. 1. n. 1. fol. 5.**
- 2 **Causa criminales a die constitutalitatis usque ad biennium inclusivè prologari possunt, & non ultra**, c. 14. nu. 60. f. 378.
- 3 **Causa criminalis quando delegari possit vide in ver. Delegatio iurisdictio-nis.**
- 3 **Causa criminales, que sunt meri, &**

mixti imperij etsi secundum aliquos delegari non possint; tamen consuetudo est in contrarium, cap. 8. num. 12. fol. 127. & 128.

Citatio.

- 1 **Citatio ad sententiam est necessaria, etiam in crimine notorio**, c. 4. nu. 12. f. 56. & pertinet ad essentiam iudicij, c. 9. n. 17. f. 154. Vide in ver. Essentialia iudicij.
- 2 **Citatio trina contra absentem est necessaria, vel una pro omnibus**, c. 16. n. 9. f. 420.
- 3 **Citatio est necessaria etiam ante sententiam Principis, quia pertinet ad defensionem**, c. 16. n. 10. f. 421.
- 4 **Citatio ad defensionem non pertinet post conclusionem in causa, sed est solemnitas iuris**, c. 16. n. 10. f. 421.
- 5 **Citatio facienda est ante singulos actus ne nulli sint**, c. 16. n. 11. f. 421.
- 6 **Citatio facienda est ante sententiam diffinitivam, per quam reus est damnandus**, c. 16. n. 12. f. 422.

Clausula.

- 1 **Clausula irritans inducit formam**, c. 4. n. 9. f. 53.
- 2 **Clausula irritans quando adest in lege contra illam facere partes non possunt**, c. 4. n. 8. f. 52.
- 3 **Clausula appellatione remota, quid operatur; & a quo talis clausula apponi potest**, c. 17. n. 14. f. 463.

Clerici Regulares.

- 1 **Nostrum Clerici Regulares in puniendis delictis procedere debent secundum apices iuris**, c. 1. n. 7. f. 11.

Clerici.

- 1 **Clericis fornicarij sunt deponendi ob notoriam, vel scandalosam, vel diu continuatam fornicationem**, c. 3. nu. 20. f. 40.
- 2 **Clerici publica crimina, & pertinet ad prosequendam propriam, & suorum iniuriam accusare non possunt coram Iudice Laico, nisi cum expressa pro-**

I N D E X!

- testatione, quod non intendunt agere ad poenam sanguinis quando criminali poena esset puniendus, c. 10. num. 18. f. 170.
- 3 Clericus ob publicam vindictam accusare non valet etiam si non sit imponenda poena sanguinis, & quare, c. 10. n. 21. f. 172.
- 4 Clericus Clericum accusare valet, sed infamatus non potest nisi infamatos accusare, c. 10. n. 22. f. 173. Vide in ver. Captura, & in ver. Carceratio.
- 5 Clericorum tortura non debet esse ita grauis sicut in laicis, c. 14. n. 33. f. 345. Et ex communi obseruantia torquentur per ministrum laicum, ibid.
- 6 Clerici eripere possunt de manu familia condemnatum iniuste, c. 15. num. 27. f. 405.
- 7 Clericus in flagranti crimine repletus ab omnibus capi potest, dummodo intra spatium 20. horarum suo Iudici presentetur, c. 12. num. 50. f. 255. & 256.
- 8 Clerici torquendi non sunt quinto gradu tortura: & ex consuetudine torqueri possunt etiam a ministro laico, c. 14. n. 33. f. 345. & 346.
- 9 Clerici actione furtiua condemnati efficiuntur infames, & censentur beneficio priuati, c. 18. n. 19. f. 486.
- 1 Cogitatio non punitur in foro fori, c. 6. n. 1. f. 80.
- Cognitio.
- 1 Cognitio corporis delicti, qua ad essentiam iudicij pertinet procedere debet quacunque via Iudices procedant, c. 1. n. 8. f. 11.
- Concubinatus.
- 1 Concubinatus quando dicitur notorius, c. 5. n. 4. f. 74.
- Concessio.
- 1 Concesso vno, omnia intelligitur concessa, sine quibus ad illud perueniri non potest, c. 4. n. 18. f. 61.
- Coniectura.
- 1 Coniectura admittuntur quando ex communiter accidentibus probatio est difficilis, c. 2. n. 13. f. 22.
- 2 Coniecturis non autem solis testibus probari delicta possunt, c. 13. nu. 44. f. 300.
- 3 Coniectura sicut presumptio accipitur pro veritate donec aliud appareat, c. 13. n. 44. f. 301.
- 4 Coniectura sufficit ad probandum crimen difficultis probationis, ac etiam delictum in genere, c. 13. n. 44. f. 301.
- 5 Coniecturis suam innocentiam probare inquisitus potest, & cap. 15. nu. 35. f. 410.
- Coitus.
- 1 Coitum vicomitrens cum meretrice etiam non desponsata, vel nupta, meretriceam artem exercens, puniri non potest post quinquennium, cap. 6. num. 19. fol. 90.
- Confessio.
- 1 Confessio a reo extorquenda non est promissione impunitatis, c. 14. nu. 35. f. 348.
- 2 Confessio facta a reo metu tormentorum illi non nocet, ut condemnari possit, nisi illam ratificet sine tali metu: sed tantum facit nouum iudicium contra eum, ut iterum torqueri possit, c. 14. n. 26. f. 337.
- 3 Confessio extraiudicialis quando facit iudicium ad torturam, remissiuè, c. 14. n. 25. f. 336.
- 4 Confessio propria non praiudicat illis, qua sunt iuris, cap. 18. n. 2. f. 476.
- Consensus.
- 1 Ignorans, & errans non consentit, c. 8. num. 24. fol. 138.
- Constitutio.
- 1 Constitutio Bonifacij VIII. per qua conceditur Fratribus Predicatoribus ut in puniendis fratribus non teneatur sequi rimas, & apices iuris, sed se-

I N D E X!

- secundum consuetudines, & instituta ipsius Ordinis facta, & facienda, c. 1. n. 4. f. 9.
- 2 Constitutione Bonifacij VIII. non obstante tenentur in puniendis delictis sequi apices iuris Regulares illi, qui non habent consuetudines, & instituta ad hoc faciendū, c. 1. n. 6. f. 10.
- Consuetudo.
- 1 Consuetudo rationalis, & prescripta vim legis habet, c. 19. n. 1. f. 496.
- Continuatum!
- 1 Continuata, & adhaerentia eiusdem naturae censentur, licet aliquo modo tempore intermedio vniuerent, c. 5. n. 2. f. 73.
- Contumax.
- 1 Contumax ut damnari sine examine possit, quis est dicendus, cap. 7. nu. 27. fol. 113.
- 2 Pro contumacia poena vitanda admittitur Procurator ad excusandam absentiam, etsi non admitatur pro defensione rei absentis, cap. 15. n. 36. fol. 411.
- 3 Ob contumaciam damnatur absens ex consuetudine, etiam quando est illi imponenda poena ultimi supplicij, cap. 16. num. 8. fol. 419. & 420.
- Copia.
- 1 Copia repertorum cum nominibus testimonij tradenda est Parti, etiam si testes sint omni exceptione maiores, excepto favore fidei, c. 9. nu. 16. f. 153.
- Corpus delicti.
- 1 Corpus delicti quid sit, cap. 2. num. 1. fol. 14. eius cognitio procedere debet quacunque via Iudex procedat, c. 1. num. 8. fol. 11. Eius cognitio ad essentiam Iudicij pertinet, c. 1. n. 8. fol. 11.
- 2 De corpore delicti in genere constare debet ante inquisitionem. Et quomodo constare debeat, quando delictum est facti permanentis, cap. 2. num. 2. fol. 14. & 15. Et quomodo quando delictum relinquit vestigium dubium, cap. 2. num. 4. fol. 15. Et quomodo quando certum vestigium relinquit, ibid. in n. 6. fol. 16.
- 3 Corporis delicti visitatio quomodo sit facienda, cap. 2. n. 8. fol. 17.
- 4 Corpus delicti in crimine veneni probatur per coniecturas, & per quas, cap. 2. num. 11. fol. 19. & 20.
- 5 Corpus delicti quomodo probatur in delictis, qua dubia vestigia relinquunt, cap. 2. num. 4. fol. 15. & 16. Et quomodo in delictis facti permanentis quando post se certum vestigium relinquunt, cap. 2. num. 6. fol. 16. Et quomodo quando incertum vestigium relinquunt, cap. 2. num. 10. fol. 19. Et quomodo in delictis facti transeuntis, cap. 2. n. 13. fol. 22.
- 6 Corporis delicti visitatio quomodo sit facienda in crimine stupri, & sodomia, cap. 2. n. 8. fol. 17.
- 7 De corpore delicti quando constare non potest, nisi de persona delinquentis constet, non est ideo inquisitio omittenda, sed cauendum est, ne testes de delinquentis persona interrogentur, quam si testes nominant, est in actis scribenda, cap. 18. n. 6. fol. 478.
- Correctio.
- 1 Correctio iudicialia subditorum primo loco spectat ad Superiorem, cap. 12. num. 6. fol. 219.
- 2 Correctiones iuxta regulam a Religiosis patienter sunt sustinenda, quando sine processu proceditur, c. 17. num. 5. fol. 454.
- Crimen.
- 1 Crimina excepta qua dicuntur, c. 10. num. 23. fol. 174.
- 2 In flagranti crimine repletus omnes capere possunt, etiam si clericus sit, dummodo intra spatium 20. horarum proprio Iudici presentent, cap. 12. nu. 50. fol. 255. & 256.
- 3 In flagranti crimine captus quomodo sit expediendus, cap. 12. n. 52. fol. 157.

I N D E X!

Curator.

- 1 Curator est dandus reo quando minor est, alioquin acta nulliter fiunt, c. 14 num. 1. f. 312.

D

Decretum.

- 1 Decretum tortura quado est interponendum, c. 14. nu. 47. f. 362.
 2 In decreto tortura est exprimenda causa, & quomodo, cap. 14. num. 46. f. 361.
 3 Decretum de torquendo est interponendum, si rei partes succumbant in defensionibus ante torturam illi praestitis, Cap. 14. num. 46. f. 361.

Defensio.

- 1 Defensiones quando reo competunt in notorijs iudicijs, danda illi sunt cum termino ad se defendendum, & concessio illi Aduocato, & Procuratore, alioquin appellare potest, c. 4. nu. 18. f. 61.
 2 Defensiones possunt aliquando dari reo existenti in secretis, & quid sit tunc faciendum, c. 15. nu. 13. f. 395. Vide in ver. Dilatio.
 3 Pro defensione reorum recipiendi sunt testes ad probandam eius innocentiam etiam post conclusionem in causa, c. 15 num. 10. f. 392.
 4 Pro defensionis terminum esse solet trium dierum; sed assignari possunt plures termini Iudicis arbitrio, c. 15. num. 14. f. 395. & 396.
 5 Defensionis termino durante, quid facere debeant reorum Aduocati, & Procuratores, ac Iudex, c. 15. num. 15. 16. 17. & 18. f. 396. 397. & 398.
 6 Pro defensione reorum admittendi sunt etiam testes non integri, ac minus idonei, & praesumptiones, ac testes deponentes de credulitate, c. 15. m. 19. f. 399.
 7 Defensiones ex officio concedere Iudex debet quando illas reus non petit, etiam si sit absens, & etiam in notorijs quado competunt, c. 15. n. 20. f. 399. & 400.
 8 Defensio tutior in homicida qua, vide

in ver. Homicidium num. 2.

Defensio quando dicitur facta cum moderamine, c. 15. nu. 21. & 22. f. 400. & 401.

10 Defensionis causa inuasorem occidens missam celebrando, quado alio modo se saluare non potest, missam continuare valet, etiam si praueinat, c. 15. num. 24. f. 402.

11 Defensio in iudicio iudicialiter a reo facienda est: & quando a Iudice denegatur, facienda est per appellacionem, a tali grauamine, vel per recursum ad Superiores, c. 15. nu. 25. f. 402.

12 Defensio per calumnias, aut per falsas allegationes est illicita, c. 15. nu. 25. f. 403.

13 Defensio cum moderamine est licita etiam aduersus Superiores excedentes in suo officio, & etiam contra Patrem excedentem iura sua potestatis, & etiam contra clericum sine incursum excommunicationis, aut irregularitatis, c. 15. num. 26. f. 403. 404.

14 Defensio etiam armis fieri potest quando Iudex iniuste procedit, & alia via de facto quis se defendere non valet, c. 15. num. 27. f. 404.

15 Defensiones iure naturali concessas Principes auferre non possunt, sed concessas a iure positivo possunt, c. 15. nu. 28. f. 405.

16 Defensiones proprias reus renuocere non valet in causa criminali nisi esset notorium nullas illi defensiones competere, vel nisi iustam habeat causam renunciandi, vel nisi sponte confessus sit, c. 15. num. 29. f. 405. & 406.

17 Pro defensione reorum qua considerare Iudex, & Aduocati debent circa dicta testimonium, c. 15. num. 30. f. 406.

18 Defensionis terminus assignandus est reo in iudicio sponte confessio, etiam si non petat ex praxi generali, c. 15. nu. 31. f. 407.

19 Pro defensione sua quid probare potest

I N D E X!

est reus sponte confessus, & quid innocens conuictus, c. 15. num. 32. & 33. f. 408.

20 Defensionibus reo praestitis ante torturam, si eius partes succumbant faciendum est decretum de torquendo, & quomodo, c. 14. num. 56. f. 361.

Degradationis Poena.

1 Degradationis poena actualis cum traditione Curia seculari de iure Canonico est atrocissima: & pro quibus delictis talis poena imponitur, c. 3. n. 21. f. 41.

2 Degradatio actualis quomodo sit facienda, c. 16. num. 27. f. 436.

Delatio

1 Delatores sollicitati quado sunt plures ad quid valet eorum delatio, c. 14. nu. 19. f. 331.

2 Duo delatores testes quando non sunt omni exceptione maiores, non sufficiunt ad condemnandum, si delatus neget, c. 14. n. 19. f. 331.

Delegatio iurisdictionis, &

Delegatus.

1 Delegatam iurisdictionem, qui habet c. 8. nu. 8. f. 124.

2 Delegatam iurisdictionem habentes illam alteri delegare valent, c. 8. n. 9. f. 125. Et quis illam delegare potest ibid. & quando illam delegare valet Visitatores nostra Religionis, c. 8. nu. 10. f. 125.

3 Delegatus Generalium Religionum subdelegare valet, etiam si sit delegatus ad unam causam, c. 8. n. 11. f. 126.

4 Delegatus Proconsulis subdelegare valet. ibid.

5 Delegari non possunt causa criminales, qua sunt meri, & mixti imperij, tamen consuetudo est in contrarium, c. 8. nu. 12. f. 126. & 127.

6 Delegantur omnes causa meri, & mixti imperij de iure Canonico, ibid.

7 Delegare delictorum punitionem quando possunt nostri Praepositi, c. 8. nu. 18. f. 132.

8 Delegare delictorum punitionem possunt nostri Praepositi etiam sine consensu Capituli quado in Capitulo determinatum est, ut acta iudicialia fiant, c. 8. num. 18. f. 132.

9 Delegatus ad unam causam potest sibi eligere locum iudicij etiam extra territorium delegantis sine consensu Domini territorij: sed secus est quod ad Delegatum ad uniuersalitatem causarum, c. 16. num. 29. f. 437 & 438. & in num. 32. fol. 440. & 441. ubi etiam dicitur quod ob abundantio rem cautelam tutius est licentiam petere.

10 Delegatus Apostolica sedis si propter aliquorum potentiam, vel malitiam non potest iurisdictionem exercere iuxta formam suae legationis, eligere potest locum idoneum ad hoc faciendum, c. 16. n. 34. f. 442.

Delictum.

1 Delicta aliqua sunt facti permanenti, aliqua facti transeuntis, c. 2. n. 3. f. 15.

2 Delicta facti permanentis aliqua certum vestigium relinquunt: & quae illa sint, explicatur, ibid.

3 Delicta aliqua dubium vestigium relinquunt, cuiusmodi est venenatio, & modus probandi corpus delicti tunc explicatur, c. 2. num. 4. f. 15. & 16.

4 Delicta facti transeuntis quae sint explicatur, c. 2. nu. 5. f. 16.

5 In delictis facti permanentis quomodo constat de corpore delicti quando post se certum vestigium relinquunt, c. 2. n. 6. f. 16. & quae sunt faciendae pro tali cognitione, ibid. in nu. 7. & quomodo in delictis facti permanentis, quae post se incertum vestigium relinquunt, c. 2. n. 10. f. 19. & 20. Vide in ver. Corpus delicti.

6 De delicto quando dubitatur, si simul cum dubio fama praecedat, procedi potest ad inquirendum, c. 2. n. 12. f. 21. Et ad probandum de delicto in genere in causa veneni fama sufficit quando

I N D E X

- testes haberi non possunt. *ibid.*
- 7 In delictis facti transuentis de corpore delicti constat per coniecturas quoad post se vestigium non relinquunt, c. 2. n. 13. f. 22.
- 8 Delictum commissum intra domum quibus coniecturis probatur, c. 2. n. 14. f. 23.
- 9 De delictis leuibus processus non est formandus, sed quoad illa de plano est procedendum c. 3. nu. 1. f. 25. *Illaq. Regulares punire debent secundum obseruantiam Regularem, & appellatio non est admiittenda nisi ratione excessus, c. 3. num. 1. f. 26.*
- 10 Delicti grauitas in foro exteriori non pederatur, ut in interno, c. 3. n. 2. f. 27
- 11 Delicta, ut sint accusatione, & poena digna necessarium est, ut in actu processerint, c. 3. num. 3. f. 27.
- 12 Delictum causa, ut dicatur criminalis, necessarium est, ut sit digna poena corporali, vel pecuniaria ob vindictam publicam, c. 3. num. 3. f. 27.
- 13 Delictorum distinctio, c. 3. nu. 4. f. 28.
- 14 Delicta leuia apud Regulares, & in omni foro qua sunt, c. 3. nu. 5. 6. 7. & 8. f. 28. & 29.
- 15 Delicta ex more regionis existimada sunt graua, vel leuia: & multa dicta Doctorum traduntur circa delictorum grauitatem quoad Clericos, & Regulares, c. 3. num. 9. f. 30.
- 16 Delictum non leue, seu graue committunt Regulares ob nocturnum egressum e monasterio sine licentia superioris, etiam si hoc faciant animo non apostatandi, c. 3. num. 11. f. 32.
- 17 Delicta qua dicantur leuia, vel graua arbitrio Iudicis est indicandum, c. 3. nu. 12. f. 32.
- 18 Delicta qua dicantur graua, seu atrocita apud Regulares, & apud omnes explicatur, c. 3. nu. 13. f. 32. & 33.
- 19 Delictorum qualitas cognoscitur ex genere poenarum, remittiturq; Iudicis

- arbitrio, & quomodo iudicare hoc debeat, c. 3. num. 13. & 14. f. 33. & 34.
- 20 Delicti grauitas ex loci, & personarum qualitate quare sit diiudicada, c. 3. num. 15. & 16. f. 34. & 35.
- 21 Delictum graue est committere malum sub specie boni, & delinquentes sub specie bonis Ordinarijs, vel Inquisitoribus sunt denunciandi, c. 3. n. 17. f. 36. & 37.
- 22 Delictum graue de iure canonico est omne illud quod habet excommunicationem maiorem annexam ipso facto incurrendam, c. 3. n. 18. f. 37. & 38. *Item quando habet annexam poenam depositionis, ibid.*
- 23 Delictum graue est peccatum Fornicationis, & oppositum est haeresis, c. 3. num. 19. f. 39.
- 24 Delicta atrociora sunt illa pro quibus ultra mortem naturalem additur alia poena, c. 3. nu. 21. f. 25.
- 25 Delicta pro quibus imponitur poena degradationis actualis cum traditione Curia seculari de iure Canonico sunt atrocissima, & pro quibus delictis talis poena imponitur, c. 3. nu. 21. f. 40. & 41.
- 26 Delicta occulta qua dicitur de illis Ecclesia non iudicat, nisi ad illam perueniant iuris ordine seruato, c. 3. nu. 22. f. 42.
- 27 Delictum notorium dicitur illud quod nulla tergiversatione celari potest, c. 4. nu. 1. f. 45. *Et quid inter Regulares, ibid.*
Vide in ver. Notorium.
- 28 De delicto saltem non actetato acta iudiciaria formari non possunt c. 6. num. 1. f. 79. & 80.
- 29 Delictum non proueniens ad actum proximum intra cogitationis terminos sistit c. 6. num. 2. f. 80.
- 30 Pro delicto extra territorium commisso Iudex processum formare non valet quando reus in loco delicti in-

I N D E X

- ne absolutus, vel condemnatus fuit, c. 6. num. 3. f. 81. *secus si non iuste, ut in num. 4.*
- 31 Delictum committens extra territorium an sit remittendus ad Iudicem territorij ubi deliquit, c. 6. nu. 6. f. 82.
- 32 In delicti mixti fori Iudices prauenti processum formare non possunt quando leges utriusq; fori tendunt ad poenam commensuratam delicto, c. 6. num. 7. f. 83.
- 33 Delicta regulariter ita praescribuntur spatio 20. annorum, ut post hoc tempus processus formari non possit, c. 6. nu. 9. f. 85. *Limita, ut in d. c. 9. nu. 11. f. 86.*
- 34 Delicto adiuncta qualitas protrahit tempus ad accusandum vsq; ad tempus quo protrahitur ipsa qualitas, c. 6. num. 14. f. 87.
- 35 Delicta omnia, qua a lego Iulia de adulter. puniuntur, spatio quinquennij praescribuntur, c. 6. num. 16. f. 88. *& vide exceptiones ibidem, & in nu. 17. & 18. f. 89.*
- 36 Delicta omnia una cum poena delinquentis morces finiuntur, c. 6. num. 26. f. 93. *& vide limit. ibid. in num. 27. & 28.*
- 37 Pro delictis indultatis, compositis, & transactis processus formari non potest, c. 6. nu. 29. f. 94.
- 38 In delictis notorijs potest Iudex ex officio procedere, iuris ordine non seruato, etiam si iurauerit, in omnibus causis iuris ordinem esse seruaturum, probata tamen prius delicti notorietate, c. 5. num. 4. f. 74.
- 39 Delictum notorium facti interpellati explicatur, & exemplificatur quoad Regulares, & seculares, c. 5. n. 2. f. 72. & 73.
- 40 Delictum notorium facti permanentis explicatur; & nec in illo est necessarius ordo iuris, nec accusator, c. 5. n. 4. f. 74. & 75.
- 41 Delictum notorium iuris explicatur, distinguiturq; in notorium per sententiam, vel per confessionem, vel per claram probationem in iudicio factam, c. 5. num. 5. f. 74. & 75.
- 42 Delicta praesumptiue notoria qua sunt explicatur, c. 5. nu. 5. f. 76.
- 43 Delicti notorietas praesumptiue aperit viam ad inquirendum simpliciter & de plano absq; accusatore, vel denunciatore, *ibid.* f. 77.
- 44 Delicti cognitio ad Iudicem principaliter spectat; cognoscereq; ipse debet non solum delictum esse commissum, sed testes debent hoc deponere in altis, c. 18. n. 4. f. 477.
- Depositionis poena.
- 1 Depositionis poena non est imponenda nisi in casibus a iure expressis, c. 3. nu. 18. f. 38.
- 2 Depositionis poena antiquitus puniebantur Clerici fornicarij, c. 3. nu. 19. f. 39.
- 3 Depositionis poena sunt puniendi Religiosi fornicarij, c. 3. n. 19. f. 40. *Item Clerici fornicarij quando fornicatio est notoria, vel scandalosa, vel diu continuata, ibi. in nu. 20.*
- Dies.
- 1 Dies, & locus, mensis, & annus est de substantia instrumenti, c. 7. nu. 14. f. 103.
- 2 Dies commissi criminis, an, & quando in libello accusationis sit apponendus, c. 10. nu. 8. & 9. f. 162. & 163.
- Dictio.
- 1 Dictio pluries non verificatur in duobus quando agitur de probanda infamia, sed ad illam probandam clamores aliqui precedere debent, & quid ad hoc testes probare debeant, c. 12. n. 17. f. 227.
- Diffamatio.
- 1 Diffamatio, & indicia tunc sunt necessarii ad reum interrogandum, secundum aliquos, quando proceditur

per viam inquisitionis, non autem quando per viam accusationis, c. 14. num. 13. f. 325.

Dilatio.

- 1 Dilationes quot sint danda reo ad se defendendum, & actori ad opponendum, c. 15. num. 2. f. 384. & 385.
- 2 Dilationum materia in criminalibus arbitrio Iudicis relicta est; & plures dilationes concedere Iudex solet, c. 15. num. 2. f. 385. & in num. 14. f. 395.
- 3 Quoad dilationes concedendas quomodo sit intelligendum l. ff. de fer. & dilat. c. 15. num. 3. f. 385.
- 4 Dilationes danda sunt causa cognita quoad moderamen locorum, in quibus degent testes examinandi, c. 15. nu. 4. f. 386.
- 5 Dilatio priori loco assignanda est accusatori, & postea reo; & ad ordinem iuris hoc pertinet: sed ita, ut dilatio concessa uni sit etiam alteri communis quando Iudex procedit per viam accusationis, aut denunciationis, non autem quando ex officio, c. 15. num. 5. f. 386. & 387.
- 6 Dilationes plures reo conceduntur, quando in illo non cognoscitur calumnia, vel animus prolatandi iudicii, c. 15. num. 5. f. 387.
- 7 Dilationes cum copia articulorum obiectorum an sint danda reo ad deliberandum post accusationem illi factam, c. 15. num. 6. f. 388.
- 8 Dilationes ita danda sunt in causa adulterij sicut, & in alijs causis contra nonnullos qui hoc negaverunt, c. 15. num. 7. f. 388. & 389.
- 9 Dilationes dantur etiam confessis, & convictis de crimine heresis, c. 15. nu. 8. f. 389.
- 10 Dilationes non ad substantiam, sed ad figuram iudicij pertinent, & restringi possunt quando summarie proceditur, c. 15. num. 9. f. 390.
- 11 Dilationes breuiores concedenda sunt

in causis criminalibus, in quibus est procedendum summarie, & sine strepitu, & figura iudicij, c. 15. n. 9. f. 390. Nec in causis Regularium quando proceditur sine strepitu, & figura iudicij. ibi.

- 12 Dilationes ad se defendendum concedenda sunt reo una cum copia indiciorum non solum ante sententiam diffinitiuam, sed etiam ante interlocutoriam de illo torquendo, c. 15. nu. 10. f. 391.
 - 13 Dilationes tres sunt reo concedenda etiam ante torcuram, c. 15. num. 10. f. 391.
 - 14 Dilationes ad se defendendum concedere reo Iudex licite potest in criminalibus quandoque ante sententiam: imò etiam post sententiam condemnationis, differendo executionem illius, c. 15. nu. 10. f. 392.
 - 15 Dilationum termino durante ad defensionem rei concesso, Iudex ad ulteriora procedere non debet, alioquin omnia nulla sunt: nec conuallantur Partium consensu, c. 15. nu. 11. f. 392. & 393.
 - 16 Dilationis termino durante, Iudicis officium quiescit: & in illo computatur tam dies feriati quam non feriati. ibid.
 - 17 Dilationis termino non obstante quando potest Iudex ad ulteriora procedere, c. 15. nu. 12. f. 393. & 394. & facere hoc tunc debet expressè. ibi.
 - 18 Dilatio cessat, cessante causa pro qua fuit concessa. ibid.
 - 19 Dilationes concessas quando Iudex abbreviare potest, c. 15. nu. 13. f. 395.
 - 20 Dilationes quascumque à iure concessas potest Iudex ex causa abbreviare, & prorogare, c. 15. num. 14. f. 395. & 396.
- Dubium.
- 1 In casu dubio procedi potest ad inquirendum quando simul cum dubio fama concurrat, c. 2. nu. 12. f. 21.
 - 2 Dubium

- 2 Dubiam circa sententiam Pralati ex quibus capitibus oriri potest, c. 17. nu. 5. f. 454.
- Dubia pluribus modis esse potest iustitia punitionis, seu sententia circa delicta Regularium, qua de iure communi sunt punienda, c. 17. nu. 7. f. 456

E
Ecclesia.

- 1 Ecclesia non tollitur ob effusionem sanguinis in illa facta causa defensionis. c. 15. num. 24. f. 4. 2.
- Effectus.
- 1 In Effectu conueniunt ea qua in causa conueniunt, c. 21. num. 6. f. 518.
- Eiecti e Religione.
- Vide in ver. incorrigibilis, in ver. Regularis, à nu. 11. & in ver. ordo.
- Episcopus.
- 1 Episcopus iniuste carceras clericum est excommunicatus, c. 10. n. 32. f. 182.
- 2 Episcopus inquisitionem generalem incipere debet. pramisso edicto, c. 12. num. 41. f. 248.
- 3 Episcopus, qui habet in sua Diocesi plures terras, in quocumq. illarum eligere sibi potest locum iudicandi, dummodo locus ille exemptus non sit, c. 16. num. 30. f. 439.
- 4 Episcopus in quocumq. loco sua Diocesis potest per se, vel per alium sedere pro tribunali, & iudicare, dummodo hoc notificet Partibus. ibid.
- 5 Episcopus in Diocesi conuicta contra expulsores, & eorū fautores procedere, c. 16. nu. 34. f. 442.
- 6 Episcopi, & Ecclesiastici omnes habentes iurisdictionem suo iure sunt Ordinarij & quid facere in causis possint: Vide in ver. iurisdictione num. 8.
- 7 Episcopus condemnans clericum ad perpetuum carcerem potest in sententia reseruare sibi potestatem minuendi penam arbitrio suo, dummodo talis

reservatio non sit contra naturam penae, c. 19. nu. 3. f. 498.

Essentialia Iudicij.

- 1 Essentialia iudicij de iure Divino naturalia, & genium qua sunt, c. 9. à nu. 12. vsq; ad 18. f. 151. 152. 153. & 154.
- 2 Ad essentialia Iudicij pertinet, ut contestet de corpore delicti, c. 9. n. 12. f. 151. Item contestatio litis. ibi. in num. 13. Item citatio rei ad videndum iura menta: stium, & omnes alia Citationes necessariae, & maxime preferenda sententia diffinitiva, c. 9. num. 14. & 17. fol. 152. & 154. Item probationes, & defensiones, c. 9. nu. 15. f. 152. Item, ut sententia in scriptis feratur, c. 9. num. 18. f. 154.
- 3 Ad essentialia iudicij pertinet, ut deficiente accusatione precedat denunciatio iuridica, c. 1. num. 1. f. 64. Non ad essentialia iudicij, sed ad figuram, dilationes pertinent, c. 15. num. 9. Ad essentialia alicuius rei qua pertinent ibid.

Examen.

- 1 Examen Reorum dicitur constitutum, & quare. c. 14. num. 1. f. 312. Vide in ver. Reus, & in ver. testis.
- 2 Praxis habendi testes pro examinatione quada reus perit copiam processus, illo non finito, approbatur, c. 4. nu. 10. f. 53. & 54.
- 3 Examinandus est reus etiam in notorijs post repetitionem testimonij Partitata, c. 4. nu. 12. f. 89.

Exceptio.

- 1 Exceptiones friuolas Iudex ex officio repellere debet, c. 4. n. 12. f. 56.
- Excommunicatio.
- 1 Excommunicatio maior non contrahitur nisi ob peccatum mortale, c. 3. nu. 18. fol. 38.
- 2 Excommunicatione ligati à publicis officijs repelluntur, c. 9. nu. 5. f. 147.

- F**
Falsi crimen.
Falsi crimen quatuor modis committi solet & qui illi sint, explicatur: & quomodo constare debeat in illo de corpore delicti in genere; & quibus pœnis sit puniendum, remissionē, cap. 18. num. 13. fol. 481. & 482.
Fama.
Fama sufficit ad probandum delictū in genere quando testes haberi non possunt, cap. 2. num. 12. fol. 21. Vide in *ver. Infamia.*
Fama quid sit, cap. 12. nu. 18. f. 229.
A fama mala ex mala pratensa vita se quis defendere potest probando per triennium bene vixisse, & fuisse bonæ vocis, & fama, cap. 14. num. 4. fol. 315.
Ad famam probandam duo testes suffiunt, cap. 12. num. 18. fol. 228. Et illam probant, si dicant, audiuisse aliquid publicè, si interrogati nominent eos, à quibus audierunt, cap. 12. num. 12. fol. 228.
Filiatio.
Filiatio, & Paternitas quando sint dicenda notoria præsumunt, cap. 5. num. 5. fol. 74.
Fiscus.
Fiscus de consuetudine assumit partes accusatoris, cap. 12. num. 2. fol. 215. & 216.
Fiscus probat sine assignatione dilationis, & postea assignantur reo dilationes ad suas probationes faciendas, quando Iudex ex officio procedit, cap. 15. n. 5. fol. 386.
Fiscum regulariter Regulares non habent: & quid in nostra Religione, cap. 16. n. 3. f. 417.
Fiscus est audiendus, alioquin nulla erit sententia cõtra illū prolata, *ibid.*
Forma.
Forma sententiæ condemnatoria pro delicto facti notorij reo presente, cap. 4. num. 22. fol. 64.
2 Forma citationis absentis per edictū, cap. 4. n. 24. fol. 67.
3 Forma citationis absentis per Præconem, cap. 4. n. 25. fol. 69.
4 Forma decreti quando allegatur pro reo causa absentia, & non admittitur cap. 4. n. 25. fol. 70.
5 Forma decreti publicationis actorū, cap. 7. n. 23. f. 109.
6 Forma copia processus Partidanda, cap. 7. n. 16. f. 104.
7 Forma libelli recusationis Iudicis, ob suspicionem, cap. 8. n. 27. f. 140.
8 Forma sub qua est deleganda causa à Prælati regularibus, quando ipsi sunt offensi, cap. 8. num. 17. fol. 131. & 132.
9 Forma recusationis Assessoris suspecti pro nostris Clericis Regularibus, cap. 8. n. 28. f. 141.
10 Forma libelli accusationis quando ab accusatore in scriptis traditur, c. 10. num. 29. fol. 179. Item quando quis proprius ius non prosequitur, *ibi.* fol. 180.
11 Forma denunciationis faciendæ Iudici pro communi bono, cap. 11. n. 17. fol. 200.
12 Forma initiandi processum à Iudice seculari quando procedit ob denunciationem, cap. 11. n. 24. f. 205.
13 Forma denunciationis faciendæ Iudicibus Ecclesiasticis, cap. 11. n. 25. fol. 207.
14 Forma denunciationis faciendæ Iudici Regulari, *ibid.*
15 Forma initiandi processum à Iudicibus Ecclesiasticis etiam Regularibus procedentibus per viam denunciationis, cap. 11. n. 25. f. 208.
16 Forma recipiendi inquisitionem generalem, cap. 12. n. 34. f. 243.
17 Forma edicti pro incipiendâ inquisitione generali à Prælati Regularibus, cap. 12. n. 41. f. 248.

- 18** Forma procedendi per viam inquisitionis specialis, quando ex inquisitione generalis resultat cognitio specialis delicti contra aliquem, c. 12. num. 42. fol. 250.
19 Forma incipiendi processum per viam inquisitionis quando contra aliquem infamia, ac clamorosa insinuatio procedit, c. 12. nu. 42. f. 252.
20 Forma incipien di inquisitione quando incidenter contra reum detegitur delictum aliquod omnino separatum à delicto, de quo est inquisitus, c. 12. num. 48. f. 254.
21 Forma incipiendi examinationem testis coram Iudice Regulari, c. 13. n. 27. f. 285.
22 Forma incipiendi examinationem testis coram alijs Iudicibus, *ibi.* f. 286.
23 Forma interrogandi testes in inquisitione speciali faciendâ, c. 13. nu. 31. fol. 289.
24 Forma conclusionis examinis testium *ibid.*
25 Forma subscriptionis testis, *ibid.* fol. 290.
26 Forma decreti pro repetitione testium c. 13. nu. 45. f. 302.
27 Forma citationis rei ad videndâ iuramenta testium, *ibid.*
28 Forma citandi testes repetendi in Curia Episcopali, *ibi.* f. 203.
29 Forma repetendi testes cum interrogatorijs datis à parte, & sine illis, *ibi.* f. 304.
30 Forma scribendi variationem, vel trepidationem testis, c. 14. num. 38 fol. 352.
31 Forma constituendi, & examinandi reum, c. 14. num. 39. f. 352.
32 Forma confrontandi testes, c. 14. nu. 40. f. 354. Item cum tortura in nu. 41. f. 355. Item quando reum de visu tantum cognoscunt, in num. 42. f. 357.
33 Forma decreti de torquendo reo per funem, c. 14. num. 46. f. 362.
34 Forma constituendi reum criminis ad torturam, c. 14. nu. 49. f. 365.
35 Forma decreti de torquendo reo per torturam Vigilia, c. 14. nu. 50. f. 367.
36 Forma visitandi corpus delicti c. 2. nu. 8. f. 17.
37 Forma servanda in ratificatione faciendâ à reo extra tormenta, quoad ea que in tormentis confessus est, c. 14. num. 57. f. 375.
38 Forma recognitionis armorū, ac aliarum rerum, quæ in domo rei inuenta sunt, c. 14. num. 59. f. 376.
39 Forma citationis ad sententiam contra reum faciendam, c. 16. num. 13. fol. 423.
40 Forma relationis citationis ad sententiam pro Regularibus, c. 16. nu. 13. fol. 424.
41 Forma sententiæ absolutoria, quæ à quocumque Iudice ferri potest, mutatis mutandis, c. 16. num. 23. f. 431.
42 Forma absolvendî inquisitum, qui se purgavit per torturam, c. 16. num. 24. fol. 432.
43 Forma sententiæ condemnatoria pro quolibet delicto, ipso reo presente, c. 16. nu. 25. f. 433.
44 Forma sententiæ condemnatoria constituti in sacris cum degradatione actuali, & remissione ad Curiam secularem cum protestatione, ut puniatur citra pœnam sanguinis, c. 16. nu. 26. f. 434.
45 Forma sententiæ posita in c. 16. n. 27. quid importat, & qui facere illam possunt, c. 16. num. 28. f. 436.
46 Forma sententiæ purgationis Canonice, c. 20. num. 5. f. 505.
47 Forma faciendæ purgationem Canonice, c. 20. num. 9. f. 509.
48 Forma absolvendî infamatū post purgationem Canonice, c. 20. n. 10. f. 510.
49 Forma sententiæ eijciendi à Religione Professos incorrigibiles, c. 21. num. 9. fol. 520.

Fornicatio

- 1 Fornicationis peccatum est delictum graue, & oppositum est haresis, c. 3. n. 19. f. 39.
- 2 Ob fornicationem antiquitus Clerici deponebantur: sed hodie est hoc arbitrium, c. 3. nu. 19. f. 39.
- 3 Fornicarij Regulares sunt deponendi, contra Bellectum, c. 3. nu. 19. f. 39.
- 4 Fornicarij clerici sunt deponendi, ob notoriam, vel scandalosam, vel diu continuatam fornicationem, c. 3. nu. 20. f. 40.

Fuga, & fugitiuus.

- 1 Fuga quando facit iudicium ad torturam, c. 14. nu. 25. f. 336.
- 2 Fugitiuus à Religione quis sit dicendus, & qua pœna sit puniendus, c. 18. n. 25. fol. 492.

Furtum.

- 1 In furto quomodo constare debeat de corpore delicti, c. 18. num. 17. f. 483. & in num. 20. f. 486. & 487.
- 2 Furtum qua pœna puniri debeat, in num. 17. & quid in nostro Regno in n. 18. f. 484. & quid quoad Clericos, ibid. & inf. 485. & vide supra in ver. Clericus.

G

Grauumen.

- 1 Grauumen per diffinitiuam irreparabile quando est dicendum, c. 17. nu. 18. f. 467.

Graue delictum.

- 1 Grauia, seu atrociora delicta que sint explicatur, v. 3. nu. 13. f. 32. Vide in ver. delictum.
- 2 Gravitas delicti ex loci, & personarum qualitate est diiudicanda, c. 3. n. 15. fol. 34.

H

Hæresis, & hereticus.

- 1 In crimine haresis dantur dilationes etiam concessis, & cõuictis, c. 15. num. 8. f. 389.
- 2 Inquisitione contra haresim proceditur sine strepitu, & figura Iudicij, c. 15. num. 9. f. 389. & 390.

ditur sine strepitu, & figura Iudicij, c. 15. num. 9. f. 389. & 390.

De haresi accusato dilaciones breuiorres concedenda non sunt, ibid.

Hæresis nulla prauia monitione statim est denuncianda Episcopo, vel Inquisitori, c. 11. num. 9. f. 192.

Ad inquirendum de crimine haresis, & Apostasia à fide infamia nõ est necessaria, c. 12. nu. 35. f. 243.

In crimine haresis quando quis ob contumaciam damnatur, et quod in illa extiterit per annum continuum, lapsõ anno, ut et cõ hareticus damnatur, c. 16. n. 7. f. 419.

Hæresis delictum ut in genere constare possit, qua requiratur, c. 18. n. 1. f. 474.

Hæresis in genere nõ probant testes dicentes simpliciter, & in genere aliquem esse mala fama, sed in specie dicere debent causam mala fama; effcqs; debet causa in iudicio sefus corporis, non in iudicio intellectus, cap. 18. n. 2. f. 475.

Hæreticus ut quis sit censendus non in iudicio hominum, sed in iure consistit, c. 18. n. 2. f. 475.

Hæretici dicto non est standum, si ipse affirmet se esse hæreticum, nisi haresim exprimat eum suis qualitatibus, c. 18. n. 2. f. 476.

Hæresis verbo explicata quando per famam probari non potest, quomodo sit probanda, ut de delicto in genere constare possit, & in causa procedi, c. 18. num. 3. f. 476.

Ad subiectum haresis pertinet, ut error sit in intellectu, ibid.

Hæreticus non est nõ baptizatus verba hæreticalia proferens, ibid.

Hæresis quando scripto est manifesta quomodo de delicto in genere constare possit, c. 18. num. 4. f. 477.

Hæresis quãdo facto est manifestata, siue post se vestigium relinquat, siue non quomodo de delicto in genere constare

stat

stare possit, c. 18. nu. 5. f. 477. & 478.

16 Hæresis crimen qua pœna sit puniendum, remissiuè, c. 18. num. 7. f. 479.

Homicidium.

1 Homicidium factum fuisse causa defensionis probatur per consanguineos, ac feminas, c. 15. num. 19. f. 399.

2 In homicidio ex vulnere turior defessio est probare occidisse, vel vulnerasse causa defensionis cum moderamine, c. 15. num. 21. f. 400.

3 Homicidium pluribus modis committi solet, & quomodo in illis de delicto in genere constare debeat, c. 18. nu. 14. fol. 482.

4 Homicidium quibus pœnis sit puniendum, remissiuè, c. 18. nu. 16. f. 483.

Honor.

1 Ad honores promoueri non potest accusatus, denunciatus, aut inquisitus de crimine causante infamiam, c. 14. num. 60. f. 378.

Impunitas.

1 Impunitatis promissione confessio à reo extorquendo non est, c. 14. nu. 35. fol. 348.

2 Impunitatis promissio pro extorquenda à reis veritate semper est mala, ibid.

Inconstantia.

1 Inconstantia quando facit iudicium ad torturam, c. 14. nu. 25. f. 336.

Incontinenti.

1 Incontinenti fit quod fit eodem cõtextu, vel immediatè secundum Bald. c. 4. nu. 22. f. 66.

2 Incontinenti quando testis dicitur se corrigere, c. 13. nu. 40. f. 298.

Incorrigibilis.

1 Incorrigibiles Regulares habitu expoliari, & à Religione emitti possunt, c. 21. nu. 1. f. 513.

2 Incorrigibilis quis est dicendus, ibid. & in nu. 2. & 3. 514. & 515.

3 Incorrigibilis quis est hodie dicendus ad hoc, ut à Religione eijci possit ex

nouissimo decreto, Sacra Congregatio nis, c. 21. nu. 4. & 5. f. 516. & 517.

4 Incorrigibilitatis sententia lata contra Regularem quid sit faciendum traditur, & quæ obligatio eijciendis remaneat, explicatur, c. 21. num. 10. fol. 522.

Vide in ver. Regularis a nu. 11. Indicium.

1 Indicia, & presumpciones quãdo ad sunt contrarium Assessor quid facere debet, c. 9. nu. 10. f. 149. & 150.

2 Indicia expresse apparere debent, ut reus interrogari possit, & quando hoc erit explicatur, c. 14. nu. 3. f. 314.

3 Indicia quando sunt dicenda urgentiora, ibid.

Indicia quando sunt plura etiam si non sint urgentiora sufficiunt ad inquirendum, & ad torquendum, c. 14. num. 4. f. 314. & 315.

5 Indicium ad torturam facit mala fama iuncto unico teste, vel alio admiuculo, & multo magis sufficit ad reum interrogandum, ibid.

6 Indicium ad torturam non facit assertio vulnerati, si vulneratus conualuit: sed quid operatur etiam quando vulneratus moritur, c. 14. nu. 17. fol. 330.

7 Indicia remota quando plura quã duo sunt, quando ad torturam sufficiunt explicatur, c. 14. n. 22. f. 333.

8 Indicium proximum etsi per unum testem probatum sit, potest per illud reus interrogari, & torqueri, & quod indicium ad hoc dicatur proximum, c. 14. nu. 23. f. 334.

9 Indicia au, & quando sufficiunt ad torturam Iudicis arbitrio est relictu, c. 14. nu. 25. f. 336.

10 Indicia noua superuenientia quãdo sufficiunt ad torquendum iterum reus sufficiunt et tortum, c. 14. n. 55. f. 371.

11 Indicium sufficiens ad formandam inquisitionem specialem debet esse suffi-

I N D E X

- grauē, idēst proximum non remotum, & per duos testes probatum, c. 12. nu. 21. f. 231. & 232.
- 12 Indiciū graue, seu proximum quod est, c. 12. nu. 22. f. 232. & quod est leue, & remotum in nu. 23. f. 233.
- 13 Indicia remota quando sunt plura ad inquirendum sufficiunt, c. 12. nu. 23. fol. 233.
- 14 Indicia proxima, si indubitata sine sufficiunt etiam ad condemnandum, c. 12. nu. 24. f. 234.
- 15 Indicia indubitata sunt illa, quae à lege sunt approbata, ibid.
- 16 Indiciorum, secundum aliquos, sufficientiam ad condemnandum poena ordinaria ex empla ponuntur, c. 12. nu. 25. f. 235.
- 17 Ob indicia indubitata imponenda nō est poena ordinaria, sed alia minor Iudicis arbitrio, ibid.
- 18 Indiciū quando dicitur indubitatum, c. 12. nu. 28. f. 236.
- 19 Ob indicia indubitata au reus condemnandus aliqua poena sit, vel torquendus, arbitrio Iudicis est relictum, c. 12. nu. 28. f. 237.
- 20 Indiciū indubitatum non inducit moralem certitudinem fuisse delictum cum scelero commissum, c. 12. nu. 31. f. 239.
- 21 Indiciū ad torturam non facit assertio vulnerati, si vulneratus conualuit, sed talis assertio habetur loco denunciationis, ad hoc, ut inquiri possit. Estq; tale dictum, ex communi stylo, sufficiens indicium ad inquirendum, etiam si vulneratus moriatur, & est sufficiens ad capturam, ac ad excusandum heredes à temeritate accusandi, c. 14. nu. 17. f. 328.
- 22 Ob indicia remota probata per duos testes singulares quando reus interrogari, ac torqueri potest, c. 14. nu. 21. & 22. f. 332. 333. & 334.
- 23 Indiciū ad torturam quando facit

suza, inimicitia, confessio extrajudicialis, aut facta coram Iudice incompetenti, aut mina praecedentes, remissuē. Et ita quando illud faciunt variatio inconstantia, aut titubatio rei, c. 14. nu. 25. f. 336.

24 Indicia nona superuenientia quando sufficiunt ad iterum torquendum reū sufficienter tortum, c. 14. nu. 55. f. 372. & 373.

Infames.

1 Infames infamia iuris à testimonio repelluntur, ac etiam infames infamia facti, nisi in defectum, & cum tortura, c. 13. nu. 11. f. 271.

Infamia.

- 1 Infamia succedit loco accusatoris, aut denunciatoris illis deficientibus & ad essentiam dicij pertinet, c. 1. nu. 2. f. 6.
- 2 Infamia nō procedente, deficientibus accusatione & denunciatione, processus est nullus, etiam si Pars non opponat, contra Farinacium, v. 1. n. 2. fol. 7.
- 3 De infamia si prius nō constet peccat Iudex si deueniat ad inquisitionem veritatis c. 1. nu. 3. f. 7. & 8. sed quod ad Regulares sufficit si infamia vere procedat, ibid.
- 4 Infamia quid, c. 12. nu. 16. f. 227. Illa non laborans poena afficiendus non est, c. 12. nu. 9. f. 221.
- 5 Infamia recens orta aut post capturam, vel post quā processus formari capit, non infamat, c. 12. nu. 16. f. 227.
- 6 Infamia non est probata si duo testes iurati affirmant, se à pluribus audiuisse, c. 12. nu. 17. f. 227. & 228.
- 7 Infamia laborans, si deficiat in purgatione Canonica et si puniri possit, tamen puniendus nō est poena corporis afflictiua, c. 12. nu. 32. f. 234. & 240.
- 8 Infamia qua procedere debet ad inquirendum contra Pralatos, & qua contra subditos, c. 12. nu. 19. f. 20.

Infamia

I N D E X

- 9 Infamia deficiente, ad inquirendum specialiter sufficiunt indicia secundū praxim receptam, & explicatur quomodo sit hoc practicandum, c. 12. nu. 20. f. 230. & 231.
- 10 Infamia deficiente, est nulla inquisitio specialis siue indicij formata, & quid quando sit ex mandato Principis, c. 12. nu. 34. f. 241. & 242.
- 11 Infamia procedens sufficit ad interrogandum reum iuridicē, & ut ipse renatur veritatem aperire, si processerit à fide dignis, & in actis probata sit saltem semiplenē, c. 14. nu. 5. f. 316.
- 12 Infamia non solum delinquentis, sed etiam delicti est necessaria ad inquirendum, c. 1. nu. 8. f. 318.
- 13 Infamiam iuris non contrahit occultus delinquentis: nec illa contrahitur nisi in casibus à iure expressis, c. 14. nu. 10. f. 320.
- 14 Infamia laborans si deficiat in purgatione Canonica, puniendus non est poena corporis afflictiua, c. 12. nu. 32. fol. 240.
- 15 Infamia cum secundum communem sententiam sit necessarium, ut procedat, siue procedatur per viam accusationis, siue per viam inquisitionis, nō reuertur Reus veritatem proflare, sed aequiuocare potest, si Iudex procedat per viam accusationis nō procedente infamia, est Iudex iuste interrogare illum tunc possit ob contrariā sententiam, quam alij veriore esse censent, c. 14. nu. 15. f. 326. & 327.
- 16 Contra non infamatum delinquentē Pralatus inquirere non potest, si sciat delictum duobus aut tribus testibus esse notum: sed quando scit tribus esse notum, potest uni ex illis precipere, ut illud ipse denunciet ipsi Pralato tanquam Iudici, quando delictum nō est emendatum, sed infieri, c. 14. nu. 20. fol. 332.
- 17 Infames efficiuntur clerici actione

- furtiua condemnari, & beneficio priuati censentur, c. 18. nu. 19. f. 486.
- Informatio.
- 1 Informatio summaria quomodo sit capienda, c. 10. nu. 33. f. 183.
- Inimicitia, & Infamatus.
- 1 Inimici à testificando in criminali casu repelluntur, quando inimicitia est capitalis: quando autem dicatur capitalis arbitrio Iudicis est relicta, c. 13. nu. 4. f. 266.
- 2 Inimici etiam non capitales in causa criminali non sunt omni exceptione maiores, ideōq; a parte repelli possunt ita ut tantum de eorum fide diminuatur quantum patitur qualitas inimicitiae arbitrio Iudicis, c. 13. n. 4. fol. 267.
- 3 Inimici non capitalis testimonium nō faciunt semiplenam probationem, ibid.
- 4 Inimicitia quando est procurata ad hoc ut testes esse non possint, predicta non procedunt, ibid.
- 5 Inimicitia quando est capitalis, & pro parte inquisiti instatur, ut ideō aliqui non recipiantur in testes, paratum se ostendens ad hoc probandum, debet Iudex summarie hoc cognoscere, quo cognito recipere illos nō debet, c. 13. nu. 5. f. 267. & 268.
- 6 Inimicitia capitali durante testimonium factum non conuolidatur per subsequentem reconciliationem, c. 13. nu. 6. f. 268. & quid de testimonio factō post reconciliationem, ibid.
- Vide in verbo testis.
- 7 Inimicitia quando facit indicium ad torturam, c. 14. nu. 25. f. 336.
- Innocens.
- 1 Innocens inquisitus, & conuictus tamen reus qua probare potest pro sua defensione, c. 15. nu. 33. f. 408.
- 2 Innocens suam innocentiam coniecturis probare potest, & quibus, c. 15. nu. 35. fol. 410.

I N D E X.

Inquisitio.

- 1 Inquisitionis via etsi de iure civili procedi non possit, tamen proceditur ex consuetudine, c. 12. nu. 1. f. 215.
- 2 Inquisitionem facere de quolibet crimine regulam facere sibi possunt Iudices seculares, c. 12. n. 2. f. 215. & 216.
- 3 Inquisitionis via contra delinquentes quibusdam in locis, & etiam in nostro Regno facta est ordinaria, & accusationis extraordinaria, c. 12. num. 2. fol. 216.
- 4 Inquisitionis, & accusationis via, etsi de iure cumulari non possint pro eodem delicto, tamen de consuetudine cumulantur etiam cum denunciatione, ibid.
- 5 Inquisitionis via de iure Canonico proceditur quoad omnia crimina, c. 12. num. 3. f. 216 & 217.
- 6 Inquisitio quando simul cum accusatione concurret in foro Ecclesiastico (cessante consuetudine) accusatio cessare facit inquisitionem, ibid.
- 7 Inquisitio faciendae non est super occultis, ibid.
- 8 Inquisitionis via in omni foro seruanda est ob solam publicam utilitatem, c. 12. num. 4. f. 217.
- 9 Inquisitionem ob priuatum commodum Iudex facere non potest in criminalibus, ibid.
- 10 Inquisitionis modus duplex generalis, & particularis: & generalis subdistinguitur in ordinarium & extraordinarium; & explicatur modus ordinarius, c. 12. nu. 5. f. 218. & in nu. 6. extraordinarius, f. 219.
- 11 Inquisitionis modus particularis seu specialis alius est ordinarius, & alius extraordinarius, & uterque explicatur, c. 12. nu. 7. f. 219. & 220.
- 12 Inquisitio generalis est in usu, & praecipua apud Ecclesiasticos faciendae est frequenter a Regularibus, & de biennio in biennium a Pralatis sa-

cularibus, c. 12. nu. 8. f. 220. & 221.

- 13 Inquisitio generalis nemini est iniuriosa, sed utilis publico bono, & non praerequirat infamiam, aut clamorosa insinuationem, nec accusationem, vel denunciationem, c. 12. nu. 8. f. 221.
- 14 Inquisitionem generale Pralati facere possunt tanquam Patres, & tanquam Iudices, c. 12. num. 9. f. 221.
- 15 In inquisitione generali qua delicta, sunt tantum inquirenda, & manifestanda, c. 12. nu. 9. f. 221. & 222.
- 16 In inquisitione generali non tenetur superior admonere subditos ne reuelent peccata omnino occulta cum talis reuelatio iure natura sit veritas, c. 12. num. 10. f. 222.
- 17 Inquisitio generalis fit quoad delicta, & personas delinquentes; & traditur eius descriptio, c. 12. nu. 11. f. 223.
- 18 Inquisitionem generalem facere possunt omnes habentes Imperium, & iurisdictionem. Et Pralati Ecclesiastici facere illam debent cum senioribus Ecclesia; & quid de nostro P. Generali, c. 12. nu. 12. f. 223. & 224.
- 19 In inquisitione generali, si testes interrogati generaliter aliquem nominant, aperitur via ad inquirendum contra illum etiam nulla precedente infamia, c. 12. num. 13. f. 224. 225.
- 20 Inquisitionis specialis descriptio: & quomodo sit faciendae, ut iuste fiat, c. 12. num. 14. f. 225.
- 21 Ad inquisitionem faciendam, ut fama sufficiat procedere debet a fide dignis, quia duobus testibus iuratis in actis sunt nominandi in ipso principio inquisitionis, c. 12. nu. 15. f. 226.
- 22 Inquisitionem praecedere infamia debet c. 12. nu. 16. f. 227. Quam alias si faciat Iudex nulla est, & tenetur ad damna, ibid.
- 23 Ad inquisitionem faciendam contra pralatos qua infamia praecedere debet, quae contra subditos, c. 12. n. 19. f. 230.

I N D E X.

- 24 Ad inquisitionem faciendam specialiter, deficiente infamia, sufficiunt indicia secundum praxim receptam, qua explicatur, c. 12. n. 20. f. 130. & 131.
 - 25 Inquisitio specialis, deficiente infamia sine indicij formata an sit nulla si fiat ex officio, vel mandato Principis, c. 12. num. 34. f. 241. & 242.
 - 26 In inquisitione speciali est reo manifestandum adesse contra illum indicia, ut teneatur delictum pro palare, c. 12. num. 34. f. 243.
 - 27 Inquisitionis nullitas ex eo quod facta sit sine indicij, vel sine infamia, si a reo scienter non opponatur debito tempore, opponi amplius non potest, c. 12. num. 35. f. 243. & 244.
 - 28 Ad inquisitionem faciendam in crimine haereticis, & apostasi a fide diffamatio non est necessaria: nec in crimine laesa Maiestatis humane. Nec quando inquisitio sit ad vitandum aliquod futurum grave malum, c. 12. nu. 36. & 37. f. 244. & 245.
 - 29 Inquisitio specialis, deficientibus indicij, & fama, fieri potest precedente semiplena probatione, c. 12. num. 38. f. 245. & 246.
 - 30 Inquisitio que sit, nulla infamia precedente quando semiplena probatio praecedit, quando non est contra iura, c. 12. n. 39. f. 246. & 247.
 - 31 Inquisitio generalis est ab Episcopo incipiendae praemisso edicto. Et quomodo sit incipiendae a Regularibus, c. 12. n. 41. f. 248. & 249.
 - 32 In inquisitione generali qua sunt generaliter interroganda, c. 12. num. 42. f. 249.
 - 33 Ex inquisitione generali, si non infamia, sed indicia resultant quomodo sit procedendum, & quomodo quando tantum resultat semiplena probatio, c. 12. n. 44. & 45. f. 251.
 - 34 Inquisitio quomodo sit formanda quando cum infamia praecedit clamorosa insinuatio, c. 12. n. 46. f. 251.
 - 35 Inquirere Iudex potest de annexis, & connexis, emergentibus, & dependentibus, & si quoad illos inquisitio infamia non labore, c. 12. n. 47. f. 252.
 - 36 Ut inquirere, & postea punire possit Iudex delictum a reo incidenter in iudicio confessum, sufficit ut iudicialiter talis confessio facta sit, ut notor, iuris dicatur, c. 12. n. 49. f. 255.
 - 37 Inquisitio fieri potest nulla precedente accusatione, denunciatione, aut infamia quando quis captus est in flagranti crimine a testibus de visis, c. 12. n. 50. f. 255. & 256.
 - 38 Inquisitionem facere valet Iudex nulla precedente infamia, accusatione, aut denunciatione quando videt alē quem delinquere, c. 12. n. 52. f. 257.
 - 39 Inquisitionem facere Pralatus non potest contra delinquentem non infamatum etiam si sciat delictum duobus, vel tribus esse notum: sed quando scit tres esse testes potest vni ex illis praecipere ut illud denunciet aequum Iudici quando delictum est adhuc in fieri, c. 14. n. 20. f. 332.
- Inquisitor haereticis prauitatis.
- 1 Inquisitorum haereticis prauitatis praetio silere facit iurisdictionem aliorum Iudicum, c. 6. n. 8. f. 84.
 - 2 Inquisitor haereticis prauitatis procedit sine strepitu, & figura iudicij in causis fidei, c. 15. n. 9. f. 389. 390.
- Inscriptio.
- 1 Inscriptio ad poenam talionis, nec de iure canonico est necessaria secundum aliquos, sed poena est arbitraria ubi non est determinata, c. 10. n. 13. f. 165. & 166.
 - 2 Inscriptio in accusatione non solum de iure canonico, sed etiam ex natura rei est necessaria, & quare, c. 10. nu. 4. f. 160.
- Interrogatoria, & Interrogatio.
- 1 Interrogatoria restium Parti edenda

- non sunt sine consensu alterius Partis, cap. 7. n. 18. fol. 105.
- 2 Interrogari reus non potest, nisi indicia precedant, etiam si constat de corpore delicti, cap. 14. n. 2. f. 313.
- 3 Ad interrogandum reum iuridicè non solum indicia, sed infamia sufficit, cap. 14. n. 5. fol. 316. Vide in verb. Indicium, & in verb. Reus, & in verb. Regularis.
- 4 Interrogari, ac etiam torqueri reus quando potest ob indicia remota probata per testes singulares, cap. 14. nu. 21. & 22. f. 332. & 333.
- 5 Iudex aliquem sine accusatore damnare non potest, in cuius defectu denunciatio procedere debet: & ad essentiam iudicij pertinet, cap. 1. nu. 1. fol. 6.
- 6 Iudex peccat si deveniat ad inquisitionem non precedente infamia, & de illa constat in processu: sed quoad Regulares sufficit si infamia precedat, etiam si de illa in processu non constat, cap. 1. n. 3. f. 8.
- 7 Iudex mandare non potest, ut attestaciones, vel nomina testium edantur Parti, non facta publicatione in causa cap. 7. n. 17. f. 105.
- 8 Iudex quare sic dictus, est q. potissima iudicij pars, cap. 8. num. 1. fol. 118. Habere debet iurisdictionem ordinariam, vel delegatam, cap. 8. num. 2. fol. 119. Non teneri interrogare testes, ansiant quid sit fama, cap. 12. num. 18. fol. 229.
- 9 Iudex ordinarius Regularium quis sit, explicatur, cap. 8. num. 3. & 4. fol. 119. & 120.
- 10 Iudex non secundum propriam conscientiam, sed secundum allegata, & probata iudicare debet, cap. 15. n. 18. fol. 398.
- 11 Iudex supplere non potest ea, qua sunt facti in favorem reorum: sed ea, qua
- sunt iuris omnino supplere potest, & debet, cap. 15. n. 8. f. 398.
- 12 Iudex ferens sen. etiam sedere debet pro tribunali: sed hoc limitatur in nonnullis casibus, cap. 16. num. 17. fol. 426.
- 13 Iudices processum formare non valent quando reus in loco delicti iuste absolutus, vel condemnatus fuit, c. 6. n. 3. fol. 82.
- 14 Iudex delegatus debet delegationem inserere in principio processus, cap. 8. n. 17. fol. 131.
- 15 Iudex suspectus, vide in verb. suspectus, & in verb. Recusatio Iudicis.
- 16 Iudex non tenetur interrogare testes ansiant quid sit fama, cap. 12. n. 18. fol. 229.
- 17 Iudicis officium à Parte implorandum est, cap. 12. n. 4. f. 217.
- 18 Iudex praeventus quando processum formare non potest in delictis mixti fori, cap. 6. n. 7. & 8. fol. 83. & 84.
- 19 Iudex procedere omittens contra delinquentes mortaliter peccat, nisi delinquens talis sit, ut puniri non possit sine magna perturbatione Republicae, cap. 10. n. 28. f. 178. & 179.
- 20 Iudex facilius esse debet ad absolvendum, quam ad condemnandum, cap. 13. n. 37. f. 295.
- 21 Iudicij simulatio quando licet, vide in verb. simulatio.
- 22 Iudex quilibet ordinarius potest de consensu Partium ferre sententiam in loco non solito sui territorij, prorogando iurisdictionem, cap. 16. nu. 31. fol. 429.
- 23 Iudex unius territorij iudicare non potest in alieno territorio, nisi cum consensu Iudicis illius territorij, in quo sententia est ferenda, alioquin nulla esset sententia, cap. 16. nu. 31. fol. 440.
- 24 Iudex appellationis potest in omni loco honesto sententiam ferre. Et idem

pos-

- possunt Vicarij Generales, & Praesides provinciarum, cap. 16. num. 33. fol. 441. & 442.
- 25 Iudex quando locus solitus non est tutus, in alio loco iudicare potest, exprimendo in sententia, elegisse talem locum ob necessitatem, cap. 16. nu. 34. fol. 342.
- 26 Iudex post sententiam diffinitivam desinit esse Iudex, cap. 19. num. 3. fol. 493.
- 27 Iudex suam sententiam diffinitivam revocare non potest. Nec quoad tempus illam corrigere valet, ibid.
- 28 Et quid potest Iudex quoad poenas, vide in ver. Poena.
- Iudicium.
- 1 In iudicio quatuor requiruntur, ut integrum sit, cap. 8. n. 1. f. 118.
- 2 Iudicij potissima pars Iudex est, ibid.
- 3 Iudicium ordinarium causarum criminalium esse potest sine longioribus dilationibus, & valet, nisi appelletur cap. 15. n. 9. fol. 390.
- 4 Ad essentiam Iudicij qua pertinent vide in ver. Essentialia Iudicij.
- 5 In iudicio actionibus congruis pro priuato commodo procedendum est, & sic ad instantiam Partis non ex officio Iudicis, cap. 12. n. 4. fol. 217.
- Irregularitas.
- 1 Irregularitatem non contrahit occidens, aut mutilans, quando aliter mortem vitare non poterat, etiam si ex propria culpa iniustus sit, cap. 15. nu. 23. fol. 401.
- 2 Irregularis non est occidens praeveniendo insidiantem sibi, si aliter eundem non potest cap. 15. n. 24. f. 402.
- Iuramentum.
- 1 Iuramentum de calumnia accusatori praestandum est priusquam reus examinetur, ut iudicarij ordo servetur, cap. 10. n. 34. fol. 184.
- 2 Iuramentum de fideliter scribendo, & secreto tenendo est Actuario praestandum, cap. 7. num. 10. fol. 100.
- 3 Iuramentum quomodo testes prestare debeant, vide in verb. testis, nu. 36. & 37.
- 4 Iuramentum quando praestandum est tangendo sacra, tangere illa debet etiam Episcopi.
- Iurisdicchio.
- 1 Iurisdictionem ordinariam qui habent, cap. 8. n. 4. & 5. fol. 120. & 121.
- 2 Iurisdicchio in causis criminalibus quomodo exercenda sit à Superioribus nostra Religionis, cap. 8. num. 7. fol. 123.
- 3 Iurisdictionem delegatam qui habent, cap. 8. n. 8. fol. 124.
- 4 Iurisdictionem delegatam habentes, illam alteri delegare non valent, cap. 8. n. 9. fol. 125.
- 5 Iurisdictionem delegare quis potest, ibid.
- Vide in verb. Delegatio iurisdictionis.
- 6 Iurisdicchio volentis iudicare inhabitet territorio suo, & extra illud censetur priuatus, cap. 16. num. 31. fol. 440.
- 7 Iurisdictionem exercere non potest Iudex extra suum territorium, extra quod, ut iudicare possit, requiritur consensus Partis, ac Iudicis illius territorij, in quo iudicare vult, ibid.
- 8 Iurisdictionem suo iure habentes, Ecclesiastici omnes sunt Ordinarij, & in causis ad suum tribunal spectantibus procedere possunt ad captivam, & reos condemnare ad poenam, qua non sit sanguinis, in quo casu nos ad secularem Iudicem remittere debent, cap. 18. n. 28. f. 494.
- Ius.
- 1 Iura sunt notoria, cap. 5. n. 5. fol. 75.
- 2 Iuris ordinem in actis conficiendis, servare possunt etiam illi, qui ex privilegio, aut speciali concessione habent, ut procedere possint iuris ordi-

I N D E X.

ne non seruiato, cap. 7. numero 23. fol. 110.
Iuris infamia, vide in verb. Infamia num. 13.

L

Lasa Maiestatis.

- 1 **I**N crimine Lase Maiestatis. quomodo de delicto in genere constare debeat, c. 18. n. 12. f. 481.
- 2 Lasa Maiestatis crimen qua pena sit puniendum, remissiuè. ibid.

Legatus.

- 1 Legatus in quocumque loco sua legationis sedere potest pro Tribunali, & iudicare, c. 16. n. 30. f. 439.

Leue delictum.

- 1 Leuia delicta apud Regulares, qua sint, & qua in omni foro, c. 3. n. 5. 6. 7. & 8. f. 28. & 29.
- 2 Leuia delicta Regulares punire debent secundum obseruantiam Regularem, & non est quoad illa tunc appellatio admittenda nisi ratione excessus, c. 3. n. 1. f. 25. & 26.

Lex.

- 1 L. f. C. de fer. & dilation. quomodo sit intelligenda quoad dilaciones concedendas, c. 15. n. 3. f. 385.

Libellus.

- 1 Libellus accusatoris in scriptis est porrigendus, vel ab Actuario in scriptis est redigendus; fieri q; potest tam in prima, quam in tertia persona, cap. 10. n. 5. f. 161.
- 2 Libellus ad accusationis qua continere debet, ut accusatio valida sit, c. 10. n. 6. & 7. f. 161. & 162.
- 3 In libello accusationis an, & quando sit apponendus dies commissi criminis, cap. 10. n. 8. & 9. f. 162. & 163.
- 4 Libellus ad accusationis solemnitatem pertinet, & in denunciatione non est necessarius, c. 11. n. 5. f. 189.

Licentia.

- 1 Licentiam concedit pro homine tempus limitatum quando in sententia

penali nihil fuit additum, c. 18. n. 27. f. 493.

Litis contestatio.

- 1 Litis contestatio non requiritur in crimine notorio, c. 4. n. 8. f. 51.
- 2 Litis contestatio omitti potest in crimine notorio, c. 4. n. 11. f. 55.
- 3 Litis contestatio in criminalibus inducitur per examinationem rei super delicto principali. Et quando reus ob fugam examinari non potest ex consuetudine habetur pro examinato, c. 7. n. 26. f. 113.

M

Maritus.

- 1 **M**aritus quousque adulteram accusare valet iure mariti, c. 6. n. 15. f. 88.

Mendacium.

- 1 Mendacium quando facit indicium ad torturam, c. 14. n. 25. f. 336.

Minor.

- 1 Minor factus maior accusare offensorem non potest transactis 20. ann. a delicto commissio, c. 6. n. 10. f. 85.
- 2 Minori reo dandus est Curator, alias acta nulliter fiunt, cap. 14. nu. 1. fol. 312.

Mixtus.

- 1 In mixtis illud quod est maius erabit ad se minus, c. 6. n. 13. f. 87.

Mixtus forus.

- 1 In delictis Mixti fori Iudices prauèri processum formare non possunt. quando leges utriusque fori tediunt ad penam commensuratam delicto, c. 6. n. 7. f. 83. Adest limitatio in n. 8. f. 84.

Moderamen.

- 1 Moderamen excedens pro sua defensione mitiori pena puniatur, c. 15. n. 2. f. 401.

Moniales.

- 1 Monialium testimonium inter Religiosos est admittendum, c. 13. n. 3. fol. 266.

I N D E X.

Mortuus.

- 1 Contra mortuum qui seipsum interemit procedi potest ad priuationem Ecclesiastica sepultura, & ut pro illo oratio non fiat, c. 6. nu. 26. & 27. f. 93. & 94.

Mulier.

- 1 Mulier pragnans, ac alia quacumque testificari non tenetur personaliter comparendo in iudicio, c. 13. nu. 3. fol. 266.
- 2 Mulieres debiles, & infirmi sunt sexus. c. 14. n. 18. f. 330.

N

Negatiua.

- 1 **N**egatiua simplex eisi probari non possit, probari tamen potest coarctata loco, & tempore, c. 15. num. 33. f. 409.
- 2 Negatiua probari potest per assertionem vulnerati exculpantis imputatum, nisi appareat de veritate in contrarium, c. 15. n. 34. f. 409.

Notarius.

- 1 Notario, vel Actuario impedito alius subrogari potest, c. 7. n. 6. f. 99.
- 2 Notarius publicus quando haberi non potest pro actis iudicialibus conficiendis adhibendi sunt duo idonei viri, alias actus non valent nisi cum consensu Partium, vel nisi adsit consuetudo in contrarium, maxime quoad Regulares, c. 7. n. 7. f. 99.

Notorium.

- 1 In Notorijs ordo iuris seruandus non est a quocumque Iudice, c. 1. num. 5. f. 10.
- 2 Notorium delictum quod dicitur, c. 4. nu. 1. f. 45. Quanto hominum numero fiat, arbitrio Iudicis relinquitur, & quid inter Regulares, cap. 4. num. 1. f. 46.
- 3 Notorius excessus examinatione non indiget, nec requirit ordinem iuris. Probatum duobus testibus. Probatioq; fama sufficit ad inquirendum, c. 4. n.

2. f. 47. & debet esse probatum concludenter, & quomodo c. 4. n. 3. & 4. f. 48. In illo non requiritur litis contestatio, c. 4. num. 8. f. 51.

4 In notorio crimine testes non sunt examinandi citata Parte, c. 4. num. 4. f. 48. sed vide veritatem in n. 6. & 7. f. 49. & 50. & quid quoad Regulares in num. 8. f. 51.

5 In crimine notorio omitti aliqua possunt, c. 4. num. 11. f. 55.

6 In notorijs eisi in scriptis non sit ferenda sententia condemnatoria, de consilio tamen talis solemnitas omittenda non est, c. 4. nu. 12. f. 56.

7 In notorijs testes examinati pro informatione Curia Parte non citata, sunt repetendi Parte citata, c. 4. n. 17. fol. 59.

8 In notorio delicto quando reo competent defensiones danda illi sunt cum termino ad se defendendum, concesso illi Aduocato, & Procuratore, alioquin appellari potest, c. 4. n. 18. f. 61.

9 In notorio delicto per euidenciam facti appellatio non conceditur, cap. 4. num. 19. f. 61.

10 In notorijs pronuntiatio propriè sententia non est, sed quadam iuris executio, a qua regulariter non datur appellatio, c. 4. num. 19. f. 62. Limita ut in num. 20.

11 In notorio delicto quomodo sit procedendum quoad Regulares, c. 4. nu. 22. fol. 65.

12 In notorio delicto contra absentem quomodo sit procedendum, c. 4. nu. 23. fol. 66.

13 Notorium delictum triplex, facti, iuris & presumptionis. Et notorium facti tripliciter subdistinguitur, c. 5. n. 1. f. 72.

14 Notoria facti quomodo a DD. distinguuntur, c. 5. n. 2. f. 73. & 74. Vide in verb. Delictum.

I N D E X.

O Ordo, & Ordinarius.

A B Ordinum exercitio est suspensus Regularis à Religione eiectus, & cum illo Ordinarius, cui subditur dispensare non valet, nec suspensionem moderare, c. 2. 1. num. 8. f. 5. 19. & 520.

P Pauperes.

P auperes repelluntur ab accusando, & à testimonio ferendo in criminalibus, nisi sint honesta vita, & bona conditionis, c. 13. nu. 10. f. 270.

P auperes qui dicuntur, ut repellantur à testimonio ferendo, ibid.

Pœna.

1 Pœna corporali puniri nõ potest reus habens cõtra se plura iudicia, & præsumptiones, c. 9. nu. 10. f. 149.

2 Pœna ordinaria imponenda non est ob iudicia indubitata, sed alia minor Iudicis arbitrio, c. 12. nu. 25. f. 235.

3 Pœna etiam corporalis, si ordinaria, fit minor, imponi potest quando iudicia sunt indubitata, & præsumptiones vehementissima, secundum aliquos, c. 12. nu. 26. f. 235.

4 Pœna nec corporali, nec pecuniaria, puniri quis potest ob iudicia indubitata, & præsumptiones vehementissimas secundum veram Innocentij sententiam, c. 12. nu. 27. f. 236.

5 Ad Pœnam criminis ordinaria deveniri posse ex gravissimis iudicijs censor F. Thomas à Iesu, & ideo caute legendus est, c. 12. nu. 28. f. 237.

6 Pœna aliqua an sit damnandus reus ob iudicia indubitata, vel torquendus arbitrio Iudicis est relitum, ibid.

7 Pœna ordinaria puniendus non esse reum ex iudicijs indubitatis tenet ex Theologis Lessius, c. 12. nu. 29. f. 238. & probat ad extraordinariam pœnam minorcm damnandum esse, in nu. 30.

8 Pœna corporis afflictiva puniendus

non est infamatus deficiens in purgatione canonica, c. 12. nu. 32. f. 240.

9 Pœna ordinaria puniri quis potest ex solis iudicijs in quatuor casibus, qui referuntur, c. 12. nu. 33. f. 241.

10 Pœna minori puniendus est excedens moderamen pro sua defensione, c. 15. nu. 22. f. 401.

11 Pœna quando apposta est pro correctione morũ, nec appellatio, nec quærela ad sedem Apostolicam admissa est, ne illam appellatio, aut quærela suspendit, c. 17. nu. 2. f. 450.

12 Quibus pœnis singula delicta sine punienda remissive, c. 18. nu. 25. f. 492.

13 Pœna imponenda delinquentibus culpa respondere debent, & delictis sunt commensuranda, c. 18. nu. 26. f. 493.

14 Pœna tempus quando in impositione pœna est determinatum, finito tempore finitur pœna, c. 18. num. 27. f. 492. & 494.

15 Pœnam à lege, vel consuetudine determinatam Iudex remittere, minuere, aut augere non valet, c. 19. nu. 1. f. 496. & redditur ratio in num. 2. fol. 492.

16 Pœnam legis, vel consuetudinis quando remittere valet supremus Princeps, c. 19. nu. 2. f. 493.

17 Pœnam arbitrio Iudicis relictam, nec post sententiam suam Iudex inferior, etiam si Præfes Prouincia sit reuocare valet, nec etiam antecessoris sui, c. 19. nu. 3. f. 498.

18 Pœnam à lege, vel consuetudine, vel statuto impostam potest Iudex ex causa minuere, vel augere, siue ordinariè, siue extraordinariè cognoscat, c. 19. nu. 5. f. 499.

19 Pœnam à lege, vel consuetudine, vel statuto minuere Iudex potest ex causa, quando procedit ex officio, ac etiã quando procedit ad quærelam Partis, si causa à iure sit approbata, c. 19. nu. 6. f. 500.

I N D E X.

20 A pœna ordinata quando recedit ex causa Iudex, an causa in sententia sit inserenda, remissive. ibid.

21 Pœna legum, consuetudinum, aut statutorum quibus ex causis sint temperanda. Et qua considerare debent Iudices circa impositionem pœnarum, remissive, c. 19. n. 7. f. 500. Et sunt pœna delicto commensuranda, c. 6. nu. 3. f. 81.

22 Pœnam legis, vel consuetudinis Iudex remittens, aut minuens, vel augens, graui infamia notatur, c. 19. num. 4. f. 499.

23 Pœnam legis diminueri, ac omnino remittere paria sunt ibid.

24 Qua pœna est puniendus ille, qui in purgatione canonica deficit, c. 20. nu. II. f. 511.

Pœnitentia.

1 Pœnitentia non tollit vindictam publicam, c. 12. n. 12. f. 224.

Pluralis.

1 Pluralis loquutio duorum numero cõtenta est, c. 13. n. 32. f. 90.

Pollutio Ecclesiæ.

1 Non pollutur Ecclesiã pro effusione sanguinis facta causa defensionis, c. 15. n. 24. f. 402.

Praxis.

1 Praxis habedi testes pro examinatis quando à reo petitur copia processus illo non finito, approbatur, c. 4. nu. 10. f. 54.

Prælati.

1 Prælati Regularium possunt subditos ad treremes damnare in casu raro: & ad torturam quando sufficientia iudicia præcedunt, c. 8. n. 7. f. 123. & 124.

2 Prælati Regulares etiam si intuitu officij offensi sint, non debent se intermittere quoad punitionem reorum, sed illam delegare debent, c. 8. nu. 17. fol. 131.

3 Prælati inquirere non potest contra delinquentem non infamatum, etiam

si sciat delictũ duobus, aut tribus esse notum: sed quãdo scit tres scire, præcipere uni ex illis potest, ut denunciare ipsi tãquam Iudici quando delictum est in fieri, c. 14. nu. 20. f. 332.

4 Prælati Regularis, ut suspectus recusari nõ potest quãdo corrigit in excessum regulæ, & constitutionũ, c. 17. nu. 2. f. 449. & 450.

Præscriptio.

1 Præscriptio delictorum locum habere debet etiam de iure Canonico, c. 6. nu. 22. f. 91.

Vide in verb. Accusatio, & in ver. delictum.

2 Præscriptio non currit in executione ordinum, & beneficij retentionem, nec quoad pœnitentiam peragendam, c. 6. nu. 25. f. 92.

Præsens.

1 Præsens sicut declarat, & informat prateritum, sic prateritum informat præsens, c. 5. nu. 2. f. 73.

Præiudicium.

1 Præiudicia non sunt extendenda ultra tenorem verborum, c. 1. nu. 7. f. 11.

Præbatio.

1 Probationes apertissima esse debent in criminalibus, c. 9. nu. 10. f. 149. Processus criminalis.

1 Processus criminalis, ut formetur qua sunt necessaria, c. 1. nu. 1. f. 5.

2 Processi criminalis copia quãdo à reo petitur illo non finito Praxis concedit dummodò habeat testes pro examinatis, c. 4. nu. 10. f. 53. & 54.

3 Processus criminalis formari non potest contra coeuentem cum meretrico nupta, c. 6. n. 24. f. 92. sed est seruanda consuetudo in num. 25. f. 93.

4 Processus formari non potest contra mortuum ad infligendam illi pœnam corporis afflictiuam, c. 6. nu. 26. f. 93. Nec de delictis indultatis: cõpositis, & transactis in num. 29. f. 94.

Publicatio actorum.

- 1 Publicatio actorum decretum faciendum est à Iudice, reo examinato, etiã si procedatur contra contumacem, & quomodo facienda sit, c. 15. num. 1. f. 383. & 384.
- 2 Publicatio actorum in causis criminalibus pertinet ad substantiam iudicij. ibid.
- 3 Post publicationem actorum dandus est reo terminus ad se defendendum, c. 15. n. 2. f. 384.

Procurator.

- 1 Procurator, etsi admittendus non sit ad defensionem rei absentis, est tamen admittendus ad excusandam absentiam pro vitanda pœna concumacia, non autem criminis, & ad alia qua explicantur, c. 15. nu. 36. f. 411.

Puer.

- 1 Pueri prasumuntur de facili dicere mendacium, c. 14. nu. 18. f. 330.

Pupillus.

- 1 Pupillus testis esse nõ potest: sed si sit proximus pubertati, & doli capax facit aliquod indicium, quando Iudex procedit ex officio: sed factus pubes testimonium ferre potest de his qua vidit impubes, & impuberes, & infantes quando examinari possunt, c. 13. nu. 12. f. 272.

Purgatio Canonica.

- 3 Purgatio canonica quando, & quibus indici potest, c. 20. n. 1. f. 501. Indiciq. potest non solum quoad delicta, sed etiam quoad defectum natalitium, & quomodo sit tunc indicenda, c. 20. n. 2. f. 502. & 503. & quomodo tunc iurandum est in n. 3.
- 2 Purgatio canonica à quo Iudice est indicenda, c. 20. n. 4. f. 504. Quo numero Compurgatorum est facienda in n. 6. f. 506. & quales esse debeant Compurgatores in n. 7. f. 507.
- 3 In purgatione canonica Compurgatores, & ipsi qui se purgant quomodo

iurare debent, c. 20. n. 8. f. 509.

- 4 In purgatione canonica desiciens quæ pœna sit puniendus, c. 20. n. 11. f. 511.

Qualitas.

- 1 Qualitas delicto adiecta protrahit tempus ad accusandum usq. ad tempus quo protrahitur ipsa qualitas, c. 6. n. 14. f. 87.

R

Ratificatio.

- 1 Ratificatio confessionis facta in tormentis quomodo, & quando à reo facienda sit, c. 14. nu. 26. f. 337. & 338.

Vide in ver. Tortura.

Recusatio Iudicis.

- 1 Recusatio Iudicis ob suspicionem faciendam est regulariter ante litem contestationem, c. 8. nu. 24. f. 138.

- 2 Recusatio Iudicis ob aliquam suspicionem in scriptis est proponenda, causaq. in ipso libello recusationis est explicanda, c. 8. nu. 26. f. 139. & 140.

- 3 Recusatio Iudicis iudicantis cum Assessore fieri non potest in nostra Religione, sed tantum recusatio Assessoris, c. 8. nu. 28. f. 141.

Vide in ver. suspitio, & suspectus.

Regulares.

- 1 Regulares non habentes consuetudines, & instituta quoad modum procedendi in puniendis Fratrum delictis, tenentur sequi apices iuris, non obstat Constitut. Bonif. 8. c. 1. nu. 6. f. 10.

- 2 Regulares non leue, sed graue delictum committunt ob nocturnum egressum à Monasterio sine licentia Superioris, etiam si hoc faciant animo nõ apostatandi, c. 3. nu. 11. f. 32.

- 3 Regulares fornicarij sunt deponendi, c. 3. nu. 19. f. 39.

- 4 Contra Regularem defunctum cum peccato proprietatis procedi potest, ut sepeliatur in sterquilinio, c. 6. nu. 28. fol. 94.

5 Regu-

- 4 Regulares degentes extra claustrum ab Ordinario loci sunt puniendi, si delinquant; degentes vero intra claustra, & extra delinquentes, capi possunt à ministris Episcopi, sed tradendi sunt suis Superioribus, ut puniantur, & de punitione Episcopus certiorandus est, c. 8. nu. 6. f. 122.

- 6 Regularis solus degens in domicilio sua Religionis ab Episcopo est puniendus, si delinquant, ibid.

- 7 Regulares delinquentes in Monasterio sua Religionis, in quo assignati non sunt, puniendi sunt à Superiore Monasterij, in quo sunt assignati, c. 8. nu. 13. f. 127. Sed limita quod ad nostram Religionem in nu. 14. f. 128.

- 8 Regularis vagabundus, si delinquat, est puniendus ab Ordinario loci, in quo delinquit, c. 8. nu. 15. f. 129.

- 9 Regulares nec ipsi in causa criminali interrogari tanquam rei possunt non procedentibus vrgentioribus indicijs, vel infamia, vel semiplena probatione contra Alciatum, & Ioan. Andr. c. 14. nu. 7. f. 318.

- 10 Regulares ob maiorem decentiam torquendi sunt torтура vigilia, c. 14. nu. 50. f. 367.

- 11 Regulares professi quando sunt incorrigibiles habitu expoliari, & à Religione emitti possunt, c. 21. nu. 1. f. 513.

- 12 Regularis ob crimen proprietatis potest à Religione expelli, quando in illo incorrigibilis est. Item, & ob incorrigibilitatem circa transgressionem voti castitatis, c. 21. nu. 5. f. 517.

- 13 Regularis ob incorrigibilitatem in crimine Sodoma, à Religione eijci potest, c. 21. nu. 7. f. 510.

- 14 Regularis ad hoc ut à Religione tanquam incorrigibilis eijci possit, esse debet verè incorrigibilis de delicto graui, & per annum in carcere, & penitentia detentus sit, & animo non recipiscat, c. 21. nu. 8. f. 519. & 520.

- 15 Regularis, ut ob incorrigibilitatem à Religione eijci possit est determinadum à P. Generali cum consilio sex Patrũ eligendorum in quolibet Capitulo Generali, probatis cõcludentur causis expulsionis ad sacrorum canonum præscriptum, ibid.

- 16 Regularis cietus à Religione est perpetuo suspensus ab exercitio Ordinum, & Ordinarius cum illo dispensare non valet, nec suspensionem moderare, ibid. & in f. 520.

Religiosus.

- 1 Religiosus denunciatus crimina Fratrum suorum Superioribus suis probare non obligatur, c. 11. nu. 7. f. 191.

Renunciatio.

- 1 Renunciari non potest iuri prohibitiuo, & annullanti actum, c. 4. nu. 8. fol. 52.

- 2 Renunciari non potest iuri inducenti certam formam, vel solemnitatem, etiam ab illo in cuius fauore est indulta, c. 4. nu. 9. f. 52. & 53. Limita, ut in nu. 10. f. 54.

Restitutio in integrum.

- 1 Restitutio in integrum cessat pro sumenda vindicta, c. 6. nu. 10. f. 85.

Reus.

- 1 Reus etiam in notorijs est examinandus post repetitionem testium Partecitata, c. 4. nu. 17. f. 60.

- 2 Reo absente, & per edictum citate non comparente, procedendum est ad vltiora, & ad qua, probata pr ius citratione, & contumacia. Et quomodo sit probanda, c. 4. nu. 25. f. 67. & 68.

- 3 Reus minori pœna punitur in territorio ubi delictum commisit, potest iterum puniri usq. ad supplementum in territorio originis, vel domicilij, c. 6. nu. 4. f. 81. Limita, ut in nu. 5. f. 82.

- 4 Reus delinquens extra territorium an sit remittendus ad Iudicem territorij ubi delinquit, DD. varia sunt sententia probabiles, & cõmunes: & quid

I N D E X.

- de iure Canonico, & quid quoad Regulares, c. 6. nu. 6. f. 82. & 83.
- 5 Reus habens contra se plura indicia, & presumptiones poena corporali puniri non potest, c. 9. nu. 10. f. 149.
- 6 Reus quando absens est, ut personaliter citari non possit, citandus est per edictum, & post contumaciam examinandi sunt testes iurati: & quid faciendum sit quando praesens est, c. 10. nu. 33. f. 183.
- 7 Reorum examen dicitur constitutum, & quare, c. 14. nu. 1. f. 312.
- 8 Reus constituendus quando minor est, dandus est illi curator, alioquin acta nulliter fiunt, ibid.
- 9 Reus qui dicitur, c. 14. nu. 2. f. 313.
- 10 Reus ex praxi interrogatur, & examinatur, non data illi copia capitulorum: nec si illam petat est ei concedenda ex consuetudine, c. 14. num. 5. fol. 316.
- 11 Reus infamatus, imò & conuictus de uno crimine interrogari non potest de alio, de quo infamia non laborat, vel semiplena probatio, vel indicia non praecedunt, contra Paludanum, c. 14. nu. 8. f. 318. & 319.
- 12 Reus interrogari non potest de alio delicto quam de illo de quo agitur, & est infamatus, vel semiplena probatio, aut indicia praecedunt, etiam si sit eiusdem speciei cum illo de quo praedicta praecedunt, nisi crimen sit annexum crimini de quo agitur, c. 14. nu. 9. f. 319. & 320. Et praedicta fortius procedunt quoad Ecclesiasticos, in nu. 10. f. 320. & 321.
- 13 Reus qui fassus est proprium crimen interrogari non potest de complicitibus, quorum fama laesa non est, nisi in casu quo delictum est tale, ut sit obviandum futuro malo, c. 14. num. 11. fol. 322.
- 14 Reus interrogari non potest de Socio criminis etiam in delictis, qua principi-
- paliter commisit in proprium commodum, contra Bart. ibid.
- 15 Reus equivoicare potest quando proceditur per viam accusationis non praecedente infamia, etsi Iudex iuste tunc illum interroget, c. 14. num. 15. f. 326. & 327.
- 16 Reus interrogari, & torqueri quando potest ob indicia remota probata per testes singulares, c. 14. num. 21. & 22. f. 332. 333. & 334.
- 17 Reus etiam si iuste tortus fateatur delictum commississe, tali confessioni standum non est, nisi expresse illum ratificet extra tormenta. Et quomodo, & quando talis ratificatio sit facienda explicatur, c. 14. nu. 26. f. 336. & 337.
- 18 Rei quomodo sunt examinandi, & interrogandi etiam mediante tortura, c. 14. nu. 35. f. 347. & 348.
- 19 A reo confessio extorquenda non est promissione impunitatis, ibid.
- 20 Reus cavillose interrogandus non est c. 14. n. 36. f. 349. sed quomodo sit interrogandus explicatur in num. 37. fol. 350.
- 21 Reus in uno examine de omnibus interrogandus non est. Et quando confiteri capit interrumpendus non est, c. 14. nu. 38. f. 351.
- 22 Reus pro eadem causa pluries examinari potest Iudicis arbitrio, ibid.
- 23 Rei non solum omnia dicta, sed etiam gesta in actis scribenda sunt, & sub qua forma, ibid.
- 24 Reus de quibus est interrogandus in principio sui constituitur, & sub qua forma sit constituendus, & examinandus, c. 14. nu. 39. f. 352.
- 25 Reus quando per testes est conuictus, & in negativa persistit quid sit faciendum explicatur, c. 14. num. 44. & 45. f. 359. & 360.
- 26 Reus in tormentis quomodo sit admonendus: & quid est faciendum quando

I N D E X.

- quando dicit se velle veritatem manifestare c. 14. nu. 49. f. 365. & 366.
- 27 Reus in tormentis existens, si fateatur contra se delictum, de quo non est infamatus, quid sit faciendum, ibid.
- 28 Reus si tortus in negativa persistat, quomodo sit liberandus c. 14. nu. 52. 53. & 54. f. 369. 370. & 371.
- 29 Reus semel tortus quando iterum tormentis subijci potest, c. 14. nu. 55. f. 371. & 372.
- 30 Reus sufficienter non tortus, torqueri iterum usque ad sufficientiam potest, c. 14. n. 56. f. 374.
- 31 Reus aliquando armis, & scripturis, ac alijs rebus est convincendus. Et traditur modus visitandi rei domum ad praedicta inveniendae, & sequestranda per Curiam, c. 14. num. 58. f. 375. & 376.
- 32 Reus accusatus, aut denunciatus inridicè, aut inquisitus de crimine causante infamiam interim ad honores promovari non potest intra biennium, c. 14. n. 60. f. 378. limita, ut in nu. 61. f. 378. & 379.
- 33 Reus in iudice interrogatus an equivoicare possit, remissive, c. 14. num. 62. f. 379.
- 34 Reus spontè confessus pro sua defensione quid probare potest, c. 15. n. 32. f. 407. & 408.
- S
- Sacriliegium.
- 1 Sacriligij crimen quomodo committi potest explicatur: & quomodo in illo constare debeat de corpore delicti, c. 18. n. 10. f. 479. & 480.
- 2 Sacriligij poena est extraordinaria, & arbitraria, & quid in nostro Regno, c. 18. num. 11. f. 480.
- Seditiosus.
- 1 Contra seditiosos, & tumultuarios summarie proceditur, & iuxta qualitatem criminis etiam poena mortis puniri possunt, c. 7. n. 28. f. 114.
- Semiplena probatio.
- 1 Semiplenam probationem facit unus testis omni exceptione maior, & illa sufficit ad inquirendum deficiente fama, vel indicijs, c. 12. nu. 38. f. 245. & 246.
- 2 Semiplena probatio sufficit ad inquirendum specialiter etiam contra Regularem, c. 12. n. 39. f. 246.
- 3 Semiplena probatio inducit reum in publicam notitiam sicut indicia probata, aut infamia, c. 12. n. 39. f. 247. & sufficit ad capiendum, ad inquirendum, & ad torcuram, ibid.
- 4 Semiplenam probationem facit unus testis omni exceptione maior tam in civilibus, quam in criminalibus, contra Cyn. & alios, c. 12. n. 40. f. 247. & 248.
- 5 Semiplena probatio, quam facit unus testis omni exceptione maior una cum accusatione sufficit ad reum iuste interrogandum: & idem est dicendum de illa, quam facit indicium urgentius, & graue, vel plura indicia aequi potentia, c. 14. num. 14. & 15. f. 325. & 326.
- 6 Semiplena probatio, ut perfecta sit qua requiritur, c. 14. n. 18. f. 330.
- Sententia.
- 1 Sententia condemnatoria in notorijs, etsi in scriptis de iure non sit ferenda, de consilio tamen talis sollemnitas omittenda non est, c. 4. n. 12. f. 56.
- 2 Sententia, ut in scriptis feratur ad essentiam iudicij pertinet, c. 9. num. 18. f. 154.
- 3 In sententijs criminalibus ferendis misericordia locus est concedendus, c. 16. n. 1. f. 416.
- 4 In sententijs criminalibus ferendis praescribendum non est, sed oportet cuncta rimari, c. 16. num. 2. f. 416. & 417.
- 5 Ante sententiam non solum Pars, sed etiam Fiscus est audiendus aliter nulla erit, si contra Fiscum prolata
- sio

- fit, cap. 16. nu. 3. fol. 417.
- 6 Sententia, nisi in criminalibus ferri possit nulla Parte instante, tamen est ferenda absente Parte, contra quã est ferenda, c. 16. nu. 4. f. 417. limita, ut in nu. 6. f. 418. & in nu. 8. fol. 419. & 420.
- 7 Sententia contra reum absentem fertur in crimine læsa Maiestatis. Item contra eum, qui fecit aliquem Spadonem: & de iure Canonico in causa degradationis. Item contra contumacẽ, c. 16. nu. 6. f. 418. & 419.
- 8 Sententia lata in absentem potius præsumitur lata contra contumaciam quã propter delictum absentis, & quid in crimine hæresis, c. 16. num. 7. fol. 419.
- 9 Sententiam in absentem in criminalibus ferre non potest Papa, aut Imperator, nisi ex plenitudine potestatis, & post citationem ad locum tutum, c. 16. nu. 9. f. 420.
- 10 Sententiam sine citatione fert Sacrum Cons. Neapolit. & quare, c. 16. nu. 10. & 11. f. 421.
- 11 Sententia ferenda est in presentia rei citati ad illam audiendam, quando ipse reus in carceribus detinetur, & est condemnandus si autem est absolvendus, citandus est ad illam audiendam accusator, & Fiscus, c. 16. nu. 13. f. 422. & 423.
- 12 Sententia ferenda est causa cognita, & continere debet absolutionem, vel condemnationem, proferendam; est in scriptis etiam in causis summarijs, c. 16. n. 14. f. 424. & 425.
- 13 Sententia proferenda est legendo scripturã alioquin non valet, & scriptura debet præcedere citationẽ, estq; legenda ab eodem Iudice, qui illam fert, c. 15. n. 15. f. 425. limita, ut n. 16. f. 425. & 426.
- 14 Iudex sententiam ferens sedere de-

bet pro tribunali: sed hoc limitatur in nonnullis casibus: sedere debet pro Tribunali in loco solito maiorum suorum, alioquin sententia non valet, si est Iudex ordinarius, non autem si delegatus, vel Regularis, c. 15. nu. 17. f. 426. & 427. Continereq; debet nomen Iudicis, ac alia multa, quã explicantur in nu. 18. f. 427. & 428. Estq; ferenda in scriptis etiam in causis summarijs in n. 20 f. 429. Sententia est ferenda libello conformis, sed hoc non procedit in causis summarijs, c. 16. n. 21. f. 429. & 430.

15 Sententia condemnatoria sequi non potest ex libello accusatoris inepto, etsi probatio ad condemnandum apta sit: nisi agatur summarie, sola facti veritate inspecta, c. 16. n. 21. f. 430.

16 Sententia condemnatoria reorum ferri potest etiam in diebus feriatis nõ ad honorem Dei: non autem condemnatoria, c. 16. n. 22. f. 430. & 431.

17 In sententia, si non ponatur locus, in quo fertur, nulliter fertur: sed limitatur quodam Regulares, ac quodam Iudices delegatos ad unam causã, c. 16. n. 29. f. 437. & 438.

18 Sententiam ferre Iudex appellationis potest in quocunq; loco honesto. Et idem possunt Vicarij, Generales Religionum, & Præses Prouinciarũ quando uisitat Prouinciã, c. 16. nu. 33. f. 441. & 442.

19 Sententia lata, & transacta in rem iudicatam in executionem est demãdanda ab eodem Iudice, qui eã tulit, si valida sit, c. 16. n. 35. f. 443. Et quid de Iudice delegato, ibid. Et quid de Iudice appellationis, ibid. Et quid quando appellatio est deserta, ibid.

20 Sententia lata criminalis, si appellatum statim nõ fuit, executioni demãdari potest, non expectatis decem diebus, c. 16. n. 36. f. 444. & quid de sententia confessi, & conuicti, ibid.

Sen-

- 21 Sententia fauendum est in sine causa, & in dubio pro ipsa sententia est iudicandum, & circa illam quando dubium oriri potest, c. 17. n. 5. f. 453. & 454.
- 22 Sententia quando dicitur interlocutoria, c. 17. n. 18. f. 466.
- 23 A sententia interlocutoria de iure ciuili non appellatur, nisi contineat grauamen per sententiam distinctiua irreparabile. Et tale grauamen quando interuenit, c. 17. n. 18. f. 467.
- 24 Sententiam suam Iudex nec quod tempus corrigere valet, c. 19. num. 1. fol. 498.
- 25 In sententia eiekti à Religione, est apponenda clausula, ut quando ad Religionem non redienti, incedat in habitu clericali, & sub sit iurisdictioni, & obedientiã Ordinarij, c. 21. n. 8. f. 519. & 520.
- Simonia.
- 1 In Simonia crimine quomodo constare debeat de delicto in genere, c. 18. n. 23. f. 491.
- 2 Simonia quibus penis sit puniendã ibidem.
- Simulatio.
- 1 Simulatio Iudici licet, cessante fraude, & deceptione, & dummodo non cedat in malum, c. 14. n. 35. f. 348.
- Socius criminis.
- 1 De Socio criminis reus interrogari nõ potest etiam in delictis, que principaliter commisit in proprium commodum, contra Barr. cap. 14. num. 11. fol. 322.
- 2 De Socio criminis interrogari reus potest quando delictum sua causa non commisit, ac quando delictum est tale quod sine socijs committi non potest. & quando adsunt indicia, quod cum socio commissum sit, c. 14. nu. 12. f. 323.
- 3 Socij criminis manifestatis facit indicium ad inquirendum de iure, &

de consuetudine etiam ad torquendum, ibid. f. 324. Eius dictum non est tanquã dictum testis, sed tanquã dictum denunciatoris, & aperit viam ad inquirendum, ibid.

4 Socij criminis dictum, ut fidem faciat est necessarium, ut cõfirmetur in tormentis, sed est in hoc consuetudo loci seruanda, ibid. Vide in ver. sollicitatus.

5 Socius criminis nõ admittitur in testem, nisi fauore fidei in casu, quo falsa dicere non præsumatur, c. 14. n. 17. f. 328. & 329.

Sollicitatus.

1 Sollicitati, siue corrupti denũciationẽ facere indicium ad interrogandum, ac etiam ad torquendum reum, etsi censeat Cautera, eius tamẽ opinio impugnatur, & communis sententia est in contrarium etiam in casu hæresis, c. 14. n. 16. f. 327. & 328.

2 Sollicitati, & corrupti dictum fidem non facit ad interrogandum, & torquendum reum, quando alia adminicula non concurrunt, etiam si non sit socius criminis, c. 14. n. 17. f. 328.

3 Sollicitatus Puer, ac Mulier sollicitata quare non facit indicium ad torquendum explicatur, c. 14. num. 18. f. 330.

4 Sollicitati delatio, etsi non sit sufficiens ad torturam, nec ad carcerandum, quando est sine adminiculis, est tamen sufficiens ad secretẽ inquirendũ. Et ad quid valeat quando delatores sollicitati sunt plures, c. 14. num. 19. f. 331.

Suspicio & suspectus.

1 Suspectum allegare, & tanquã suspectum recusare Iudicem criminalẽ Pars foret, c. 8. n. 19. f. 133.

2 Suspectum allegare Superiorem, & illum recusare etiam Regulares possunt quando procedit per viam iuris, etiã si hoc faciat apicibus iuris omitti, c. 8. n.

I N D E X

8. n. 20. f. 134. ac etiam appellare tunc valent in n. 21. f. 135.
- 3 Suspectus allegari, & recusari ex quibus causis Iudex potest remissive, c. 8. n. 22. f. 135.
- 4 Suspectum Iudicem ex quibus causis Regulares allegare possunt, ac illum recusare: & quid in nostra Religione, c. 8. n. 23. f. 136.
- 5 Suspicionis causa, qua de nouo emergunt, allegari possunt etiam post conclusionem in causa, si post illam superueniant: & quid in nostra Religione, c. 8. n. 24. f. 138.
- 6 Suspicionis causa contra Iudicem allegata sunt a Partibus Arbitri eligendi, qui causam suspicionis cognoscant: sed suspicionis causa coram eodem Iudice, qui allegatur suspectus, de iure Canonico est proponenda, c. 8. n. 25. f. 139.
- 7 Suspicionis libello presentato, Iudex suspectus interim silere debet, alioquin acta sunt ipso iure nulla, c. 8. n. 30. f. 142. & potest Iudex allegatus suspectus statuere allegati terminum ad procedendum in causa: causaq; suspicionis intra illum non probata potest procedere in causa, ibid. f. 143.
- 8 Suspicionem allegans, & non probans in nostra Religione punitur poena carceris per semestrem, quam poenam nec P. Generalis remittere valet. Et de iure communi non probans tenetur actione iniuriarum, cap. 8. num. 31. fol. 143. Vide in verb. Recusatio Iudicis.
- 9 Vt suspectus recusari non potest Prælatus Regularis quando corrigit iuxta modum regulae, & constitutionum, c. 17. n. 2. f. 449. & 450.
- T
- Terminus.
- 1 Terminus ad se defendendum dandum est reo post publicationem actorum, c. 13. n. 2. f. 384.
- 2 Terminus ad se defendendum esse solent trium dierum, sed possunt assignari plures arbitrio Iudicis, c. 15. n. 14. f. 395. & 396.
- 3 Terminis durante pro defensione reorum quid facere debent eorum Advocati, & Procuratores, ac etiam ipse Iudex, cap. 13. num. 15. 16. 17. & 18. f. 396. 397. & 398.
- 4 Terminus ad se defendendum assignandus est reo in iudicio sponte confesso etiam si non petat, c. 15. nu. 31. f. 407.
- Testes.
- 1 Testes vocati ad faciendam visitationem alicuius delicti, sac Medici, & Obstetices sunt formaliter examinandi, & eorum depositio in actis scribenda est, c. 2. n. 9. f. 18.
- 2 Testes ad probandum delictum notorium non sunt examinandi citari Parte, c. 4. n. 4. f. 48. sed vide veritatem in n. 6. & 7. f. 49. & 50. & quid quoad Regulares in n. 8. f. 51.
- 3 Testes examinati pro informatione Curia in criminalibus, in quibus est imponenda poena corporis afflictiva, omnino sunt repetendi, nec sufficit habere illos pro repetitis, & examinatis in plenario iudicio, c. 4. n. 8. f. 51.
- 4 Testes carcerati in una ciuitate quando reus videre eorum iuramentum non potest, ex eo quod ipse in alia ciuitate est carceratus, quid sit faciendum, c. 7. n. 25. f. 112.
- 5 Testis dicens audiuisset aliquid publice probat famam, si interrogatus nominet eos a quibus audiuit, c. 12. n. 17. f. 228.
- 6 Testes ad essentiam iudicij non pertinent, sed necessarij sunt examinandi, & prius secreta pro informatione Curia, cap. 13. num. 1. f. 263. & quomodo, & quando sunt examinandi, ibid.
- 7 Testes examinati non citata Parte nihil

I N D E X

- nihil probant ad reum condemnandum, etsi mille sint, sed sufficiunt ad torturam, & ad constituendum reum, c. 13. n. 1. f. 263.
- 8 Testes specialiter interrogari possunt de delinquente quando proceditur per viam accusationis, & denunciationis, non autem quando proceditur per viam inquisitionis, ibid.
- 9 Testes ante examinationem citandi sunt, & sub aliqua poena compellendi, ut ad testimonium ferendum veniant: & sponte accedentes sunt suspecti: sed apud Regulares oretenus vocantur, c. 13. n. 2. f. 264.
- 10 Testes citati, & apud Regulares vocati, si non veniant sunt compellendi. Nisi tales sint, ut cogi non possint: & qui tales sunt enumerantur, c. 13. n. 2. f. 264. & 265.
- 11 Testes qui cogi non possunt ad testimonium ferendum, quando veritas aliter haberi non potest, compelluntur, & omnes tunc ad testimonium ferendum recipiuntur, c. 13. num. 2. f. 265.
- 12 Testes producens non idoneos ex eo quod veritas aliter haberi non potest, hoc probare obligatur, ibid.
- 13 Testimonium ferre coguntur etiam Magistratus quando publica utilitas hoc suadet, & aliter veritas haberi non potest, ibid.
- 14 A testimonio repelluntur de iure Canonico omnes mulieres quando causa criminaliter agitur, non autem de iure civili, cap. 13. num. 3. fol. 265 & 266. Et quoad testes inimicos, vide in verb. inimicitia, & inimicus.
- 15 Testis an, & quando sit repellendus ob recetam inimicitia capitalis reconciliationem arbitrio Iudicis est relictum, c. 13. n. 7. f. 269.
- 16 A testimonio ferendo contra Clericum Laicum indistincte repellitur in causa criminali, etiam si sit Clericus prima consura, quando alij examinari possunt, c. 13. n. 8. f. 269. Nisi criminen sit exceptum, & laicus non patiatur alios defectus in nu. 6. fol. 270.
- 17 Testimonium pauperum in causa criminali repellitur, nisi sint pauperes honesta vita, & bona conditionis: & qui dicantur ad hoc pauperes, c. 13. n. 10. f. 270.
- 18 A testimonio repelluntur infames infamia iuris, ac etiam infames infamia facti, nisi in defectum, & cum tortura, cap. 13. n. 11. f. 271. & idem est de convicto de crimine accusatione precedente, ibid. f. 272.
- 19 A testimonio quando repelluntur pupilli, & impubes, vide in verb. pupillus.
- 20 A testimonio quando repelluntur domesticus, vide in verb. domesticus.
- 21 A testimonio quando repelluntur socij criminis, remissive, c. 13. nu. 13. f. 274.
- 22 Ad testimonium ferendum admittuntur omnes, qui in iure expresse prohibiti non sunt, cap. 13. num. 14. f. 274.
- 23 A testimonio qui repelluntur contra reum, non repelluntur ad eius defensionem, etsi plene non probent, quod est existimandum arbitrio Iudicis, c. 13. n. 15. f. 274.
- 24 Testes inhabiles dummodo non sint inimici admittuntur ob immanitatem criminis, ac etiam quando aliter veritas haberi non potest ad infligendam poenam extraordinariam, ibid. f. 275.
- 25 Testes omnes inhabiles (exceptis inimicis) inter Regulares sunt admittendi: & quare, ibid.
- 26 Testes tam a Iudice ordinario, quam a delegato cogi possunt ad testimonium ferendum, c. 13. n. 16. f. 275.

I N D E X.

- 27 Testium coactionem à monitione incipere debet Iudex Ecclesiasticus, *ibid.*
- 28 In testium coactione censura pœna inferenda non est, nisi ob defectum etiam in causis criminalibus etiam Regularium, cap. 13. num. 17. f. 276. & 277.
- 29 Testes dicentes se non recordari, quod ipsi dixerunt, aut tractarunt de recentibus, si per duos testes convincantur, torqueri possunt, si ex tali dicto deveniri potest ad torturam rei, c. 13. n. 17. f. 277. & in n. 20. f. 279. & quid de consuetudine in n. 21. f. 280.
- 30 Testes quomodo citandi sunt, c. 13. n. 18. f. 277.
- 31 Testis suspectus ne se subtrahat, vel suborneretur, non est citandus, sed statim est capiendus Iudicis arbitrio, c. 13. n. 19. f. 278.
- 32 Testes pro Curia examinati, sunt iterum interrogandi ad petitionem Partis, etiam ex intervallo, etsi fuerint sibi contrarii, repellendi sunt, ut periuri, *ibid.*
- 33 Testes pro invenienda veritate carcerari, & torqueri possunt, c. 13. n. 20. fol. 279. & quando videntur celare veritatem torqueri possunt, in n. 21. f. 280.
- 34 Testes quando torquentur non est eis danda copia processus, aut dilatio ad se defendendum, sed de facto statim torquentur, c. 13. n. 22. f. 280.
- 35 Testis non est ita graviter torquendus sicut reus, sed eius tortura semper debet esse levis, ita ut non sit nimis levis, nec nimis aspera, c. 13. nu. 23. f. 281.
- 36 Testes iurare debent tactis Evangelijs, & de veritate dicenda, & ut veris falsa non admisceant, & sub qua forma, & quibus requisitis facere hoc debeant, cap. 13. num. 25. f. 282. & 283.
- 37 Testes, ut iurent tactis Evangelijs consuetudo non servat, & periculosum hoc est, c. 13. n. 26. f. 283. & 284.
- 38 Testes quomodo sunt admonendi priusquam examinentur, c. 13. n. 27. f. 287. & ante eorum examinationem scribendus est in actis dies, mensis, & locus, in quo examinantur, *ibid.*
- 39 Testis quomodo sit prius generaliter interrogandus: eius dicta quomodo sunt in actis scribenda. Et quando eorum subornatio, vel instructio timeatur quid sit faciendum, c. 13. n. 28. f. 286. & 287.
- 40 Testes examinantes, & tantum scribentes ea quæ faciunt pro Fisco, graviter peccant, c. 13. n. 29. f. 287.
- 41 Testium dicta, etsi cavillare Iudex non debeat, sed adiuuare, tamen facere aliquo modo potest, quando suspectus est testis, & quomodo, c. 13. n. 30. f. 288.
- 42 Testis quæ exprimere in suo examine debet, & quomodo sit interrogandus in inquisitione speciali, c. 13. n. 31. f. 288. & 289.
- 43 Testes duo contestes, & omni exceptione maiores plenam fidem faciunt, c. 13. n. 32. f. 290. & quando sunt dicendi omni exceptione maiores, *ibid.*
- 44 Testes duo ad plenam probationem sufficiunt etiam contra Presbyterum, & ponitur limitatio, *ibid.*
- 45 Testium numerus quando non est adiectus, duo sufficiunt, *ibid.*
- 46 Testes debent esse contestes, ut plenè probent. Et ut sint contestes in quibus concordare debent, c. 13. n. 33. f. 290. & 291.
- 47 Testes dicentes se referre verba formalia, non sunt concordantes, quando discordant in cortice verborum, etsi in sensu concordent, c. 13. n. 33. f. 291.
- 48 Testes concordantes in substantia facti, non sunt discordes, quando diversis verbis factum enarrant, nisi dicere refer-

I N D E X.

- referre formalia verba, c. 13. nu. 34. f. 291.
- 49 Testes deponentes per eadem verba, & in nullo discordantes, an sint suspecti de subornatione, & nihil probet Iudicis arbitrio est dyjudicandum, & illos non probare omnes docent, exceptis quibusdam casibus, c. 13. nu. 35. f. 292. & 293.
- 50 Testium numerus nihil prodest ad probandum quando inter se contrarii ita sunt, ut unus alteri concordari non possit, c. 13. n. 36. f. 296.
- 51 Testes quando dicuntur singulares, *ibid.* f. 297. & non probant quando tales sunt etiam si mille sint. Et quando variant in loco, in tempore, & circa personam, non probant etiam in criminalibus exceptis, c. 13. n. 36. f. 294. Et quomodo, & quando sint concordandi, *ibid.* remissive.
- 52 Testimonio non prajudicatur quando alij testes dicunt tempus, & locum, alij vero non recordari affirmant, c. 13. n. 37. f. 295.
- 53 Testes Actoris, & rei numero æquales, & discordantes, standum est pro reo, *ibid.*
- 54 Testes vacillantes dicentes sibi contraria omnino excludendi sunt, *ibid.*
- 55 Testes quando obligantur veritatem manifestare, *ibid.* remissive.
- 56 Testis quando dicitur vacillare, Estq; eius vacillatio in actis scribenda mandato Iudicis, & sub qua forma, c. 13. n. 38. f. 296.
- 57 Testis varians in uno capitulo reddit totum suum dictum nullum. Et eius varietas infringit dictum, c. 13. n. 39. f. 296.
- 58 Testis varietas quando est concordabilis, est reducenda ad concordiam, *ibid.* f. 297.
- 59 Testis contrarietas quando de facili est concordabilis, reducenda est ad

concordiam, non quando cum difficultate, *ibid.*

60 Testis deponens contraria in examinibus diversis quando est concordandus, ut fugiat falsitatem, & probet, c. 13. n. 40. f. 297.

61 Testis incontinenti varians dicendo se velle prius dicta corrigere, est admittenda posteros eius depositio, *ibid.* f. 298.

62 Testis deponere debet circa factum iuxta materiam sensuum, non autem iudicare, & iudicando redditur suspectus, c. 13. n. 41. f. 298. Et illi non creditur circa ea quæ percipiuntur sensu, nisi per sensum rationem reddat, *ibid.*

63 Testes negantes etiam minus digni præferuntur affirmantibus dignioribus in criminalibus, ceteris paribus, c. 13. n. 42. f. 298.

64 Testem ad condemnandum nemo se offerre tenetur in criminalibus, nisi in quibus accusare obligatur, cap. 13. n. 43. f. 299.

65 Testis qui falsum protulit testimonium, ob quod est quis in periculo perdendi vitam, se renocare obligatur, c. 13. n. 43. f. 300.

66 Testis quando sit dicendus falsus, remissive, in c. 13. n. 43. f. 300. Et sponte se offerens est torquendus tanquam suspectus, *ibid.*

67 Testes pro informatione Curia examinati non citata Parte necessariò sunt repetendi Parte citata, c. 13. n. 45. f. 301. & tali repetitioni reus renunciare non valet, nisi in uno casu, *ibid.* Et quomodo est testes repetendus quando est carceratus in una civitate, & reus in alia, remissive, *ibid.*

68 Testium repetitio facienda est cum omnibus requisitis necessarijs pro examinatione testium, c. 13. n. 46. f. 302. Et quid sit faciendum quando testis in repetitione variat, *ibid.* f. 305.

I N D E X.

- 69 Testis, ut non dicatur maior omni exceptione sufficit qualibet macula, c. 14. nu. 18. f. 330.
- 70 Duo testes, qui omni exceptione non sunt maiores, non sunt arbitrarij sufficere pro uno in causa non leui, c. 14. nu. 23. f. 335.
- 71 Duo testes in facto concordantes ad rem torquendum sufficiunt, etsi in tempore discordes sint, c. 14. nu. 24. f. 335. & 330.
- 72 Testis quando in confrontatione negat inter homines postpositos ante illum adesse tunc quem nominauerat in suo examine, praesumi potest subornatus, c. 14. nu. 43. f. 358.
- 73 Testes recipiendi sunt pro defensione rei, & ad probandam eius innocentiam etiam post conclusionem in causa, c. 15. nu. 10. f. 392.
- 74 Testes etiam non integri, & minus idonei admittendi sunt pro defensione reorum, ac praesumptiones, & testes deponentes de credulitate, c. 15. nu. 19. f. 398. & 399.
- Titubatio.
- Titubatio rei quando facit indicium ad torturam, c. 14. nu. 25. f. 336.
- Tortura.
- 1 Ad torturam condemnare possunt Praelati Regulares quando sufficientia indicia praecedunt, c. 8. n. 7. f. 124.
- 2 Tortura testium datur non praemissis defensionibus, nec data eis copia processus, c. 13. nu. 22. f. 280. Et ita torquendi sunt, ut eorum tortura non sit nimis leuis, nec nimis aspera, c. 13. nu. 23. f. 281.
- 3 Torquendus reus non est quando aliter de delicto constat, c. 14. nu. 44. fol. 359.
- 4 Tortura non infligitur nisi in subsidium quando aliter veritas haberi non potest, ibid.
- 5 Torqueri reus potest, quando habet contra se duos testes in facto concordantes, etsi in tempore discordes sint, c. 14. nu. 24. f. 335.
- 6 Tortura non nocet quoad condemnationem, si dicta in illa non ratificatur extra tormenta, sed tantum facit indicium contra illum, ut iterum torqueri possit, in quo casu, si iterum fateatur, iterum ratificatio facienda est extra tormenta: sed non est tortura repetenda ultra tertiam vicem: & quando usq; ad tertiam vicem perueniri potest, c. 14. nu. 26. f. 336. 337. & 338.
- 7 Tortura ita adhibenda est, ut indiciorum modum non excedat: sed danda est usq; ad illum gradum, quem indicia ostendunt, c. 14. nu. 27. f. 339. Nec danda est modis exquisitis, sed per finem, qui est modus a iure approbatus; & qui non potest fune torqueri, torquendus est igne appposito ad pedes, vel tormento vigilia, ibid. f. 339. & 340.
- 8 Tortura vigilia aptius Regularibus dari potest, & explicatur modus, quo dandus est, ibid. f. 340.
- 9 Tortura gradus quot sunt: & explicatur primus gradus, & quibus sit dandus, c. 14. nu. 28. f. 340. & 341.
- 10 Tortura secundus gradus declaratur, & in quo casu sit dandus explicatur, c. 14. nu. 29. f. 341. & 342.
- 11 Tortura secundus gradus datus non impedit, quin reus plene torqueri possit, quando sufficientia indicia assunt habito respectu prioris torturae, ibid. fol. 342.
- 12 Tortura tertius gradus quid sit; & quando dandus, c. 14. nu. 30. f. 343. Qui gradus dari potest etiam in delictis, in quibus imponenda non est poena ultra relegationem, ibid.
- 13 Tortura leuis non est tortura, ibid.
- 14 Ad torturam plenam Iudex devenire non debet, nisi adsit saltem unum indicium sufficiens, plena probatur, ibid.

I N D E X.

- ibidem fol. 344.
- 15 Tortura quartus gradus explicatur, & in quibus casibus sit dandus ostenditur, c. 14. nu. 31. f. 344.
- 16 Tortura quintus gradus explicatur; & in quibus casibus sit dandus dicitur, c. 14. nu. 32. f. 344. & 345.
- 17 Tortura quinto gradu terquendi non sunt Clerici, qui ex consuetudine torquentur etiam a ministris laicis, c. 14. nu. 33. f. 345. & 346.
- 18 Tortura de iure multis dari non potest, sed secus est de consuetudine, secundum quam solummodo non torquentur minores 14. annorum, senes decrepiti, non robusti, mulieres praegnantes, & alicubi etiam lactantes, c. 14. nu. 34. f. 346.
- 19 Tortura datur a Magna Curia ex processu informatiuo, sed non a Curijs Barconum, nisi hoc habeant specialiter concessum, c. 14. nu. 45. f. 360. & 361.
- 20 Ante torturam reus per decem horas non comedat, neq; hibat. Admonendusq; est de veritate dicenda: & admonitio in actis scribenda est cap. 14. nu. 47. f. 362. 363. & 364.
- 21 Tortura in nostro Regno non datur pro crimine, pro quo imponenda est poena ultra relegationem: sed Magna Curia, & Regia Audientia tormenta inferunt indifferenter; sic alia Curia quando imponenda est poena corporalis, c. 14. n. 48. f. 364.
- 22 Tortura quo moderamine adhibenda sit, ibid. f. 365. Et sub qua forma reus criminis ad torturam sit constituendus, c. 14. nu. 49. f. 365.
- 23 Tortura quando repeti potest, c. 14. nu. 55. f. 371. & 372.
- 24 Tortura iterum dari potest usq; ad sufficientiam reo sufficienter non torto, c. 14. nu. 56. f. 374.
- Triennium.
- 1 Triennio se abstinens a malo abolet contra se mali praesumptionem, cap. 14. nu. 20. fol. 332.
- Triremes.
- 1 Ad triremes subditos in casu raro damnare possunt Praelati Regulares c. 8. nu. 7. f. 124.
- V
- Vacillatio.
- 1 Vacillare testis quando dicitur, c. 13. nu. 38. f. 295.
- 2 Vacillatio testis in actis scribenda est, & sub qua forma, ibid. f. 296.
- Vagabundus.
- 1 Vagabundus quis sit, c. 8. n. 15. f. 129.
- Variatio.
- 1 Variatio testis in uno capitulo reddit totum suum dictum nullum, c. 13. nu. 39. f. 296.
- 2 Variatio infringit dicta testium; & explicatur quomodo sit hoc intelligendum, ibid.
- 3 Variatio rei quando facit indicium ad torturam, c. 14. nu. 25. f. 336. Et in nu. 26. f. 338. & 339.
- Venenum.
- 1 Veneno occidere peius est quam gladio, c. 3. nu. 17. f. 36.
- 2 In crimine veneni quomodo constare debeat de delicto in genere, c. 2. nu. 4. fol. 16.
- Verisimile.
- 1 Verisimile quod non est, dicendum non est, c. 15. nu. 33. f. 409.
- Visitatores.
- 1 Visitatores Regularium habent iurisdictionem delegatam, c. 8. nu. 8. fol. 124.
- 2 Visitatores nostra Religionis quando in causa procedunt, praesentio Praeposito iurisdictionem delegare valent, sed restrictam, prout illam ipsi habent, c. 8. nu. 10. f. 125.
- 3 Visitatores nostra Religionis inquirentes praesentio Praepositi, inquirunt iurisdictione ordinaria, c. 12. n. 7. f. 220.
- Vlura.
- 1 In vlura crimine quomodo constare debeat

I N D E X.

debeat de corpore delicti, c. 18. nu. 21. fol. 488.

2 *Vsura probatur per probationes leuiores, & per argumenta, & coniecturas; cum sit difficilis probationis; & quid quoad condemnandum; & quid in nostro Regno, ibid. & in f. 489.*

3 *Vsurarij de iure communi arbitrio Iudicis sunt puniendi: & quid de iure Canonico: & quid quoad Clericos, c. 18. nu. 22. f. 489.*

Vulneratus.

1 *Vulnerati assertio non facit indicium*

ad torturam, si vulneratus conualuit, sed talis assertio habetur loco denunciationis, ut inquiri possit, & etiam si vulneratus moriatur, estq; ex communi stylo sufficiens indicium ad inquirendum, & ad capturam, ac ad excusandum heredes à temeritate accusandi, c. 14. nu. 17. f. 328.

2 *Vulnerati assertio, etsi contra aliquem non probet, tamen per dictum ipsius probari potest negatiua, exculpando imputatum, nisi appareat de veritate in contrarium, c. 15. nu. 34. f. 409.*

F I N I S.

Al Sig. Canon. Squillante, & al Sig. Canon. Giannettasio per la reuisione. *Felix Tamburellus Vic. Gen.*

Potest imprimi si placuerit Reuerendis Generali Vicario. Paulus Squillante Canonicus Deputatus vidit. I. Giannettasius Canonicus Deputatus vidit.

Imprimatur.

Felix Tamburellus Vicarius Generalis.

Illustratissime, & Excellentissime Domine.

Ex commissione V. E. perlegi maiori, qua potui diligentia, & attentione, Praxim Criminalem Canonicam A. M. R. P. D. Marcelli Megalij Squillacensis Cler. Regul. ex Illustrissima, ac Celeberrima Religione Theatinorum, ac nostra legalis, & canonica philosophia Peritissimi Professoris, in qua nil inspexi, quod iuri publico, ac bonis moribus aduersari possit; sed uti Reipublica utilissimam, summamq; eruditionem redolentem, solidaq; doctrina innixam commendandam, & pro catu Iuris Professorum, ceterisq; Neotericis refertam typis tradendam esse arbitror, suggerente quoque beneplacito Excellentia Vestra, cui ex debito post manam oscula precor longeuos annos pro Reipublica subleuamine. Datum Neap. ex adibus nostris die 9. Augusti 1638.

Vestra Excellentia

Additissimus seruulus

Io. Baptista de Thoro I. C. Neap.

Visa retrospectiva relatione
Tapia Regens.

Imprimatur
Brancia Regens.

Casinate Regens.

Neapoli, Typis Iacobi Gaffari. 1638.

Errata Corrige.

Cruce signata sunt in summarijs, & numeratur linea ab ipsis summarijs, & ubi est omissa columna errata sunt in lineis extensis, & numeratur linea à principio earum.

Fol. 6. col. 2. ver. vlt. defecisse, defecisse. f. 33. col. 2. ver. 22. centuria, casu. fol. 40. col. 1. ver. 11. censuo, censeo. † f. 44. col. 2. ver. 30. extensio, executio. f. 47. col. 2. ver. 2. i. crinem, crimen. f. 52. col. 1. ver. 9. pertinent, pertinente. f. 58. col. 1. ver. vlt. precedente, procedente. f. 64. ver. 7. contra. A. contra te. A. f. 66. col. 2. ver. 22. affigendus, affigendum. f. 71. col. 1. vers. 1. communitet, communitet. † f. 71. col. 1. nororium, notorium. f. 89. col. 1. ver. 1. ad stuprum, dele. † f. 90. col. 2. ver. 17. eorum, a. † f. 105. col. ead. ver. 2. per acta, peracta. † f. 115. col. 1. ver. 4. indicij, iudicij. † f. 116. col. 2. ver. 4. restriçtam, restriçtam. † f. 116. col. 2. ver. vlt. linquit, linquit. f. 133. col. 2. ver. 7. Preposito, proposito. f. 137. col. 2. ver. 24. suscitās, scilicatus. f. 38. col. 2. ver. 9. quoeunq. quocunq. f. 144. col. 1. ver. penult. abfunt, adfunt. f. 153. col. 1. ver. 1. vt, & f. 156. col. 2. ver. 17 & 18. hodie censeo, hic, hodie, censeo hic. f. 171. col. 2. ver. 7. licetē, licitē. f. 176. col. 2. ver. 11. feqq. in, feqq. ff. de accusat. ia. f. 181. col. 2. ver. 16. fuse, falsē. f. 182. col. 1. ver. 15. per viam, vt per viam. f. 183. col. 2. ver. 24. etfi, & fi. f. 188. col. 2. ver. 12. nunciationem, denunciacionem. f. 188. col. 2. ver. 13. & 14. siue, sine. f. 189. col. 2. ver. 12. & si, etfi. f. 194. col. 2. ver. 3. 6. nunciato res, §. nunciatores. f. 204. col. 1. ver. 11. separari nō potest, sperari potest. f. 216. col. 1. ver. 3. fiscalis, fiscales. f. 222. col. 1. ver. 5. cap. num. 4. c. 1. num. 4. fol. eod. col. 2. ver. 16. precedere, procedere. f. 233. col. 1. ver. 17. abesse, adesse. † f. 236. col. 2. ver. 23. vehemētissimē, vehemētissimas. f. 238. col. 2. ver. 19. quamuis, quam ius. f. 242. col. 2. vers. 12. iudicia, indicia. f. 244. col. 2. vers. 17. vnde, vide. † f. 258. col. 1. ver. 29. separati, separatum. † f. 261. col. 2. ver. 26. c. nneoedandus, concordandus. f. 268. col. 1. ver. 26. in fine, in fin. f. eod. col. 2. ver. 21. & nocendi illos, & nocendi animum illos. f. 274. col. 1. ver. 18. tu in alios, tu alios. f. 276. col. 2. ver. 26. attento à decreto, attento decreto. f. 282. col. 1. ver. 5. paternitatis, fraternitatis. f. 296. col. 2. ver. 17. c. fraternitatis, c. fraternitatis, de testib. f. 303. col. ead. ver. 13. causa eadem, causa in eadē. f. 302. col. 1. ver. 13. repetitione, repetitione. f. 307. col. 1. ver. 17. falsus, taffus, † f. 308. col. 2. ver. 4. profecta, perfecta. † f. 309. col. 2. ver. 1. reo nocet, reo non nocet. † fol. 311. col. 1. ver. 11. illis, illi. f. 319. col. 1. ver. 22. quo ad illo, quo ad illud. f. 321. col. 1. ver. 27. conferuandum, conferuandam. f. 326. col. 1. ver. 4. vt, & f. 327. col. 1. ver. 23. est, ex. f. 337. col. 1. ver. 16. quia extorta est, quia confessio extorta est. f. 360. col. 2. ver. 2. accuratore, acculatore. f. eod. col. 2. ver. 25. examinandam, examinandum. f. 365. col. 2. ver. 16. fit, fir. f. 368. col. 1. vers. 14. duobus, duabus. f. 369. col. 1. ver. 19. relato Boerrelato à Boer. † f. 379. col. 2. ver. 15. equiuocare, veritatem, equiuocare, & veritatem. † fol. eod. col. 2. vers. 4. ad instantiam, ad substantiam. f. 387. col. 1. ver. 25. habeant, habeat. f. 395. col. 1. vers. 23. & 24. constituendus, custo diendus. f. 396. col. 2. ver. 4. cessas, concessas. fol. 405. col.

col. 1. ver. 6. clerici eum, clerici possunt eum. f. 411. col. 2. ver. 14. abentis, absen-
tis. f. 425. col. 2. ver. 3. mento tenus, memoriter. f. 427. col. 2. ver. 13. nu. 34. & 35.
num. 53. & 54. fol. 43. 1. ver. 14. parte Aduocatis, parte ab Aduocatis. † fol. 445.
col. 1. ver. 3. non excedit, excedit. f. 454. col. 1. ver. 4. acire, siue. f. 462. col. 1. ver.
8. appellatio, at appellatio. f. 464. col. 1. ver. 9. etiam si, etiam. f. 488. col. 1. ver. 13.
probatu, probetur. f. 500. col. 1. ver. 1. ordinem, ordinarie. f. eod. col. 1. ver. 15.
Iudicibus, iudici. f. 504. col. 2. ver. 30. nec, ne. f. 505. col. 1. ver. 4. causa, que, cau-
sa seruanda ea, que. f. eod. col. ead. ver. 17. fecimus, ferimus. f. 508. col. 1. ver. 14.
cum, tam. f. 510. col. ead. ver. 2. supra, super. f. 512. col. 2. ver. 11. are, vt. fol. 510.
col. ead. ver. 28. vt de illius, vt de vultu illius.

